Archeologische opgraving

Hooftstraat 49-67 (Lage Zijde 9c Noord), Alphen aan den Rijn
Gemeente Alphen aan den Rijn

IDDS Archeologie rapport 2091

Colofon

Projectnummer	46160615
OM-nummer	3986549100
In opdracht van	Herkon en Gemeente Alphen aan den Rijn
Auteurs	Y. Meijer en M.C. van Dam
Met bijdragen van	A.C. van de Venne, M.A. Tolboom, Y.F. van Amerongen, S.L. Verspay-Frank, N.D. Kerkhoven
Redactie	S. Moerman
Versie	1.3
Status	definitief

Goedkeuring

K. Schoonderwoerd	Gemeente Alphen aan den Rijn		

© IDDS Archeologie
Noordwijk, augustus 2018
ISSN 2212-9650
Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

NOORDWIJK (hoofdkantoor)
's-Gravendijckseweg 37
Postbus 126
2200 AC Noordwijk
T 071 - 402 85 86
info@idds.nl
www.idds.nl

VEENENDAAL
T 0318 - 69 00 22

BREDA
T 076 - 548 66 20

HOOGEVEEN
T 0528 - 72 22 29

SEVENUM
T 077 - 467 05 86

www.idds.nl

SAMENVATTING:

In opdracht van Herkon en de gemeente Alphen aan den Rijn heeft archeologisch onderzoeksbureau IDDS Archeologie op 28 januari een begeleiding en van 6 juni tot en met 18 augustus 2016 een proefsleuvenonderzoek, gevolgd door een opgraving, uitgevoerd aan de Hooftstraat 49-67 in Alphen aan den Rijn, gemeente Alphen aan den Rijn. De aanleiding voor dit onderzoek is de geplande nieuwbouw op de locatie in de vorm van drie nieuwe appartementengebouwen. De bouwkuip is uitgegraven tot een diepte van ca. 92 cm onder maaiveld (0,92 m -NAP). Ter plaatse van de liftputten en kraanpoer was dit ongeveer 1,30 m en 1,70 m –mv.

Het terrein is aan het einde van de Middeleeuwen in gebruik genomen. In deze periode werden de percelen ingericht en sloten gegraven. Op basis van het aardewerk is er vanaf de 15e eeuw sprake van een meer intensief gebruik van het terrein. Sporen van bewoning of andere structuren uit deze periode zijn echter niet met zekerheid aangetroffen. Hoewel ter plaatse van de liftputten, kruipruimtes en de kraanpoer wel sporen van houtbouw zijn aangetroffen, waren de oppervlaktes van deze onderzochte gebieden te klein om hier met zekerheid structuren aan te koppelen.

De oudst aangetroffen bebouwing stamt uit het einde van de 16e eeuw, maar de bedrijvigheid in het gebied kwam in de 17e eeuw pas los. Het meest tot de verbeelding sprekend is ongetwijfeld de geschiedenis van Hooftstraat 49, waar de herberg Prins van Oranje was gevestigd. De herberg werd kort na 1593 gebouwd en is vanaf het tweede kwart van de 17e eeuw tot in 1938 een horecagelegenheid geweest. Het complex van de Prins van Oranje omvatte de herberg, maar ook een kaatsbaan en een stallengebouw. Het stallengebouw lag aan de noordzijde van de herberg (Hooftstraat 55 en 57) en was ingericht om de paarden die gebruikt werden voor de trekschuiten en postiljons te kunnen stallen en te verversen. De herberg was namelijk een belangrijke pleisterplaats en fungeerde als distributielokaal voor de post.

Een ander interessant complex was de bakkerij die gevestigd was in Hooftstraat 59-63. Uit de bouwtekeningen, gecombineerd met de archeologische gegevens was vrij duidelijk de ontwikkeling af te lezen die aanving vanuit een 17e eeuws dwarspand. Een aardig gegeven is dat op deze locatie al in 1655 een bakkerij werd vermeld en dat er in het pand een bakkerij was gevestigd tot het in 2015 werd gesloopt.

De overige opgegraven gebouwen hebben ook hun oorsprong in de 17e eeuw. Deze gebouwen hadden meestal een rechthoekige plattegrond, evenwijdig aan de weg. Fundamenten van gebouwen met een diepe plattegrond, dus haaks op de weg, werden ook aangetroffen. Aangaande de aangetroffen resten van deze bakstenen gebouwen, zoals de funderingen, kelders, putten en kelders, kan gesteld worden dat deze dateerden uit de tijdspanne tussen de 17e en de 20e eeuw. Deze gebouwen hadden veelal een dubbelfunctie, hetgeen niet ongebruikelijk was. Wonen werd gecombineerd met het drijven van een (kleine) ambacht. De werkruimte bevond zich dan aan de wegzijde, de woonruimte aan de achterzijde. Deze opzet is vrij algemeen en komt in heel Nederland voor. De indeling bestond grofweg uit een onverwarmbare voorruimte met daarachter een tussenkamer en een achterkamer. Eén van deze twee kamers was verwarmbaar. De achterkamer kon (deels) onderkelderd zijn. De tussenkamer was minder breed omdat op deze locatie ook de verbindingsgang langs één van de bouwmuren aanwezig was en een deel gebruikt kon worden voor het trappenhuis. Ook toen de bebouwing zich verdichtte, en het onderzoeksgebied een meer stedelijk karakter kreeg, bleef deze hoofdopzet gehandhaafd. De dwarsgeplaatste panden werden later gesplitst, waarna de bouwdelen in de richting van de Rijn werden uitgebouwd. Ook deze ontwikkeling houdt verband met de verstedelijking van het gebied.

Vanaf het midden van de negentiende eeuw werden panden verbouwd tot winkel met bovenwoning, hetgeen karakteristiek voor deze tijd te noemen is. De panden werden met een verdieping verhoogd, en ook de zolder werd bewoonbaar door de toepassing van Mansardedaken of dakconstructies met een kreupele stijl kapspanten.

INHOUDSOPGAVE:

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PLANGEBIED 5

1. INLEIDING 6
1.1. Onderzoekskader 6
1.2. Doel- en vraagstellingen van het onderzoek 7
1.3. Ligging van het plangebied 8

2. VOORONDERZOEK 9
2.1. Cultuurlandschap 9
2.2. Archeologie 9

3. WERKWIJZE 11

4. DE BOUWHISTORIE VAN HET ONDERZOEKSGEBIED 15
4.1. De historie van Oudshoorn in vogelvlucht 15
4.2. De bebouwing aan de Hooftstraat 15

5. FYSISCHE GEOGRAFIE 18
5.1. Inleiding 18
5.2. Beschrijving van de profielen 18
5.3. Interpretatie 19

6. SPOREN EN STRUCTUREN 20
6.1. Algemeen 20
6.2. Grond- en houtsporen 21

7. DE GEBOUWEN IN HET ONDERZOEKSGEBIED 37
7.1. Hooftstraat 49 (Prins van Oranje) 37
7.2. Hooftstraat 51 (Prins van Oranje) 42
7.3. Hooftstraat 53 (Prins van Oranje) 46
7.4. Hooftstraat 55 (Prins van Oranje, stallen) 50
7.5. Hooftstraat 57 (Prins van Oranje, stallen) 53
7.6. Hooftstraat 59-63 56
7.7. Hooftstraat 65-67 65

8. ANORGANISCHE VONDSTEN 71
8.1. Algemeen 71
8.2. Kunststof 71
8.3. Keramiek 72
8.4. Glas 87
8.5. Metaal 92
8.6. Keramisch bouwmateriaal 99
8.7. Natuursteen 103

9. ORGANISCH VONDSTMATERIAAL 105
9.1. Dierlijk botmateriaal 105
9.2. Leer 109

9.3. Hout 111
9.4. Botanie 123

10. SYNTHESE 127

11. BEANTWOORDING VAN DE ONDERZOEKSVRAGEN 129
Archeologische begeleiding van de sloop en proefputtenonderzoek: 129
Vragen voor de archeologische opgraving: 129

12. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN 135
12.1. Aanbevelingen 135

LITERATUUR EN KAARTEN 136

BIJLAGEN
1. Topografische kaart
2. Overzichtskaart
3. Allesporenkaart
4. Baksteensporen op de Kadastrale Minuut van 1811-1832
5. Sporenlijst
6. Muurcatalogus
7. Vondstenlijst
8. Determinatielijst keramiek
9. Tellijsten keramiek
10. Catalogus keramiek en glas
11. Determinatielijst glas
12. Determinatielijst keramisch bouwmateriaal
13. Determinatielijst dierlijk botmateriaal
14. Determinatielijst leer
15. Determinatielijst hout
16. Rapport dendrochronologisch onderzoek
17. Determinatielijst botanie

Administratieve gegevens van het plangebied

Toponiem	Hooftstraat 49-67
Onderzoeksmeldingsnummer	3986549100
Plaats	Alphen aan den Rijn
Gemeente	Alphen aan den Rijn
Kadastrale aanduiding	Oudshoorn C 2274, 2547, 3566, 3906, 3907, 9131, 9132, 9831
Provincie	Zuid-Holland
Coördinaten *Centrum* *Hoekpunten*	 105.445/460.615 105.439/460.649 (NW) 105.457/460.648 (NO) 105.456/460.583 (ZO) 105.430/460.583 (ZW)
Oppervlakte plangebied	1450 m^2
Oppervlakte onderzoeksgebied	1225 m^2
Onderzoekskader	Bouwvergunning
Uitvoerder	IDDS Archeologie Contactpersoon: mevr. Y. Meijer Postbus 126 2200 AC Noordwijk (ZH) Tel: 071-4028586 E-mail: ymeijer@idds.nl
Bevoegde overheid	Gemeente Alphen aan den Rijn Contactpersoon: dhr. K. Schoonderwoerd Postbus 13 2400 AA Alphen aan den Rijn
Adviseur namens de bevoegde overheid	Omgevingsdienst Midden-Holland Contactpersoon: mevr. J.M. Noordervliet- van Zwienen Postbus 45 2800 AA Gouda Tel: 088-5450226 E-mail: jnoordervliet@odmh.nl
Beheer en plaats van documentatie en vondsten	Provinciaal Depot voor Bodemvondsten van de provincie Zuid-Holland Contactpersoon: mevr. I. Riemersma Im.riemersma@pzh.nl
Uitvoeringsperiode onderzoek	28 januari, 6 en 7 juni, 13 juni tot en met 22 juli, 17 en 18 augustus 2016

1. Inleiding

1.1. Onderzoekskader

In opdracht van Herkon en de gemeente Alphen aan den Rijn heeft archeologisch onderzoeksbureau IDDS Archeologie op 28 januari een begeleiding en van 6 juni tot en met 18 augustus 2016 een proefsleuvenonderzoek, gevolgd door een opgraving uitgevoerd aan de Hooftstraat 49-67 in Alphen aan den Rijn, gemeente Alphen aan den Rijn. De werkzaamheden hebben in deze periode niet aaneengesloten plaatsgevonden.[1] De aanleiding voor dit onderzoek is de geplande nieuwbouw op de locatie in de vorm van drie nieuwe appartementengebouwen. De bouwkuip zal worden uitgegraven tot een diepte van ca. 92 cm onder maaiveld (0,92 m -NAP). Ter hoogte van de liftputten en kraanpoer zal dit ongeveer 1,30 m en 1,70 m –mv zijn.

Het onderzoeksgebied bevindt zich op de oostelijke Rijnsoever, nabij het historisch centrum van Alphen aan den Rijn, aan de belangrijkste straat van wat tot 1918 de zelfstandige gemeente Oudshoorn was.

Vooronderzoek in de vorm van een bureau- en booronderzoek uit 2013 (Van Putten 2013) heeft uitgewezen dat in het plangebied sprake is van een restgeul van de Oude Rijn. Er kon niet worden vastgesteld of deze in de Romeinse tijd nog watervoerend was. Wel was duidelijk dat er begin 17e eeuw bebouwing aanwezig was. Voor het plangebied gold derhalve een middelhoge verwachting voor de periode IJzertijd-Middeleeuwen en een hoge verwachting voor de Nieuwe tijd.

Aan de hand van een onlangs uitgevoerde opgraving op de locatie Lage Zijde 9c zuid, direct ten zuiden van het plangebied, kan bovenstaande verwachting bijgesteld worden (Meijer 2018). De resultaten geven aan dat er sprake was van een in eerste instantie onbewoonbare oeverzone van de Oude Rijn die vanaf de 13e eeuw is opgehoogd en bebouwd. Op basis daarvan geldt de hoge verwachting binnen het plangebied niet alleen voor resten uit de Nieuwe tijd maar ook voor de Late Middeleeuwen.

Op basis van het bureau- en booronderzoek is voor het plangebied vastgesteld dat vervolgonderzoek noodzakelijk is. Door het bevoegd gezag (mevr. J. Noordervliet-van Zwienen van de Omgevingsdienst West-Holland namens de gemeente Alphen aan den Rijn) is vastgesteld dat dit vervolgonderzoek uit drie stappen moet bestaan:

- Archeologische begeleiding van het verwijderen van de vloer van de voormalige bebouwing. De verwachting is dat de archeologische resten in het plangebied, net als in het naastgelegen gebied 9c zuid, direct onder de betonvloer nog intact aanwezig zijn.
- Het graven van enkele proefputten om vast te stellen of de situatie in het plangebied inderdaad vergelijkbaar is met de situatie in het gebied 9c zuid.
- Archeologische begeleiding of opgraving van het plangebied, afhankelijk van de resultaten van het proefputtenonderzoek.

Naar aanleiding van de resultaten van de proefputten werd besloten tot het uitvoeren van een opgraving. De begeleiding, het graven van de proefputten en de opgraving zijn in opdracht van Herkon uitgevoerd. Het zuidelijk deel van het plangebied is onder saneringsomstandigheden onderzocht en daarvoor was de gemeente Alphen aan den Rijn opdrachtgever. Dit gold tevens voor een bodemverontreinigingsspot welke voorafgaand aan de opgraving op 28 januari 2016 is gesaneerd onder archeologische begeleiding (protocol opgraven). De begeleiding is onder hetzelfde PvE uitgevoerd als de opgraving (Moerman 2016).

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 3.3 (KNA; Centraal College van Deskundigen 2013) en conform het Programma van Eisen (PvE) dat voor dit onderzoek is opgesteld door IDDS Archeologie (Moerman 2016). Het veldwerk is uitgevoerd door Y. Meijer (sr. KNA archeoloog, projectleider), A. Koekkelkoren (KNA archeoloog MA), A. Pels-Ouweneel (KNA archeoloog MA), R. Elsma (KNA archeoloog MA), E. Schouten (KNA archeoloog MA), T. Kok (KNA archeoloog MA) en M. van Dam (bouwhistoricus).

[1] *In hoofdstuk 3 worden de veldwerkdagen en de werkzaamheden nader verklaard.*

1.2. Doel- en vraagstellingen van het onderzoek

Het doel van de archeologische opgraving en de archeologische begeleiding (protocol opgraven) is het zo volledig mogelijk documenteren en bergen van de bedreigde archeologische resten (behoud *ex-situ*). Tevens dient het onderzoek een bijdrage te leveren aan de kennis van de vroegste geschiedenis van Oudshoorn en met name in relatie tot de start, fasering en organisatie van de landaanwinning langs de Oude Rijn. Het onderzoek dient aan te sluiten op de in het plangebied Lage Zijde 9c zuid uitgevoerde archeologische begeleiding en opgraving (Meijer 2016).

Om de doelstelling te realiseren dient op de volgende onderzoeksvragen een antwoord te worden gegeven:

Archeologische begeleiding van de sloop en proefputtenonderzoek:

- Zijn er bebouwingsresten (funderingen, uitbraaksleuven, kelders, vloeren e.d.) uit de Late Middeleeuwen en/of de Nieuwe tijd aanwezig?
- Kunnen aangetroffen bebouwingsresten gekoppeld worden aan gebouwen die aangegeven staan op historische kaarten? (bijvoorbeeld historische kaart van Floris Balthasars uit 1615 en de kadastrale kaart uit 1811).
- Wat is de verstoringsdiepte van de gesloopte recente funderingen en eventuele kelders?
- Zijn onder de gesloopte funderingen andere archeologische waarden aanwezig (eventueel aanwezige archeologische resten worden uitgebreid onderzocht tijdens de aansluitende archeologische opgraving)?
- Hebben deze bevindingen een gevolg voor de aanpak en/of omvang van het vervolgonderzoek? Dient het vervolgonderzoek plaats te vinden in de vorm van een archeologische begeleiding of een opgraving en waarom? Kunnen bepaalde delen van het plangebied vrijgesteld worden van vervolgonderzoek en waarom?

Vragen voor de archeologische begeleiding/opgraving:

- Zijn er aanwijzingen dat de opbouw van de diepere ondergrond (ophogingspakketten, chronologie in de Rijnbedding) afwijkt van hetgeen is aangetroffen in het gebied 9c zuid? Zo ja, wat zijn de verschillen en wat betekent dit voor het beeld van het plangebied?
- Wat is de aard, datering, fasering, conservering en dichtheid van de aanwezige archeologische resten?
- Hoe was het terrein ingericht? Zijn er meerdere percelen? Wat is de omvang van deze percelen?
- Is er sprake van bebouwingsresten? Wat is de datering van deze resten? Is hier een fasering in aan te brengen en zijn er sporen van hergebruik aanwezig?
- Om wat voor type bebouwing gaat het? Wat is de omvang, vorm, constructiewijze en (indien mogelijk) functie van eventueel aanwezige gebouwen?
- Is er een relatie tussen sporen en vondsten binnen en buiten de bebouwing? Wat is die relatie?
- Wat is de samenstelling van de gesloten vondstcomplexen en geeft dit een indicatie van de sociale en economische achtergrond van de bewoners?
- Indien sprake is van scheepshout: wat is de constructiewijze van de (delen van) vaartuigen?
- Indien sprake is van sporen gerelateerd aan visserij: wat is de datering en fasering van deze resten?
- Zijn er sporen of structuren van hout aangetroffen? Zo ja, welke houtsoorten zijn daarvoor gebruikt?
- Kan iets gezegd worden over de herkomst en datering van het aangetroffen hout?
- Heeft de bebouwing langs de Hooftstaat altijd een stedelijk karakter gekend, of zijn er aanwijzingen voor een boerenerf? Zo ja, waaruit bestaan deze aanwijzingen en wat zegt dit over de ontwikkeling van de late Middeleeuwen naar de Nieuwe tijd in Oudshoorn? Was er in de 13^{e} eeuw ook al sprake van lintbebouwing? Of waren er toen verspreide boerderijen?
- Kan er op basis van de vondsten en sporen iets gezegd worden over eventuele (ambachtelijke) activiteiten die op het betreffende perceel zijn uitgevoerd?
- Welke diersoorten en skeletelementen zijn aangetroffen en wat zeggen deze over de variatie in diersoorten, de skeletelementen, de slachtleeftijd van de dieren, de slachtsporen, sporen van leer- en/of botbewerking, schofthoogte, populatieverhoudingen, indicatie voor gebruik van dieren en de vraag of de dieren van elders zijn aangevoerd of ter plekke geleefd hebben en zijn geslacht.
- Wanneer was de omschakeling van houtbouw naar steenbouw? Hoe kan deze in beeld gebracht worden?

1.3. Ligging van het plangebied

De ligging van het onderzochte gebied, oftewel het plangebied, is weergegeven in bijlage 1. Het plangebied ligt aan de Hooftstraat in Alphen aan den Rijn en beslaat de huisnummers 49 tot en met 67. Aan de westzijde wordt het plangebied begrensd door de rivier de Oude Rijn. De exacte ligging en contouren van het plangebied zijn nader weergegeven in bijlage 2. Ten tijde van het veldonderzoek was de bebouwing in het plangebied net gesloopt (Figuur 1).

Figuur 1: Het plangebied voorafgaand aan het veldwerk.

2. Vooronderzoek[2]

2.1. Cultuurlandschap

De Oude Rijn en de Kromme Aar zijn twee belangrijke elementen die van invloed zijn geweest op de landschappelijke ontwikkeling en de ontwikkeling van bewoningsmogelijkheden in het gebied. De Kromme Aar is een zijrivier van de Rijn en de aansluiting op de Rijn bevindt zich net ten zuiden van het plangebied. Op de afzettingen van de Oude Rijn worden de relevante archeologische niveaus verwacht. De afzettingen zijn gevormd in het Holoceen. In de loop van het Holoceen werd de kust gescheiden van het achterland door de vorming van strandwallen, waardoor een uitgestrekt moeras ontstond waarin veengroei plaats vond: Hollandveen (Nieuwkoop formatie). Kleine veenstroompjes zoals de Aar en de Gouwe zorgden bij een hoge waterstand en overstroming van de Oude Rijn voor de ontwatering van deze veengebieden. Langs de Oude Rijn en bij de kleinere kreek- en geulsystemen landinwaarts ontstonden oeverwallen.

Het plangebied bevindt zich op de oostelijke oever van de Oude Rijn. Binnen de afzettingen van de Oude Rijn zijn in Alphen aan den Rijn drie fases te onderscheiden. De oudste fase heeft binnen het plangebied gestroomd en heeft zich in westelijke richting verplaatst, waarbij het haar eigen afzettingen deels heeft opgeruimd. De middelste fase bevond zich ten westen van het plangebied en heeft geen afzettingen achtergelaten binnen het plangebied. Als gevolg van een plotselinge stroomgordelverlegging (avulsie) ergens ten zuiden van Alphen aan den Rijn heeft de Oude Rijn de loop van de middelste fase verlaten en is de huidige loop van de Oude Rijn ontstaan. Dit heeft rond het begin van de jaartelling plaatsgevonden. Mede als gevolg van een toenemende getijdeninvloed vanuit het westen ging dit in eerste instantie gepaard met erosie, waarbij de oudere afzettingen van de Oude Rijn (deels) zijn verwijderd. Vervolgens heeft het jongste systeem haar eigen afzettingen afgezet.

De archeologische begeleiding en opgraving in het gebied Lage Zijde 9c zuid hebben uitgewezen dat het gebied in de oeverzone van de laatste geul van de Oude Rijn gelegen is. Waarschijnlijk ligt het gebied buitendijks en bestaat het uit de opvulling van de geul, die sinds de bedijking en afdamming in de Middeleeuwen door verlanding versmald is. Direct langs de (mogelijke) dijk onder de Hooftstraat bestond het gebied uit een begroeide, zeer vochtige oeverzone die echter na een beperkte bewerking ook gebruikt en bebouwd kon worden. Dichter bij de geul was de oeverzone veel moerassiger en ontstond eerst een pakket veen, voordat deze werd vastgelegd met beschoeiingen en verstevigd met ophoogpakketten.

2.2. Archeologie

Binnen het huidige Alphen aan den Rijn was al in de Romeinse tijd sprake van bewoning. Dit geldt voornamelijk voor de westelijke oever van de Oude Rijn, waar het *castellum* Albaniana gelegen was, al is het vermoeden dat ook de oostelijke oever in gebruik moet zijn geweest als akkergebied of voor inheemse nederzettingen. Aan de relatief dichte bevolking kwam vanaf de val van het Romeinse rijk een einde. Mogelijk is dit het gevolg van een vernatting van het gebied, waardoor het minder aantrekkelijk was voor bewoning. In de 10e eeuw werd Alphen voor het eerst in de historische bronnen vermeld. Op een goederenlijst van de Sint Maartenskerk te Utrecht, opgesteld tussen 918 en 948, wordt de naam Alfna genoemd. Het vermoeden bestaat echter dat in het begin van de 8e eeuw op het *castellum*terrein al een kerk aanwezig was, inclusief bijbehorende bewoningsconcentratie. De eerste bewoning van het dorp Oudshoorn zal waarschijnlijk omstreeks 900 hebben plaatsgevonden. Sinds die tijd is de bewoning steeds verder toegenomen, zoals ook te zien is op historische kaarten (Figuur 2). In de 18e en 19e eeuw werd het agrarische karakter van de bebouwing, door ruimtegebrek, steeds stedelijker.

Uit de resultaten van het onderzoek Lage Zijde 9c zuid wordt duidelijk dat de steenbouwfase in het gebied al in de 15e eeuw is ontstaan. De laatste bouwfase binnen het gebied dateert uit de 20e eeuw. Sporen uit de steenbouwfase bestaan uit (muur)funderingen, muren, waterputten, (water)kelders, vloeren, straatjes, haarden, goten, poeren, riolen en een trap, toe te schrijven aan meerdere structuren

[2] *Overgenomen uit het PvE (Moerman 2016).*

en percelen. Voorafgaand aan de steenbouwfase was sprake van een houtbouwfase, die waarschijnlijk vanaf de 13e eeuw kan worden gedateerd. De houten palen en sporen die tot de houtbouwfase worden gerekend zijn op ca. 1,10 m –NAP aangetroffen. Uit deze fase is minimaal één gebouwplattegrond aanwezig. Verder werden houten balken, planken, vlechtwerk en een ton aangetroffen, naast grondsporen als kuilen, greppels, paalkuilen en ophooglagen.

Figuur 2: Kaart van Balthasar uit 1615, waarop de bebouwing binnen het plangebied al is weergegeven (bron: Hoogheemraadschap Rijnland). Het plangebied bevindt zich binnen het rode kader.

3. Werkwijze

Het plangebied aan de Hooftstraat 49-67 in Alphen aan den Rijn heeft een oppervlakte van 1450 m^2. De bouwkuip voor de nieuwbouw beslaat 1225 m^2 en wordt tot 92 cm –mv (0,92 m –NAP) afgegraven.[3] Alleen een strook langs het water blijft onbebouwd en zal ingericht worden als terras.

Figuur 3: De archeologische resten bevonden zich vlak onder het maaiveld. De opname is richting het noorden gemaakt

In januari 2016 is onder archeologisch begeleiding (protocol opgraven) een bodemvervuilingsspot gesaneerd van ca. 40 m^2. Deze begeleiding is vooruitlopend op het gravende onderzoek uitgevoerd. De bebouwing aan de Hooftstraat was toen nog niet gesloopt. De vervuilingsspot stond in open verbinding met het water, omdat de damwand nog niet was geplaatst. Hierdoor ging het archeologisch onderzoek moeizaam. Wel werd in de saneringsput (WP1), welke tot ongeveer 1 m –mv werd uitgegraven, een spoor (S1) gedocumenteerd (Figuur 4).

Naar aanleiding van de resultaten van het direct ten zuiden van het plangebied uitgevoerde archeologisch onderzoek aan de Lage Zijde 9c zuid, zijn in het PvE een aantal stappen opgenomen, om te bepalen of de locatie Hooftstraat 49-67 het beste door middel van een opgraving, of een begeleiding onderzocht kon worden. Na de sloop van de bovenbouw is de sloop van betonnen vloeren, welke in het noordelijk en centrale deel van het plangebied aanwezig waren, archeologisch begeleid. Daarna zijn in de noordelijke helft van het plangebied drie kleine proefsleuven (WP2-4), van in totaal 30 m^2, onderzocht (Figuur 4). In de zuidelijke helft was de bodem mogelijk verontreinigd, dus hier konden in het proefsleuvenstadium geen proefsleuven aangelegd worden.

De opgraving van het plangebied is in twee delen uitgevoerd. Het noordelijke (grootste) deel van het plangebied is in opdracht van Herkon opgegraven. Hiervoor is een oppervlakte van ca. 1100 m^2 in twee vlakken onderzocht tot op 0,92 m –mv (0,92 m –NAP). Daarnaast zijn de kruipruimtes, liftputten en kraanpoer tot 1,30 m en 1,70 m –mv gedocumenteerd. In totaal is er op deze manier ca. 2400 m^2 opgegraven. Het zuidelijk deel van het plangebied is in opdracht van Gemeente Alphen aan den Rijn onder saneringsomstandigheden opgegraven. Het te saneren deel had een oppervlakte van ca. 350

[3] *De maaiveldhoogte of het straatniveau is gelijk aan 0 m NAP. In de tekst wordt daarom alleen de maaiveldhoogte vermeld.*

m², maar omdat het in meerdere vlakken onderzocht is, komt het totale aantal onderzochte vierkante meters op ca. 840 m².

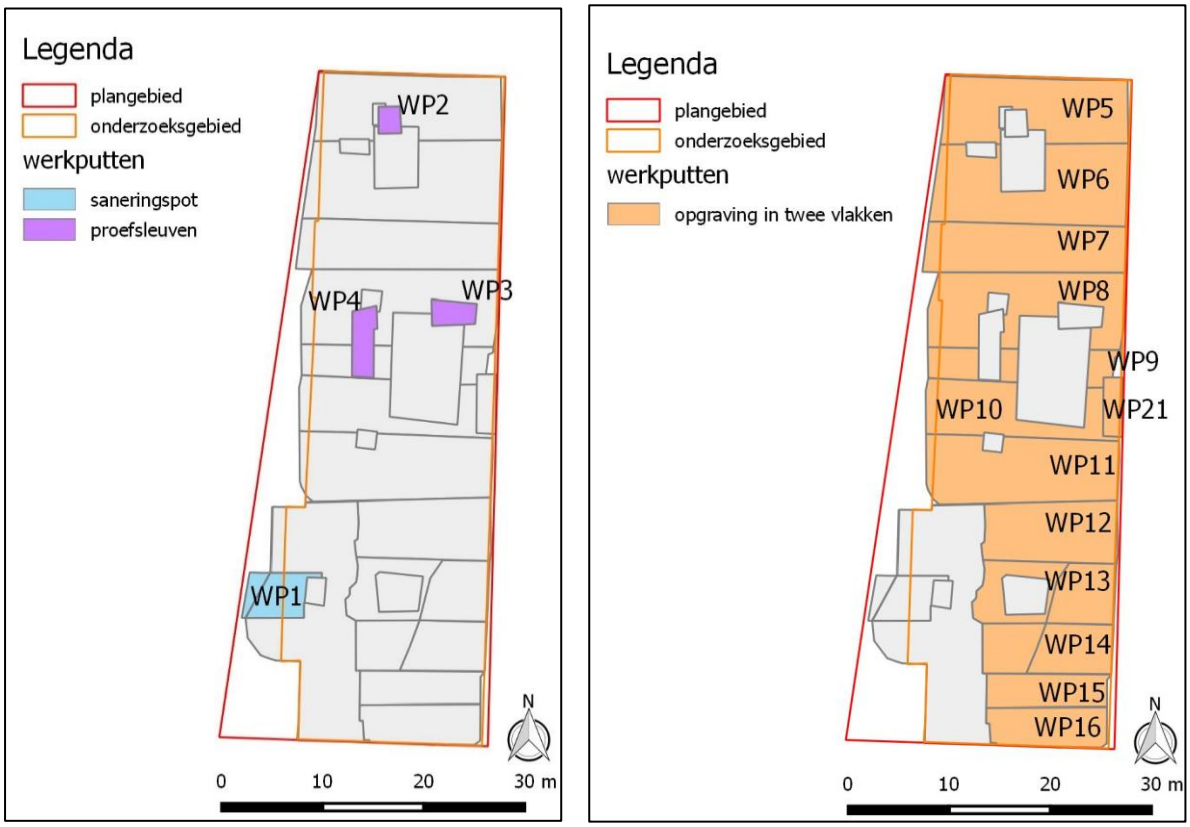

Figuur 4: Voorafgaand aan de opgraving is een deel gesaneerd (WP1) en werden proefsleuven (WP2-4) gegraven (links). De aangelegde werkputten welke in twee vlakken zijn onderzocht (rechts).

In de proefsleuven in de noordelijke helft van het plangebied bleken de archeologische sporen nog intact. De situatie was vergelijkbaar met Lage Zijde 9c zuid, omdat de archeologisch sporen zich net onder het oppervlak bevonden. Dit gaf aanleiding tot het onderzoeken van het gehele plangebied middels een opgraving.

De opgraving is gestart in het noorden van het plangebied. De werkputten zijn in oost-westrichting aangelegd, zodat zoveel mogelijk elementen van de percelen per werkput konden worden gedocumenteerd. Doordat de sporen zeer ondiep werden aangetroffen, kwam er weinig grond of stort vrij. Hierdoor bleek het mogelijk een groot deel van het plangebied in één keer vrij te leggen (Figuur 3). In totaal zijn op deze manier dertien werkputten aangelegd waarin twee vlakken zijn onderzocht (WP5-16 en 21; Figuur 4, rechts). Op deze wijze is 2200 m² van het terrein gedocumenteerd..

Tijdens de proefsleuvenfase van dit onderzoek was de zuidelijke helft van het plangebied mogelijk vervuild. De vervuiling bleek, na aanvullend onderzoek, alleen in de zuidwesthoek van het terrein aanwezig. Dit deel van het plangebied is in twee vlakken tot ca. 1 m –mv onder saneringsomstandigheden onderzocht (WP17). De archeologie was hierbij wel leidend. Tijdens de sanering van WP17 werd aan de rand, op de overgang naar WP15 en WP16, op ca. 0,80 m –mv een additionele vervuiling geconstateerd. In het zuidelijk deel van WP17, in WP15 en 16 en het oostelijk deel van WP13 en WP14 zijn daarom de graafwerkzaamheden vanaf vlak 2 onder saneringscondities uitgevoerd (705 m² in totaal). Uiteindelijk is aan de oostzijde van WP14 tot WP16 de bodem tot 2,50 m –mv (vlak 3 en 4) gesaneerd (Figuur 5).

Werkput	Vlak 1	Vlak 2	Vlak 3	Vlak 4
1	1,0	-	-	-
2-4	0,60	-	-	-
5-14	0,60	0,92	-	-
13-16	0,60	1,10	1,60	2,0
18-19 en 22-25	-	-	1,30	1,70
20, 21 en 26	-	-	1,30	-

Tabel 1: De diepte van de onderzochte vlakken per werkput in meters onder maaiveld en onder NAP.

Op enkele plaatsen in de bouwput werd de bodem dieper verstoord ten behoeve van de aanleg van liftputten (WP20 en WP26), kruipruimtes (WP18-19, WP22-23 en WP25) en een kraanpoer (WP24). De diepte van de liftputten was 1,30 m –mv en de kruipruimtes en kraanpoer werden tot 1,70 m –mv ontgraven. In totaal werd op deze manier nog 136 m^2 op het niveau van vlak 3 onderzocht.

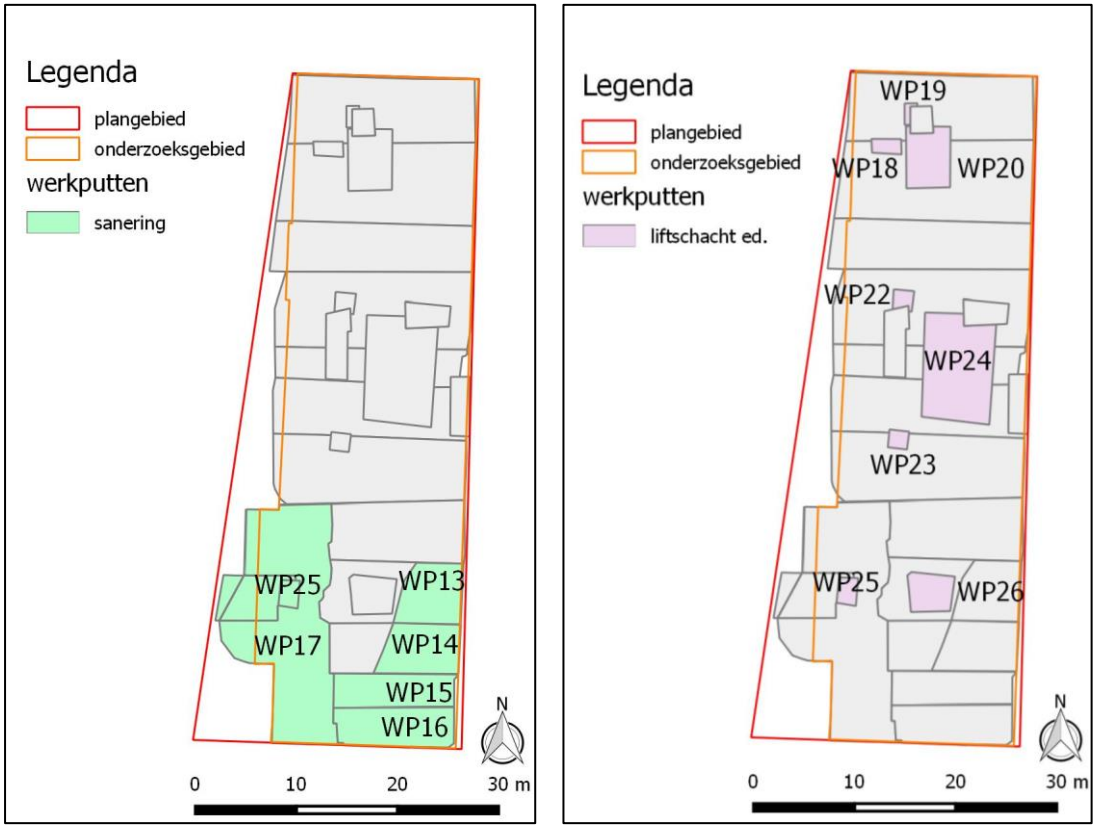

Figuur 5: De werkputten en dieper gelegen vlakken welke onder saneringsomstandigheden zijn onderzocht (links). Voor de aanleg van liftputten, kruipruimtes en een kraanpoer zijn aan het einde van de opgraving nog enkele kleine werkputten tot 1,30 en 1,70 m –mv onderzocht (rechts).

De graafwerkzaamheden zijn uitgevoerd met een graafmachine met een gesloten bak met gladde rand. Het eerste sporenvlak is gemiddeld aangelegd op 0,60 m –mv, al werden sommige baksteensporen al vanaf 0,10 m onder maaiveld waargenomen. In vlak 1 werden funderingen en kelders uit de steenbouwfase aangetroffen. De sporen zijn zoveel mogelijk machinaal vrijgelegd en vervolgens handmatig opgeschoond. Bij de aanleg van het vlak zijn de sporen genummerd door er een spoornummerkaartje met een spijker aan vast te maken. Tijdens de aanleg zijn vondsten per laag, spoor of vak verzameld.

De sporen zijn in detail en in overzichten gefotografeerd en grotendeels analoog getekend (schaal 1:20). De vaste meetpunten zijn ingemeten met een GPS. Wanneer een vlak weinig sporen vertoonde, of wanneer de sporen niet gecompliceerd waren, is gebruik gemaakt van de GPS/RTS om de sporen digitaal in te meten.

Nadat de sporen gefotografeerd en getekend waren, werden de kenmerken van baksteensporen genoteerd in een murenformulier (Bijlage 6). De gegevens uit deze formulieren dienen als leidraad voor de uitwerking van de baksteensporen, zowel door de archeoloog als de bouwhistoricus. Daarnaast worden de muurformulieren als catalogus bij het eindrapport gevoegd. Overige sporen zijn gecoupeerd en de verkregen informatie is in een sporenlijst opgenomen. Niet alle sporen konden compleet gedocumenteerd worden, omdat het archeologisch onderzoek op de meeste plekken niet dieper reikte dan de onderkant van de bouwput op 92 cm onder maaiveld. Alleen waar de bodem dieper verstoord werd door bijvoorbeeld de aanleg van een lift, was het mogelijk dieper gelegen sporen te onderzoeken.

Van de vlakken en sporen zijn hoogtematen genomen. Voor de aanleg van het tweede vlak is gebruik gemaakt van een laser-waterpas, omdat niet dieper aangelegd mocht worden dan de onderkant van de bouwput. In Tabel 1 zijn de dieptes per vlak en werkput weergegeven.

Voordat is doorverdiept naar een volgend vlak, zijn alle sporen uit het bovenliggende vlak gedocumenteerd. Uit kansrijke sporen en structuren zijn monsters verzameld, om daarmee onderzoeksvragen over voeding en landschap te kunnen beantwoorden.

Tijdens het veldwerk was er sprake van veel wateroverlast. Dit werd voornamelijk veroorzaakt door hevige regenbuien tijdens de opgraving. Door de vloertjes en kelders van baksteen, klei in de ondergrond en veel puin in de bodem bleef het water op het werk aanwezig. Met behulp van pompen is het water zoveel mogelijk afgevoerd.

4. De bouwhistorie van het onderzoeksgebied

Door: M.C. van Dam, bouwhistoricus

4.1. De historie van Oudshoorn in vogelvlucht

Uit de vroegste vermelding van Oudshoorn, in 1226, blijkt dat het als ambachtsheerlijkheid onder bestuur stond van de Heeren van Oudshoorn. Deze kregen voorrechten van de Graaf van Holland die in Den Haag resideerde. De graaf verhief in 1295 niet minder dan 40 inwoners van Oudshoorn en Gnephoek (destijds de westelijke begrenzing van Oudshoorn) in de adelstand en sloeg hen tot ridder. Het merendeel van deze ridders waren ingezetenen van Oudshoorn. De inwoners van de heerlijkheid waren vooral agrariërs die zich bezighielden met landbouw en veeteelt. En hierin veranderde eeuwenlang weinig.

In de 16e eeuw ontstond er op de percelen aan de Hooftstraat (kleinschalige) fabricage van dakpannen. De rivierklei was namelijk uitermate bruikbaar voor het vervaardigen van baksteen, dakpannen en ander keramisch bouwmateriaal. Alphen was al vroeg een belangrijk productiecentrum van deze producten, net als Katwijk en Leiden die zoals bekend ook aan de loop van de Rijn liggen. Ook werd in Oudshoorn een kalkbranderij met drie ovens opgericht. Toch bleef het gebied een agrarisch karakter houden.

Hoewel Alphen een belangrijk productiecentrum voor baksteen was, is er geen historische informatie voor handen die inzicht geeft over de ontwikkeling van dit keramisch bouwmateriaal door de eeuwen heen. Hierom is voor het beschrijven en dateren van de aangetroffen bakstenen gebruikt gemaakt van gegevens uit Leiden waar in de afgelopen jaren door stelselmatig onderzoek veel kennis vergaard is over het gebakken bouwmateriaal. Uit vergelijk van het Alphense materiaal met Leidse gegevens omtrent kleur, grootte en dergelijke, is naar voren gekomen dat er geen sterke verschillen zijn.

In de Tachtigjarige Oorlog werden de landerijen van Oudshoorn onder water gezet in een poging de opmars van de Spanjaarden te stuiten. Tevens werden de, veelal nog houten, huizen in brand gestoken of anderszins verwoest om te voorkomen dat de Spaanse troepen deze huizen als schuilplaatsen zouden gebruiken.[4]

4.2. De bebouwing aan de Hooftstraat

Vanaf het einde van de zestiende eeuw ontwikkelde het dorp Oudshoorn zich aan de huidige Hooftstraat waaraan lintbebouwing verrees. Afgaande op de kaarten die in 1615 door Florisz. Balthasar en zijn zoon werden gemaakt, was op de locatie van het onderzoeksgebied al aaneengesloten bebouwing aanwezig (Figuur 2).[5] Historische gegevens uit het tweede kwart van de zestiende eeuw maken duidelijk dat aan de Hooftstraat al enige bebouwing aanwezig was, en dat het gebruik ervan agrarisch was. [6] Vermoedelijk was het merendeel van deze gebouwen nog uit hout opgetrokken. Het onderzoeksgebied was in 1540 grotendeels het bezit van *De heeren van Sint Jans tutrecht*. Het terrein werd gepacht door *Gerrit Claesz*.[7] In de Tachtigjarige Oorlog moet het grootste deel van deze bebouwing zijn verwoest door de inundatie en brandschatting als poging de Spaanse troepen te stuiten. In de diverse beschrijvingen de 100e penning[8] word melding gemaakt van een *vervallen huijs*.[9] Aan het einde van de zestiende eeuw lijkt er sprake te zijn van herbouw en verandert ook de aard van het gebruik. Vanaf die tijd wordt in de beschrijving van de 100e penning namelijk ook melding gemaakt van *tapneringen, cramerieën, backers, schoemaeckers, coophandel* in de panden langs de Rijn.[10]

---

[4] Vitters Koeienstal, p.2.
[5] De kaarten die door Florisz. Balthasar in opdracht van de dijkgraaf en Hoogheemraden van Rijnland werden gemaakt zijn zeer schematisch voor wat betreft de weergave van de bebouwing. Feitelijk kan alleen worden gezegd dat er enige bebouwing aanwezig was. Tevens is en een andere kaart bekend, eveneens uit 1615, waarin in het onderzoeksgebied nog niet bebouwd was. Mogelijk is dit de situatie voor 1615. De opdracht voor het vervaardigen van de kaarten werd namelijk in 1610 gegeven.
[6] Vitters Koeienstal 2018. Dit is duidelijk door de vermeldingen van boomgaarden, stallen, schuren en hooibergen.
[7] Vitters Koeienstal 2018, p.2.
[8] De 100e penning werd ingesteld tijdens de Spaanse overheersing ter vervanging van het belastingstelsel door middel van beden, die door vorsten aan de bevolking gevraagd werden.
[9] Vitters Koeienstal 2018.
[10] Vitters Koeienstal 2018, p.5.

Uit het archeologisch en bouwhistorisch onderzoek blijkt dat de bebouwing aan de Hooftstraat tot in het derde kwart van de 19e eeuw kleinschalig was en bestond uit gebouwen die doorgaans alleen een begane grond en een zolder omvatten. Slechts een enkel pand was voorzien van een verdieping. Het belangrijkste pand was uiteraard de kerk die 1663 werd gebouwd, mogelijk naar een ontwerp van Daniël Stalpaert.

Voor een belangrijk deel van de gebouwen die in het onderzoeksgebied hebben gestaan is de eigendoms- en gebruiksgeschiedenis bekend.[11] Het meest tot de verbeelding sprekend is ongetwijfeld de geschiedenis van Hooftstraat 49, de herberg Prins van Oranje, die kort na 1593 werd gebouwd en waar vanaf het tweede kwart van de zeventiende eeuw tot 1938 horeca werd bedreven. Het perceel was in 1593 nog onbebouwd en maakte deel uit van het bezit van de St. Janskerk in Utrecht. In 1600 was het perceel bebouwd met een huis, hooiberg, schuur en was een deel voorzien van beplanting. De melding van een hooiberg en beplanting wijst op agrarisch gebruik. Uit gegevens omtrent een rechtszaak in 1637 blijkt dat er een herberg gevestigd is. De zaak speelde tegen Laurens Monde, herbergier in De Prins van Oranje.

De herberg werd in 1671 uitgebreid met een stallengebouw aan de noordzijde (Hooftstraat 55 en 57) om de paarden die gebruikt werden voor de trekschuiten en postiljons te kunnen stallen en te verversen. De herberg was namelijk een belangrijke pleisterplaats en fungeerde als distributielokaal voor de post.

De herberg, waarschijnlijk ooit begonnen als eenvoudige nering, was aan het begin van de achttiende eeuw tot een waar complex uitgegroeid dat een groot deel van het onderzoeksgebied en het daar tegenoverliggende gebied moet hebben omvat. Dit blijkt uit een aankondiging van verkoop in 1708. Het geheel werd omschreven als een “neeringrijke Herberg” en omvatte buiten het gebouw met de gelagkamer en “verscheydene kamers en vertrecken”, een kaatsbaan, een paardenstal, een wagenhuis, hooiberg, een koestal voor 22 koeien en een “playsante” boomgaard. Uit de verkoopadvertentie die in 1741 werd gepubliceerd blijkt dat de herberg was uitgebreid. Er was nu een stal voor 40 paarden, een koestal voor 24 koeien en ook wordt er een moestuin vermeld. Sowieso blijkt uit de diverse verkoopgegevens dat er vrijwel onophoudelijk in het complex en het bezit geïnvesteerd wordt. Tussen 1741 en 1764 is het geheel uitgebreid met nieuwe stallingen, tuinen, kassen en een thee- of speelkoepel. Dergelijke vrijstaande gebouwtjes waren ook elders op de Rijnoever te vinden. Zij hadden doorgaans een achtkantige plattegrond en waren opgebouwd uit een basement (waar de keuken in onder gebracht was), en een hoge zaal daarboven. Hier werd thee gedronken en kaartspelen gespeeld. Omdat iedere zijde van de zaal voorzien was van een hoog venster, dat vrijwel even breed was als het gevelvlak, was deze zaal zeer licht en had men vrij uitzicht. Het ligt voor de hand dat het bezit van de herberg niet alleen de Rijnzijde van de Hooftstraat omvatte, maar dat de boomgaard en de koeienstal aan de landzijde gezocht moet worden.

Kenmerkend voor de bebouwing in het plangebied, aan de westzijde van de Hooftstraat, is de aanwezigheid van zowel diepe als dwars geplaatste huizen, hetgeen het gevolg was van de organisch wijze waarop de bebouwing in het gebied verrees, zonder vooropgezet plan. De dwarsgeplaatste panden hadden vermoedelijk in oorsprong een agrarische functie. De weilanden lagen namelijk aan de oostzijde van de straat; het achtererf grensde aan de rivier. Door het pand evenwijdig aan de straat te bouwen, konden de belangrijkste ruimten in deze panden (zoals de veestalling en oogstberging) gemakkelijk vanaf de straat betreden worden. In die zin wijkt de reden waarom werd gekozen een diep of dwars pand te bouwen af van een stedelijke context. In steden, of dichtbebouwde dorpen, werden veelal diepe panden gebouwd omdat men deze makkelijk aan de achterzijde kon uitbouwen als daar behoefte aan was, bijvoorbeeld met een werkplaats. Bij een dwarspand was dit minder makkelijk. Een dwarspand vertelde dan ook iets over de sociale status van de eigenaar/bewoner.

Buiten de herberg bevonden zich kleinschalige gebouwen die vermoedelijk niet alleen een woonfunctie zullen hebben gehad, maar waar handel of klein ambacht werd bedreven, De werkruimte bevond zich dan aan de voorzijden en de woning aan de achterzijde. Vanaf het einde van de negentiende eeuw werden enkele panden verbouwd tot winkel met bovenwoning, iets dat kenmerkend voor deze tijd

[11] *Voor deze paragraaf is gebruik gemaakt van het onderzoek dat mevr. R. Vitters heeft uitgevoerd. Tijdens het archeologisch veldwerk en de uitwerking heeft zij geheel belangeloos haar gegevens gedeeld met de archeologen en de bouwhistoricus. Zie ook: De Viersprong, geschiedkundig tijdschrift Alphen aan den Rijn, 33e jaargang, nummer 126, p.5-26.*

genoemd kan worden. De begane grond werd grotendeels ingericht als winkel, met een woonkamer of kantoor aan de achterzijde.

Aan de oostzijde van de Hooftstraat was vrijwel alleen vrijstaande bebouwing aanwezig. Het merendeel had een agrarische functie, waarbij de weilanden direct grensden aan de achtererven. De huizen die aan de oostzijde aan de rooilijn stonden hadden vrijwel allemaal een dwarse plattegrond; de gebouwen die ver van de straat af stonden waren doorgaans haaks op de straat georiënteerd. Ook hiervoor geldt dat toegankelijkheid en pragmatisme de basis vormden voor de oriëntatie.

Wanneer de eerste kadastrale kaart (1811-32) en historisch fotomateriaal uit het begin van de 20e eeuw wordt bekeken, dan valt op dat de gevelwand aan de westzijde van Hooftstraat bestond uit blokken aaneengesloten bebouwing met her en der steegjes die de achtererven aan de Rijn ontsloten. Tussen de huizenblokken waren braakliggende terreinen en boomgaarden. De steegjes waren noodzakelijk als ontsluiting van de achtererven, maar waren soms ook het bezit van degene die aan de Oostzijde van de Hooftstraat land en bebouwing in bezit hadden. Op deze wijze bleven zij toegang tot de Rijn houden,

Uit bestudering van het fotomateriaal en de eigendomsgegevens die vermeld staan in de Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel (OAT), behorend bij de kadastrale kaart van 1811-32, blijkt dat de huizen en percelen aan de westzijde van de Hooftstraat vooral in bezit waren middenstanders en ambachtslieden, zoals een timmerman, een smid, een kledenmaker of een grutter. Vermoedelijk woonden zij ook allen in het pand dat zij in bezit hadden. Dit is een ander beeld dan aan de oostzijde. Hier was vrijwel alles in bezit van renteniers en rentenierstersdie vaak niet in het dorp woonden. De boerderijen zullen door boeren zijn gepacht.

Een opvallend gegeven dat uit de OAT naar voren komt, is dat de Hooftstraat zelf niet het eigendom was van de gemeente, maar dat iedere pandeigenaar het deel van de weg bezat dat voor zijn huis liep.

De vormgeving van de gebouwen was traditioneel. Tot aan het derde kwart van de negentiende eeuw, toen veel panden werden verbouwd tot winkel met bovenwoning, een ontwikkeling die zeer karakteristiek voor deze tijd te noemen is. De oude gebouwen, die veelal nog uit de zeventiende of achttiende eeuw dateerden, werden ingrijpend verbouwd, maar doorgaans met behoud van oude bouwsubstantie zoals kelders, bouwmuren en balklagen. De uitstraling van deze nieuwe gebouwen was “modern”: representatief, gebaseerd op de toenmalige architectuuropvattingen.

5. Fysische geografie

5.1. Inleiding

Tijdens het veldonderzoek zijn vijf profielen onderzocht. Voor het grootste deel van de opgraving gold dat het diepste vlak nog in de antropogene ophooglagen is aangelegd. De natuurlijke ondergrond is hier niet bereikt. Daarom is vanaf vlak 2 een raai boringen in noord-zuid- en oost-westrichting gezet en beschreven. In het zuidelijk deel van het onderzoeksgebied, waar tot grote diepte moest worden gesaneerd, is de natuurlijke bodemopbouw wel in de profielen waargenomen en gedocumenteerd. In bijlage 2 zijn de locaties van de gedocumenteerde profielen weergegeven.

5.2. Beschrijving van de profielen

De bodemopbouw bestaat uit ophooglagen (S9000-9059) op rivierafzettingen (S9060 en S9090). De ophooglagen bestaan over het algemeen uit humeus zand, maar variëren van zandig naar kleiig. Dit is een aanwijzing dat het terrein niet in één keer is opgehoogd.

Op basis van het aardewerk dat uit de lagen is verzameld kan geen fasering worden gemaakt in de ophogingen. Uit de natuurlijke laag S9060 zijn in totaal 137 scherven verzameld met een datering vanaf de 14e eeuw tot in de 19e eeuw. Ook werd één scherf Romeins aardewerk verzameld uit deze laag. Uit de bovenste ophooglaag (S9010) dateert het materiaal grofweg van 1600 tot 1850. Uit de lagen hieronder (S9030, S9031, S9032) dateert het uit de 18e eeuw en uit S9040 dateert het in de tweede helft van de 16e eeuw. Uit de ophooglagen S9050 en S9051 zijn geen scherven gevonden, maar deze zullen een datering in de 14e en 15e eeuw hebben.

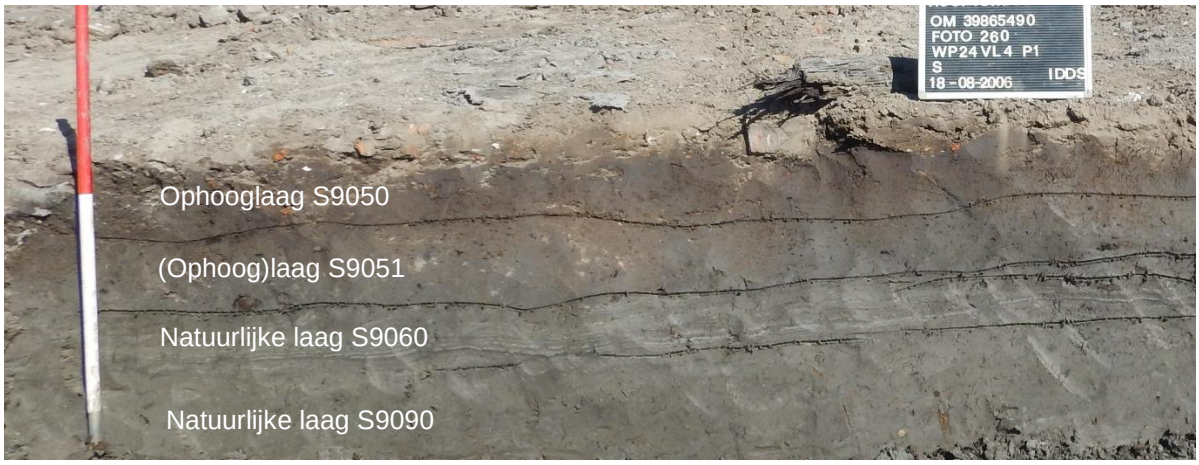

Figuur 6: Tijdens het verdiepen vanaf vlak 2 voor het ontgraven van de locatie van de kraanpoer (WP24) is de natuurlijke bodemopbouw waargenomen.

Langs de westzijde van het onderzoeksgebied is de strijd tegen het water goed waarneembaar. Er zijn diverse aanplempingen uit verschillende perioden waargenomen. In WP25 is een mooi voorbeeld van een oeverversteviging aangetroffen (Figuur 7). Op de gelaagde afzettingen (S9060) is een takkenlaag aangebracht dat met een raai staken met noord-zuidrichting is verstevigd. Hierover zijn weer verschillende ophooglagen aangebracht.

Figuur 7: In WP25 werden de verschillende ophooglagen waargenomen. De opname is richting het noorden gemaakt.

5.3. Interpretatie

Het plangebied bevind zich in de oeverzone van de laatste geul van de Oude Rijn. Waarschijnlijk ligt het gebied buitendijks en bestaat het uit de opvulling van de geul die sinds de bedijking en afdamming in de Middeleeuwen langzaam door verlanding versmald is. Direct langs de (mogelijke) dijk onder de Hooftstraat bestond het gebied uit een begroeide, zeer vochtige oeverzone waar veen kon ontstaan. Toen men het gebied in gebruik nam werden sloten voor de afwatering gegraven. Dichter bij de geul was de oeverzone veel natter en werd deze verstevigd met bijvoorbeeld een takkenlaag en beschoeiing en ook opgehoogd.

6. Sporen en structuren

6.1. Algemeen

Tijdens het onderzoek zijn 591 spoornummers uitgedeeld (S1-591). Daarvan zijn 42 sporen vervallen, omdat het spoor van natuurlijke aard bleek of het nummer niet is gebruikt. Daarnaast bleek ook dat enkele sporen waaraan wel een spoornummerkaartje was uitgedeeld niet zijn teruggevonden. Dit kwam doordat de (grond)sporen na hevige regenval onder water zijn verdwenen en daarna niet meer herkenbaar waren, of omdat de spoornummerkaartjes zijn verdwenen door water– en windoverlast. In de sporenlijst van bijlage 5 staat aangegeven welke spoornummers zijn vervallen. Voor de analyse en uitwerking komen 549 sporen in aanmerking (bijlage 3). In de onderstaande tabel is het aantal sporen per spooraard weergegeven.

Aard grond- of houtspoor	Aantal	Aard baksteenspoor	Aantal
Balk	4	Beerput	1
Beschoeiing/ vlechtwerk	7	Fundering	5
Graf; dier	2	Gewelf	1
Greppel	10	Goot	14
Insteek beerput	1	Haard	4
Kuil	16	Kelder	26
Muurinsteek	1	Muur	11
Ophoging	3	Muurfundering	213
Paal	137	Muuruitbraak	3
Paalkuil	8	Poer	9
Plank	14	Put	12
Vlechtwerk	1	Riool	1
		Straat	3
		Trap	5
		Vloer	33
		Waterput	4
Totaal	**204**		**345**

Tabel 2: Aantal sporen per spooraard.

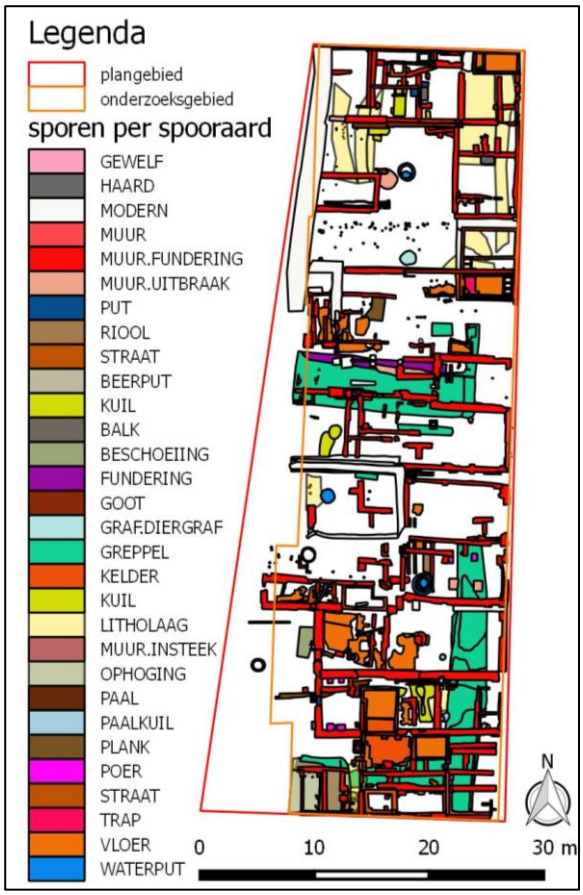

Figuur 8: De aangetroffen sporen per spooraard.

Sporen van baksteen zijn terug gevonden in de vorm van (muur)funderingen, muren, waterputten, (water)kelders, vloeren, straatjes, haarden, goten, poeren, riolen en een trap. Veel van deze sporen zijn onderdeel van een structuur. Zo is het mogelijk bepaalde sporen aan één perceel te koppelen. Van een perceel zijn bijvoorbeeld de muurfunderingen bewaard gebleven waardoor de afmeting van het gebouw bepaald kan worden, maar ook sporen zoals kelders, waterputten en goten kunnen aan een perceel of huis worden gekoppeld. Tijdens het veldwerk zijn de baksteensporen beschreven in een muurformulier dat als een muurcatalogus in bijlage 6 is toegevoegd. Hierin staan alle specificaties van het betreffende spoor beschreven. Voor de beschrijving van de baksteen sporen is gekozen voor een gecombineerde aanpak van archeologie en bouwhistorie, waarbij de archeologische gegevens en gegevens uit archieven en historische kaarten direct worden gecombineerd en beschreven in hoofdstuk 7.

Naast baksteensporen werden ook grondsporen, zoals greppels en kuilen, en houtsporen aangetroffen. Grond- en houtsporen werden voornamelijk op het niveau van vlak 2 waargenomen (ca. 92 cm –mv). Houten palen werden ook al wel in vlak 1 gevonden, maar dan met name langs, en parallel aan, de Oude Rijn, omdat deze onderdeel uitmaakten van een beschoeiing. In het tweede vlak werd eigenlijk alleen de top van de grond- en houtsporen gezien (Figuur 9). Doordat de bouwput niet dieper werd ontgraven dan 92 cm –mv was het beperkt mogelijk de grondsporen nader te onderzoeken. Van de

grondsporen is de diepte bepaald door middel van grondboringen en van houten palenrijen zijn enkele palen getrokken om de gemiddelde diepte te bepalen.

Aan de zuidzijde van het plangebied was het, door de sanering, wel mogelijk de grond- en houtsporen te couperen en volledig te documenteren. De bodem is ter plaatse van WP15-17 tot 2,5 m –mv ontgraven. Hierdoor bleek het mogelijk een sloot, welke door het hele plangebied langs de oostzijde van het terrein is waargenomen, en enkele kuilen uit te schaven en te couperen.

6.2. Grond- en houtsporen

6.2.1. Greppels

Voorafgaand aan de steenbouwfase is het gebied ingedeeld met greppels (Figuur 9).

<u>Hoofdsloot</u>

Parallel aan de Hooftstraat is de hoofdsloot aangetroffen. De grond die vrij kwam tijdens het graven van deze greppel is mogelijk gebruikt voor het ophogen van het dijkje waarop de Hooftstraat is gelegen. De hoofdsloot is niet over de gehele lengte van het plangebied waargenomen en heeft daardoor meerder spoornummers gekregen (S170, S171, S571, S284, S415 en S564). Het aardewerk dat in deze greppel is verzameld heeft een datering tussen 1400 en 1600. Het betreft lokaal vervaardigd roodbakkend aardewerk en steengoed uit Siegburg.

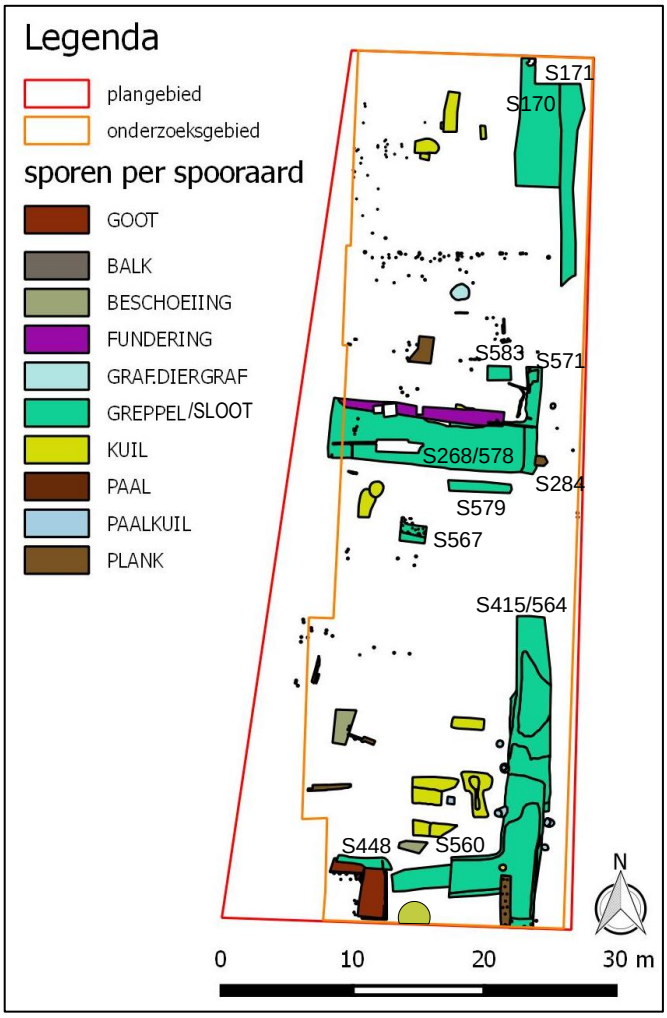

Figuur 9: De aangetroffen grond- en houtsporen per spooraard.

In het centrale deel van het onderzoeksgebied is een aftakking richting de Rijn waargenomen. Net ten noorden van deze aftakking is in S571 hout waargenomen, dat als een beschoeiing, of versteviging van de slootkant is geïnterpreteerd. Het gaat om een pakket twijgen die met recht op staande staken vast zijn gezet. In het uiterste zuiden is het profiel opgeschoond en daarmee is een dwarsdoorsnede door de hoofdsloot (S415/564) gedocumenteerd. De top van de sloot is op ca. 0,90 m –mv (0,90 m –NAP) waargenomen. De sloot is nog ca. 70 cm diep en heeft een vlakke bodem (Figuur 10). Het spoor is gevuld met een donkerbruin grijze zeer humeuze venige klei (S564V3). Nadat de sloot in onbruik is geraakt is er een laag grijze klei (V2) over de sloot, en mogelijk het hele plangebied, aangebracht. Dit om het plangebied te egaliseren. Dit geldt ook voor het laagje zwart veraard veen (V1) dat daarbovenop is waargenomen.

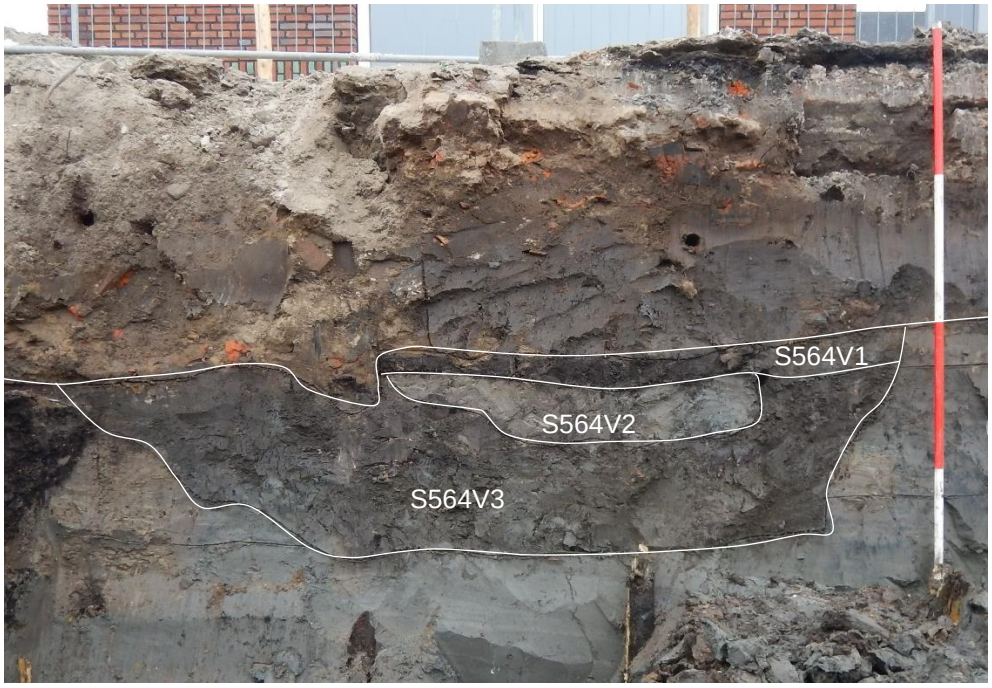

Figuur 10: Dwarsdoorsnede van de hoofdsloot (S415/564) aan de zuidkant van het plangebied.

Bij het uitschaven van de sloot zijn enkele bijzondere vondsten gedaan. Zo werd er een gedeeltelijk skelet van een dood geboren kalf gevonden (S565). De botten lagen in de vulling van venige klei en hier net onder, op de bodem van de sloot, werd een vlechtwerk aangetroffen (Figuur 11). Tussen de staanders van elzenhout zijn wilgentenen gevlochten. Het vlechtwerk was nog ca. 1 bij 2 m groot en is waarschijnlijk als erfafscheiding gebruikt. Het is onduidelijk of het vlechtwerk, dat de breedte van de sloot heeft, ook rechtop in de sloot heeft gestaan. Dit zou betekenen dat de doorstroming van de sloot heeft belemmerd. Het is aannemelijk dat het langs de sloot heeft gestaan en later nadat het in onbruik is geraakt in de sloot terecht is gekomen.

Figuur 11: Op de bodem van de sloot werd een vlechtwerk (S566) aangetroffen.

Dwarssloot S268/578

Haaks op de hoofdsloot zijn twee grote sloten waargenomen. In het centrale deel van het plangebied is dit de dwarssloot S268/578. Op basis van het aardewerk heeft het spoor een datering van 1600-1625 en kan daarmee gelijktijdig aan de hoofdsloot zijn geweest. Waarschijnlijk is de dwarssloot wel langer in gebruik geweest. De vondst van een houten plank (S280), die waarschijnlijk als versteviging van de kant heeft gediend, wijst hierop. De liggende plank van minimaal 2,5 m lang, ligt langs de noordzijde van S268/578 en steekt minimaal 60 cm richting het oosten de hoofdsloot (S571) in (Figuur 12). Hierdoor wordt de doorstroming van de sloot beperkt. Hierdoor is het aannemelijk dat de hoofdsloot in onbruik was geraakt.

In de sloot is een deel van een houten schaal gevonden (vnr. 318). De schaal lijkt gerepareerd te zijn, omdat er diverse nagels in zijn aangetroffen. Ook werd hier een houten trip gevonden (vnr. 319). Gezien het kleine formaat gaat het mogelijk om een kindertrip. De houten voorwerpen worden nader beschreven in hoofdstuk 9.3.

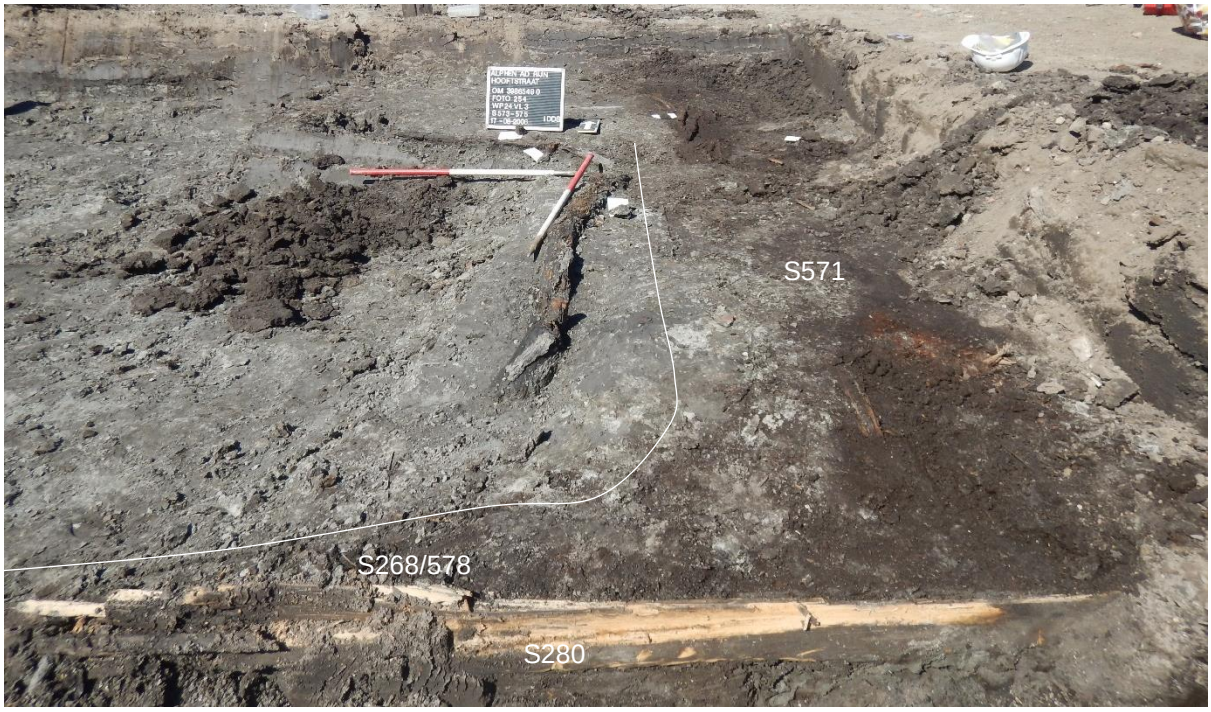

Figuur 12: Het splitspunt van de hoofdsloot S571 en de dwarssloot S268/578 met daarin de houten plank (S280).

Greppel S583, S579, S567

Van enkele losse greppeldelen is de relatie tot het beschreven perceleringssysteem niet geheel duidelijk. Bij het opschonen van het noordprofiel in WP24 werd nog een greppel (S583) met een noord-zuidrichting herkend. Deze greppel was ca. 1,20 m breed en ca. 30 cm diep en bestond uit een grijze uiterst siltige klei met zand en houtresten. Ten zuiden van de dwarssloot S268/578 is nog een deel van een greppel S579 herkend. De greppel heeft een oost-westrichting, net als het greppeldeel S567. Mogelijk maken beide greppels deel uit van dezelfde greppel, die parallel loopt aan de dwarssloot. Of deze greppel ook in contact heeft gestaan met de hoofdsloot, is onduidelijk. Aardewerk uit S567 heeft een datering in de 16e eeuw, dus het is wel mogelijk. In de greppel S579 zijn resten van hennep gevonden, dat mogelijk wijst op het laten roten van het hennep in de greppel. Dit werd gedaan zodat de vezels uit de stelen makkelijker te verwerken zijn. Van de vezels werden zeilen en touwen gemaakt waar in de Gouden Eeuw grote vraag naar was. Dit zou het spoor in de 17e eeuw dateren, een periode waarin de hennepteelt, en verwerking, bij boerderijen zijn hoogtij kende.

Dwarssloot S560

In het zuiden van het plangebied is de tweede grote dwarssloot S560 gelegen. De opbouw is vergelijkbaar met die van de hoofdsloot (Figuur 13) en bestaat onderin uit een donkerbruingrijze zeer

humeuze klei met stukjes hout en veenbrokjes. Daarop ligt een grijze klei met zand- en humeuze vlekken. Deze grijze kleilaag werd ook in de hoofdsloot aangetroffen en hiervan werd gedacht dat deze is opgeworpen om het terrein te egaliseren. Ter plaatse van de dwarssloot is toch een laagte blijven bestaan waarin de bovenste venige vulling is ontstaan. In deze dwarssloot zijn geen vondsten gedaan.

De greppel S448 hoort waarschijnlijk bij de goot S438/452 en wordt in paragraaf 6.2.6 beschreven.

Figuur 13: De dwarssloot S560 heeft dezelfde opvulling als de hoofdsloot.

6.2.2. Kuilen

In het noorden van het plangebied is een cluster kuilen aangetroffen op het niveau van vlak 2 (S164, S166, S167/550, S173). De kuilen lagen op de maximale ontgravingsdiepte en zijn niet gecoupeerd. De kuilen hadden een venige vulling met daarin enkele houtresten. Vondstmateriaal werd er niet in aangetroffen.

Halverwege het plangebied, net ten zuiden van de dwarssloot S268/578 zijn de kuilen S258 en S259, aangetroffen. Ook in deze kuilen is geen vondstmateriaal gevonden. Deze kuilen waren gevuld met een bruin zand en in S259 werden ook kleibrokken en iets puin herkend.

In het zuiden van het plangebied liggen de kuilen S416-421 (Figuur 16). De kuilen S417 en S421 waren rechthoekig en gevuld met een zeer humeuze zandige klei met daarin puinfragmenten en houtresten. De sporen waren nog 40 cm diep vanaf het niveau van vlak 2. In S420 is een scherf grijs gedraaid aardewerk gevonden met een datering tussen 1300 en 1500. Deze kuil heeft meerdere vullingen en de diepte van het spoor is middels een boring vastgesteld. Het diepste punt van de kuil was 90 cm onder vlak 2 en komt daarmee op ca. 1,80 m –mv (1,80 m –NAP).

In het uiterste zuiden van het plangebied werd de kuil, of beerkuil, S562 aangetroffen (Figuur 26). Dit is een bijzondere kuil en doordat deze deels in de profielwand lag, kon deze in het geheel in beeld worden gebracht (Figuur 15). Tijdens de aanleg bleek ook dat de kuil twee gebruiksfasen kent (Figuur 14), want nadat de kuil in onbruik was geraakt is er een ton ingegraven. Zowel de ton als de insteek hebben S559 gekregen. De ton is hergebruikt en is daardoor niet geschikt om het spoor te dateren. Van de ton zijn de bodemplanken (vnr. 300) en enkele duigen (vnr. 301) en hoepels (vnr. 281) gevonden (zie ook hoofdstuk 9.3.3). Het betreft een grote ton met een inhoud van ca. 1250 liter. De hoepels waren gemaakt van eikenhout dat omwonden was met wilgentenen. Dergelijke hoepels zijn tot in de 19e eeuw gebruikt. Op de bodemplanken zijn merktekens waargenomen die met een zogenaamd ritsmes zijn gemaakt. Het gebruik van het ritsmes dateert het tondeksel vóór 1700.[12]

[12] *Janse 1990*

Figuur 14: Nadat de beerkuil S562 was opgevuld, is deze nog een keer uitgegraven en is er een ton in geplaatst (S559).

Figuur 15: De beerkuil S562 zoals deze in het zuidprofiel werd aangetroffen.

In de kuil S562 is slechts één scherf aardewerk en een scherf glas aangetroffen. Van glas werd de voet van een lichtgroene Roemerbeker gevonden. Het aardewerk en het glas heeft een datering tussen 1575 en 1800. In S559 zijn 172 scherven verzameld waarvan het gros een datering tussen 1650 en 1700 heeft. Slechts vijf scherven dateren tussen 1350 en 1425 en twee scherven hebben een datering tussen 1844 en 1865. In het spoor is ook een mesje met een datering in de 20e eeuw gevonden. Dit geeft aan dat het spoor enkele late intrusies heeft gekend.

Uit de beerkuil S562 zijn ook monsters voor pollen en macroresten genomen. Deze zijn conform het evaluatierapport aangeboden voor een uitgebreide waardering. Hieruit blijkt dat de kuil voornamelijk voedselresten en mest van het vee bevat. Zo is de mest niet van menselijke uitwerpselen, maar van vee. Ook geeft de totale afwezigheid van pollen en zaden van fruit en andere planten die voor menselijke consumptie geschikt zijn, aan dat het niet om menselijk consumptieafval gaat. Alleen in de bovenste vulling zijn resten van menselijk consumptieafval gevonden.

De beerkuil ligt binnen het perceel van de herberg Prins van Oranje. Het is aannemelijk dat de kuil gevuld is met materiaal voordat de herberg op deze plaats werd gebouwd. In die periode is er ook nog sprake van een koeiestal op het perceel ernaast. Waarschijnlijk is bij de bouw van de herberg de ton in de kuil geplaatst, waar afval vanuit de herberg in werd gedumpt. Het aardewerk geeft aan dat de beerton in de 17e eeuw in gebruik was. In de nazak werd ook nog wat materiaal uit de 20e eeuw verzameld. De beerton voldeed waarschijnlijk aan het einde van de 17e of het begin van de 18e eeuw niet meer. Daarom werd net ten westen van dit spoor een houten goot gemaakt die vermoedelijk loosde op de Rijn. In de vulling van deze goot (S438) is veel vondstmateriaal aangetroffen. Ook dit afval wijst niet op normaal bewoners afval. Het vele schenk en drinkgerei en de pispotten duidt wederom op afval van de herberg en heeft een datering in het eerste kwart van de 19e eeuw.

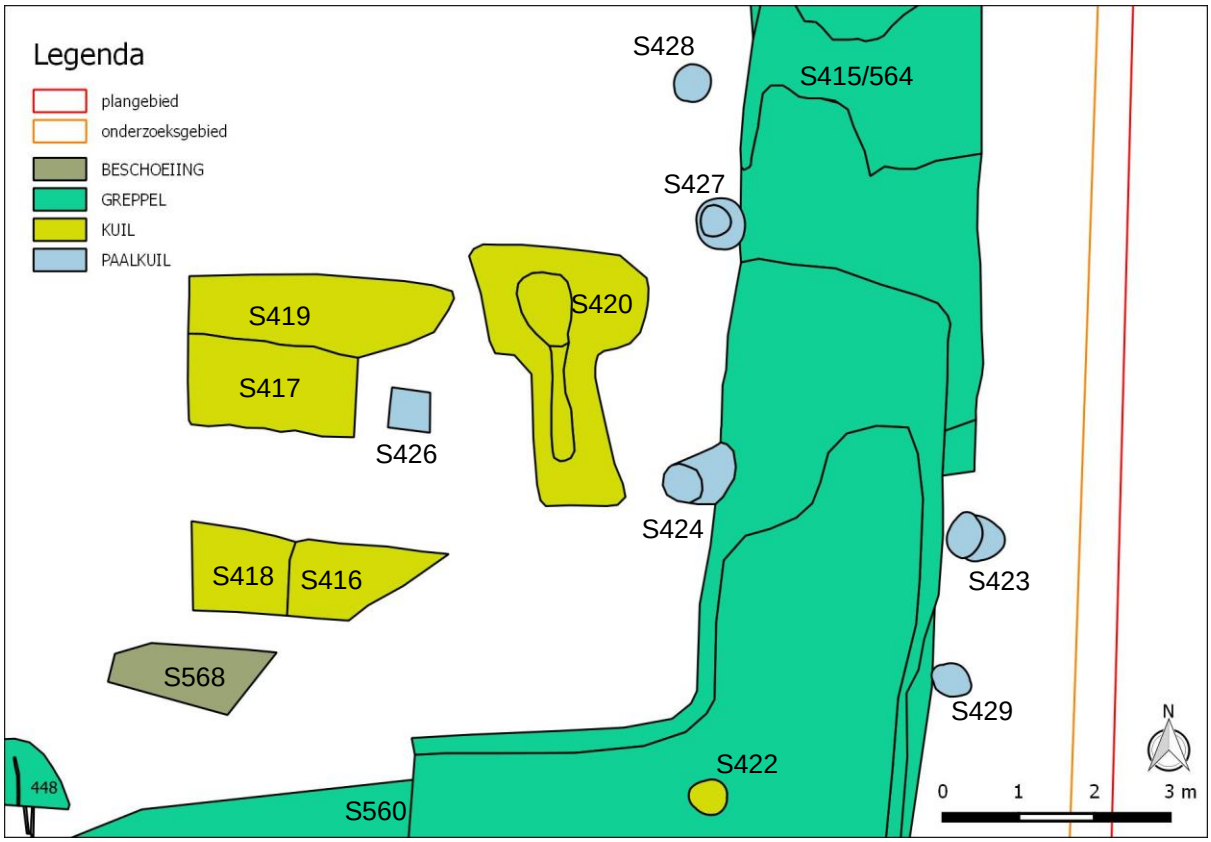

Figuur 16: In het zuiden van het plangebied werd een cluster kuilen en paalkuilen aangetroffen.

6.2.3. Paalkuilen

In totaal zijn er slechts zeven paalkuilen aangetroffen. Vijf hiervan, S428, S427, S424, S423 en S429 lijken tot een structuur te horen (Figuur 16). De paalkuilen oversnijden de vulling van de hoofdsloot S415/564 en hebben hierdoor een jongere datering, waarschijnlijk 17e eeuws. Doordat de sloot al gedempt was ten tijde van de aanleg van deze structuur, zal er geen relatie tussen de sloot en de

structuur zijn. De structuur heeft minimaal uit acht houten palen bestaan. Op het niveau van vlak twee waren de sporen nog 15 tot 20 cm diep. S427 was nog 30 cm diep en hierin zijn ook nog houtresten van de paal aangetroffen. De diepte van de sporen is bepaald aan de hand van boringen. In de sporen is geen vondstmateriaal gevonden. Mogelijk behoord de paalkuil S426 ook tot deze structuur, maar de vorm van het spoor wijkt enigszins af. Ook is bij het bepalen van de diepte de boring gestuit op een laag bakstenen op een diepte van 15 cm. Mogelijk betreft het een zogenaamde stiep, waarbij de houten paal op een aantal lagen bakstenen rust. Een datering van het spoor op basis van de bakstenen bleek ook niet mogelijk.

In het midden van het plangebied, aan de oostzijde bij de dwarssloot S268/578 is nog een paalkuil aangetroffen (S279). Ook dit spoor is over de gedempte sloot gezet, wat aangeeft dat het jonger moet zijn dan de sloot welke een datering heeft tussen 1400 en 1600. De paalkuil S279 is gevuld met venig zand, kleibrokken en puinspikkels.

6.2.4. Dierbegraving

In totaal zijn twee sporen als dierbegraving geadministreerd. In de hoofdsloot S415/564 werd nog een deel van een kalf gevonden (S565). Het kalf is waarschijnlijk bij de geboorte overleden. Van dit dier zijn de achterpoten in de sloot terecht gekomen.

Het meest complete skelet is dat van een paard (S217, op vlak 1 S197). Bij het vrijleggen van het skelet zijn scherven aardewerk met een datering tussen 1600 en 1700 verzameld. Het dier had een schofthoogte van 1,63 en is tussen drieënhalf en vijf jaar oud geworden. Dit is niet erg oud voor een paard en zal een tegenvaller geweest zijn voor de eigenaar. Het geeft ook aan dat het dier niet van ouderdom is gestorven. Mogelijk is de slijtage van de kiezen de doodsoorzaak. De kiezen zijn schuin afgesleten, waardoor het dier niet goed meer kon eten. Tegenwoordig worden de kiezen van paarden met deze aandoening vaak bijgevijld, waardoor ze weer goed kunnen eten. Deze techniek was in de 17e eeuw waarschijnlijk nog niet bekend.

Figuur 17: De botten van het paard (S217) lagen niet geheel meer in anatomisch verband.

Figuur 18: De kiezen zijn van het paard zijn schuin afgesleten, waardoor het moeilijk kon eten. Dit is mogelijk de doodsoorzaak geweest.

6.2.4.1. Beschoeiingen

De meeste van de aangetroffen houten palen maken onderdeel uit van een beschoeiing. Palenrijen zijn parallel aan de Oude Rijn, maar ook haaks erop waargenomen (Figuur 9). Tussen de palenrijen die parallel aan de Oude Rijn liggen zijn aanplempingslagen aangetroffen. Hieruit blijkt de uitbreiding van de percelen ten opzichte van de rivier. De palenrijen haaks op de Oude Rijn lijken verband te houden met de vulling van een sloot of perceelsscheiding. Mogelijk werden de percelen begrensd door bescheiden sloten waarlangs een hek stond. Doordat in vlak 1 de muurfunderingen uit de 18e en 19e eeuw hier overheen zijn gebouwd, is het aannemelijk dat de sloten en de palen van het hekwerk uit de 17e eeuwse fase, en de periode daarvoor, stammen. Voor de bespreking van de beschoeiingen is het plangebied in drieën geknipt en zijn de palenrijen genummerd.

<u>Palenrij 1 en 2</u>
In het noorden van het plangebied zijn tenminste twee palenrijen met een noord-zuidrichting aangetroffen (Figuur 19). Palenrij 1 bestaat uit paaltjes of staken met een diameter van 5 cm. De staken zijn van zachthout, vermoedelijk els, gemaakt. In WP18 zijn zeven paaltjes als beschoeiing S584 geadministreerd. Op dezelfde lijn zijn ook de paaltjes S153 en S152 aangetroffen. Palenrij 1 zal ouder zijn dan palenrij 2, omdat de aanplempingen ten behoeve van de landaanwinst richting het westen verplaatsten. Mogelijk dat de paaltjes die ten oosten van palenrij 1 zijn gelegen, bij een oudere beschoeiing horen. De palen zijn echter in verschillende niveaus waargenomen en ook liggen ze niet duidelijk op één lijn. Dit geldt ook voor de paaltjes tussen palenrij 1 en 2. Het is daardoor onduidelijk of het om palenrijen gaat, of om tussentijdse verstevigingen van de walkant. Dat men de kant bleef verstevigen blijkt uit de vondst van een dempingslaag van dakpannen (S143), die tussen palenrij 1 en 2 is aangetroffen.

Palenrij 2 bestaat uit ronde paaltjes met een diameter tussen 8 en 10 cm en ook deze zijn voornamelijk van een zachte houtsoort gemaakt. Enkele paaltjes lijken van eik (S140) en grenen (S145) te zijn vervaardigd. Dit geeft aan dat er niet alleen lokaal hout, maar ook (hergebruikt) hout van elders is aangevoerd.

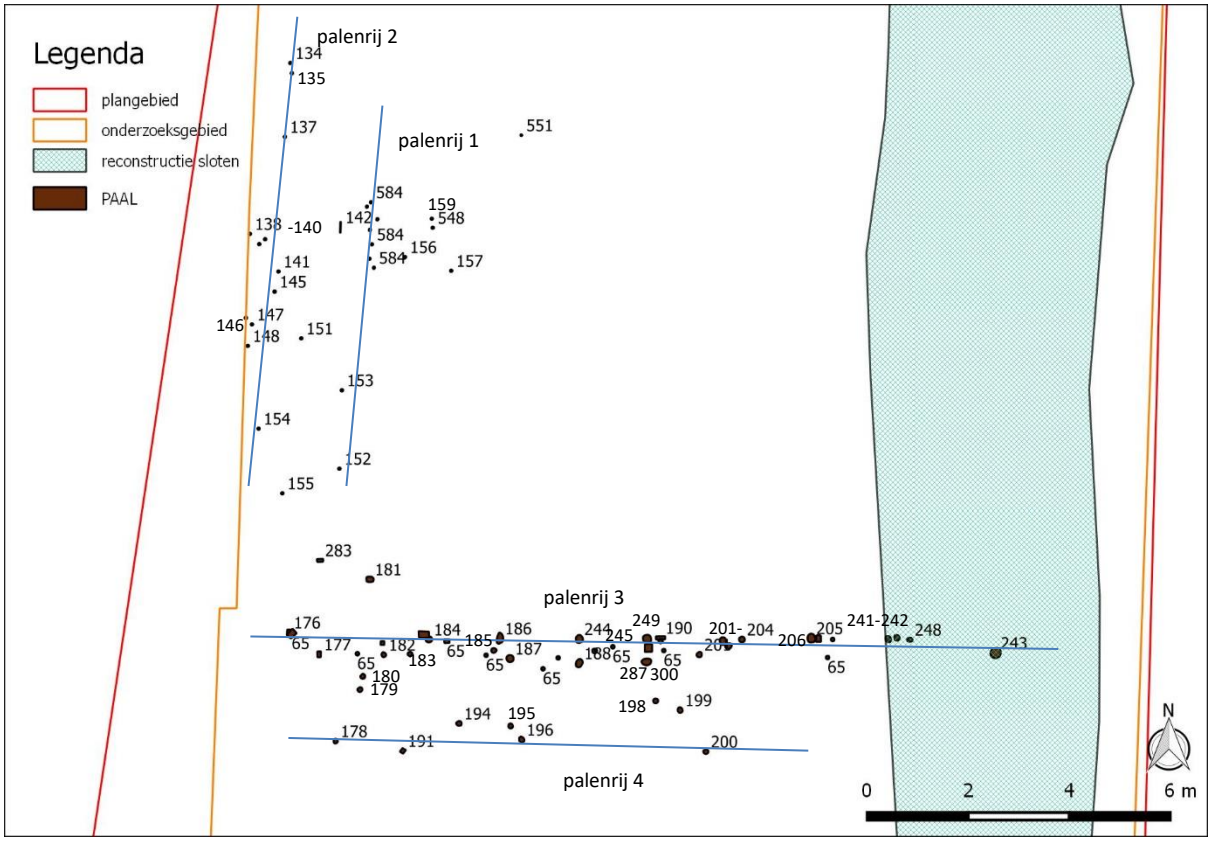

Figuur 19: De palenrijen aan de noordzijde van het plangebied.

Palenrij 3 en 4

Haaks op de hoofdsloot zijn de palenrijen 3 en 4 aangetroffen. Enkele palen uit palenrij 3 werden al op vlak 1 waargenomen (S65). Deze palenrij is slechts gedeeltelijk oversneden door baksteensporen. Het gaat om de sporen S241-243 en S248 die ook in de loop van de hoofdsloot zijn gelegen. Palenrij 3 kan daardoor als een erfafscheiding worden gezien die een lange tijd in gebruik is geweest en werd onderhouden. Mogelijk is hier bij de eerste indeling van het perceel nog een dwarssloot gelegen. Op vlakniveau zijn hier echter geen waarnemingen van een andere vulling ten opzichte van de matrix. Bij het vrijleggen van deze palenrij zijn wat aardewerkscherven verzameld met een datering tussen 1500 en 1700. De palen bleken door de kleine diameter niet geschikt voor een dendrochronologische datering, waardoor de palenrij en de fasering niet nader kan worden geduid.

Palenrij 3 bestaat uit paaltjes van eik en grenenhout. De diameter van de paaltjes ligt tussen 5 en 20 cm.

Palenrij 4 ligt iets ten zuiden, parallel aan palenrij 3. Ook deze palenrij is niet overbouwd, maar de palen zijn pas op het niveau van vlak 2 herkend. Aardewerk dat bij deze palenrij is aangetroffen heeft een datering tussen 1525 en 1700. Beide palenrijen zullen zeker voor een deel gelijktijdig in gebruik zijn geweest. De afstand tussen de erfafscheidingen is ca. 1,80 m. Mogelijk is dit een doorgang tot het water geweest.

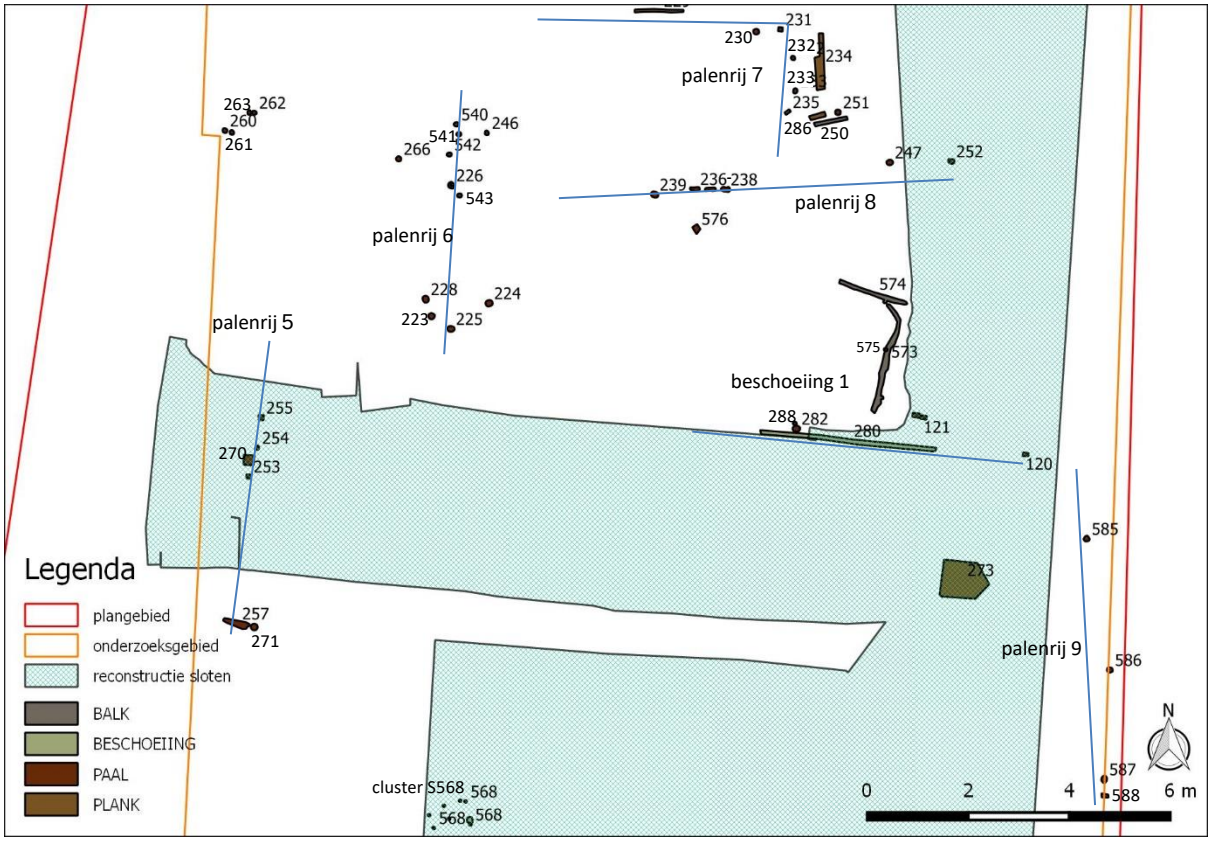

Figuur 20: Palenrijen in het centrale deel van het onderzoeksgebied.

Palenrij 5 en 6
In het verlengde van palenrij 1 en 2 zijn de palenrijen 5 en 6 gevonden. Doordat niet precies bekend is hoe de oude oever heeft gelopen, kan niet worden bepaald of palenrij 5 of 6 het verlengde van palenrij 1 is. Wel is duidelijk dat palenrij 6 van een oudere beschoeiing is dan palenrij 5 (Figuur 20). Bij de palenrijen is geen daterend vondstmateriaal aangetroffen. Ook is de diameter van de paaltjes tussen 6 en 18 cm gelegen. De paaltjes hebben te weinig jaarringen voor een dendrochronologische analyse.

Palenrij 7
Palenrij 7 heeft dezelfde oriëntatie als palenrij 5 en 6, maar ligt meer naar het oosten. Het is daardoor niet aannemelijk dat het om een beschoeiing langs de Rijn gaat, zoals dat bij de palenrijen 1, 2, 5 en 6 wel het geval is. Naast palen zijn ook enkele planken aanwezig. De plank S229 en paal S230 lijken haaks op de palenrij te liggen. Mogelijk gaat het om resten van een houten platform bij de hoofdsloot. Bij de balk S250 is aardewerk met een datering van 1500 tot 1600 en een bot van een rund gevonden.

Palenrij 8
Net ten zuiden van palenrij 7 is een palenrij haaks hierop waargenomen; palenrij 8. Met name de paaltjes S236 tot 239 hebben duidelijk met elkaar een constructie gevormd. De staken hebben een diameter van 4 tot 7 cm en zijn van een zachte houtsoort, waarschijnlijk els, gemaakt.

Palenrij 9
Deze palenrij is aan de oostzijde van de sloot gelegen (Figuur 20). De palen hebben een diameter van ca. 10 cm. Ze hebben mogelijk als beschoeiing aan de straatzijde van de sloot gestaan, maar het is ook mogelijk dat de palen gebruikt zijn voor de constructie van de voorgevel S207.

Tussen palenrij 9 en beschoeiing 1 is op de splitsing tussen de hoofdsloot en de dwarssloot S268/578 een stuk hout gevonden (vnr. 306; Figuur 20). Het betreft twee fragmenten van een eikenhouten plank van ongeveer 20* 24 cm en 26*32 cm. Op basis van dendrochronologisch onderzoek blijkt dat de eik gekapt is na 1508 in het zuiden van Noorwegen.

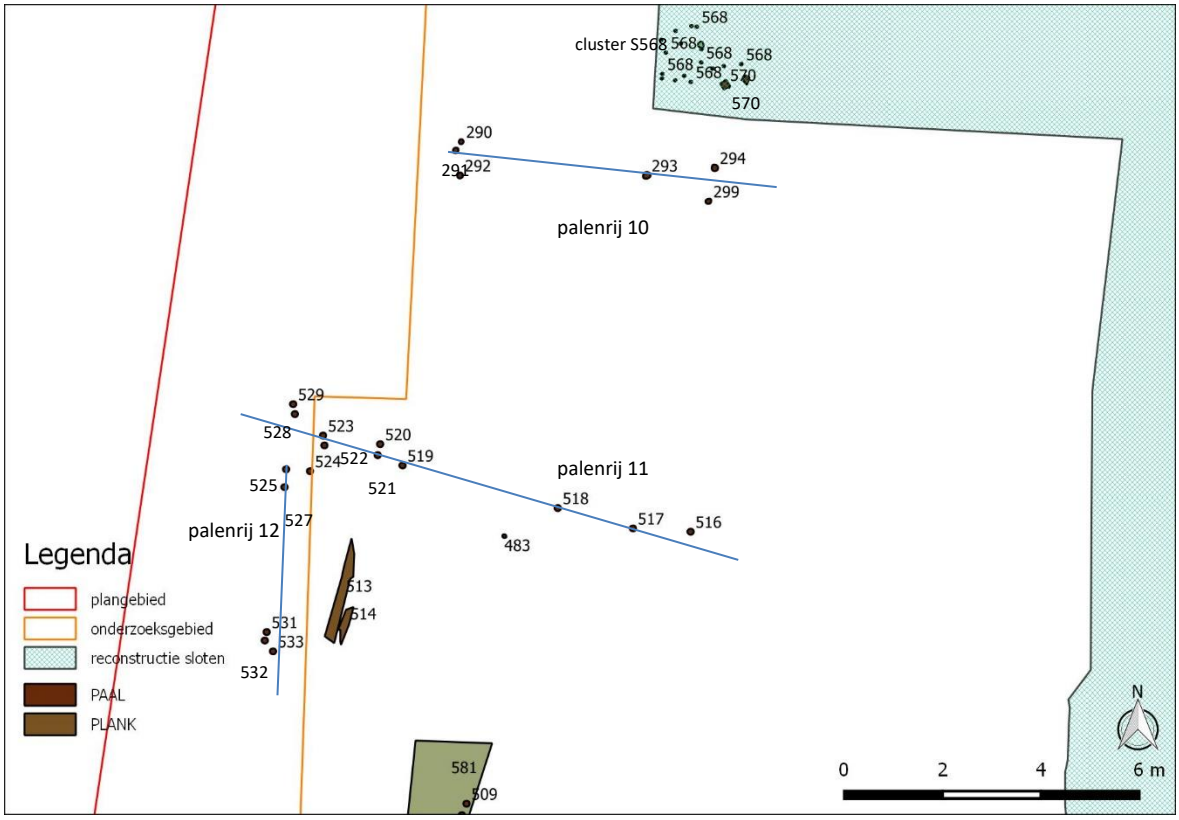

Figuur 21: Palenrijen in het centrale deel van het onderzoeksgebied, ten zuiden van dwarssloot S268/578.

Palenrij 10

De zes palen van palenrij 10 hebben een oriëntatie haaks op de Rijn (S290-294 en S299). De paaltjes hebben een diameter van 8 tot 10 cm en zijn gemaakt van eikenhout. De paaltjes zijn op het achtererf van een perceel aangetroffen (Figuur 21). Mogelijk heeft hier een houten schuurtje of erfafscheiding gestaan. Het is ook mogelijk dat de paaltjes S290 tot S292 tot palenrij 5 behoren. Deze liggen in het verlengde van elkaar.

Palenrij 11 en 12

Palenrij 11 valt op, omdat de richting van de rij niet haaks of parallel aan de Rijn of de percelering is. De paal S516 is verzameld voor nadere analyse, omdat deze voldoende jaarringen leek te hebben voor dendrochronologische analyse. De paal bleek van een fijnspar te zijn gemaakt en zag er volgens de houtspecialist recent uit. De paal is daarom uiteindelijk niet gedateerd middels dendrochronologische analyse.

Ook lijken de palen aan de westzijde van deze rij gepaard te zijn geplaatst (S520-523, S525, S527-529; Figuur 21). De palen hebben een diameter van ca. 12 cm en wijzen op een houten structuur. Waarschijnlijk heeft men hier een kleine aanlegsteiger of vlonder aan de Rijn gehad. Bij het vrijleggen van de structuur zijn geen daterende vondsten gedaan.

Iets ten zuiden van palenrij 11 zijn nog enkele paaltjes en planken gevonden. De planken S513 en S514 zijn mogelijk het restant van het loopvlak van de steiger. De afstand tussen de palen S528-529 en S531-533 is 4,7 m. Dit is wel breed voor een steiger, maar is wel mogelijk aangezien er ook palen tussen hebben gestaan zoals bijvoorbeeld S525 en S527.

Cluster S568

Op het niveau van vlak 3 is een cluster van zeventien elzenhouten staakjes met een diameter van ca. 6 cm aangetroffen (Figuur 21). Dit cluster is S568 genoemd. Hierbij zijn ook twee palen met een vierkante doorsnede gezien (S570). Het is niet duidelijk waar deze paaltjes voor hebben gediend. De staken lijken te dun om bijvoorbeeld een steigertje aan de sloot te hebben gefundeerd.

Beschoeiing 1

Bij de aftakking van de dwarssloot S268/578 van de hoofdsloot is een beschoeiing waargenomen (Figuur 20). Deze wordt niet alleen gevormd door een rij palen (S120, S282, S288), maar ook door een plank (S280) die op de zijkant is gezet. De grenen plank, van minimaal 2,5 m lang, ligt langs de noordzijde van de dwarssloot en steekt minimaal 60 cm in de hoofdsloot. Dit heeft de doorstroming van de sloot beperkt en is een aanwijzing dat deze waarschijnlijk al in onbruik was geraakt.

Ten noorden van deze plank zijn ook de takken S573 en S574 aangetroffen. De takken zijn van een zachte houtsoort zoals els of es gemaakt en de takken lijken met aangepunte staakjes op hun plaats te zijn gehouden. De functie van deze takken en de staakjes (S575) is onduidelijk. Mogelijk heeft de constructie toch gediend om de bocht tussen de sloten te verstevigen, al is de afwijkende richting van S574 dan niet duidelijk.

Figuur 22: Houtvondsten in het zuidelijk deel van het plangebied.

Beschoeiing 2

In het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied zijn geen palenrijen meer waargenomen, maar wel een aantal structuren als beschoeiing gedocumenteerd. Beschoeiing 2 is een takkenlaag (S581) die ook in het profiel goed is waargenomen (Figuur 7). De takken hebben een noord-zuidorientatie en werden met staken (S509, S510) op hun plek gehouden. De takkenlaag volgt het verloop van de bodem richting het water. Op een hoger niveau zijn de planken S507 en S508 aangetroffen. Deze horen niet bij de beschoeiing, maar stammen uit een jongere periode. De plank S508 is waarschijnlijk als fundering gebruikt in de 17e eeuw. De plank S507 is waarschijnlijk de bodem van een riool of goot.

Beschoeiing 3

Deze beschoeiing betreft het vlechtwerk S566 dat in de hoofdsloot is aangetroffen (Figuur 11, Figuur 22). Dit vlechtwerk is al in paragraaf 6.2.1 besproken.

Beschoeiing 4

Deze beschoeiing bestaat uit S568 en wordt gevormd door een zone takken. In het veld leek het erop dat de takkenlaag op de bodem van de dwarssloot S560 lag. Dit is in Figuur 22 echter niet goed over gekomen. Mogelijk is de sloot breder geweest, of heeft de takkenlaag ook deels op de kant van de sloot

gelegen. Het is niet duidelijk of de takken hier bewust zijn gedeponeerd. Er werden geen staken waargenomen die op een constructie duiden.

Beschoeiing 5
Deze structuur is een bijzondere constructie (Figuur 22). Bij de aanleg van het vlak werden de houten planken van S512 aangetroffen. Door de scherpe hoek en de grote hoeveelheid vondstmateriaal is de structuur uiteindelijk als goot gedocumenteerd. Deze structuur wordt nader behandeld in paragraaf 6.2.6.

Figuur 23: Om verzakking op slappe ondergrond te voorkomen is er een houten fundering onder deze baksteenfundering geplaatst. Links zijn de palen van de houten fundering vrijgelegd. Hierop lag een brede, dikke plank. In de uitsnede is te zien dat de bakstenen fundering op deze plank is aangebracht.

6.2.5. Funderingen

Naast baksteenfunderingen, zijn er ook enkele voorbeelden van funderingen van hout en turf. De houten funderingen S561 en S563 zijn in het zuiden van het plangebied gevonden (Figuur 26; Figuur 23). Grenenhouten palen zijn in een dicht grid geplaatst. De palen hebben een diameter van 12 tot 15 cm en waren nog ca. 50 cm lang. De palen waren aangepunt en de bovenkant zijn ze een beetje bol. Hierop lagen grenen planken over een breedte van ca. 70 cm. De planken vormden de fundering onder de bakstenen fundering van S305 en S414 en vormen samen een hoek van een gebouw. Deze hoek van het terrein was blijkbaar niet stevig genoeg voor een fundering op staal. Dit heeft waarschijnlijk te maken met de slappe vulling van de hoofdsloot die hier onder heeft gelegen.

In het centrale deel van het plangebied, aan de noordkant van de dwarsgreppel S268/578, werd een fundering van turfblokjes aangetroffen (S222). Turf was goedkoper dan bakstenen en voor de onderste lagen van de fundering zijn bij dit spoor geen (hergebruikte) bakstenen gebruikt, maar turfblokjes. Het turf is wel in het formaat van een baksteen gestoken, wat aangeeft dat het ook speciaal voor dit doel is bedacht. De turfblokjes zijn op de bodem gelegd en niet gemetseld. Van de turfblokjes is nog maar één laag bewaard gebleven. Opvallend genoeg is de bakstenenmuurfundering die hier op gelegen moet hebben, op een hoger niveau niet waargenomen. De oriëntatie van dit spoor ligt parallel aan de dwarssloot S268/578 en wijkt iets af ten opzichte van de percelering van de aangetroffen steenbouw. Mogelijk betreft het de fundering van een gebouw uit de 16^{e} of 17^{e} eeuw, dat geheel is afgebroken voor het terrein werd ingedeeld volgens de huidige percelering.

Figuur 24: Op het niveau van vlak 2 is een fundering van turfblokjes aangetroffen. Hierop heeft nog een fundering en muur van bakstenen gelegen.

6.2.6. Goot

Tijdens het onderzoek zijn veertien sporen als goot, of deel van een goot, aangemerkt (S34, S52, S175, S298, S310, S345, S467, S353, S438, S489, S499, S451-453) en één als riool (S368). Een deel van de goten is van hout gemaakt (S175, S298 en S452/438) de overige goten en het riool bestaan uit baksteen en plavuizen.

Baksteen

De baksteengoten hebben een bodem van bakstenen, of plavuizen en zijn aan de zijkanten opgemetseld met bakstenen (Figuur 25). De bovenkant van de goot werd afgesloten met plavuizen. Deze zijn niet altijd meer *in situ* aangetroffen. De richting van de goten is over het algemeen oost-west, omdat deze afwaterden op de Rijn. Toch zijn er ook korte stukken met een andere richting, die aangeven dat de riolen zijn aangelegd, nadat er al bebouwing op de percelen stond. Bij het vrijleggen van de goten is geen vondstmateriaal verzameld.

Figuur 25: De goot S34 heeft een oost-westrichting en is opgebouwd uit bakstenen en plavuizen. Ook de goot S175 heeft een oost-westrichting, maar deze is vervaardigd van hout.

Hout

De houten goten S175 en S298 zijn gelijk qua opbouw. In Figuur 25 is de houten goot S175 afgebeeld. De bodem van de goot bestaat uit planken die in de breedte op maat zijn gezaagd. De korte planken

liggen dus dwars op de lengterichting van de goot. Langs de wanden zijn planken op de kant, wel in de lengterichting van de goot geplaatst. De goot is aan de bovenzijde afgesloten met dezelfde soort planken, als waar de bodem van is gemaakt. De goten hebben een breedte van 30 tot 40 cm en hebben op de rivier afgewaterd. Bij het vrijleggen van de goot S175 is aardewerk verzameld met een datering tussen 1840 en 1900. Het vondstmateriaal zegt iets over de uiterste gebruiksperiode. De goot zelf dateert eerder, ergens in de 18e of aan het begin van de 19e eeuw.

De meest opvallende goot is S438/452. Deze goot is een stuk groter dan de overige goten en heeft veel vondstmateriaal opgeleverd. De constructie is opgebouwd uit planken die op hun kant zijn geplaatst (S512, S438, S452) die met rechtop staande paaltjes op hun plaats werden gehouden (Figuur 26). De goot oversnijdt de vulling van de beerkuil S562 en loopt vlak langs de ton S559. Mogelijk is deze goot de opvolger van de beerkuil en ton. De goot is ter hoogte van deze beerkuil dicht gezet met planken. Waarschijnlijk geeft dit ook de perceelsgrens aan. De knik in de goot richting de rivier, is een aanwijzing dat het afval in die richting moest afvloeien.

Voor de houtconstructie zijn palen en planken van grenen en eikenhout gebruikt. De palen zijn niet allemaal van nieuw hout gemaakt, veelal is materiaal hergebruikt. Dit is bijvoorbeeld te zien aan de aangepunte grenen balk S554 (vnr. 296). De balk is aangeboden voor dendrochronologische datering. Hieruit blijkt dat de paal na 1524 is gekapt in het zuiden van Noorwegen. In de balk zijn meerdere ronde gaten aangebracht die deels wel, deels niet helemaal door de balk zijn geboord. Daarnaast zijn er drie rechthoekige verdiepingen in gemaakt. Deze gaten en verdiepingen behoren tot het eerste gebruik van de balk als constructiehout. Het gaat waarschijnlijk om een muurplaat waarbij in de rechthoekige kepen de stijltjes waren aangebracht. In de ronde gaten konden de staanders van een vlechtwerk worden bevestigd. Later is het stuk hout hergebruikt als paal waarbij één zijde van de balk op grove wijze is aangepunt.

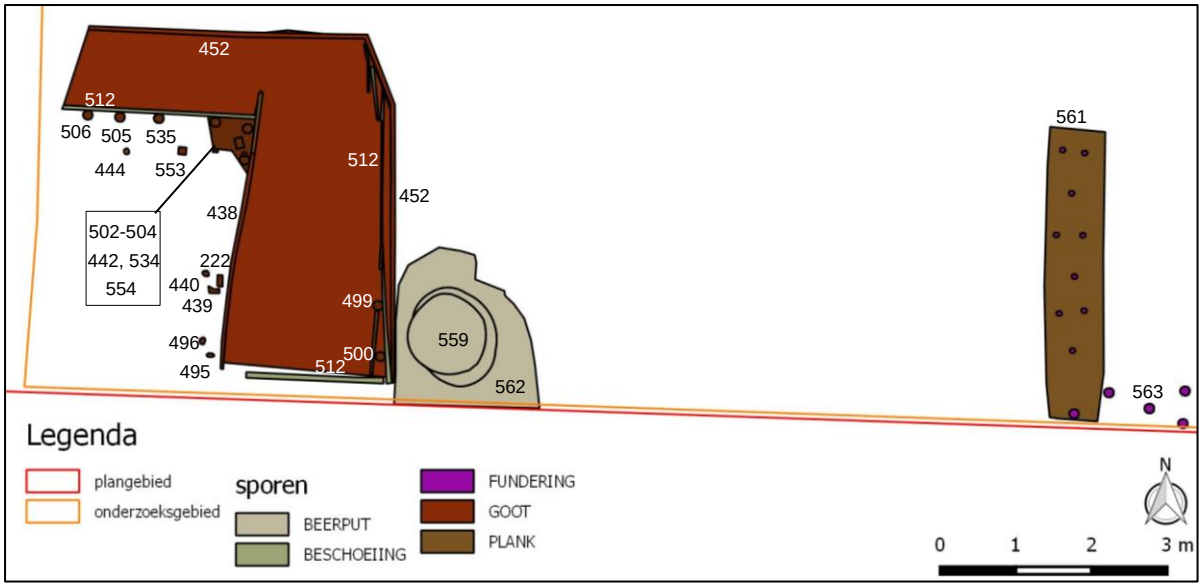

Figuur 26: De ligging van de houten goot S438/452 ten opzichte van de beerput S559/562. Aan de oostzijde is een fundering van houten staanders met daarop houten planken aangetroffen (S561, S563).

In de vulling van de goot zijn scherven aardewerk en glas, voorwerpen van metaal en hout en fragmenten bot gevonden. Het spoor heeft, gezien de aanwezigheid van industrieel wit aardewerk met een volledig wit baksel, een datering tussen 1800 en 1825.

Een redelijk deel van het aardewerk bestaat uit schenk- en drinkgerei van steengoed, porselein, industrieel steengoed en industrieel wit aardewerk. Onder het schenkgerei bevindt zich een baardman kan uit Frechen (s2-kan-32) en van twee koppen van industrieel wit aardewerk betreft de eerste *creamware* (iw-kop-1, cat. 26) met een datering tussen 1760 en 1800. De tweede heeft een wat lichter baksel en is wat jonger, maar is vermoedelijk ook Engels.

Tafel- en eetgerei zijn het beste vertegenwoordigd en ook is er een grote hoeveelheid kleipijpen gevonden in de goot. Eén kleipijp heeft een trechtervormig model en dateert waarschijnlijk uit de eerste helft van de 18e eeuw. De meerderheid, namelijk veertien exemplaren, heeft een ovaal model uit de 18e of het begin van de 19e eeuw. Eén van de kleipijpen is op de ketel volledig versierd met een reliëf met de tekst 'Eendracht maackt macht' (Figuur 77). Vergelijkbare pijpen dateren tussen 1780 en 1820.[13] Het was de zinspreuk van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden en werd ook in de Franse Tijd gebruikt, waarna het werd vervangen door de spreuk van de Oranjes 'Je maintiendrai'

Uit goot S438 zijn in totaal 20 fragmenten glas afkomstig, die aan minimaal zes exemplaren zijn toe te schrijven. Het betreft de fragmenten van drie bekers en drie flessen. Twee bekers, de wafelbeker en de vlechtwerkbeker. Het glas uit goot S438 heeft dus een ruime datering vanaf de 17e tot en met de 19e eeuw. Op basis van het aardewerk wordt een depositietijd in het eerste kwart van de 19e eeuw aangehouden.

Van metaal werd een hengsel van een kookpot en een kleine speld gevonden. Beide objecten hebben geen duidelijke datering. Uit S438 zijn in totaal 66 botfragmenten verzameld, waarvan 51 visbotjes. Het spoor is een goot en heeft een datering in het eerste kwart van de 19e eeuw. De botten zijn van rund, varken, eend, paling, platvis, baars, tarbot, haring, schelvis en een karperachtige.

[13] *https://www.claypipes.nl/18e-eeuw/ovoide-reliefpijpen/*

7. De gebouwen in het onderzoeksgebied

7.1. Hooftstraat 49 (Prins van Oranje)

7.1.1. Algemeen

Het perceel werd (kort) na 1593 bebouwd met het pand van waaruit zich het herbergcomplex *De Prins van Oranje* zou ontwikkelen (Hooftstraat 49-53). Uit de historische gegevens blijkt dat in de eeuwen na 1593 de nodige aanpassingen aan het pand moeten zijn doorgevoerd. De naam dateert vermoedelijk rond het eerste kwart van de zeventiende eeuw. Tijdens de vredesbesprekingen tegen het einde van de Tachtigjarige Oorlog vervulde de herberg een belangrijke functie als tussenstation van de postverbinding tussen Den Haag en Münster. In de herberg was altijd een postknecht met een vers paard aanwezig. Rond het midden van de zeventiende eeuw vervulde de herberg een functie als centraal postwisselkantoor. In de achttiende eeuw werd het complex met regelmaat verkocht. Historisch fotomateriaal rond het derde kwart van de negentiende eeuw laat zien dat het pand een als lijstgevel uitgevoerde voorgevel had en dat de linker zijgevel een tuitgevel met vlechtingen betrof. In deze zijgevel bevond zich op begane grondniveau en ter hoogte van de verdieping een venster nabij de voorgevel. Op de kadastrale kaart uit 1832 was het pand samengevoegd met de rechter belending.

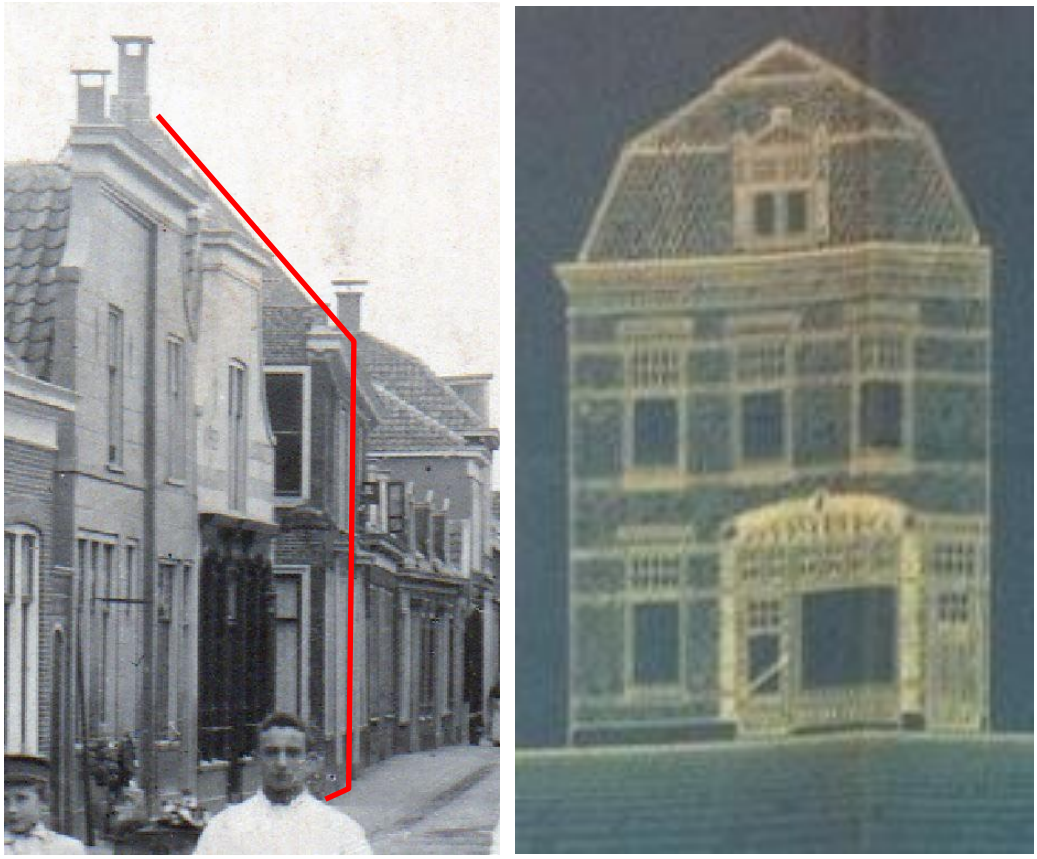

Figuur 27: Links de situatie omstreeks 1870, helaas wat onduidelijk door de vertekening, met topgevel. Rechts een uitsnede uit de bouwtekening van 1908.

Historisch fotomateriaal laat zien dat de gevel van de drie gebouwen ten noorden van de steeg werd afgesloten met een doorlopende kroonlijst (Figuur 27). Het ligt voor de hand dat deze drie gebouwen samen De Prins van Oranje vormden. Aan het einde van de negentiende eeuw lijkt dit blok te zijn gesplitst.

Het opgegraven grondvlak van het pand komt overeen met dat op de kaart van 1832 (Figuur 28). Het werd gevormd door een diep pand aan de straat (hierna: voorhuis) dat met een vrij smal bouwdeel is verbonden met het achtzijdige theehuis dat in de achttiende eeuw werd opgetrokken. Mogelijk was in

dit smalle bouwdeel de kaatsbaan ondergebracht die in de achttiende eeuw enkele malen werd genoemd.

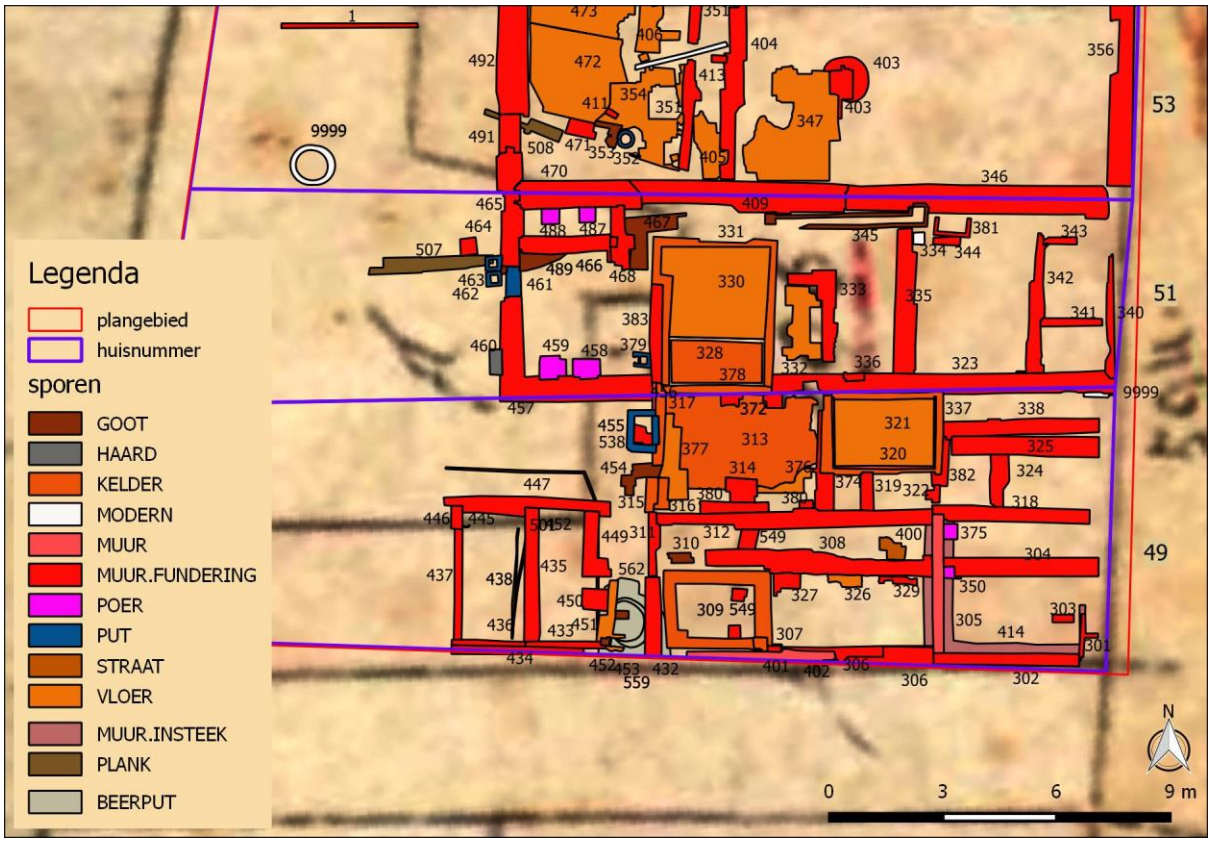

Figuur 28: De sporenkaart op de kadastrale minuut van 1811-1832 geprojecteerd.

7.1.2. Fase 0

Over de vroegste bouwtijd van het perceel is niets bekend. Het is mogelijk dat de twee poeren die werden aangetroffen (S350 en S375) verband houden met één van de voorgangers. Dit zal dan een houten gebouw zijn geweest waarvan de stijlen op de poeren geplaatst waren.

7.1.3. Fase 1: Einde zestiende eeuw, na 1593

Van het pand dat even na 1593 werd gebouwd zijn de muurfragmenten S302 en S305 (respectievelijk van de linker bouwmuur en de achtergevel) mogelijk de laatste restanten. De fragmenten zijn met elkaar in verband gemetseld, hetgeen duidt op eenzelfde bouwfase. Het baksteenformaat was gangbaar in de late zestiende eeuw. Opvallend is dat de achtergevel al vrij diep in schoonmetselwerk (kruisverband met platvolle voeg) is opgetrokken. Mogelijk dat het achtererf enkele malen werd opgehoogd.

7.1.4. Fase 1: zeventiende eeuw

Het lijkt erop dat het pand in de zeventiende eeuw naar achteren toe werd verlengd. De verlenging van de linker bouwmuur werd gefundeerd op S306 en de nieuwe achtergevel op S432 en S311.

Het nieuwe deel werd ingedeeld met een diepe kamer tegen de linker bouwmuur, en twee ruimten tegen de rechter bouwmuur. De achterste kamer betrof een opkamer. Van de kelder bleef de vloeropbouw (S346 en S313 ondervloeren, S377 topvloer) behouden. De begrenzingen van de kelder werden gevormd door S374 (voorwand), S380 (linker wand) en S315, 316 en 317 (achterwand). De kelder was vanuit de achterkamer toegankelijk middels een bakstenen trap (S314). In de kleine ruimte tussen de voorruimte en de opkamer was vermoedelijk de trap geplaatst. Een bakstenen muur, gefundeerd op S312, scheidde de grote achterkamer van de kleinere ruimten tegen de rechter bouwmuur.

7.1.5. Fase 2: Achttiende eeuw
Over de achttiende-eeuwse fase is niets bekend. Het spreekt voor zich dat het pand aan de eisen van de tijd werd aangepast, maar deze wijzigingen hebben niet tot sporen onder het maaiveld geleid.

De thee- of speelkoepel die op de oever van de Rijn werd gebouwd (Hooftstraat 47) en in 1764 voor het eerst in een advertentie werd genoemd[14], werd bij het onderzoek niet aangetroffen; deze bevond zich buiten het onderzoeksterrein.

7.1.6. Fase 3: Negentiende eeuw
Aan het einde van de negentiende eeuw werd het pand verbouwd naar een voor die tijd karakteristieke opzet: op de begane grond een winkelruimte en verblijfs-/woonruimte, en de woning op de verdieping.

Mogelijk dat in deze tijd wel de kelder met opkamer werd gesloopt. De indeling van het gebouw lijkt evengoed grotendeels te zijn gehandhaafd. Het uiterlijk veranderde enigszins door het plaatsen van een pui.

De begane grond werd aan de voorzijde ingedeeld met een grote winkelruimte, rechts, en een kleine kamer. De scheidingswand was gefundeerd op S304. In de diepe achterkamer werd een broodoven geplaatst, gefundeerd op S309. Mogelijk werd in deze tijd tussen het bouwdeel aan de straat en de theekoepel een tussenlid gebouwd (bouwmuren: S433, S434, S436, S437, S446 en S447).

7.1.7. Fase 4: twintigste eeuw
In 1908 vond een verbouwing plaats waarmee het pand het voorkomen kreeg dat het, grotendeels, tot aan de sloop zou houden aangezien bij deze verbouwing ook de voorgevel werd vernieuwd (Figuur 29, Figuur 30, Figuur 31). De indeling van de begane grond bleef grotendeels ongewijzigd, maar de hoogte van deze bouwlaag werd vergroot, evenals die van de verdieping. Hiervoor werd de zeventiende-eeuwse topgevel, links, gesloopt en de bouwmuur, net als de binnenmuren op de begane grond, opgehoogd. Er werden nieuwe, enkelvoudige balklagen aangebracht en een Mansardekap geplaatst zodat het pand ook over een bewoonbare zolder beschikte. Sporen die verband houden met de wijzingen op de begane grond zijn: S338 (gangmuur), S319 (locatie nieuwe doorgang naar achterkamer), S337 (kelderkast), S372 (fundering stookplaats in de achterkamer tegen de rechterbouwmuur), S454 (goot), S449, S450, S435 (nieuwe indeling tussenlid).

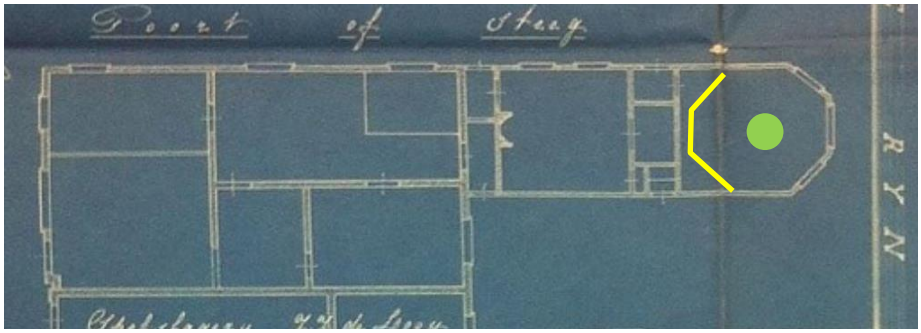

Figuur 29: De bestaande indeling in 1908. Met de stip is de theekoepel aangegeven. De gele lijnen zijn de reconstructie van de hoofdvorm.

[14] *Vitters 2016, p. 17.*

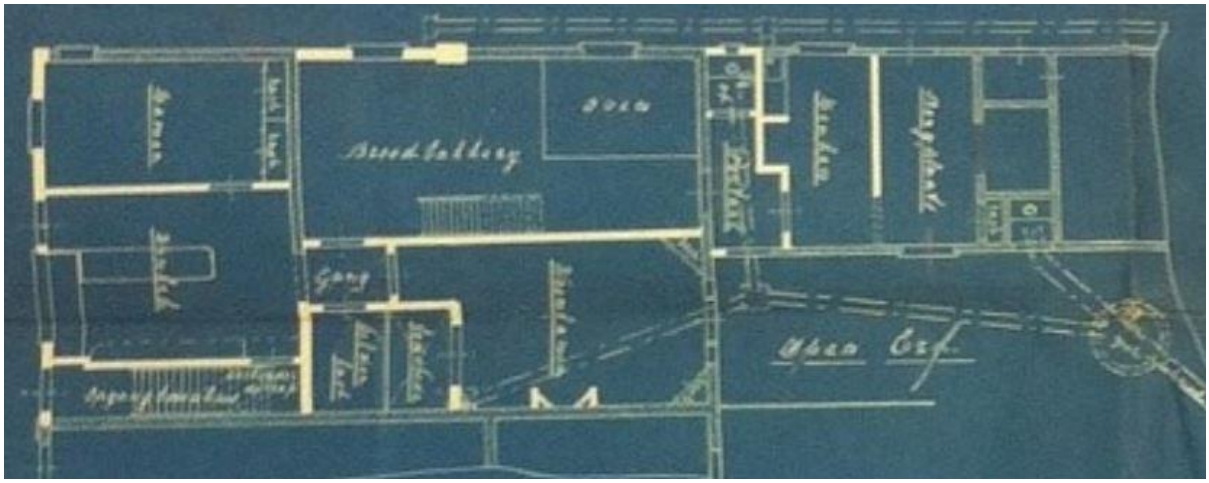

Figuur 30: Uitsnede uit de bouwtekening van 1908. In volwit zijn de wijzigingen aangegeven. Er is, voor wat betreft de indeling, echter geen sprake van complete nieuwbouw. De muur tussen de grote en kleine voorkamer werd opgehoogd.

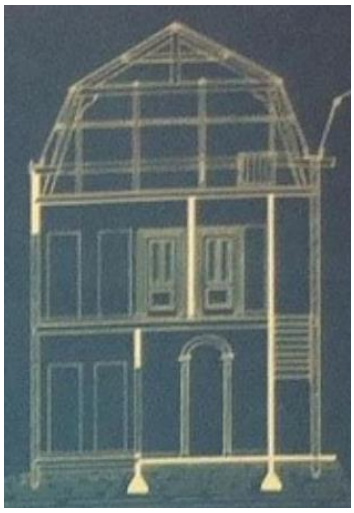

Figuur 31: Detail uit de bouwtekening, doorsnede in de richting van de Rijn. Goed zichtbaar zijn de ophogingen van de linker bouwmuur en de binnenmuur.

Tussen 1908 en 1944 werd de opgang naar de bovenwoning verwijderd om het winkeloppervlak te vergroten. De trap werd vermoedelijk tegen de rechter bouwmuur geplaatst, ter plaatse van de kelderkast (Figuur 32).

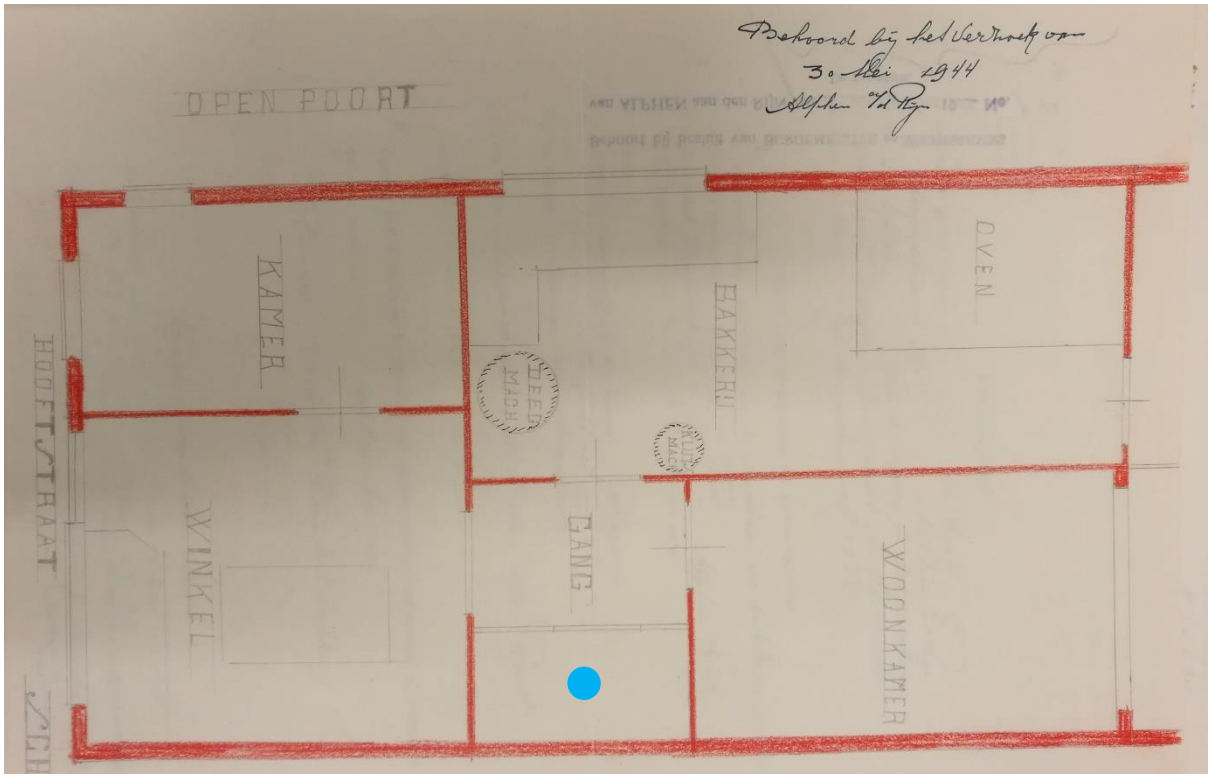

Figuur 32: Bouwtekening uit 1944. De gang met de trap naar de bovenwoning is niet meer aanwezig. De blauwe stip markeert de vermoede locatie van de trap in deze tijd. Straatzijde: links.

Merkwaardig genoeg werden de gang lang de rechterbouwmuur, en de trap naar de bovenwoning, tussen 1944 en 1957 weer opnieuw aangebracht (Figuur 33, Figuur 34). Funderingsrestant S325 kan hier verband mee houden. Ook vanuit de bakkerij was de verdieping ontsloten. De trap bevond zich in de werkplaats, tegen de scheidingswand (S312). Funderingsrestanten S308 en S327 zouden verband kunnen houden met de plaatsing van de trap. Om het winkeloppervlak te vergroten werd de kleine voorkamer gesloopt. De verbouwing die in 1981 werd doorgevoerd betekende het einde voor nagenoeg de gehele historische structuur, waardoor een vrijwel ongedeelde winkelruimte ontstond. Bezinkput S455 werd in 1981 aangebracht. Later in de twintigste eeuw vonden er nog meer aanpassingen aan het gebouw plaats, maar deze hebben doorgaans niet tot sporen onder het maaiveld geleid.

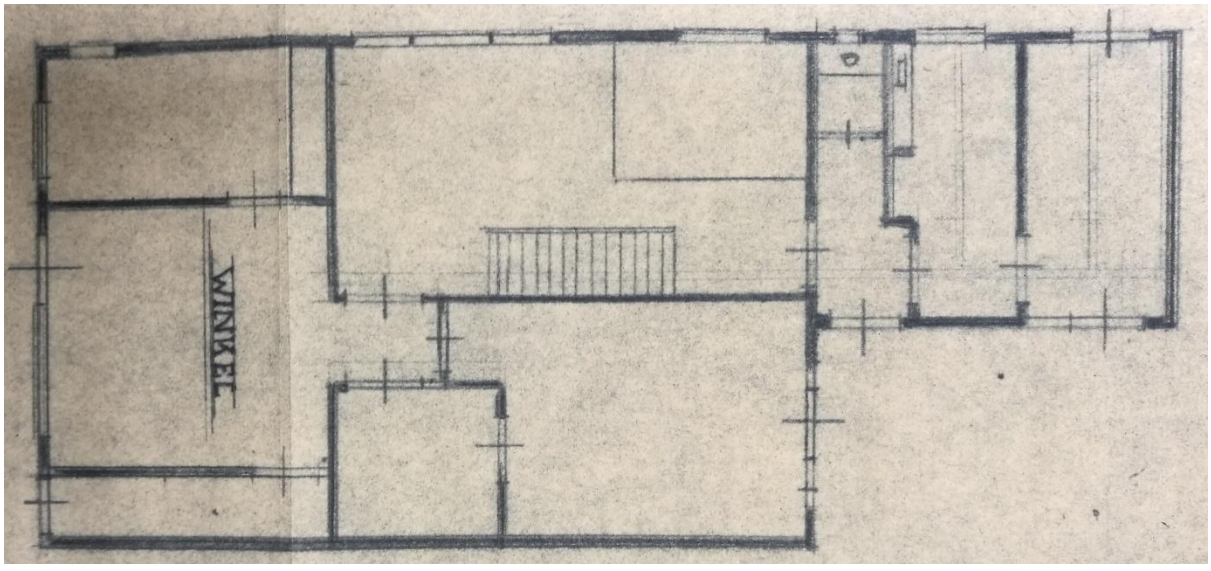

Figuur 33: De bestaande toestand in 1957, de gang langs de rechterbouwmuur is weer terug.

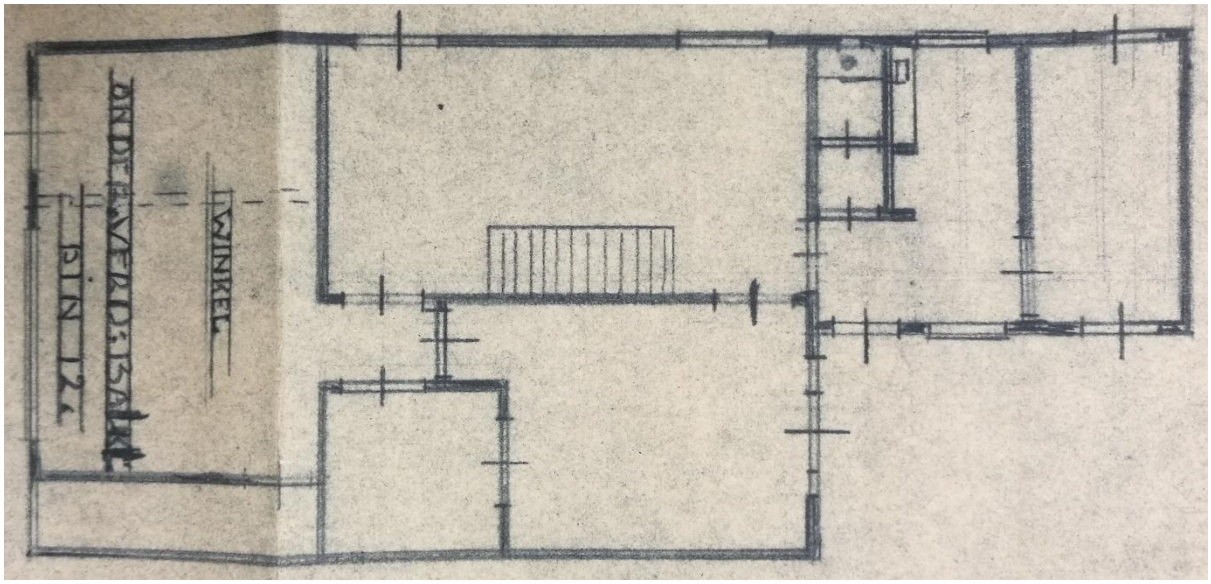

Figuur 34: De gewijzigde toestand in 1957 waarbij de kleine kamer tegen de linker bouwmuur bij het winkeloppervlak werd getrokken.

7.1.8. Onbekende datering

Binnen de kaders van het onderzoek kon niet naar tevredenheid worden vastgesteld hoe de sporen S301, 302, S303, S324, S326, S329, S400 zich tot de bebouwingsgeschiedenis van het perceel verhouden.

7.2. Hooftstraat 51 (Prins van Oranje)

7.2.1. Fase 1: Zeventiende eeuw?

Vermoedelijk werd in de zeventiende eeuw[15] Hooftstraat 51 opgetrokken als diep pand, haaks op de straat. De indeling op de begane grond werd gevormd door een onverwarmbare, vrij grote voorruimte (hoogstwaarschijnlijk in gebruik als werkplaats/winkel), een verwarmbare achterruimte (woonruimte) en een forse kelder/opkamer daarachter. Bezien vanaf de straat was aan de rechterzijde van de achtergevel een keukenuitbouw. Het is niet bekend waar de stookplaats in de achterkamer zich heeft bevonden. Mogelijk was deze tegen de muur gepositioneerd die de voor- en achterruimte scheidde, maar een meer logische locatie zou tegen de linker bouwmuur zijn. De rechter bouwmuur is uitgesloten aangezien vanuit de achterruimte een gang langs de rechter bouwmuur toegankelijk was, van waaruit de kelder, de spiltrap (tegen de achtergevel) en de keukenuitbouw bereikbaar waren.

Van deze zeventiende-eeuwse fase zijn de bouwmuurfunderingen (S323, S346, S409), de fundering van de muur tussen de voor- en achterruimte (S335), de kelder (S328, S330, S331), de achtergevel (S383) en de keukenuitbouw (S465, S466, S468) aangetroffen (Figuur 28).

7.2.2. Fase 2: Achttiende eeuw

Het ligt voor de hand dat in de achttiende eeuw het pand aan de eisen van gebruik en comfort werd aangepast. Onder maaiveldniveau hebben deze wijzigingen geen sporen achtergelaten.

[15] *Zie Vitters 2016.*

Figuur 35: Links: de tweelingpanden Hooftstraat 51-53, kort voor de sloop in 2015. Met rode stip nummer 51. Rechts het pand aan het einde van de twintigste eeuw. Het voegwerk van 51 is vernieuwd en de bogen zijn gewit hetgeen voor een vervlakking van het gevelbeeld heeft gezorgd.

7.2.3. Fase 3: 1898, Negentiende eeuw

In 1898 werd het pand, tegelijk met het linker buurpand Hooftstraat 51, ingrijpend verbouwd. Bij de verbouwing werd een indeling met winkel- en bovenwoning gerealiseerd, een karakteristieke verbouwing in deze tijd. Op de begane grond werd een slagerij gevestigd. Mogelijk werd in deze tijd de stookplaats in de achterruimte verkleind en geïntegreerd in een kastenwand. Voor de opgang naar de bovenwoning werd een gang in de voorruimte afgescheiden. In deze gang bevond zich de trap met bovenkwart. Onder de trap was een trapkast (S344, S381) die vanuit de winkelruimte toegankelijk was. Van deze structuur werd een deel van de gangwand (S343) en de trapkast (S381) aangetroffen. Ter plaatse van de entree lijkt een tochtportaal te zijn geweest (S341).

Voor de twee panden werd met donkerrode bakstenen een gemeenschappelijke, rijk uitgevoerde voorgevel met lisenen opgetrokken (S340). Blikvangers in de gevels waren de in frisrode, geslepen baksteen uitgevoerd segmentbogen die de vensteropeningen ter hoogte van de verdieping afsloten (Figuur 35, Figuur 36). De boogtrommels werden voorzien van een geornamenteerde kunststeenvulling met daarin het jaartal ANNO 1898 (bij nummer 51) en Prins van Oranje (bij nummer 53). De sluitstenen werden met gebeeldhouwde kopjes uitgevoerd.

Vermoedelijk werd in de negentiende eeuw het keukenuitbouwtje verbouwd en werd tussen de uitbouw en de achtergevel van het huis een klein privaat gebouwd dat loosde op het gemetselde riool (S345, S467) dat onder de gang werd aangebracht.

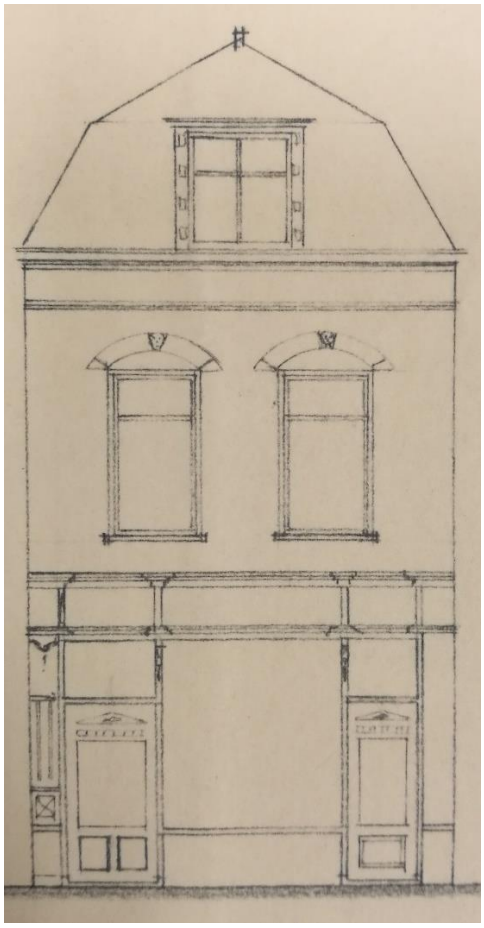

Figuur 36: Tekening van de gevel die rond het midden van de negentiende eeuw werd opgetrokken. Detail uit een bouwtekening uit 1966, toen onder meer de dakkapel werd gewijzigd.

7.2.4. Fase 4: Twintigste eeuw

In 1900 werd het pand verbouwd, maar deze verbouwing lijkt niet ingrijpend te zijn geweest (Figuur 37). De winkelruimte werd voorzien van een stenen (vermoedelijk granito) vloer[16], en tegen de wanden zal een tegelafwerking zijn aangebracht. De keukenuitbouw (S465, S466, S468) werd als slachtplaats ingericht en op het erf daarachter werd een kleine rookkast gebouwd.[17] De bestrating van het achterplaatsje “moest zoodanig hellend worden gemaakt, dat alle spoelwater daarvan kan aflopen naar het bestaande riool”.[18] Op het achterterrein zijn geen sporen van de bestrating of de rookkast aangetroffen. Mogelijk heeft de plank S507 gediend als afvoer van het water. De twee poeren (S487, S488) in de keukenuitbouw fungeerden waarschijnlijk als fundatie voor een aanrecht.

De uitbouw aan de achterzijde werd in 1921 naar het zuiden toe uitgebreid (Figuur 38). Deze uitbreiding werd in gebruik genomen als keuken (fundering muurwerk: S457, fundering aanrecht: S458, S459, bezinkput: S460).

Tussen 1923 en 1964 was tegen de achtergevel een smalle, diepe uitbouw opgetrokken die bijna grensde aan de Rijn. De plank die op deze locatie werd aangetroffen (S507) houdt mogelijk verband met deze uitbouw. In 1964 werd de uitbouw vernieuwd, hiervan zijn buiten de fundering van een tussenmuurtje (S464) merkwaardig genoeg geen sporen aangetroffen. Het fundament S333 en de vloer S332 houden verband met de steektrap die op de bouwtekening uit 1964 staat ingetekend en tussen 1900 en 1964 werd geplaatst. De aangetroffen putjes (S379, S460, S461, S462 en S463) dateren uit

[16] *Bouwaanvraag 1900.*
[17] *Bouwaanvraag 1900.*
[18] *Bouwaanvraag 1900.*

de tweede helft van de twintigste eeuw. In deze tijd werd ook de gehele indeling van de begane grond gesloopt om meer winkelruimte te genereren.

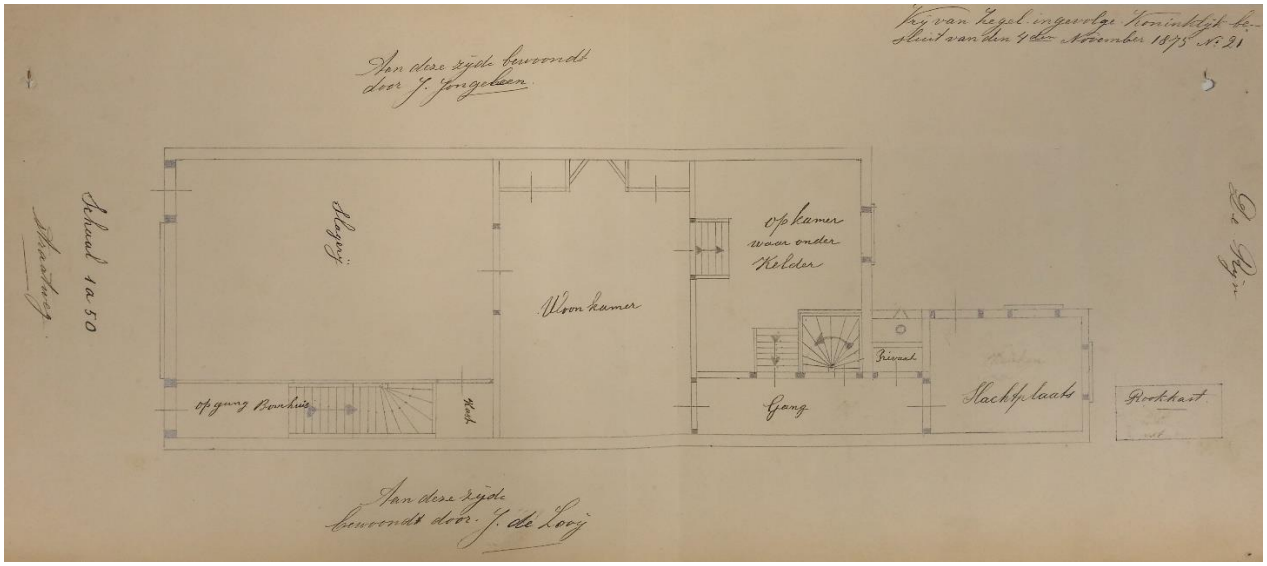

Figuur 37: De ontwerptekening uit 1900 wanneer de slagerij werd verbouwd. De voorgevel bevindt zich links.

7.2.5. Onbekende datering

Hoe de muur in de voorruimte, haaks op de linker bouwmuur, zich heeft verhouden tot de bouwgeschiedenis van het pand kon binnen de kaders van het onderzoek niet worden vastgesteld (S342).

Het putje S334, dat loosde op goot S345, was vermoedelijk een schrobputje waarin het schrobwater verdween na het reinigen van de winkelvloer.

7.3. Hooftstraat 53 (Prins van Oranje)

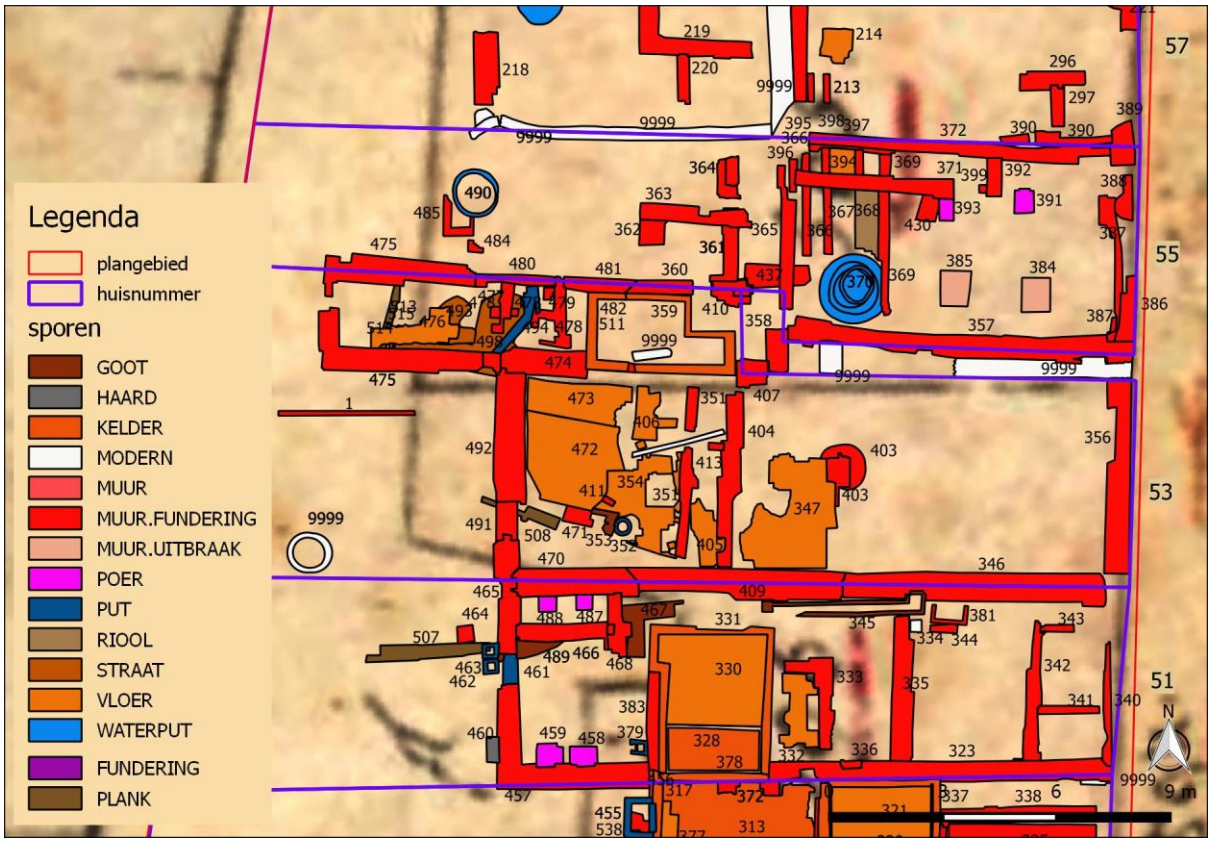

Figuur 38: De sporenkaart op de kadastrale minuut van 1811-1832 geprojecteerd.

7.3.1. Fase 1: Zeventiende eeuw?

Vermoedelijk werd Hooftstraat 53 in de zeventiende eeuw gebouwd als diep pand, haaks op de straat (Figuur 38).[19] Langs de rechterzijde van het huis liep een steeg naar de oever van de Rijn. Hiervan werd een restant van de bestrating aangetroffen (S498).

Over de indeling van de begane grond kan weinig gezegd worden aangezien door verbouwingen deze indeling verloren ging. De vroegst bekende bouwaanvraag dateert uit 1921, maar betreft de verbouwing van de negentiende-eeuwse achterbouw.

Uit de archeologische sporen komt een indeling naar voren die moet hebben bestaan uit een voorruimte en een forse kelder/opkamer daarachter. Achter de kelder/opkamer grensde een werkplaats/bijruimte met kleine waterput (S352). Vermoedelijk was de achterbouw bereikbaar middels een smalle gang met plavuizen (S405, S413) langs de achtergevel van het bouwdeel aan de straat. Deze ruimte was niet rechthoekig, zoals het huis, maar liep aan de linkerzijde schuin weg, richting het westen (S471). De vloer (S406, 472, S473) die binnen de contour van deze achterbouw werd aangetroffen, behoort tot deze uitbouw. De vloer blijkt meerdere malen te zijn hersteld, hetgeen wijst op lang en intensief gebruik. Ook het fragment van de houten funderingsplank (S508) zal tot de zeventiende-eeuwse fase behoord hebben.

De kelder, die vanuit de voorruimte toegankelijk was middels een bakstenen trapje (S403), had een vloer van rode plavuizen (S347) gelegd in halfsteens verband. Opvallend is de zeer forse verzakking van de vloer. De voorruimte moet verwarmbaar zijn geweest, de locatie van de stookplaats kon echter niet worden vastgesteld. Vermoedelijk zal deze tegen de linker bouwmuur gepositioneerd zijn geweest.

[19] *Zie Vitters 2016.*

Van de veronderstelde zeventiende-eeuwse fase zijn van het huis de funderingen van de linker bouwmuur (S346, S409), de rechter bouwmuur (S357) en de muur tussen de kelder/opkamer en de vermoede bijruimte (S351) aangetroffen.

Figuur 39: Links: de tweelingpanden Hooftstraat 51-53, kort voor de sloop in 2015. Met rode stip nummer 53. Rechts het pand aan het einde van de twintigste eeuw.

7.3.2. Fase 2: Achttiende eeuw
In de achttiende eeuw zal het pand aan de eisen van gebruik en comfort zijn aangepast. Deze wijzigingen hebben geen sporen onder maaiveldniveau achtergelaten.

7.3.3. Fase 3: 1898
In 1898 werd het pand, tegelijk met het linker buurpand Hooftstraat 51, ingrijpend verbouwd. Bij de verbouwing werd een indeling met bedrijfsruimte (café) en bovenwoning gerealiseerd, een karakteristieke verbouwing in deze tijd. De linker bouwmuur werd verlengd (S470) zodat de achtergevel van het pand (S491, S492) op één lijn kon worden gebracht met de achtergevel van Hooftstraat 51. Rechts tegen de achtergevel had de nieuwbouw een kleine keukenuitbouw (S474, S475, S480, S481).

Voor de twee panden werd met donkerrode bakstenen een gemeenschappelijke, rijk uitgevoerde voorgevel met lisenen opgetrokken (S356). Blikvangers in de gevels waren de in frisrode, geslepen baksteen uitgevoerd segmentbogen die de vensteropeningen ter hoogte van de verdieping afsloten. De boogtrommels werden voorzien van een geornamenteerde kunststeenvulling met daarin het jaartal ANNO 1898 (bij nummer 51) en Prins van Oranje (bij nummer 53). De sluitstenen werden met gebeeldhouwde kopjes uitgevoerd (Figuur 39).

Hoe de begane grond werd ingedeeld is niet exact bekend omdat, vermoedelijk in de twintigste eeuw, de indeling werd verwijderd om de begane grond geheel als winkel in te kunnen richten. Uit een verbouwingstekening uit 1908 kan worden opgemaakt dat de gehele begane grond als café in gebruik was. Mogelijk was er wel sprake van een voor- en achterruimte. Het funderingsfragment (S404) is dan mogelijk het restant van de muur die beide ruimten scheidde. Tegen de rechter bouwmuur bevond zich de trap (met daaronder een verdiepte bergplaats: S359, S482) naar de bovenwoning, een gang, doorloop en een toilet (S477, S478, S479 en S494) tegen de achtergevel.

Anders dan bij het buurpand werd er voor de bovenwoning geen afzonderlijke entree in de voorgevel gemaakt, maar werd de opgang naar de bovenwoning in het achterste deel van de steeg geplaatst,

grenzend aan de keukenuitbouw. Dit blijkt uit de tekening van de bestaande toestand die voor een verbouwing in 1921 werd getekend. De entree werd door de beide woningen gebruikt.

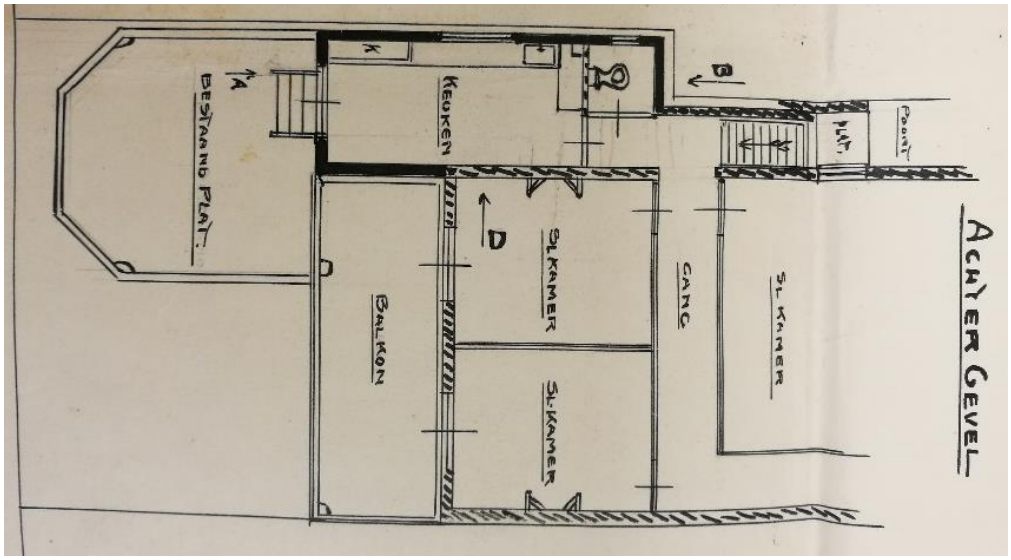

Figuur 40: Uitsnede uit de bouwtekening van 1921.

7.3.4. Fase 4: Twintigste eeuw

In 1904 werd de keukenuitbouw fors vergroot en vormgegeven als achttiende-eeuws speelhuisje. De vloer hiervan, die niet bewaard bleef, werd aangebracht op een klinkervloer (S493, S476).

De keukenopbouw werd in 1921 voorzien van een verdieping (Figuur 40, Figuur 41). In 1937 kwam aan de horecaonderneming een einde, waarna de begane grond van het pand een winkelfunctie kreeg.[20] In 1964 werd de destijds ongedeelde winkelruimte op de begane grond sterk verkleind door het aanbrengen van een slaapkamer en een ruime woonkamer aan de Rijnzijde (Figuur 42).

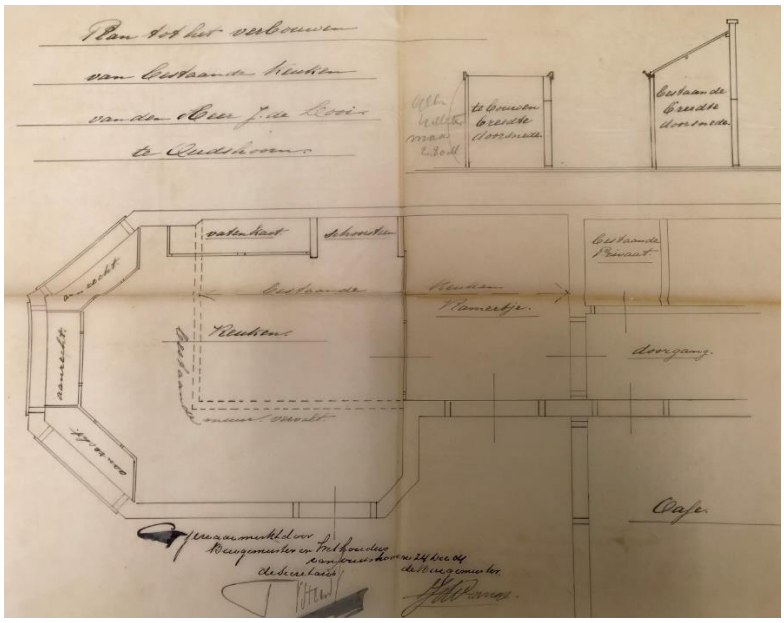

Figuur 41: De keukenopbouw werd aan het begin van de 20e eeuw voorzien van een verdieping.

[20] *Vitters 2016, p. 25,*

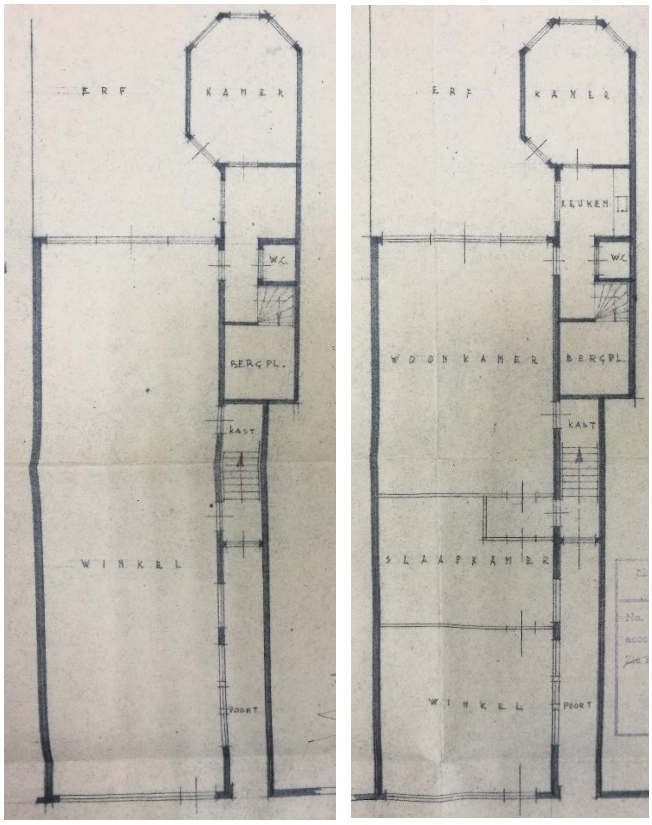

Figuur 42: Van links naar rechts, de bestaande en gewijzigde plattegrond in 1964.

7.3.5. Onbekende datering

De haaks op de Rijn georiënteerde fundering (S1) die op de locatie van het achtererf werd aangetroffen kon niet worden geduid of gedateerd. Het kleine funderingsrestant (S411) in de achterbouw kon niet nader geduid worden. Ook de funderingsrestanten S358 en S407 kon niet nader worden geduid.

7.4. Hooftstraat 55 (Prins van Oranje, stallen)

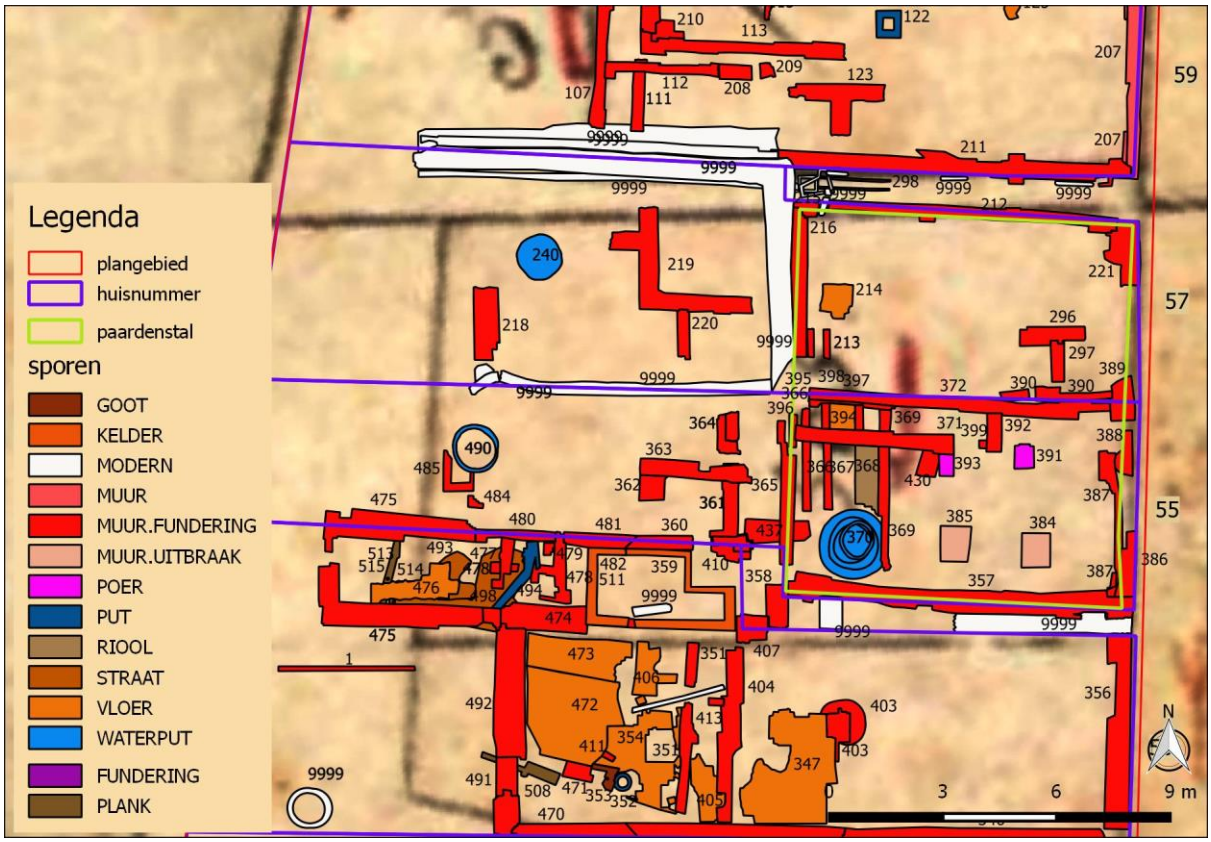

Figuur 43: De sporenkaart op de kadastrale minuut van 1811-1832 geprojecteerd. De groene lijn geeft de contour van de paardenstal weer.

7.4.1. Fase 1: 1671: stallengebouw (Hooftstraat 55 en 57)

Vanaf 1671 werd aan de Hooftstraat een stalgebouw genoemd voor het verversen en stallen van de paarden van de postiljons, en trekschuiten die bij de herberg ten zuiden van het stalgebouw aanmeerden. De herberg was in deze tijd een belangrijk punt binnen de postdistributie.

Naar het zich laat aanzien had het stalgebouw een nagenoeg vierkante grondslag en stond het met de lange zijde (S387, S386, S388 en S389 voorgevel) aan de straat (Figuur 43). Het pand was vrijstaand door de stegen naar de Rijn die het gebouw flankeerden.[21] Het lijkt erop dat de paardenstal in een reeds bestaande koeienstal werd ingericht, zo blijkt uit het archeologisch onderzoek. Binnen de contour van Hooftstraat 55 werden in het westelijk deel, nabij de achtergevel (S365), de restanten van een mestgoot met kruipad daarlangs aangetroffen (S366, S367, S368, S369, S394, S397, S398 (en S214 Hooftstraat 57)). Een dergelijke goot is bij de stalling van paarden niet noodzakelijk aangezien zij op stro staan en de uitwerpselen samen met het stro werden uitgeschept. Dat de goot geen voergang was blijkt uit de kenmerkende zwarte aanslag op de bakstenen van de goot (Figuur 44).

[21] *Uit historisch fotomateriaal daterend uit het einde van de negentiende eeuw blijkt dat het gebouw één laag onder een dwarsgeplaatst zadeldak te hebben gehad.*

Figuur 44: De paardenstal van de herberg Prins van Oranje is in een oude koeienstal gemaakt.

Aangezien paarden en koeien doorgaans niet in dezelfde ruimte worden gestald is het, gelet op de vrij beperkte grootte van het gebouw, uitgesloten dat het tegelijk als koeien- en paardenstal heeft gefungeerd.

Binnen de contour van Hooftstraat 55 werden bakstenen poeren aangetroffen (S393, S391), waaruit opgemaakt kan worden dat het stalgebouw opgetrokken moet zijn geweest met gebinten. Twee uitbraaksleuven (S384, S385), ten zuiden van de poeren en in dezelfde lijn liggend, kunnen verband houden met het verwijderen van de andere twee poeren. Binnen de contour van Hooftstraat 55 werden geen poeren of sporen daarvan aangetroffen.

Toen het gebouw als paardenstalling werd ingericht kwam de structuur met mestgoot en kruipad te vervallen en werd in de zuidwesthoek een forse waterput geslagen (S370). De put werd in halfsteensverband gemetseld en met een koepel afgesloten. Verdere sporen of structuren die duidelijk te relateren zijn aan de functie als paardenstal werden niet aangetroffen.

7.4.2. Fase 2: Negentiende eeuw, Hooftstraat 55

In de negentiende eeuw werd het gebouw gesplitst (S372) en werden beide delen in gebruik genomen als (winkel)woning (Figuur 43). De ruimte op de begane grond werd opnieuw ingedeeld met, naar het zich laat aanzien, een voor- en achterkamer. Langs de rechter bouwmuur werd een gang afgescheiden. De fundering van de gangmuur (S371) werd over de mestgoot en het kruipad heen gemetseld. Van de scheidingswand tussen de voor- en achterkamer werden geen resten aangetroffen maar de locatie ervan moet gezocht worden ter plaatse van het kleine funderingsrestant (S392) dat haaks tegen de fundering van de rechter bouwmuur werd gemetseld. Hier moet zich de entree van de gang vanuit de voorkamer bevonden hebben. Uit historisch fotomateriaal blijkt dat een (vrijwel) gevelbrede pui werd aangebracht waarvoor een nieuwe fundering werd aangebracht (S386, S388 en S389). Links tegen de achtergevel werd een keukenuitbouw opgetrokken (S361, S362, S363 en S410) waarvan de L-vorm verband hield met de perceelgrens-overschrijdende achterbouw van het buurpand 53. De linker zijgevel van de keuken uitbouw S360 was feitelijk de gemeenschappelijk gebruikte rechterzijgevel van nummer 53.

Op het binnenterrein, dat onder meer toegankelijk was vanuit de achterkamer middels een kozijn met dubbele deuren (S396?) werd een forse waterput geslagen bestaande uit een betonnen onderzijde en een bakstenen bovenzijde (S490). Bij de aanleg van deze put werd een klein, bakstenen putje(?), dat verder niet kon worden geduid of gedateerd (S484, S485) doorsneden.

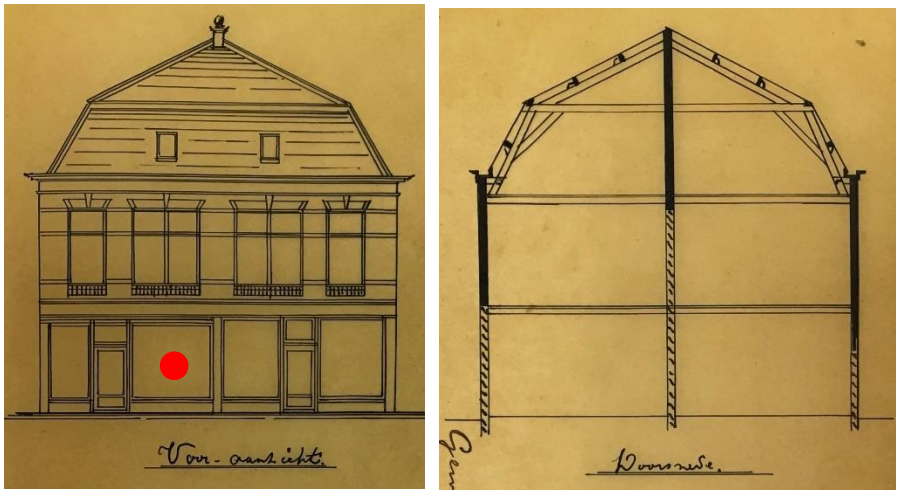

Figuur 45: Het voorgevelfront en de doorsnede van Hooftstraat 55-57 op een de bouwtekening uit 1905. Op de doorsnede is goed zichtbaar dat bestaand muur werk (gearceerd) bij deze nieuwbouw behouden bleef. De rode stip markeert nummer 55.

7.4.3. Fase 3: Twintigste eeuw

In 1905 werd het pand, samen met Hooftstraat 57, verbouwd, waarbij beide gebouwen met een verdieping werden verhoogd en onder een gemeenschappelijk mansardedak werden geplaatst (Figuur 45). De gebouwen werden als winkelwoning in gebruik genomen. De indeling op de begane grond, met een voor- en een achterkamer, bleef gehandhaafd. De winkel werd vanzelfsprekend in de voorruimte ingericht (Figuur 46). De trap naar de verdieping van Hooftstraat 55, die alleen vanuit de winkel bereikbaar was, werd tegen de linker bouwmuur geplaatst. De gang kwam dus te vervallen en vermoedelijk werd hiervoor gekozen om stookplaatsen van de achterkamers in nummer 55 en 57 rug aan rug te kunnen bouwen. Onder de trap werden de bedsteden aangebracht. Links tegen de achtergevel van Hooftstraat 55 werd een smalle keukenuitbouw met wc opgetrokken (S362, S363, S437?) die vanuit de achterkamer bereikbaar was. Behoudens de reeds beschreven sporen werden geen andere sporen of structuren aangetroffen die aan deze verbouwing te relateren zijn.

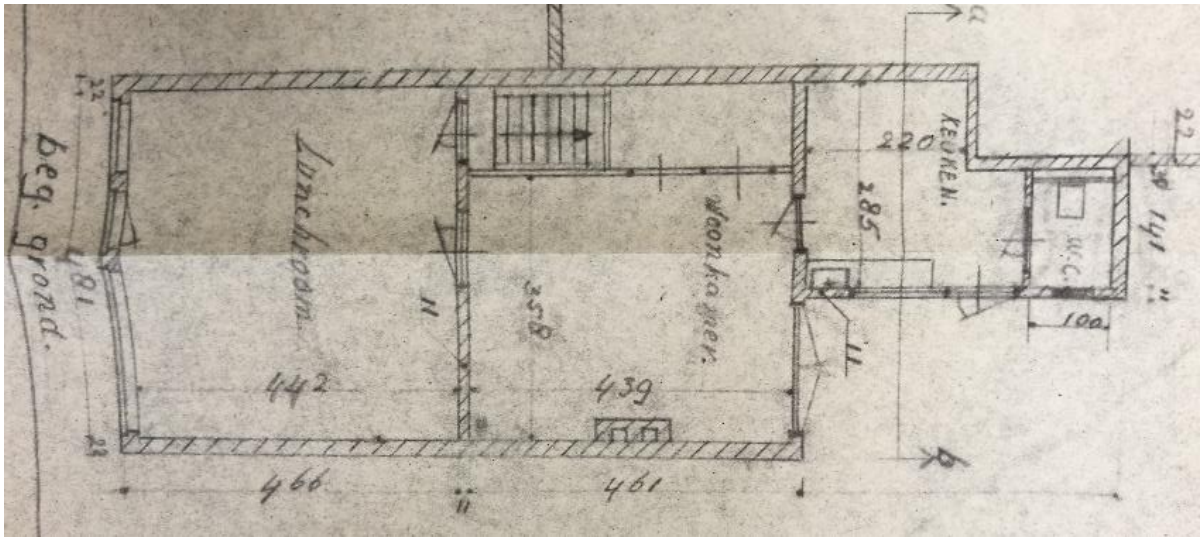

Figuur 46: De bestaande toestand van de begane grond zoals deze in 1960 werd getekend, is vermoedelijk de negentiende-eeuwse situatie. De voorgevel is links.

In 1959 werd de achterkamer bij de *lunchroom* getrokken die in de voormalige voorkamer gevestigd was. De scheidingsmuur werd verwijderd en ook de trapopgang naar de verdieping werd aangepast.

De wc-locatie in de keuken kwam te vervallen en werd tegen de linker bouwmuur verplaatst. De bedsteden maakten plaats voor een doorloop, bestaande uit twee portaaltjes, naar het toilet.

Tussen 1959 en 1978 was tegen de keukenuitbouw een rechthoekige schuur opgetrokken. Deze maakte in 1978 plaats voor een nieuwe, pandbrede, uitbouw waarin de keuken en de koelcel werden ondergebracht. De trap werd op de plek van de wc geplaatst, waardoor het beschikbare winkeloppervlak flink werd vergroot. Een jaar later werd de winkel verbouwd tot snackbar, maar hiervoor werd de indeling niet gewijzigd (Figuur 47).

7.4.4. Onbekende datering
Het fundament S364 kon binnen de kaders van het onderzoek niet worden geduid of gedateerd.

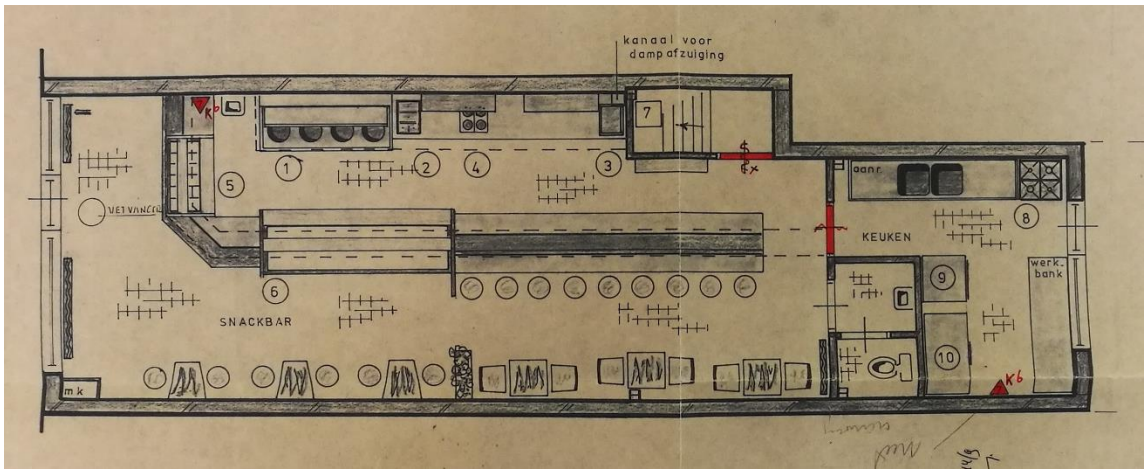

Figuur 47: De indeling van de snackbar zoals deze in 1978 werd ontworpen.

7.5. Hooftstraat 57 (Prins van Oranje, stallen)

7.5.1. Fase 1: 1671: stallengebouw (Hooftstraat 55 en 57)
Binnen de contouren van Hooftstraat 57 wordt S221 tot de voorgevel van de paardenstal van de herberg de Prins van Oranje gerekend. Het pand was vrijstaand door de stegen naar de Rijn die het gebouw flankeerden.[22] De rechter bouwmuur was gefundeerd op S212 en S215 (Figuur 43).

7.5.2. Fase 2: Negentiende eeuw, Hooftstraat 57
In de negentiende eeuw werd het gebouw gesplitst (S372, S390?) en beide delen in gebruik genomen als winkelwoning. De ruimte op de begane grond werd opnieuw ingedeeld met een voor- en achterkamer die gescheiden werden door een houten wand. De trap naar de woning op de verdieping werd tegen de rechter bouwmuur geplaatst. De twee kleine funderingsrestanten S213 en S216 zijn mogelijk van een kleine kelder. Gezien vanaf de straat bevond zich rechts tegen de achtergevel (S216), een (keuken)uitbouw (S219). Op het open terrein in het verlengde van de keukenuitbouw bevond zich een gemetselde waterput (S240). Later werd links tegen de keukenuitbouw een (diepe) aanbouw gerealiseerd (S218, S220). Tussen deze aanbouw en de achtergevel werd een klein binnenplaatsje opengehouden om de daglichttoetreding in de achterkamer te borgen. De bestaande keukenuitbouw werd voorzien van een smalle, maar diepe uitbouw langs de steeg (S293). Deze uitbouw (voorgevel maakt deel uit van S219) was verdeeld in een aantal kleine compartimenten. In één was een toilet ondergebracht. Deze loosde op een gemetselde beerput (S240) of op het riool dat in de steeg was aangebracht (S298). Wanneer deze verbouwingen plaatsvonden is niet bekend.

[22] *Uit historisch fotomateriaal daterend uit het einde van de negentiende eeuw blijkt dat het gebouw één laag onder een dwarsgeplaatst zadeldak heeft gehad.*

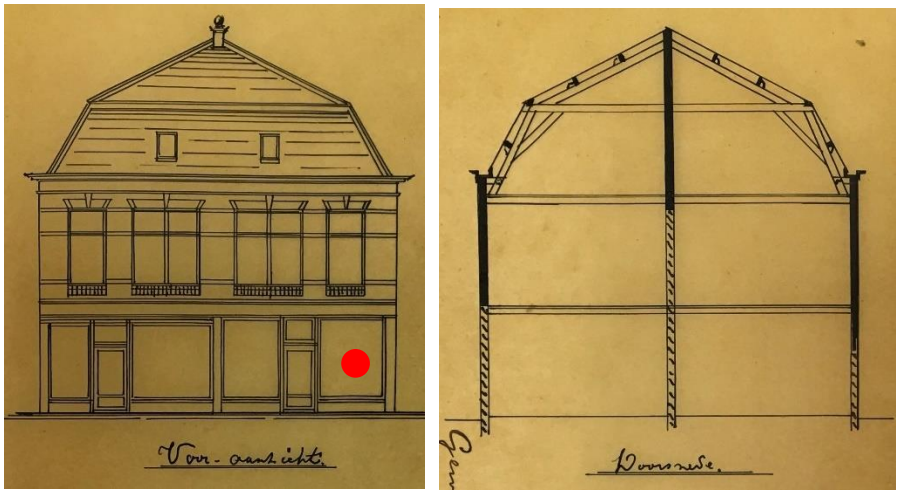

Figuur 48: Het voorgevelfront en de doorsnede van Hooftstraat 55-57 op een bouwtekening uit 1905. Op de doorsnede is goed zichtbaar dat bestaand muur werk (gearceerd) bij deze nieuwbouw behouden bleef. Rode stip markeert nr. 57.

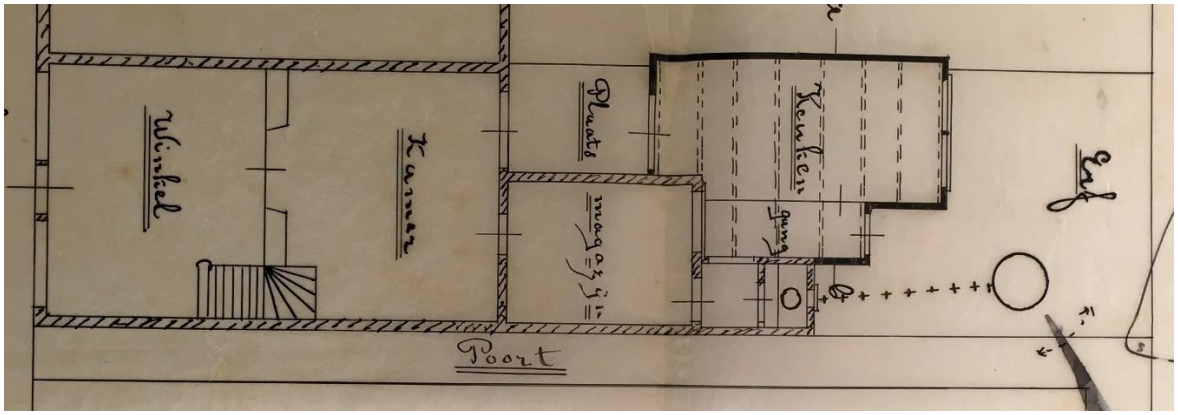

Figuur 49: Uitsnede uit de verbouwingsplattegrond van 1907. De voorgevel bevindt zich links.

7.5.3. Fase 3: Twintigste eeuw

In 1905 werd het pand samen met Hooftstraat 55 verbouwd waarbij beide gebouwen met een verdieping werden verhoogd en onder een gemeenschappelijk mansardedak werden geplaatst (Figuur 48). De gebouwen werden als winkelwoning in gebruik genomen. De indeling op de begane grond, met een voor- en een achterkamer bleef gehandhaafd; de winkel werd vanzelfsprekend in de voorruimte ingericht (Figuur 49). Rechts tegen de achtergevel (gezien vanaf de straat) bevond zich in een uitbouw een magazijn, met een uitgebouwd toilet dat loosde op een beerput nabij de Rijn. Twee jaar later werd links van het magazijn en het toilet een keuken gebouwd die vanuit het magazijn, middels een gang langs het toilet, bereikbaar was.

In 1923 werd op de begane grond een portaal bij de trap afgescheiden. Het portaal werd vanuit de steeg langs de rechter zijgevel toegankelijk gemaakt (Figuur 50).

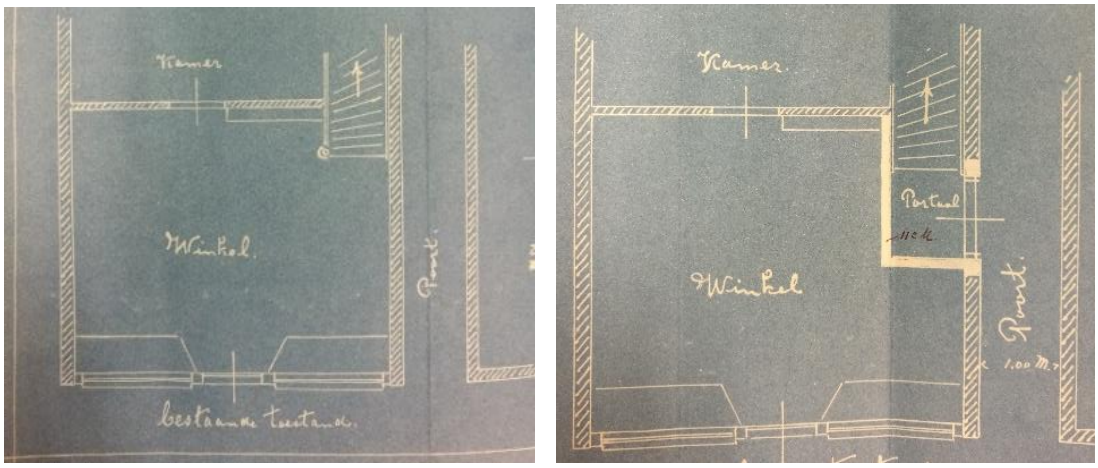

Figuur 50: Detail uit een bouwtekening die in 1923 werd ingediend. Het betreft de destijds bestaande, hoogstwaarschijnlijk nog negentiende-eeuwse, situatie. Rechts, de gewijzigde toestand waarbij een afzonderlijke entree naar de bovenwoning werd gerealiseerd

Vijf jaar later, in augustus 1928, werd de gehele begane grond als winkel ingericht. Om zoveel mogelijk winkeloppervlak te genereren, werd de steektrap langs de rechter bouwmuur verwijderd en plaatste men in de oksel van de linker bouwmuur en de achtergevel een spiltrap. Ook de indeling van de verdieping werd gewijzigd. De funderingsrestanten S296 en S297 houden vermoedelijk verband met de winkelindeling zoals deze in 1928 werd getekend. Uit die tekening blijkt ook dat voor 1928 de achterbouwen werden aangepast en dat in 1928 het oorspronkelijke magazijn als keuken werd ingericht en de keukenuitbouw als werkplaats.

In 1958 werden de bestaande achterbouwtjes gesloopt om plaats te maken voor een grote werkplaats die tot aan de oever van de Rijn doorliep (S9999; Figuur 51).

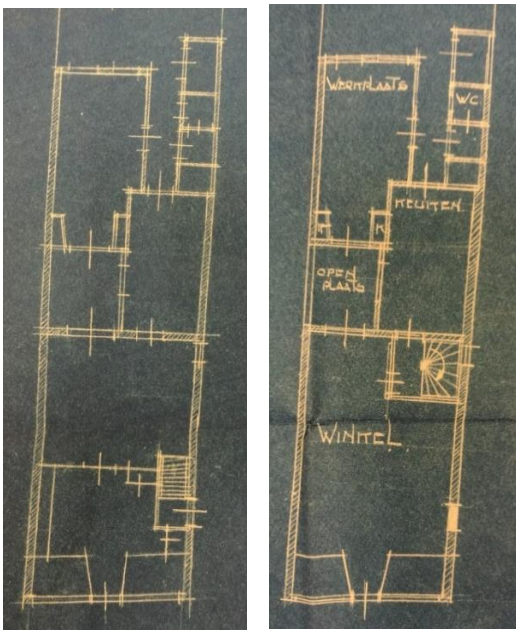

Figuur 51: Links de bestaande toestand in 1928, rechts de gewijzigde.

7.6. Hooftstraat 59-63

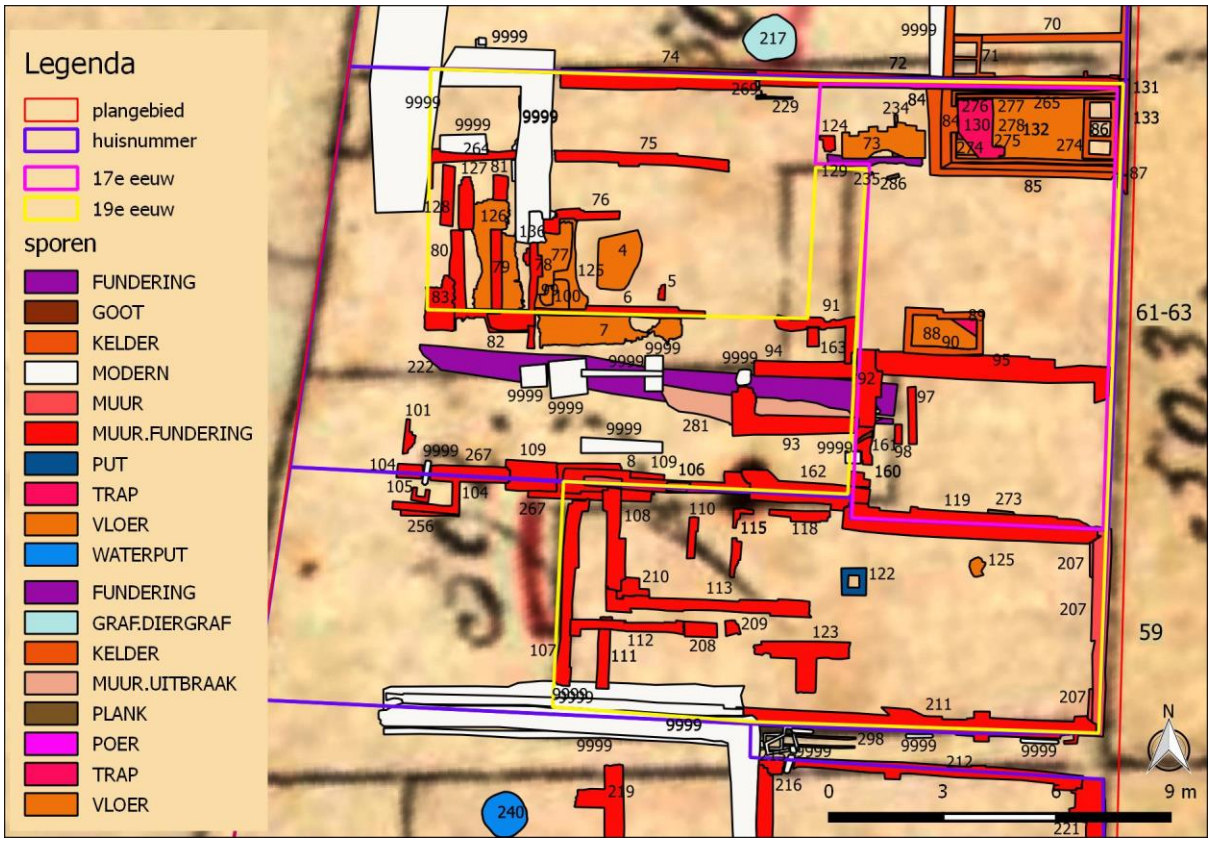

Figuur 52: De sporenkaart op de kadastrale minuut van 1811-1832 geprojecteerd. De roze zijn geeft de 17e eeuwse bebouwing weer en de gele lijn betreft de 19e eeuwse bebouwing dat ook op de kadastrale minuut staat aangegeven.

7.6.1. Inleiding

Het complex van samengevoegde bouwdelen Hooftstraat 59-63 staat op de eerste kadastrale kaart weergegeven met een onregelmatig gevormde plattegrond (Figuur 52). Het geheel was in bezit van bakker Cornelis Oppelaar en staat omschreven als *huis en erf*. Het complex wordt zowel aan de noord- als aan de zuidzijde begrensd door een steeg. De noordelijke steeg (nummer 591 op de kadastrale minuut, die doorloopt tot de oever van de Rijn) staat omschreven als *erfuitgang* en was het bezit van herbergierster Hendrina Cornelise, weduwe van Evert (?) van Leerdam en uitbaatster van onder meer de herberg de Prins van Oranje.[23] Deze steeg werd gebruikt door de boerderij aan de overzijde van de weg, die eveneens het bezit van Hendrina was, en zorgde ervoor dat deze boerderij toegang had tot de Rijn.

Het complex was een samenstel van diverse gebouwen die door aankoop één geheel vormden (Figuur 55). Voor wat betreft de ontwikkeling van het complex zijn twee hypothesen te bedenken. De eerste is dat het complex zich heeft ontwikkeld uit twee (diepe) panden tegen de noordelijke en zuidelijke perceelsgrens die gescheiden waren middels een brede steeg/poort die later werd bebouwd. De tweede hypothese is dat er oorspronkelijk een gebouw evenwijdig aan de weg heeft gestaan, aan de noordelijke perceelsgrens, en een onbebouwd erf aan de zuidelijke perceelsgrens. Later werd dit deel bebouwd waardoor de steeg langs de zuidelijke perceelsgrens ontstond.

Op basis van het archeologisch onderzoek wordt uitgegaan van de tweede hypothese. Interessant is dat vanaf 1655 tot aan de sloop in 2015 een bakkerij gevestigd was op deze locatie (Figuur 53).[24]

[23] *Vitters 2016.*
[24] *Vitters, onderzoek, p.3.*

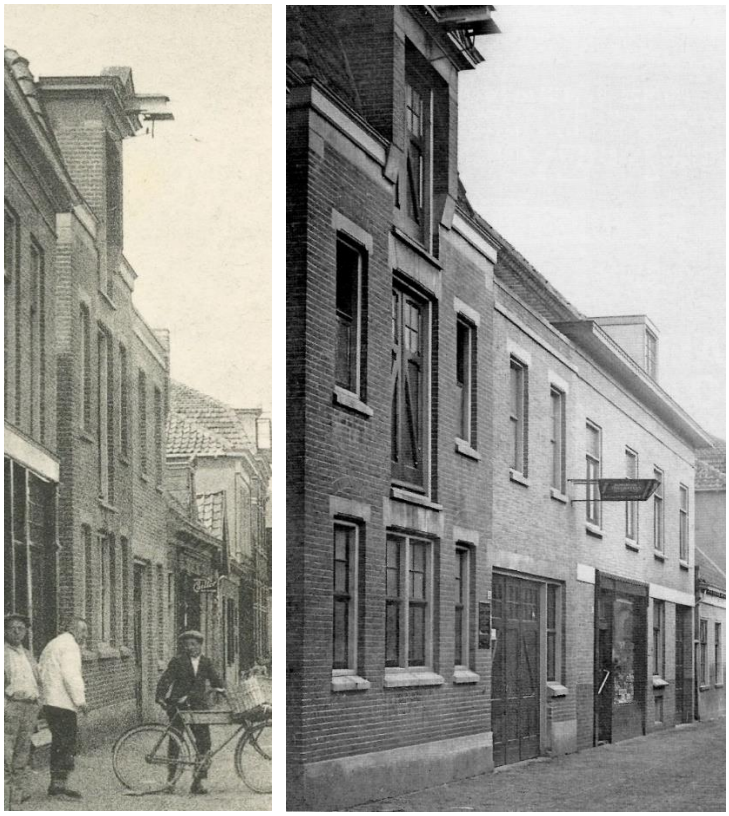

Figuur 53: Het gevelfront van het bakkerijcomplex rond 1920 (links) en het midden van de twintigste eeuw (rechts). Achter het vrij sobere uiterlijk ging een interessante bouwgeschiedenis schuil die mogelijk tot de zeventiende eeuw terugvoerde.

7.6.2. Hooftstraat 59

Fase 0: Zeventiende eeuw, achttiende eeuw?

Vermoedelijk werd in de zeventiende of achttiende eeuw, op het tot dan toe mogelijk nog onbebouwde zuidelijk deel van het forse perceel, een diep pand opgetrokken. Een strook langs de linker zijgevel bleef onbebouwd en fungeerde als steeg naar de Rijnoever en het achterterrein

Van het nieuwe gebouw was de begane grond vermoedelijk ingedeeld met een voorruimte en een halfverdiepte kelder met een opkamer daarboven tegen de rechter bouwmuur. Van deze kelder bleef een klein vloerfragment bewaard (S125). Mogelijk dat achter deze voorzone een tussenkamer, twee achterkamers en een doorloop met trap lagen. Van deze veronderstelde indeling kan het spoor S123 een funderingsrestant zijn. De rechter bouwmuur en de achtergevel waren vermoedelijk gefundeerd op respectievelijk S118 en S115 (Figuur 52).

Fase 1: Achttiende eeuw-midden negentiende eeuw

Over de ontwikkeling van het gebouw in dit tijdspanne is niets bekend. Mogelijk dat het gebouw twee maal richting de Rijn werd verlengd. De funderingsrestanten S107, S111, S112, S208 en S209 kunnen hiermee verband houden. Fundering S107 houdt verband met de vorm van het bouwdeel dat in 1832 werd weergegeven. Uit historisch fotomateriaal, daterend uit omstreeks 1896, blijkt dat het bouwdeel vrijwel grensde aan de Rijnoever. De fundering van de gefotografeerde gevel werd niet aangetroffen, deze lag buiten de werkput.

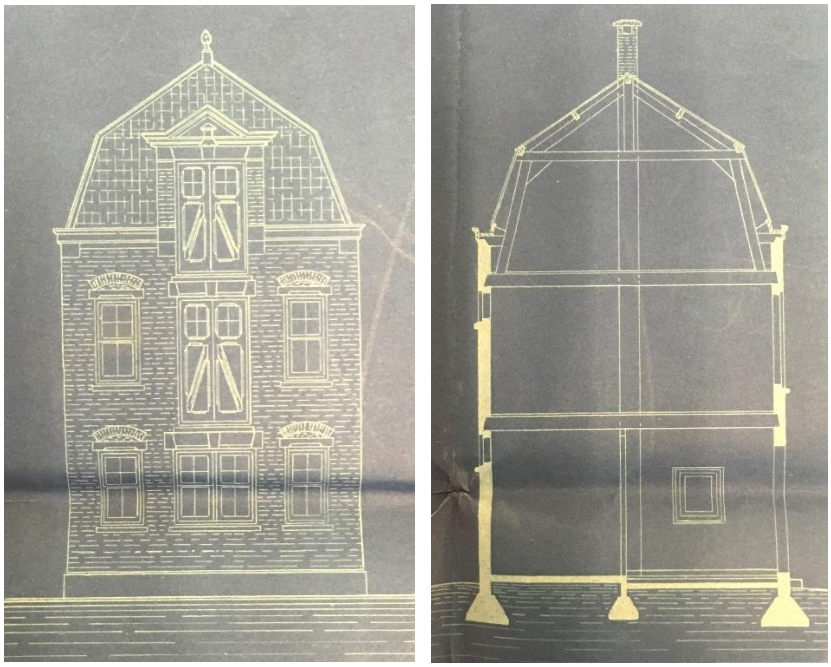

Figuur 54: Links het ontwerp van de voorgevel, rechts de doorsnede van de nieuwbouw.

Fase 2: Twintigste eeuw

In 1905 werd het bestaande pand verbouwd tot suikerballenbakkerij, kantoor en magazijn. Dit nieuwe gebouw werd dieper dan de voorganger.[25] Het maakte onderdeel uit van het bescheiden fabriekscomplex Hooftstraat 59-63. De nieuwe/vernieuwde achterbouw werd iets breder uitgevoerd. De fundering van de nieuwe rechter bouwmuur (S104, S106, S109, S162 en S267) werd in de achtergevelfundering (S92, S160 en S161) van Hooftstraat 61 ingekast. De achtergevelfundering werd niet aangetroffen, deze lag buiten de werkput. De nieuwe voorgevel, met Neorenaissancistische kenmerken, was gefundeerd op S207. In deze gevel was geen entree aanwezig. Op de begane grond bevonden zich drie vensteropeningen. Ter hoogte van de verdieping en de zolder was een hijsluik geplaatst (Figuur 54).

De indeling aan de voorzijde van het pand werd gesloopt om voldoende en vlakke werkruimte te realiseren. Een bakstenen muur scheidde de bakkerij van het grote magazijn waarin tegen de rechter bouwmuur een verwarmbaar kantoor was afgescheiden (S108, S113 en S210).

[25] *Dit blijkt uit een bouwtekening van de bestaande toestand uit 1925.*

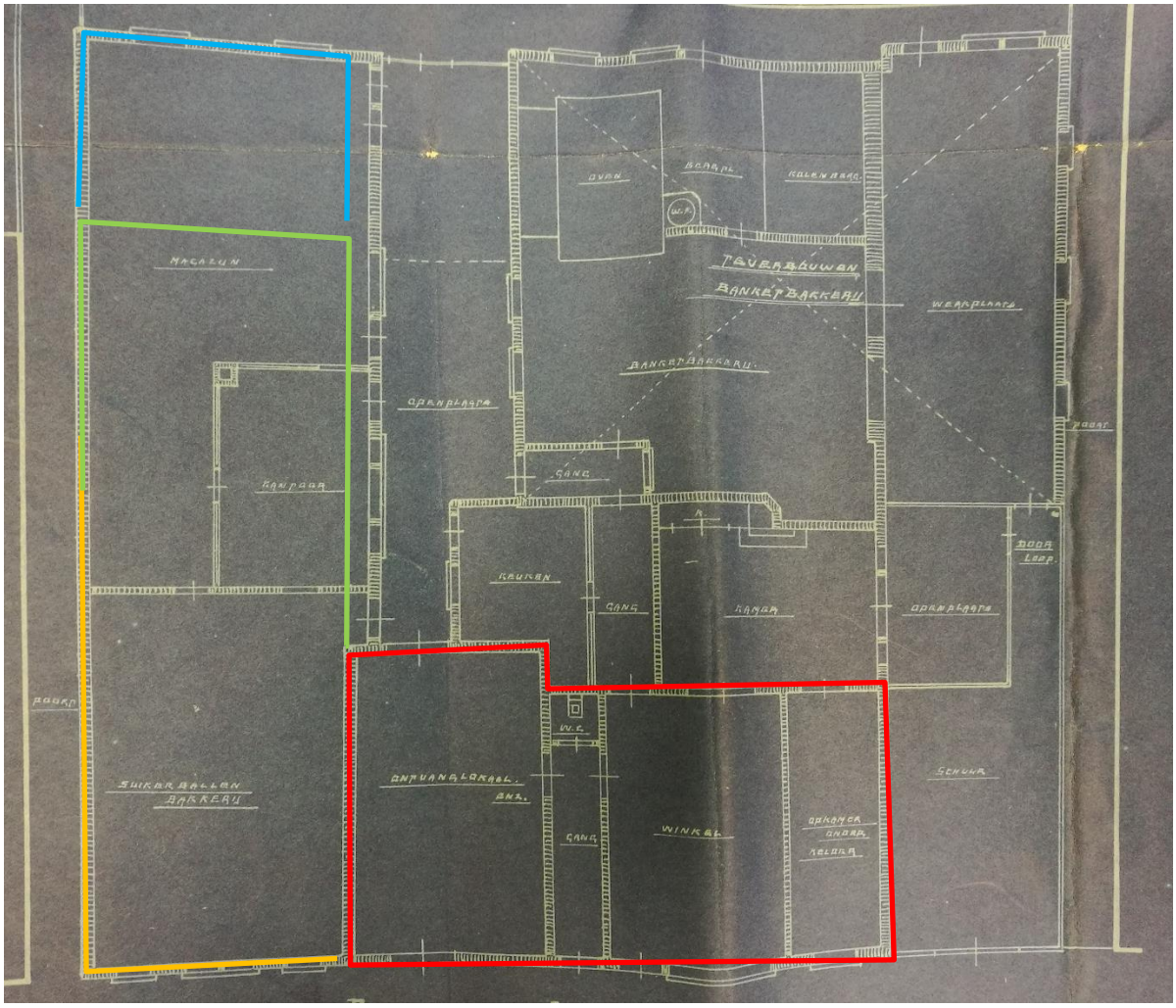

Figuur 55: De bestaande plattegrond in 1925. Het rode kader geeft de vermoede zeventiende-eeuwse bebouwing weer. Met oranje is de zeventiende-eeuwse uitbreiding aan de zuidzijde weergegeven, met groen de vermoede eerste achttiende- of negentiende-eeuwse uitbreiding. Met blauw de uitbreiding zoals weergegeven op een historische foto uit 1896.

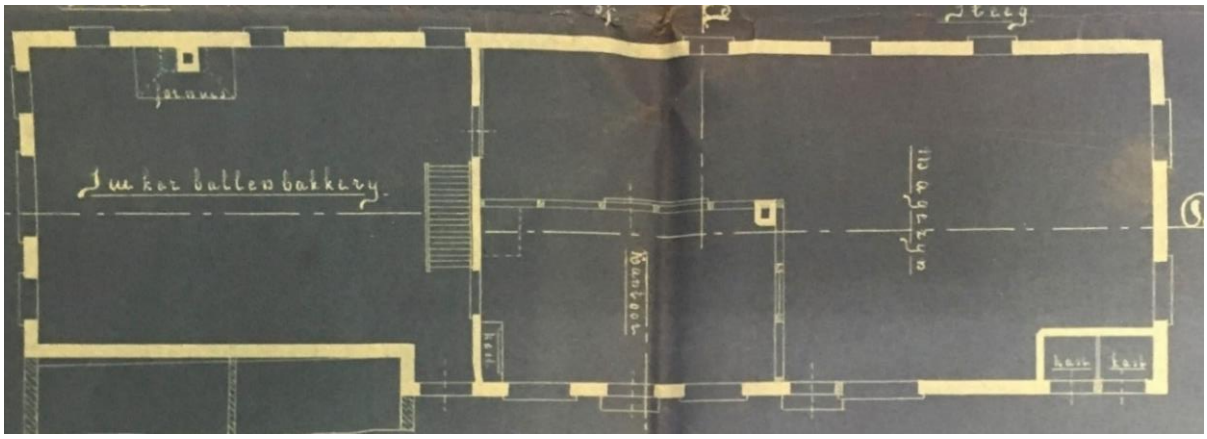

Figuur 56: Indeling van de begane grond van de nieuwbouw in 1931. De voorgevel ligt links.

Er zijn geen verdere wijzingen bekend uit de twintigste eeuw. Op een bouwtekening die in 1931 werd ingediend voor het complex 61-63 staat het kantoortje niet meer weergegeven, maar vermoedelijk houdt dit verband met het feit dat dit deel niet gewijzigd werd (Figuur 56).

In de achterbouw werd tegen de linker bouwmuur een toilet of spoelplaats aangebracht (S104, S105 en S256). Om de goot (S9999) aan te brengen werd een gat in de fundering gebroken.

7.6.3. Onbekende datering
Het is niet bekend hoe funderingsrestant S110 en het putje S122 zich verhouden tot de bebouwingsgeschiedenis van het perceel.

7.6.4.Hooftstraat 61-65
De huisnummering van Hooftstraat 61-63 is gewijzigd in huisnummer 61-65. De opgegraven percelen bestaan uit huisnummer 61-65 en liggen op de plaats waar het nu Hooftstraat 61-63 heet. Huisnummer 65 werd aan een ander pand toegekend.

<u>Fase 0: Zeventiende eeuw</u>
De oudst bekende vermelding van bebouwing dateert uit omstreeks 1600, toen een pand ten noorden van de stallen werd genoemd dat bewoond werd door schipper Cornelis Jansz. die ook bostelman was.[26] In 1655 werd vermeld dat in het pand een bakker gevestigd was.

Van de oudst veronderstelde fase, het dwarsgeplaatste huis tegen de noordelijke perceelsgrens (Figuur 57), werden de funderingsresten aangetroffen van de linker bouwmuur (S119, S273), de rechter bouwmuur (S72) en de achtergevel (S92, S160). Naar het zich laat aanzien bestond de indeling uit twee kamers van ongelijke grootte, gescheiden door een (brand)muur (S95/S279). In het noordelijk deel, dat het grootste was, bevond zich in de oksel van de rechter bouwmuur en de voorgevel een kelder (S84, S85, S130, S131, S132, S265, S274, S276, S277, S278) en opkamer (Figuur 52). Hoe de verdere indeling van dit woongedeelte was of waar de stookplaats zich bevond kon binnen de kaders van het onderzoek niet worden vastgesteld.

Binnen de contour van deze ruimte werd een tweede, veel kleinere, kelder aangetroffen tegen de scheidingsmuur. Mogelijk betreft het een restant van een bedstedewand (S88, S89 en S90). De kelder was middels een bakstenen trap in de noordoosthoek (S89) bereikbaar. De enige logische plek waar de stookplaats zich moet hebben bevonden was dan de achtergevel.

In de kleinere, zuidelijke ruimte zijn geen duidelijke structuren aangetroffen die iets hadden kunnen vertellen over de indeling en/of het gebruik van deze ruimte. De twee kleine funderingsrestanten (S97, S98), nabij en evenwijdig aan de achtergevel, konden niet worden geduid.

Rechts tegen de achtergevel bevond zich een uitbouw waar mogelijk een keuken was ingericht (S129, scheiding tussen keuken en hoofdgebouw, S124). De vloer hiervan was voorzien van plavuizen (S73).

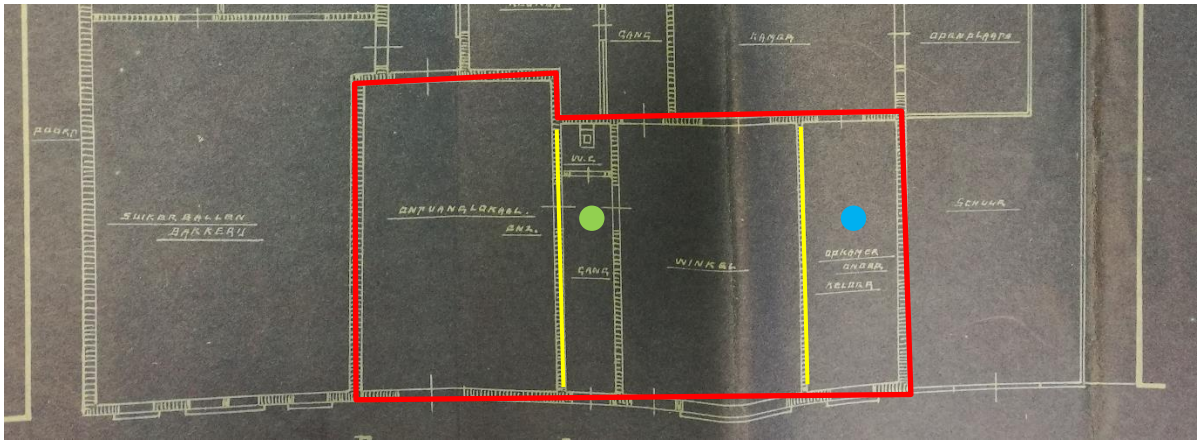

[26] *Vitters, onderzoek, p. 3. Een bostelman was iemand die bostel verhandelde, een restproduct dat overblijft na het klaren van het moutbeslag ten behoeve van bierproductie. Bostel werd gebruikt als mest, maar vooral als veevoer. Mogelijk dat Cornelis met zijn schip vooral bostel vervoerde en dus bostelvaarder was.*

Figuur 57: Het vermoede zeventiende-eeuwse bouwvolume rood omkaderd. De groene stip markeert de locatie van de mogelijke bedstedekelder, de blauwe stip markeert de locatie van de kelder en opkamer, de gele lijnen geven de locatie van de oorspronkelijke scheidingsmuren weer

Fase 1: achttiende eeuw/eerste helft twintigste eeuw

Mogelijk dat in de achttiende eeuw op het achtererf het forse bouwvolume werd opgetrokken dat op de kadastrale kaart van 1811 staat ingetekend en aansloot op de keukenuitbouw (Figuur 58). De rechter bouwmuur van de uitbreiding was gefundeerd op S74. Langs de rechterbouwmuur lijkt een gang te hebben gelopen die toegankelijk was vanuit de keukenuitbouw. De gangmuur was gefundeerd op S75. Het deel links van de gang was ingericht als werkplaats, bestaande uit verschillende compartimenten. Binnen het funderingscluster S6, S76 en S78 bevond zich een oven, of een waterfornuis. De vloer in deze ruimte was voorzien van plavuizen (S4, S77 en S125). Het waterfornuis was opgebouwd uit de sporen S99 en S100. In het verlengde van de ruimte met het fornuis was eveneens een ruimte met een klinkervloer S126. Deze ruimte werd gevormd door de funderingen S80 en S82.

Figuur 58: Uitsnede uit de kadastrale kaart van 1811-1832. Het rood omkaderde bouwdeel had mogelijk een achttiende-eeuwse bouwtijd.

Wanneer zich op deze locatie een bakker vestigde is niet bekend. Mogelijk was dit al in de achttiende eeuw. Zoals gezegd was in 1832 het complex in bezit van bakker Cornelis Oppelaar. Tussen 1832 en 1915 werd een deel van het complex verbouwd (Figuur 59). De exacte aard van deze verbouwing is niet bekend, maar het is wel duidelijk dat de smalle binnenplaats bij het noordelijk deel werd bebouwd en het tussenlid kwam te vervallen. Uit de vroegste bouwtekening (1915) blijkt dat men een indeling heeft gerealiseerd met een winkel tegen de linker bouwmuur en dat de halfverdiepte kelder en de opkamer nog aanwezig waren. Vanuit de winkel was een gang langs de linker bouwmuur te bereiken (S91, S94, S163) die aansloot op het inmiddels vernieuwde bedrijfsgedeelte: de bakkerij met de oven, opslagplaats en rijskast en toilet. Links van de bakkerij was een smalle open plaats ruimte/gang die voorzien was van een klinkerbestrating (S7) die netjes aansloot op de muur S6. In 1907 werd aan de

Rijnzijde, tussen de bakkerij en de in 1905 gebouwde suikerbollenbakkerij (zie Hooftstraat 59) een pakkamer gebouwd.[27]

In 1913 werd het linkerdeel van de vermoede zeventiende-eeuwse oudbouw geheel vernieuwd en verhoogd. Uit de bouwtekening blijkt dat de keukenannex werd vergroot.

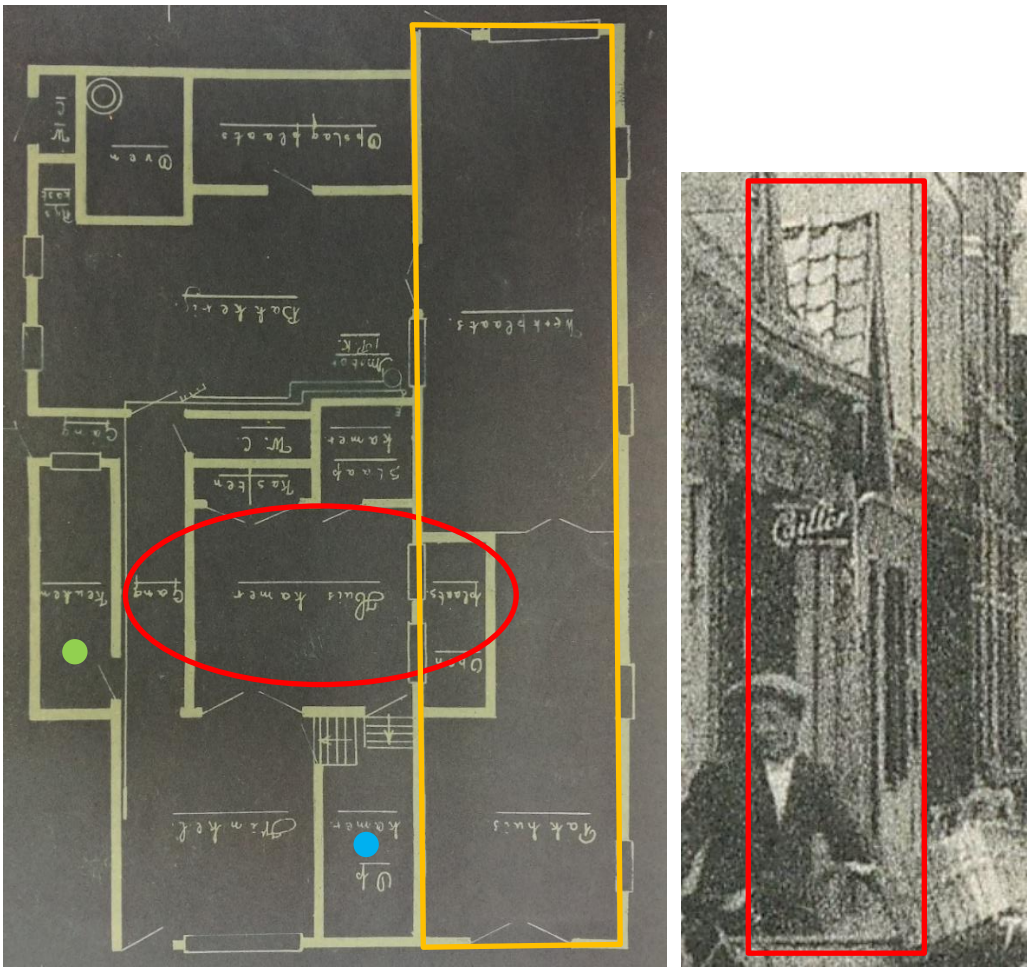

Figuur 59: Uitsnede uit de plattegrond van 1915 die een deel van de destijds bestaande toestand weergeeft. De rode ovaal geeft bij benadering de locatie van de eerdere binnenplaats weer. Goed zichtbaar is dat in deze tijd de kelder en opkamer nog aanwezig waren (blauwe stip). De groene stip markeert de keuken die als annex werd bijgebouwd. Het oranje kader is de bebouwing die tussen 1832 en 1915 werd opgetrokken ter plaatse van de noordelijke steeg (Hooftstraat 65). (NB. Omwille van de leesbaarheid van het bouwvolume is de afbeelding zo gedraaid dat de voorgevel onder zit.). Op de foto rechts is een deel van het zadeldak van het pakhuis zichtbaar.

Vanuit de winkel waren tevens de huiskamer en de opkamer toegankelijk. Achter de huiskamer was een zeer klein slaapkamertje aanwezig. De gang ontsloot een smalle, diepe keuken die als annex aan de linkerzijde van het pand werd toegevoegd (S93, S94). Ook is in de periode tussen 1832 en 1870 de noordelijke steeg bebouwd met bouwvolume (Hooftstraat 65) dat aan de straatzijde als pakhuis werd gebruikt en het achterste gedeelte als bergplaats. Dit bouwdeel had een zadeldak, zo blijkt uit foto's uit omstreeks 1870 en 1920. Om de huiskamer van daglicht te voorzien is bij de linker bouwmuur een kleine plaats open gelaten. Het bakstenen volume werd tussen 1915 en 1925 gewijzigd waarbij het deel aan de straat (het pakhuis) werd gesloopt waarna een houten schuur werd opgetrokken. Deze wijziging kan in verband worden gebracht met een wijzing van de huiskamer. Vermoedelijk was het

[27] *Archief bouw- en woningtoezicht: 113.1.08, inv.nr. 57.*

binnenplaatsje te klein bemeten. Op de tekening van 1925 staat een grotere binnenplaats getekend, die vanuit de huiskamer middels nieuw aangebracht dubbele deuren kon worden betreden. Bij een ongedateerde verbouwing, waarbij mogelijk een verdieping boven de winkel werd toegevoegd en vermoedelijk een nieuwe voorgevel werd opgetrokken, maakte de houtbouw weer plaats voor steenbouw.

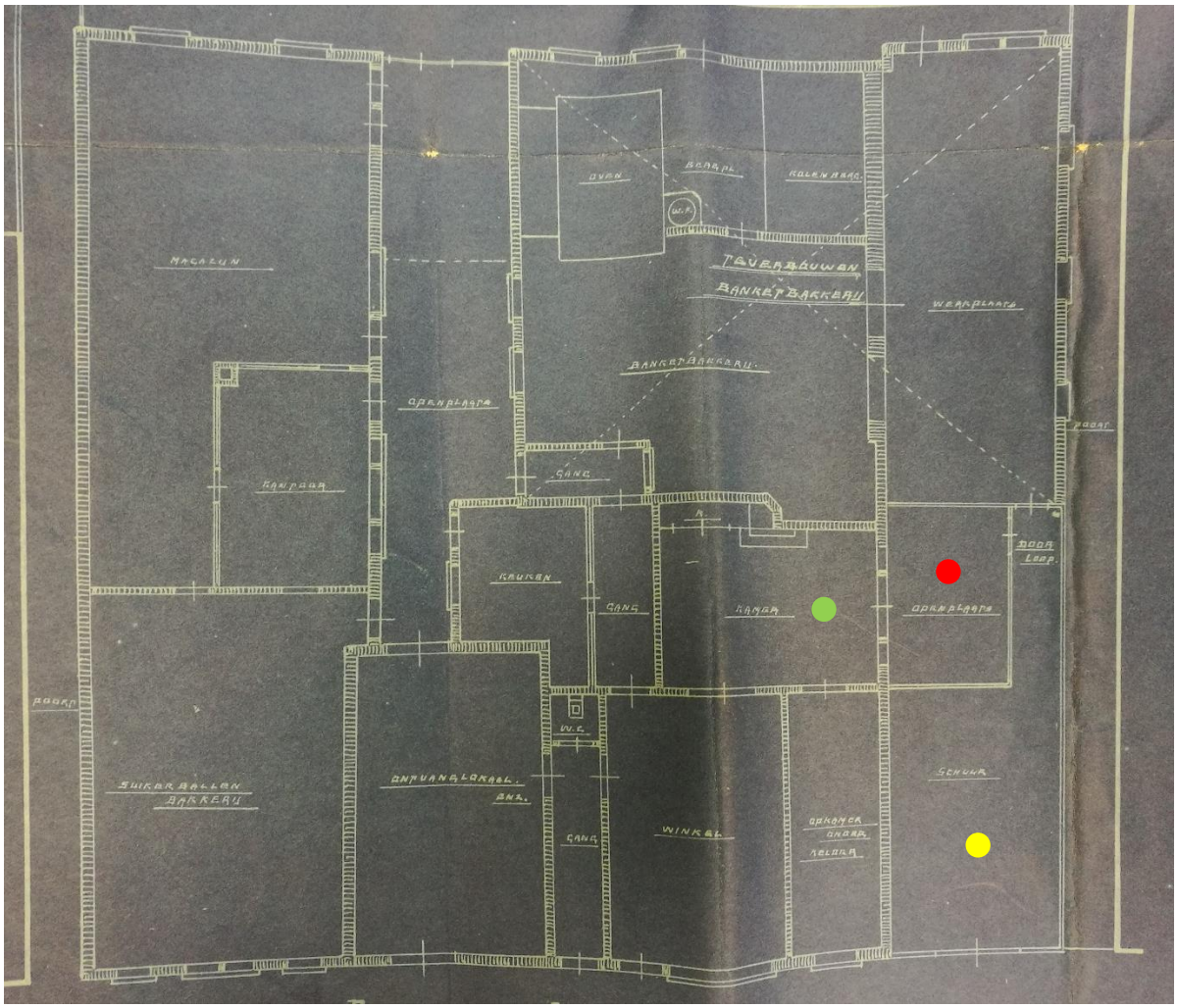

Figuur 60: De bestaande toestand in 1925. Zichtbaar is dat het pakhuis Hooftstraat 65 werd gesloopt en in plaats daarvan een houten schuur werd opgetrokken (gele stip). Dit werd gedaan om een grotere binnenplaats (rode stip) mogelijk te maken, waardoor de daglichttoedreding in de huiskamer (groene stip) werd verbeterd.

Fase 2: 1925

In 1925 werd de bakkerij verbouwd waarbij de indeling werd gewijzigd en het bouwdeel met een verdieping en zolder werd verhoogd (Figuur 60, Figuur 61). Mogelijk dat funderingsrestant S79, dat over klinkervloer S126 werd gemetseld, verband houdt met de aanleg van de nieuwe, grotere oven. Ook de restanten S81, S127, S128 en S83 zullen vermoedelijk verband houden met deze vernieuwing.

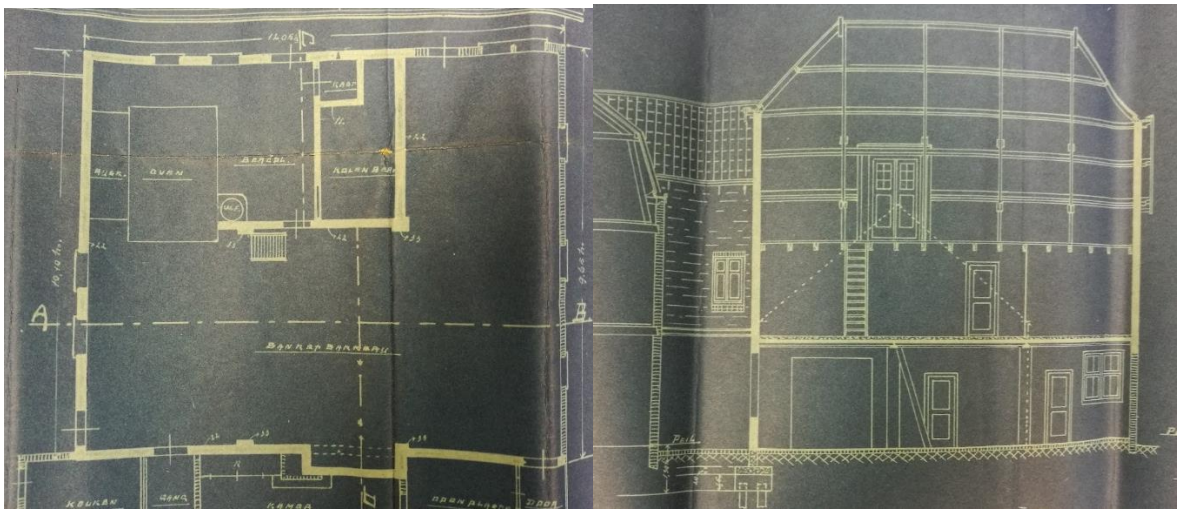

Figuur 61: Boven, de nieuwe indeling van de bakkerij. Onder de doorsnede gezien vanaf de Rijn. Het egaal wit markeert het nieuwe muurwerk. De stippellijn geeft de oude daklijn weer.

Fase 3: 1931

In 1931 werd de tot dan toe ongedeelde, ondiepe bergplaats (Hooftstraat 61), ingedeeld met een gang en tegen de rechter bouwmuur een kantoortje (Figuur 62, Figuur 63). Deze wijzigingen hebben geen sporen onder maaiveld achter gelaten.

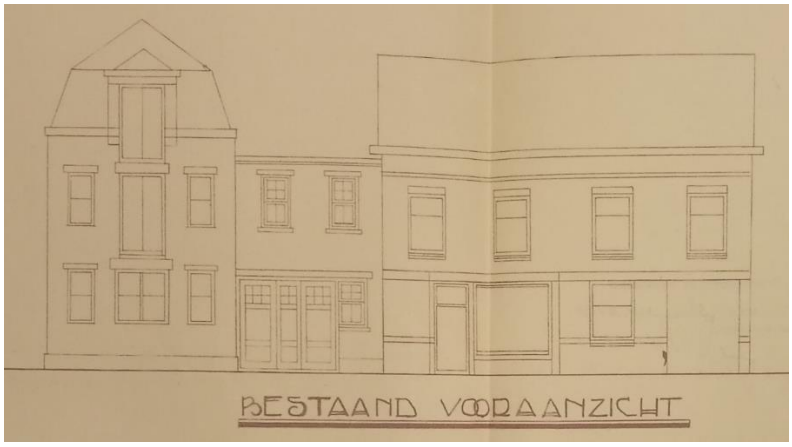

Figuur 62: De bestaande situatie in 1931.

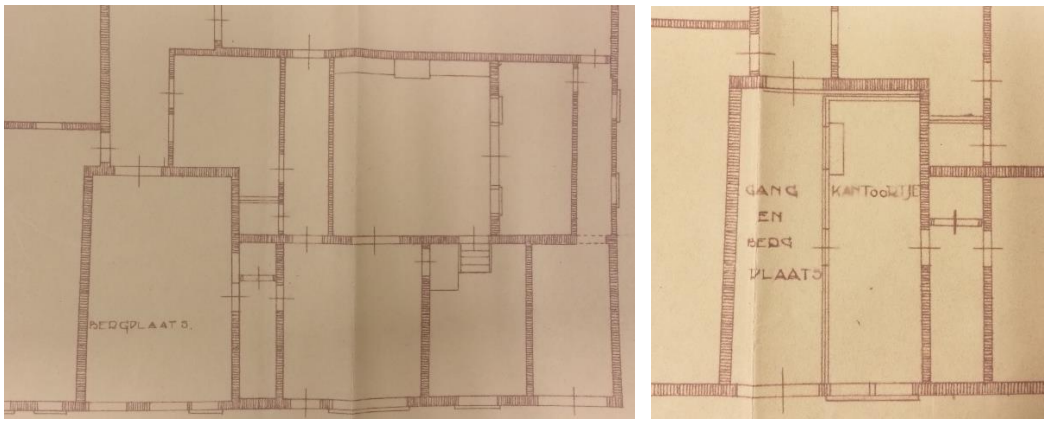

Figuur 63: Links: bestaande toestand in 1931, rechts de gewijzigde toestand. Op de bestaande plattegrond is zichtbaar dat de kelder en opkamer nog aanwezig zijn. Ondanks het "moderne" uiterlijk was er nog sprake van een grotendeels historisch bouwvolume.

7.7. Hooftstraat 65-67

7.7.1. Algemeen

Van de bebouwing die rond 1832 op perceel 590 stond, zijn destijds twee variaties getekend (Figuur 64). Bij de eerste versie, waar de bebouwing op de percelen aan weerszijden van de Hooftstraat werd getekend, is sprake van drie bouwdelen van ongelijke grootte: een klein, dwarsgeplaatst volume (nummer 65), een diep bouwvolume (nummer 67) waarachter een klein ongenummerd volume grensde. Langs de noordelijke perceelsgrens bij de Rijnoever bevond zich een kleine steeg of opgang vanaf het water. Deze werd later bebouwd. Opmerkelijk is ook de smalle steeg langs de zuidgevel van nummer 65.

Figuur 64: De twee verschillende kadastrale weergaven van Hooftstraat 65-67.

Aan de bovenzijde van de kaart staat de tweede versie getekend. De bebouwing op het perceel bestaat daar uit een fors, L-vormig bouwvolume met een onregelmatig gevormd erf. Het erf was mogelijk ontsloten middels de steeg langs de noordzijde van het huis en erf, dat eigendom was van de noordelijke buren. Het kleine achterbouwtje is verdwenen.

Hoe beide kaartbeelden zich tot elkaar verhouden is niet bekend, maar vermoedelijk zat er enige/korte tijd tussen de vervaardiging. Naar het zich laat aanzien is de eerste variant het oudste en kwamen later de gebouwen in één eigendom. In deze tijd zal het zuidelijke deel, waar een klein steegje aan grensde, tot aan de perceelsgrens zijn doorgetrokken. In 1832 was het geheel in bezit van weduwe Josina van Rijk, die het beroep van uitdraagster uitvoerde. Naar het zich laat aanzien werd rond het derde kwart van de negentiende eeuw het geheel gesplitst. Het zuidelijk deel (Hooftstraat 65) bleef tot aan de sloop vrijwel ongewijzigd; het noordelijk deel (Hooftstraat 67) werd verhoogd (Figuur 66). De structuur van Hooftstraat 67 werd bij het archeologisch onderzoek deels aangetroffen.

Op het erf bevond zich een waterput (S49) die met een koepel was afgesloten (Figuur 65). Middels een loden leiding kon het water uit de put opgepompt worden. Nabij de oever van de Rijn werd een rechthoekige fundering aangetroffen van een gebouw dat niet op de kaart van 1832 staat ingetekend (S50). De fundering was opgetrokken met secundair materiaal. Er kon niet naar tevredenheid worden vastgesteld of dit gebouw na 1832 werd opgetrokken, of dat het een restant betreft van een gebouw dat voor 1832 werd gesloopt. Afgaande op de grote reeks paaltjes (S65) bestond de zuidelijke erfafscheiding uit een houten schutting. Min of meer centraal zal de entree gezeten hebben, zo blijkt uit een rechthoekige structuur van paaltjes.

<u>Fase 0: Zestiende eeuw (?)</u>

Een klein, L-vormig funderingsfragment opgebouwd uit handgevormde geel/rood gemêleerde baksteen, kon niet in verband worden gebracht met de bebouwing die op de kaart van 1832 staat ingetekend, noch met de overige funderingsresten. Deze waren over het genoemde restant heen gemetseld. De baksteenkarakteristieken van het L-vormig fragment wijzen op de zestiende eeuw.

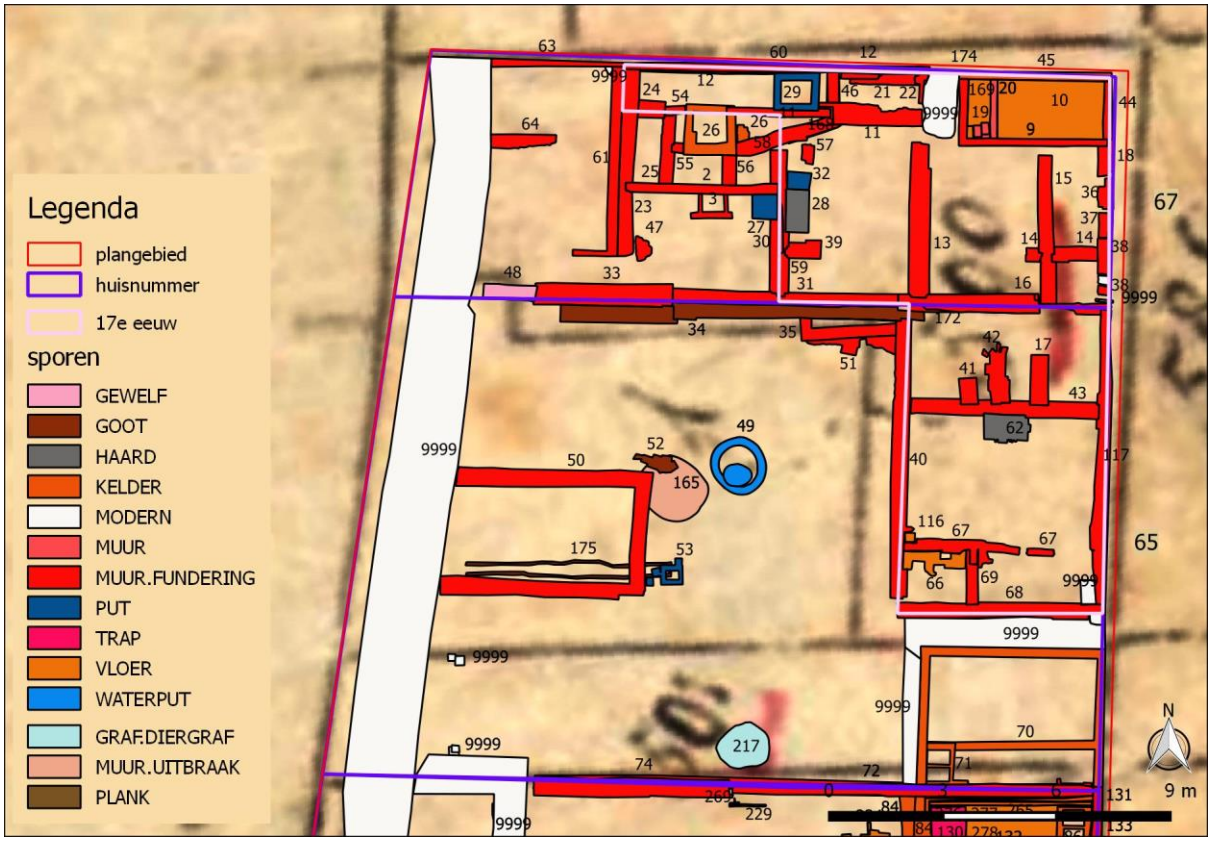

Figuur 65: De sporenkaart op de kadastrale minuut van 1811-1832 geprojecteerd.

Fase 1: Zeventiende eeuw (1649?)

In de zeventiende eeuw was er vermoedelijk sprake van een dwarsgeplaatst pand dat was ingedeeld met een woonkamer aan de zuidzijde (later Hooftstraat 65) en een schuur, stal of werkplaats aan de noordzijde (later Hooftstraat 67). Het bouwdeel aan de noordzijde was een fractie minder diep dan het zuidelijk deel. Een steens muur scheidde de delen (S16). De oudste vermelding van bebouwing op deze locatie dateert uit 1649.[28]

Het woonhuis was verdeeld in een verwarmbare woonkamer die middels een brandmuur (S43) gescheiden was van het portaal (S17) achter de entree en een kleine ruimte tegen de westgevel waar zich mogelijk de zoldertrap bevond. De funderingsrestanten S41 en S42 kunnen hiermee verband houden.

De woonkamer kon zoals gezegd verwarmd worden. Hiervoor was een vrij kleine stookplaats, voorzien van plavuizen, centraal tegen de brandmuur geplaatst (S62). Het fragment van de kleine kelder, in de oksel van de zuid- en westelijke binnenmuur (S67, S69, S66: vloer) markeert hoogstwaarschijnlijk de locatie van de bedstedewand die tegen de zuidwand (S68), recht tegenover de stookplaats, aanwezig zal zijn geweest. Ook het funderingsrestant (S67) kan hiermee verband hebben gehouden.

Het vermoede bedrijfsgedeelte zal ongetwijfeld een indeling hebben gehad, maar de aangetroffen funderingsrestanten S14 (haaks op de straat) en de daaroverheen gezette S15 (evenwijdig aan de straat) konden binnen de zeventiende-eeuwse contouren niet worden geduid. Mogelijk was het bedrijfsgedeelte ook vanuit het portaal in het woonhuis bereikbaar.

[28] *Vitters 2016, Onderzoek, p.4.*

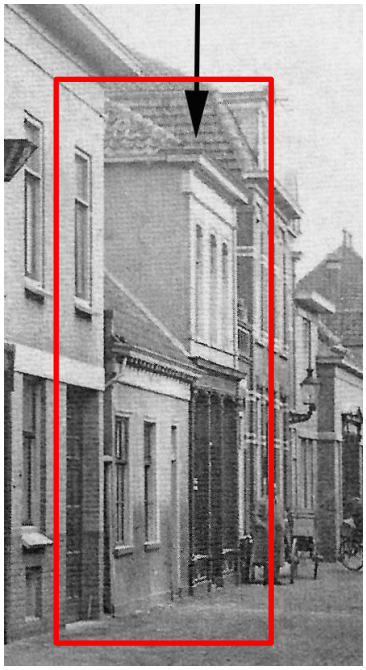

Figuur 66: Hooftstraat 65-67 op een foto uit omstreeks 1950.

Fase 2: Achttiende eeuw *(?)*
Naar het zich laat aanzien werd het dwarsgeplaatste pand in de achttiende eeuw gesplitst waarna deze bouwdelen een eigen bouwgeschiedenis doormaakten. Met name het noordelijke deel, Hooftstraat 67, werd later ingrijpend verbouwd. Er zijn echter geen historische gegevens bekend waaruit blijkt dat het gebouw in de achttiende eeuw werd verbouwd en het gehanteerde baksteenmateriaal waarmee het noordelijke deel werd uitgebreid betrof secundair materiaal, hetgeen de datering van de bouwfase bemoeilijkt.

De achttiende-eeuwse bouwfase wordt vooral verondersteld vanwege de economische bloei binnen de onderzoekslocatie die verband hield met de ontwikkeling van de herberg en de trekvaart. Ook het aangetroffen kelderrestant dat bij Hooftstraat 67 wordt besproken doet een achttiende-eeuwse bouwtijd vermoeden.

7.7.2. Hooftstraat 65
Fase 1: zeventiende eeuw
Hooftstraat 65 was één van de laatste panden binnen het onderzoeksgebied dat nog redelijk in authentieke staat verkeerde toen het werd gesloopt.

Het dwarsgeplaatste pand omvatte kort voor de sloop een begane grond en een zolder onder een zadeldak dat links aansloot aan een topgevel, en rechts aan het opgehoogde buurpand Hooftstraat 67. De bouwtijd van het pand kan op basis van de aangetroffen funderingsresten (S40, S68, S117) gezocht worden in de zeventiende eeuw (Figuur 65).

Fase 2: Negentiende eeuw
Ergens rond 1832 werd de kleine steeg of doorloop langs de zuidelijke erfgrens bij het pand getrokken. De ruimte van de steeg werd echter niet in gebruik genomen als woon- of werkruimte, maar bleef fungeren als doorgang naar het achterterrein. Mogelijk werd een nieuwe voorgevel opgetrokken, maar meer aannemelijk is dat de gevel na de verbouwing werd bepleisterd.

Tegelijk werd een nieuw venster aangebracht waarvan het raam een voor die tijd kenmerkende roedeverdeling had (3 x 3).

Fase 3: Twintigste eeuw
In 1923 werd een bouwaanvraag ingediend, vergezeld van een tekening die, naar het zich laat aanzien, niet geheel correct is (Figuur 67). Op de tekening van de voorgevel (bestaande toestand) is de poortdoorgang en het venster met 9-ruits raam te zien. Op de bijbehorende plattegrond is echter

getekend dat het venster een doorgang betreft en dat de ruimte rechts van de poort in gebruik was als wagenstalling. In de gewijzigde toestand is er bij de voorgevel een vensters met 9-ruits raam getekend, en is de voormalige wagenstalling ingericht als keuken. Bij de poort staat echter nog steeds een doorgang getekend.

Het ligt voor de hand dat de plaatsing van een venster inhoudt dat de gehele ruimte achter de voorgeval als keuken werd ingericht.

Figuur 67: De bouwtekening uit 1923. De destijds bestaande toestand staat bovenaan.

7.7.3. Hooftstraat 67

Fase 1: zeventiende eeuw

Het woonhuis en het bedrijfsgedeelte werden vermoedelijk in de zeventiende eeuw gesplitst waarna het bedrijfsgedeelte in de richting van de Rijn werd verlengd (S31). De indeling van het nieuw ontstane bouwdeel Hooftstraat 67 bestond uit een onverwarmbare voorruimte met kelder en opkamertje tegen de noordelijke bouwmuur. De kelder bestond uit een vloer (S10, S20) en wanden (S9, S44, mogelijk S20). Fundering S15 werd voor het aanbrengen van de kelder deels weggebroken (Figuur 68). Achter de voorkamer bevonden zich een verwarmbare tussenkamer en een vrij ondiepe achterkamer. Tot de tussenkamer wordt de brandmuur van de achterkamer (S59), de fundering stookplaats (S39), de stookvloer (S28) en de asput (S32) gerekend. Een gang langs de rechter bouwmuur, die vanuit de voorruimte bereikbaar was, ontsloot de achterkamers. De fundering van de gangmuur bestond uit de sporen S11, S24 en S54.

Nadere beschrijving kelderrestant

In het bewaard gebleven opgaande muurwerk (circa 80 cm tussen maaiveld en oudste vloerniveau) werd geen gewelfaanzet aangetroffen, terwijl dit bij dergelijke kelders wel wordt verwacht (Figuur 68). De geboorte van het gewelf moet dus hoger gelegen hebben, hetgeen een hogere ouderdom dan de achttiende eeuw uitsluit. Het kelderrestant was opgebouwd uit opgaand muurwerk waarbinnen enkele vloeren werden aangetroffen. Op circa 22 cm boven de oudste vloer tekende zich het spoor van een later vloerniveau. De jongste vloer bestond uit rood gebakken plavuizen, de oudste uit baksteenbrokken. Langs de jongste vloer liep een plint van geglazuurde plavuizen die met harde trasmortel op de wanden waren bevestigd. Enkele tegels werden in situ aangetroffen.

Om het muurwerk waterdicht te maken werd het muurwerk vertind en voorzien van een relatief dik pleisterpakket. De kelderwanden waren niet voorzien van kaarsnissen. Waar de entree van de kelder zich heeft bevonden kon niet worden vastgesteld.

Figuur 68: In het uiterste noordoosten van het plangebied is een kelder (S10, S20, S44, S45) gevonden.

Figuur 69: De voorgevel van Hooftstraat 67 kort voor de sloop.

<u>Fase 2: Negentiende eeuw, vanaf 1832</u>
Na 1832, onbekend is wanneer, werd het pand verbouwd en uitgebreid. Het lijkt erop dat de achterkamer werd ingericht als keuken of werkplaats, hoewel dit niet met zekerheid valt te zeggen. Van de achterkamer zijn de fundering van de noordgevel (S2), de fundering van de stookplaats (S3), de afvoerput (S27), de ondervloer (S47), en de achtergevel (S23) aangetroffen. De sporen S25, S26, S56, S58 vallen ook binnen de contouren van de achterkamer, maar het is onduidelijk wat de functie van deze sporen was.

Op basis van de kadastrale kaart kan gezegd worden dat links aan de achterzijde een uitbouw werd gerealiseerd waar mogelijk de keuken in geplaatst was. De bouwmuur werd hiervoor in de richting van de Rijn doorgetrokken (S33). De noordelijke gevel, grenzend aan de doorgang naar de Rijn die vanuit de gang langs de rechter bouwmuur was te betreden, was vermoedelijk gefundeerd op S64. Later werd de brede doorgang langs de noordelijk erfscheiding bebouwd.

Fase 3: Derde of vierde kwart negentiende eeuw

In het derde of vierde kwart van de negentiende eeuw werd het pand verbouwd tot winkel met bovenwoning en bewoonbare zolder (door de toepassing van een kap met kreupele stijlen). De achterbouwen lijken in deze tijd te zijn gesloopt om plaats te maken voor een nieuwe keukenuitbouw met toilet aan de rechterzijde. Het verbouwen en verhogen van een pand tot winkel met bovenwoning is kenmerkend voor deze tijd te noemen.

De begane grond werd ingericht als winkel en om het beschikbare winkeloppervlak te vergroten werden de kelder en het opkamertje gesloopt. In de tussenkamer werd de trap naar de bovenwoning geplaatst en op de plek waar eerst de stookplaats was maakt met een kozijn met suite deuren. De entree van de achterkamer vanuit de gang, werd centraal in de gangmuur geplaatst en aan de kamerzijde geflankeerd met diepe kasten. Recht tegenover de entree plaatste men een stookplaats. Deze symmetrische opzet is karakteristiek voor de tijd waarin de verbouwing plaatsvond. Het is deze situatie die in 1963 als bestaande toestand werd ingetekend (Figuur 70).

Uiteraard kreeg het pand een nieuwe voorgevel en deze werd als lijstgevel uitgevoerd. Karakteristiek zijn de spiegelbogige sluitingen van de vensteropeningen ter hoogte van de verdieping (Figuur 69).

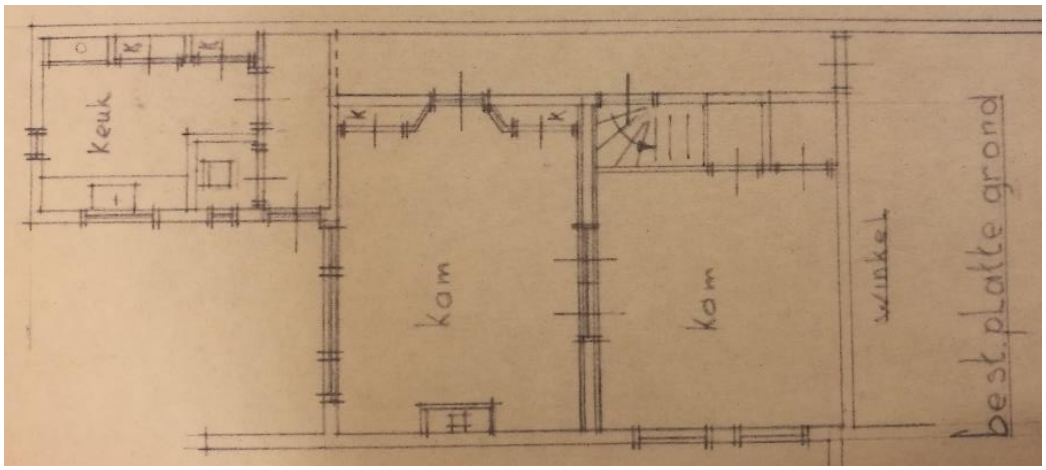

Figuur 70: De bestaande, vermoedelijk negentiende-eeuwse, indeling op de verbouwingsplattegrond van 1963.

Fase 4: Twintigste eeuw

In 1963 werd de keuken in de achterbouw flink vergroot. Tegen de bestaande achtergevel-fundering S23 werd de nieuwe fundering aangemetseld S61. In 1973 en 1991 werd het pand verder verbouwd waarbij de begane grond uiteindelijk geheel werd leeg gesloopt, en de verdieping werd gemoderniseerd.

Onbekende datering

Het is onbekend hoe de muurfunderingen met spoornummers S29 en S46 zich verhouden tot de bebouwingsgeschiedenis van het perceel.

8. Anorganische vondsten

8.1. Algemeen

Het totale aantal vondsten bedraagt 2189 stuks (350 kg; vnr.1-329) en werd aangetroffen in sporen (69%) en (ophoog)lagen. Meer dan de helft van het materiaal bestaat uit anorganische vondsten (n=1391). Het materiaal heeft een datering in de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd en keramiek is veruit het meeste verzameld. Met de analyse van het anorganisch vondstmateriaal kunnen sporen en lagen nader worden gedateerd. Daarnaast wordt inzicht verkregen in sociale status en materiële cultuur van de bewoners van de Hooftstraat 49-67.

Vondstcategorie	Aantal
Bouwmateriaal (incl. baksteenmonsters)	202
Glas	39
Keramiek	1086
Kunststof	2
Metaal	47
Steen	15
Totaal	**1391**

Tabel 3: Overzicht van de verzamelde anorganische vondsten per vondstcategorie.

8.2. Kunststof

De vondst van in de categorie kunststof is een fragment van een lakzegel dat in de goot S438 werd gevonden. Het is een deel van de rand met een klein deel van de indruk. Helaas is deze niet meer goed leesbaar. Boven het wapen is nog wel een beertje te herkennen (Figuur 71). Doordat het wapenschild zelf niet leesbaar is, kan de familie niet worden achterhaald.

Het tweede voorwerp van kunststof betreft een knoop. Doordat deze van plastic is gemaakt heeft deze een datering in de 20e eeuw.

Figuur 71: Fragment van een lakzegel waarop boven het wapen een beer is afgebeeld.

8.3. Keramiek

Door A.C. van de Venne

8.3.1. Inleiding

Tijdens het archeologisch onderzoek van het project Alphen Hooftstraat 49-67 zijn in totaal 1080 fragmenten aardewerk gevonden, afkomstig uit sporen en ophogingslagen (bijlage 8). Dit aantal is lager dan de splitslijst uit Tabel 3, omdat enkele fragmenten tot één voorwerp behoorden. Ongeveer een derde van het aardewerk is afkomstig uit lagen. Vier scherven dateren uit de Romeinse tijd, waaronder dikwandig aardewerk, ruwwandig aardewerk en *terra sigillata*. Het Romeinse aardewerk kan worden beschouwd als opspit en is aangetroffen in S358 en S415, maar ook de lagen S9060 en S9080 waar het mogelijk *in situ* lag. Van de overige 1076 scherven (Tabel 4) dateert een klein deel in de late middeleeuwen. De ruime meerderheid van het aardewerk dateert uit de nieuwe tijd. Enkele structuren, waaronder goot S438, waterput S490, beerput S559 en greppel S578 bevatten een wat grotere hoeveelheid aardewerk met archeologisch compleet materiaal en zijn als complex verderop in de tekst beschreven.

Als onderdeel van de uitwerking van het onderzoek is het aardewerk geanalyseerd met als voornaamste doel het dateren van de aangetroffen sporen en structuren. Daarnaast is de determinatie noodzakelijk voor de fasering en interpretatie van de aangetroffen sporen. Op basis van het totaal aan aardewerk kan een beeld worden gevormd van de soorten die voorkomen en kunnen uitspraken worden gedaan over de ouderdom van de vroegste activiteiten en continuïteit in gebruik van het terrein. Hiertoe is het aardewerk per vondstnummer gedetermineerd op het niveau van bakselsoort, vormgroep en waar mogelijk type. Vervolgens zijn de dateringen vastgesteld voor de afzonderlijk gedetermineerde items. De resultaten hiervan zijn opgenomen in de database. Alle contexten en structuren zijn (mede) op basis van deze aardewerkanalyse gedateerd. De scherven zijn per vondstnummer gekwantificeerd volgens het principe van het aantal fragmenten, Minimum Aantal Exemplaren (MAE) en door middel van een schatting van het aantal potequivalenten (op basis van het bewaard gebleven randpercentage: *Estimated Vessel Equivalent*, ofwel EVE). Het MAE is een schatting van het aantal potindividuen. Deze methode van kwantificeren is vooral geschikt voor complexen met archeologisch complete aardewerkvondsten. Hierbij wordt een schatting gemaakt van het aantal individuele voorwerpen door naar bodems, randen en andere onderscheidende criteria te kijken. De reconstrueerbaarheid van het materiaal bepaald de betrouwbaarheid van het MAE. Bij grote vondstcomplexen en bij veel gefragmenteerd materiaal wordt de methode onnauwkeurig. Om die reden wordt tegenwoordig vaak geteld volgens de methode van EVE. Hierbij is het uitgangspunt dat iedere scherf een meetbare fractie vertegenwoordigt van een compleet voorwerp. Door van randen of bodems het percentage te meten, wordt aangegeven hoeveel procent van het oorspronkelijke voorwerp bewaard is gebleven. Per bakselgroep of type wordt van elke scherf bepaald voor hoeveel procent ze van de oorspronkelijke hele pot deel uitmaakte. De gevonden percentages worden bij elkaar opgeteld en vergeleken met het totaal aan EVE's van al het aardewerk, waardoor de verhoudingen duidelijk worden.[29] Het voordeel van deze methode is dat grote vondstcomplexen gestandaardiseerd geïnventariseerd en onderling vergeleken kunnen worden. Het enige nadeel is dat bakselgroepen met een laag aantal scherven soms niet of ondervertegenwoordigd zijn. Bij vondstcomplexen waarbij de MAE bepaling een lage foutmarge heeft, zoals bij beerputten met veel compleet materiaal, blijken de resultaten van de MAE en EVE overeenkomstig. Bij dit onderzoek zijn alleen de randpercentages opgeteld. Daarbij heeft een complete rand de waarde 1.

Om de aardewerkvondsten te kunnen vergelijken met vondsten die elders in ons land zijn opgegraven, is het noodzakelijk dat deze op een standaardwijze worden geclassificeerd. De vondsten zijn daarom volgens het 'Deventer-systeem' beschreven, dat in 1989 werd geïntroduceerd.[30] Dit is een classificatiesysteem voor aardewerk en glas, waarbij de vondsten worden gedetermineerd op materiaalsoort en indien mogelijk op vorm en type. Iedere type heeft in het systeem een eigen typenummer. Deze wijze van determinatie maakt het mogelijk complexen snel en eenvoudig te beschrijven en vooral met elkaar te vergelijken. Hierdoor komen regionale verschillen naar voren. In de database is waar dit kon toch zoveel mogelijk naar de voorkomende Deventer-systeem type-codes verwezen. Daarnaast zijn tellijsten samengesteld van de geselecteerde vondstcomplexen (bijlage 9).

[29] *Zie onder andere Orton, Tyers & Vince 1993, 166-181.*
[30] *Clevis & Kottman 1989.*

Een representatieve selectie van (archeologisch) complete voorwerpen en bijzondere fragmenten is opgenomen in de catalogus (bijlage 10).[31] Hieronder zal een beknopt overzicht worden gegeven van de verschillende aardewerksoorten van de opgraving (Tabel 4).

baksel	DS-bakselcode	N	MAErand	EVE	gewicht (g)
protosteengoed	s5	2	0	0,00	14
steengoed zonder oppervlaktebehandeling	s1	13	1	0,60	798
steengoed met oppervlaktebehandeling	s2	72	10	7,50	4785
grijsbakkend aardewerk	g	1	0	0,00	9
roodbakkend aardewerk	r	438	97	16,80	21710
Werra aardewerk	wa	2	1	0,10	55
witbakkend aardewerk	w	160	26	6,95	5773
Hafner aardewerk	ha	2	0	0,00	50
Weser aardewerk	we	10	1	0,05	710
majolica	m	20	7	0,80	1018
faience	f	99	28	6,60	3173
(faience) biscuit	bi	1	1	0,05	17
Aziatisch porselein	p	20	9	2,60	451
Europees porselein	ep	7	4	1,10	79
industrieel steengoed	s3	2	2	0,50	24
industrieel wit aardewerk	iw	32	19	4,20	527
pijpaarde	py	195	56	4475,00	1238
totaal		**1076**	**262**	**4522,85**	**40431**

Tabel 4: Totaaloverzicht van het geselecteerde aardewerk van Alphen Hooftstraat 49-67 met de verhouding van aantal scherven per bakselgroep (n=1076).

8.3.2. Bakselgroepen

Protosteengoed (s5)

Vanaf circa 1200/1225 tot 1300 werd in Zuid Limburg en in het Rijnland protosteengoed vervaardigd.[32] Het is typologisch de opvolger van het Zuid-Limburgse aardewerk en het Rijnlandse pingsdorfaardewerk. Dit werd gedraaid en op hoge temperatuur gebakken, maar nog niet zover dat de magering helemaal samensmolt met de kleimassa. Protosteengoed werd na 1225 vaak ondergedompeld in een ijzerhoudende kleipap (engobe), wat een paarse tot bruine kleur tot gevolg had. Buiten Zuid-Limburg is protosteengoed onder andere in Langerwehe geproduceerd. Na de opkomst van protosteengoed werd vanaf het einde van de 13e eeuw en het begin van de 14e eeuw 'bijnasteengoed' vervaardigd (zonder engobe), waarbij de versintering groter was dan bij protosteengoed, maar de magering nog zichtbaar. Kort voor 1300 vond de omslag plaats naar volledig versinterd steengoed.[33] Onder het protosteengoed komt vooral drinkgerei in de vorm van kannen en bekers voor, hoewel ook wel voor opslag bestemde voorraadkannen en potten zijn vervaardigd.

De twee fragmenten protosteengoed van de opgraving, waarvan één met engobe, zijn gevonden als opspit in ophogingslagen tussen jonger materiaal.

Steengoed (s1 en s2)

Het eerste echte steengoed dateert van omstreeks 1300. Hierbij is het baksel volledig gesinterd en is de magering niet meer te herkennen. Aanvankelijk werd dit zowel in Zuid-Limburg als het Rijnland vervaardigd, maar vanaf het midden van de 14e eeuw waren het voornamelijk Duitse productiecentra

[31] *De aardewerkcatalogus heeft een standaard indeling. De catalogus is chronologisch ingedeeld per structuur en daarbinnen weer naar baksel.*
[32] *Bruijn 1964. Bartels 1999, 44.*
[33] *Bartels 1999, 47-48.*

die steengoed produceerden en exporteerden, zoals Langerwehe en Siegburg. Andere bekende productiecentra uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd zijn onder andere Aken, Keulen, Raeren, Frechen en Westerwald.[34] Steengoed werd vanwege zijn waterdichte baksel vooral toegepast voor schenk- en drinkgerei en de opslag van vloeistoffen. De grote kannen hebben gediend als schenk- en voorraadkan, de kleinere typen hebben een drinkfunctie. Ongeglazuurd steengoed heeft in het Deventer-systeem de code s1. Steengoed met engobe en/ of zoutglazuur heeft de code s2.

Dertien scherven ongeglazuurd steengoed (s1) zijn afkomstig van drinkkannen (o.a. s1-kan-1) en een trechterbeker (s1-tre-2) uit Siegburg met een datering aan het einde van 14e of de 15e eeuw.

Het grootste deel van het steengoed heeft oppervlaktebehandeling in de vorm van engobe en/of zoutglazuur (s2). Een fragment van een grote schenkkan met radstempelversiering op de wand is afkomstig uit Langerwehe en dateert uit de late 14e of 15e eeuw. Daarnaast zijn enkele fragmenten aanwezig van drinkkannen met geknepen standring uit het Rijnland (o.a. Raeren) met een datering uit de tweede helft van de 15e of 16e eeuw. Twee scherven van kannen uit Raeren met reliëfversiering door middel van stempels en kerfsnede dateren uit het laatste kwart van de 16e of de 17e eeuw. Ook is een dubbelconische spinsteen met groeven (s2-spi-1, Figuur 72, vnr. 48) gevonden. Deze dateert over het algemeen van de 14e tot en met de eerste helft van de 16e eeuw.[35] Daarnaast zijn scherven aanwezig van twee laat 16e-eeuwse of 17e-eeuwse kannen uit Frechen (o.a. s2-kan-32). De eerste met een ovaal applique van een roos en de tweede met een baardman op de hals.

Aan het einde van de 16e eeuw verhuisden pottenbakkers uit Raeren naar het Westerwald, waar overwegend producten met een grijs oppervlak met zoutglazuur werden geproduceerd. Ook de toepassing van kobaltblauwe accenten werd hier doorgezet. Aanvankelijk waren de producten, net zoals in Raeren, versierd met fraai gedecoreerde reliëfdecors, in combinatie met meestal een kobaltblauwe en soms paarse decoratie. Hiervan zijn een aantal fragmenten gevonden met onder andere medaillon appliques en stempels met kobalt daaromheen. Vanaf het einde van de 17e eeuw wordt de decoratie minder uitbundig. Vanaf deze periode werd steengoed vooral toegepast voor grote kannen, flessen en potten en diende het met name voor opslag en als verpakkingsmateriaal. Zo zijn fragmenten terug gevonden van een pot (met ingekraste florale versiering in combinatie met kobalt) en mineraalwaterflessen (o.a. s2-fle-9 en s2-fle-4, cat. 16 en cat. 17) uit het Westerwald. Ook is een fragment gevonden van een grote voorraadpot uit Langerwehe. Tenslotte zijn twee steengoed knikkers met engobe en zoutglazuur te noemen van circa 1,5 cm doorsnede.

[34] *Bartels 1999, 48-85.*
[35] *Ostkamp 2009, 903.*

Figuur 72: De spinsteen van steengoed (vnr. 48) heeft een datering tussen 1300 en 1550.

Grijsbakkend aardewerk (g)
Het grijsbakkende aardewerk komt net als het hieronder besproken roodbakkend aardewerk op vanaf het eind van de 13e eeuw. Het is vanaf de tweede helft van de 13e en 14e eeuw vervaardigd in de meeste steden. Bekende productiecentra zijn onder andere Bergen op Zoom, Aardenburg, Delft, Haarlem en Utrecht.[36] Ook in het nabij gelegen Leiden is in het laatste kwart van de 13e eeuw aardewerk geproduceerd.[37] Vrijwel in alle gevallen werd grijsbakkend aardewerk samen met roodbakkend aardewerk geproduceerd.[38] Van dezelfde (ijzerhoudende) klei kon men afhankelijk van de ovenatmosfeer rood- of grijsbakkend aardewerk vervaardigen. Gedurende de 15e eeuw vermindert het gebruik van grijsbakkend aardewerk, ten gunste van roodbakkend aardewerk en verdwijnt aan het begin van de 16e eeuw van de markt.

Tijdens het onderzoek is slechts één wandfragment grijsbakkend aardewerk gevonden.

Roodbakkend aardewerk (r en wa)
Roodbakkend aardewerk vormt met 438 scherven veruit de grootste vondstgroep. Evenals het grijsbakkend aardewerk is dit vanaf de tweede helft van de 13e en 14e eeuw vervaardigd in de meeste steden.[39] Zo ook in het nabij gelegen Leiden, waar pottenbakkersafval is aangetroffen uit het laatste kwart van de 13e eeuw.[40] Ook is daar pottenbakkersafval gevonden uit de eerste helft van de 15e eeuw.[41] In de loop van de 17e eeuw vindt een verschuiving plaats van lokale naar regionale productie

[36] *Bartels 1999, 93, 105.*
[37] *Land 1984.*
[38] *Bartels 1999, 93, 105.*
[39] *Bartels 1999, 93, 105.*
[40] *Land 1984.*
[41] *Bitter 1988.*

van rood- maar ook witbakkend aardewerk. Zo veroveren de producten van Bergen op Zoom, Oosterhout, Gouda, Friesland en het Nederrijns gebied in toenemende mate de markt.

Het oudste roodbakkend aardwerk lijkt te dateren aan het einde van de 14e of (het begin van) de 15e eeuw. Dit betreft fragmenten van bakpannen (r-bak-2, r-bak-5, r-bak-15, r-bak-35), bolle grapen met verdikte afgeronde rand (r-gra-40?) of kraagrand, kannen, kommen (r-kom-3, r-kom-16), een vetvanger en een vuurstolp (r-vst-4?). Slechts ongeveer een vijfde van het roodbakkend aardewerk dateert uit de late middeleeuwen. De meerderheid is jonger. Al in de loop van de 15e eeuw neemt het aantal vormen en de diversiteit enorm toe. Tevens vindt ontwikkeling plaats van spaarzaam geglazuurd naar volledig inwendig geglazuurd roodbakkend aardewerk in de eerste helft van de 15e eeuw. Pas aan het eind van de 16e eeuw zijn de meeste vormen geheel geglazuurd.[42]

Eén fragment van een bord is voorzien van inwendig slib en is versierd met ingekraste krullen. Dit zogenaamde sgrafitto aardewerk dateert vanaf de tweede helft van de 15e eeuw tot circa 1550. Hiervoor werd eerst met een kwast een witte sliblaag aangebracht, waarin een voorstelling werd uitgekrast. Meestal betreft het heraldische voorstellingen of religieuze afbeeldingen en inscripties. Ook landschappen met kastelen en bomen op mottes zijn een gangbaar onderwerp.[43] Veel vormen uit de 16e en 17e eeuw zijn niet nauwkeurig te dateren. Zo komen veel fragmenten voor van grapen met kraagrand en eetkommen/ koppen op standring (o.a. r-kop-2, cat. 4, vnr. 281), soms met inwendig slib. Ook zijn fragmenten te noemen van enkele borden (r-bor-6), olielampjes en ronde testen. De meerderheid van het roodbakkend aardewerk lijkt te dateren uit de 17e eeuw. Dit betreft onder andere fragmenten van bakpannen (r-bak-48), borden (r-bor-50), kannen, koppen (r-kop-5, cat. 5, vnr. 281.3 en r-kop-20, cat. 6, vnr. 281.2), wijde (meerledige) grapen (r-gra-59, r-gra-69, r-gra-70), komforen (r-kmf-12 en r-kmf-14), een lekschaal (r-lek-1), pispotten (r-pis-36, cat. 7, vnr. 281.6 en r-pis-48), potten, doofpotten (r-pot-3), een steelkom (r-stk-2), vierkante testen (o.a. r-tes-1) en een zalfpot (r-zal-3).

Opmerkelijk is de vondst van een schoentje van roodbakkend aardewerk (Figuur 73, cat. 1). Deze is geboetseerd en hol aan de binnenzijde met ingekerfde versiering, ook aan de onderzijde. Het lijkt dan ook niet te behoren tot een beeld. Vermoedelijk heeft het behoord tot een pop, al ontbreken parallellen hiervoor. Wel zijn poppenhoofdjes bekend van aardewerk.[44] Losse onderdelen van hout worden wel vaker gevonden op opgravingen.[45] Meestal waren poppen vervaardigd van hout en textiel, altijd volgens de mode van die tijd, en soms met touwtjes beweegbaar gemaakt.[46] Ook in dit geval blijkt de mode te zijn gevolgd. Volgens leerexpert Marquita Volken betreft het een zogenaamde ‘open sided latchet shoe’. De decoratie op de schoen is een imitatie van de gesneden en gestoken versiering zoals deze onder andere bekend is van een schoen uit het scheepswrak SO 1 uit de Waddenzee, met een datering rond 1590.[47] Een schoen met een vergelijkbaar model uit Weesp dateert rond 1600.[48] De schoen heeft een platte zool, wat wijst op een datering voor 1610-1615, waarna schoenen worden voorzien van hakken. Vanwege de decoratie dateert de schoen na 1580-1590.[49]

[42] *Bartels 1999, 107.*
[43] *Hurst* et al. *1986, 150-153.*
[44] *Willemsen 1998, 185-187.*
[45] *Willemsen 1998, 87.*
[46] *Willemsen 1997, 45.*
[47] *Goubitz 2001, 283 (fig. 4).*
[48] *Goubitz 2001, 283 (fig. 6). Volken 2014, 177, 179.*
[49] *Vriendelijke mededeling Marquita Volken.*

Figuur 73: Dit schoentje van roodbakkend aardewerk heeft een datering tussen 1580-1615 (vnr. 195).

Zoals hierboven genoemd vindt in de loop van de 17e eeuw een verschuiving plaats van lokale naar regionale productie van rood- maar ook witbakkend aardewerk. Zo is een aantal typerende vormen aanwezig van kookgerei uit Bergen op Zoom, waaronder een-orige grapen (r-gra-11) en twee-orige grote grapen (r-gra-113) met een bol model en ribbel op de randaanzet. Grapen met een dergelijk randprofiel komen doorgaans voor in de 17e en (het begin van de) 18e eeuw.[50] Een wat jonger 18e-eeuws model is cilindrisch van vorm en heeft nog steeds dezelfde hoekige ribbel op de randaanzet (r-gra-51). Ook twee bakpannen (r-bak-6), een sluitpan (r-gra-65) en een steelkom (r-stk-3) zijn in het laatste kwart van de 17e of de 18e eeuw in Bergen op Zoom vervaardigd. Op één 19e-eeuwse kachelpannen staat een vaag rondmerk, waarschijnlijk uit Bergen op Zoom (r-kap-1,Figuur 74, vnr. 307).[51] Een randfragment met verdikte afgeplatte rand met geul en ribbel aan buitenzijde is van een zogenaamde Zeeuwse teil van 45 cm doorsnede en is tussen 1860 en 1870 in Bergen op Zoom vervaardigd (vnr. 280).[52] Het fragment is voorzien van een gaatje en metalen draadjes en is nadat deze is gescheurd of gebroken blijkbaar gekramd om verder te kunnen gebruiken (Figuur 75). Mogelijk is de teil gerepareerd door een rondreizende krammer. Het beroep van krammer of porseleinkrammer komt in het Nederlandse bevolkingsregister voor vanaf de 18e eeuw en wordt in beroepstellingen tot 1889 apart vermeld, maar waarschijnlijk waren dergelijke reparateurs er al vanaf de 15e eeuw. Tot nu toe zijn gekramde objecten uit opgravingen in Nederland bekend met een datering van 1760 tot 1840.[53] Nu dus ook jonger. Mogelijk duidt het krammen van eenvoudig roodbakkend aardewerk hier op een lage welstand van de bewoners. Fragmenten van enkele andere 18e-eeuwse cilindrische grapen met brede uitstaande rand met hamerkop profiel (r-gra-47 of r-gra-48) zijn mogelijk afkomstig uit Oosterhout. Vier fragmenten zijn van borden (o.a. r-bo-17) met een slibversiering afkomstig uit het Nederrijns gebied. Deze zijn voorzien van gele en bruine concentrische cirkels met smalle sinus en gele concentrische cirkels met groene sinus. Typisch Goudse of Friese producten ontbreken. Behalve de hierboven beschreven typen zijn enkele andere vormen aanwezig uit de 18e en/of 19e eeuw die in meerder

[50] *Groeneweg 1992, 178. Kleij 2007, 34.*
[51] *Smeele 1989, 120.*
[52] *Groeneweg 1992, 181-182.*
[53] *Ostkamp 2012, 41-45.*

productiecentra zijn geproduceerd, waaronder een kan (r-kan-27), een kop (r-kop-41, cat. 18, vnr. 274), enkele borden (r-bor-3, r-bor-13), deksels, een lekschaal (r-lek-2), enkele vierkante testen (r-tes-12), twee kachelpannen met nokoren (r-kap-1) en een knikker.

Figuur 74: Kachelpan van roodbakkend aardewerk uit Bergen op Zoom met rondmerk (vnr. 307).

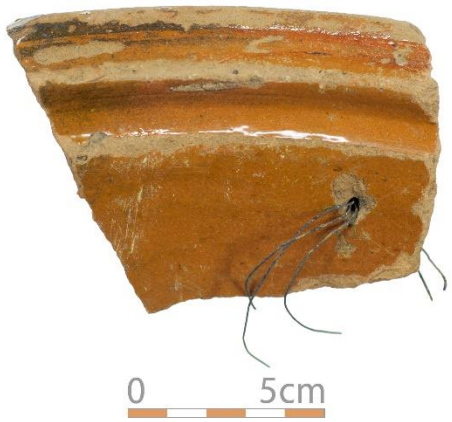

Figuur 75: Randfragment van een teil uit Bergen op Zoom met kramgat en restanten van metalen draadjes (vnr. 280).

Naast roodbakkend aardewerk uit Nederland komen ook twee scherven voor van een bord van roodbakkend aardewerk uit het gebied rond de Noord-Duitse rivier de Werra (wa). Behalve in Duitsland is dit aardewerk tussen 1602 en 1613 ook in Enkhuizen vervaardigd. De producten uit deze stad zijn nauwelijks te onderscheiden van de Duitse producten.[54] Ze komen in Nederlandse vondstcomplexen voor vanaf circa 1580 en verdwijnen weer omstreeks 1640. Werra aardewerk komt in de periode rond 1600 vrij algemeen voor.[55] Kenmerkend voor Werra aardewerk is het fijne rode tot rozerode baksel en de met ringeloor en penseel aangebrachte versiering in witte slib en kleuraccenten. De kleuraccenten zijn meestal groen en bruin, sporadisch komt ook blauw en paars voor.

Het bord van de opgraving is versierd met concentrische cirkels en arcering op de rand.

Witbakkend aardewerk (w, ha en we)

In de periode tot 1400 is witbakkend aardewerk gemaakt in verschillende steengoedcentra in het Rijnland en in de bekende productiecentra in het Maasland, zoals Andenne en Namen. Na 1400 neemt de import van dit aardewerk uit het Rijn- en Maasgebied toe. Dan start ook op beperkte schaal de productie van witbakkend aardewerk in Nederland, in dezelfde pottenbakkerijen als waar ook het roodbakkend aardewerk werd vervaardigd. Vanaf het midden van de 16e eeuw neemt deze lokale

[54] *Bruijn 1992; Clevis & Van Gangelen 2009.*
[55] *Bartels 1999, 171-174. Jaspers 2010, 132.*

productie toe. In de 17e eeuw wordt het nog geproduceerd door lokale pottenbakkers. In de 18e en 19e eeuw zijn het vooral Gouda en Friesland die witbakkend aardewerk produceren. Doordat er veel onderling werd geïmiteerd is het vaak problematisch de herkomst vast te stellen.[56] Veel vormen die zijn geproduceerd in roodbakkend aardewerk, zijn ook terug te vinden van witbakkend aardewerk.

Middeleeuws witbakkend aardewerk ontbreekt op de opgraving. De oudste fragmenten witbakkend aardewerk betreffen twee fragmenten van een tweelobbig oor, dat waarschijnlijk heeft behoord tot een 16e-eeuwse grape van zogenaamd 'Hafner' aardewerk (ha). Hafner aardewerk is een verzamelnaam voor keramiek in het niet-Nederlandse gedeelte van het stroomgebied van de Rijn, maar ook in het Maasdal, dat is vervaardigd tussen 1425 en 1680.[57] Vaak zijn deze producten voorzien van het kenmerkende bruin gespikkelde/ getraande gele of groene loodglazuur aan de binnenzijde. De buitenzijde van de voorwerpen is telkens ongeglazuurd.

Een redelijk groot deel (15%) van het totaal aan aardewerk van de opgraving bestaat uit in Nederland geproduceerd witbakkend aardewerk (w) uit de 17e of 18e eeuw. Dit is meestal aan beide zijden voorzien van loodglazuur, vaak met een toevoeging van koperoxide (aan de buitenzijde), wat een groene kleur geeft. Het transparant loodglazuur geeft een gele kleur. Zoals vermeld zijn de meeste roodbakkende vormen ook terug te vinden in witbakkend aardewerk, maar minder in aantal. De fragmenten van de opgraving zijn met name afkomstig van koppen (w-kop-4, w-kop-30, cat. 10, w-kop-39) en pispotten (o.a. w-pis-2). Van andere voorwerpen zijn slechts enkele exemplaren aanwezig waaronder fragmenten van een bakpan (w-bak-6), een bord, een blaker (w-bla-3, cat. 8, vnr. 281.10), enkele grapen met kraagrand, twee kannen (o.a. w-kan-16, cat. 2, vnr. 329), een kandelaar (cat. 9, vnr. 281.18), twee kommen (o.a. w-kom-14), een komfoor, een steelkom (w-stk-8) en enkele testen. Ook zijn fragmenten gevonden van een miniatuur kop van het type w-kop-30 (cat. 11, vnr. 281.8). Verder zijn fragmenten te noemen van twee kachelpannen op standvlak en inwendig loodglazuur (o.a. w-kap-2). Het betreft zogenaamde Frankfurter waar, dat uit het Midden-Rijngebied afkomstig is. Het komt in Nederland voor tussen 1760 en 1900. Overigens zijn in Nederland op veel plaatsen imitaties van deze kachelpannen gemaakt die nauwelijks van het Duitse materiaal zijn te onderscheiden.[58] Tenslotte is een knikker te noemen van 3 cm doorsnede met een gemarmerde beschildering in roze en paars (cat. 27, vnr. 28). Vergelijkbare knikkers, zogenaamde Benningtons, zijn gemaakt in het oosten van Duitsland in Schlesien aan de Poolse grens, tussen 1850 en 1920.[59]

Ook komen enkele scherven van borden (we-bor-1) en een kom (we-kom-2?, cat. 3, vnr. 329.8) van witbakkend aardewerk voor uit het stroomgebied van de Noord-Duitse rivier de Weser (we). Dit aardewerk is versierd met rode slib en accenten in groen. Het komt vaak tegelijk voor met het hierboven beschreven roodbakkende Werra-aardewerk en wordt algemeen gedateerd tussen 1570 en 1630.[60]

Majolica (m)

Majolica komt in de middeleeuwen al voor rond het Middellandse Zeegebied. Kort na 1500 vestigde een aantal ambachtslieden van keramiek en glas zich in de Lage Landen, onder andere in Vlaanderen, en verschijnt het ook op de Nederlandse markt.[61] Majolica kenmerkt zich door een dekkende laag wit tinglazuur waarop aan de zichtbare zijde monochrome of polychrome decoratie is aangebracht. De achterzijde is bedekt met transparant loodglazuur. Op de borden zijn vaak afdrukken van proenen zichtbaar, die werden gebruikt om de borden in de oven te stapelen. In de 16e eeuw was majolica nog een luxeproduct. Aan het eind van de 16e eeuw raakt het breder verspreid en met de komst van het faience in het tweede kwart van de 17e eeuw verliest het zijn luxe uitstraling.[62] Het wordt vanaf dan ook steeds grover uitgevoerd. Terwijl de productie van majolica in de loop van de 17e eeuw in de meeste (Hollandse) steden verdween, bleef de productie van majolica zich in Friesland ontwikkelen.

Op het onderzoeksterrein zijn geen duidelijk herkenbare 16e-eeuwse voorwerpen aanwezig. Eén fragment van een bord met een schaakbordmotief dateert uit het laatste kwart van de 16e of het eerste kwart van de 17e eeuw.[63] De anderen fragmenten, allemaal van borden, dateren uit de 17e eeuw. Deze

[56] *Bartels 1999, 147.*
[57] *Bartels 1999, 150-151.*
[58] *Bartels 1999, 166-167.*
[59] *http://www.knikkerwereld.nl/aardewerk.php*
[60] *Bartels 1999, 171.*
[61] *Bartels 1999, 201.*
[62] *Jaspers 2010, 127-128.*
[63] *Korf 1981, 125-129.*

zijn blauw beschilderd met een floraal motief of in twee gevallen met fruit. Eén bord is polychroom (blauw, geel) beschilderd met een gestileerde bloem als hoofdmotief en boogjes (m-bor-1).

Faience (f en fb)
Majolica is aan de bovenzijde bedekt met wit tinglazuur en aan de onderzijde met het goedkopere loodglazuur. Faience is aan beide zijden voorzien van tinglazuur. Een ander verschil met majolica is het ontbreken van proenafdrukken, aangezien de voorwerpen in kokers werden gebakken. Hiertoe werden in de gaten van de kokers losse pennen gestoken. Een bord rustte zo op drie pennen die aan de onderzijde langs de rand van de borden drie littekens achterlieten. Faience is de technologische opvolger van majolica en komt voor vanaf het einde van de 16e eeuw. De eerste faience is geïmporteerd uit onder andere Italië. Vanaf het tweede kwart van de 17e eeuw wordt faience echter ook in de Lage Landen geproduceerd. Dan komt het een lange tijd naast majolica voor en maakt een explosieve groei door na 1650, wanneer faience de overhand krijgt.[64] Het werd in verschillende plaatsen in West-Nederland, maar ook in Friesland en België geproduceerd. Later concentreerde de productie zich voornamelijk in Delft.[65] Rond 1800 valt de productie van faience sterk terug door de opkomst van het industrieel wit aardewerk.

Het faience van de opgraving is afkomstig uit Nederland, waarschijnlijk voor een groot deel Delft. Het bestaat met name uit fragmenten van borden op standvlak met knik naar vlag (f-bor-2), zowel wit (cat. 14, vnr. 281.28) als blauw beschilderd (met fruit, cat. 13, vnr. 281.26, een landschap of een oosters motief, vnr. 281.24). Dit type bord is massaal geproduceerd in de periode 1625-1675, maar komt na deze periode ook nog regelmatig voor tot en met het eerste kwart van de 18e eeuw.[66] Eén van de borden is aan de onderzijde voorzien van een onbekend merk CZ? en is blauw/ paars beschilderd met een oosters motief (cat. 12, vnr. 281.24). Een enigszins vergelijkbaar bord uit Amsterdam dateert uit het derde kwart van de 17e eeuw.[67] Eén ander type bord op standvlak, met knik naar brede vlag is het type f-bor-19. Ook goed vertegenwoordigd zijn afgeronde borden op standvlak, met brede (f-bor-5) of smalle vlag (f-bor-3). Dergelijke borden komen met name voor in het laatste kwart van de 17e en 18e eeuw.[68] De meeste zijn grof beschilderd met concentrische lijnen en/ of een bladmotief of floraal motief. Door de eenvoudige beschildering waren dergelijke borden goedkoop. Twee van deze borden zijn polychroom beschilderd (cat. 19, vnr. 274.29 en cat. 20, vnr. 274.30). Borden op standring zijn slechts in beperkte mate aanwezig, waaronder een groot bord f-bor-10 met een polychrome beschildering van een bloemenvaas en drie kleinere diepe borden (f-bor-11, cat. 15, vnr. 281.31 en f-bor-31), het laatste blauw beschilderd met bloemenvaas. Verder zijn fragmenten te noemen van een schotel voor een theekopje, enkele plooischotels (o.a. f-plo-2), een kop en twee pispotten. De schotel en kop zijn polychroom beschilderd en dateren uit de 18e eeuw.

Ten slotte is een ongeglazuurd fragment, ofwel biscuitfragment, van een faience bord (fb-bor-3) gevonden. Dit halffabricaat is slechts één keer gebakken en heeft een ruw en poreus oppervlak. Uit andere onderzoeken blijkt dat deze halfproducten ook verhandeld en gebruikt zijn geweest.

Aziatisch porselein (p)
Porselein is een Chinese uitvinding en is al sinds de middeleeuwen vervaardigd. Pas vanaf de tweede helft van de 16e eeuw wordt het eerste porselein in de Nederlanden geïntroduceerd. Het wordt in deze periode door de Portugezen verhandeld, maar de toestroom s nog gering. Gedurende een lange periode zijn het dan ook voornamelijk de adel en zeer rijke kooplieden geweest die porselein in bezit hadden. De verspreiding beperkt zich voornamelijk tot de steden in West-Nederland, waaronder Amsterdam, Alkmaar en Middelburg. Kort na 1600 vind er een grote omslag plaats. Na kaping van een Spaans en Portugees schip waarvan de lading in 1604 werd verkocht in Middelburg en Amsterdam, en de oprichting van de VOC in 1602, komt een constante toevoer van Chinees porselein naar Nederland. Dit vroeg 17e-eeuwse materiaal betreft vooral het zogenaamde kraakporselein met typerende florale en symbolische voorstellingen binnen vakken. In het midden van de 17e eeuw stagneert de Chinese porseleinhandel door een burgeroorlog in China. Om toch aan de vraag naar porselein te voldoen ging de VOC porselein bestellen in Japan, dat rond 1610 porselein was gaan produceren. Het Chinese kraakporselein werd vervolgens nagemaakt in Japan. Doordat de decoraties meestal wat grover zijn is

[64] *Bartels 1999, 201-236.*
[65] *Jaspers 2010, 128.*
[66] *Bartels 1999, 219.*
[67] *Gawronski 2012, 262 (cat. 893).*
[68] *Kleij 2007, 43.*

het Japans porselein vaak wel van de Chinese importen te onderscheiden. In het laatste decennium van de 17e eeuw wordt de markt in China weer opengesteld voor buitenlandse handelaren. Vanaf dat moment wordt er door Nederlandse handelaren rechtstreeks zaken gedaan met Chinese handelaren en richtten producenten zich meer op de Europese smaak.[69] De verspreiding van porselein verschilt sterk per regio en periode. De meerderheid van het materiaal concentreert zich in de steden in West-Nederland van de 16e tot de 19e eeuw. Hier worden regelmatig vondsten gedaan van zowel het vroeg 17e-eeuwse kraakporselein als de laat 17e-eeuwse imitatie uit Japan daarvan. Het zogenaamde 'overgangsporselein' uit de periode 1620-1660 is schaars. Er wordt vanuit gegaan dat rond het midden van de 17e eeuw vrijwel ieder huishouden in West-Nederland wel één of enkele stukken porselein bezat.[70] Desondanks ontbreekt 17e-eeuws porselein op de opgraving.

Tijdens het onderzoek is een geringe hoeveelheid porselein gevonden, allemaal daterend uit de 18e eeuw. Hieronder bevinden zich een aantal archeologisch complete voorwerpen. De borden hebben een afgedraaide standring (p-bor-5) en zijn floraal beschilderd (cat. 21, vnr. 274.19) of met een (tuin)landschapje (cat. 22, vnr. 274.20). De schotels (p-bor-6) zijn floraal beschilderd. Eén met bruine rand en één met volledig bruine buitenzijde, zogenaamde capucijnerwaar (cat. 23, vrn. 274.22). Onder de fragmenten van koppen (p-kop-1) bevinden zich zowel twee blauw floraal beschilderde exemplaren, een kop van capucijnerwaar, een polychroom beschilderd exemplaar met hek in tuin (cat. 24, vnr. 274.24), als een blauw beschilderde kop met een vrouw met bloemenvaas en man in huis (cat. 25, vnr. 274.24).

Europees porselein (ep)

Europees porselein was in de periode van 1725 tot 1850 zeer kostbaar door het ingewikkelde productieproces. In eerste instantie is het vooral vervaardigd in Duitsland, maar ook in andere plaatsen in Europa verschijnen porseleinfabrieken. De eerste productie vond in 1710 plaats in Meißen.[71] In Nederland werd in 1762 voor het eerst porselein geproduceerd in Weesp. Het vormenspectrum beperkt zich in eerste instantie voornamelijk tot koppen en schotels, een enkel bord, beeldjes en eierdoppen.[72] Pas in de eerste helft van de 19e eeuw wordt het Europees porselein voor brede lagen van de bevolking betaalbaar.[73] In het laatste kwart van de 19e eeuw is een toename in het aantal vormen te zien en wordt het algemeen.[74] Het Europees porselein van de opgraving bestaat uit fragmenten van twee koppen, een deksel (ep-dek-8) en een beeldje in de vorm van een torso van een naakte vrouw. Van de koppen van Europees porselein is de eerste voorzien van een polychroom drukdecor met een roos en de tweede met reliëf plooien en guirlandes. Het deksel is blauw bedrukt met een 'zwiebelmuster' decoratie. Deze vondsten dateren allemaal uit de 19e of het begin van de 20e eeuw.

Industrieel wit aardewerk (iw)

Industrieel wit aardewerk is zoals de naam aangeeft op industriële wijze gemaakt en heeft een wit baksel met transparant loodglazuur. De klei is tijdens het vervaardigen in mallen geperst en/ of gegoten. De productie van het zogenaamde *creamware* start in Engeland vanaf 1759 in de Wedgwood fabriek. Rond 1763 wordt het in Nederland geïntroduceerd.[75] Tussen 1760 en 1820 wordt het aardewerk steeds witter van kleur. Na 1800 is het merendeel gemaakt van het zeer witte baksel.[76] Vanaf het begin van de 19e eeuw wordt ook in Frankrijk, Luxemburg en België industrieel aardewerk vervaardigd. In Nederland komt de productie van dit aardewerk tot grote bloei vanaf de oprichting van een fabriek in Maastricht door Petrus Regout in 1836.[77]

Van het industrieel wit aardewerk van de opgraving heeft een kleine deel een crèmekleurig baksel en is vermoedelijk afkomstig uit Engeland. Hieronder bevinden zich een kop (iw-kop-1, cat. 26, vnr. 274.1) en enkele borden. Eén bord is voorzien van een blauw beschilderde reliëf rand, een zogenaamde 'feather edge' (vnr. 374, Figuur 76). Ook komen enkele vermoedelijk Engelse borden en koppen voor met een wat lichter (nog niet volledig wit) baksel. Onder de fragmenten uit de 19e of het begin van de 20e eeuw bevinden zich scherven van borden, deksels, kommen (iw-kom-3?), een kan, een kop, een

[69] *Ostkamp 2010, 141-143. Kaneda 2012, 251.*
[70] *Ostkamp 2010, 142.*
[71] *Krabath 2011, 3, 6.*
[72] *Bartels 1999, 195-200.*
[73] *Krabath 2011, 6.*
[74] *Bartels 1999, 195-200.*
[75] *Bartels 1999, 238.*
[76] *Bartels 1999, 250.*
[77] *Bartels 1999, 239-240.*

lepel (iw-lep-1), een onderzetter en een pispot. De onderzetter (cat. 29, vnr. 327.2) en een kom zijn voorzien van een 'zwiebelmuster' drukdecor. Verder zijn een deksel en de kan versierd met een blauw floraal drukdecor. Tenslotte is één van de borden voorzien van reliëf op de vlag in de vorm van een soort kerfsnedeversiering. Ook is één van de borden voorzien van een kramgat.

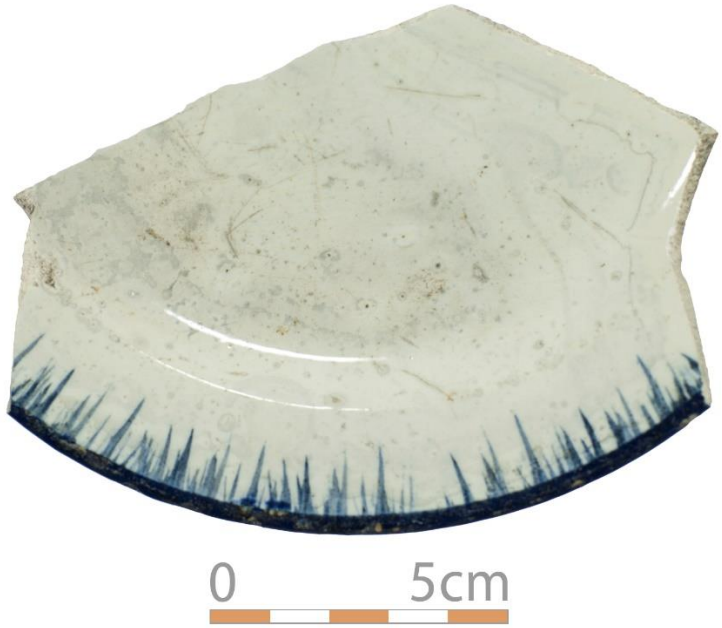

Figuur 76: Randfragment van een industrieel wit bord met 'feather edge' (vnr. 374).

Industrieel steengoed (s3)

Industrieel steengoed is vanaf ongeveer 1700 in Engeland geproduceerd. In Nederland wordt het voor 1735 echter nauwelijks gevonden. Het zogenaamde *salt-glazed stoneware*, met een grijswitte kleur, komt vooral voor in de periode 1740-1760, waarna het van de markt wordt verdrongen door het Engelse industrieel wit *creamware* aardewerk. Het vormenspectrum bestaat vooral uit tafelgerei. Met name theeserviezen zijn waarschijnlijk voor enigszins draagkrachtigen betaalbaar geweest.[78] Het vormde als het ware de inleiding op de grootschalige industriële productie uit de tweede helft van de 18e eeuw. Het *brown stoneware* kent een langere looptijd tot circa 1900 en bestaat vooral uit gewoon gebruiksgoed, zoals kannen en kommen.

Bij de opgraving zijn slechts twee fragmenten industrieel steengoed gevonden, waaronder een kop (s3-kop-3) en een schotel (s3-bor-3) van het zogenaamde *salt-glazed stoneware.* De schotel heeft een ingekraste versiering, zogenaamd *scratch blue*. Deze komt voor tussen 1744 en 1775.[79]

Pijpaarde (py)

Onder de fragmenten van kleipijpen bevinden zich exemplaren uit alle perioden. Van de oudste dubbelconische modellen uit de eerste helft van de 17e eeuw is slechts één exemplaar aanwezig. Van kleipijpen met een massief gedrongen dubbelconisch model (1640-1660) zijn vier exemplaren aanwezig. Kleipijpen met een langgerekt dubbelconisch model (1650-1675) zijn beter vertegenwoordigd met 13 exemplaren. Van kleipijpen met een trechtervormig (1675-1740) model zijn eveneens 13 exemplaren aangetroffen. Vier kleipijpen hebben een slank ovaal model (1730-1760) en 19 exemplaren een ovaal model (1740-1900).[80] De aanwezige bijmerken en hielmerken duiden vooral op een herkomst uit Gouda. Geen enkele pijp kan nadrukkelijk aan een ander productiecentrum worden toegeschreven. 13 van de (slank) ovale kleipijpen hebben een bijmerk in de vorm van het stadswapen

[78] *Bartels 1999, 87.*
[79] *http://www.smu.ca/academics/departments/anthropology-scratch-blue-stoneware.html*
[80] *Duco 1987, 27, 31-33, 43-44.*

van Gouda. Hiervan zijn 8 stuks voorzien van een S boven het stadswapen. De S staat voor *slegte* of gewone pijp. De betere kwaliteit pijp droeg alleen een wapenschildje.[81]

8.3.3. Complexen

S366 Fundering (1580-1600)

Bij het vrijleggen van de fundering S366 zijn vier fragmenten roodbakkend aardewerk gevonden, waaronder onder andere twee fragmenten van een grape en één fragment van een bakpan met licht afgeplatte afgerond rand (r-bak-2). Opmerkelijk is de vondst van een schoentje van roodbakkend aardewerk (cat. 1, vnr. 195.4). Vermoedelijk heeft het behoord tot een pop, al ontbreken paralellen hiervoor. Wel zijn poppenhoofdjes bekend van aardewerk.[82] De schoen heeft een platte zool, wat wijst op een datering voor 1610-1615, waarna schoenen worden voorzien van hakken. Vanwege de decoratie dateert de schoen na 1580-1590.[83]

S578 Greppel (1600-1625/1650)

In de vulling van greppel S578 zijn fragmenten roodbakkend aardewerk, witbakkend aardewerk, witbakkend Weser aardewerk en majolica gevonden. Een schenkkan van witbakkend aardewerk is voor een groot deel compleet. Deze hoge bolle schenkkan met cilindrische hals, uitgebogen rand en standring (w-kan-16, cat. 2, vnr. 329.1) is te dateren in de 17e eeuw.[84] Het merendeel van het aardewerk behoord tot eetgerei en tafelgerei. Hieronder bevinden zich twee koppen met scherpe knik van bodem naar wand en iets uitgebogen rand (r-kop-2), die zowel kunnen zijn gebruikt bij het drinken als eten van bijvoorbeeld melk, pap of soep. Het is een type dat algemeen voorkomt in de 16e en 17e eeuw. Een kom (we-kom-2?, cat. 3, vnr. 329.8) van witbakkend Weser aardewerk met slibversiering is nauwkeuriger te dateren. Dit soort aardewerk wordt over het algemeen gedateerd tussen 1570 en 1630.[85] Ook is een fragment gevonden van een majolica bord met schaakbordmotief, dat is te dateren in het laatste kwart van de 16e of het eerste kwart van de 17e eeuw.[86] Tenslotte zijn fragmenten van twee wijde roodbakkende grapen te noemen. De eerste met scherpe buikknik en naar buiten geknikte brede rechte rand (r-gra-69). De tweede met bolle buik en uitgebogen brede rand met dekselgeul (r-gra-70). Beide typen komen voor in ieder geval voor het midden van de 17e eeuw.[87] Gezien het witbakkend Weser aardewerk en het majolica lijkt een datering van het complex in het eerste kwart van de 17e eeuw aannemelijk. Een wat jongere datering in het tweede kwart van de 17e eeuw is daarentegen niet uitgesloten.

S559 Beerput (1671-1700 en 1844-1865)

Het merendeel van het aardewerk uit beerput S559 dateert uit de laatste drie decennia van de 17e eeuw (vnr. 281, 308). Desondanks bevinden zich fragmenten van enkele oudere middeleeuwse voorwerpen in de beerput (vnr. 309), waaronder een steengoed kan uit Siegburg (s1-kan-1), een roodbakkende grape en een roodbakkende bolle kom op poten (r-kom-3). Dit is geïnterpreteerd als opspit en niet in de tellijst verwerkt. Daarnaast zijn twee veel jongere steengoed flessen gevonden (vnr. 281). Mogelijk is de beerput tussentijds geleegd, waarbij een restant van de oudste 17e-eeuwse vulling is achtergebleven. De twee steengoed flessen geven mogelijk het laatste gebruik van de beerput aan rond het midden van de 19e eeuw of zijn als nazak in de beerput terecht gekomen.

Beide flessen zijn cilindrisch van vorm met afgeronde schouder, korte cilindrische nek met verdikte lip, platte/holle bodem en verticaal worstoor (s2-fle-4, cat. 16 en cat. 17). Ze zijn gebruik voor de opslag van mineraalwater. De eerste fles is voorzien van een gestempeld merk uit Fachingen met de tekst ‘Fachingen’ binnen een dubbele cirkel rondom een leeuw. Dit merk is te dateren tussen 1831 en 1869.[88] De tweede fles is voorzien van een rondstempel ‘Roisdorf bei Coeln’ met daaronder de tekst ‘Rhein-Preussen’. Dit merk dateert tussen 1844 en 1865.[89]

In de 17e-eeuwse vulling ontbreekt schenk- en drinkgerei geheel. Het merendeel van de vormen behoort tot het tafel- en eetgerei, waaronder diverse koppen van roodbakkend en witbakkend

[81] *Duco 1987, 77.*
[82] *Willemsen 1998, 185-187.*
[83] *Vriendelijke mededeling Marquita Volken.*
[84] *Groothedde & Van Helbergen 2007, 59.*
[85] *Bartels 1999, 171.*
[86] *Korf 1981, 125-129.*
[87] *Jacobs & Van Veen 1996, 75.*
[88] *Brinkmann 1982, 24.*
[89] *Brinkmann 1985, 395.*

aardewerk en majolica en faience borden. Twee koppen hebben een scherpe knik van bodem naar wand en een standring (r-kop-2, cat. 4 en r-kop-20, cat. 6), de laatste heeft twee verticale oren. Een derde kop heeft een conische vorm en staat op een standvoet (r-kop-5, cat. 5). Ook twee witbakkende koppen hebben een vlakke bodem en zijn diep van vorm met een lage wand (w-kop-30, cat. 10). Dergelijke koppen zijn gebruikt bij het drinken en eten van bijvoorbeeld melk, pap of soep. Van de majolica borden is één exemplaar blauw beschilderd met een floraal motief. Het tweede exemplaar is polychroom (blauw/ geel) beschilderd met een gestileerde bloem als hoofdmotief en boogjes. Vergelijkbare borden dateren uit de tweede helft van de 17e eeuw.[90] Onder de faience borden bevinden zich vooral exemplaren op standvlak met knik naar de vlag (f-bor-2 en f-bor-19). Het type f-bor-2 is massaal geproduceerd in de periode 1625-1675, maar komt na deze periode ook nog regelmatig voor tot en met het eerste kwart van de 18e eeuw.[91] Eén van de borden is aan de onderzijde voorzien van een onbekend merk CZ? en is blauw/ paars beschilderd met een oosters motief (cat. 12). Een enigszins vergelijkbaar bord uit Amsterdam dateert uit het derde kwart van de 17e eeuw.[92] Van de andere vijf exemplaren is één beschilderd met fruit (cat. 13) en één met een oosters motief. De andere drie borden zijn wit (cat. 14). Ook het bord met brede vlag (f-bor-19) is wit. Twee diepe borden op standring met ver uitgebogen rand (f-bor-11, cat. 15) zijn eveneens onversierd.

Ook vormen die behoren tot het kookgerei ontbreken. Dit is opvallend voor aardewerk uit deze periode. Mogelijk is afval uit de keuken elders beland. Wel zijn fragmenten gevonden van drie testen (o.a. r-tes-1) van roodbakkend aardewerk voor persoonlijke verwarming en een witbakkende blaker (w-bla-3, cat. 8) en kandelaar (cat. 9) voor verlichting.

In de categorie sanitair zijn drie roodbakkende pispotten te noemen met knik naar wand: de eerste twee op standring (o.a. r-pis-36, cat. 7), de derde met holle bodem (r-pis-38). Daarnaast is een witbakkend exemplaar aanwezig met buikknik en standring (w-pis-2). Pispotten werden vooral 's-nachts gebruikt, om een nachtelijke gang naar het secreet te besparen.

Van de w-kop-30 is een miniatuur exemplaar aanwezig (cat. 11) die als speelgoed is gebruikt.

Tenslotte zijn vijf kleipijpen te noemen als rookgerei. Dit betreft een gedrongen dubbelconisch model uit de eerste helft van de 17e eeuw, een massief gedrongen dubbelconisch model uit het midden van de 17e eeuw en drie langgerekt dubbelconische modellen uit het derde kwart van de 17e eeuw. Deze laatste drie kleipijpen zijn voorzien van hielmerken. De eerste met de letters TB en sterretjes. De andere twee met een gekroonde sleutel. Dit merk is in Gouda gebruik vanaf 1671.[93]

<u>S438 Goot (1800-1825)</u>
In de vulling van de goot is een redelijk grote hoeveelheid aardewerk gevonden dat hoofdzakelijk dateert uit de 18e en het begin van de 19e eeuw (vnr. 228, 251, 274). Gezien de aanwezigheid van industrieel wit aardewerk met een volledig wit baksel wordt een depositietijd aangehouden in het eerste kwart van de 19e eeuw.

Een redelijk deel van het aardewerk bestaat uit schenk- en drinkgerei van steengoed, porselein, industrieel steengoed en industrieel wit aardewerk. Onder het schenkgerei bevindt zich een baardman kan uit Frechen (s2-kan-32) en een deksel van industrieel wit aardewerk, dat waarschijnlijk behoort tot een thee- of koffiepot. Het drinkgerei bestaat uit twee schotels en drie koppen van Chinees porselein, een kop en schotel van industrieel steengoed en twee koppen van industrieel wit aardewerk. De porseleinen schotels (p-bor-6) zijn floraal beschilderd. Eén met bruine rand en één met volledig bruine buitenzijde, zogenaamde capucijnerwaar (cat. 23), dat algemeen voorkomt in de 18e eeuw. Onder de fragmenten van koppen (p-kop-1) bevinden zich een blauw floraal beschilderd exemplaar, een polychroom beschilderd exemplaar met hek in tuin (cat. 24) en een blauw beschilderde kop met een vrouw met bloemenvaas en man in huis (cat. 25). De kop (s3-kop-3) en schotel (s3-bor-3) van industrieel steengoed dateren eveneens uit de 18e eeuw. De schotel heeft een ingekraste versiering, zogenaamd *scratch blue*. Deze komt voor tussen 1744 en 1775.[94] Van de twee koppen van industrieel

[90] *Korf 1981, 175-179.*
[91] *Bartels 1999, 219.*
[92] *Gawronski 2012, 262 (cat. 893).*
[93] *Duco 2003, 141 (merk 238).*
[94] *http://www.smu.ca/academics/departments/anthropology-scratch-blue-stoneware.html*

wit aardewerk betreft de eerste *creamware* (iw-kop-1, cat. 26) met een datering tussen 1760 en 1800. De tweede heeft een wat lichter baksel en is wat jonger, maar is vermoedelijk ook Engels.

Tafel- en eetgerei zijn het beste vertegenwoordigd. Zo zijn een roodbakkend bord (r-bor-3), negen faience borden (f-bor-3, f-bor-5 en f-bor-10), drie borden van Chinees porselein (p-bor-5) en vier borden van industrieel wit aardewerk te noemen. Ook twee koppen van roodbakkend aardewerk (r-kop-2 en r-kop-41, cat. 18) zijn gebruikt om uit te eten. Een faience plooischotel, een grote deksel (van een terrine?) van industrieel wit aardewerk (iw-dek-2) en een kom van industrieel wit aardewerk (iw-kom-3) zijn gebruikt bij het opdienen van voedsel aan tafel. De faience borden op standvlak met een afgerond profiel met brede (f-bor-5) of smalle vlag (f-bor-3) en een doorsnede 21 à 22 cm, komen met name voor in het laatste kwart van de 17e en 18e eeuw.[95] De meeste zijn grof beschilderd met concentrische lijnen en/ of een bladmotief of floraal motief. Door de eenvoudige beschildering waren dergelijke borden goedkoop. Twee van deze borden zijn polychroom beschilderd (cat.19 en cat. 20). Een groot bord op standring (f-bor-10) heeft een polychrome beschildering van een bloemenvaas. De porseleinen borden met een afgedraaide standring (p-bor-5) zijn floraal beschilderd (cat. 21) of met een (tuin)landschapje (cat. 22). Twee van de borden van industrieel wit aardewerk zijn voorzien van een reliëf op de vlag. De eerste met een blauw beschilderd *feather edge*. De tweede met reliëf takjes met blaadjes en gegolfde rand.

Van andere functiegroepen zijn slechts enkele objecten aanwezig. Zo zijn onder het kookgerei een bakpan met hoge kraagrand (r-bak-6) en cilindrische grape (r-gra-51) uit Bergen op Zoom te noemen. Een witbakkend kom is waarschijnlijk ook gebruikt in de keuken bij de bereiding van voedsel. Een steengoed fles is gebruikt voor de opslag van mineraalwater of sterke drank. Een vierkante test van roodbakkend aardewerk (r-tes-12) is gebruikt bij persoonlijke verwarming. Tenslotte is een witbakkend pispot te noemen als sanitair.

Tenslotte is een grote hoeveelheid kleipijpen gevonden in de goot. Eén kleipijp heeft een trechtervormig model en dateert waarschijnlijk uit de eerste helft van de 18e eeuw. De meerderheid, namelijk 14 exemplaren, heeft een ovaal model uit de 18e of het begin van de 19e eeuw. Eén van de kleipijpen is op de ketel volledig versierd met een reliëf met de tekst ‘Eendracht maackt macht’ (Figuur 77). Vergelijkbare pijpen dateren tussen 1780 en 1820.[96] Het was de zinspreuk van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden en werd ook in de Franse Tijd gebruikt, waarna het werd vervangen door de spreuk van de Oranjes ‘Je maintiendrai’.

[95] *Kleij 2007, 43.*
[96] *https://www.claypipes.nl/18e-eeuw/ovoide-reliefpijpen/*

Figuur 77: Kleipijp met de tekst 'Eendracht maackt macht' (vnr. 274.50).

S490 Waterput (1900-1920)

In de vulling van de waterput zijn diverse vondsten aanwezig, die waarschijnlijk dateren van het begin van de 20e eeuw (vnr. 327). Dit betreft met name schenk- en drinkgerei. Het schenkgerei bestaat uit een deksel met sluitrand en oor van Europees porselein (ep-dek-8) met een blauw 'zwiebelmuster' drukdecor. Daarnaast is een oor van een kan van industrieel wit aardewerk gevonden met een blauw floraal drukdecor. Het drinkgerei bestaat uit één kop van Chinees porselein en twee koppen van Europees porselein. De kop van Chinees porselein met iets uitgebogen rand (p-kop-1) is van zogenaamde capucijnerwaar met aan de buitenzijde een bruine engobe en inwendig een blauwe beschildering op spiegel en rand. Dit soort koppen dateert algemeen uit de 18e eeuw. Van de koppen van Europees porselein is de eerste voorzien van een polychroom drukdecor met een roos en de tweede met reliëf plooien en guirlandes. Het tafelgerei bestaat uit fragmenten van een bord, een kleine (eet)kom en een ronde onderzetter met gat (cat. 29) van industrieel wit aardewerk. De laatste twee zijn voorzien van een blauw 'zwiebelmuster' drukdecor. Vergelijkbare onderzetters zijn bekend van onderzoek in Blerick, waar ze zijn gevonden in een afvalkuil van een café, met aardewerk uit het laatste decennium van de 19e en de eerste helft van de 20e eeuw.[97] Het bord is op de vlag voorzien van reliëfversiering in de vorm van een soort kerfsnededecoratie. Tenslotte zijn een bandoor van een pispot van industrieel wit aardewerk en een knikker van witbakkend aardewerk gevonden. De knikker van 3 cm doorsnede heeft een gemarmerde beschildering in roze en paars (cat. 28). Vergelijkbare knikkers,

[97] *Van de Venne 2015, 24 (afb. 13 links), 26.*

zogenaamde Benningtons, zijn gemaakt in het oosten van Duitsland in Schlesien aan de Poolse grens, tussen 1850 en 1920.[98]

8.3.4. Conclusie

Aan de hand van het aardewerk kan worden geconcludeerd dat het onderzochte terrein vanaf de 13e eeuw voor het eerst werd gebruikt, gezien de aanwezigheid van enkele scherven protosteengoed, grijsbakkend aardewerk en roodbakkend aardewerk. Dit is echter zeer gering aanwezig. Pas in de 15e eeuw lijkt sprake te zijn van meer intensief gebruik van het terrein. Hierna is het terrein continu in gebruik geweest.

Ondanks de aanwezigheid van enkele vondstcomplexen is het lastig uitspraken te doen over de sociale en economische achtergrond van de bewoners. Er is geen sprake van luxe voorwerpen. Zo bestaat een groot deel van het tafel- en eetgerei uit eenvoudig beschilderde faience borden en komen nauwelijks fraai gedecoreerde exemplaren voor. 17e-eeuws porselein ontbreekt geheel op de opgraving. Wel is in de 18e eeuw redelijk veel Aziatisch porselein aanwezig in goot S438. Opvallend is het ontbreken van kookgerei in beerput S559. Dit kan er op duiden dat in de 17e eeuw het afval uit de keuken elders is weggegooid, maar het kan ook een aanwijzing zijn dat met kookgerei van metaal werd gekookt, wat kan duiden op een (boven)gemiddelde welstand in deze periode. Een eenvoudig witbakkend bord en een grote roodbakkende teil zijn in de 19e eeuw gekramd. Dit kan een aanwijzing zijn voor een lagere sociale status. De bewoners hadden immers niet voldoende geld om nieuw serviesgoed aan te schaffen.

Wat betreft de herkomst van het aardewerk bestaat het merendeel van het aardewerk in de late middeleeuwen aanvankelijk uit lokaal vervaardigd roodbakkend aardewerk en vanaf het einde van de 16e eeuw in mindere mate witbakkend aardewerk en majolica. Daarnaast is sprake van een klein deel geïmporteerd steengoed en witbakkend aardewerk uit het Duitse Rijnland en enkele objecten roodbakkend en witbakkend aardewerk uit Noord-Duitsland (Werra- en Wesergebied). In de 17e eeuw groeit het aandeel majolica, bijgestaan door het tin geglazuurde faience, ten koste van het roodbakkende tafelgerei. Dit tin geglazuurde aardewerk betreft echter vooral eenvoudig versierde exemplaren uit de Nederlanden. Luxe importen ontbreken. Verder zijn in de 17e en 18e eeuw steengoed kannen en flessen geïmporteerd uit Frechen en het Westerwald en is porselein geïmporteerd uit China. De meerderheid van het aardewerkspectrum blijft in de 17e en 18e eeuw echter bestaan uit eenvoudig roodbakkend en witbakkend aardewerk. Vanaf het midden van de 18e eeuw komt het industrieel vervaardigde (Engelse) aardewerk en steengoed op de markt. Daarnaast verschijnt Europees porselein op de markt. Dit komt bij het huidige onderzoek echter pas voor in de 19e eeuw.

8.4. Glas

Door: M.A. Tolboom

8.4.1. Inleiding

Na afloop van het archeologisch onderzoek in Alphen aan den Rijn (Hooftstraat 49-67) zijn 36 fragmenten glas geselecteerd voor uitwerking. Dit aantal is lager dan de splitslijst uit Tabel 3, omdat enkele fragmenten tot één voorwerp behoorden. Deze glasvondsten zijn afkomstig uit diverse contexten als funderingen, gootjes, een paal, greppels, een beerput en ophogingen. De glasvondsten dateren globaal uit de 17e tot en met de 19e eeuw.

Het glas is gedetermineerd op vorm en waar mogelijk is het type bepaald (bijlage 11). De uitwerking van het glas is gericht op het dateren van de sporen en het beantwoorden van de onderzoeksvraag met betrekking tot de sociale en economische achtergrond van de bewoners van het terrein. In dit deelrapport staan per periode enkele algemene zaken beschreven met betrekking tot de ontwikkeling van het glas en het gebruik ervan.[99] Vervolgens is het glas uit één context (goot S438) nader beschreven.

[98] *http://www.knikkerwereld.nl/aardewerk.php*
[99] *Voor dit overzicht is gebruik gemaakt van enkele standaardwerken: Henkes 1994; Soetens 2001.*

8.4.2. Resultaten

In Alphen aan den Rijn zijn fragmenten gevonden van diverse bekervormen en van flessen (Tabel 5). De glasvondsten dateren uit de 17e tot en met de 19e eeuw. Overige glasvondsten zijn van een medicijn- of parfumfles, van vensterglas en van niet nader te determineren fragmenten.

vorm	specifiek	aantal fragmenten	MAI	type	datering
beker	wafelbeker	1	1	gl-bek-19	1575-1700
beker	vlechtwerkbeker	1	1	gl-bek-19	1600-1700
beker	kometenbeker	1	1	gl-bek-29	1600-1700
beker	roemer	7	3		1600-1900
beker	borrelglas?	1	1		1750-1850
beker	indet	1	1		1575-1700
beker of kelkglas		4			1700-1900
fles	wijnfles	1	1	gl-fle-25	1725-1760
fles	wijnfles	7	3		1675-1900
fles	medicijn- of parfumfles	4	1	gl-fle-3	1650-1900
beker, indet	braamnop	1			1580-1800
vensterglas		3			1800-1900
indet		4			
totaal		36	13		

Tabel 5: Overzicht van de glasvondsten uit Alphen aan den Rijn.

<u>17e-eeuws glas</u>

In de 16de eeuw werd glas geïmporteerd vanuit Venetië. Deze glazen voorwerpen waren vervaardigd van sodaglas, een mengsel van zand, kalk en soda, en vonden in de loop van de 16de eeuw gretig aftrek bij de steeds rijker wordende burgerij ten noorden van de Alpen. In de Zuidelijke Nederlanden ging men in de varenglasateliers over tot het imiteren van deze luxe glasvormen uit Venetië. Hiervoor werden Italiaanse glasblazers naar Noordwest-Europa gehaald. Het imitatieglas dat zij maakten, *à la façon de Venise*, is nauwelijks van het echte te onderscheiden en kan aanvankelijk ook beschouwd worden als een luxeproduct. Eenvoudige *façon* is van mindere kwaliteit en wordt vanaf de late 16de eeuw en in de gehele 17de eeuw in grotere hoeveelheden geproduceerd. Dit is beschikbaar voor grote delen van de bevolking, hoewel het een luxeproduct blijft. Belangrijke vormen uit deze periode zijn de diverse typen kelkglazen en de cilindrische bekers op een gladde, gekerfde of gekartelde standring, Deze bekers kunnen op veel verschillende manieren zijn versierd. In Alphen aan den Rijn zijn de fragmenten van diverse 17e-eeuwse bekervormen gevonden. Twee wandfragmenten zijn versierd met een dik en een fijn wafelpatroon (beide vnr. 251). Wafelbekers, met het dikke wafelpatroon, dateren vanaf de late 16de eeuw en zijn tot ver in de 17e eeuw in gebruik. Vanaf de vroege 17e eeuw komt ook een dunner wafelpatroon in gebruik om de bekers te versieren. Deze vlechtwerkbekers blijven naast de wafelbekers tot ver in de 17e eeuw in gebruik. Van een kometenbeker is alleen de bodem bewaard gebleven (vnr. 276). Op dit fragment is nog wel het karakteristieke blauwe glasdraad aanwezig dat als een spiraal van linksonder naar rechtsboven over het onderste deel van de beker draait en eindigt in een klauwtje. Dit klauwtje kan in combinatie met de rest van het glasdraad worden gezien als een komeet. Komeetbekers komen rond 1600 in gebruik en blijven dat tot ver in de 17e eeuw. Een bodemfragment is voorzien van een gekartelde voetrand (vnr. 269). Het type van deze beker is niet nader te specificeren.

Van roemers zijn een bolvormig randfragment (vnr. 229) en diverse fragmenten van de voet teruggevonden (vnr. 274 en 281). Een roemer is een bekertype dat staat op een voet die is opgebouwd uit om een houten klos gedraaid glasdraad. Roemers worden vanaf 1580 gemaakt en blijft als type tot in de 19e eeuw in gebruik. Door de tijd heen zijn er verschillende veranderingen die kunnen helpen bij het dateren. Zo bestaat de voet in eerste instantie nog uit enkele windingen glasdraad, terwijl in de loop van de 17e eeuw de voet hoger komt te staan en dus bestaat uit veel meer windingen. In de 19e eeuw werd de voet in een vorm geblazen, waardoor de oorspronkelijke windingen werden nagebootst. De in Alphen aan den Rijn aangetroffen voeten van roemers bestaan uit relatief veel windingen (vnr. 274 en 281). Deze fragmenten dateren in de 17e of 18e eeuw. Een randfragment is niet nader te dateren (vnr. 229).

In de 17e eeuw en later zijn er ook veel kleine en grotere, bolvormige flesjes in omloop die werden gebruikt voor opslag van diverse soorten vloeistoffen voor persoonlijk gebruik (parfum, medicijnen), maar ook voor huishoudelijk gebruik, in de keuken (etenswaar) of in een werkplaats (chemicaliën). Ze kunnen voorzien zijn van een verticaal of diagonaal ribbelpatroon. Vanaf het midden van de 17e eeuw zijn er naast de bolvormige, ook cilindrische flesjes in gebruik. Beide vormen blijven in ongewijzigde vorm in gebruik tot ver in de 19e eeuw. Cilindrische flesjes worden vanaf de late 19e eeuw ook machinaal vervaardigd. Bolvormige flesjes raken dan buiten gebruik.

In Alphen is één bijna compleet, cilindrisch flesje van groenblauw glas aangetroffen (vnr. 274, gl-fle-3, cat. 27). De bodem en de hals passen niet aan elkaar, maar horen waarschijnlijk wel bij elkaar. Het flesje is minimaal 20 cm lang en heeft een diameter van 3,1 cm. Dit flesje dateert vanaf het midden van de 17e eeuw.

18e- en 19e-eeuws glas

Tegen het eind van de 17e eeuw komt een nieuwe, chemisch stabiele, glassamenstelling tot ontwikkeling, kristalglas. Bij kristalglas werd lood (loodwit) toegevoegd aan de glasmassa en het staat daarom ook bekend als loodglas. Loodglas staat bekend als Engels glas. Dit glas werd in Engeland ontwikkeld; in 1674 is er octrooi voor deze vernieuwde samenstelling aangevraagd. Na het aflopen van dit octrooi in 1681 verspreidde deze nieuwe kennis zich over Engeland en daarbuiten. Zo ook in Nederland. Het is bekend dat in een glasblazerij in Gouda loodwit werd gebruikt, waarschijnlijk dus voor het maken van loodglas.[100] Ook is lood aangetroffen als bestandsdeel in het afval van een glashuis in Groningen (1687-1698).[101]

Bij kristalglas uit Duitse en Boheemse productiecentra werd borax als vloeimiddel toegevoegd aan de glasmassa. Beide nieuwe glassamenstellingen resulteerden in dikkere, massieve glasvormen, die minder elegant zijn dan de voorgaande glasvormen en die door alle lagen van de bevolking werden gebruikt. Kristalglas werd vooral gebruikt bij bekers en kelkglazen. Vanaf de 18e eeuw is glas dus over het algemeen geen indicatie meer voor de sociale status of mate van welstand van een huishouden. Optisch zijn deze nieuwe samenstellingen nauwelijks van elkaar te onderscheiden.

Radgraveren en slijpen zijn nieuwe versieringstechnieken die op deze nieuwe glasvormen toegepast kunnen worden. Glasvormen die op deze wijze versierd zijn, zouden kunnen duiden op een wat rijker huishouden. Eerder lijkt voor deze periode vooral het aantal glazen voorwerpen en de variatie hierin een indicatie te zijn voor een rijk huishouden.[102]

Bekers en kelkglazen komen in de 18de eeuw in grote getalen voor. De bekers zijn dikwandig cilindrisch of licht conisch van vorm. Kelkglazen hebben massieve stammen en voeten. Beide glasvormen zijn robuuster dan hun 17e eeuwse voorgangers. Veel glasvormen uit deze periode blijven in nauwelijks gewijzigde vorm tot ver in de 19e eeuw in gebruik. Vanaf de tweede helft van de 18e eeuw werd eenvoudig drinkgerei, in navolging van het luxere tafelwaar, versierd met verticale ribbels en facetten.[103] Vanaf de late 18e eeuw is het gebruikelijk om het pontilmerk weg te slijpen.[104]

Figuur 78: Een bodemfragment van mogelijk een borrelglas (vnr. 221). Foto: L. Mulkens, Archeo Fotografie.

[100] *Laméris 2017.*
[101] *Müller en Van Gangelen 2007.*
[102] *Kleij en Scheffer-Mud 2017, 39.*
[103] *Henkes 1994, 301.*
[104] *Henkes 1994, 301.*

Binnen de contouren van de herberg is, naar wat lijkt, een bodemfragment van een borrelglas aangetroffen (vnr. 221, Figuur 78). Het glas staat op een korte massieve voet waaraan de aanzet van de (half)bolvormige kelk bewaard is gebleven. Er zit geen pontilmerk op de bodem. Deze zal zijn weggeslepen.

Vanaf de late 17e eeuw komen wijnflessen in gebruik voor het opslaan en vervoeren van wijn.[105] Deze speciaal voor wijn vervaardigde flessen vervangen hierbij de tot dan gebruikelijke houten wijntonnen en andere flesvormen die in de 16e-17e eeuw gebruikt werden om wijn in te bewaren. De ontwikkeling van de wijnfles in de Nederlanden start rond het midden van de 17e eeuw. Rond 1630 worden ze al in Engeland vervaardigd, maar pas vanaf het derde kwart van de 17e eeuw komen ze in onze streken voor, terwijl het gebruik van de vierkante fles (tot die tijd populair) afneemt. De oudste wijnflessen hebben een min of meer conisch lichaam met de grootste breedte aan de schouder. In de 18e eeuw is er een grote variatie aan flesvormen. In de eerste helft van de 18e eeuw hebben de flessen een meer bolvormig (gl-fle-19) of afgeplat conisch lichaam waarbij de grootste breedte aan de basis van de fles te vinden is (gl-fle-22). Gelijktijdig verschijnen ook wijnflessen met een tweezijdig afgeplatte buik (gl-fle-23). Vanaf circa 1725 tot iets na het midden van de 18e eeuw is ook de uivormige fles een veel voorkomende type. Bij dit type is het lichaam uitgezakt bolvormig (gl-fle-25). Na het midden van de 18e eeuw heeft deze uivorm zich ontwikkeld tot een fles waarvan de hals langer is geworden en met een min of meer halfbolvormig lichaam met de grootste diameter aan de basis van de fles, ook wel genaamd ‘paardenhoef’. Deze vorm loopt door tot in de vroege 19e eeuw (gl-fle-128).

Vanaf het tweede kwart van de 18e eeuw verschijnen ook de cilindrische wijnflessen, zij het zeer sporadisch. In de tweede helft van de 18e eeuw zijn ze meer algemeen en vervangen dan geleidelijk de tot dan toe gebruikelijke bol- en uivormige flessen. Het lichaam van cilindrische flessen heeft in eerste instantie een brede diameter die in de 19e eeuw smaller wordt. Gelijkertijd worden de flessen ook langer. De cilindrische flessen uit de 18e eeuw zijn in meerdere typen te onderscheiden, waarbij vooral de lengte van de fles en de opgestoken bodem bepalend zijn.

In en rond de goot S438/452, welke verband houdt met de herberg, zijn de fragmenten van zeker vier wijnflessen aangetroffen. Eén fles is van het bolvormige model gl-fle-25 (vnr. 280, Figuur 79) en dateert uit de periode 1725-1760.

Figuur 79: Een bolvormige wijnfles (gl-fle-25, vnr. 280). Foto: L. Mulkens, Archeo Fotografie.

[105] *Kottman 2010.*

Goot S438

Uit goot S438 zijn in totaal 20 fragmenten glas afkomstig, die aan minimaal zes exemplaren zijn toe te schrijven. De goot ligt binnen de contouren van de herberg de Prins van Oranje. Het betreft de fragmenten van drie bekers en drie flessen. Twee bekers, de wafelbeker en de vlechtwerkbeker, zijn karakteristiek voor de 17e eeuw. Van beide bekertypen is een wandfragment aangetroffen in de goot (vnr. 251). Op beide fragmenten is het grove en fijne wafelpatroon duidelijk herkenbaar. Van een derde beker, de roemer, is alleen de voet, bestaande uit minimaal elf windingen glas, teruggevonden in de goot (vnr. 274). Omdat de verdere opbouw van de roemer niet bewaard is gebleven, is het type niet te bepalen en is de roemer niet nauwkeurig te dateren.

De drie flessen zijn gebruikt voor de opslag van diverse soorten vloeistoffen. Eén bodemfragment is afkomstig van een cilindrische wijnfles met een relatief brede diameter (vnr. 274). Deze fles dateert uit de tweede helft van de 18e eeuw. Een tweede cilindrische fles heeft een relatief smalle diameter. Deze fles is vermoedelijk ook als wijnfles gebruikt, maar een andere inhoud is niet uitgesloten. Flessen met een smalle diameter dateren uit de 19e eeuw. Het cilindrische flesje van het type gl-fle-3 kan ook voor de opslag van meerdere soorten vloeistoffen zijn gebruikt en dateert globaal uit de periode 1650-1900 (cat. 27).

Het glas uit goot S438 heeft dus een ruime datering vanaf de 17e tot en met de 19e eeuw. Op basis van het aardewerk wordt een depositietijd in het eerste kwart van de 19e eeuw aangehouden. De fragmenten van drie bekers zijn mogelijk als opspit te beschouwen.

De flessen en wijnflessen zijn algemeen gebruiksgoed en kunnen verder niet bijdragen aan uitspraken over sociale en economische positie van de bewoners.

Figuur 80: Deze fles met een smalle diameter is vermoedelijk als wijnfles gebruikt (vnr. 274). Foto: L. Mulkens, Archeo Fotografie.

vorm	type	aantal fr.	MAI
beker			*3*
wafelbeker	gl-bek-19	1	1
vlechtwerkbeker	gl-bek-19	1	1
roemer	gl-roe	1	1
fles			*3*
	gl-fle-3	4	1
wijnfles	gl-fle	2	2
overig		*11*	
totaal		20	6

Tabel 6: De glasvondsten uit goot S438.

8.4.3. Conclusie

Het glas dat in Alphen aan de Rijn is aangetroffen en dat is bestudeerd, dateert van de 17e tot en met de 18e eeuw. Enkele voorwerpen hebben een doorlooptijd tot in de 19e eeuw. De oudste fragmenten dateren uit de 17e eeuw. Het gaat om enkele bekertypen die zeer gefragmenteerd bewaard zijn gebleven. Een wijnfles dateert uit het midden van de 18e eeuw.

Over het algemeen is te stellen dat het in Alphen aan den Rijn aangetroffen glaswerk alledaags gebruiksgoed is. De 17e-eeuwse glasvondsten kunnen algemeen wel duiden op enige welvaart. Glaswerk komt in die periode steeds meer binnen het financiële bereik van een grotere groep mensen, maar het is nog niet algemeen gebruiksgoed. Omdat het 17e-eeuwse glas zeer gefragmenteerd is en in een veel jongere context is aangetroffen, is het niet mogelijk conclusies te trekken met betrekking tot de sociale en economische positie van bewoners.

8.5. Metaal

Door: N.D. Kerkhoven

8.5.1.Inleiding

Tijdens de opgraving is met behulp van metaaldetectie een groep van 47 metaalvondsten verzameld. In deze rapportage worden de metaalvondsten per functiecategorie beschreven en waar mogelijk gedetermineerd en gedateerd. De metaalsoorten van de metaalvondsten zijn optisch bepaald (Tabel 7). Met vijftien stuks is het merendeel van de metaalvondsten gemaakt in een koperlegering, veertien vondsten zijn van ijzer, acht van lood, zes van tin en één bestaat uit een lood-tin legering. De gebruikte functiecategorieën in deze rapportage betreffen kledingaccessoires en sieraden, munten, wapen, tafel/keuken, nijverheid en industrie, vervoer, ontspanning en overig (Tabel 8).

metaalsoort	**aantal**
koperlegering (Cu)	15
ijzer (Fe)	17
lood (Pb)	8
tin (Sn)	6
lood-tin legering	1
totaal	**47**

Tabel 7: Overzicht vondstaantallen per metaalsoort.

functiecategorie	aantal
Kledingaccessoires en sieraden	4
Munten	6
Wapen	4
Tafel en keuken	6
Nijverheid en industrie	3
vervoer	2
ontspanning	2
overig	20
totaal	**47**

Tabel 8: Overzicht aantallen per functiecategorie.

8.5.2.Kledingaccessoires en sieraden

Fraai is een groot gedeelte van een laatmiddeleeuwse loodtinnen insigne van het type calvarie (vnr. 140, Figuur 81). Dit type insigne verbeeldt de kruisdood van Christus. Het exemplaar van de Hooftstraat betreft een draagspeld en bestaat uit een omlijsting in de vorm van een zespas met daarbinnen de afbeelding van Christus aan het kruis. Oorspronkelijk stonden aan weerszijden van het kruis Johannes en Maria afgebeeld. Bij het exemplaar van de Hooftstraat is alleen de figuur van Johannes aan de rechterzijde bewaard gebleven. Aan de achterzijde van de speld resteert voor een gedeelte nog een naald. De naaldhouder bevond zich oorspronkelijk achter de figuur van Maria en is niet bewaard gebleven. Dit type insigne kan in de tweede helft van de 14e eeuw worden gedateerd.[106]

[106] *Van Beuningen e.a 2012, 231 en 234; Vgl. afb. 2727 t/m 2729.*

Figuur 81: Fraaie en grotendeels bewaard gebleven insigne met afbeelding van de kruisdood van Christus.

Een vrij vroege knoop is van tin (vnr. 124, Figuur 82). Het gaat om het type geribde knoop. De plastische knop en het oog zijn in één keer gegoten. Dit type knoop kan in de periode van omstreeks 1575-1650 worden gedateerd en werd voornamelijk aan de jas van een vrouw gedragen.[107]

Een nog fraaie, complete en sierlijk vormgegeven met koper gelegeerde kledinghaak dateert in de periode van omstreeks de tweede helft van de 16e tot en met de 17e eeuw (vnr. 147, Figuur 83).[108] Dit type kledinghaak werd voornamelijk aan een vrouwenkostuum gedragen.[109]

Figuur 82: De geribde knoop van tin.

Figuur 83: een nog intacte en fraaie kledinghaak die oorspronkelijk onderdeel heeft uitgemaakt van een vrouwenkostuum.

[107] *Baart e.a. 1977, 194-197; Vgl. afb. 322 t/m 332.*
[108] *Baart e.a. 1977, 155-156; Vgl afb. 165 t/m 167.*
[109] *Baart e.a. 1977, 155.*

Van een met koper gelegeerde oorbel met vatting is de datering onbekend (vnr. 328, Figuur 84). De vormtraditie van dit type oorbel beslaat een lange periode. Gezien de strakke vormgeving gaat het hier vermoedelijk om een oorbel uit de late Nieuwe tijd of betreft het zelfs een modern exemplaar. Op de oorbel bevinden zich echter geen moderne merktekens. De kast met vatting bestaat uit 8 kleine meegegoten ribjes en zal oorspronkelijk een steen of parel van glas of mogelijk (half) edelsteen hebben omvat.

Figuur 84: De oorbel, waarvan de datering in de Nieuwe tijd ligt.

8.5.3. Munten

Zes vondsten betreffen munten en zijn allen in de Nieuwe tijd geslagen. Het gaat om vijf koperen duiten en een koperen cent (Tabel 9). Drie van de vijf duiten zijn in de 17e eeuw geslagen (Figuur 85). De andere twee zijn geslagen in de 18e eeuw (Figuur 86). De leeuwencent dateert in de 19e eeuw.

vondstnummer	denominatie	metaalsoort	datering/periode	provincie/stad/staat
8	duit	koper	1650-1700	Holland
22	duit	koper	16??	Friesland
46	duit	koper	1708	Stad Utrecht
29	duit	koper	1600-1700	Reckheim (imitatie Utrecht duit)
216	duit	koper	1704	Gelderland
210	1 cent	koper	1878	Nederland (koninkrijk)

Tabel 9: Overzicht van de munten van de opgraving Hooftstraat.

Figuur 85: Voor- en keerzijdes van de twee duiten uit de 17e eeuw (vnr. 8 links; vnr. 29 rechts).

Figuur 86: Voor- en keerzijdes van twee duiten uit de 18e eeuw (vnr. 46 links; vnr. 216 rechts).

8.5.4. Wapen

Vijf vondsten betreffen kogels (Figuur 87). Het gaat om vier loden musketkogels (vnrs. 11, 27, 60 en 116) en een wat grotere gietijzeren kogel (diameter 3,5 cm). Laatstgenoemde kogel kan gezien de wat grotere diameter mogelijk bij een kleiner kanon in gebruik zijn geweest (vnr. 150). Ronde kogels van (giet)ijzer en lood zijn door de eenvoudige vorm en de lange periode van gebruik, vanaf circa de tweede helft van de 16e tot ver in de 19e eeuw, niet nauwkeurig te dateren.

Figuur 87: Kogels in diverse afmetingen.

8.5.5. Tafel en keuken

Tot deze categorie behoren vijf vondsten. Het betreft fragmenten van twee tinnen eetlepels, een bijna complete tinnen vork, een compleet tinnen theelepeltje en een ijzeren mes. Het ijzeren mesje is machinaal vervaardigd en kan als een eenvoudig en vermoedelijk vrij modern keukenmesje worden betiteld (vnr. 281). Het keukenmesje zal in ieder geval ergens in de 20e eeuw zijn vervaardigd. De vermoedelijk houten belegplaatjes die het heft hebben gevormd zijn niet bewaard gebleven.

De twee fragmenten van de eetlepels, het theelepeltje en de vork zijn in dezelfde greppel of sloot aangetroffen (vnr. 328, Figuur 88). De vormtraditie met spatelvormige steel beëindigingen en de ovale lepelbakken van het tinnen theelepeltje en de tinnen eetlepels duiden op een datering in de 18e eeuw.[110] Er bevinden zich geen stempels op de lepels. Voor de prikvork die oorspronkelijk van maar drie tanden was voorzien met waarschijnlijk aan weerszijden een weerhaak zijn geen goede parallellen gevonden. De vork heeft een ijzeren kern die met een laag tin is bedekt. De vork kan in de 19e eeuw worden gedateerd.[111] Ook een van de twee fragmenten van de eetlepels heeft een ijzeren kern die nog met een laag tin is bedekt. De steel is in twee stukken gebroken en de lepelbak ontbreekt grotendeels. Voor deze lepel geldt waarschijnlijk ook een datering in de 19e eeuw.

Figuur 88: Twee fragmenten van tinnen eetlepels (a en b), een tinnen theelepel (c) en een vertinde ijzeren prikvork (d). Deze vondsten werden in een en dezelfde sloot of greppel aangetroffen.

8.5.6. Nijverheid en industrie

In deze categorie passen een koperen vingerhoed, een klein naaldje en lakenlood.

[110] *Baart e.a. 1977, 310; vgl. ill. 104 t/m 106.*
[111] *Baart e.a. 1977, 322; vgl. ill. 610 t/m 612.*

Het eenvoudige vingerhoedje is uit koperplaat gevormd en kan niet nauwkeurig worden gedateerd (vnr. 308). De datering van dit machinaal vervaardigde vingerhoedje ligt vermoedelijk in de 19e of 20e eeuw.

Ook een zeer klein en dun met koper gelegeerd naaldje met kleine bolle knop kan door de eenvoudige en langdurig voorkomende vorm niet nauwkeurig worden gedateerd (vnr. 274).

Een Amsterdams lakenlood bezit aan een zijde nog een gedeeltelijk leesbare tekst met daarin Amsterdam rondom het nummer 22 (vnr. 226, Figuur 89). Het betreft hier een vrij jong lakenlood uit de late 19e of vroeg 20e eeuw en kan aan de textielindustrie van Amsterdam worden toegeschreven.

Figuur 89: De voor- en keerzijde van het Amsterdamse lakenloodje.

8.5.7. Vervoer

Tot deze categorie behoren een eenvoudig hoefijzer van het type boogijzer uit de 19e of 20e eeuw (vnr. 224) en een ijzeren paardenbit van het type stangbit (vnr. 130, Figuur 90). Dit type paardenbit komt zeer lang voor en is daardoor niet nauwkeurig dateerbaar.

Figuur 90: Een gedeelte van een ijzeren paardenbit.

8.5.8. Ontspanning

Een klein en met florale motieven versierd theekopje heeft onderdeel uitgemaakt van een tinnen speelgoed servies (vnr. 328, Figuur 92). Het kopje is in dezelfde greppel of sloot aangetroffen waarin ook de tinnen eetlepels, het tinnen theelepeltje en de vertinde vork zijn aangetroffen. Een datering voor het kopje in de 18e of 19e eeuw is daarmee aannemelijk (zie § 3.4).

Van lood is een eenvoudig en onversierde snorrebot gevonden (vnr. 27, Figuur 92). Het loden schijfje lijkt niet meer op het oorspronkelijke snorrebot, maar werd wel op dezelfde manier gebruikt. Een

snorrebot bestond vanaf de prehistorie uit een botje (meestal een middenhands- of voetsbeentje van een varken) of een dun plaatje van hout dat aan een koord werd rondgeslingerd. Door luchtwervelingen gaat het plaatje om zijn as tollen waarbij het een zoemend of snorrend geluid voortbrengt. Door de eenvoudige vorm van het loden exemplaar kan het niet nauwkeurig kan worden gedateerd, maar zal wel in de Middeleeuwen of Nieuwe tijd liggen.

Figuur 92: Een miniatuur tinnen theekopje.

Figuur 91: Het loden snorrebot.

8.5.9. Overig

Een ca. 30 cm lang hengsel van onbekende datering is met koper gelegeerd en heeft vermoedelijk aan een kookpot of kookketel bevestigd gezeten (vnr. 228).

Een loden kokertje betreft een visnetverzwaring (vnr. 214). Dit type visnetverzwaring komt onveranderd van vorm al vanaf de Romeinse tijd voor en blijft tot in de Nieuwe tijd in gebruik.

Een uit koperblik vervaardigde ronde deksel is voorzien een glazen venstertje en heeft oorspronkelijk onderdeel uitgemaakt van een olielamp uit de 19e of 20e eeuw (vnr. 328).

Zeventien vondsten betreffen ijzeren nagels of metalen objecten met een onduidelijke vorm of functie en niet konden worden gedetermineerd (Tabel 10).

Vnr	Metaalsoort	Vondstomschrijving	Opmerkingen
12	IJzer	Blokje met ronde uitsparing	3,5x2,5 cm. Afgebroken, onderdeel werktuig?
77	IJzer	Spijker	Fors, 21 cm.
99	IJzer	opgerold ijzerdraad	
141	IJzer	Beslag?	14,5x4,5 cm. Afgebroken
148	IJzer	Spijker	
187	Koperlegering	Hangoogje	Gevlochten oogje
212	Koper/lood	Koker gevuld met lood	Fragment schietlood/ornament?
253	Koperlegering	Kokertje	
253	Lood	Plak	
253	IJzer	Spijker	
287	IJzer	Plaatjes	3 stuks

292	IJzer	Spijker	
308	IJzer	Spijker	Fors, 16 cm.
328	Koperlegering	Draad met oogje	
329	IJzer	Spijker	

Tabel 10: Van zeventien metaalvondsten bleef de functie en vorm onduidelijk.

8.5.10. Conclusie
In totaal werden 47 metaalvondsten verzameld. Op een nog fraaie en vrij zeldzame en grotendeels bewaard gebleven loodtinnen pelgrimsinsigne na, bevinden zich in het metaalcomplex verder geen opvallende of uitzonderlijke metaalvondsten en kunnen deze dan ook tot het gebruikelijke vondstenspectrum van archeologisch stadskernonderzoek worden gerekend. De groep met gedetermineerde metaalvondsten dateert hoofdzakelijk in de Nieuwe tijd.

8.6. Keramisch bouwmateriaal

Door: M.C. van Dam

8.6.1. Inleiding
Tijdens de opgraving zijn in totaal 189 vondsten meegenomen die behoren tot het keramisch bouwmateriaal. Dit aantal is lager dan de splitslijst uit Tabel 3, omdat enkele fragmenten tot één tegel behoorden. Zij zijn afkomstig uit vloeren, funderingen, putten en kelders. In de categorie keramisch bouwmateriaal zijn bakstenen (n=115), plavuizen (n=6), dakpannen (n=2), wandtegels (n=65) en één spitdrager, opgenomen (bijlage 12).

De 115 bakstenen dateren in de periode tussen de 14e en de 20e eeuw. Deze zijn als monster verzameld uit funderingsrestanten, riolen/goten, beer- en waterputten.

De plavuizen zijn lastig te dateren aangezien daar, anders dan bij het baksteenmateriaal, geen duidelijk aanwijsbare ontwikkeling qua formaat aan te wijzen valt. Grofweg kan gesteld worden dat de plavuizen kunnen dateren uit de tijdspanne tussen de 16e en de 19e eeuw.

Van de 65 fragmenten wandtegels bleken enkele fragmenten tot één tegel te behoren. In de determinatielijst zijn daardoor 56 fragmenten beschreven (bijlage 12). Van deze wandtegels zijn er slechts drie compleet aangetroffen. Het overgrote deel van de tegels dateert in de 17e eeuw. Ze zijn voorzien van hoekornamenten en decors. De aangetroffen witjes dateren uit de 18^{e} of 19^{e} eeuw. Twee vondsten zijn in de late 19^{e} eeuw of de vroege 20^{e} eeuw te dateren. Deze zijn machinaal vervaardigd.

Een zeer bijzondere vondst betrof het fragment van een spitdrager die op zijn laatst uit de 16^{e} eeuw dateert.

8.6.2. Baksteen
De bakstenen uit het onderzoeksgebied zijn zonder uitzondering matig hard tot hard en handgevormd. En over het algemeen geldt dat de bakstenen vrij homogeen van kleur en structuur zijn. Het merendeel van de bakstenen lijkt primair te zijn gebruikt. Ook misbaksels werden gebruikt voor het opmetselen van de funderingen.

In algemeenheid kan worden gesteld, wanneer karakteristieken als hardheid, kleur en formaat in ogenschouw worden genomen, dat de handvorm stenen dateerden uit het einde van de 14^{e} eeuw en de 19^{e} eeuw. Het problematische is dat, hoewel Alphen aan den Rijn een belangrijk productiecentrum was, er vrijwel niets bekend is over de ontwikkeling van de lokaal geproduceerde baksteen. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld de nabijgelegen stad Leiden, dat ook een belangrijk productiecentrum van baksteen was. Hier is, door stelselmatig bouwhistorisch onderzoek, een algemeen maar vrij hard toetsbaar overzicht over de ontwikkeling en het gebruik van bakstenen in deze stad ontstaan.

Daarnaast zijn veel bakstenen secundair gebruikt. Bouwmateriaal was erg kostbaar en werd waar mogelijk hergebruikt. Een fundering van oude bakstenen betekent dus niet direct dat het gebouw dat deze fundering droeg ook een hoge ouderdom had.[112]

Als vuistregel wordt doorgaans gesteld dat bakstenen met een groot formaat ouder zijn dan kleinere bakstenen. Bouwhistorisch onderzoek heeft echter uitgewezen dat dit niet al te strikt moet worden opgevat.[113]

Van de groot formaat baksteen (20,5-24,5 * 9,5-1 * 4,5/5 cm) werden drie exemplaren meegenomen (vnrs. 30, 43 en 159). Deze zijn alle vrij zacht, en niet homogeen van kleur en structuur. Opvallend is wel dat zij vrij donker gekleurd zijn. Het formaat van de grootste baksteen (vnr.43: 24,5 * 11 * 4,5 cm) is in Leiden gangbaar in de tweede helft van de 14e eeuw. De formaten van de twee andere bakstenen komen ook in de 15e eeuw voor.

In totaal vallen 76 bakstenen qua formaat binnen de afmeting 17-19,5 * 7-10 * 3-5 cm welke gangbaar was gedurende de gehele 17e eeuw. Een duidelijke fasering valt binnen deze range niet te herleiden. Van 26 bakstenen is duidelijk dat ze uit de 18e eeuw moeten stammen (15,5-20 * 7,5-10,5 * 3-4 cm). Deze formaten zijn ook gangbaar in de 17e eeuw, maar het is met name de karakteristieke paarse kleur waardoor deze bakstenen in de 18e eeuw zijn te dateren. Ook de bakstenen uit de 19e (9 stuks, vnr: 15, 19, 71, 86, 132, 168, 170, 239 en 240) en het begin van de 20e eeuw (3 stuks, vnrs: 52, 97 en 172) zijn zogenaamde handgevormde bakstenen, al zijn deze verder machinaal afgewerkt.

Van de verzamelde bakstenen waren er 57 voorzien van een verzonken rand en 58 bakstenen hadden geen (waarneembare) verzonken rand. De aanwezigheid van een verzonken rand wijst erop dat zij zijn gefabriceerd vóór de introductie van het houten laadbord. Door de tijdspanne tussen het vormen van de steen (in de vormbak) en het lossen kon de klei met de bak verkleefd raken. Met het lossen van de ongebakken steen (de vormeling) konden de randen omhoog komen. De vormeling werd met de vormbak weer naar beneden gedrukt waardoor de verzonken randen ontstonden. Met de introductie van het laadbord konden meer gevormde, maar nog ongebakken stenen naar de droogplaats worden gebracht. Door de versnelling in het werkproces trad verkleving aan de vormbak minder vaak op. Vanaf het midden van de 19e eeuw, onder invloed van het zich verder ontwikkelende fabrieksmatige proces, verdwijnen de verzonken randen.

Bij 68 bakstenen werden, al dan niet grote, restanten van mortel aangetroffen. In zeven gevallen betrof het kalkmortel waarvan twee exemplaren met harde kalkmortel. Tras werd bij vijf bakstenen aangetroffen en drie bakstenen waren voorzien van Portlandcement. Deze bakstenen met cement dateren in de 19e (vnr. 240) of de 20e eeuw (vnr. 97, 172).

8.6.3. Plavuizen

Alle zes vondsten in deze categorie waren (relatief) gaaf, hardgebakken en ongeglazuurd. Met uitzondering van de twee plavuizen (vnr. 19 en 168) waren alle plavuizen taps gevormd hetgeen erop kan wijzen dat zij onderdeel uit hebben gemaakt van een hygiënische werkvloer. Met tapse plavuizen was het namelijk mogelijk een vloer te leggen met een minimale voeg waar zich geen vuil kon ophopen. Op de hoeken van twee plavuizen (vnr. 86 en 132) waren de putjes te zien waarmee de ongebakken plak klei aan het bord vast zat, om te voorkomen dat bij het op maat snijden de plak zou vervormen.

Het formaat van de plavuizen omvatte de range 16,5-22,5*2,5-3,5 cm. Vijf plavuizen waren oranje tot oranjerood (vnrs. 19, 86, 168, 239), twee plavuizen waren gesmoord gebakken en daardoor donker van kleur (vnrs. 15, 132). De karakteristieken van de plavuizen zijn gangbaar vanaf de 16e tot de 19e eeuw, hoewel hierbij opgemerkt dient te worden dat het smoren vanaf de 17e eeuw plaatsvindt.

Net bij bakstenen dient echter opgemerkt te worden dat secundair gebruik van plavuizen zeer gangbaar was.

8.6.4. Wandtegels

De grootste hoeveelheid tegelfragmenten (n=56) dateert uit de 17e eeuw. Dit gegeven past mooi in het beeld dat de bebouwing in het gebied zich in de 17e eeuw verdichtte. Helaas zijn er geen tegels *in situ* aangetroffen waardoor een relatie van deze vondstcategorie met de aangetroffen funderingsresten niet

[112] *Zo werd in 1925 de fundering van de oven in de bakkerij aan de Hooftstraat 61-63 opgetrokken met secundair materiaal.*
[113] *Relatief kleine bakstenen, met een lengte van 18cm., komen in Leiden bijvoorbeeld al voor in de zestiende eeuw. In Limburg worden tot ver in de negentiende eeuw monsterformaten geproduceerd.*

kan worden aangetoond. Het is daarom niet zinvol een uitvoerige beschrijving of diepgaande analyse van deze vondstcategorie op te stellen. Daarnaast zijn de aangetroffen fragmenten doorgaans zeer klein. Wel kan, in algemeenheid, de vondscategorie worden geanalyseerd. Het is opvallend dat binnen de range van 17e eeuwse wandtegels het hoekdecor “spin” en het dessintype “landschap” het meest dominant zijn. Vijf tegels hadden een centraal decor dat geplaatst was in een accoladeboog (vnr: 79, 243 (n=3) en 276). De drie complete tegels waren alle witjes, en dateren in de 18e eeuw.

8.6.5. Spitdrager

Een zeer bijzondere vondst betreft het fragment van een spitsteun (vnr. 4) die binnen de contour van huisnummer 67, het noorden van het plangebied, werd aangetroffen (Figuur 93). Twee spitsteunen maken samen een spitdrager, en deze diende om het vlees op de juiste afstand van het vuur te houden, en zo te voorkomen dat het aanbrandde. De spitsteunen, qua vervaardiging gelijk aan baksteen, waren trapeziumvormig en voorzien van een rond gat, of meerdere gaten, waar het spit doorheen gestoken werd. Omdat voor het braden van vlees vuur nodig was, met gevaar voor brand, werden de vlakke zijkanten van de spitsteunen voorzien van zoveel mogelijk (geometrische) magische symbolen die dergelijk onheil moesten afweren, zoals maalkruizen, donderbezems en vuurslagen (Figuur 94). Voor het aanbrengen van deze symbolen werd gebruik gemaakt van stempels, maar ook werden de tekens in de nog natte klei gesneden (*Kerbschnitt*). Dit tijdrovende werkje, gekoppeld aan het gegeven dat gebraden vlees doorgaans niet voor de eenvoudige mensen was weggelegd, doet vermoeden dat dergelijke spitdragers in gebruik waren bij de wat rijkere huishoudens. Spitdragers kennen een landelijk verspreidingsgebied, maar het is opvallend dat de vindplaatsen doorgaans te relateren zijn aan productiecentra van bakstenen en tegels, zoals Alphen. Vanaf het einde van de Middeleeuwen lijken de bakstenen spitdragers te zijn verdrongen door smeedijzeren exemplaren.

De spitsteun was oorspronkelijk trapeziumvormig. De onderkant was 9 cm breed, de bovenzijde circa 8 cm, of smaller. Het ronde gat moet ongeveer 6 cm in doorsnede zijn geweest. Geen van de zijden was voorzien van een glazuurlaag, maar beide kopse zijden waren wel voorzien van een groot aantal magische tekens die zowel waren gestempeld (kleine maalkruizen en vuurslagen) of gesneden (grote maalkruizen). Er is geen verschil waarneembaar tussen de beide zijden voor wat betreft de hoeveelheid tekens. Wel zijn de tekens op één zijde beter leesbaar. Die kant is de vlakste kant, de zijde waar de klei de tafel van de vormer raakte. Of dit de “zichtzijde” was, de buitenzijde, of juist de zijde die opgelicht werd door het vuur, kon niet worden achterhaald. Mogelijk dat de zijde met de diepe tekens aan de binnenkant, de vuurzijde, was geplaatst vanwege het schaduwspel.

8.6.6. Conclusie

De verzamelde bakstenen omvatten de tijdspanne tussen de middeleeuwen (grote bakstenen) en de 20e eeuw (machinale bakstenen met Portlandcement). In algemeenheid kan worden gesteld dat dit verzamelde vondstmateriaal een fraaie doorsnede geeft en past binnen het algemene beeld dat we hebben over de ontwikkeling van dit type bouwmaterialen. Hetzelfde geldt voor de aangetroffen wandtegels, plavuizen en dakpanfragmenten. Zij zijn algemeen toegepast in de periode tussen de 16e/17e eeuw en de 20e eeuw. Helaas werden geen wandtegels *in situ* aangetroffen waardoor een conclusie over het gehanteerde bouwmateriaal en de bebouwingsresten waar zij toe behoorden niet kan worden gedaan. Meest bijzonder is de spitsteun die museabel is.

Figuur 93: De beide zijden van de spitsteun. Goed zichtbaar is dat de magische tekens op de linkerfoto duidelijk zijn.

Figuur 94 Links een groot maalkruis, vervaardigd met passen en mes. Rechts het symbool van een vuurslag waarvoor een stempel is gebruikt.

8.7. Natuursteen

8.7.1. Inleiding

In totaal zijn er vijftien stuks steen verzameld. In Tabel 11 zijn de verschillende steensoorten per spoor weergegeven.

Spoor nummer	Vondst nummer	Spooraard	Vondst categorie	Steensoort	Aantal	Gewicht in gram
S9010	0003	MATRIX	SVU	Vuursteen	1	65.2
S9030	0005	LITHOLAAG	SXX	Kiezel	1	3.7
S0074	0057	MUUR.FUNDERING	SXX	Kalkzandsteen	1	5684.4
S9072	0099	LITHOLAAG	SXX	Leisteen	1	3.9
S9040	0108	MATRIX	SXX	Leisteen	1	24.2
S9072	0129	LITHOLAAG	SXX	Leisteen	1	13.5
S0415	0211	GREPPEL	SXX	Tufsteen	2	3437.5
S0415	0212	GREPPEL	SXX	Kiezel	1	215
S0448	0229	GREPPEL	SXX	Leisteen	1	62.8
S9060	0253	LITHOLAAG	SXX	Leisteen	1	58.3
S0498	0260	STRAAT	SXX	Leisteen	1	151
S0564	0292	GREPPEL	SXX	Tufsteen	2	271
S0559	0308	BEERPUT	SXX	Leisteen	1	14.9

Tabel 11: Het aantal aangetroffen stukken natuursteen per spooraard.

8.7.2. Vuursteen

Van vuursteen is één fragment verzameld uit de matrix bij de aanleg van vlak 1. Het stuk is niet bewerkt tot gebruiksvoorwerp. De kleur geeft aan dat het waarschijnlijk om Rijckholtvuursteen gaat.

8.7.3. Leisteen

Leisteen is een metamorf gesteente dat in laagjes is gevormd en gemakkelijk splijt. België en delen van Duitsland zijn de belangrijkste productiecentra van leisteen in de buurt van Nederland. Het wordt vooral gebruikt als bouwmateriaal (daklei), schrijfplankjes en schrijfstiften.

In totaal zijn zeven leisteenfragmenten gevonden, die gebruikt zijn als dakbedekking. Dit is vooral goed te zien aan de fragmenten met vnr. 229 en 253 waar een gaatje in aanwezig is. Bij het leitje van vnr. 260 dat bij het straatje S498 werd gevonden is de rand bewerkt. Hier is een lichte ronding aan bekapt.

Eén leisteenfragmentje valt op door de vorm. Het stuk is rond gemaakt en heeft een diameter van 2,7 cm. Het gaat hier om een speelschijfje (vnr. 99). De dikte van het schijfje is 3 mm en er zijn geen markeringen op waargenomen.

8.7.4. Tufsteen

Tufsteen is een vulkanisch gesteente wat bestaat uit as met daarin kleine fragmenten gesteente die bij de uitbarsting in de lucht zijn geblazen. Tufsteen is vrij licht en makkelijk te bewerken en wordt vooral als bouwmateriaal gebruikt. Deze steensoort werd ook al door de Romeinen gebruikt en in de Middeleeuwen werd veel gebruik gemaakt van tufsteen in belangrijke gebouwen, zoals kerken. Na het vertrek van de Romeinen werd van de achtergebleven bouwwerken dankbaar gebruik gemaakt als “groeve” voor bouwmateriaal. De brokken werden gebruikt in muurwerk, funderingen of vermalen om verwerkt te worden in mortel. Gelet op de lange aanwezigheid van Romeinen in en om Alphen is het niet onaannemelijk dat het brok tufsteen afkomstig is van het nabijgelegen *castellum*, of van een belangrijk Middeleeuws gebouw.

De twee aangetroffen brokken die in de greppel S415 zijn gevonden vormen samen één blok met een vlakke en concave zijde (vnr. 211; Figuur 95). Wat de functie van het blok is geweest is niet bekend. De aanwezigheid van een concave zijde kan erop wijzen dat het gebruikt werd als onderdeel van een goot of dat hier een houten paal op heeft gerust.

Figuur 95: Het fragment tufsteen. Het blok, bestaande uit twee delen, staat op de vlakke zijde.

8.7.5. Kalkzandsteen

Het blok kalkzandsteen betreft het fragment van een (gevel)lijst (vnr. 57; Figuur 96). De profilering, opgebouwd uit een gescharreerde boven- en onderlijst en een ojief daartussen, wijst erop dat dit bouwfragment in de late 16e eeuw, of de vroege 17e eeuw werd vervaardigd. Een ojief, of cyma, is een bepaald profiel waarbij de doorsnede de vorm heeft van twee gespiegelde S'en die aan onder- en bovenzijde min of meer ingekort zijn. Hierdoor ontstaat er een profiel met zowel een holle als bolle kant.

Figuur 96: Opnamen van het fragment van de natuurstenen lijst. De linkerfoto is de situatie zoals het blok in het bouwwerk zal hebben gezeten.

8.7.6. Kiezel

Uit de greppel S415 is een kiezel van een metamorf gesteente (vnr. 211). De exacte soort kon niet worden vastgesteld. Het stuk is niet bewerkt en is door de stroming en het rollen in een rivier afgerond.

De tweede kiezel (vnr. 5) is een kleine afgeplatte kiezel. Het stuk lijkt niet bewerkt.

8.7.7. Conclusie

In totaal zijn er vijftien stuks steen verzameld. Het grootste deel bestaat uit fragmenten leisteen dat als dakbedekking is gebruikt (n=7). Eén leitje is bewerkt als speelschijfje, mogelijk een damsteen. Verder zijn er van tufsteen vier fragmenten gevonden, die tot twee stukken bouwmateriaal behoorden. Van één stuk is de functie niet duidelijk, al is het wel compleet. Mogelijk betreft het een stiep of poer waar een houten paal op heeft gerust. Het tweede fragment is niet compleet, maar de vlakke zijde geeft aan dat het wel bewerkt is en waarschijnlijk in een gebouw is verwerkt geweest. Van zandsteen is een gevellijst aangetroffen. De profilering wijst op een datering in de late 16e of vroege 17e eeuw. Een dergelijke gevellijst duidt wel op aanzien en allure in het gebouw en van de bewoners.

9. Organisch vondstmateriaal

Tijdens het onderzoek zijn 798 vondsten in de categorie organisch vondstmateriaal gedaan. Het gaat daarbij om stukken bot, schelp en voorwerpen van hout en leer. Daarnaast zijn 42 monsters uit kansrijke sporen genomen en zijn houten palen bemonsterd. Conform het evaluatierapport zijn niet alle grondmonsters uitgewerkt, maar is een selectie gemaakt. De 773 organische vondsten en monsters die in aanmerking kwamen voor analyse zijn weergegeven in Tabel 12.

Vondstcategorie	Aantal
Dierlijk botmateriaal	695
Hout, voorwerp	10
Hout, monster	20
Leer	29
Schelp	3
Macroresten	10
Pollen	6
Totaal	**773**

Tabel 12: Het aantal geselecteerde organische vondsten en monsters.

9.1. Dierlijk botmateriaal

9.1.1. Inleiding

In totaal zijn tijdens het veldwerk 695 stuks bot verzameld met een gezamenlijk gewicht van 38,5 kg. Bij het determineren zijn fragmenten van hetzelfde bot als één stuk geteld. Ook zijn de botten van een skelet als één individu geteld. Daarom zijn in de determinatietabel (bijlage 13) 346 stuks opgenomen. Het botmateriaal is van een goede kwaliteit en de mate van fragmentatie is laag. De conservering van het bot is daarom goed. In Tabel 13 zijn de aangetroffen soorten weergegeven. Hieruit blijkt dat er veel vissenbotjes zijn gevonden (n=204), maar zijn uit slechts drie sporen verzameld (S338, 438, 559). Ook de diversiteit in soorten is bij de vissen groot.

Soort	Aantal
Rund (Bos taurus)	50
Varken (Sus scrofa domesticus)	8
Schaap/Geit (Ovis aries/Capra hircus)	6
Hond (Canis familiaris)	4
Kat (Felis sylvestris)	3
Rat (Rattus sp.)	2
Paard (Equus caballus)	1
Groot zoogdier	36
Middelgroot zoogdier	9
Klein zoogdier	7
Zoogdier	3
Zwarte kraai (Corvus corone)	5
Kip (Gallus gallus domesticus)	3
Eend (Anas sp.)	3
Gans (Anser sp.)	1
Vogel	1
Baars (Perca fluviatilis)	26
Paling (Anguilla anguilla)	18
Platvis (Pleuronectiformes)	18
Haring (Clupea harengus)	8
Schelvis (Melanogrammus aeglefinus)	6
Kabeljauw (Gades morhua)	2
Karperachtigen (Cyprinidae)	5
Snoek (Essox lucius)	1
Tarbot (Scophthalmus maximus)	1
Vis species	119
Totaal	**346**

Tabel 13: Het aantal botfragmenten per soort.

9.1.2.Resultaten

Rund

Van het rund zijn in totaal 50 fragmenten gevonden, waarvan twee gedeeltelijke skeletten (Tabel 14). De botfragmenten zijn afkomstig uit de kop, romp en poten van het dier. De elementen zijn uit zowel de vleesarme- als vleesrijke delen van het lichaam afkomstig. Dat het om consumptieafval gaat blijkt uit het grote aantal slachtsporen op de botten. De elementen uit de vleesrijke delen, zoals het dijbeen, spaakbeen en scheenbeen, vertonen sporen die wijzen op het disarticuleren van het karkas, maar vooral ook op het verkrijgen van merg. Haksporen op de vleesarme delen kunnen ook wijzen op mergextractie, maar kunnen ook wijzen op het onthuiden van de runderen. De metapodia (middenhands- of voetsbeenderen) werden vaak aan de huid gelaten.

Soort	Element	Aantal
Rund (Bos taurus)	Skelet	2
	Schedel (cranium)	2
	Bovenkaak (maxilla)	1
	Onderkaak (mandibula)	9
	Borstwervel (vertebrae thoracale)	1
	Rib (costa)	3
	Opperarmbeen (humerus)	1
	Spaakbeen (radius)	3
	Ellepijp/spaakbeen (ulna/radius)	1
	Middenhandsbeen (metacarpus)	5
	Middenhands/voetbeen (metapodium)	2
	Bekken (pelvis)	1
	Heiligbeen (sacrum)	2
	Dijbeen (femur)	9
	Scheenbeen (tibia)	2
	Hielbeen (calcaneum)	1
	Middenvoetsbeen (metatarsus)	2
	Vinger/teenkoot 1 (phalange 1)	2
	Vinger/teenkoot 2 (phalange 2)	1
Totaal		**50**

Tabel 14: Aantal aangetroffen elementen van het rund.

De runderen zijn in verschillende leeftijdsfasen geslacht.[114] Acht fragmenten wijzen op een leeftijd jonger dan twee tot drieënhalf jaar oud. Zeven botten zijn van dieren van ca. twee jaar oud. Zes fragmenten zijn van dieren ouder dan één tot twee jaar oud en nog eens zes stuks zijn van dieren ouder dan vier jaar. Ook zijn er botten van twee kalveren gevonden die gestorven zijn bij of net na de geboorte. De aanwezigheid van zulke jonge dieren, waarvan één in anatomisch verband is begraven (vnr. 290, S565), is een aanwijzing dat runderen werden gehouden en dat er voor nageslacht werd gezorgd. Ook in de laag S9099 is een gedeeltelijk skelet van een rund gevonden (vnr. 266). Dit dier is ongeveer twee jaar oud geworden.

Twee botten vertoonden bijzonderheden. Op een middenvoetsbeen is aan de voorzijde een gaatje ontstaan en aan de bovenzijde is extra botgroei waargenomen (vnr. 253). Het is onduidelijk wat hier de oorzaak van is, maar het kan op een (gedeeltelijk) genezen wond wijzen. Uit S322 is een onderkaak afkomstig die sporen van slijtage vertoond (vnr. 579). Het lijkt erop dat het bot ergens klem heeft gezeten en door frictie is afgesleten.

Een middenvoetsbeen is compleet aangetroffen waardoor het mogelijk was de schofthoogte te berekenen. Het rund heeft een schofthoogte van 1,28 m gehad.[115]

Varken

Van het varken zijn acht botfragmenten aangetroffen. De botten zijn van minimaal twee dieren. De fragmenten komen uit de schedel, van een schouderblad, bekken, dijbeen, middenhandsbeen en twee

[114] *Leeftijdsanalyse volgens Habermehl 1975 en Hingham 1969*
[115] *Bergström/van Wijngaarden-Bakker 1983*

hielbeenderen. De botten zijn van dieren ouder dan één jaar en jonger dan twee tot drie jaar. Alleen op het schedelfragment zijn haksporen waargenomen, net achter de oogkas. Dit wijst op het verdelen van de kop, ook om de hersens te verkrijgen.

Schaap/geit
De zes aangetroffen botten van schaap/geit zijn van drie onderkaken, een dijbeen, een scheenbeen en een voetwortelbeentje. De botten zijn van minimaal drie individuen. Twee van de onderkaken zijn van een dier dat tussen één en twee jaar oud is geworden. De derde kaak is van een dier dat ouder dan tweeënhalf jaar is geworden. Op de botten zijn verder geen bijzonderheden waargenomen.

Hond
van de hond zijn vier botten aangetroffen, waarvan één skelet. De resten zijn van drie individuen, waarvan er twee in S9072 zijn verzameld. Bij de botten van het gedeeltelijke skelet van de hond, werden ook twee botten gevonden die van een tweede individu waren. Het gaat om een opperarmbeen en scheenbeen die slecht zijn geconserveerd. De botten zijn van een volwassen hond. Ook het skelet is van een volwassen hond. De botten zijn vrij groot en vertonen stevige spieraanhechtingen en wat extra botgroei. Het is goed mogelijk dat deze hond gebruikt is om een kar te trekken. De schofthoogte van het dier lag rond de 62 cm[116], wat vergelijkbaar is met een Duitse herder.[117]

Het bot van de derde hond werd in S579 gevonden. Het gaat om een scheenbeen van een volwassen hond. Hierop zijn verder geen bijzonderheden waargenomen.

Kat
In de ophooglaag S9010 is een skelet en een los dijbeen van een kat gevonden. Het dijbeen is van een jonge kat die nog geen negen maanden oud is geworden. Ook in de laag S9040 is een los dijbeen gevonden. Dit dier is wel volwassen geworden. Van het skelet zijn 59 botjes verzameld (vnr. 237). Het betreft een volwassen dier en op de botten zijn geen bijzonderheden waargenomen.

Paard
Het diergraf S197/217 is van een paard. Van dit dier zijn in totaal 148 botten verzameld. De botten zijn goed geconserveerd, zelfs de schedel is nog compleet. Op basis van de mate van vergroeiing van de botten en de slijtage van de kiezen zal de leeftijd van dit dier tussen drieënhalf en vijf jaar liggen. Opvallend is dat de kiezen aan de tongzijde minder sterk zijn afgesleten. Mogelijk kon het dier hierdoor niet goed meer eten en is dit de doodsoorzaak geweest. Tegenwoordig worden de kiezen van paarden met deze aandoening vaak bijgevijld, waardoor ze weer goed kunnen eten. Het geslacht van een paard kan worden bepaald aan de aanwezigheid van zogenaamde hengstentanden. Bij merries zijn deze (hoek)tanden vaak afwezig. Nu heeft dit paard hele kleine hengstentandjes. Het is daardoor niet eenduidig, maar wel waarschijnlijk dat het hier een hengst betreft. Op basis van een compleet scheenbeen is de schofthoogte berekend.[118] Het paard was 1,63 m groot en daarmee echt een paard en geen pony.

Overige zoogdieren
Van een groot- en middelgroot zoogdier zijn voornamelijk botten uit de romp, zoals ribben en wervels gevonden. Door het grote aantal slachtsporen op de botten zijn ze waarschijnlijk toe te schrijven aan rund, varken en schaap/geit en behoren ze tot het consumptieafval. Op dertien ribben en wervels van een groot zoogdier zijn haksporen waargenomen. In de categorie middelgroot zoogdier is op slechts één rib een hakspoor waargenomen. Drie botten van een groot zoogdier hebben te dicht bij het vuur gelegen en zijn verbrand. Van een klein zoogdier en zoogdier zijn tien ondetermineerbare stukjes gevonden.

In S490 is een tandenborstel van been gevonden. Hiervoor is een deel van een pijpbeen van een groot zoogdier gebruikt. De tandenborstel heeft geen borstelharen meer, maar de vorm van het handvat valt op. Deze is niet recht en symmetrisch, zoals meestal wordt aangetroffen, maar aan één zijde zijn twee welvingen aangebracht. De welvingen zijn mogelijk aangebracht ter versiering, of extra grip op de tandenborstel. Op de steel is ook de opdruk “Extra Fine France” te lezen, wat het land van fabricage aangeeft.

[116] *Harcourt 1974*
[117] *Wikipedia.nl*
[118] *May 1985*

Vogels

In totaal zijn er dertien vogelbotjes gevonden. Vijf hiervan zijn van een zwarte kraai en zijn van hetzelfde dier afkomstig. Het gaat om de schedel waar de snavel en onderkaak nog bij aanwezig zijn. Vier losse botjes horen ook bij deze schedel. Kraai werd in het verleden wel gegeten, maar het is ook mogelijk dat het dier is gedood, omdat het bijvoorbeeld de fruitbomen leeg at. Slacht- of vraatsporen zijn op de schedel niet waargenomen. De botten van kip, eend en gans zijn vrijwel zeker consumptieafval, ook al zijn er op deze botten ook geen sporen herkend. Van eend zijn drie botten uit de vleugel afkomstig. De botten zijn van minimaal twee volwassen dieren. Twee kippenbotjes zijn van een poot en één botje komt uit de vleugel. Ook de kippenbotjes zijn van twee dieren, waarvan één jong en één volwassen is geweest. Van een gans is een botje uit het uiterste puntje van de vleugel, of wel het vleesarme deel, gevonden.

Vissen

Van de 204 vissenbotten konden er 85 botjes op soort worden gebracht (Tabel 15). Voor 119 fragmenten was dit niet mogelijk. De botjes waren te gefragmenteerd, of waren afkomstig uit vinnen en stralen van de vis. Deze kunnen vrijwel niet op soort worden gebracht. De 85 botjes waarvan de soort wel te bepalen was zijn van negen verschillende vissoorten. Het betreft zowel zoetwatervissen, als zeevissen en de visbotten zijn uit drie sporen afkomstig (S338, 438, 559).

Soort	S338	S438	S559	Totaal aantal
Baars (Perca fluviatilis)		7	19	26
Paling (Anguilla anguilla)		8	10	18
Platvis (Pleuronectiformes)		7	11	18
Haring (Clupea harengus)		6	2	8
Schelvis (Melanogrammus aeglefinus)		1	5	6
Kabeljauw (Gades morhua)	2			2
Karperachtigen (Cyprinidae)		1	4	5
Snoek (Essox lucius)			1	1
Tarbot (Scophthalmus maximus)		1		1
Vis species	12	20	87	119
Totaal	**14**	**51**	**139**	**204**

Tabel 15: De verzamelde visbotten per spoor.

Bij het vrijleggen van de muurfundering S338 zijn de minste visbotjes aangetroffen (vnr. 307). Van de veertien botjes bleken er slechts twee op soort te kunnen worden gedetermineerd. Het gaat om twee botten van een kabeljauw, waarvan er één uit de kop afkomstig is en één uit het lijf. Op de botten zijn geen bijzonderheden waargenomen, maar het is wel een grote vis geweest. Kabeljauw is een zeevis, die vaak in gezouten en gedroogde vorm werd verhandeld, een zogenaamde stokvis.

Uit S438 zijn in totaal 51 botjes verzameld. Het spoor is een goot en heeft een datering in het eerste kwart van de 19e eeuw. Van paling en platvis zijn respectievelijk acht en zeven wervels gevonden. Van baars zijn drie wervels en vier botjes uit de kop gevonden. De haringbotjes zijn van vier wervels en drie botjes uit de kop. Van schelvis en een karperachtige zijn botjes uit de kop gevonden. Baars en de karperachtige zijn zoetwatervissen die waarschijnlijk in de directe omgeving, bijvoorbeeld in de Rijn, zijn gevangen. Schelvis, haring, tarbot en platvis zijn echte zeevissen, waarbij de platvissen (wat een tarbot ook is) ook aan de kust kunnen worden gevangen. De paling leeft zowel in zoet- als zoutwater, afhankelijk van het seizoen en de paaitijd, maar zal hier in de buurt zijn gevangen.

De meeste visresten zijn in S559 gevonden. De aanwezige soorten komen overeen met S438, alleen is er geen tarbot aanwezig, maar wel een snoek. Dat beide sporen op elkaar lijken, komt waarschijnlijk doordat de sporen dateren in de 19e en 20e eeuw. Baars is hierin met negentien botjes het meeste aangetroffen. De botjes zijn uit de kop afkomstig en er is één wervel gevonden. Op basis van de grootte van de botjes kan gesteld worden dat de resten van minimaal drie vissen zijn; een grote, een kleine en een hele kleine. De exacte lengte van de vissen kon niet worden vastgesteld.

Van paling en een karperachtige zijn alleen wervels herkend. De haring is vertegenwoordigd met een wervel en een fragment uit de kop. Voor de platvis zijn dit tien wervels van verschillende maten en een botje uit de kop met daarop een snijspoor. Van schelvis zijn vier botjes uit de kieuwboog, de achterzijde van de kop, afkomstig en een wervel. Van snoek is een botje uit de kop gevonden.

Net als bij S438 zijn er resten van zoetwatervissen en zeevissen gevonden. De zoetwatervissen zullen lokaal gevangen zijn en de zeevissen zullen doormiddel van handel zijn verkregen.

9.1.3. Conclusie
Bij de zoogdieren is het rund de meest aangetroffen soort. Dit geeft aan dat het hoofdbestanddeel van het dieet uit rundvlees bestond en dat er af en toe varkensvlees of vlees van schaap/geit werd genuttigd. Ook werd er gevogelte gegeten, zoals kip, eend en gans. Mogelijk heeft men ook kraai gegeten, maar dit dier kan ook overlast veroorzaakt hebben en uit de weg zijn geruimd. Doordat de locatie zo dicht aan het water ligt heeft men ook beschikking gehad over vis. Zoetwatervissen zoals baars, snoek en karperachtigen zijn in de directe omgeving verkregen. De zeevissen zijn aangekocht en via handel van zee richting Alphen gekomen. Kabeljauw en schelvis werden aan boord al gezouten. Deze zogenaamde stokvissen waren lang houdbaar en konden daardoor over grote afstand worden verhandeld.

Soorten die niet zijn gegeten zijn de kat, de hond en het paard. Deze dieren zijn begraven en van hond en kat zijn ook enkele losse botten gevonden. Het skelet van de hond is waarschijnlijk van een dier geweest dat mogelijk een kar heeft getrokken. De hond is vermoedelijk ook redelijk oud geworden. Het paard is dat niet geworden. De botten zijn van een dier dat tussen drieënhalf en vijf jaar oud. aangezien paarden pas in het derde levensjaar lasten kunnen dragen en bereden kunnen worden, heeft de eigenaar er maar kort gebruik van kunnen maken. Dit komt mogelijk doordat het gebit niet vlak is afgesleten. Door de schuin afgesleten kiezen had het dier pijn in de bek en zal het te weinig voeding binnen hebben gekregen. Mogelijk is dit de doodsoorzaak geweest.

9.2. Leer

Door: S.L. Verspay-Frank

9.2.1. Inleiding
In totaal zijn 38 leerfragmenten verzameld tijdens de opgraving. Dit aantal is hoger dan het aantal in Tabel 12, omdat leer dat van één voorwerp was als één is geteld. De leervondsten zijn afkomstig uit beschoeiingen (S0280 en S0581 uit de 17e eeuw), sloten/greppels (S0578 uit de Nieuwe Tijd) en lithologische lagen (S9007 en S9060 uit de Nieuwe Tijd of Late Middeleeuwen).[119]

De 38 leerfragmenten zijn bekeken en zover mogelijk gedetermineerd (bijlage 14). Dat houdt in dat de stukken zijn geïdentificeerd en dat hun kenmerk zijn beschreven, te weten:

- **Functie**: een beschrijving van het objecttype zoals schoen, beurs of messchede;
- **Onderdeel**: vb. voorblad, zool, pand van een beurs;
- **Type**: hierbij wordt gebruik gemaakt van de typologie zoals die is opgesteld door Olaf Goubitz[120], met eventuele aanpassingen door de auteur zelf;
- **Datering**;
- **Aantal**: het aantal fragmenten en minimum aantal exemplaren in het geval van samengestelde voorwerpen;
- **Leersoort**: o.a. runder-, kalfs-, of geitenleer;
- **Afmetingen**: afgerond naar halve cm;
- **Eventuele versieringen**: de methode van versiering en de soort afbeelding;
- **Gebruikssporen**: slijtage, of aanpassingen aan het voorwerp.

Tenzij anders vermeld komen de dateringen en afbeeldingen uit *Stepping through Time* van Goubitz en de Master-scriptie van de auteur.

[119] *Evaluatierapport Hooftstraat 49-67.*
[120] Goubitz, 2001.

9.2.2. Materiaal

Context: beschoeiingen (S0280 en S0581)

Uit spoor 280 zijn zeven fragmenten leer verzameld (vnr. 126). Het betreft hier twee delen van zolen en een aantal niet nader te determineren delen van schoenen. De buiten- en tussenzool zijn incompleet, maar horen waarschijnlijk wel bij elkaar. Op de buitenzool zijn meerdere reparaties aanwezig. De zolen komen uit de Nieuwe Tijd en zijn van runderleer gemaakt.

Verder zijn fragmenten van hout aangetroffen. Gezien de vorm gaat het hier mogelijk om delen van een houten zoollaag.

In spoor 581 is één fragment aangetroffen. Het betreft hier een voorblad dat van kalfsleer gemaakt is. Het fragment is incompleet en er zijn geen aanwijzingen meer aanwezig waardoor de soort sluiting te determineren zou zijn. Wel is het voorblad in de Nieuwe Tijd te dateren.

Context: Greppel/sloot (S0578)

De vonsten uit dit spoor zijn in twee vondstnummers verzameld.

Vnr. 311 bevat onder andere de buiten-,tussen- en binnenzool en tussenrand van een kinderschoentje dat aan de hand van de constructiesporen eind 17e en 18e eeuw gedateerd kan worden. De binnenzool is 13,5 cm lang en dat is schoenmaat 23.

Vnr. 312 bevat een binnen- en buitenzool met bijbehorende tussenrand van een kinderschoentje uit de 17e eeuw. De binnenzool is 12,5 cm lang en dat is omgerekend een kleine maat 22. Verder zijn delen van twee zijpanden van een kinderschoen aangetroffen die versierd waren met ingesneden lijnen, evenals een fragment van een voorblad. De zijpanden en voorblad waren beide van het type 130-1, een zeer populair type veterschoen in de 17e eeuw. Het model van het voorblad, met zijn laag uitgesneden zijkanten is ook kenmerkend voor deze eeuw. Opvallend is dat op de wreef van het voorblad niet twee vetergaatjes zitten, zoals gewoonlijk is voor dit type, maar twee insnijdingen. Mogelijk werden de veters van de zijpanden hier doorheen geregen voor extra stevigheid.

Hoewel de verschillende onderdelen niet direct aan elkaar te passen zijn, is het aannemelijk dat het bovenleer bij de zolen hoort en de schoen dus compleet is. Alle voorwerpen uit dit spoor zijn van runderleer gemaakt.

Context: lithologische lagen (S0536, S9007 en S9060)

In spoor S9007 is één fragment leer aangetroffen. Het betreft hier een binnenzool die van runderleer is gemaakt. De complete zool is 25 cm lang en dat is omgerekend schoenmaat 40. De linkerzool is asymetrisch, waarmee bedoeld wordt dat de zool een duidelijke oriëntatie heeft met betrekking tot links of rechts, dit in tegenstelling tot de schoenen uit de 16e tot en met 18e eeuw, waarbij aan de uitsnede van de zool niet te bepalen valt of het een linker of rechterschoen betreft. Hierdoor kan de zool in de 19e eeuw gedateerd worden.

Uit spoor 9060 komt een voorblad en verstevigingsrand van een muil (type 105) tevoorschijn. Het bijzondere aan dit voorblad is dat het vastgenageld heeft gezeten op een houten onderkant. Muilen komen in de 16e tot en met de 18e eeuw voor.

Het onderzoek naar S0536 heeft geen determineerbaar materiaal opgeleverd.

9.2.3. Analyse

In totaal zijn twee verschillende schoentype aangetroffen.

Parallellen voor de muil (T105) zijn aangetroffen in Rijswijk waar een identiek muil gevonden is. Deze wordt daar in de 16e eeuw gedateerd[121], maar zoals beschreven kan de muil ook uit de 17e en 18e eeuw komen.

De veterschoen (T130-1) is een zeer algemeen voorkomend type schoen in de 17e en 18e eeuw. Parallellen voor de aanwezigheid van de insnijdingen zijn er niet, maar de vorm en uitsnede sluiten uit dat het een ander schoentype betreft.

Van de complete schone zolen waren er twee van een klein kind en één van een man.

[121] *Goubitz, 2001, 245.*

Een van deze kinderschoentjes was versierd met ingesneden lijnen. Ingekraste lijnversieringen worden voornamelijk op 16e en 17e eeuwse schoenen aangetroffen.[122] Vaak komt het patroon van de versieringen op het zijpand terug op het voorblad. Het aangetroffen voorblad is te fragmentarisch om die te kunnen zien.

De rest van het materiaal is incompleet en kapot. Op één fragment van een zool zijn meerdere reparatiestukken aanwezig. Dit duidt op een lage welvaart van de eigenaar. Ook de kinderzooltjes zijn duidelijk veel gedragen. De 19e eeuwse zool vertoont juist zeer weinig sporen van slijtage, waardoor duidelijk is dat deze eigenaar geld genoeg had om een nieuw paar schoenen aan te schaffen voordat het oude paar doorgesleten begon te raken.

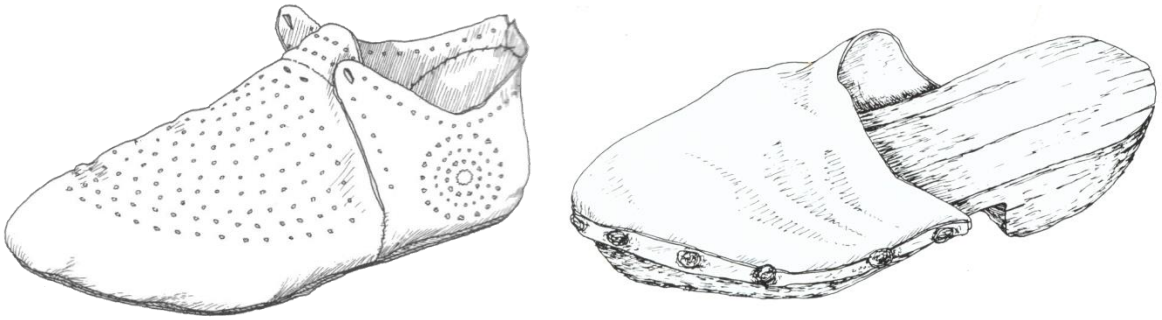

Figuur 97: Bij het onderzoek zijn twee verschillende schoentypen gevonden. Het betreft de veterschoen (T130-1) aan de linkerkant en de muil (T105) aan de rechterkant.

9.2.3.1. Conclusie

Uit diverse sporen zijn in totaal 38 leren voorwerpen verzameld, die met uitzondering van één fragment, allemaal van runderleer gemaakt waren. Deze stukken bestonden uitsluitend uit delen van schoenen, waarbij bij twee fragmenten het mogelijk was om het schoentype te bepalen.

Uit de grond bij de beschoeiing is een fragment van een zool aangetroffen dat meerdere bezoeken heeft gebracht aan de schoenlapper. Uit de greppel/sloot komt een kinderschoentje met een sierlijk lijnversiering. Duidelijk is dat de mate van welvaart van de dragers van de schoenen enorm varieerde.

9.3. Hout

9.3.1. Inleiding

Voor dit onderzoek zijn dertig stuks hout gewaardeerd en zijn tien houten voorwerpen geanalyseerd (bijlage 15). De analyse heeft als doel meer te weten te komen over de gebruikte houtsoorten, gebruikssporen op het hout, herkomst en gebruik van het hout(en voorwerp). De resultaten van de analyse van het hout zal hier worden beschreven.

9.3.2. Werkwijze

Een overzicht van de onderzochte vondsten met hun contextgegevens is in Tabel 16 weergegeven. De vondsten zijn afkomstig uit lagen, beerputten, beschoeiing, een greppel en een goot.

Allereerst zijn alle houtvondsten schoongemaakt om eventueel aanwezige bewerkings- en gebruikssporen beter zichtbaar te maken. Hierbij zijn foto's gemaakt van elke vondst en ook van specifieke opvallende details. Bij de macroscopische beschrijving van het hout zijn de afmetingen gedocumenteerd, en sporen van bewerking en (her)gebruik beschreven. Sporen op het hout kunnen inzicht geven in het gebruik van bepaalde onderdelen van de boom of de manieren van bewerking. De bewerkingssporen kunnen inzicht geven in de technologische kennis en de tradities van de houtbewerker, terwijl de aanwezigheid van kenmerken van het hout zelf meer informatie kunnen geven over de kwaliteit, de import/handel en het eventuele hergebruik van het hout.

[122] *Goubitz, 2001, 54-55.*

Voor de houtsoortbepaling van eik kan door de opvallende soort-specifieke kenmerken vaak worden volstaan met een determinatie met het blote oog. Voor de overige boomsoorten is een microscopische beschrijving vereist. Hiervoor zijn subsamples van de vondsten genomen voor determinatie onder de microscoop. Van de subsamples zijn secties gemaakt in drie richtingen (dwars, radiaal en tangentiaal). Deze coupes zijn met een doorvallend-lichtmicroscoop op soortspecifieke kenmerken onderzocht met vergrotingen tot 400x.

Vondstnummer	Spoor	Context
Houtmonsters		
255	9060	Lithologische laag
257	508	Plank
258	530	Balk
259	516	Paal
278	555	Paal
284	9090	Lithologische lag
295	576	Paal
296	554	Paal
297	566	Vlechtwerk
298	566	Vlechtwerk
299	559	Beerput
300	559	Beerput
301	559	Beerput
302	559	Beerput
303	144	Paal
304	140	Paal
305	153	Paal
306	273	Plank
320	575	Paal
321	568	Beschoeiing
Houten voorwerpen		
274	438	Goot
275	438	Goot
281	562	Beerput
318	578	Greppel/sloot
319	574	Balk

Tabel 16: Overzicht van de onderzochte vondstnummers met per type analyse: spoor, laag, omschrijving van het spoor en bemonsterd volume.

9.3.3. Resultaten

Lithologische laag: natuurlijke rivierafzetting Spoor 9060

In dit spoor zijn vier eikenhouten (*Quercus* spec.) duigen aangetroffen die samen een bijna compleet tondeksel vormen (vnr. 255; Figuur 98). De diameter van het deksel is 38 cm. Dit komt overeen met een vat genaamd barrel met een inhoud van ongeveer 120 liter dat mogelijk oorspronkelijk wijn of bier heeft bevat.[123]

[123] *Internet referentie 1*

*Figuur 98: Eikenhouten (*Quercus *spec.) duigen van een tondeksel (vnr. 255).*

In de lithologische laag 9090 is ook een houtvondst gedaan gemaakt van essenhout (vnr. 284). Er zijn geen duidelijke bewerkingssporen, dus het is onduidelijk of de vondst ooit dienst heeft gedaan als paal. Essenhout is redelijk resistent tegen het binnendringen van water, maar niet tegen afbraak van schimmels.[124] Het is daardoor niet het meest geschikte hout voor gebruik in de grond.

*Figuur 99: Essenhouten (*Fraxinus *spec.) paal (vnr. 284).*

Vlechtwerk S566

In spoor 566, een sloot, is een vlechtwerk van ongeveer 1x2 m aangetroffen. Hiervan is een deel *en bloc* meegenomen (vnr. 298; Figuur 100). Het gaat om elzenhouten staanders die met wilgentenen zijn bevlochten. Van dergelijke vlechtwerken werden afscheidingen en de wanden van houten huizen gemaakt.

[124] *BSI 1994*

*Figuur 100: Een stuk vlechtwerk gemaakt van elzenhouten (*Alnus *spec.) staanders en wilgentenen (*Salix *spec.; vnr. 298).*

Beerputten S559

Beerput S559 heeft meerdere houtvondsten opgeleverd, waaronder vier eikenhouten duigen met een merkteken (Figuur 102). Het merkteken lijkt de letter I en K in de letter A te vormen. De letters zijn in de duigen gekrast met een ritsmes, wat het tondeksel dateert tot vóór 1700.[125] Mogelijk is het merkteken een eigendomsteken of een teken om aan te geven wat er oorspronkelijk in het vat zat. De diameter van het deksel is 90,5 cm, wat zich vertaalt in een enorm vat met een inhoud van ruim 1250 liter.

De beerput heeft nog meer (delen van) eikenhouten duigen opgeleverd. Deze waren aan de binnenkant bewerkt (Figuur 101).

Figuur 101: Eikenhouten duigen met bewerkingssporen aan de binnenkant (zie detail rechts; vnr. 301).

[125] *Janse 1990*

Figuur 102: Eikenhouten duigen van een tondeksel met merkteken A I K (zie detail onder; vnr. 300).

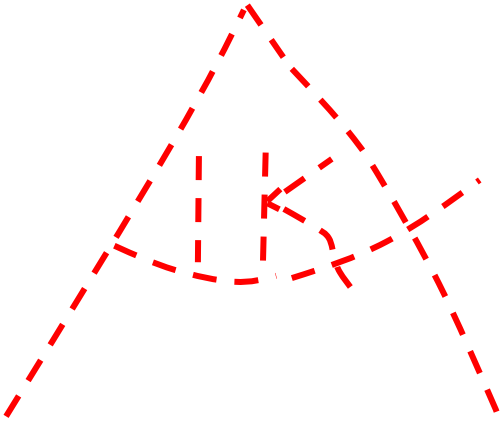

Uit spoor S559 is ook een bewerkte balk van beukenhout (*Fagus* spec.) gevonden (vnr. 302). Het voorwerp was aan de bovenzijde half rond en aan de onderzijde op de uiteinden V-vormig ingekeept (Figuur 103). De functie van dit object is tot nu toe onbekend. Het lijkt aannemelijk dat in de inkepingen een touw heeft gelegen. Op het hout zijn echter geen slijtage sporen waargenomen. Ook werden geen bevestigingssporen waargenomen, wat mogelijk het gebruik zou kunnen aantonen.

Figuur 103. Vnr. 302: Beukenhouten (Fagus spec.) voorwerp met inkepingen (zie details onder).

Planken

In spoor S273 zijn twee kleine grenen (*Pinus sylvestris*) planken aangetroffen (vnr. 306; Figuur 104). Ze waren knoestig maar vertoonden afgezien van de het gezaagde oppervlak geen duidelijke bewerkingssporen of aanwijzingen voor gebruik. De planken zijn aangeboden voor dendrochronologische datering. Hieruit blijkt dat het hout is ingevoerd vanuit het zuiden van Noorwegen en gekapt na 1508.

Ook uit spoor S508 komt een eikenhouten plank (vnr. 257). Hierop zijn verder geen bijzonderheden waargenomen.

Figuur 104: Grenen (Pinus sylvestris) planken (vnr. 306).

Palen en balken

Spoor S554 bestaat uit een aangepunte paal of balk opgeleverd gemaakt van grenen (vnr. 296; Figuur 105). De balk is aangeboden voor dendrochronologische datering. Hieruit blijkt dat de paal na 1524 is gekapt in het zuiden van Noorwegen (bijlage 16). In de balk zijn meerdere ronde gaten aangebracht die deels wel, deels niet helemaal door de balk zijn geboord. Daarnaast zijn er drie rechthoekige verdiepingen in gemaakt. Deze gaten en verdiepingen behoren tot het eerste gebruik van de balk als constructiehout. Het gaat waarschijnlijk om een muurplaat waarbij in de rechthoekige kepen de stijltjes waren aangebracht. In de ronde gaten konden de staanders van een vlechtwerk worden bevestigd. Later is het stuk hout hergebruikt als paal waarbij één zijde van de balk op grove wijze is aangepunt.

Figuur 105. Vnr. 296: Grenen aangepunte (zie details onder) balk met gaten behorend bij eerdere functie (zie tekst).

Spoor S555, S576, S140 en S153 zijn allen eikenhouten palen waar verder geen bijzonderheden op zijn waargenomen. Spoor S575 is een wilgenhouten paaltje, S516 een paaltje van fijnspar en spoor S144 is een grenen paal waar boorgangen van insecten op aanwezig zijn. Deze paal lijkt hergebruikt te zijn of op zijn minst van lagere kwaliteit. In spoor S530 is een eikenhouten balk aangetroffen. Deze balk is vierzijdig gerecht door het hart van de stam.

Beschoeiing S568

Spoor 568 is een cluster paaltjes die van elzen hout zijn gemaakt (vnr. 321). Er zijn verder geen bijzonderheden op waargenomen.

Houten voorwerpen Goot: stokjes en zool

In de goot (S438) is een tweetal bewerkte stokjes van hout van de zilverspar (*Abies alba*; Figuur 106) en mogelijk essenhout (cf. *Fraxinus* spec.; Figuur 107) gevonden. Het eerste stokje is over de gehele lengte en omtrek bewerkt met lange maar smalle vlakken. Mogelijk is het een spinstokje, waaraan een spinsteentje bevestigd kon worden. Een dergelijke spintol is tot in de 17e eeuw gebruikt om wol te spinnen, totdat het verdrongen werd door het gebruik van het spinnenwiel.[126] Het tweede stokje heeft

[126] *Hofstra 2013*

slechts aan één zijde een ondiepe gleuf met U-vormige doorsnede. De functie van dit stokje is onbekend.

*Figuur 106. Boven: Vnr. 274-1: Bewerkt stokje van hout van de zilverspar (*Abies alba*); onder: spintol (bron: Hofstra 2013).*

*Figuur 107. Vnr. 274-2: Bewerkt stokje van hout van mogelijk essenhout (*Fraxinus *spec.).*

Spoor S438 heeft verder nog een houten zool opgeleverd van ongeveer 26 cm in lengte. Dit komt overeen met de hedendaagse maat 43 en zal dus zeer waarschijnlijk toebehoord hebben aan een man. Hierbij zijn ook nog een halve zool gevonden en leerfragmenten. Tezamen zullen deze zolen een paar leren muilen hebben gevormd (Figuur 108). Leren muilen werden gedragen door gewone mensen en waren zeker geen teken van rijkdom.

*Figuur 108. Boven: Vnr. 275: Zool en halve zool gemaakt van wilgenhout (*Salix *spec.), leerfragmenten; onder: leren muil uit 1400/1500 (bron: collectie Museum Rotterdam)*

Beerput: bezem, kam en omwonden hoepels
Spoor 562

In spoor 562 zijn ook meerdere houten voorwerpen gevonden. Ten eerste is er een deel van een bezem gevonden gemaakt van wilgentakken en -tenen (Figuur 109). Wanneer gewone veegbezems te zeer waren afgesleten kon er van de resterende kortere takken een korte bezem gemaakt worden om vloeren of stallen mee te schrobben. Pas wanneer die te versleten was werd het weggegooid.

Figuur 109. Boven: Vnr. 281-1: Samengebonden deel van een bezem gemaakt van wilgentenen; onder: verschillende korte bezemstukken te zien in het Openlucht Museum te Arnhem (foto: P. van der Lende).

Naast een bezem is er ook nog een (deel van) een kam gevonden in spoor 562 (Figuur 110). De kam is waarschijnlijk gemaakt van buxushout (*Buxus sempervivens*). Buxushout is door zijn zeer fijne houtnerf en elasticiteit uitermate geschikt om kamtanden van te maken. Kammenmaker was een apart beroep waarbij in de late Middeleeuwen van lokaal gekweekt hout massaal kammen werden vervaardigd. Mogelijk hebben aan de overzijde van de grove kamtanden nog fijne kamtanden gezeten, zodat de kam kon worden gebruikt als luizenkam.

*Figuur 110: Kam waarschijnlijk gemaakt van buxushout (*Buxus sempervivens).

Tenslotte heeft spoor 562 vier stukken hoepels van eikenhout omwikkeld met wilgentenen opgeleverd (Figuur 111).

Figuur 111. Hoepeldelen gemaakt van eikenhout omwonden met wilgentenen.

Greppel/sloot: schaal/kom

In spoor 578 zijn meerdere stukken elzenhout gevonden, die tezamen een houten voorwerp vormden (Figuur 112). Op meerdere plekken zijn kleine nagels in het hout aangebracht en op de onderzijde zijn duidelijk donkere verkleuringen waarneembaar, die gerelateerd zouden kunnen zijn aan het gebruik. De verkleuringen zouden kunnen zijn ontstaan door blakering, verf of insmeren met teer om het geheel waterafstotend te maken. Het voorwerp is deels gekromd en is boven de kromming (Figuur 112 onder) duidelijk dikker. Helaas mist een groot deel van het voorwerp waardoor de functie niet kan worden achterhaald, maar mogelijk gaat het hier om een (gerepareerde) schaal.

Figuur 112. Boven-, onder en zijaanzicht van een elzenhouten schaal of kom met kleine nagels (rode arcering) erin. De onderkant (rechtsboven) vertoont resten van een donkere verkleuring.

Trip S574

Spoor 574 heeft een trip opgeleverd, gemaakt van wilgenhout. Een trip was een soort overschoen die in de 15e eeuw over kwetsbare leren schoenen werd gedragen om slijtage te voorkomen. Schoenen in deze periode hadden dikwijls een punt, wat terug te zien is in de vorm van de trip. De houten zool had verdikkingen onder de hiel en voorvoet en werd met leren banden om de schoen gesloten. De lengte van de gevonden trip is ongeveer 18 cm, wat neerkomt op ongeveer maat 29-30. Mogelijk gaat het hier om een kindertrip.

Figuur 113. Wilgenhouten trip (zool).

9.4. Botanie

Door: Y.F. van Amerongen

9.4.1. Inleiding en materiaal

In totaal zijn zes monsters uit twee pollenbakken (vnrs. 285, 286) palynologisch kwalitatief geanalyseerd op de aanwezigheid van taxa van wilde planten en cultuurgewassen. Het betreft vijf monsters uit verschillende vullingen van een beerkuil (S562) en een monster uit de natuurlijke laag onder de beerkuil (S9090) (Figuur 114). Daarnaast zijn tien bulkmonsters macrobotanisch kwalitatief geanalyseerd op de aanwezigheid van taxa van wilde planten en cultuurgewassen. Het betreft monsters uit een haard (S62), verschillende vullingen van een beerkuil (S562; Figuur 114), greppels (S564, S579, S415) en een kuil (S577).

Het doel van de genomen monsters is om meer inzicht te krijgen in de lokaal geconsumeerde gewassen. De kwalitatieve analyse die in dit onderzoek is uitgevoerd geeft een inkijk in het dieet van de bewoners in de 16e of 17e eeuw.

Bij de kwalitatieve analyse is, naast het determineren tot een zo gedetailleerd mogelijk niveau, in het bijzonder gelet op de criteria kwantiteit en kwaliteit als gevolg van conservering en de diversiteit aan taxa (Tabel 17, Tabel 18). Er is specifiek gelet op indicatoren die meer inzicht kunnen geven of het in de beerkuil om menselijke of dierlijke uitwerpselen gaat. De analyse van de lagen van de beerkuil zou mogelijk onderlinge verschillen in taxa aan het licht kunnen brengen die zouden kunnen duiden op eventuele veranderingen in consumptie tijdens het gebruik van de beerkuil. Ook is gelet op de potentie van de resten voor het reconstrueren van het voedingsmiddelenspectrum, de akkerbouwpraktijken, de kwaliteit van de levensomstandigheden van de bewoners. Tenslotte is ook hier gelet op de potentiële informatiewaarde van de resten om te bepalen of het in de beerkuil S562 om menselijke of dierlijke uitwerpselen gaat.

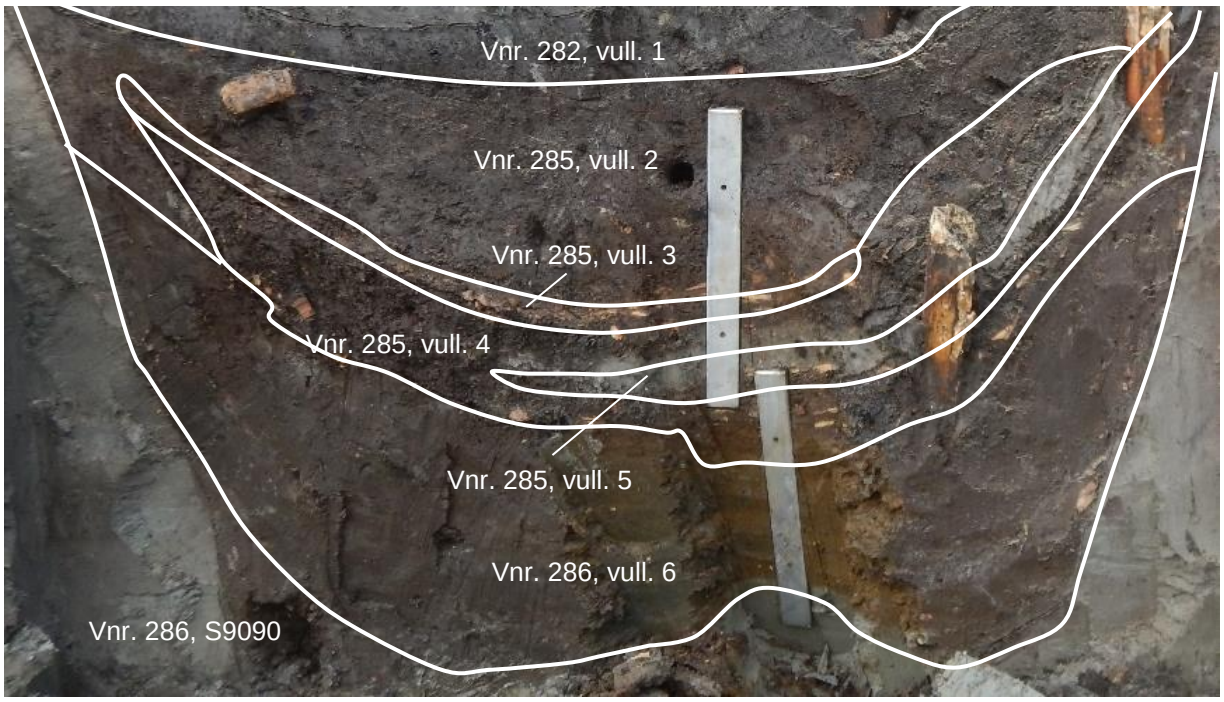

Figuur 114: Overzicht van de onderzochte lagen voor de kwalitatieve palynologische analyse.

Vondst-nummer	Spoor	Context	Conservering	Concentratie	Diversiteit
285 vull. 2	562	beerkuil	goed	hoog	hoog
285 vull. 3	562	beerkuil	goed	middel	middel
285 vull. 4	562	beerkuil	goed	hoog	middel
285 vull. 5	562	beerkuil	goed	hoog	hoog
286 vull. 6	562	beerkuil	goed	laag	laag
286	9090	natuurlijke laag	goed	hoog	middel

Tabel 17: Monsterlijst kwalitatieve palynologische analyse met resultaten waardering geschiktheidscriteria.

Vondst-nummer	Spoor	Context	Conservering	Concentratie	Diversiteit
25	62	haard	-	-	-
282 vull. 1	562	beerkuil	goed	redelijk	middel
285 vull. 2	562	beerkuil	goed	laag	middel
285 vull. 4	562	beerkuil	goed	redelijk	redelijk
285 vull. 5	562	beerkuil	middel	redelijk	redelijk
285 vull. 6	562	beerkuil	goed	zeer hoog	middel
294	564	greppel	goed	middel-hoog	middel
313	577	kuil	goed	hoog	middel
314	579	greppel	middel-hoog	hoog	middel
316	415	greppel	goed	middel	laag

Tabel 18: Monsterlijst kwalitatieve macrobotanische analyse met resultaten waardering geschiktheidscriteria.

9.4.2. Resultaten kwalitatieve analyse

In alle onderzochte contexten was het materiaal van voldoende goede conservering en hoge concentratie en diversiteit voor analyse, met uitzondering van vnr. 25, waarin geen botanische resten zijn aangetroffen. In bijlage 17 zijn de aanwezige soorten per context weergegeven. De resultaten van de kwalitatieve analyses worden hieronder per context kort toegelicht.

Beerkuil (S562)

Er zijn verschillende typen voedselgewassen vastgesteld op basis van het pollen in de verschillende lagen van de beerkuil. Zo zijn er twee soorten granen aangetroffen (rogge en tarwe). Het pollen van kruiden is afkomstig van hop, mogelijke anijs en van het munt-type. Hop is uiteraard een belangrijk onderdeel geweest van het op smaak brengen van bier, wat lange tijd veelvuldig gedronken werd in plaats van water. Pollen van het munt-type kan afkomstig zijn van munt, maar ook van tijm, oregano, bonenkruid of de wilde plant wolfspoot. Onder de groenten valt mogelijk de gewone boon (Figuur 115). Granen, kruiden en hop zijn op basis van de macroresten niet met zekerheid vastgesteld. Wel zijn in verschillende lagen akkeronkruiden en stengelfragmenten aangetroffen. Het vele pollen van hennep duidt op het gebruik van deze plant voor de zaden als olieleverancier of voor de vezels als grondstof voor het maken van touw of kleding.[127] Ook in de macroresten zijn zaden van hennep gevonden.

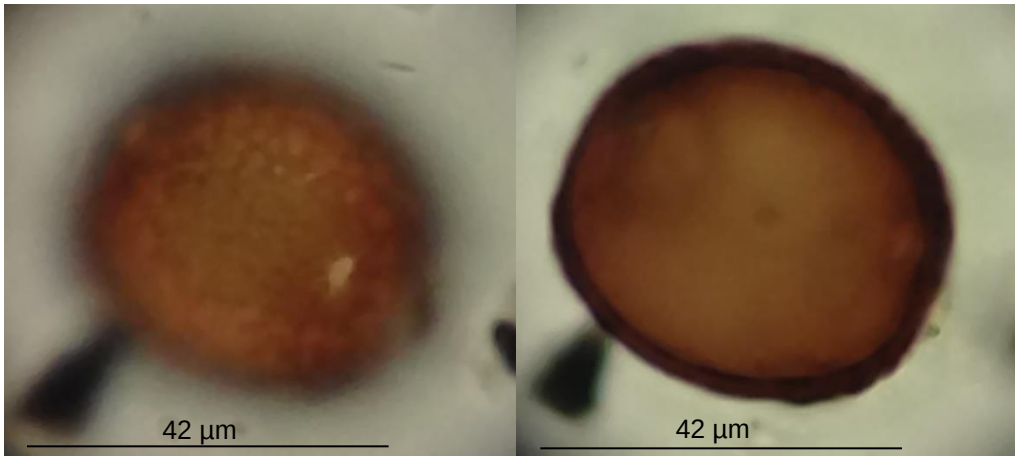

*Figuur 115. Pollenkorrel van mogelijk gewone boon (*cf. *Phaseolus vulgaris*).

Het aangetroffen pollen van wilde planten in de beerkuil behoren toe aan bomen van natte en droge grond, waterplanten, planten van vochtige standplaatsen en heide. Ook de macroresten duiden op de aanwezigheid van grasland en waterkanten. Tenslotte duiden meerdere soorten schimmels erop dat de mest in de beerkuil afkomstig was van herbivoren.

Uit de bovenste vulling van de kuil S562 is een apart monster voor macroresten genomen (vnr. 282). Hierin zijn zaden van vijg aangetroffen, visbot- en schubben en eierschaal. Dit is menselijk afval uit de laatste fase van de kuil, of een zogenaamde nazakkende laag.

De resten in de beerkuil geven een indicatie voor een datering. Rogge is eigenlijk het meest belangrijke gewas geweest in grote delen van Nederland sinds de Middeleeuwen. Lange tijd lieten alleen de bodems in Zuid-Holland en Zeeland het toe om ook tarwe te verbouwen.[128] Bonen zoals wij die nu kennen zijn oorspronkelijk afkomstig uit Zuid-Amerika en worden pas vanaf de ontdekking van Amerika algemener. Dit zou inhouden dat de beerkuil na 1500 dateert. Daarnaast werd hennep in de 17e eeuw veelvuldig verbouwd op kleine boerderijen om te kunnen voorzien in de vraag van de vezel voor de scheepsbouw. Mogelijk is dat hier ook het geval (zie ook S579).

Samengenomen zijn er voor de beerkuil meerdere aanwijzingen dat het om dierlijke uitwerpselen gaat. Het stro van graan/oogstafval zou als veevoeder gebruikt kunnen zijn en ook (delen van) de gevonden groentensoorten en hennepschroot konden dienen als veevoer. Ook zou het kunnen dat het vee graasde op geoogste akkers en dat daar het pollen van de granen zijn herkomst kent. Het aantreffen van pollen en zaden van meerdere soorten akkeronkruiden, tredplanten, ruderalen en waterkantplanten

[127] *Van Loo 2014*
[128] *Jobse-van Putten 1997, 86*

versterkt dit beeld. De combinatie van pollen van lintbloemigen, buisbloemigen, grassen en amaranten kan duiden op een braakliggende akker, een weiland of een graasland.[129] Meer specifiek duiden veldzuring-type, scherpe boterbloem-type en smalle weegbree op begraasde of gemaaide vegetatietypen.[130] Walstro ten slotte duidt meer op een begraasde situatie.

Vulling 2 tot en met 6 van de beerkuil geeft aan dat in de kuil voornamelijk resten van het vee bevat. Zo is de mest niet van menselijke uitwerpselen, maar van vee. De totale afwezigheid van pollen en zaden van fruit en andere planten die niet snel verwacht worden in diervoeder, en de afwezigheid van resten van menselijk consumptieafval vervolledigd dit beeld. Alleen in de bovenste vulling zijn resten van menselijk consumptie afval gevonden. Het is ook mogelijk dat dit een nazak betreft en dat de put niet meer in gebruik was.

Greppel (S579)
Deze greppel heeft zaden van waterkantplanten opgeleverd, maar ook van tredplanten. Daarnaast zijn zaden van hennep gevonden en veel stengels. Het is niet duidelijk of de stengels van hennep afkomstig zijn, maar hennep werd wel vaak in sloten gelegd om te laten roten, alvorens de vezels vrij te kunnen maken (Figuur 116). Mogelijk heeft een dergelijk proces hier ook plaatsgevonden. Dit zou de greppel in de 17e eeuw dateren.

Figuur 116. Het laten roten van hennepstengels in sloten (bron: Hash, Marihuana and Hemp Museum Amsterdam/Barcelona).

Greppel (S415/564)
In de hoofdsloot zijn zaden van bomen, graslandplanten, ruderalen en waterkantplanten aanwezig. De greppel zal dus watervoerend zijn geweest.

Kuil (S577)
De kuil heeft zaden van waterkantplanten en ruderalen opgeleverd en daarnaast veel stengels.

[129] *Behre 1981*
[130] *Hjelle 1999*

10. Synthese

Het archeologisch onderzoek aan de Hooftstraat 49-67 heeft een interessante kijk gegeven in de geschiedenis van dit deel van Alphen aan den Rijn, een gedeelte waarvan de historie zeer karig belicht is. De informatie uit het bodemarchief maakt duidelijk dat de bebouwingsgeschiedenis in dit deel vrij dynamisch was.

De bebouwing aan de Rijnzijde van de Hooftstraat ontwikkelde zich vanaf de Middeleeuwen op ruime percelen, die veelal eigendom waren van mensen die ook percelen en boerderijen aan de oostzijde van de Hooftstraat in bezit hadden. In eerste instantie bestond de bebouwing aan de Rijnzijde uit vrijstaande gebouwen, opgetrokken uit hout, vermoedelijk met een agrarisch karakter. Resten van deze houtbouw zijn bij dit onderzoek niet aangetroffen. Wel zijn sporen van diverse sloten waargenomen. Parallel aan de Hooftstraat is een hoofdsloot gevonden, met dwars daarop enkele sloten die waarschijnlijk in open verbinding stonden met de Rijn. Figuur 117 is een impressie van de situatie in de 14e of 15e eeuw. Hierop is goed te zien hoe men gebruik maakte van het water. Ook werden kleine structuurtjes van hout over en bij de sloten geplaatst. Waarschijnlijk betreft het boothuisjes. Tijdens het onderzoek zijn enkele houtstructuren of palenrijen aangetroffen in de kleine werkputten voor de kruipruimte of liftschacht. Door de kleine omvang van deze werkputten konden deze structuren niet volledig worden onderzocht waardoor het te ver voert om deze palenrijen te interpreteren als resten van boothuisjes. Buiten de kruipruimtes en liftschachten blijft de middeleeuwse fase nu nog *in situ* bewaard.

Figuur 117: Prent uit ca. 1541 met daarop de situatie zoals in de 14e en 15e eeuw aanwezig langs de Rijn, vergelijkbaar met het onderzoeksgebied. (Bron: beeldbank ELO)

De oudst aangetroffen sporen van bebouwing stammen uit het einde van de 16e eeuw, maar de bedrijvigheid in het gebied komt in de 17e eeuw pas los. Het meest tot de verbeelding sprekend is ongetwijfeld de geschiedenis van Hooftstraat 49, waar de herberg Prins van Oranje was gevestigd. De herberg werd kort na 1593 gebouwd en is vanaf het tweede kwart van de 17e eeuw tot in 1938 een

horecagelegenheid geweest. Het complex van de Prins van Oranje omvatte de herberg, maar ook een kaatsbaan en een stallengebouw. Het stallengebouw lag aan de noordzijde van de herberg (Hooftstraat 55 en 57) en was ingericht om de paarden die gebruikt werden voor de trekschuiten en postiljons te kunnen stallen en te verversen. De herberg was namelijk een belangrijke pleisterplaats en fungeerde als distributielokaal voor de post. De 17e eeuwse funderingsresten van de stal zijn aangetroffen en ook blijkt dat het waarschijnlijk eerst een koeienstal is geweest.

Binnen het perceel van de herberg werden ook een beerkuil/ton en goot gevonden. Waarschijnlijk is bij de bouw van de herberg de ton in de kuil geplaatst, waar afval vanuit de herberg in werd gedumpt. Het aardewerk geeft aan dat de beerton in de 17e eeuw in gebruik was. De beerton voldeed waarschijnlijk aan het einde van de 17e of het begin van de 18e eeuw niet meer. Daarom werd net ten westen van dit spoor een houten goot gemaakt die vermoedelijk loosde op de Rijn. In de vulling van deze goot is veel vondstmateriaal aangetroffen. Het vele schenk- en drinkgerei en de pispotten duidt wederom op afval van de herberg en heeft een datering in het eerste kwart van de 19e eeuw.

Een ander interessant complex was de bakkerij die gevestigd was in Hooftstraat 59-63. Uit de bouwtekeningen, gecombineerd met de archeologische gegevens, was vrij duidelijk de ontwikkeling af te lezen die aanving vanuit een 17e eeuws dwarspand. Een aardig gegeven is dat op deze locatie al in 1655 een bakkerij werd vermeld en dat er in het pand een bakkerij was gevestigd tot het in 2015 werd gesloopt.

De overige opgegraven gebouwen hebben ook hun oorsprong in de 17e eeuw. Deze gebouwen hadden meestal een rechthoekige plattegrond, evenwijdig aan de weg. Fundamenten van gebouwen met een diepe plattegrond, dus haaks op de weg, werden ook aangetroffen. Aangaande de aangetroffen resten van deze bakstenen gebouwen, zoals de funderingen, kelders, putten en kelders, kan gesteld worden dat deze dateerden uit de tijdspanne tussen de 17e en de 20e eeuw. Deze gebouwen hadden veelal een dubbelfunctie, hetgeen niet ongebruikelijk was. Wonen werd gecombineerd met het drijven van een (kleine) ambacht. De werkruimte bevond zich dan aan de wegzijde, de woonruimte aan de achterzijde. Deze opzet is vrij algemeen en kwam in heel Nederland voor. Ook toen de bebouwing zich verdichtte, en het onderzoeksgebied een meer stedelijk karakter kreeg, bleef deze hoofdopzet gehandhaafd. De dwarsgeplaatste panden werden later gesplitst waarna de bouwdelen in de richting van de Rijn werden uitgebouwd. Ook deze ontwikkeling houdt verband met de verstedelijking van het gebied.

Vanaf het midden van de 19e eeuw werden panden verbouwd tot winkel met bovenwoning, hetgeen karakteristiek voor deze tijd te noemen is. De panden werden met een verdieping verhoogd, en ook de zolder werd bewoonbaar door de toepassing van Mansardedaken of dakconstructies met een kreupele stijl kapspanten.

Enkele van de diepe huizen lijken volgens een, vrij los gebruikte, standaardopzet te zijn ingedeeld die ook bij het onderzoek Lage Zijde 9c zuid en Hooftstraat 133-141 zijn aangetroffen.[131] De indeling bestond grofweg uit een onverwarmbare voorruimte met daarachter een tussenkamer en een achterkamer. Eén van deze twee kamers was verwarmbaar. De achterkamer kon (deels) onderkelderd zijn. De tussenkamer was minder breed omdat op deze locatie ook de verbindingsgang langs één van de bouwmuren aanwezig was en een deel gebruikt kon worden voor het trappenhuis.

[131] *Meijer en van Dam 2017, Meijer en van Dam 2018*

11. Beantwoording van de onderzoeksvragen

Archeologische begeleiding van de sloop en proefputtenonderzoek:

- *Zijn er bebouwingsresten (funderingen, uitbraaksleuven, kelders, vloeren e.d.) uit de Late Middeleeuwen en/of de Nieuwe tijd aanwezig?*

De aangetroffen bebouwingsresten hebben een datering in de Nieuwe tijd, vanaf het einde van de 16e eeuw, maar dateren vooral vanaf de 17e eeuw. Bebouwingsresten uit de Late Middeleeuwen zijn niet aanwezig.

- *Kunnen aangetroffen bebouwingsresten gekoppeld worden aan gebouwen die aangegeven staan op historische kaarten? (bijvoorbeeld historische kaart van Floris Balthasars uit 1615 en de kadastrale kaart uit 1811).*

Het is niet mogelijk de aangetroffen bebouwingsresten te koppelen aan het kaartmateriaal dat in 1615 werd vervaardigd. Daarvoor is de afgebeelde bebouwing te schematisch weergegeven. Feitelijk vertelt deze kaart ons alleen dat in dat jaar, ongeveer op die locatie, bebouwing aanwezig was. Over de mate van bebouwingsdichtheid, aard, vorm, grootte en uiterlijk van de gebouwen zegt deze kaart niets.

De bebouwingsresten kunnen wel gerelateerd worden aan de bebouwing die omstreeks 1811 werd ingetekend. Hierbij dient zich wel een moeilijkheid aan, namelijk dat de vrij grote bouwvolumes die op deze kaart staan weergegeven bestonden uit samengevoegde gebouwen en bouwdelen. Het is niet altijd duidelijk hoe de aangetroffen resten zich verhouden tot deze plattegronden. Van enkele gebouwen zijn historische bouwtekeningen bewaard gebleven, zodat delen van de bebouwingsgeschiedenis wel verduidelijkt konden worden. Ook werd bij het vergelijken van de bouwtekeningen en de kadastrale kaart duidelijk dat de karakteristieke stegen soms in de 20e eeuw nog werden bebouwd.

- *Wat is de verstoringsdiepte van de gesloopte recente funderingen en eventuele kelders?*

De verstoringsdiepte verschilt per perceel, maar is over het algemeen vrij oppervlakkig. Dit komt doordat tot aan de sloop van het complex in 2016 de historische bouwsubstantie en indelingen nog aanwezig waren. Wel werden enkele grote betonnen funderingen tussen de oude baksteenfunderingen aangetroffen. Deze werden pas gesloopt nadat het archeologisch vlak was gedocumenteerd.

- *Zijn onder de gesloopte funderingen andere archeologische waarden aanwezig (eventueel aanwezige archeologische resten worden uitgebreid onderzocht tijdens de aansluitende archeologische opgraving)?*

Ja, deze zijn aanwezig en zijn tijdens de archeologische opgraving onderzocht.

- *Hebben deze bevindingen een gevolg voor de aanpak en/of omvang van het vervolgonderzoek? Dient het vervolgonderzoek plaats te vinden in de vorm van een archeologische begeleiding of een opgraving en waarom? Kunnen bepaalde delen van het plangebied vrijgesteld worden van vervolgonderzoek en waarom?*

Na de begeleiding van de sloop van de vloeren en de aanleg van drie proefsleuven bleken de archeologische resten nog intact. De gelijkenis met de opgraving aan de Lage Zijde 9c zuid, direct ten zuiden van het plangebied, was voldoende om over te gaan op een archeologische opgraving, in plaats van begeleiding.

Vragen voor de archeologische opgraving:

- *Zijn er aanwijzingen dat de opbouw van de diepere ondergrond (ophogingspakketten, chronologie in de Rijnbedding) afwijkt van hetgeen is aangetroffen in het gebied 9c zuid? Zo ja, wat zijn de verschillen en wat betekent dit voor het beeld van het plangebied?*

De opbouw van de diepere ondergrond komt overeen met die van Lage Zijde 9c zuid. Op beide locaties zijn ophooglagen en aanplempingen aangetroffen die met palenrijen of beschoeiingen zijn gefixeerd. Hieronder zijn de afzettingen van de Rijn waargenomen.

- *Wat is de aard, datering, fasering, conservering en dichtheid van de aanwezige archeologische resten?*

De aangetroffen (bouwmuur)funderingen, kelders en putten dateerden vanaf het einde van de 16e, maar vooral vanaf de 17e eeuw. De jongste resten hebben een datering in de 20e eeuw. Meest in het oog springend was het funderingscluster dat gerelateerd kon worden aan een koeienstal, welke in de 17e eeuw, als onderdeel van het complex van gebouwen dat hoorde bij De Prins van Oranje, als paardenstal werd ingericht.

Het gehele onderzoeksgebied was gevuld met funderingen, met uitzondering van de gedeelten die tot aan de sloop onbebouwd waren, namelijk de steegjes die de achterterreinen ontsloten. De funderingen waren goed geconserveerd aangezien tussen sloop en onderzoek slechts weinig tijd was verstreken. Wel ontbraken enkele delen van de oudste funderingen, hetgeen verband houdt met latere wijzigingen in de gebouwen.

Op het niveau van vlak 2 werden ook greppels, kuilen en paalkuilen aangetroffen. Deze sporen hebben een datering in de Late Middeleeuwen en vroege Nieuwe tijd en zijn aan het begin van de Nieuwe tijd gedempt, voor de aanleg van de 17e eeuwse bebouwing.

- *Hoe was het terrein ingericht? Zijn er meerdere percelen? Wat is de omvang van deze percelen?*

Het gehele onderzoeksgebied was ingericht met bebouwing. Het vermoeden bestaat dat deze in eerste instantie een agrarisch karakter had, in zekere zin vergelijkbaar met de oostzijde van de Hooftstraat. Met de ontwikkeling van het dorp kreeg de bebouwing een meer stedelijk karakter, waarbij de gebouwen veelal in gebruik waren als nering of klein ambacht, gecombineerd met wonen.

Het onderzoeksgebied was ingedeeld met percelen van verschillende grootte. Deze ruime percelen werden later gesplitst, als gevolg van de ontwikkeling van het dorp en de daarmee verband houdende verdichting van de bebouwing. Interessant is, zo is gebleken bij onderzoek aan de Hooftstraat 133-141, dat de percelen aan de Rijnzijde eigendom konden zijn van mensen die aan de land- of oostzijde van de straat woonden.[132] De bebouwing aldaar had een agrarisch karakter. De percelen aan de Rijnzijde zullen vooral gebruikt zijn voor de overslag van goederen. Na de splitsing van de percelen bleven enkele stegen in bezit en/of gebruik van de eigenaren aan de oostzijde. Zo behielden zij toegang tot de verkeersader die de Rijn was.

- *Is er sprake van bebouwingsresten? Wat is de datering van deze resten? Is hier een fasering in aan te brengen en zijn er sporen van hergebruik aanwezig?*

Ja, er is sprake van bebouwingsresten binnen het gehele onderzoeksgebied. Deze dateren uit de tijdspanne tussen de 17e en 20e eeuw. Faseringen lijken vooral verband te houden met de ontwikkeling en groei van het dorp. Zo zijn er aanwijzingen dat de “oorspronkelijke bebouwing”, die naar het zich laat aanzien doorgaans evenwijdig aan de straat werd opgetrokken, werd gesplitst en de zo ontstane bouwdelen in de richting van de Rijn uitgebreid. Vanaf het midden van de 19e eeuw is de tendens zichtbaar die karakteristiek voor deze tijd genoemd kan worden. Het verbouwen van panden die al een gedeelde woon/winkelfunctie hadden winkelwoningen. Bij de verbouwing werd een meer strikte scheiding tussen wonen en winkel gerealiseerde door de woning naar boven te verplaatsen, in een toegevoegde verdieping (en zolder).

Het verloop van sporen uit de 17e eeuw, naar de 18e en 19e eeuw is voornamelijk bepaald op historische bouwdossiers. Door dat bakstenen kostbaar bouwmateriaal waren werden deze veelal hergebruikt. De sporen konden daardoor niet zo goed op basis van de bakstenen worden gedateerd.

- *Om wat voor type bebouwing gaat het? Wat is de omvang, vorm, constructiewijze en (indien mogelijk) functie van eventueel aanwezige gebouwen?*

Tijdens het onderzoek waren geen gebouwen meer aanwezig. De onderzoeksvraag moet dan ook beantwoord worden middels de resultaten van het archeologisch onderzoek, gecombineerd met het beknopte historisch onderzoek naar historische foto's en de gegevens uit de geraadpleegde bouwdossiers.

[132] *Meijer en van Dam 2017*

De bebouwing die in 2016 gesloopt werd, was opgetrokken met bakstenen en had over het algemeen een rechthoekig grondvlak, dak haaks op de straat was georiënteerd. Deze vorm kon primair zijn, of het gevolg van splitsing en verlenging van een ouder, dwarsgeplaatst pand.

Over de constructiewijzen kan niets zinnigs gezegd worden aangezien de gebouwen zonder onderzoek werden geamoveerd. Wel is duidelijk dat de muren op staal waren gefundeerd en vertrapten vaak enkele keren. In een enkel geval bestond de eerste funderingslaag uit turfblokken. Het muurwerk van de funderingen werd doorgaans zonder duidelijk verband opgetrokken aangezien dit nooit in het zicht zou komen. Het metselwerk werd gevoegd met kalkmortel of tras.

De historische bouwtekeningen laten vooral de plattegronden zien, doorsneden werden pas voorgelegd bij nieuwbouw. De bestaande situatie werd daarbij achterwege gelaten. De constructies die bij de nieuwbouw werden toegepast, enkelvoudige balklagen en Mansardedaken of daken met kreupelestijl kapspanten, zijn karakteristiek voor de bouwtijd te noemen. De toepassing van de genoemde kaptypes houdt verband met het uitbreiden en verbeteren van de woning. Dergelijke daken maakten een bewoonbare zolder mogelijk.

Voor wat betreft de functie lijkt er geen spectaculaire ontwikkeling geweest te zijn. Handel of kleine ambacht werd gecombineerd met wonen. Eén cluster wijkt hier van af, en dat is het deel waar in de 17e eeuw de herberg Prins van Oranje werd onder gebracht. Zowel qua functie, en ook de aanwezigheid van een speel- of theehuisje is interessant. Dergelijke speelhuisjes zijn karakteristiek voor de 18e eeuw en werden primair als luxeproduct gebouwd.

Zoals gebruikelijk was bij de winkel- of ambachtspanden de werkruimte aan de straat te vinden en de woonruimte aan de achterzijde. Er lijkt, met de nodige voorzichtigheid, zich wel een bepaalde standaardopzet van de begane grond af te tekenen. Deze opzet bestaat uit een (onverwarmbare) voorruimte en een woonruimte aan de achterzijde, gescheiden door een (soms onderkelderde) tussenkamer.

Vanaf de late 19e eeuw en de vroege 20e eeuw is een ontwikkeling te zien die karakteristiek is voor deze tijd. Namelijk de ontwikkeling van de winkelwoning. Deze ontwikkeling, waarbij een meer strikte scheiding werd gerealiseerd tussen wonen en werken, kan in verband worden gebracht met nieuwe inzichten met betrekking tot hygiëne en verbetering van woonsituaties. Eén en ander resulteerde in het vaststellen van de woningwet in 1905. Hierin stonden onder meer bepalingen voor het minimale aantal vierkante meters woonoppervlak. Om hieraan te voldoen werden bijvoorbeeld zolder ingericht tot woning, waarbij bestaande daken werden vervangen door Mansardedaken. Ook kwam het voor dat huizen met een woonverdieping werden verhoogd.

Met enige voorzichtigheid kan wel worden gesteld dat er sprake was van een zekere standaard opzet. Deze bestond uit een onverwarmbare voorkamer (in gebruik als winkel of werkplaats) met daarachter een tussenkamer en een achterkamer. Eén van deze kamers kon verwarmd worden.

- *Is er een relatie tussen sporen en vondsten binnen en buiten de bebouwing? Wat is die relatie?*

Bebouwing is aangetroffen binnen het gehele onderzoeksterrein. Sprake van onbebouwde delen, behalve de stegen, is er niet. Deze vraag kan daarom niet worden beantwoordt.

- *Wat is de samenstelling van de gesloten vondstcomplexen en geeft dit een indicatie van de sociale en economische achtergrond van de bewoners?*

<u>Greppel S578 (1600-1625/1650)</u>
In de vulling van dwarsgreppel/sloot S578 zijn fragmenten roodbakkend aardewerk, witbakkend aardewerk, witbakkend Weser aardewerk en majolica gevonden. Een schenkkan van witbakkend aardewerk is voor een groot deel compleet. Het merendeel van het aardewerk behoord tot eetgerei en tafelgerei uit het begin van de 17e eeuw. De greppel heeft ook een aantal fragmenten van kinderschoentjes met maat 22 en 23 opgeleverd. Het gaat om twee typen, waarvan één een datering in de 17e eeuw en één heeft een datering aan het einde van de 17e of 18e eeuw.

Uit de greppel is ook een elzenhouten schaal afkomstig. Op meerdere plekken zijn kleine nagels in het hout aangebracht en op de onderzijde zijn duidelijk donkere verkleuringen waarneembaar, die gerelateerd zouden kunnen zijn aan het gebruik. De verkleuringen zouden kunnen zijn ontstaan door blakering, verf of insmeren met teer om het geheel waterafstotend te maken.

Op basis van dit vondstmateriaal is de sociale status niet goed te bepalen. Het ontbreken van luxe serviesgoed en het voorkomen van een houten schaal die is gerepareerd, kan duiden op een lage sociale status

Beerput- en kuil S559/562 (1671-1700 en 1844-1865)
Het merendeel van het aardewerk uit beerput S559 dateert uit de laatste drie decennia van de 17e eeuw. Desondanks bevinden zich fragmenten van enkele oudere middeleeuwse voorwerpen in de kuil en zijn twee veel jongere steengoed flessen uit de 19e eeuw gevonden. Dit komt waarschijnlijk doordat de twee steengoed flessen afkomstig zijn uit de nazak van de beerput. Uit deze nazak is waarschijnlijk ook het ijzeren mesje afkomstig. Het is machinaal vervaardigd en zal in de 20e eeuw zijn vervaardigd.

In de 17e-eeuwse vulling ontbreekt schenk- en drinkgerei geheel. Het merendeel van de vormen behoort tot het tafel- en eetgerei, waaronder diverse koppen van roodbakkend en witbakkend aardewerk en majolica en faience borden. Dergelijke koppen zijn gebruikt bij het drinken en eten van bijvoorbeeld melk, pap of soep. Ook vormen die behoren tot het kookgerei ontbreken. Dit is opvallend voor aardewerk uit deze periode. Waarschijnlijk is afval uit de keuken elders weggegooid. Wel zijn fragmenten gevonden van drie testen van roodbakkend aardewerk voor persoonlijke verwarming en een witbakkende blaker en kandelaar voor verlichting. In de categorie sanitair zijn drie roodbakkende pispotten te noemen Pispotten werden vooral 's nachts gebruikt, om een nachtelijke gang naar het secreet te besparen. Tenslotte zijn vijf kleipijpen te noemen als rookgerei.

Van hout werd een deel van een bezem en een kam van buxushout gevonden.

Het ziet er naar uit dat dit afval afkomstig is van de herberg de Prins van Oranje, dat op dit perceel was gevestigd, doordat de objecten die bij een normaal huishouden ontbreken en het voorkomen van vooral tafel- en eetgerei, kandelaars en pispotten. Hierdoor is dit spoor niet geschikt om iets te zeggen over de sociale status van de bewoners, aangezien de herberg vooral veel tijdelijke bewoners huisveste. De uitbater kan in de sociale middenklasse worden geplaatst.

Goot S438 (1800-1825)
Waarschijnlijk is de goot S428 aangelegd, de beerput S559/562 niet meer voldeed. Het materiaal in de goot zal afkomstig zijn van de herberg de Prins van Oranje. In de vulling van de goot is een redelijk grote hoeveelheid aardewerk gevonden dat hoofdzakelijk dateert uit de 18e en het begin van de 19e eeuw. Gezien de aanwezigheid van industrieel wit aardewerk met een volledig wit baksel wordt een depositietijd aangehouden in het eerste kwart van de 19e eeuw.

Een redelijk deel van het aardewerk bestaat uit schenk- en drinkgerei van steengoed, porselein, industrieel steengoed en industrieel wit aardewerk. Onder het schenkgerei bevindt zich een baardman kan uit Frechen en een deksel van industrieel wit aardewerk, dat waarschijnlijk behoort tot een thee- of koffiepot. Het drinkgerei bestaat uit schotels en koppen en tafel- en eetgerei zijn het beste vertegenwoordigd. Zo zijn een roodbakkend bord, negen faience borden, drie borden van Chinees porselein en vier borden van industrieel wit aardewerk te noemen. Ook twee koppen van roodbakkend aardewerk zijn gebruikt om uit te eten. Een faience plooischotel, een grote deksel (van een terrine?) van industrieel wit aardewerk en een kom van industrieel wit aardewerk zijn gebruikt bij het opdienen van voedsel aan tafel. Het kookgerei bestaat uit een bakpan met hoge kraagrand en cilindrische grape uit Bergen op Zoom te noemen. Een witbakkend kom is waarschijnlijk ook gebruikt in de keuken bij de bereiding van voedsel. Een steengoed fles is gebruikt voor de opslag van mineraalwater of sterke drank. Een vierkante test van roodbakkend aardewerk is gebruikt bij persoonlijke verwarming. Tenslotte is een witbakkend pispot te noemen als sanitair.

Tenslotte is een grote hoeveelheid kleipijpen gevonden in de goot. Eén kleipijp heeft een trechtervormig model en dateert waarschijnlijk uit de eerste helft van de 18e eeuw. De meerderheid, namelijk 14 exemplaren, heeft een ovaal model uit de 18e of het begin van de 19e eeuw. Eén van de kleipijpen is op de ketel volledig versierd met een reliëf met de tekst 'Eendracht maackt macht'.

Uit goot S438 zijn in totaal twintig fragmenten glas afkomstig, die aan minimaal zes exemplaren zijn toe te schrijven. Het betreft de fragmenten van drie bekers en drie flessen. Het glas uit goot S438 heeft een ruime datering vanaf de 17e tot en met de 19e eeuw. Op basis van het aardewerk wordt een depositietijd in het eerste kwart van de 19e eeuw aangehouden. De fragmenten van drie bekers zijn mogelijk als opspit te beschouwen.

Van metaal werd een hengsel van een kookpot- of ketel gevonden in de goot. Ook werd hierin het lakzegel aangetroffen. In de goot werd ook een spinstokje van hout van de zilverspar (*Abies alba*) en een stokje mogelijk van essenhout (cf. *Fraxinus* spec) gevonden. Dergelijke spintol is tot in de 17e eeuw gebruikt om wol te spinnen. De functie van het tweede stokje is onbekend. Ook werd een houten schoenzool van wilgenhout gevonden. De lengte van de zool komt overeen met maat 43, wat een aanwijzing is dat het waarschijnlijk van een man is geweest. Dit type schoen is niet door mensen met een hoge sociale status gedragen, maar door de werkende mens.

Net als bij de beerput/kuil S559/562 is het niet mogelijk op basis van het vondstmateriaal de status van de bewoners te bepalen, omdat het om afval van de herberg gaat. Wel is duidelijk dat er ten opzichte van de 17e eeuw, qua type materiaal niet veel is veranderd in de 19e eeuw.

Waterput S490 (1900-1920)
Op het binnenterrein van Hooftstraat 55 is waarschijnlijk aan het einde van de 19e eeuw een waterput geslagen. In deze periode is het perceel opnieuw ingericht en is over de funderingen van de paardenstal van de herberg heen gebouwd. In de vulling van de waterput zijn diverse vondsten aanwezig, die dateren aan het begin van de 20e eeuw. Dit betreft met name schenk- en drinkgerei, maar er werden ook fragmenten van een bord, een kleine (eet)kom en een ronde onderzetter met gat van industrieel wit aardewerk gevonden. Tenslotte zijn een bandoor van een pispot van industrieel wit aardewerk en een knikker van witbakkend aardewerk gevonden. De knikker van 3 cm doorsnede heeft een gemarmerde beschildering in roze en paars. Vergelijkbare knikkers, zogenaamde Benningtons, zijn gemaakt in het oosten van Duitsland in Schlesien aan de Poolse grens, tussen 1850 en 1920.

In deze waterput is ook een tandenborstel van been gevonden. Dat men het gebit verzorgde duidt wel op een wat hogere sociale status, al zal dit in het begin van de 20e eeuw wel een steeds algemenere trend worden. Ook bij de inrichting van de woningen werd de nadruk op een betere hygiëne gelegd.

- *Indien sprake is van scheepshout: wat is de constructiewijze van de (delen van) vaartuigen?*

Vaartuigen zijn niet aangetroffen. Uit de analyse van het verzamelde hout blijkt dat er wel sprake is van hergebruikt hout, maar dit is niet van schepen of andere vaartuigen afkomstig.

- *Indien sprake is van sporen gerelateerd aan visserij: wat is de datering en fasering van deze resten?*

Tijdens het veldwerk zijn geen sporen van visserij herkend, maar doordat de locatie aan het water ligt is het wel aannemelijk dat men heeft gevist. Dit zal echter niet op commerciële basis hebben plaats gevonden, maar voor eigen gebruik. In een goot S438 werd een groot aantal visbotten aangetroffen. Het spoor heeft een datering in het eerste kwart van de 19e eeuw. In de goot zijn zoetwatervissen zoals baars, snoek en karperachtigen gevonden. Deze zullen in de directe omgeving zijn verkregen. Zeevissen, zoals kabeljauw en schelvis zijn aangekocht en via handel van zee richting Alphen gekomen.

- *Zijn er sporen of structuren van hout aangetroffen? Zo ja, welke houtsoorten zijn daarvoor gebruikt?*

Ja, er zijn sporen en structuren van hout aangetroffen. Het gaat om palenrijen, beschoeiingen, losse palen en planken en vlechtwerk. Deze zijn gemaakt van eik, grenen, es, els, wilg en fijnspar.

- *Kan iets gezegd worden over de herkomst en datering van het aangetroffen hout?*

Paaltjes en het vlechtwerk dat van es, els en wilg is gemaakt, zal lokaal zijn verkregen. Eikenhout kan ook uit de buurt zijn gehaald, maar in de Nieuwe tijd komt dit ook uit Duitsland en Scandinavië. Ook grenenhout komt uit deze periode uit Scandinavië. Twee palen zijn middels dendrochronologisch onderzoek geanalyseerd. Hieruit blijkt dat de paal S554 (uit goot S438) en plank S273 na het begin van de 16e eeuw in het zuiden van Noorwegen zijn gekapt.

Het eikenhout waarvan het tondeksel (vnr. 255) en de ton S559 (vnr. 299-302) is gemaakt, komt niet uit Nederland. Dit komt waarschijnlijk uit het land waar de ton is gemaakt, vermoedelijk Duitsland of Frankrijk. Doordat bij de ton uit de beerkuil (S559) een ritsmes is gebruikt om de ton te markeren, dateert de ton voor 1700.

Van beukenhout is een soort balk met groeven gevonden. De exacte functie is niet duidelijk, maar het kan zijn gebruikt bij de bouw van een gemetselde boog. Beukenhout kan uit de regio komen, net als

buxus hout. Van buxushout is een deel van een kam gevonden. Kammen van buxushout zijn bekend vanaf de Middeleeuwen.

- *Heeft de bebouwing langs de Hooftstaat altijd een stedelijk karakter gekend, of zijn er aanwijzingen voor een boerenerf? Zo ja, waaruit bestaan deze aanwijzingen en wat zegt dit over de ontwikkeling van de late Middeleeuwen naar de Nieuwe tijd in Oudshoorn? Was er in de 13e eeuw ook al sprake van lintbebouwing? Of waren er toen verspreide boerderijen?*

Het plangebied is aan het einde van de Middeleeuwen in gebruik genomen. In deze perioden zijn sloten gegraven en zullen ook houten beschoeiingen zijn aangelegd. Sporen van (houten) bebouwing zijn niet aangetroffen. Doordat het slechts om een smalle strook langs het water gaat, zal er zeker sprake zijn van lintbebouwing, al lagen de boerderijen wel verspreid. De vroegst aangetroffen bebouwing stamt uit de 17e eeuw en toen lagen de panden in de lengterichting van de weg. Pas in de 18e en 19e eeuw ontstond de noodzaak, door ruimte gebrek, om de panden dwars op de straat te bouwen. Toch bleven er nog stegen bestaan waardoor de eigenaren aan de oostzijde van de Hooftstraat nog bij de Rijn konden komen.

- *Kan er op basis van de vondsten en sporen iets gezegd worden over eventuele (ambachtelijke) activiteiten die op het betreffende perceel zijn uitgevoerd?*

Op basis van het vondstmateriaal konden geen ambachten worden gespecificeerd. Wel kan op basis van de indeling van de huizen bepaald worden dat de bewoners een bepaalde ambacht hebben bedreven en de producten in de winkel aan de straatzijde te koop aan boden. Wat de producten precies waren is niet bekend, behalve voor het complex aan de Hooftstraat 59-63. Hier is vanaf de 17e eeuw tot aan de sloop in 2016 een bakkerij gevestigd.

- *Welke diersoorten en skeletelementen zijn aangetroffen en wat zeggen deze over de variatie in diersoorten, de skeletelementen, de slachtleeftijd van de dieren, de slachtsporen, sporen van leer- en/of botbewerking, schofthoogte, populatieverhoudingen, indicatie voor gebruik van dieren en de vraag of de dieren van elders zijn aangevoerd of ter plekke geleefd hebben en zijn geslacht.*

Tijdens het onderzoek zijn botten van rund, varken, schaap/geit, hond, kat, rat, paard, zwarte kraai, kip, eend, gans, baars, paling, platvis, haring, schelvis, kabeljauw, karperachtigen, snoek en tarbot gevonden. Rund, varken, schaap/geit en paard zijn in de buurt gehouden, maar waarschijnlijk wel aan de oostzijde van de Hooftstraat. Hond en kat zullen wel binnen het plangebied zijn gehouden.

Bij de zoogdieren is het rund de meest aangetroffen soort. Dit geeft aan dat het hoofdbestanddeel van het dieet uit rundvlees bestond en dat er af en toe varkensvlees of vlees van schaap/geit werd genuttigd. De runderbotten zijn niet van dieren die op een bepaalde leeftijd werden geslacht. Zo zijn er botten van pas geboren kalveren, dieren jonger dan twee tot drieënhalf jaar oud, dieren van ca. twee jaar oud, dieren ouder dan één tot twee jaar oud en dieren ouder dan vier jaar. De varkens en schaap/geiten zijn geslacht toen ze ouder dan één jaar waren, maar jonger dan twee tot drie jaar. Ook werd er gevogelte gegeten, zoals kip, eend en gans. Mogelijk heeft men ook kraai gegeten, maar dit dier kan ook overlast veroorzaakt hebben en uit de weg zijn geruimd. Doordat de locatie zo dicht aan het water ligt heeft men ook beschikking gehad over vis. Zoetwatervissen zoals baars, snoek en karperachtigen zijn in de directe omgeving verkregen. De zeevissen zijn aangekocht en via handel van zee richting Alphen gekomen. Kabeljauw en schelvis werden aan boord al gezouten. Deze zogenaamde stokvissen waren lang houdbaar en konden daardoor over grote afstand worden verhandeld.

Soorten die niet zijn gegeten zijn de kat, de hond en het paard. Deze dieren zijn begraven en van hond en kat zijn ook enkele losse botten gevonden. Het skelet van de hond is waarschijnlijk van een dier geweest dat mogelijk een kar heeft getrokken. De hond is vermoedelijk ook redelijk oud geworden. Het paard is dat niet geworden. De botten zijn van een dier dat tussen drieënhalf en vijf jaar oud. aangezien paarden pas in het derde levensjaar lasten kunnen dragen en bereden kunnen worden, heeft de eigenaar er maar kort gebruik van kunnen maken. Dit komt mogelijk doordat het gebit niet vlak is afgesleten. Door de schuin afgesleten kiezen had het dier pijn in de bek en zal het te weinig voeding binnen hebben gekregen. Mogelijk is dit de doodsoorzaak geweest.

- *Wanneer was de omschakeling van houtbouw naar steenbouw? Hoe kan deze in beeld gebracht worden?*

Van houtbouw is geen sprake, daarom kan deze vraag niet worden beantwoord.

12. Conclusie en aanbevelingen

In opdracht van Herkon en de gemeente Alphen aan den Rijn heeft archeologisch onderzoeksbureau IDDS Archeologie op 28 januari een begeleiding en van 6 juni tot en met 18 augustus 2016 een proefsleuvenonderzoek, gevolgd door een opgraving uitgevoerd aan de Hooftstraat 49-67 in Alphen aan den Rijn, gemeente Alphen aan den Rijn. De aanleiding voor dit onderzoek is de geplande nieuwbouw op de locatie in de vorm van drie nieuwe appartementengebouwen. De bouwkuip is uitgegraven tot een diepte van ca. 92 cm onder maaiveld (0,92 m -NAP). Ter hoogte van de liftputten en kraanpoer was dit ongeveer 1,30 m en 1,70 m –mv.

Het terrein is aan het einde van de Middeleeuwen in gebruik genomen. In deze periode worden de percelen ingericht en sloten gegraven. Op basis van het aardewerk is er vanaf de 15e eeuw sprake van een meer intensief gebruik van het terrein. Sporen van bewoning of andere structuren uit deze periode zijn echter niet aangetroffen.

De oudst aangetroffen bebouwing stamt uit het einde van de 16e eeuw, maar de bedrijvigheid en bebouwing in het gebied komt in de 17e eeuw pas los. Het meest tot de verbeelding sprekend is ongetwijfeld de geschiedenis van Hooftstraat 49, waar de herberg Prins van Oranje was gevestigd. De herberg werd kort na 1593 gebouwd en is vanaf het tweede kwart van de 17e eeuw tot in 1938 een horecagelegenheid geweest.

Een ander interessant complex was de bakkerij die gevestigd was in Hooftstraat 59-63. Uit de bouwtekeningen, gecombineerd met de archeologische gegevens was vrij duidelijk de ontwikkeling af te lezen die aanving vanuit een 17e eeuws dwarspand. Een aardig gegeven is dat op deze locatie al in 1655 een bakkerij werd vermeld en dat er in het pand een bakkerij was gevestigd tot het in 2015 werd gesloopt.

De overige gebouwen hebben ook hun oorsprong in de 17e eeuw. Deze gebouwen hadden meestal een rechthoekige plattegrond, evenwijdig aan de weg. Fundamenten van gebouwen met een diepe plattegrond, dus haaks op de weg, werden ook aangetroffen. Aangaande de aangetroffen resten van deze bakstenen gebouwen, zoals de funderingen, kelders, putten en kelders kan gesteld worden dat deze dateerden uit de tijdspanne tussen de 17e en de 20e eeuw. Deze gebouwen hadden veelal een dubbelfunctie, hetgeen niet ongebruikelijk was. Wonen werd gecombineerd met het drijven van een (kleine) ambacht. De werkruimte bevond zich dan aan de wegzijde, de woonruimte aan de achterzijde. De dwarsgeplaatste panden werden later gesplitst waarna de bouwdelen in de richting van de Rijn werden uitgebouwd. Ook deze ontwikkeling houdt verband met de verstedelijking van het gebied.

Vanaf het midden van de negentiende eeuw werden panden verbouwd tot winkel met bovenwoning, hetgeen karakteristiek voor deze tijd te noemen is.

12.1. Aanbevelingen

Het archeologisch onderzoek heeft de archeologische resten binnen de maximale verstoringsdiepte onderzocht (0,92 m –NAP, plaatselijk tot 1,30 m en 1,70 m –NAP). Op het niveau van 0,92 m –NAP en 1,30 m –NAP werden nog steeds archeologische resten aangetroffen. De bodem van het plangebied is daarom niet ‘archeologievrij’. Mocht in de toekomst nog verder worden afgegraven, dan is archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk.

Bovenstaand advies dient gecontroleerd en beoordeeld te worden door de bevoegde overheid, in dit geval de Gemeente Alphen aan den Rijn. Deze zal vervolgens een besluit nemen inzake de te volgen procedure. IDDS Archeologie wil meegeven dat voordat dit besluit genomen is, er niet begonnen kan worden met bodemverstorende activiteiten of activiteiten die voorbereiden op bodemverstoringen.

Het uitgevoerde onderzoek is op zorgvuldige wijze verricht volgens de algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Het archeologisch onderzoek is erop gericht om de kans op het onverwacht aantreffen dan wel het ongezien vernietigen van archeologische waarden bij bouwwerkzaamheden in het plangebied te verkleinen. Aangezien het onderzoek is uitgevoerd door middel van een steekproef kan echter, op basis van de onderzoeksresultaten, de aan- of afwezigheid van eventuele archeologische waarden niet gegarandeerd worden.

Literatuur en kaarten

ANWB, 2005: *ANWB Topografische Atlas Zuid-Holland 1:25000*, Den Haag.

Bartels, M., 1999: *Steden in Scherven. Vondsten uit beerputten in Deventer, Dordrecht, Nijmegen en Tiel (1250-1900)*, Amersfoort.

Behre, K.-E., 1981*: The interpretation of anthropogenic indicators in pollen diagrams (Pollen et Spores 23).*

Bergström, P.L./L.H. van Wijngaarden-Bakker, 1983: *De metapodia als voorspellers van formaat en gewicht bij runderen* (IVO-rapport B-206)

Bitter, P., 1988: 15de eeuw pottenbakkersafval uit het ir. Driessenplein te Leiden, in: L. Barendregt & H. Suurmond-van Leeuwen (red.), *Bodemonderzoek in Leiden 10, Jaarverslag 1987*, Leiden, 141-148.

Bitter, P., 1992: Vroeg-17de-eeuws pottenbakkersafval uit de pottenbakkersgang te Leiden, in: L. Barendregt & H. Suurmond-van Leeuwen, *Bodemonderzoek in Leiden 13 en 14*, Leiden, 19-32.

Boessneck, J., 1969: 'Osteological differences between sheep (*Ovis aries* Linné) and goat (*Capra hircus* Linné)', in: *Science in archaeology*. blz. 331-358.

Brinkmann, B., 1982: Zur datierung von Mineralwasserflaschen aus Steinzeug, in: M. Meinz (red.), *Keramos 98*, Mannheim, 7-36.

Brinkmann, B., 1985: Der Mineralwasserversand in Steinzeugflaschen, V. Roisdorf, in: *Der Mineralbrunnen 9*, Bonn, 384-397.

Bruijn, A., 1964: *Die Mittelalterliche keramische Industrie in Südlimburg* (Berichten van de rijksdienst voor het oudheidkundig bodemonderzoek 12-13), Amersfoort.

Bruijn, A., 1992: *Spiegelbeelden: Werra-keramiek uit Enkhuizen 1605*, Zwolle.

Centraal College van Deskundigen, 2013: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie*, versie 3.3, Gouda.

Clevis, H. & J. Kottman, 1989: *Weggegooid en teruggevonden. Aardewerk en glas uit Deventer vondstcomplexen 1375-1750*, Deventer.

Clevis, H. & H. van Gangelen (red.), 2009: *Werra keramiek uit Enkhuizen opnieuw bekeken. Studies aangeboden aan Jan Thijssen*, Zwolle.

Driesch, A. von den & J. Boessneck, 1974: 'Kritische Anmerkungen zur Widerristhöhenberechnung aus Längenmassen vor- und frühgeschichtlicher Tierknochen', in: *Saugetierkundige Mitteilungen 22*. blz. 325-348.

Driesch, A. von den, 1976: 'A Guide to the Measurement of Animal Bones from Archaeological Sites', in: *Peabody Museum Bulletin 1*. Cambridge.

Duco, D. H., 1987: *De Nederlandse kleipijp. Handboek voor dateren en determineren*, Leiden.

Duco, D.H., 2003: *Merken en merkenrecht. Van pijpenmakers in Gouda*, Amsterdam.

Gawronski, J. (ed.), 2012: *Amsterdam Ceramics. A city's history and an archaeological ceramics catalogue 1175-2011*, Amsterdam.

Goubitz, O., 2001: *Stepping through Time. Archaeological Footwear from Prehistoric Times until 1800*, Zwolle.

Groeneweg, G., 1992: *Bergen op Zooms aardewerk. Vormgeving en decoratie van gebruiksaardewerk gedurende 600 jaar pottenbakkersnijverheid in Bergen op Zoom*, Waalre.

Groothedde, M. & A. van Helbergen, 2007: *Uit de keuken van Herman Otto (1650-1657). Archeologisch onderzoek naar en analyse van de keramische inhoud van een beerput, behorende tot het huishouden van Herman Otto van Bronckhorst, graaf Van Limburg Stirum* (Zutphense Acheologische Publicaties 21), Zutphen.

Groot, M. 2010: *Handboek Zoöarcheologie. Materiaal en Methoden*. Amsterdam

Habermehl, K.-H., 1975: *Die Altersbestimmung bei Haus- und Labortieren*. Berlin.

Henkes, H.E., 1994: *Glas zonder glans. Vijf eeuwen gebruiksglas uit de bodem van de Lage Landen 1300-1800*, Rotterdam (Rotterdam Papers 9).

Hjelle, K.L., 1999*: Modern pollen assemblages from mown and grazed vegetation types in western Norway, Review of Palaeobotany and Palynology 107, 55-81.*

Hollander, L.A. den, 2000: Een Leidse pottenbakkerij 1616/1671, in: *Westerheem* 49-5, 194-208.

Hurst, J. G., D. S. Neal & H. J. E. van Beuningen, 1986: *Pottery produced and traded in north-west Europe 1350-1650* (Rotterdam Papers VI), Rotterdam.

Jacobs, E. & M.M.A. van Veen, 1996: *Van kerk tot rekenwerk Laat- en postmiddeleeuwse vondstcomplexen aan het Lange Voorhout* (Haagse Oudheidkundige Publicaties 3), Den-Haag

Jaspers, N., 2010: Aardewerk, in: J. Claeys, N.L. Jaspers & S. Ostkamp (red.), *Vier eeuwen leven en sterven aan de Dokkershaven in Vlissingen* (ADC Rapport 1635/ ADC Monografie 9), Amersfoort.

Jobse-van Putten, J., 1997*: Eenvoudig maar voedzaam, cultuurgeschiedenis van de dagelijkse maaltijd in Nederland*, Amsterdam.

Kaneda, A., 2012: Porseleinvondsten uit Bossche bodem, in: R. van Genabeek, E. Nijhof, F. Schipper & J. Treling (red.), *Putten uit het Bossche verleden. Vriendenbundel voor Hans Janssen ter gelegenheid van zijn afscheid als stadsarcheoloog van 's-Hertogenbosch*, Alphen aan de Maas, 251-261.

Kleij, P., 2007: *Archeologie van het platteland. Zeventiende- en achttiende-eeuwse vondsten van de Buurtweg te Akersloot*, Zwolle.

Kleij, P. & C. Scheffer-Mud, 2017: Arm en rijk aan vaart en dijk. Achttiende eeuws tafelglas van de Hogendijk en de Vaart in Zaandam, *Symposium Historisch Gebruiksglas 2016*, 30-47.

Koekkelkoren, A.M.H.C., 2016: *Plan van Aanpak inventariserend veldonderzoek proefsleuven met doorstart naar opgraving, Alphen aan den Rijn, Hooftstraat 49-55 en 65-67, gemeente Alphen aan den Rijn* (intern rapport) Noordwijk.

Korf, D., 1981: *Nederlandse Majolica*, Haarlem.

Kottman, J., 2010: Soo langh daer wat in is. De geschiedenis van de vroegmoderne wijnfles in onze streken, *Vormen uit vuur* 209/210, 51-71.

Laméris, A., 2017: Loodglas in Nederland in de achttiende eeuw. Een bijdrage aan de discussie over de herkomst van loodglazen, *Symposium Historisch Gebruiksglas 2016*, 48-61.

Land, A.H., 1984: Laat dertiende-eeuws pottenbakkersafval uit Leiden, in: D.E.H. de Boer, L. Barendregt & H. Suurmond-van Leeuwen (red.), *Bodemonderzoek in Leiden 6, Jaarverslag 1983*, Leiden, 51-62.

Lauwerier, R.C.G.M., 1988: *Animals in Roman times in the Dutch Eastern River Area*, Amersfoort (Nederlandse Oudheden 12).

Loo, E.N. van, 2014: *Hennep in Europa*, Wageningen.

May, E. 1985: Wideristhohe und langknochenmassen bei pferden. Ein immer noch aktuelles problem, *Zeitschrift fur saugetierkunde* 50, 368-382.

Meijer, Y., 2016.: *Evaluatie- en selectierapport Hooftstraat 49-67, Alphen aan den Rijn, gemeente Alphen aan den Rijn*, Noordwijk (IDDS Archeologie rapport).

Meijer, Y. & M.C. van Dam, 2017: *Archeologische begeleiding (protocol opgraven) Hooftstraat 133-141 Alphen aan den Rijn, gemeente Alphen aan den Rijn, IDDS Archeologie rapport 2042*, Noordwijk.

Meijer, Y. & M.C. van Dam, 2018: *Archeologische begeleiding en opgraving Lage Zijde 9c Zuid Alphen aan den Rijn, gemeente Alphen aan den Rijn, IDDS Archeologie rapport 2057*, Noordwijk.

Meulen, A. van der & P. Smeele, 2012: De pottenbakkers van Gouda 1570-1940 en hun betekenis voor de geschiedenis van de Nederlandse keramiek, Leiden.

Moerman, S., 2016: *Programma van Eisen: Hooftstraat 49-67 in Alphen aan den Rijn, gemeente Alphen aan den Rijn*.

Müller, K. & H. van Gangelen, 2007: Glas onder de loep. Materiaalanalystisch onderzoek van enkele kleurloze Groninger glasblazerijvondsten uit de late 17e eeuw, *Hervonden Stad* 12, 97-108.

Putten, M.J. van, 2013: *Alphen aan den Rijn, Plangebied Lage Zijde. Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennende fase)*, Deventer (BAAC-rapport V-12.0416).

Orsel, E.D., 2007: Rijswijkers in Leiden, Algemeen overzicht van bakstenen en metselwerk in Leiden en signalering van zestiende en zeventiende-eeuwse kenmerken. Leiden (Bodemonderzoek in Leiden 20).

Orton, C., P. Tyers & A. Vince, 1993: *Pottery in Archaeology*, Cambridge.

Ostkamp, S. e.a., 2009: Vijfhonderd jaar materiële cultuur aan de Venlose Maasboulevard. De keramiek, het glas, de kleipijpen en het metaal uit de opgraving, in: H.M. van der velde, Ostkamp, S., H.A.P. Veldman & S. Wyns (red.), *Venlo aan de Maas van vicus tot stad* (ADC Monografie 7), Amersfoort, 485-516.

Ostkamp, S., 2010: Geïmporteerd porselein, in: J. Claeys, N.L. Jaspers & S. Ostkamp (red.), *Vier eeuwen leven en sterven aan de Dokkershaven in Vlissingen* (ADC Rapport 1635/ ADC Monografie 9), Amersfoort, 141-144.

Ostkamp, S., 2012, van porseleinkrammer tot keramiekreparateur, in: *Vormen uit vuur. Uitgave van de Nederlandse vereniging van vrienden van ceramiek en glas 217* (2012/2), Utrecht, 39-51.

Smeele, P., 1989: Kollektive und individuelle Töpferzeichen auf niederländischer Irdenware – Ein Vergleich von Bergen op Zoom und Oosterhout während des 19. Jahrhunderts, in: J. Naumann, *Die Keramik vom Niederrhein und ihr Internationales Umfeld. Internationales Keramik-Symposium in Duisburg, Düsseldorf und Neuss 1988*, Düsseldorf, 116-121.

Soetens, J., 2001: *In glas verpakt. Packaged in glass. European bottles, their history and production*, Amsterdam.

Venne, A.C. van de, 2015: Bijlage 2: Uitwerking aardewerk, in: J. van der Weerden, *Venlo Kazerneterrein/MFC. Een Spaans fort met een Frans jasje. Opgraving* (BAAC rapport A-12.0262), 's-Hertogenbosch.

Verspay-Frank, S.L. 2009: *Verschillende voeten. Onderzoek naar regionale variatie in schoentypen in Nederland, Masterscriptie*.

Vitters, R., 2016: *Van herberg tot café De Prins van Oranje. De rijke geschiedenis van een beroemde onderneming in de Hooftstraat*. In: De Viersprong, geschiedkundig tijdschrift Alphen aan den Rijn, 33e jaargang, nummer 126.

Vitters, R., 2016: *Historisch onderzoek Hooftstraat 47 - 67 Alphen aan den Rijn. Kort verslag, informatie voor het archeologisch onderzoek*.

Vitters, R., 2018: *Koeienstal onder Hooftstraat 55 en 57*

Volken, M., 2014: *Archaeological Footwear. Development of shoe patterns and styles from Prehistory till the 1600's*, Assen.

Willemsen, A., 1997: Overal afblijven. De materiële cultuur van het kind, in: *Kinderen van alle tijden. Kindercultuur in de Nederlanden vanaf de middeleeuwen tot heden*, Zwolle, 31-52.

Willemsen, A., 1998: *Kinder delijt. Middeleeuws speelgoed in de Nederlanden*, Nijmegen.

Websites

http://www.alphen.com/2003/09/08/de-geschiedenis-van-oudshoorn Bezoekdatum: 12 oktober 2017.

http://www.graafschaploon.be/2-tekens-van-bijgeloof-op-gebouwen Bezoekdatum: 7 mei 2018.

http://www.wikipedia.nl

Bijlage 1. Topografische kaart

Legenda

- plangebied

IDDS Archeologie

Projectnaam:	Hooftstraat 49-67, Alphen aan den Rijn
Projectnummer:	46160615
OMnr:	3986549100
Projectleider:	YME
Getekend door:	YME
Schaal:	1:30.000
Datum:	7-10-2016

IDDS
NOORDWIJK
's-gravendijckseweg 37
Postbus 128
2200 AC Noordwijk
T: 071 - 402 85 86
E: INFO@IDDS.NL
W: www.idds.nl

Ruimte & Ontwikkeling
Milieu
Archeologie
Explosieven
Ecologie
Water
Asbest
Cultuurtechniek
Bouw
Infra

Bijlage 2. Overzichtskaart

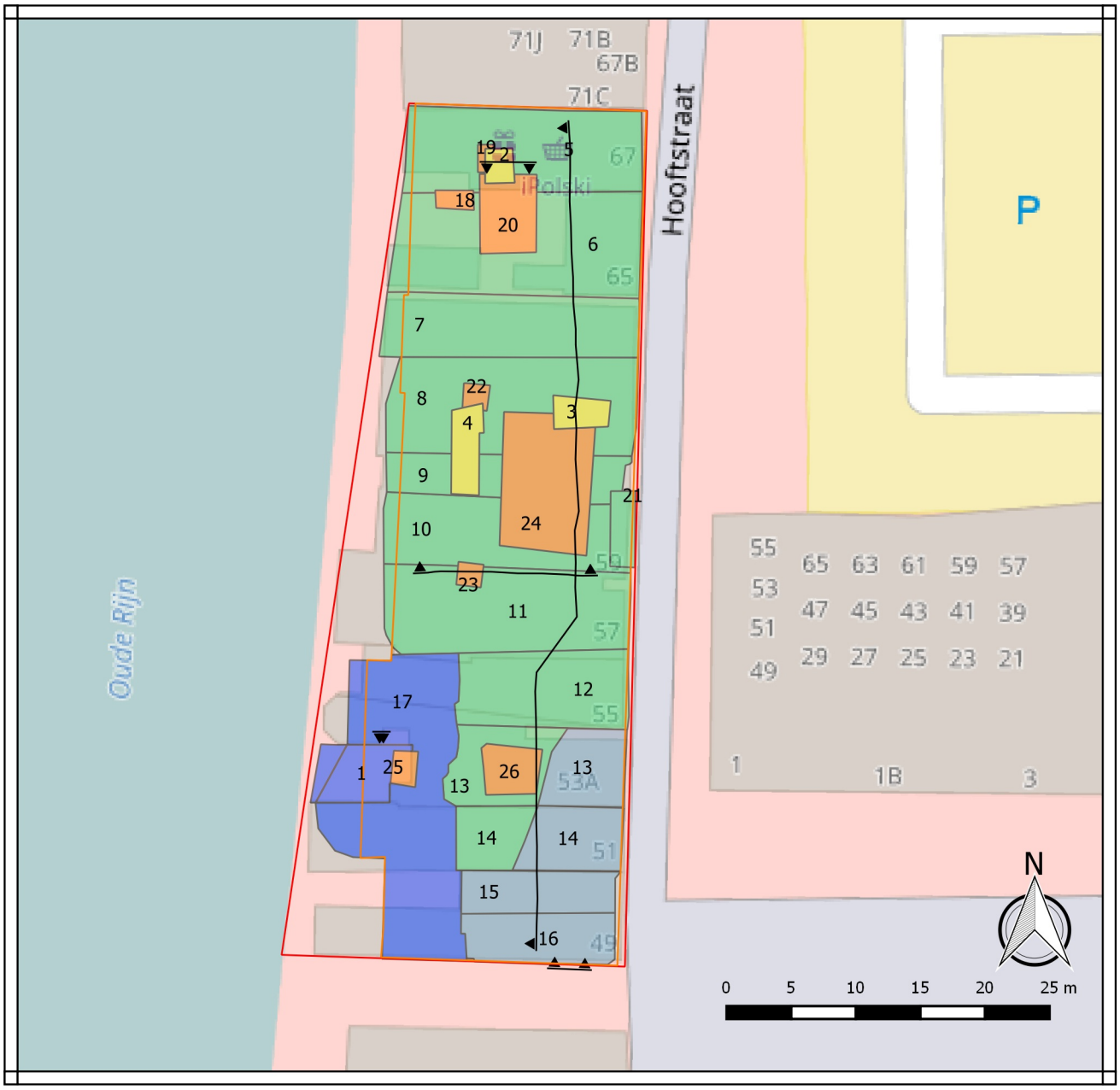

Legenda

- plangebied
- onderzoeksgebied
- profiel

werkputten

- proefsleuf
- opgraving
- opgraving vervolgens sanering
- sanering
- liftschacht

IDDS Archeologie

Projectnaam:	Hooftstraat 49-67, Alphen aan den Rijn
Projectnummer:	46160615
OMnr:	3986549100
Projectleider:	YME
Getekend door:	YME
Schaal:	1:500
Datum:	18-10-2016

IDDS
NOORDWIJK
's-gravendijckseweg 37
Postbus 128
2200 AC Noordwijk
T: 071 - 402 85 86
E: INFO@IDDS.NL
W: www.idds.nl

Ruimte & Ontwikkeling
Milieu
Archeologie
Explosieven
Ecologie
Water
Asbest
Cultuurtechniek
Bouw
Infra

Bijlage 3A.Allesporenkaart vlak 1

105425 105450 105475

460650 460625 460600

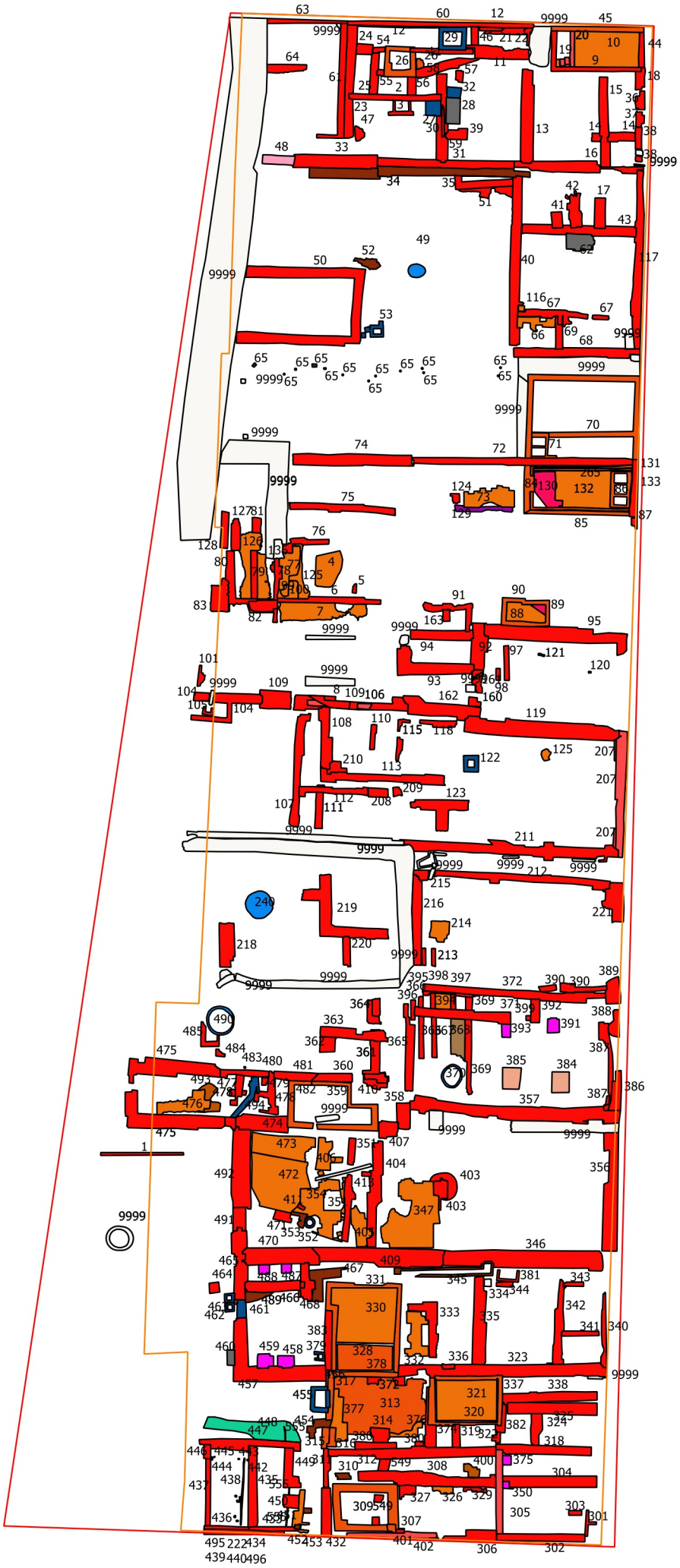

N

0 2 4 6 8 10 m

Legenda

- plangebied
- onderzoeksgebied

sporen per spooraard

- FUNDERING
- GEWELF
- GOOT
- GREPPEL
- HAARD
- KELDER
- MODERN
- MUUR
- MUUR.FUNDERING
- MUUR.UITBRAAK
- PAAL
- PLANK
- POER
- PUT
- RIOOL
- STRAAT
- TRAP
- VLOER
- WATERPUT

IDDS Archeologie

Projectnaam:	Hooftstraat 49-67, Alphen aan den Rijn
Projectnummer:	46160615
OMnr:	3986549100
Projectleider:	YME
Getekend door:	YME
Schaal:	1:250
Datum:	29-5-2018

IDDS
NOORDWIJK
's-gravendijckseweg 37
Postbus 126
2200 AC Noordwijk
T: 071 - 402 85 88
E: INFO@IDDS.NL
W: www.idds.nl

Ruimte & Ontwikkeling
- Milieu
- Archeologie
- Explosieven
- Ecologie
- Water
- Asbest
- Cultuurtechniek
- Bouw
- Infra

Bijlage 3B. Allesporenkaart vlak 2

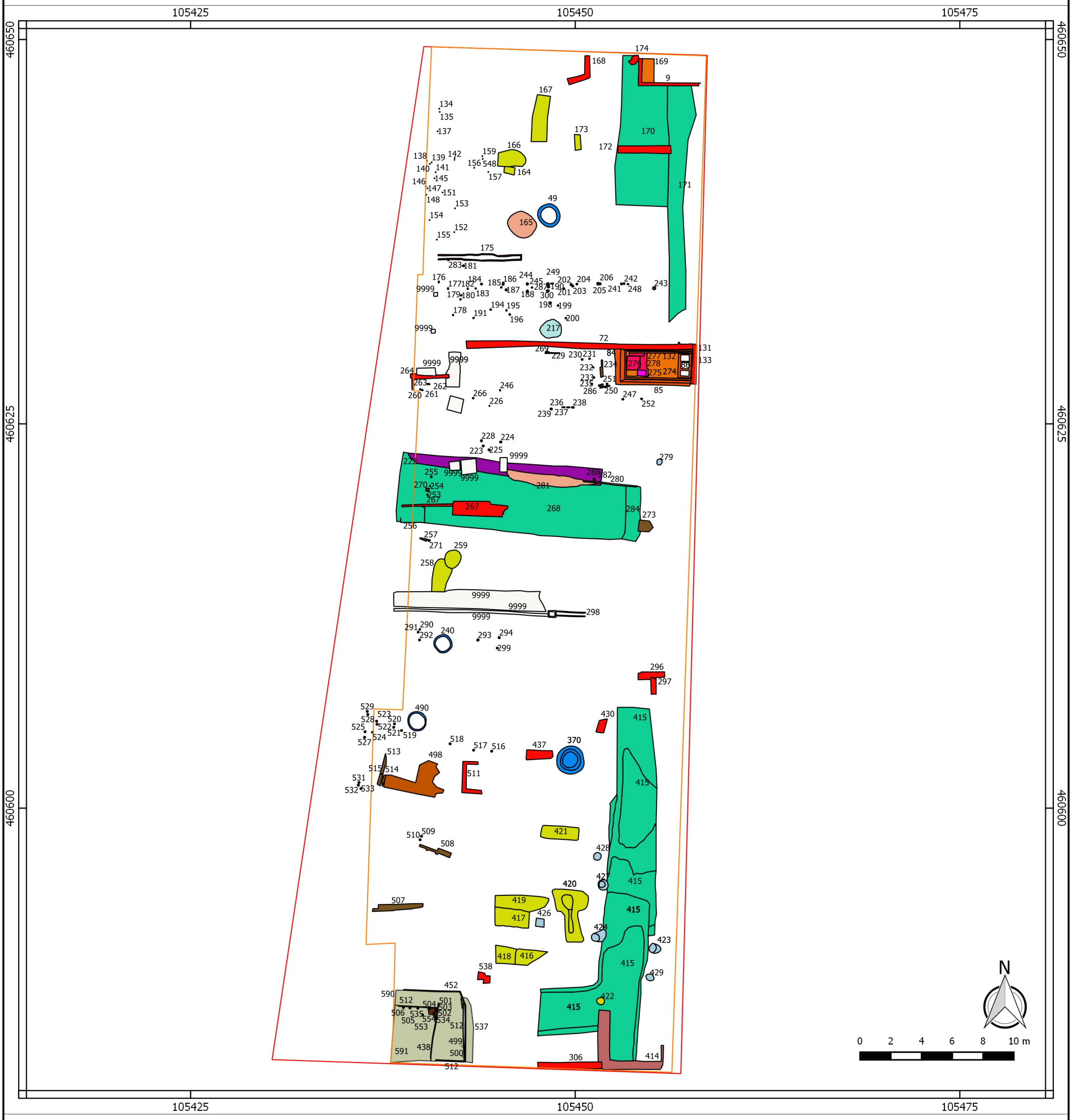

Legenda

- plangebied
- onderzoeksgebied

sporen per spooraard

- MODERN
- BALK
- BESCHOEIING
- FUNDERING
- GOOT
- GRAF.DIERGRAF
- GREPPEL
- KELDER
- KUIL
- MUUR.FUNDERING
- MUUR.INSTEEK
- MUUR.UITBRAAK
- VULLING
- PAAL
- PAALKUIL
- PLANK
- POER
- STRAAT
- TRAP
- VLOER
- WATERPUT

IDDS Archeologie

Projectnaam:	Hooftstraat 49-67, Alphen aan den Rijn
Projectnummer:	46160615
OMnr:	3986549100
Projectleider:	YME
Getekend door:	YME
Schaal:	1:250
Datum:	30-5-2018

IDDS
NOORDWIJK
's-gravendijckseweg 37
Postbus 126
2200 AC Noordwijk
T: 071 - 402 85 86
E: INFO@IDDS.NL
W: www.idds.nl

Ruimte & Ontwikkeling
- Milieu
- Archeologie
- Explosieven
- Ecologie
- Water
- Asbest
- Cultuurtechniek
- Bouw
- Infra

Bijlage 3C. Allesporenkaart vlak 3

Legenda

- plangebied
- onderzoeksgebied

sporen per spooraard

- BALK
- BEERPUT
- BESCHOEIING
- FUNDERING
- GOOT
- GREPPEL
- KUIL
- MUUR.UITBRAAK
- NATUURLIJK
- PAAL
- PLANK
- STRAAT
- WATERPUT

IDDS Archeologie

Projectnaam:	Hooftstraat 49-67, Alphen aan den Rijn
Projectnummer:	46160615
OMnr:	3986549100
Projectleider:	YME
Getekend door:	YME
Schaal:	1:250
Datum:	30-5-2018

IDDS
NOORDWIJK
's-gravendijckseweg 37
Postbus 129
2200 AC Noordwijk
T: 071 - 402 85 80
E: INFO@IDDS.NL
W: www.idds.nl

Ruimte & Ontwikkeling
- Milieu
- Archeologie
- Explosieven
- Ecologie
- Water
- Asbest
- Cultuurtechniek
- Bouw
- Infra

Bijlage 4. Baksteensporen op Kadastrale Minuut 1811-1832

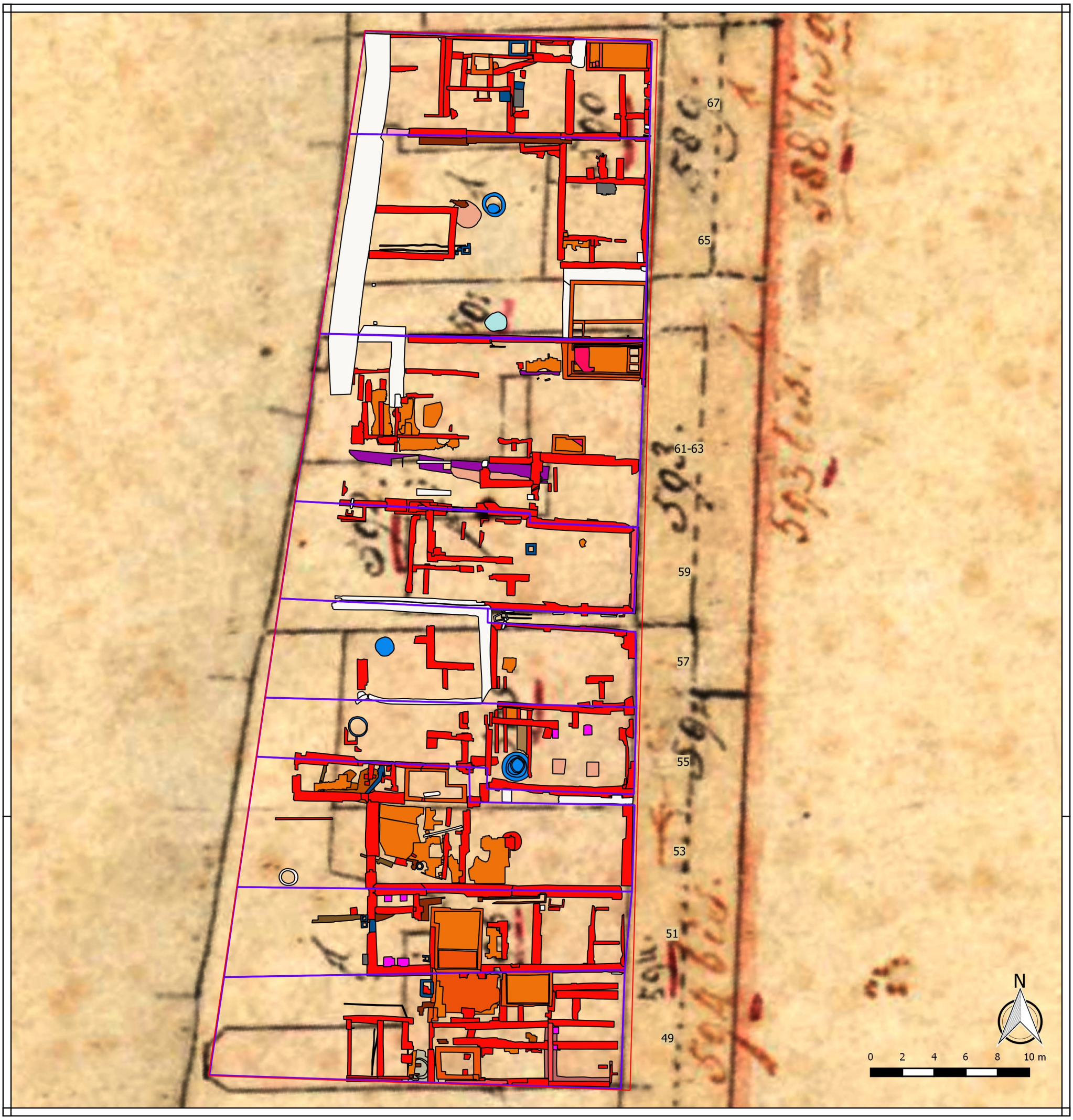

Legenda

- plangebied
- huisnummer

sporen

- FUNDERING
- GEWELF
- GOOT
- HAARD
- KELDER
- MODERN
- MUUR
- MUUR.FUNDERING
- MUUR.UITBRAAK
- POER
- PUT
- RIOOL
- STRAAT
- TRAP
- VLOER
- WATERPUT
- GRAF.DIERGRAF
- MUUR.INSTEEK
- PLANK
- BEERPUT

IDDS Archeologie

Projectnaam:	Hooftstraat 49-67, Alphen aan den Rijn
Projectnummer:	46160615
OMnr:	3986549100
Projectleider:	YME
Getekend door:	YME
Schaal:	1:250
Datum:	29-5-2018

IDDS
NOORDWIJK
's-gravendijckseweg 37
Postbus 126
2200 AC Noordwijk
T: 071 - 402 85 86
E: INFO@IDDS.NL
W: www.idds.nl

Ruimte & Ontwikkeling
- Milieu
- Archeologie
- Explosieven
- Ecologie
- Water
- Asbest
- Cultuurtechniek
- Bouw
- Infra

Bijlage 5. Sporenlijst

Put	Vlak	Spoor	Vervallen	Spooraard	Spooraard per vlak
WP0001	1	S0001	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0002	1	S0002	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0002	1	S0003	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0003	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0004	1	S0004	False	VLOER	VLOER
WP0004	1	S0005	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0004	1	S0006	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0008	1	S0006	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0004	1	S0007	False	VLOER	VLOER
WP0008	1	S0007	False	VLOER	VLOER
WP0004	1	S0008	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0009	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0010	False	VLOER	VLOER
WP0005	1	S0011	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0012	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0013	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0014	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0015	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0016	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0006	1	S0017	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0018	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0019	False	VLOER	VLOER
WP0005	1	S0020	False	MUUR	MUUR
WP0005	1	S0021	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0022	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0023	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0024	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0025	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0026	False	KELDER	KELDER
WP0005	1	S0027	False	PUT	PUT
WP0005	1	S0028	False	HAARD	HAARD
WP0005	1	S0029	False	PUT	PUT
WP0005	1	S0030	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0031	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0032	False	PUT	PUT
WP0005	1	S0033	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0034	False	GOOT	GOOT
WP0006	1	S0034	False	GOOT	GOOT
WP0005	1	S0035	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0006	1	S0035	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0036	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0037	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0038	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0039	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0040	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0006	1	S0040	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0041	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0006	1	S0041	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0042	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING

Bijlage 5. Sporenlijst

Put	Vlak	Spoor	Vervallen	Spooraard	Spooraard per vlak
WP0006	1	S0042	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0006	1	S0043	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0044	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0045	False	KELDER	KELDER
WP0005	1	S0046	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0047	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0048	False	GEWELF	GEWELF
WP0006	1	S0049	False	WATERPUT	WATERPUT
WP0006	2	S0049	False	WATERPUT	WATERPUT
WP0006	1	S0050	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0006	1	S0051	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0006	1	S0052	False	GOOT	GOOT
WP0006	1	S0053	False	PUT	PUT
WP0005	1	S0054	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0055	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0056	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0057	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0058	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0059	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0060	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0061	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0006	1	S0062	False	HAARD	HAARD
WP0005	1	S0063	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	1	S0064	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0006	1	S0065	False	PAAL	PAAL
WP0007	1	S0065	False	PAAL	PAAL
WP0006	1	S0066	False	VLOER	VLOER
WP0006	1	S0067	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0006	1	S0068	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0006	1	S0069	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0007	1	S0070	False	KELDER	KELDER
WP0007	1	S0071	False	KELDER	KELDER
WP0007	1	S0072	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0008	1	S0072	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0008	2	S0072	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0007	1	S0073	False	VLOER	VLOER
WP0008	1	S0073	False	VLOER	VLOER
WP0007	1	S0074	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0008	1	S0074	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0008	1	S0075	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0008	1	S0076	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0008	1	S0077	False	VLOER	VLOER
WP0008	1	S0078	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0008	1	S0079	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0008	1	S0080	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0008	1	S0081	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0008	1	S0082	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0008	1	S0083	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0008	1	S0084	False	KELDER	KELDER

Bijlage 5. Sporenlijst

Put	Vlak	Spoor	Vervallen	Spooraard	Spooraard per vlak
WP0008	2	S0084	False	KELDER	KELDER
WP0008	1	S0085	False	KELDER	KELDER
WP0008	2	S0085	False	KELDER	KELDER
WP0008	1	S0086	False	KELDER	KELDER
WP0008	2	S0086	False	KELDER	KELDER
WP0008	1	S0087	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0008	1	S0088	False	VLOER	VLOER
WP0008	1	S0089	False	TRAP	TRAP
WP0008	1	S0090	False	KELDER	KELDER
WP0008	1	S0091	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0009	1	S0091	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0009	1	S0092	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0009	1	S0093	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0009	1	S0094	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0008	1	S0095	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0009	1	S0095	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0009	1	S0096	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0009	1	S0097	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0009	1	S0098	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0008	1	S0099	False	VLOER	VLOER
WP0009	1	S0099	False	VLOER	VLOER
WP0008	1	S0100	False	VLOER	VLOER
WP0009	1	S0100	False	VLOER	VLOER
WP0009	1	S0101	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0009	1	S0102	True	XXX	XXX
WP0009	1	S0103	True	XXX	XXX
WP0009	1	S0104	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0010	1	S0104	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0009	1	S0105	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0010	1	S0105	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0009	1	S0106	False	MUUR	MUUR
WP0010	1	S0106	False	MUUR	MUUR
WP0010	1	S0107	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0010	1	S0108	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0009	1	S0109	True	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0010	1	S0109	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0010	1	S0110	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0010	1	S0111	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0010	1	S0112	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0010	1	S0113	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0010	1	S0114	True	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0010	1	S0115	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0010	1	S0116	False	VLOER	VLOER
WP0006	1	S0117	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0010	1	S0118	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0009	1	S0119	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0010	1	S0119	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0010	1	S0120	False	PAAL	PAAL
WP0009	1	S0121	False	PAAL	PAAL

Bijlage 5. Sporenlijst

Put	Vlak	Spoor	Vervallen	Spooraard	Spooraard per vlak
WP0010	1	S0121	False	PAAL	PAAL
WP0010	1	S0122	False	PUT	PUT
WP0010	1	S0123	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0008	1	S0124	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0008	1	S0125	False	VLOER	VLOER
WP0008	1	S0126	False	VLOER	VLOER
WP0008	1	S0127	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0008	1	S0128	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0008	1	S0129	False	FUNDERING	FUNDERING
WP0008	1	S0130	False	TRAP	TRAP
WP0008	1	S0131	False	KELDER	KELDER
WP0008	2	S0131	False	KELDER	KELDER
WP0008	1	S0132	False	KELDER	KELDER
WP0008	2	S0132	False	KELDER	KELDER
WP0008	1	S0133	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0008	2	S0133	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	2	S0134	False	PAAL	PAAL
WP0005	2	S0135	False	PAAL	PAAL
WP0008	1	S0136	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	2	S0137	False	PAAL	PAAL
WP0006	2	S0138	False	PAAL	PAAL
WP0006	2	S0139	False	PAAL	PAAL
WP0006	2	S0140	False	PAAL	PAAL
WP0006	2	S0141	False	PAAL	PAAL
WP0006	2	S0142	False	PLANK	PLANK
WP0006	2	S0143	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0006	2	S0144	True	PAAL	PAAL
WP0006	2	S0145	False	PAAL	PAAL
WP0006	2	S0146	False	PAAL	PAAL
WP0006	2	S0147	False	PAAL	PAAL
WP0006	2	S0148	False	PAAL	PAAL
WP0006	2	S0149	True	PAAL	PAAL
WP0006	2	S0150	True	PAAL	PAAL
WP0006	2	S0151	False	PAAL	PAAL
WP0006	2	S0152	False	PAAL	PAAL
WP0006	2	S0153	False	PAAL	PAAL
WP0006	2	S0154	False	PAAL	PAAL
WP0006	2	S0155	False	PAAL	PAAL
WP0006	2	S0156	False	PAAL	PAAL
WP0006	2	S0157	False	PAAL	PAAL
WP0006	2	S0158	True	PAAL	PAAL
WP0006	2	S0159	False	PAAL	PAAL
WP0009	1	S0160	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0009	1	S0161	False	GOOT	GOOT
WP0009	1	S0162	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0009	1	S0163	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0006	2	S0164	False	KUIL	KUIL
WP0006	2	S0165	False	MUUR.UITBRAAK	MUUR.UITBRAAK
WP0006	2	S0166	False	KUIL	KUIL

Bijlage 5. Sporenlijst

Put	Vlak	Spoor	Vervallen	Spooraard	Spooraard per vlak
WP0006	2	S0167	False	KUIL	KUIL
WP0005	2	S0168	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	2	S0169	False	VLOER	VLOER
WP0005	2	S0170	False	GREPPEL	GREPPEL
WP0006	2	S0170	False	GREPPEL	GREPPEL
WP0005	2	S0171	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0006	2	S0171	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0005	2	S0172	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0005	2	S0173	False	KUIL	KUIL
WP0005	2	S0174	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0007	2	S0175	False	GOOT	GOOT
WP0007	2	S0176	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0177	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0178	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0179	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0180	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0181	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0182	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0183	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0184	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0185	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0186	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0187	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0188	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0189	True	XXX	XXX
WP0007	2	S0190	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0191	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0192	True	XXX	XXX
WP0007	2	S0193	True	XXX	XXX
WP0007	2	S0194	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0195	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0196	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0197	True	GRAF.DIERGRAF	GRAF.DIERGRAF
WP0007	2	S0198	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0199	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0200	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0201	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0202	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0203	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0204	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0205	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0206	False	PAAL	PAAL
WP0010	1	S0207	False	MUUR	MUUR
WP0010	1	S0208	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0010	1	S0209	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0010	1	S0210	False	MUUR.FUNDERING	XXX
WP0010	1	S0211	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0011	1	S0212	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0011	1	S0213	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING

Bijlage 5. Sporenlijst

Put	Vlak	Spoor	Vervallen	Spooraard	Spooraard per vlak
WP0011	1	S0214	False	VLOER	VLOER
WP0011	1	S0215	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0011	1	S0216	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0007	2	S0217	False	GRAF.DIERGRAF	GRAF.DIERGRAF
WP0011	1	S0218	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0011	1	S0219	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0011	1	S0220	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0011	1	S0221	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0009	2	S0222	False	FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0009	2	S0223	False	PAAL	PAAL
WP0009	2	S0224	False	PAAL	PAAL
WP0009	2	S0225	False	PAAL	PAAL
WP0008	2	S0226	False	PAAL	PAAL
WP0009	2	S0227	True	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0011	1	S0227	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0009	2	S0228	True	PAAL	PAAL
WP0008	2	S0229	False	PLANK	PLANK
WP0008	2	S0230	False	PAAL	PAAL
WP0008	2	S0231	False	PAAL	PAAL
WP0008	2	S0232	True	PAAL	PAAL
WP0008	2	S0233	False	PAAL	PAAL
WP0008	2	S0234	False	PLANK	PLANK
WP0008	2	S0235	False	PLANK	PLANK
WP0008	2	S0236	True	PAAL	PAAL
WP0008	2	S0237	True	PAAL	PAAL
WP0008	2	S0238	True	PAAL	PAAL
WP0008	2	S0239	False	PAAL	PAAL
WP0011	1	S0240	False	WATERPUT	WATERPUT
WP0007	2	S0241	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0242	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0243	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0244	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0245	False	PAAL	PAAL
WP0008	2	S0246	False	PAAL	PAAL
WP0008	2	S0247	True	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0248	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0249	False	PAAL	PAAL
WP0008	2	S0250	False	BALK	BALK
WP0008	2	S0251	False	PAAL	PAAL
WP0008	2	S0252	False	PAAL	PAAL
WP0009	2	S0253	False	PAAL	PAAL
WP0009	2	S0254	False	PAAL	PAAL
WP0009	2	S0255	False	PAAL	PAAL
WP0010	2	S0256	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0010	2	S0257	False	PAAL	PAAL
WP0010	2	S0258	False	KUIL	KUIL
WP0010	2	S0259	False	KUIL	KUIL
WP0008	2	S0260	False	PAAL	PAAL
WP0008	2	S0261	False	PAAL	PAAL

Bijlage 5. Sporenlijst

Put	Vlak	Spoor	Vervallen	Spooraard	Spooraard per vlak
WP0008	2	S0262	False	PAAL	PAAL
WP0008	2	S0263	False	PAAL	PAAL
WP0008	2	S0264	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0008	1	S0265	False	VLOER	VLOER
WP0008	2	S0265	False	VLOER	VLOER
WP0008	2	S0266	False	PAAL	PAAL
WP0010	2	S0267	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0009	2	S0268	False	GREPPEL	GREPPEL
WP0008	2	S0269	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0009	2	S0270	False	PAAL	PAAL
WP0010	2	S0271	False	PAAL	PAAL
WP0008	2	S0272	True	XXX	XXX
WP0010	2	S0273	False	PLANK	PLANK
WP0008	2	S0274	False	VLOER	VLOER
WP0008	2	S0275	False	POER	POER
WP0008	2	S0276	False	TRAP	TRAP
WP0008	2	S0277	False	TRAP	TRAP
WP0008	2	S0278	False	TRAP	TRAP
WP0009	2	S0279	False	PAALKUIL	PAALKUIL
WP0009	2	S0280	False	BESCHOEIING	BESCHOEIING
WP0009	2	S0281	False	MUUR.UITBRAAK	FUNDERING
WP0009	2	S0282	False	PAAL	PAAL
WP0006	2	S0283	False	PAAL	PAAL
WP0009	2	S0284	False	GREPPEL	LITHOLAAG
WP0010	2	S0284	False	GREPPEL	LITHOLAAG
WP0010	2	S0285	False	PLANK	PLANK
WP0008	2	S0286	False	PLANK	PLANK
WP0007	2	S0287	False	PAAL	PAAL
WP0009	2	S0288	False	PAAL	PAAL
WP0011	2	S0289	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0011	2	S0290	False	PAAL	PAAL
WP0011	2	S0291	False	PAAL	PAAL
WP0011	2	S0292	False	PAAL	PAAL
WP0011	2	S0293	False	PAAL	PAAL
WP0011	2	S0294	False	PAAL	PAAL
WP0011	2	S0295	True	XXX	XXX
WP0011	2	S0296	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0011	2	S0297	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0011	2	S0298	False	GOOT	GOOT
WP0011	2	S0299	False	PAAL	PAAL
WP0007	2	S0300	False	PAAL	PAAL
WP0016	1	S0301	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0016	1	S0302	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0016	1	S0303	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0016	1	S0304	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0016	1	S0305	False	MUUR	MUUR
WP0016	2	S0305	False	MUUR	MUUR
WP0016	1	S0306	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0016	1	S0307	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING

Bijlage 5. Sporenlijst

Put	Vlak	Spoor	Vervallen	Spooraard	Spooraard per vlak
WP0016	1	S0308	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0016	1	S0309	False	KELDER	KELDER
WP0016	1	S0310	False	GOOT	GOOT
WP0016	1	S0311	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0015	1	S0312	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0015	1	S0313	False	KELDER	KELDER
WP0015	1	S0314	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0015	1	S0315	False	KELDER	KELDER
WP0015	1	S0316	False	KELDER	KELDER
WP0015	1	S0317	True	KELDER	KELDER
WP0015	1	S0318	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0015	1	S0319	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0015	1	S0320	False	MUUR	MUUR
WP0015	1	S0321	False	VLOER	VLOER
WP0015	1	S0322	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0014	1	S0323	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0015	1	S0323	True	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0015	1	S0324	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0015	1	S0325	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0016	1	S0326	False	VLOER	VLOER
WP0016	1	S0327	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0014	1	S0328	False	KELDER	KELDER
WP0016	1	S0329	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0014	1	S0330	False	VLOER	VLOER
WP0014	1	S0331	False	KELDER	KELDER
WP0014	1	S0332	False	VLOER	VLOER
WP0014	1	S0333	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0014	1	S0334	False	MODERN	PUT
WP0014	1	S0335	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0014	1	S0336	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0015	1	S0337	False	KELDER	KELDER
WP0015	1	S0338	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0014	1	S0339	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0015	1	S0339	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0014	1	S0340	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0014	1	S0341	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0014	1	S0342	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0014	1	S0343	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0014	1	S0344	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0014	1	S0345	False	GOOT	GOOT
WP0013	1	S0346	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0014	1	S0346	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0013	1	S0347	False	VLOER	VLOER
WP0013	1	S0348	True	XXX	XXX
WP0016	1	S0349	True	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0016	1	S0350	False	POER	POER
WP0013	1	S0351	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0013	1	S0352	False	PUT	PUT
WP0013	1	S0353	False	GOOT	GOOT

Bijlage 5. Sporenlijst

Put	Vlak	Spoor	Vervallen	Spooraard	Spooraard per vlak
WP0013	1	S0354	False	VLOER	VLOER
WP0013	1	S0355	True	XXX	XXX
WP0013	1	S0356	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0012	1	S0357	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0013	1	S0357	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0012	1	S0358	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0012	1	S0359	False	KELDER	KELDER
WP0012	1	S0360	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0012	1	S0361	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0012	1	S0362	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0012	1	S0363	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0012	1	S0364	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0012	1	S0365	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0012	1	S0366	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0012	1	S0367	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0012	1	S0368	False	RIOOL	RIOOL
WP0012	1	S0369	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0012	1	S0370	False	WATERPUT	WATERPUT
WP0012	1	S0371	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0012	1	S0372	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0015	1	S0372	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0015	1	S0373	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0015	1	S0374	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0016	1	S0375	False	POER	POER
WP0015	1	S0376	False	VLOER	VLOER
WP0015	1	S0377	False	VLOER	VLOER
WP0015	1	S0378	False	KELDER	KELDER
WP0014	1	S0379	False	PUT	PUT
WP0015	1	S0380	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0014	1	S0381	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0015	1	S0382	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0014	1	S0383	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0012	1	S0384	False	MUUR.UITBRAAK	MUUR.UITBRAAK
WP0012	1	S0385	False	MUUR.UITBRAAK	MUUR.UITBRAAK
WP0012	1	S0386	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0012	1	S0387	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0012	1	S0388	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0012	1	S0389	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0012	1	S0390	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0012	1	S0391	False	POER	POER
WP0012	1	S0392	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0012	1	S0393	False	POER	POER
WP0012	1	S0394	False	VLOER	VLOER
WP0012	1	S0395	True	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0012	1	S0396	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0012	1	S0397	False	MUUR.FUNDERING	MUUR
WP0012	1	S0398	False	MUUR.FUNDERING	MUUR
WP0012	1	S0399	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0016	1	S0400	False	STRAAT	STRAAT

Bijlage 5. Sporenlijst

Put	Vlak	Spoor	Vervallen	Spooraard	Spooraard per vlak
WP0016	1	S0401	False	MUUR	MUUR
WP0016	1	S0402	False	MUUR	MUUR
WP0013	1	S0403	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0013	1	S0404	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0013	1	S0405	False	VLOER	VLOER
WP0013	1	S0406	False	VLOER	VLOER
WP0012	1	S0407	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0012	1	S0408	True	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0013	1	S0409	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0014	1	S0409	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0012	1	S0410	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0013	1	S0411	False	MUUR.FUNDERING	MUUR
WP0013	1	S0412	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0013	1	S0413	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0016	2	S0414	False	MUUR.INSTEEK	MUUR.INSTEEK
WP0013	2	S0415	False	GREPPEL	GREPPEL
WP0013	3	S0415	False	GREPPEL	GREPPEL
WP0014	2	S0415	False	GREPPEL	GREPPEL
WP0015	2	S0415	False	GREPPEL	GREPPEL
WP0016	2	S0415	False	GREPPEL	GREPPEL
WP0014	2	S0416	False	KUIL	KUIL
WP0014	2	S0417	False	KUIL	KUIL
WP0014	2	S0418	False	KUIL	KUIL
WP0014	2	S0419	False	KUIL	KUIL
WP0014	2	S0420	False	KUIL	KUIL
WP0013	2	S0421	False	KUIL	KUIL
WP0015	2	S0422	False	KUIL	KUIL
WP0014	2	S0423	False	PAALKUIL	PAALKUIL
WP0014	2	S0424	False	PAALKUIL	PAALKUIL
WP0014	2	S0425	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0014	2	S0426	False	PAALKUIL	PAALKUIL
WP0014	2	S0427	False	PAALKUIL	PAALKUIL
WP0013	2	S0428	False	PAALKUIL	PAALKUIL
WP0015	2	S0429	False	PAALKUIL	PAALKUIL
WP0012	2	S0430	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0012	2	S0431	False	KUIL	KUIL
WP0017	1	S0432	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0433	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0434	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0435	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0436	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0437	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0438	False	GOOT	GOOT
WP0017	1	S0439	False	PAAL	PAAL
WP0017	1	S0440	False	PAAL	PAAL
WP0017	1	S0441	True	PAAL	PAAL
WP0017	1	S0442	False	PAAL	PAAL
WP0017	1	S0443	False	PAAL	PAAL
WP0017	1	S0444	False	PLANK	PLANK

Bijlage 5. Sporenlijst

Put	Vlak	Spoor	Vervallen	Spooraard	Spooraard per vlak
WP0017	1	S0445	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0446	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0447	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0448	False	GREPPEL	GREPPEL
WP0017	1	S0449	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0450	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0451	False	VLOER	VLOER
WP0017	1	S0452	False	GOOT	GOOT
WP0017	1	S0453	False	GOOT	GOOT
WP0017	1	S0454	False	GOOT	GOOT
WP0017	1	S0455	False	PUT	HAARD
WP0017	1	S0456	False	MUUR	MUUR
WP0017	1	S0457	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0458	False	POER	POER
WP0017	1	S0459	False	POER	POER
WP0017	1	S0460	False	HAARD	HAARD
WP0017	1	S0461	False	PUT	PUT
WP0017	1	S0462	False	PUT	PUT
WP0017	1	S0463	False	PUT	PUT
WP0017	1	S0464	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0465	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0466	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0467	False	GOOT	GOOT
WP0017	1	S0468	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0469	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0470	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0471	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0472	False	VLOER	VLOER
WP0017	1	S0473	False	VLOER	VLOER
WP0017	1	S0474	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0475	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0476	False	VLOER	VLOER
WP0017	1	S0477	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0478	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0479	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0480	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0481	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0482	False	KELDER	KELDER
WP0017	1	S0483	False	PAAL	PAAL
WP0017	1	S0484	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0485	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0486	True	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0487	False	POER	POER
WP0017	1	S0488	False	POER	POER
WP0017	1	S0489	False	GOOT	GOOT
WP0017	1	S0490	False	WATERPUT	WATERPUT
WP0017	1	S0491	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0492	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	1	S0493	False	STRAAT	STRAAT

Bijlage 5. Sporenlijst

Put	Vlak	Spoor	Vervallen	Spooraard	Spooraard per vlak
WP0017	1	S0494	False	PUT	PUT
WP0017	1	S0495	False	PAAL	PAAL
WP0017	1	S0496	False	PAAL	PAAL
WP0017	1	S0497	False	VLOER	VLOER
WP0017	2	S0498	False	STRAAT	STRAAT
WP0017	2	S0499	False	PAAL	PLANK
WP0017	2	S0500	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0501	False	PLANK	PLANK
WP0017	2	S0502	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0503	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0504	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0505	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0506	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0507	False	PLANK	PLANK
WP0017	2	S0508	False	PLANK	PLANK
WP0017	2	S0509	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0510	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0511	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	2	S0512	False	BESCHOEIING	BESCHOEIING
WP0017	2	S0513	False	PLANK	PLANK
WP0017	2	S0514	False	PLANK	PLANK
WP0017	2	S0515	False	FUNDERING	FUNDERING
WP0017	2	S0516	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0517	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0518	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0519	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0520	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0521	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0522	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0523	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0524	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0525	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0526	True	XXX	XXX
WP0017	2	S0527	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0528	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0529	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0530	False	BALK	BALK
WP0017	2	S0531	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0532	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0533	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0534	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0535	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0536	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0017	2	S0537	False	OPHOGING	OPHOGING
WP0017	2	S0538	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	2	S0539	False	PLANK	PLANK
WP0020	3	S0550	False	KUIL	KUIL
WP0020	profiel 1	S0550	False	KUIL	KUIL
WP0020	3	S0551	False	PAAL	PAAL

Bijlage 5. Sporenlijst

Put	Vlak	Spoor	Vervallen	Spooraard	Spooraard per vlak
WP0020	profiel 1	S0551	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0552	False	BESCHOEIING	BESCHOEIING
WP0017	2	S0553	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0554	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0555	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0556	False	MUUR.FUNDERING	MUUR.FUNDERING
WP0017	2	S0557	False	FUNDERING	FUNDERING
WP0017	2	S0558	False	BESCHOEIING	BESCHOEIING
WP0017	2	S0559	False	BEERPUT	BEERPUT
WP0016	2	S0560	False	GREPPEL	GREPPEL
WP0016	2	S0561	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0562	False	BEERPUT	BEERPUT
WP0017	3	S0562	False	BEERPUT	BEERPUT
WP0016	2	S0563	False	FUNDERING	FUNDERING
WP0016	2	S0564	False	GREPPEL	GREPPEL
WP0016	2	S0565	False	GRAF.DIERGRAF	GRAF.DIERGRAF
WP0016	2	S0566	False	VLECHTWERK	VLECHTWERK
WP0023	3	S0567	False	GREPPEL	GREPPEL
WP0023	3	S0568	False	BESCHOEIING	BESCHOEIING
WP0023	4	S0569	False	PAAL	PAAL
WP0023	4	S0570	False	PAAL	PAAL
WP0024	3	S0571	False	GREPPEL	GREPPEL
WP0025	3	S0571	False	GREPPEL	GREPPEL
WP0024	3	S0572	False	BESCHOEIING	BESCHOEIING
WP0024	3	S0573	False	BALK	BALK
WP0024	3	S0574	False	BALK	BALK
WP0024	3	S0575	False	PAAL	PAAL
WP0024	3	S0576	False	PAAL	PAAL
WP0024	3	S0577	False	KUIL	KUIL
WP0024	3	S0578	False	GREPPEL	GREPPEL
WP0024	3	S0579	False	GREPPEL	GREPPEL
WP0025	3	S0580	False	PAAL	PAAL
WP0025	3	S0581	False	BESCHOEIING	BESCHOEIING
WP0026	3	S0582	True	NATUURLIJK	NATUURLIJK
WP0024	P1	S0583	False	GREPPEL	GREPPEL
WP0024	P2	S0583	False	GREPPEL	GREPPEL
WP0018	3	S0584	False	BESCHOEIING	BESCHOEIING
WP0021	3	S0585	False	PAAL	PAAL
WP0021	3	S0586	False	PAAL	PAAL
WP0021	3	S0587	False	PAAL	PAAL
WP0021	3	S0588	False	PAAL	PAAL
WP0016	2	S0589	False	PAAL	PAAL
WP0017	2	S0590	False	OPHOGING	OPHOGING
WP0017	2	S0591	False	OPHOGING	OPHOGING
WP0012	1	S9000	False	SPITSPR	SPITSPR
WP0016	2	S9000	False	MATRIX	MATRIX
WP0017	2	S9007	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0001	1	S9010	False	Matrix	Matrix
WP0002	1	S9010	False	Matrix	Matrix

Bijlage 5. Sporenlijst

Put	Vlak	Spoor	Vervallen	Spooraard	Spooraard per vlak
WP0003	1	S9010	False	Matrix	Matrix
WP0004	1	S9010	False	Matrix	Matrix
WP0005	1	S9010	False	Matrix	Matrix
WP0006	1	S9010	False	Matrix	Matrix
WP0007	1	S9010	False	Matrix	Matrix
WP0008	1	S9010	False	Matrix	Matrix
WP0009	1	S9010	False	Matrix	Matrix
WP0010	1	S9010	False	Matrix	Matrix
WP0011	1	S9010	False	Matrix	Matrix
WP0012	1	S9010	False	Matrix	Matrix
WP0013	1	S9010	False	Matrix	Matrix
WP0014	1	S9010	False	Matrix	Matrix
WP0015	1	S9010	False	Matrix	Matrix
WP0016	1	S9010	False	Matrix	Matrix
WP0017	1	S9010	False	Matrix	Matrix
WP0001	P1	S9021	False	FUNDERING	FUNDERING
WP0001	P1	S9022	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0001	P1	S9023	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0002	1	S9030	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0005	1	S9030	False	MATRIX	MATRIX
WP0005	1	S9031	False	MATRIX	MATRIX
WP0006	1	S9031	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0006	1	S9032	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0002	1	S9040	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0003	1	S9040	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0005	1	S9040	False	MATRIX	MATRIX
WP0005	2	S9040	False	MATRIX	MATRIX
WP0006	2	S9040	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0007	2	S9040	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0008	2	S9040	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0009	2	S9040	False	MATRIX	MATRIX
WP0010	2	S9040	False	MATRIX	MATRIX
WP0011	2	S9040	False	MATRIX	MATRIX
WP0012	2	S9040	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0008	1	S9051	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0010	1	S9051	False		
WP0005	2	S9060	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0009	2	S9060	False	MATRIX	MATRIX
WP0010	2	S9060	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0010	P1	S9060	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0011	2	S9060	False	MATRIX	MATRIX
WP0013	2	S9060	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0014	2	S9060	False	MATRIX	MATRIX
WP0015	1	S9060	False	MATRIX	MATRIX
WP0015	2	S9060	False	MATRIX	MATRIX
WP0016	2	S9060	False	MATRIX	MATRIX
WP0017	2	S9060	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0008	2	S9070	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0008	2	S9071	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG

Bijlage 5. Sporenlijst

Put	Vlak	Spoor	Vervallen	Spooraard	Spooraard per vlak
WP0006	2	S9072	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0007	2	S9072	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0008	2	S9072	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0009	2	S9072	False	MATRIX	MATRIX
WP0008	2	S9073	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0010	2	S9080	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0010	P1	S9080	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0011	2	S9080	False	MATRIX	MATRIX
WP0013	2	S9080	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0006	2	S9090	False	LITHOLAAG	
WP0010	2	S9090	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0017	3	S9090	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0017	p1	S9090	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0018	3	S9099	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0019	3	S9099	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0020	3	S9099	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG
WP0020	profiel 1	S9099	False	LITHOLAAG	LITHOLAAG

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	top tov m NAP	onderkant tov m NAP	vulling	Interpretatie	(onderdeel van) structuur	afmetingen l*b*h in cm	lagen aantal	5-lagen maat in cm	10-lagen maat in cm	oriëntatie	fotonummer	metselverband	verband met andere sporen/muren
2	-0,19		1	muurfundering			>9	20		oost-west	31		
3	-0,52		1	muurfundering			>3			oost-west	28		
3	-0,52	-0,64	1	haardfundering		108*68*12	3			oost-west	28	nvt	verdwijnt/onder S2
5	-0,47		1	muurfundering			1			noord-zuid			
6	-0,37	-0,58	1	muurfundering			4			oost-west	61		
7	-0,38	-0,46	1	straatje			1			oost-west	61		doorbroken door recente betonnen balk S9999, langs S6 met een bies van 5 rijen dwars op S7 voor de overgang naar S6
9	-0,41		1	muurfundering	kelder	380*19*>50	>10	25	50	oost-west	12	rommelig	ligt om plavuizen vloertje S10, vertand met S18, S20 koud tegen S9, hoort bij S44, maar verband onduidelijk
10	-0,55	-0,58	1	keldervloer	kelder	zie tv	1			oost-west	11	naden verspringend	koud tegen S9, S20, S44 en S45
11	-0,10	-0,70	1	muurfundering		zie tv*47*50	11	23	46	oost-west	15	getrapt	koud tegen S29 en S26
12	-0,53	-070	1	muurfundering	zijgevel pand 67	hele breedte plangebied*?*>31	>5	31		oost-west	16	nvt	ligt op S21
13	-0,29	-0,46	1	muurfundering		410*56*21	5	21		noord-zuid	14	getrapt	vertrapt met S16, erop gemetseld
14	-0,24	-0,36	1	muurfundering		200*40*22	4			oost-west	17	getrapt	ligt over S15 en loopt door onder verlengde van S18 (voorgevel)
15	-0,6	-0,49	1	muurfundering		395*40*16	4			noord-zuid	13	getrapt	onder S14 en S16
16	-0,31	-0,55	1	muurfundering	zijgevel	zie tv	5			oost-west	19	getrapt	ligt over S15, ligt onder S13, in verlengde van en koud tegen S31
17	-0,22	-0,33	1	muurfundering	tweede perceel vanaf noorden	130*45*15	3			noord-zuid	24	getrapt	koud tegen S43

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	top tov m NAP	onderkant tov m NAP	vulling	Interpretatie	(onderdeel van) structuur	afmetingen l*b*h in cm	lagen aantal	5-lagen maat in cm	10-lagen maat in cm	oriëntatie	fotonummer	metselverband	verband met andere sporen/muren
18	-0,10	-0,59	1	muurfundering	voorgevel	94*>43*41	9	23		noord-zuid	20	rommelig	ligt op S44 en S9
19	-0,63		1	vloer		-				noord-zuid	12		tussen S9 en S20
20	-0,57		1	trap	kelder noordkant	153*57*7				noord-zuid	12	nvt	koud tegen S9, S10, S19 en S45
21	-0,37	-0,56	1	keldermuur	zijgevel noordelijke perceel	195*35*30	7	26		oost-west	16	niet zichtbaar	ligt onder S12 en wordt afgesneden door S22 in oosten. In westen houdt het spoor plotseling op
22	-0,29	-0,53	1	keldermuur		zie tv	>4			noord-zuid			ligt op S21, snijdt het spoor af
23	-0,10	-0,66	1	muurfundering	achtergevel noordelijke pand	zie tv**56	11	25	51	noord-zuid	30	getrapt	koud tegen S61, onder S2, koud tegen S24
24	-0,23	-0,34	1	muurfundering	noordelijke perceel		2			oost-west	30	getrapt	koud tegen S23 en S54
25	-0,18	-0,63	1	muurfundering		175*33*>50	>10	23	47	noord-zuid	31	getrapt	over spoor ten zuiden, onder S54, koud tegen S5
26	-0,16	-0,60	1	keldermuur		130*130*85	>12	22	45	nvt	33	kops verband	
27	-0,34	-0,48	1	put		66*58*13	3			nvt	25	getrapt	over S59, koud tegen S30 en S2
28	-0,15	-0,44	1	haardfundering		13*73*27	6	22		noord-zuid	25	strekken	koud tegen S32, koud tegen S30
29	-0,13	-0,62	1	put		124*99*41	9	23		nvt	36	strekken	koud tegen S11 en S12/60
30	-0,24	-0,28	1	muurfundering		100*15*4	1			noord-zuid	25	onduidelijk	ligt op S59 en hoort bij S28
31	-0,21	-0,72	1	muurfundering		zie tv*55*47	9	27		oost-west	19	getrapt	koud tegen S34, in verlengde van S16
32	-0,25		1	asput?	haard	69*47*17	3			oost-west	25		hoort bij S28, mogelijk latere toevoeging

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	top tov m NAP	onderkant tov m NAP	vulling	Interpretatie	(onderdeel van) structuur	afmetingen l*b*h in cm	lagen aantal	5-lagen maat in cm	10-lagen maat in cm	oriëntatie	fotonummer	metselverband	verband met andere sporen/muren
33	-0,56	-0,70	1	muurfundering	zijgevel	?*56*14	3			oost-west	26		sluit aan op S31 en S48, ligt koud tegen S34
34	-0,26	-0,80	1	goot		zie tek. vel*28*23	4			oost-west	26	strekken, half steens	koud tegen S31 en S33, over S35, door S40
34			2	goot		280*39*30	3			oost-west	26	strekken, half steens	
35	-0,49	-0,76	1	muurfundering		252*59*25	4			oost-west	26	koppen-strekken	onder S34 en S40 en koud tegen S51
36	-0,16	-0,27	1	muurfundering	voorgevel	80*>37*17	4			noord-zuid	20	getrapt	afgebroken bij zijdes S18 en S37, mogelijk gelijk met/aan S38
37	-0,05	-0,53	1	muurfundering		115*<30*42	10	23	48	noord-zuid	47	getrapt	ligt op S14 en S38
38	-0,18	-0,26	1	muurfundering		>55*?*13	3			noord-zuid	20	getrapt	koud tegen S37, ligt op S14, mogelijk gelijk aan S36
39	-0,24	-0,50	1	muurfundering		97*50*31	6	25		oost-west	25	strekken, half steens, getrapt	tegen S59 en S30 op
40	-0,21	-0,51	1	muurfundering	2e pand vanaf noorden	zie tek*44*37	9	21		noord-zuid	24	getrapt	S43 koud tegen S40, waarschijnlijk afgebroken door S34, ligt op S35
41	-0,31	-0,40	1	muurfundering		66*47*8	2			noord-zuid	24	getrapt	tegen S43
42	-0,29	-0,41	1	muurfundering/vloer	hoort mogelijk bij haard S62	130*53*10				noord-zuid	24		tegen S43 opgemetseld
43	-0,27	-0,36	1	muurfundering		5m*36*20	5	20		oost-west	24	getrapt	ligt koud tegen S40 en S44, ligt onder S41, S42, S17 en S62, sluit mogelijk aan op S62
44	-0,08	-0,67	1	muurfundering/keldermuur	kelder noordelijk pand	144*29*54	11	25	50	noord-zuid		niet zichtbaar	afgebroken in noorden, sloot vermoedelijk aan op S45 en S9, ligt koud tegen S18 en S10
45	-0,11	-	1	keldermuur/zijgevel	kelder noordkant	365*30*50	8	niet zichtbaar		oost-west		niet zichtbaar	sloot vermoedelijk aan op S44 maar inmiddels verstoord, S10 en S20 liggen koud tegen S45. overgang naar S12 onduidelijk waarschijnlijk sloot S12 aan op S45
46	-0,29	-0,62	1	muurfundering		86*39*30	>8	25		noord-zuid	21	rommelig	ingetand in S60
47	-0,55	-0,59	1	muurfundering		68*40*3	1			onbekend, waarschijnlijk oost-west	27		afgebroken aan alle zijdes, inclusief richting S23

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	top tov m NAP	onderkant tov m NAP	vulling	Interpretatie	(onderdeel van) structuur	afmetingen l*b*h in cm	lagen aantal	5-lagen maat in cm	10-lagen maat in cm	oriëntatie	fotonummer	metselverband	verband met andere sporen/muren
48	-0,41		1	gewelf		152*37*>20	>4			oost-west	40	niet zichtbaar	sluit aan op S33
49			1	waterput		diameter 65	>8	-		nvt	49	gewelf	
50	-0,43	-0,61	1	muurfundering		zie tv*45*22	5	22		oost-west	23	getrapt	
51	-0,63	-0,74	1	muurfundering		240*20*5	1			oost-west	22	rommelig	onder S35 en S40
52	-0,64	-0,70	1	goot		85*43*8	2 (1 plavuis en 1 baksteen)			oost-west en noord-zuid	48		sloot aan op S53. gaat de bocht om bij S50, vermoedelijk gelijktijdig bestaan
53	-0,57	-0,64	1	bezinkput	goot	58*67*18	3			noord-zuid	43	halfsteens verband	sloot aan op S52 en verdwijnt onder S53
54	-0,22	-0,60	1	muurfundering		52*26*39	9	21		oost-west	32	allen kops	koud tegen S26, in verlengde van S25, parallel aan S55, koud tegen S24, S25 en S26
55	-0,16	-0,48	1	muurfundering		33*15*41	9	25		oost-west	31	steens verband	sluit aan op S25 en ligt koud tegen S26
56	-0,18	-0,51	1	muurfundering		75*35*40	9	21		noord-zuid	34	allen koppen, steens	koud tegen S26 en S3
57	-0,46	-0,58	1	muurfundering		43*25*14	3			noord-zuid	37	getrapt	

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	top tov m NAP	onderkant tov m NAP	vulling	Interpretatie	(onderdeel van) structuur	afmetingen l*b*h in cm	lagen aantal	5-lagen maat in cm	10-lagen maat in cm	oriëntatie	fotonummer	metselverband	verband met andere sporen/muren
58	-0,35	-0,65	1	muurfundering		52*38*31	7	25		noordoost-zuidwest	29	rommelig, voornamelijk koppen-strekken	ouder dan S26, S59 en S11
59	-0,28	-0,50	1	muurfundering	achtergevel noordelijke pand	350*50*29	6	25		noord-zuid	25	getrapt	ouder dan S28
60	-0,07	-0,62	1	muurfundering	zijgevel	350*20*15	3			oost-west	30	allen kops	ligt op S12, beide sporen reiken tot achtergevel, in verlengde van S63 en mogelijk gelijktijdig
61	-0,18		1	muurfundering			?			noord-zuid			
62	-0,20	-0,40	1	haardfundering		119*73*24	5	2		noord-zuid	24		sluit aan op S43
63	-0,58	-	1	muurfundering		300*24*57	8	22		oost-west		koppen-strekken	lijkt gelijktijdig aan S60
64	-0,16	-0.70	1	muurfundering		152*35*>15	>3			oost-west	39		
66			1	vloer		161*68*14	2			oost-west	44		op S67 en S69 en tegen S40
67			1	muurfundering		395*29*16,5	4			oost-west	44	getrapt	koud tegen S40, hoort bij S66, ingetand met S69
68			1	muurfundering	zijgevel	520*50*18	5	18		oost-west	44	getrapt	onder S69, sloot aan op voorgevel
69			1	muurfundering		165*35*22	5	22		noord-zuid	44	getrapt	ligt over S68 en S69 en onder S66
70			1	keldermuur		zie tv	onbekend			noord-zuid			ligt op en tegen S133, S71 koud tegen S70 (gelijktijdig)
71			1	keldermuur	kelder WP7	90*74*30	>5			noord-zuid		halfsteens verband	koud tegen S70
72			1	muurfundering		zie tv*30*62	>12	23	47	oost-west	57	afwisselend strekken koppen	koud tegen S74, relatieve ouderdom onduidelijk, koud tegen 133
73			1	vloer		121*100*4	1			noord-zuid	59	verspringend	koud tegen/hoort bij S129 en S124
74			1	muurfundering		zie tv*47*83	19	25	48	oost-west	57	koppen-strekken	
75			1	muurfundering	gelijk aan S74	zietv*26-38*>70				oost-west	58		

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	top tov m NAP	onderkant tov m NAP	vulling	Interpretatie	(onderdeel van) structuur	afmetingen l*b*h in cm	lagen aantal	5-lagen maat in cm	10-lagen maat in cm	oriëntatie	fotonummer	metselverband	verband met andere sporen/muren
76			1	muurfundering		165*29*15	3			oost-west		getrapt	onder S77, afgebroken tegen moderne muur in westen
77			1	vloer		200*94*14	1			noord-zuid	64		over S76, tegen S78, loopt mogelijk door over S99
78			1	muurfundering		280*18*34	7	23		noord-zuid	63	steens verband	S136 koud tegen S78, net als S6, S77 en S99, in noorden afgebroken door modern betonspoor, S82 tegen/over gebouwd, dus jonger. S7 afgebroken door S78.
79	-0,46	-0,78	1	muurfundering		220*30*30	6	24		noord-zuid	63	staand verband	ligt koud tegen S126 en koud tegen S82
80	-0,53	-0,78	1	muurfundering		206*36*30	6	24		noord-zuid	56	allen kops	koud tegen S127 en S128, onder S83
81	-0,64	-0,73	1	muurfundering		64*38*8	2			noord-zuid	62	gestapeld	ligt koud tegen S126
82			1	muurfundering		284*60*>34	>8	26		oost-west	63		koud tegen S79, S80 en S83, over S78 gelegd
83	-0,26	-0,53	1	overig		62*66*24	5	24		nvt	63	rommelig	ligt op S80, koud tegen S82
84			1	keldermuur	kelder WP8	zie tv**49	11	24	49	noord-zuid	112	rommelig	opgemetseld tegen/in S72, koud tegen S132, ingetand in S85
85		-0,99	1	keldermuur	buitenste keldermuur zuidelijke muur WP8	zie tv*19*>30	>7	-		oost-west	112	staand verband	koud tegen S131, sluit aan op S133
86	-0,72		1	keldermuur	kelder WP8	62*80*60	10	30	60	noord-zuid	112	halfsteens verband	jonger dan S131
87			1	muurfundering	voorgevel WP8	50*30*9	2			noord-zuid		onduidelijk	koud tegen / doorgebroken door S85
88	-0,54	-0,60	1	vloer		zie tekening	1			oost-west	56		vloer van S90
89	gelijk aan bovenkant S88	gelijk aan bovenkant S90	1	keldertrap	kelder	80*40*5	1			noordoost-zuidwest			ligt op S88 en tegen S90

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	top tov m NAP	onderkant tov m NAP	vulling	Interpretatie	(onderdeel van) structuur	afmetingen l*b*h in cm	lagen aantal	5-lagen maat in cm	10-lagen maat in cm	oriëntatie	fotonummer	metselverband	verband met andere sporen/muren
90	-0,42	-0,70	1	kelder		zie tekening	3			oost-west	56		koud tegen S95, vloer is S88
91	-0,29	-0,48	1	muurfundering		150*120*12	3			oost-west	73		koud tegen S94, S163 is er in gewerkt
92	-0,32	-0,57	1	muurfundering		234*70*34	6	24		noord-zuid	67		gelijktijdig met S93 en S94, S95 is er tegenaan gebouwd. Koud tegen S160, onder S161
93			1	muurfundering		zie tekening	6	25		oost-west	69	, onderste vijf lagen alle kops, onderste drie lagen getrapt (één laag per vertrapping)	ingemetseld in S92, waarschijnlijk dezelfde muur als S94
94	-0,29	-0,57	1	muurfundering		zietekening	6	25		oost-west	73		ingemetseld in S92, koud tegen S91
95	-0,31	-0,67	1	muurfundering		zie tekening	8	23		oost-west	66		tegen S92 aan gebouwd, koud tegen S90
97	-0,39	-0,44	1	muurfundering		146*20*4	1			noord-zuid	68		parallel aan S98
98	-0,44	0,49	1	muurfundering		48*20*4	1			noord-zuid	68		parallel aan S97
99			1	vloer		60*40*5	1			anders, zie opmerking	64		ligt op S100
100			1	vloer		70*70*5	1			anders, zie opmerking	64		ligt onder S100
101			1	muurfundering		76*20*14	3			noord-zuid	94	gestapeld	
104			1	muurfundering		300*36*37	8	24		oost-west	93	koppen-strekken	S105 in ingetand in S104, koud tegen S106
105			1	muurfundering		180*90*>37	>8	23		oost-west	93	koppen-strekken	ingetand in S104
106			2	muur		zie S106*21,5*13	2			oost-west	93	koppen-strekken	ligt op S109

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	top tov m NAP	onderkant tov m NAP	vulling	Interpretatie	(onderdeel van) structuur	afmetingen l*b*h in cm	lagen aantal	5-lagen maat in cm	10-lagen maat in cm	oriëntatie	fotonummer	metselverband	verband met andere sporen/muren
106			1	muurfundering	hetzelfde als S109	zie tv*10*>50	>10	23		oost-west	93	getrapt (bestaat uitsluitend uit vertrappingen)	ingetand in S104, koud tegen S162
107			1	muurfundering		500*40*32	7	21		noord-zuid	92	onregelmatig, getrapt	onder S112, afgebroken onder door moderne fundering aan zuidzijde
108			1	muurfundering		330*60*36	7	24		noord-zuid	83	getrapt	ligt tegen S106/S109 opgemetseld, ingetand in S113
109			1	muur	hetzelfde als S106		?			oost-west	70		
110			1	muurfundering		115*20*20	3			noord-zuid	89	getrapt	
111			1	muurfundering		183*28*28	>7	21		noord-zuid	84	onregelmatig, getrapt	ligt onder S112
112			1	muurfundering		305*29*20	4			oost-west	84	getrapt	S112 gaat over S111 en ligt op S107
113			1	muurfundering		534*60*28	6	23		oost-west	88	getrapt	ingetand (gelijktijdig) met S108
115			1	Muurfundering		118*20*4	1			noord-zuid	82		hoort bij S118, vermoedelijk hetzelfde spoor
116			1	vloer		22*22*3	1			nvt	44		koud tegen S67
117			1	muurfundering	voorgevel	>300*>40*>15	3			noord-zuid	44		sluit aan op S68
118			1	muurfundering		236*28*4	1			oost-west	72		sluit aan op S115
119			1	muurfundering		zie tv*75*	9	24		oost-west	80	getrapt	sluit in hoek aan op S162 en de voorgevel S207

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	top tov m NAP	onderkant tov m NAP	vulling	Interpretatie	(onderdeel van) structuur	afmetingen l*b*h in cm	lagen aantal	5-lagen maat in cm	10-lagen maat in cm	oriëntatie	fotonummer	metselverband	verband met andere sporen/muren
122			1	(bezink) putje		68*68*4	?			nvt	81		
123			2	muurfundering		105*50*14				noord-zuid	87		
123			1	muurfundering		205*40*9	2			oost-west	87	getrapt	
124			1	muurfundering		39*54*16	4			oost-west	59	onduidelijk	
125			1	vloerfundering						onbekend	64		onder S99 en S100, over S76
126			1	vloer		300*110*8				noord-zuid	62	gestapeld	ligt om S79 en S81 heen (koud)
127	-0,65	-0,74	1	muurfundering		146*38*10	3			noord-zuid	62	gestapeld	ligt op S126, koud tegen S80
128	-0,66	-0,70	1	muurfundering		150*27*12	3			noord-zuid	62		
129			1	muurfundering	hoort bij structuur grens WP 8/9	255*23*24	4			oost-west		steens verband	gelijk aan S124 , hoort bij S73
130			1	keldertrap	kelder WP8	zie tv	3 treden			oost-west	112	onduidelijk	koud tegen S131
131			1	keldermuur	kelder WP8	zie tv	>9	25		oost-west	112	rommelig	koud tegen S130
132			1	keldermuur	kelder WP8	zie tv				oost-west	112		aan zuidzijde van S72, aan noordzijde S85, tussen S133 en S131
133	-0,17		1	voorgevel	kelder WP7+8	237* 36* 50	>11	21	47	noord-zuid	112	zie foto	onder S70, koud tegen moderne kelder WP8
136			1	onduidelijk		40*18*3,5	1			noord-zuid			ligt koud tegen S78
160	-0,37	-0,68	1	muurfundering			4			noord-zuid	71		koud tegen S92 en S93, onder S161
161	-0,35	-0,41	1	goot		50*?*4	1			noordoost-zuidwest	71		op S160 en S92
162			1	muurfundering		275*80*35	7	23		oost-west	70	getrapt	sluit aan op S108, S119 en S160-S161
163	-0,29	-0,38	1	muurfundering		60*29*4	2			noord-zuid	73		ingewerkt in S91

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	top tov m NAP	onderkant tov m NAP	vulling	Interpretatie	(onderdeel van) structuur	afmetingen l*b*h in cm	lagen aantal	5-lagen maat in cm	10-lagen maat in cm	oriëntatie	fotonummer	metselverband	verband met andere sporen/muren
172			1	muurfundering			1			oost-west	74		rollaag
174			1	muurfundering		60*39*4	1			oost-west	75		
207	-0,09		1	muurfundering		zie tv*20*20	3			noord-zuid	95	koppen-strekken	ligt op geelrode voorgevel WP10 en over S119
207		-0,69	2	muurfundering	voorgevel WP 10	zie tv*43	8	27		noord-zuid		getrapt	in S119 getand, onder S207 vulling 1
208			1	muurfundering		92*38*8				oost-west	86		ligt koud tegen S112 , onderkant ligt hoger dan S112
209			1	muurfundering		36*36*8	2			noord-zuid	86	getrapt	
211	-0,28	-0,75	1	muurfundering		zie tv*88*44	10	21	44	oost-west	95	getrapt	ligt ingemetseld in S207
212			1	muurfundering		800*46*34	7	25		oost-west	99	koppen-strekken	ingetand in S215 (gelijktijdig) en ingetand in S212 (gelijktijdig)
213	-0,48		1	muurfundering		74*19*14	3			noord-zuid	97	onduidelijk	
214	-0,48		1	vloer		87*91*3,75	1			oost-west	98	geen	ligt binnen S212 en S15/6
215		-0,54	1	muurfundering		zie tv*?*37	7	25		noord-zuid	96	getrapt	ligt direct onder S216, ingetand met S212 (gelijktijdig)
216	-0,02		1	muurfundering		zie tv*?*20	4			noord-zuid	96	koppen-strekken	ligt op S215 (gelijktijdig met S15 en S212)
218	-0,38	-0,58	1	muurfundering		>200*	3			noord-zuid	102	getrapt	
219	-0,35	-0,59	1	muurfundering		zie tv*60*32	7	20		oost-west en noord-zuid	101	getrapt	S220 koud tegen S219
220	-0,39	-0,63	1	muurfundering		133*26*25	4			noord-zuid	100	koppen-strekken, onderste laag is strekkend, de bovenste lagen zijn kops	
221	-0,13	-0,46	1	muurfundering		>200*80*42	8	25		noord-zuid	99	getrapt	S212 ingetand in S221
222	-0,64		1	muurfundering		zie tv	1 turf = baksteen			oost-west	105		
240			1	waterput			?			nvt			
265			1	keldervloer	kelder	200*150*?	1			oost-west			binnen S132

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	top tov m NAP	onderkant tov m NAP	vulling	Interpretatie	(onderdeel van) structuur	afmetingen l*b*h in cm	lagen aantal	5-lagen maat in cm	10-lagen maat in cm	oriëntatie	fotonummer	metselverband	verband met andere sporen/muren
274	-0,97		1	vloer		69*40*?	1			oost-west	112		onder S275-S278
275			1	poer, mogelijk van trap	kelder	54*29*21	>4			nvt	112		koud tegen S276
276			1	trapfunderig		110*93*23				oost-west	112		koud tegen S275, koud tegen S84
277			1	keldertrap/muur	kelder	122*31*7	2			oost-west	112		koud tegen S276
278			1	traptrede	keldertrap	58*18*?	>1			oost-west	112		koud tegen/in S276, koud tegen S275 en S277
296	-0,57	-0,69	1	muurfundering		170*50*12	3			oost-west	128		
297	-0,53	-0,73	1	muurfundering		>120*34*20	1			noord-zuid	128		koud tegen S296
301	-0,08	-0,58	1	muur voor huisaansluitingen		100*54*50	9	30		noord-zuid	133		koud tegen S302
302	-0,17	-0,84	1	muurfundering	zijgevel	zie tv*28*81	18	23,5	44	oost-west	133		S301 koud tegen S302, ingetand met S305 maar niet per se gelijktijdig (geen mortel op overgang op S305a), in verlengde van S306
303	-0,25	-0,03	1	muurfundering	binnenmuur	76*18*4	1			oost-west	133		
304	-0,21	-0,40	1	muurfundering	binnenmuur	>500*44*18	4			oost-west	133	getrapt, allen kops	tegen S350 op gemetseld, verband met voorgevel ligt buiten werkput, koud tegen S305
305			2	muur		>74*28*14	3			noord-zuid			ligt op vulling 1, vermoedelijk gelijktijdig met S322
305	-0,18	-1,00	1	muurfundering		300*27*82	16	24	49	noord-zuid	133	koppen-strekken	S350 en S304 staan koud tegen S305, S322 koud tegen en jonger dan S305
306	-0,25	-0,71	1	muurfundering	zijgevel	450*>44*>38	9	22		oost-west	134	bovenste 6 lagen koppen, daaronder verschillend	koud tegen S302 en S305, tegen S307 (vermoedelijk recenter dan S307), onder S308
307	-0,35	-0,57	1	muurfundering	zijgevel	?*?*24	6	20		oost-west	134	getrapt	onder/tegen S306, onder S308 en S309
308	-0,33	-0,42	1	muurfundering		zietv*18*25	5	25		oost-west	135	niet zichtbaar, eensteens	op S306 en S307, tegen S308 (S308 hiervoor door-/afgebroken)
309			2	keldermuur	kelder	76*38*33	7	24		oost-west	135		
309	-0,12	-0,55	1	keldermuur	kelder	265*190*33	7	24		oost-west	135	anderhalf steensbreed, met afwisselend verband	ligt op S349, tussen S308 en S326
310	999	999	1	goot		78*25*9	1			oost-west	135		in verlengde van S326

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	top tov m NAP	onderkant tov m NAP	vulling	Interpretatie	(onderdeel van) structuur	afmetingen l*b*h in cm	lagen aantal	5-lagen maat in cm	10-lagen maat in cm	oriëntatie	fotonummer	metselverband	verband met andere sporen/muren
311	-0,27	-0,63	1	achtergevel		165*56*46	10	22	46	noord-zuid	160	getrapt, allen kops	sluit niet aan op S309 (kelder) en is ouder, in noorden vermoedelijk afgebroken voor aanleg S315, S312 ligt koud tegen S311
312	-0,40	-0,72	1	muurfundering	zijgevel WP 15/16	830*45*35	7	32		oost-west	150	getrapt, rommelig	ligt koud tegen S305 en S311, onder S374 en S319, op S380
313	-0,57	-0,60	1	keldervloer	kelder WP15	405*230*	1			oost-west	136	verspringend	ligt op S376, onder S377 en S378, koud tegen S314 en sluit aan op S317 en S316 en S374
314	-0,54	-0,60	1	trap	kelder WP15	70*32*?				oost-west	150		in S376 en S313 gezet
315	-0,28	-0,60	1	keldermuur	kelder WP15	89*32*>28	>6	24		noord-zuid	150	rommelig	koud tegen S311, S16 koud tegen S315, afgebroken in noorden, maar sloot mogelijk aan op S317
316			2	keldermuur	kelder WP15	62*18*21				noord-zuid	150	onduidelijk, lijkt kops verband (steens breed)	koud tegen S316 vulling 1, ligt op S377
316	-0,31	-0,57	1	keldermuur	kelder WP15	88*27*28	>6	20		noord-zuid	150	onduidelijk	koud tegen S315, ligt op S377, en hoort bij fase S377
317	-0,34	>-0,66	1	keldermuur	kelder WP15	>212*30*>30	>6	25		noord-zuid	150	niet zichtbaar	loopt door onder SXXX (achtergevel WP14), ouder dan S377, in verlengde van S315
318	-0,24	-0,51	1	muurfundering	perceelsgrens	?*26*?				oost-west	152		waarschijnlijk hetzelfde als S312, afgebroken en overbouwd door S322 (loopt verder door naar westen), S324 staat er koud tegenaan (dezelfde fase)
319	-0,34	-0,59	1	muurfundering		109*36*31	6	28		noord-zuid	150	getrapt	
320	999	999	1	plint	moderne kelder WP15	Zie S321 en S337	1			noord-zuid	138	Aan westzijde horizontaal gelegen, en aan noord- en oostzijde verticaal gelegd	koud tegen S321 en S337
321	-0,32	-0,37	1	keldervloer	moderne kelder WP16/15	265*174*5,5	1			oost-west	138	verspringend	
322	-0,33	-0,37	1	muurfundering		48*37*4	1			noord-zuid	150		ligt koud op de fundering van S337

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	top tov m NAP	onderkant tov m NAP	vulling	Interpretatie	(onderdeel van) structuur	afmetingen l*b*h in cm	lagen aantal	5-lagen maat in cm	10-lagen maat in cm	oriëntatie	fotonummer	metselverband	verband met andere sporen/muren
323	-0,13	-0,51	1	muurfundering	hetzelfde als S339		9			oost-west			
324	-0,33	-0,45	1	muurfundering	gelijk aan S373	140*34*?	>3			noord-zuid			koud tegen S318 (waarschijnlijk gelijktijdig), onder (dus ouder dan) S325
325	-0,23	-0,45	1	muurfundering			4			oost-west	137		
326	-0,43	-0,45	1	muurfundering	was mogelijk oude perceelsgrens die in 19e eeuw is aangepast, waarbij S304 en S326 de oude perceelsgrens vormden, maar is verplaatst naar S318	zie tv*49*13	3			oost-west	134	getrapt	koud tegen S305, in verlengde van S304 maar niet dezelfde muur
327	-0,45	999	1	muurfundering	onderkant muur/vloer	220*60*4	1			oost-west	134	rommelig	onder S326
328	-0,21	-0,77	1	bak in de kelder	westelijke kelder WP14	245*115*57	10	28	57	oost-west	150	niet zichtbaar: afgesmeerd	koud tegen S331 en op S330 (keldervloer)
329	-0,77		1	muurfundering		100*47*4	1			oost-west	134		onder S326
330	-0,77		1	keldervloer	vloer kelder WP14	zie tv				oost-west			hoort bij S331 en ligt onder S328
331	-0,13	-0,76	1	keldermuur	kelder WP14	405/285*23*64	niet zichtbaar door afwerking			oost-west	150	niet zichtbaar	
332	999	999	1	keldervloer		197*105*3	1			noord-zuid	158	verspringend	koud tegen S333, afgebroken voor aanleg S331
333	-0,23	>-0,63	1	muurfundering		235*130*44	8	26		noord-zuid	158	rommelig	koud tegen S332, afgebroken voor aanleg S331
334	-0,30	-0,37	1	bezinkputje			2			nvt			tegen S335, hoort mogelijk bij S345
335	-0,19	-0,46	1	muurfundering		400*55*26	6	22		noord-zuid	155	getrapt en koppen	tegen S339 gemetseld, afgebroken door S345
336	-0,18	-0,28	1	muurfundering		47*30*4	1			noord-zuid	159		ligt op S339
337	999	999	1	keldermuur	moderne kelder WP15/16	305*190*25	5	25		oost-west	138		ligt op S374 en S382, tegen S320 aan, gelijktijdig met S320 en S321

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	top tov m NAP	onderkant tov m NAP	vulling	Interpretatie	(onderdeel van) structuur	afmetingen l*b*h in cm	lagen aantal	5-lagen maat in cm	10-lagen maat in cm	oriëntatie	fotonummer	metselverband	verband met andere sporen/muren
338	-0,24	-0,46	1	muurfundering			4			oost-west	137	getrapt	parallel aan en koud tegen S325, verband met voorgevel onduidelijk omdat dit buiten de werkput ligt, tegen S382 op gemetseld
339	-0,19	-0,51	1	muurfundering	perceelsgrens WP14/15	750*72*35	7	23		oost-west	159	getrapt	over S342, ingetand in S340. S320, S335 en S336 liggen koud tegen S339 aan
340	-0,07	-0,43	1	muurfundering		330*72*36	6	31		noord-zuid	157	getrapt	tegen S339 aangemetseld, mogelijk gelijktijdig, direct onder/tegen huidige straatklinkers
341	-0,27	-0,45	1	muurfundering		160*26*18	4			oost-west	154	rommelig	afgebroken door S340, tegen S342 opgemetseld
342	-0,31	-0,52	1	muurfundering		375*48*28q	7	20		noord-zuid	154	getrapt en koppen	onder S341, maar mogelijk in verband. Opgaand muurwerk bevat zelfde stenen, onder S339, hier extra versterkt rondom kruising
343	-0,23	-0,30	1	muurfundering		90*18*4	1			oost-west	154		koud tegen S342
344	-0,31	-0,36	1	muurfundering		75*18*4	1			oost-west	156		koud tegen S321
345	-0,31	-0,38	1	goot		zieTV*37*?	>3			oost-west	156	onduidelijk, halfsteens	breekt S335 af, eindigt tegen S321, koud tegen S346
346	999	999	1	muurfundering		Zie TV *75*31	7	22		oost-west	156	getrapt	koud tegen S345 en S409 of gebroken in oostzijde (huisaansluiting), sloot vermoedelijk aan op voorgevel. Ter plaatsen van het oostelijke einde van S345 spoor ingebroken
347	999	999	1	keldervloer		zie tv*?*3,5	?			noord-zuid	171	verspringend	koud tegen S346
349	-0,42	-0,54	1	muurfundering	kelder		1-2			noord-zuid en oost-west		allen kops	ligt onder keldermuur S309
350	-0,32	-0,57	1	poer	hoort mogelijk bij S375	42*35*21	4			nvt		getrapt	koud tegen S305 (mogelijk weer ter versteviging) onder S304
351	999	999	1	muurfundering		455*28*16	3			noord-zuid	173	getrapt	koud tegen S405, S354
352	-0,38	>-0,57	1	put		diam.50*>19	>4			nvt	173		ligt onder S353
353	-0,31	-0,43	1	goot		65*65*10	3			nvt	173	onregelmatig	ligt op S352
354	-0,36	-0,41	1	keldervloer		300*>190*				noord-zuid	173		herzelfde als S472 in wp17, koud tegen S351, onder S453, S411 en mogelijk S406

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	top tov m NAP	onderkant tov m NAP	vulling	Interpretatie	(onderdeel van) structuur	afmetingen l*b*h in cm	lagen aantal	5-lagen maat in cm	10-lagen maat in cm	oriëntatie	fotonummer	metselverband	verband met andere sporen/muren
356	-0,21	-0,60	1	muurfundering	voorgevel WP13	615*76*28	6	23		noord-zuid	162	getrapt	afgebroken aan beide zijden, maar sloot vermoedelijk aan op S346. Lijkt gelijktijdig met bovenlaag S386 (die op S408 ligt)
357	-0,27	-0,59	1	muurfundering		ie tv*57*30	7	23		oost-west	163	getrapt	koud tegen/over de voorgevel S408 (ligt onder S386) en koud tegen S386 mogelijk gelijktijdig, ingetand met S358
358	-0,60	-0.68	1	muurfundering		112*60*17	4			noord-zuid	163		koud tegen S357
359	-0,35	>-0,93	1	keldermuur	moderne kelder met daarin asbestbuis	290*200*>60	>10	25		oost-west	175	niet zichtbaar	gelijk aan S482 in wp17, kohetzelfde spoor als S482 in WP17, kohetzelfde spoor als S482 in WP17, koud tegen S407 en S360
360	-0,41	-0,69	1	muurfundering		>150*33*27	6	23		oost-west	175	getrapt	hetzelfde spoor als S482 in WP17, koud tegen S359, afgebroken ter plaatse van aansluiting met S410
361			1	muurfundering		>200*45*31	7	24		noord-zuid	175	getrapt	onder S363 en S410
362	-0,63	-0,69	1	muurfundering		50*50*4	1			noord-zuid	175	geen	onder S363
363	-0,52	-0,64	1	muurfundering		300*46*11	3			oost-west	175	getrapt	ligt over S361, over S362
364	-0,46	-0,85	2	muurfundering		75*48*40	7	24		noord-zuid	175	getrapt	
364	-0,46	-0,85	1	muurfundering		110*48*43	3/8		43	noord-zuid	175	getrapt	ligt L-vormig op en tegen S364 vulling 2 (L-kop in zuiden)
365	-0,50	-0,67	1	muurfundering		374*38*17	4			noord-zuid	170	getrapt	beschadigd bij benadering van S371, afgebroken S357 en S358
366	-0,56	-0,69	1	muurfundering		266*21*11				noord-zuid	170		onder S371
367	-0,50	-0,69	1	muurfundering		>170*19*8	2			noord-zuid	170	geen	onder S371 en S398
368	999	-0,73	1	riool		300*67*16	3			noord-zuid	170	halfsteens verband/steensverband	koud tegen S369, onder S371, S372, S397
369	-0,53	-0,69	1	muurfundering		420*21*16	3			noord-zuid	170	koppen-strekken	koud tegen S368, onder S371 en S372
370	-0,51	>-0,64	1	waterput		100*90*?	?			nvt	168	koepel	

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	top tov m NAP	onderkant tov m NAP	vulling	Interpretatie	(onderdeel van) structuur	afmetingen l*b*h in cm	lagen aantal	5-lagen maat in cm	10-lagen maat in cm	oriëntatie	fotonummer	metselverband	verband met andere sporen/muren
371			1	muurfundering		425*38*14	3			oost-west	170	getrapt	ligt over S366-S369 en S396
372	-0,30	-0,57	1	muurfundering	hetzelfde als S395	zie tv*46*25	5	25		oost-west	165	getrapt	ligt op S368, S369, S394, S397 en S398. Parallel naast S390 en koud tegen S389.
373			1	muurfundering	hetzelfde als S324		?			noord-zuid	137		hetzelfde spoor als S234
374	-0,45	-0,70	1	muurfundering	keldermuur WP15/16	275*56*36	7	26		noord-zuid	150	getrapt	ligt onder S337 en koud tegen S312 en S313
375			1	poer	hoort mogelijk bij S305	37*38*19	4			nvt	152	getrapt	koud tegen S305, mogelijk ter versteviging
376	-0,60	-0,63	1	keldervloer	kelder WP15	Vermoedelijk gelijk aan S313	1			oost-west	150	geen/rommelig	onder S313, tegen/onder S374, waarschijnlijk afgebroken door S314
377	-0,57	-0,61	1	keldervloer	keldervloer WP15	215*70*4	1			oost-west	150		ligt op S313, tegen S316 en S317
378	-0,50	-0,63	1	keldermuur	kelder WP15	160*35*12	3			oost-west	150	rommelig	koud tegen S313 en S331
380	-0,75		1	muurfundering		>35*>25*>8	>2			oost-west	150	niet zichtbaar	onder S312 en S374
382			1	muurfundering			>6			noord-zuid			ligt deels onder kelder S320 en steekt aan zuidkant uit. S338 is eroverheen gebouwd met vertrapping mee. S325 is net 2 cm voor onderste trap gestopt, verband onduidelijk
384	-0,79		1	uitbraaksleuf	hoort bij S385, S391 en S393	100*80*?	nvt			nvt			
385	-0,67		1	uitbraaksleuf	hoort bij S384, S391 en S393	80*80*?	nvt			mvt			
386			1	muurfundering	hetzelfde als S388	zie tv*45*28	5			noord-zuid	164	getrapt	ligt op S408, onder/tegen S357, gelijktijdig met S388
387	-0,53	-0,66	1	muurfundering			4			noord-zuid	164		
388	-0,31	-0,55	1	muurfundering			5			noord-zuid	164		
389	-0,16	-0,50	1	muurfundering	voorgevel overhang WP11/12	>100*>60*>38	8	22		oost-west	165	getrapt	ligt op S390 en op S372. Sloot vermoedelijk aan op S388, maar verstoord door huisaansluiting
390	999	-0,48	1	muurfundering		zie tv*c.25*16	3			oost-west	165	variabel	ligt onder S389 en koud tegen S372

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	top tov m NAP	onderkant tov m NAP	vulling	Interpretatie	(onderdeel van) structuur	afmetingen l*b*h in cm	lagen aantal	5-lagen maat in cm	10-lagen maat in cm	oriëntatie	fotonummer	metselverband	verband met andere sporen/muren
391	-0,47	-0,73	1	poer		50*50*24	6	24		nvt	166	getrapt	hoort vermoedelijk bij S384, S385 en S393
392	999	999	1	muurfundering		103*38*14	1 (N-zijde) 3 (Z-zijde)			noord-zuid	167	nvt	tegen S372 opgemetseld en koud tegen S399
393	-0,50	-0,65	1	poer	vermoedelijk onderdeel structuur met S384, S385, S391	50*38*12	3			nvt	169	onduidelijk	koud tegen S371
394	-0,47		1	vloer		60*66*$				noord-zuid	170	geen	koud tegen S397 en S398 en onder S372
395	-0,51	-0,59	1	muurfundering			8			oost-west	170		gelijk aan S372
396	-0,51	-0,58	1	muurfundering		60*20*8	2			noord-zuid	170	getrapt	ligt onder S371
397	-0,43	-0,55	1	muur		>60*18*10	1			noord-zuid	170	rollaag	ligt op S368, koud tegen S394, mogelijk gelijktijdig met S394 en S398 en onder S372
398	-0,44	-0,71	1	muur		>60*19*10	1			noord-zuid	170	rollaag	ligt op S367, koud tegen S394 en onder S372
399	-0,43	-0,55	1	muurfundering		18*18*13	3			nvt	167		koud tegen S393
400	-0,33	-0,51	1	vloer		ca. 70*60	1			nvt		rommelig	
401	-0,09	-0,27	1	muur		350*18*20	4			oost-west		koppen	ligt op S307, mogelijk gelijktijdig met S402
402	-0,11	-0,31	1	muur		50*9*23	4			oost-west		niet zichtbaar, halfsteens	ligt op S307, mogelijk gelijktijdig met S401
403	-0,47	-0,77	1	muurfundering		85*32*28	5	28		noord-zuid	171	getrapt	ligt deels in S347, mooi afgewerkt met plint (trap?)
404	-0,27	-0,60	1	muurfundering		470*47/65*40	8	25		noord-zuid	172	getrapt	onder S413 en S405, gelijk aan S412
405	-0,34	-0,37	1	keldervloer		360*70*3	1			noord-zuid	172	verspringend	ligt over S404, waarschijnlijk zelfde als S347
406	-0,29	-0,35	1	keldervloer		175*140*3	1			noord-zuid	174		koud tegen S351, mogelijk gelijk aan S354, maar overgang verstoord door gresbuis
407	-0,16	-0,81	1	muurfundering		163*75*22	5	22	getrapt	oost-west			koud tegen S359
408			1	muurfundering		370*50*18	4			noord-zuid		rommelig	ligt onder S368, S388 en S357
409	-0,17	-0,40	1	muurfundering		Zie TV *75*31	7	22		oost-west		getrapt	koud tegen S346 in oostzijde, in precies dezelfde vorm, richting en opbouw
410			1	muurfundering		113*54*16	3			oost-west	175	getrapt	ligt over S361
411			1	muur		27*14*3,5	1			oost-west			ligt op S354

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	top tov m NAP	onderkant tov m NAP	vulling	Interpretatie	(onderdeel van) structuur	afmetingen l*b*h in cm	lagen aantal	5-lagen maat in cm	10-lagen maat in cm	oriëntatie	fotonummer	metselverband	verband met andere sporen/muren
413			1	fundering?		31*20*8	2			oost-west			ligt over S404 en vermoedelijk onder S405
432	-0,34	-0,75	1	muurfundering		215*42*43		22	43	noord-zuid	185	koppen-strekken	
433	-0,36		1	muurfundering		425*24*>30	>7	21		oost-west	186	koppen-strekken, steens	koud tegen S434, S436 en S451, ligt onder S452
434	-0,28		1	muurfundering		337*10*>16	>3			oost-west	186	halfsteens verband	koud tegen S433
435	-0,41	-0,67	1	muurfundering		351*37*19	4			noord-zuid	187	getrapt	koud tegen S433, op S438 en S447
436	-0,369	-0,91	1	keldermuur		175*16*50	>10	23	50	oost-west	188	rommelig	ingetand in S433, vermoedelijk deel van verzakte muur, jonger dan S438
437	-0,72	-0,79	1	muurfundering		285*29*31	7	23		noord-zuid	189	rommelig, voornamelijk koppen	koud tegen en jonger dan S436. Gaat over in S446, onduidelijk of het hier hetzelfde spoort betreft
446	-0,58	-0,67	1	muurfundering		62*32*9	2			noord-zuid	189	onduidelijk	in verlengde van S437 (mogelijk zelfde spoor) en koud tegen S447 opgemetseld
447	-0,54	-0,80	1	muurfundering		433*46*26	6	22		oost-west	192	getrapt, koppen strekken	ligt onder S446, S435 en S449
449			1	goot		500/120*45*18	4			noord-zuid	194	nvt	doorbreekt S317 en S447
449			1	muurfundering		175/75*38/45*9	2			noord-zuid	194	niet zichtbaar	koud op S447, is jonger
450	-0,49	-0,55	1	muurfundering		70*55*4,5	1			oost-west	195	nvt	koud tegen S451 en vermoedelijk jonger
451	-0,43	-0,46	1	vloer		170*45?*3,5				noord-zuid	195	nvt	onder S452, koud tegen S450 en S453 en S433 (jonger dan S433, S450, S452 en S453)

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	top tov m NAP	onderkant tov m NAP	vulling	Interpretatie	(onderdeel van) structuur	afmetingen l*b*h in cm	lagen aantal	5-lagen maat in cm	10-lagen maat in cm	oriëntatie	fotonummer	metselverband	verband met andere sporen/muren
452	-0,29	-0,41	1	goot		64*52*15	3			oost-west	195	halfsteens verband n-z muur, steens verband o-w muur	ligt over S433 en S451
453	-0,37	-0,45	1	muurfundering		30*20*>15	>3			oost-west	195	onduidelijk	koud tegen S451
455	-0,47	-0,79	2	put		80*17*>20	>4			noord-zuid	197	steens, onregelmatig verband	S455 is jonger op S317, (S455 ligt op/tegen gemetseld). Aan binnenzijde S455 vulling 1 gemetseld, S317 plaatselijk uitgebroken voor plaatsing S455 vulling 1 en 2.
455	-0,47	-0,79	1	put		111*67*51	13	19	49	noord-zuid	197	steens, koppen strekken	ouder dan S317 gebouwd, ouder dan S456
456	-0,45	-0,64	1	muur		75*9*18	2			noord-zuid	197	nvt	koud tegen S317 en S455 en jonger dan S457
457	-0,37	-0,73	1	muurfundering		O-W: 423*62*33 N-Z: 280*62*33	7	25		oost-west en noord-zuid	198	getrapt, koppen strekken	koud tegen S456 en onder S458, S459, S460, doorbroken door S461
458	-0,45	-0,65	1	poer		54*70*21	4			noord-zuid	198	nvt	koud tegen/op S357
459	-0,41	-0,67	1	poer		63*68*26	6			noord-zuid	198	nvt	koud tegen/op S457
460	-0,51	-0,63	1	(buiten) haard		66*31*10	2			noord-zuid	189	halfsteens verband	ligt tegen S457 dus jonger
461	-0,37	-0,56	1	muurfundering		56*46*15	3			noord-zuid	201	rommelig	breekt S457 af in noorden en S465 in zuiden, vermoedelijk voor het plaatsen van een leiding
462	-0,55	-0,67	1	bezinkput		37*37*11	3			nvt	201	halfsteens verband	ligt koud tegen S463
463	-0,41	-0,61	1	bezinkput		36*36*21	4			nvt	201		koud tegen S462 (jonger dan S462)
464	-0,41	-0,49	1	poer		53*43*10	2			nvt	201	nvt	
465	-0,26	-0,49	1	muurfundering		200*70*25	5	25		noord-zuid	201	getrapt, koppen stekken	in verlengde van S491, zuidzijde afgebroken door S461. S466 en S470 liggen tegen S465, S465 ligt op S489
466	-0,33	-0,55	1	muurfundering		252*48*20	4			oost-west	200	getrapt	tegen S465 en S468 opgemetseld, ligt op S489. S466 is ouder dan S468

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	top tov m NAP	onderkant tov m NAP	vulling	Interpretatie	(onderdeel van) structuur	afmetingen l*b*h in cm	lagen aantal	5-lagen maat in cm	10-lagen maat in cm	oriëntatie	fotonummer	metselverband	verband met andere sporen/muren
467	-0,42	-0,66	1	goot		(NZ) 145 / (OW) 130*40*20	4			oost-west en noord-zuid		halfsteens verband	
468	-0,23	-0,46	1	muurfundering		154*56*26	6	22		noord-zuid	200	getrapt	jonger dan S466 en S467 en S470
469	-0,62	-0,78	1	muurfundering	voor verdere info zie S317	580*>35*				noord-zuid	199		is S317 en S383
470	-0,29	-0,53	1	muurfundering		390*77*24	5	24		oost-west	200	getrapt, strekkend verband	over S465, onder S468 en S487 en S488
471	-0,38	-0,48	1	muurfundering		90*35*9	2			oost-west	203	nvt	koud tegen S472 gelijktijdig/jonger
472	-0,42		1	vloer		240*240*2,5	1			oost-west	203	onregelmatig	sluit aan op/gelijktijdig met S473, jonger dan/gelijktijdig met S471
473	-0,32	-0,45	1	vloer		250*110*3	1			oost-west	203	nvt	sluit aan op S472 (gelijktijdig)
474	-0,18	-0,54	1	muurfundering		230*77*28	6	23		oost-west	203	getrapt	S492 tegen S474 op gemetseld, koud tegen S482
475	-0,34	-0,71	1	muurfundering uitbouw		zie tv*zie tv*32	6	28		oost-west	205	getrapt	tegen S474 op gemetseld en in verlengde ervan, tegen S480 opgemetseld
476	-0,34		1	vloer		275*110*3,5	1			oost-west	205	verspringend	ligt op S493 en tegen S475
477	-0,33	-0,50	1	muurfundering		135*27*16	3			noord-zuid	205	koppen-strekken	ligt tegen S480 en doorbreekt S478
478	-0,39	-0,56	1	muurfundering		(NZ)168/(OW) 200*28*20	4			noord-zuid	205	getrapt	ligt tegen S481 en onder S479, doorbroken door S477
479	-0,37	-0,39	1	muurfundering		37*28*4	1			noord-zuid	205	nvt	ligt op S478 en koud tegen S480
480	-0,38	-0,56	1	muurfundering		250*23*15	3			oost-west	205	koppen-strekken	koud tegen S475, onder S477, koud tegen S493, is ouder dan S475
481	-0,40	-0,66	1	muurfundering		252*32*34	7	26		oost-west	205	getrapt	koud tegen S482 en S480, ligt op S478
482	-0,19	>-1,12	1	kelder		(OW)225/(NZ) 210*22*>50	12	27	55	meerdere		niet zichtbaar	hetzelfde spoor als S511 in WP17, koud tegen S481 en S474, jonger dan S474.
484	-0,76	-0,79	1	muurfundering		36*32*8				noord-zuid	206	nvt	afgebroken in noorden door S485

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	top tov m NAP	onderkant tov m NAP	vulling	Interpretatie	(onderdeel van) structuur	afmetingen l*b*h in cm	lagen aantal	5-lagen maat in cm	10-lagen maat in cm	oriëntatie	fotonummer	metselverband	verband met andere sporen/muren
485	-0,69	-0,99	1	beerput?		92*86*31	7	23		noord-zuid	206	halfsteens en steens verband	afgebroken door S490 en breekt S484 af
487	-0,34	-0,44	1	poer		45*43*10	2			noord-zuid	200		tegen S470 opgemetseld
488	-0,35	-0,46		poer		39*45*9	2			noord-zuid	200	nvt	tegen S470 opgemetseld
489	-0,58	-0,8	1	goot		>120*?*25	5	25		noordoost	200	halfsteens verband	ligt onder S466 en S465
490	-0,68		1	beerput		diameten 125/135* 10*?	?			nvt	206	koepel	breekt S485 af
491	-0,25	-0,51	1	muurfundering		210*73*26	5	26		noord-zuid	203	getrapt	ligt onder S465 en koud tegen S492 en S 470
492	-0,27	-0,56	1	muurfundering		345*78*24	5			noord-zuid	203	getrapt	ligt tegen S474, koud tegen S491 en sluit S472 en S473
493	-0,43		1	straatje		125*100*10	1			noord-zuid	204	rollaag	ligt onder S476
494	-0,36	-0,46	1	bezinkput		42*50*>15	>2			noord-zuid		rommelig	

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	afwerking	baksteen hergebruikt	baksteen compleet	baksteenmonster	bsmonster nummer *vnr*	baksteenhardheid	baksteenkleur	baksteen afmetingen l*b*h in cm
2		nee	ja			matig hard	roodoranje	niet mogelijk vanwege harde mortel
3			deels, maar ook halve stenen gebruikt			matig hard	rozegeel	18*8*4
3		ja, secundaire mortel	ja	ja	26	matig hard	diverse: roze rood, roze-geel gemêleerd	roze rood: 17,5*8,5*4, roze geel: 17*8*3
5							rood, oranje	oranje: 18,5*9*4,5
6						hard	rood	18*8*4
7						hard	rood, geel	
9	afgesmeerd met kalkmortel aan noordzijde	nee	deels	ja	20	matig hard	oranjerood	19*9*4,5 en 18,5*9*4
10				ja	19	matig hard	oranje	23*23*2,5
11		ja, secundaire mortel op veel stenen	ja, met uitzondering van onderste drie lagen	nee, hergebruikt		matig hard	rood, oranje, donkerrood, rood-geel gemêleerd	gemêleerd: 18*8,5*3,5
12		nee	deels	ja	18	matig hard	rood, roodoranje en oranje	oranje: 19,5*?*4, rood: ?*8,5*4
13		ja, secundaire mortel	deels	nee, hergebruikt		matig hard	oranjerood	rood: 19*8*4 (hard), oranje: 18*8,5*3,75
14		ja, secundaire mortel	ja	nee, hergebruikt		matig hard	geelroze	18*8,5*4
15		onduidelijk	ja	ja	17	matig hard	diverse: geel, roze oranje	geel: 17,5*8,5*4, oranje: 18,5*8,5*4,5, roze: 18*8*4
16		nee	ja	nee		matig hard	oranjerood	
17		ja, deels, veel secundaire mortel op bovenste twee lagen	ja	ja	30	hard	oranje	22*11*5

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	afwerking	baksteen hergebruikt	baksteen compleet	baksteenmonster	bsmonster nummer *vnr*	baksteenhardheid	baksteenkleur	baksteen afmetingen l*b*h in cm
18		ja, deels	deels	ja	16	matig hard	geel-licht oranje	17*7,5*4
19		ja	nee	nee, hergebruikt		matig hard	oranjerood	
20	afgesmeerd aan oostelijke zijde	nee	ja	ja	15	matig hard	roodpaars	19*8*3,75
21		nee	ja	ja	14	matig hard	diverse: geel, roze en geelroze	geel: ?*7,5*3,3, roze: 17*9*4
22		nee	ja	nee, modern		zeer hard	grijs	niet mogelijk
23		ja, secundaire mortel en diverse soorten bakstenen	ja	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	diverse: roodpaars, geel-rood gemêleerd, rood, oranje, roze, etc	divers
24		ja, secundaire mortel en diverse soorten bakstenen	ja	nee, hergebruikt		matig hard	roze, rood, oranje	
25		ja, secundaire mortel	ja	nee, hergebruikt en te vast		hard	oranje	18*9*4
26		ja, secundaire mortel	ja	nee, hergebruikt en te vast		hard	roodoranje	19*9*3,5
27		nee	ja	nee, te vast		hard	paars	19*8,5*?, ?*9*3,5
28	dikke laag tras aan binnenzijde	nee	ja	nee, te vast		matig hard	oranje	plavuis: 23*23*4,5, baksteen: 21*9*4,5
29		ja, ten minste deels	ja	nee, hergebruikt en te vast		matig hard tot hard	rood, paars	paars: 18*8*4, rood: 18*8*4
30		onduidelijk	ja	ja	36	matig hard	oranje	19*9*?
31		ja, secundaire mortel en diverse soorten bakstenen	ja, met uitzondering van de onderste laag	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	rood, paars, oranje	oranje: 19*8*4,5, paars: 20*?*4
32	dikke laag tras aan binnenzijde	ja, diverse soorten bakstenen en gebroken stenen	deels	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	diverse: oranje, geel en paarsoranje	18,5*9*4, geel: 18*8,5*4, paarsoranje: ?*6,5*4

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	afwerking	baksteen hergebruikt	baksteen compleet	baksteenmonster	bsmonster nummer *vnr*	baksteenhardheid	baksteenkleur	baksteen afmetingen l*b*h in cm
33		ja, secundaire mortel	alleen bovenste laag, onderste twee lagen bestaat uit gebroken stenen	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	diverse: rood, oranje, geel, paars	oranje: 19*9*3,75, paars: 18,5*8*3,5
34		nee	ja	nee		hard	rood-geel gemêleerd	plavuis: 22*22*3, baksteen: 18*8,5*3,75
34		ja, secundaire mortel, diverse soorten bakstenen en gebroken stenen	deels	ja	41	matig hard	diverse: oranje, rood, roze, rood-geel gemêleerd	oranje: 19*7*?, roze: 12*7,5*3,5
35		ja, deels	ja	ja	42	matig hard	geel, roze	geel: 18*8,5*4, roze: 18,5*8,5*4,5
36		nee	ja	ja	13	matig hard tot hard	oranjerood	18*8,5*3,5
37		ja	deels	nee, hergebruikt		matig hard	geel en rozeoranje	16,5*8*4
38		nee	ja, maar inmiddels veel gebroken	nee, geen complete stenen		matig hard	oranje	?*9*3,5
39		nee	ja	ja	37	matig hard	oranje	18,5*9*4
40		ja	ja	ja	38	matig hard	oranje	19,5*8,5*3,5
41		ja, secundaire mortel	ja	nee, hergebruikt		hard	donkerrood	24*10,5*4,5
42		ja, secundaire mortel	ja	ja	43	hard	donker oranjerood	plavuis: 28,5*28,5*5, baksteen: 24,5*11,5*4,5
43		ja	ja	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	diverse: oranje, rood, geel, rood-geel gemêleerd	rood: 19*8,5*3,5, oranje: 17*8,5*3,5
44	afgesmeerd aan westzijde	mogelijk	ja	ja	47	hard	rood	19*8,5*4
45	afgesmeerd aan zuidzijde, deels bekleed met hergebruikte geglazuurde tegels	nee	ja	nee, gebroken en te vast		matig hard	oranje	plavuis: 16*16*2,5, baksteen: 19,5*?*4
46		ja, diverse soorten bakstenen	ja	nee, te vast		matig hard	diverse: oranje, roze, geel, rood	oranje: 17*8*3,5
47		ja, diverse soorten bakstenen en gebroken stenen	nee	nee, gebroken		matig hard	diverse: roze, geel, oranje	nvt

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	afwerking	baksteen hergebruikt	baksteen compleet	baksteenmonster	bsmonster nummer *vnr*	baksteenhardheid	baksteenkleur	baksteen afmetingen l*b*h in cm
48	afgesmeerd aan zuidzijde	ja, secundaire mortel	deels	nee, hergebruikt		matig hard	diverse: oranje, geel, rood	?*8*4,5
49	lichtelijk afgesmeerd	nee	onduidelijk	nee, gebroken en te vast		matig hard	oranje	?*9*4,25
50		ja, secundaire mortel en diverse soorten bakstenen	onduidelijk	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	diverse: geel, roze, oranje, rood, bruin, rood-geel gemêleerd	oranje: 19*8,5*4, bruin:17,5*8,5*4,5, roze: ?*8*3,5
51		onduidelijk	deels	nee, gebroken		matig hard	diverse: geel, roze, rood-geel gemêleerd	?*10*4,5
52		onduidelijk, waarschijnlijk wel vanwege diverse stenen	ja, maar inmiddels veel gebroken	nee, gebroken		matig hard (oranje) tot hard (rood)	oranje en rood	oranje: 18*,5*4,5
53		onduidelijk	ja, maar inmiddels veel gebroken	ja	52	matig hard	dof oranje	22*10,5*5
54		ja, random aantal stenen zwart geblakerd verdeeld verwerkt in de hele muur	ja	nee, hergebruikt		matig hard	oranje, paars	oranje: 19*9*4, paars: ?*7,5*4
55		ja, random aantal stenen zwart geblakerd verdeeld verwerkt in de hele muur	ja	nee, hergebruikt		matig hard	rood, oranje	rood: 18,5*9,5*3
56		ja, random aantal stenen zwart geblakerd verdeeld verwerkt in de hele muur en secundaire mortel	ja	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	diverse: oranje, rood, donkerroodpaars	19*9*4
57		nee	ja	ja	39	matig hard	roze	18,5*8,5*4,5

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	afwerking	baksteen hergebruikt	baksteen compleet	baksteenmonster	bsmonster nummer *vnr*	baksteenhardheid	baksteenkleur	baksteen afmetingen l*b*h in cm
58		onduidelijk	ja, overwegend	ja	4	matig hard	diverse: geel, roze, oranje, rood	geel: 17*8*4, roze: 17*8*3,5, oranje: 17*7*3,5
59		nee	ja	nee		hard	donkerpaars, oranjebruin	paars: 18,5*8*4, oranjebruin: 19,5*7,5*4
60	afgesmeerd cement	nee	ja	nee, te vast		hard	oranje-paars gemêleerd	19*8*4,5
61								
62	binnenkant haard, grijze beblakerde mortel	nee	ja	nee, gebroken en te vast		matig hard	oranje	plavuis: 22,5*22,5*?, baksteen: 17*9*?
63		nee	ja	nee		hard	paars, rood-geel gemêleerd	18,5*8,5*4
64		ja, secundaire mortel	ja, maar in zuiden verstoord	nee		matig hard tot hard	noordelijke helft paars-rood gemêleerd/ oostelijke helft roodoranje	roodpaars: 18,5*8*3
66		nee	ja, maar inmiddels veel gebroken	nee, geen plavuizen meer intact		matig hard	grijs (onderste) en oranje (bovenste)	22,5*22,5*3,75 (beide lagen)
67		ja, secundaire mortel	deels	nee, hergebruikt		matig hard	diverse: oranje, geel, roze	oranje: 18,5*9*3,5, geel:16*6,5*3,5
68		ja, secundaire mortel en incomplete stenen	deels	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	diverse: oranje, geel, roze	oranje: 18,5*8*4, roze:16,5*7,5*4
69		ja	nee	nee, hergebruikt		matig hard	diverse: oranje, geel, roze, rood	18*9*4
70	afgesmeerd met cement	nee	ja	nee, te vast		hard	rood, paars	19,75*9,75*?
71	afgesmeerd met cement, noordelijke keldermuur betegeld	nee	ja	nee, te vast		hard	dof rood	19,75*9,75*?
72		onduidelijk, waarschijnlijk niet	ja, maar inmiddels veel gebroken	nee, gebroken		matig hard	oranje, oranjerood	19*9*4
73		nee	ja	ja	86	hard	oranje	23*23*3,5
74	zuidwestelijke zijde heeft rij opstaande bakstenen	onduidelijk	ja	ja	80	matig hard tot hard	oranjerood, donkerrood	donkerrood: 17,5*8*4, oranjerood: 18,5*8,75*3,75
75				ja	79			

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	afwerking	baksteen hergebruikt	baksteen compleet	baksteenmonster	bsmonster nummer *vnr*	baksteenhardheid	baksteenkleur	baksteen afmetingen l*b*h in cm
76		ja, secundaire mortel	ja	ja	83	hard	roodoranje	19,5*9*4
77		nee	ja	nee, gebroken		hard	oranje	23*23*3
78		nee	ja	ja	63	hard	diverse: oranjerode blos, rood, bruin	bruin: ?*8*4, roodoranje blos: 18*8*3,75
79		ja	ja	ja	62	matig hard	oranje, roodbruin	roodbruin: 18,5*8*3,5
80		nee	ja	ja	61	matig hard	oranje	19,5*9*4
81		ja, secundaire mortel	ja	nee, hergebruikt		matig hard	oranje	19*8,5*3,5
82		ja	ja, maar inmiddels veel gebroken	ja (bruinrood en fragment oranje-geel gemêleerd)	64	matig hard	oranje	18,5*9*4
83		ja	ja	nee, hergebruikt		matig hard	oranje	16*8,5*5
84		mogelijk	ja	ja	84	matig hard tot hard	oranjerood, rozeoranje	rozeoranje: 18,5*9*3,75
85		nee	ja	nee, te vast		hard	oranje, rood	oranje: 18*8,4*4
86	afgesmeerd met cement, kalk en westelijke muur met tegel, bodem bekleed met oranje plavuizen (22*22*3,5) met gele glazuur met daarop een kalklaag	nee	ja	nee, gebroken en te vast		hard	paarsrood, donkergrijs	?*8,25*4
87		onduidelijk, waarschijnlijk wel vanwege diverse stenen	ja, maar inmiddels veel gebroken	nee, gebroken		matig hard	diverse: oranje, rood, bruin	bruin: ?*8*4,75, oranje: ?*8,5*3,75, rood: ?*9*4
88		nee	nee	nee			oranje	19*19*2
89		nee	nee	nee, gebroken		matig hard	oranje	niet mogelijk

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	afwerking	baksteen hergebruikt	baksteen compleet	baksteenmonster	bsmonsternummer *vnr*	baksteenhardheid	baksteenkleur	baksteen afmetingen l*b*h in cm
90			ja	ja	73	hard	paarsrood	17,5*9*3,5
91		ja	ja	ja	69	hard	paars	19*8,5*4
92		ja	ja	ja	71	matig hard	bruinrood	18*9*4
93		ja, deels	ja	ja	67	matig hard	roodpaars	18,5*8,5*4
94			ja	ja	66	matig hard	roodpaars	18*9,5*4
95		ja	ja	ja	72	matig hard	paarsrood	18*8*4
97		ja	ja	nee, hergebruikt		matig hard	bruinrood	20*8*4
98			ja	ja	70	matig hard	oranje	20*9*4
99		onduidelijk	nee	nee		matig hard tot hard	roodbruin	19*8,5*4,5
100		onduidelijk	onduidelijk	nee		hard	oranje	onduidelijk
101		ja, secundaire mortel	ja, maar inmiddels veel gebroken	nee, hergebruikt		hard	donkeroranje	18,5*9*4
104		ja, secundaire mortel (grote hoeveelheid)	ja	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	diverse: oranje, paars, rood	oranje: 18,5*8,5*4, rood: 18,5*9*4, paars: 19*8,5*4
105		ja, secundaire mortel (grote hoeveelheid)	ja	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	diverse: oranje, rood, donkerrood	rood: 18,5*8*3,5, oranje: 19*9,5*4
106		nee	ja	nee, modern		hard	donkergrijs	21,5*10*5,5

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	afwerking	baksteen hergebruikt	baksteen compleet	baksteenmonster	bsmonster nummer *vnr*	baksteenhardheid	baksteenkleur	baksteen afmetingen l*b*h in cm
106		ja, secundaire mortel	ja	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	rood, oranje, paars	rood: 19*9*3,5, oranje: ?*10*4
107		ja, secundaire mortel (grote hoeveelheid) en diverse soorten bakstenen	ja	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	diverse: geel, oranje, rood, rood-geel gemêleerd	oranje: 18,5*9,5*3,75, rood: 19*?*3,5
108		ja, secundaire mortel	ja	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	diverse: oranje, roze, paars, rood	oranje: 18,5*9*3, paars: 8,5*9*4
109								
110		ja	ja	nee, hergebruikt		hard	diverse: oranje, geel, paars (misbaksel)	paars: 19*6,5*4, oranje: 19*9*4
111		onduidelijk	ja	nee, gebroken		matig hard	oranje, rood	oranje: 19*9,5*3
112		ja, afgesmeerde kalk op roze stenen en secundaire mortel, diverse soorten bakstenen	ja	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	diverse: roze, oranje, geel, rood	rood: 19*8*4, geel: 17*8*4, roze: 17*8,5*4
113		ja, secundaire mortel, diverse soorten bakstenen, zijkanten met kalk afgewerkt	ja	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	diverse: oranje, paars, geel, rood	roze: 17,5*8,75*3,75, geel:17*7,5*3,5, oranje: 8,5*9*3,5
115		ja	ja	nee, hergebruikt		hard	dof oranje, variaties	18*8*3,75
116								
117						matig hard	oranje	
118		ja, secundaire mortel	ja	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	oranje, rood-geel gemêleerd	oranje: 19,5*9*3,5, roodgeel: 18,5*8,25*3,75
119		ja, secundaire mortel,diverse soorten bakstenen	ja	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	diverse: oranje, geel, rood, roze	geel: 17*7,5*4, oranje 19*9*4

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	afwerking	baksteen hergebruikt	baksteen compleet	baksteenmonster	bsmonster nummer *vnr*	baksteenhardheid	baksteenkleur	baksteen afmetingen l*b*h in cm
122	binnenzijde afgesmeerd en zwart aangekoekt	ja, secundaire mortel, diverse soorten bakstenen	ja	nee, hergebruikt		zacht tot matig hard	roze, rood-geel gemêleerd	17*8,25*3,75
123								
123		nee, met uitzondering van één gele steen	ja, maar inmiddels veel gebroken	nee, gebroken		matig hard	oranje	19*9,75*4
124		mogelijk	ja	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	roze, rood,oranje, oranjegeel gemêleerd	rood: 18,5*9*4
125		onduidelijk	onduidelijk	nee, hergebruikt		matig hard	oranje	
126		nee	nee	nee		matig hard	paars	?*8*3
127		ja, secundaire mortel	ja	nee, hergebruikt		matig hard	oranje	18,5*9*3,5
128		ja	ja	nee, hergebruikt		matig hard	oranje	19*9*3,5
129		onduidelijk, waarschijnlijk wel vanwege diverse stenen	ja	ja	81	hard	rood, grijsgroen misbaksel	rood: 19*9,5*4 , misbaksel: ?*8,5*4,25
130	afgesmeerd met cement	nee	ja	nee, te vast		hard	onduidelijk, plavuis donkergrijs	22,5*22,5*3
131	afgesmeerd met cement, kalk en tegeltjes	onduidelijk, waarschijnlijk niet	ja	ja, plavuis		hard	paars	?*8*4
132	afgesmeerd met cement	onduidelijk, waarschijnlijk niet	ja	ja	58	hard	paars	onduidelijk
133		nee	ja	ja	82	matig hard	oranje, rood	oranje: 18,5*9,5*3,5, rood: 18,5*7,25*3,5
136		ja	nee	nee, hergebruikt		matig hard	oranje	19*8*3,5
160		ja	ja	nee, hergebruikt		matig hard	licht oranje	18,5*9,5*4
161		ja	ja	nee, hergebruikt		hard	paarsrood	
162		ja, secundaire mortel	ja	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	diverse: oranje, rood-geel gemêleerd, paarsrood	oranje: 17*9*?, roodgeel: 19*8,5*4,25, rood:8,5*8,5*3,5
163		ja	ja	ja	68	matig hard	roodpaars	18,5*8,5*4

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	afwerking	baksteen hergebruikt	baksteen compleet	baksteenmonster	bsmonster nummer *vnr*	baksteenhardheid	baksteenkleur	baksteen afmetingen l*b*h in cm
172			ja	nee		matig hard	geel, oranje	
174								
207		nee	ja	nee, modern		hard	paarsrood	20*9,5*5,25
207		ja, secundaire mortel	ja	nee, hergebruikt		zacht tot matig hard	geel, roze	geel: 17*8*4
208		ja, secundaire mortel	ja	nee		matig hard	diverse: oranje, rood, bruinoranje	oranje: 18,5*9,5*4, paars misbaksel: 18,5*7,75*4, bruinoranje: 18,5*9*3,5, rood:18,5*9*3,5
209		onduidelijk, waarschijnlijk wel	ja, maar inmiddels veel gebroken	nee, gebroken		matig hard	oranjerood	19*9,5* 4
211		ja, secundaire mortel	ja, overwegend	nee, hergebruikt		matig hard	oranje, rood	oranje: 19*9,5*4, rood: 18,5*9*4
212		nee	ja	ja	90	matig hard	oranje	19*9,5*4
213		ja	deels	ja	87	matig hard	oranje, oranjegeel	oranje: 19*9,5*3,75
214		nee	nee	ja	88	matig hard	oranje, geel	oranje: 14*8*3,75
215		nee	ja	ja	89	hard	oranje, rood	oranje: 19,5*9,5*4,5
216		nee	ja	ja	93	matig hard	diverse: oranje, rood, rood-geel gemêleerd, oranjegeel	oranje: 18*7,5*4, oranjegeel: ?*9,5*4
218		nee	ja	ja	95	matig hard	diverse: oranje, roodpaars, oranjegeel	oranjegeel: 18,5*8,5*3, roodpaars: 19*8,75*4, oranje: 18*8,5*4,25
219		ja	ja	ja	96	matig hard	diverse: roze, geel, oranje, rood	rood: 18,5*8,5*4, roze: 16*8*3,75, geel: 16*7,75*3,75, oranje: 19*9,75*4
220		nee	ja	ja	97	matig hard	orange	17,75*9*4,5
221		ja	ja	ja	91	matig hard	diverse: oranje, geel, rood, rood-geel gemêleerd	oranje: 19*9,5*3,75
222								
240								
265		nee	ja	nee, te vast		hard	donkergrijs	22,5*22,5*?

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	afwerking	baksteen hergebruikt	baksteen compleet	baksteenmonster	bsmonster nummer *vnr*	baksteenhardheid	baksteenkleur	baksteen afmetingen l*b*h in cm
274				ja	132		rozerood	
275		nee	ja	nee, te vast		hard	paars	18*9*?
276	bepleisterd aan noord- en zuidzijde en aanzet eerste trede	onduidelijk, waarschijnlijk niet ondanks afwijkende afmetingen	ja	nee, gebroken		matig hard tot hard	rood	18,5*10*?, 18,5*9*?, ?*7,5*4
277		nee	ja	nee, te vast		hard	roodpaars, misbaksels	18,5*8*4
278		nee	ja	nee, te vast		hard	donkerroodpaars	16*?*3,5
296				ja	136			
297				ja	137			
301		ja, secundaire mortel	ja	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	oranje, paars	
302		ja, deels (oranje bakstenen)	ja	ja	167	matig hard tot hard	diverse: oranje, paars-geel gemêleerd, rood	paarsgeel: 18,5-19*7,5*4, oranje: 19*9*4
303		nee	ja	ja	174	hard	rozerood	19*8*4 en 19*9,5*4
304		ja, secundaire mortel en af en toe een losse steen met aankoeksel	ja	ja	183	hard	rood, roodpaars	roodpaars: 17,5*9*4,5, rood: 18,5*8,5*3,5
305		nee	ja	nee, gebroken en te vast		matig hard tot hard	oranje	18*?*4
305		nee	ja	nee		matig hard	oranje	18,5*9*3,5
306		ja, secundaire mortel	ja	nee, hergebruikt			rood, oranje, roze, geel	oranje: 16*8*4, geel: 16*8*4
307		nee	ja, maar inmiddels veel gebroken	ja, rode stenen	164	matig hard	diverse: oranje, geel, rood	geel: ?*8*4, rood: 18*7,5*4
308		nee	ja	nee, te vast		hard	paars	18*8,5*4,5
309		ja, secundaire mortel	ja	nee, hergebruikt		hard	oranje, roodbruin	oranje: 19*9*4
309	afgesmeerd aan binnenkant met harde kalkmortel	nee	ja	nee, te vast		matig hard	roodoranje	oranje: 19*7*?
310		nee	deels	ja	165	hard	(rood)paars	18*8,5*4

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	afwerking	baksteen hergebruikt	baksteen compleet	baksteenmonster	bsmonster nummer *vnr*	baksteenhardheid	baksteenkleur	baksteen afmetingen l*b*h in cm
311		ja, secundaire mortel	ja	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	roodoranje, rood	rood: 19*8,5*4, roodoranje: ?*8,5*3,5
312		ja, secundaire mortel (grote hoeveelheid)	deels	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	diverse: oranje, paars, rood, geel, misbaksel	paars: 18*9*3,5, oranje: ?*9*3,5
313		nee	ja	ja	168	matig hard	oranje	22,5*22,5*4
314	rondom afgesmeerd, maar met name aan de oost- en westzijde mortel, 1 cm dik, voor strakke verbinding met S313	onduidelijk, waarschijnlijk wel	nee	nee		matig hard tot hard	rozerood, oranje	niet zichtbaar
315		onduidelijk, waarschijnlijk wel	ja, maar inmiddels veel gebroken	nee, gebroken		matig hard	diverse: donkerrood, oranje, roze	donkerrood: ?*8*4, oranje: ?*8,5*4
316	oostzijde (binnenkant kelder) afgesmeerd kalk	onduidelijk, waarschijnlijk deels	ja	nee, te vast		hard	donkerrood-geel gemêleerd	donkerroodgeel: 18,5*9*3,5
316	afgesmeerd met kalk aan oostzijde (binnenkant kelder), noordzijde vermoedelijk met oranje geglazuurde tegeltjes	onduidelijk, waarschijnlijk niet	ja	nee		matig hard	geel	16,5*7,5*3,5
317	afgewerkt met groene plavuizen (16,5*16,5*2,5)	onduidelijk	ja	ja	151	matig hard	diverse: oranje, roze, rozerood	17*8,5*4
318		nee, veel misbaksels	ja	ja		matig hard	oranje-geel gemêleerd	15,5*8*3,5
319		ja, secundaire mortel	ja	nee		matig hard tot hard	rood, oranje, geel,	rood: 18*8*4,5, geel: 16*8,5*3,5
320	afgesmeerd met cement	nee	ja	nee, te vast		hard	donkerrood	18,5*9*4,25-5
321		nee	ja	nee, te vast		hard	donkergrijs	22,5*22,5*5,5
322		ja, secundaire mortel	ja	nee		matig hard tot hard	rood,oranje, roze, misbaksels	roze: 16*8*3,5, rood: 17*8,5*3,75

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	afwerking	baksteen hergebruikt	baksteen compleet	baksteenmonster	bsmonster nummer *vnr*	baksteenhardheid	baksteenkleur	baksteen afmetingen l*b*h in cm
323								
324		nee	ja	ja	173	matig hard	oranje-geel gemêleerd	17*7*4
325								
326		ja, diverse soorten bakstenen	ja	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	diverse: oranje, roze, geel, paars	geel:16,5*8*4, roze: 16*7,5*3,5, paars: 18*7,3*3,5, rood: 18,5*9*4
327		ja, geen complete bakstenen	nee			matig hard	diverse: geel, oranje, rood, plavuizen	niet mogelijk
328	afgesmeerd met cement	nee	ja	nee, modern		klinkend hard	dof bruin	18*?*4,5
329		ja, diverse soorten bakstenen	ja	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	diverse: rood, oranje, geel, roodgeel, paarsgeel, misbaksels, etc.	rood: 19*9*4, geel: 15*7*4
330								22,5*22,5*?
331	betegeld met opstaande baksteenlaag, vervolgens afgesmeerd met cement en kalk	nee	ja	nee, modern en te vast		klinkend hard	donkerbruin, bruinbrood	bruinrood: 18*8*4,25
332		nee	ja	nee, te vast		hard	donkergrijs	22*22*3
333		onduidelijk	ja	ja		matig hard	diverse: rood-geel gemêleerd, oranje, geel	roodgeel: 16*8*4,25, oranje: 16*8*3,5
334								
335		ja, secundaire mortel	deels	nee, hergebruikt en te vast		matig hard tot hard	diverse: oranje, oranjerood, paarsrood	oranje: 17,5*9*4 en 18, 25*9,5*4, rood: 18*8,5*3,5
336		nee	ja	ja	172	hard	roodpaars en één oranje	17*8,25*4
337		nee	ja	nee, modern		hard	dof oranjebruin, industriële stenen	18*8,25*4,25

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	afwerking	baksteen hergebruikt	baksteen compleet	baksteenmonster	bsmonster nummer *vnr*	baksteenhardheid	baksteenkleur	baksteen afmetingen l*b*h in cm
338		ja, secundaire mortel en aankoeksel op losse stenen	ja	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	diverse: rood, paars, oranje, misbaksels	rood: 17*8,25*4, oranje: 18,5*9*4,5
339		ja, secundaire mortel	deels	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	diverse: oranje, roze, roodpaars	paars: 18*?*5, oranje: 18*8,5*4
340		ja, secundaire mortel	deels	nee, hergebruikt		matig hard	oranje, rood	oranje: 17*8,5*4
341		nee	ja, overwegend	ja	177	hard	oranjerood	18,5*9,25*4,25
342		onduidelijk	ja	ja	161	matig hard	diverse: roze, geel (getrapt) oranjerood (opgaand)	geel: 17*8,5*3,5 oranjerood: 19,5*9*3,75
343		ja, secundaire mortel	ja	ja	170	hard	oranjerood	17,5*8,5*4
344		ja, secundaire mortel	deels	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	oranje, roodpaars	oranje: 18,5*8,5*4, roodpaars: 18*8*3,5
345		ja, secundaire mortel en aankoeksel aan buitenzijde steen	ja	nee		matig hard tot hard	diverse: oranje, paarsrood, misbaksels	paarsrood: 18,5*8,5*4, oranje: 19*9*3,5
346		onduidelijk, waarschijnlijk wel vanwege diverse stenen	deels	nee		matig hard tot hard	diverse: roodoranje, oranje, paarsrood, misbaksels	oranje: 16,5*7,5*4, paardrood: 19*9*?
347		nee	ja	nee, gebroken		hard	oranje	23,5*23,5*3,5
349								
350		onduidelijk	ja	nee, te vast		matig hard	oranje	?*8,5*4
351		nee	ja	ja	160	matig hard	oranje, rood	oranje: 19*9,5*3,5, rood: 19*9*4
352		onduidelijk	nee	nee, gebroken		matig hard	roodoranje	?*9*3,5
353		ja, secundaire mortel	ja, maar inmiddels veel gebroken	nee, gebroken		matig hard	diverse: oranje, oranjerood, roodpaars	roodpaars: 18,5*9*4, oranje: 18,5*9*3,5
354		nee	deels	nee, gebroken		matig hard	diverse: oranje, geel, roze	plavuizen zuidzijde(oranje): 23*23*3, plavuizen oostzijde (oranje): 16,5*16,5*2,5, baksteen: geel: 17,5*8*3,5, oranje: 18,5*9*3,5

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	afwerking	baksteen hergebruikt	baksteen compleet	baksteenmonster	bsmonster nummer *vnr*	baksteenhardheid	baksteenkleur	baksteen afmetingen l*b*h in cm
356		mogelijk deels, plaatselijk secundaire mortel	ja, maar inmiddels veel gebroken	nee		matig hard	diverse: geel, roze, oranje, rood, misbaksels	oranje: 19*9*?, rood: ?*9*4,5, roze: ?*8,25*3,5
357		ja, secundaire mortel	ja, maar inmiddels veel gebroken	ja	171	matig hard	diverse: oranjerood, paarsrood, oranje	paarsrood: 18,5*8,5*3,5, oranje: 18,5*?*3,5
358		ja, secundaire mortel	ja	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	diverse: oranje, roze, paarsrood	oranje: 18*9*?, roze: 17,5*7,5*?
359	binnenzijde bedekt met klampen en afgesmeerd met cement	nee	ja	nee, modern en te vast		hard	bruin	18*9*4,5
360		ja, secundaire mortel	ja, maar inmiddels veel gebroken	nee, hergebruikt en gebroken		matig hard tot hard	diverse: oranje, oranjerood, rood-geel gemêleerd	oranje: 19*9,5*4, gemêleerd:?*9*4,75
361		nee	ja	ja	166	matig hard	rood, oranje	rood: 18,5*9*4,25
362		mogelijk	nee	nee		matig hard	diverse: geel, oranje, rood, misbaksels	n.v.t.
363		ja, secundaire mortel	ja, maar inmiddels een deel gebroken	nee, hergebruikt		matig hard	diverse: geel, oranje, rood	oranje: 18*9*3,75, rood: 18,5*8,5*4, geel: 19*8*3,75
364		onduidelijk	deels	nee, gebroken en te vast	175	matig hard	rozegeel (onder)	rozegeel: ?*8,5*4
364		ja, secundaire mortel	deels	ja		matig hard tot hard	oranjerood	oranjerood: 18,5*9*4
365		ja, secundaire mortel	ja	nee, hergebruikt		matig hard	oranje, rood	oranje: 18,5*9*3,5
366		onduidelijk, waarschijnlijk wel	deels	ja	159	matig hard tot hard	roodoranje	roodoranje: 20,5*9,5*4,5
367		onduidelijk, mogelijk de gebroken stenen wel en diverse baksels	deels	ja	156	matig hard tot hard	oranjerood, rood	oranje: 19,5*9,5*3,5
368		ja, deels	ja	nee		matig hard tot hard	diverse: oranje, oranjerood, geel	oranjerood: 20*9,5*4,75, geel: 17*9*3, oranje: 17*8*3
369		nee	ja	ja	157	matig hard	oranje	19,5*9,5*4,75
370		onduidelijk	ja	ja	176	hard	oranje, rood	oranje 18,5*8*3,75 rood:19*8,5*4

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	afwerking	baksteen hergebruikt	baksteen compleet	baksteenmonster	bsmonster nummer *vnr*	baksteenhardheid	baksteenkleur	baksteen afmetingen l*b*h in cm
371		ja, secundaire mortel	ja, maar inmiddels een deel gebroken	nee, hergebruikt en gebroken		matig hard	oranje, oranjerood	roodoranje:?*9*4, oranje: ?*9*3,75
372		ja, secundaire mortel	ja	nee, hergebruikt, te vast en gebroken		matig hard	oranje, oranjerood	oranjerood: 18,5*9*4
373								
374		ja	ja	nee		matig hard tot hard	diverse: oranje, oranjerood, rood	oranjerood: 18,5*9*3,5, oranje: 18,5*9*4
375		nee	ja	ja	179	matig hard	oranje	19,5*8,25*4
376		mogelijk, weinig zichtbaar	deels	nee, gebroken		matig hard	oranje, roze	roze: 16*8*4
377		nee	ja	ja	169	hard	donkergrijs	22,5*22,5*3
378		ja, secundaire mortel	ja	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	diverse: oranje, donkerrood, roze, donkergrijs	donkerrood: 17,5*8*4, roze: 16,5*7,5*4
380		mogelijk	nee	nee, gebroken		matig hard	geel	?*7,5*3,5
382		onduidelijk, waarschijnlijk wel	ja	nee			roodoranje	
384								
385								
386		onduidelijk, waarschijnlijk van S408	deels	nee, gebroken		matig hard	rood-geel gemêleerd, oranje	roodgeel gemêleerd: 19,5*?*5, oranje: ?*9*3,5
387								
388								
389		ja, secundaire mortel	ja	nee, hergebruikt en gebroken		matig hard	oranjerood	19*8,5*4
390		onduidelijk	ja	ja	163182	matig hard	oranje, rood (rollaag)	oranje: 19*9*4, rood: 19,5*9*4

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	afwerking	baksteen hergebruikt	baksteen compleet	baksteenmonster	bsmonster nummer *vnr*	baksteenhardheid	baksteenkleur	baksteen afmetingen l*b*h in cm
391		nee	ja, overwegend		181	matig hard	oranje, rood	oranje: 18*8*4
392		ja, secundaire mortel	ja	nee, hergebruikt		hard	rood	rood: 18,5*8,5*3
393		ja, secundaire mortel	ja, maar inmiddels veel gebroken	nee, hergebruikt en gebroken		matig hard	oranje-geel gemêleerd	?*8,5*4
394		onduidelijk	nee	nee		matig hard	oranjerood	?
395								
396		onduidelijk	deels	nee, gebroken		matig hard tot hard	oranje	?*9,5*4
397						matig hard tot hard	bruinoranje	18,5*9*4
398		onduidelijk	ja	nee, te vast	180	matig hard tot hard	oranje	19,5*9*4
399		nee	deels	nee, hergebruikt		hard	oranje	18*10*4
400		onduidelijk	nee	nee		matig hard	oranje	niet zichtbaar
401		nee	ja	ja	162	hard	paarsrood	17,5*8*4,25
402	volledig afgesmeerd met harde lichtgrijze kalkmortel	nee	ja	nee		hard	bruinoranje	niet zichtbaar
403		nee	deels	ja	153	matig hard tot hard	oranje en oranjebruin	oranje: 18,5*9*4
404		ja, secundaire mortel	ja, overwegend	nee, hergebruikt		matig hard	diverse: oranjerood, oranjegeel, misbaksels	oranjerood: 20*10*4,5
405		nee	ja	nee, inmiddels gebroken		hard	oranje	23*23*3
406		nee	ja, maar inmiddels veel gebroken	nee		hard	oranje	plavuizen: 20*20*3
407		nee	ja	nee, te vast		matig hard tot hard	diverse: oranje, dofrood, paars, rood-geel gemêleerd,rood	oranje: 18*8,5*?, paars: 18*8*3,75
408		nee	ja	ja	178	matig hard	oranje	18,5*9*4
409		onduidelijk, waarschijnlijk wel vanwege diverse stenen	deels	nee		matig hard tot hard	diverse: roodoranje, oranje, paarsrood, misbaksels	oranje: 16,5*7,5*4, paarsrood: 19*9*?
410		ja, secundaire mortel	ja	ja	154	matig hard tot hard	diverse: oranjerood, oranje, enkele gele, roodpaars	roodpaars: 19*7,5*3,75, oranje: 19*9,5*4
411		nee	nee	nee, gebroken		hard	bruinpaars	?*8*3,5

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	afwerking	baksteen hergebruikt	baksteen compleet	baksteenmonster	bsmonster nummer *vnr*	baksteenhardheid	baksteenkleur	baksteen afmetingen l*b*h in cm
413		ja	ja	ja	155	matig hard	oranjebruin	18,5*9*4
432		ja, secundaire mortel, baksels overeenkomstig	ja	ja		matig hard	oranje	18,25*8,5*4
433		onduidelijk, waarschijnlijk wel vanwege diverse stenen	ja	ja		matig hard tot hard	diverse: rood, geel, roze, roodroze,oranje	oranje: 18,5*8,5*3,5
434		nee	ja	ja		matig hard tot hard	donkeroranje	22*10,5*4,5
435		mogelijk deels, plaatselijk secundaire mortel	ja	ja		matig hard	oranje, rood-geel gemêleerd	oranje: 19*8,5*3,75
436		onduidelijk	ja, maar inmiddels veel gebroken	ja		matig hard tot hard	oranje, rood	rood: 18,5*8,75*3,75
437		ja, tegels wel met secundaire mortel, bakstenen niet hergebruikt	ja	ja		matig hard	oranje	18*8,75*4
446		ja, secundaire mortel, en plaatselijk afgewerkte kalklaag	deels	nee		matig hard	diverse: oranje, rood, roze	18,5*9*3,5
447		ja, een enkele baksteen met secundaire mortel	ja	nee, hergebruikt		matig hard	oranje, rood	oranje: 19*9*3,5, rood: 18*9*4
449		onduidelijk, geen aanleiding	ja	ja		zacht	lichtroze	15,5*7,5*3,75
449		ja, secundaire mortel	ja	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	diverse: oranje, paarsrood, rood	paarsrood: 17,75*8*4, oranje: 17,5*8,75*4
450		ja, enkele baksteen afgewerkt met pleisterlaag	ja	nee		matig hard	oranje	18,5*9,5*3,5
451		nee	ja	nee, gebroken		hard	plavuizen: donkergrijs en 1 oranje	22,5*22,5*3,5

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	afwerking	baksteen hergebruikt	baksteen compleet	baksteenmonster	bsmonster nummer *vnr*	baksteenhardheid	baksteenkleur	baksteen afmetingen l*b*h in cm
452		nee	ja, maar inmiddels veel gebroken	nee, gebroken		matig hard	roze, oranje	roze: 15,5*7,6*3,75, oranje: 16,5*7,5*3,5
453		onduidelijk	ja	nee, te vast en gebroken		matig hard	oranje	?*9,5*3,75 en 18*9*?
455	plaatselijk afgesmeerd met harde grijze kalkmortel	ja	ja	nee, gebroken en te vast		matig hard	oranje, enkele roze	oranje: 19*?*3,5
455		nee	ja	ja		matig hard	oranje, roodoranje	oranje: 18,75*9*3,5 en 18,5*9*3,75
456		ja	ja	nee		matig hard tot hard	diverse: geel, roze, rood	rood: 18*8*3,75
457		ja, deels (geelroze bakstenen)		ja		matig hard	diverse: oranje, roze, geelroze, misbaksel	roze: 16*8*4, oranje: 19*8,5*3,75
458		ja, secundaire mortel	ja	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	oranje, rood	oranje: 19*9*3,5
459		ja, secundaire mortel	ja	nee, hergebruikt		matig hard	diverse: geel, oranje, roze	oranje: 19*9*3,5, rood: 18,5*8,5*4
460		onduidelijk	ja, maar inmiddels veel gebroken	ja	2	hard	diverse: rood-geel gemêleerd, oranje, oranjegeel	roodgeel: 19*9*4
461		ja, secundaire mortel	ja	nee		hard	bruin, bruin-geel gemêleerd	bruin: 18*8*4,25
462		nee	ja	ja		hard	rood,	rood: 18*8,5*4,5
463		nee	ja	nee, modern en te vast		zeer hard	roodpaars	
464		ja, deels	deels	nee, hergebruikt en gebroken		matig hard tot hard	oranje, geelroze	oranje (hergebruikt) 16*9*3,5, geel: ?*8*3,5
465		ja, secundaire mortel	ja	nee, te vast		matig hard tot hard	diverse: oranje, geelroze, rood (industrieel)	rood: 17,5*8,5*4,5, geelroze: ?*8*3,75
466		ja, secundaire mortel	ja	nee, hergebruikt		matig hard tot hard	diverse: oranje, geelroze, geel	oranje: 16*8*4, rood: 18*9*4,5

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	afwerking	baksteen hergebruikt	baksteen compleet	baksteenmonster	bsmonster nummer *vnr*	baksteenhardheid	baksteenkleur	baksteen afmetingen l*b*h in cm
467	binnenzijde opgevuld met beton voor vastleggen latere afvoerbuis	onduidelijk, waarschijnlijk deels	ja	ja		matig hard tot hard	diverse: bruin, roze, oranje en rood	bruin: 18*8,5*4,5 oranjerood: 19*8,5*4
468		ja, secundaire mortel	ja	nee, te vast en gebroken		matig hard tot hard	diverse: oranje, rood, geel	geel: 16*?*4
469						matig hard	rozegeel, oranje	oranje: 17*8,5*3,5, geelroze: 16,5*7,5*3,75
470		ja, deels secundaire mortel	ja, overwegend	nee, hergebruikt en gebroken		matig hard tot hard	oranje, geel	oranje: 19*9*4,5
471		ja, secundaire mortel	ja	nee, hergebruikt		matig hard	oranjerood	18,5*9*3,5
472		nee	deels	ja, plavuis		hard	oranjerood	plavuizen: 16,6*16,6*2,5, oranjerood: 19*9,5*3,5
473		nee	ja	ja		hard	diverse: oranje, paarsrood, geel, rood, bruingeel	bruingeel: 19*9*4, oranje: 19*9*3,25
474		ja, secundaire mortel	ja	nee, te vast en gebroken		matig hard tot hard	diverse: oranje, rood, geel, rood-geel gemêleerd	oranje: 18,5*?*4
475		nee	ja	nee, gebroken en te vast		hard	oranje	oranje: 18*8,75*4,5
476		nee	ja, maar inmiddels veel gebroken	nee, gebroken		hard	donkergrijze plavuizen	23*23*3,5
477		nee	ja	nee, gebroken		matig hard tot hard	oranje	18,5*9*5
478		nee	ja	ja		matig hard	oranje	18*9*3,75
479		ja, secundaire mortel	deels	nee		matig hard	oranje	18*8,5*4,5
480		nee	ja	ja		matig hard	oranje	18*7,5*3,75
481		ja, secundaire mortel	ja, overwegend	ja		matig hard	oranje, geel	oranje: 18,5*8,5*4
482	aan binnenzijde kelder een laag klampen: bakstenen die op de zijkant liggen en bedekt zijn met een laag cement	nee	ja	nee, modern		hard	dofbruin	18*8,5*4,5
484		mogelijk	nee	nee, gebroken		matig hard tot hard	oranje, rood	oranje: ?*9*?, rood: ?*8*3,5

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	afwerking	baksteen hergebruikt	baksteen compleet	baksteenmonster	bsmonster nummer *vnr*	baksteenhardheid	baksteenkleur	baksteen afmetingen l*b*h in cm
485		onduidelijk	ja, overwegend	ja		matig hard	diverse: oranje, geel, roze	geel: 18*9*3,5
487		ja, secundaire mortel	ja	nee, gebroken		hard	oranje	19*8*3,75
488		ja	ja	nee		matig hard tot hard	diverse: oranje, rood, roze	roze: 16*7,75*4, oranje:18,5*9,5*4
489		ja, secundaire mortel	ja	ja		matig hard	oranje, rood	oranje: 17,5*?*3,75, rood: 18,5*8,5*4
490		ja	ja	nee		hard	oranje, geel	geen
491		ja, secundaire mortel	ja	nee, gebroken		hard	oranje	oranje: 19*9*4
492		ja, secundaire mortel	ja, overwegend	nee, te vast		matig hard tot hard	oranje, rood-geel gemêleerd	oranje: 18,5*?*4
493		nee	deels	ja		hard	diverse: donkerbruin, paars, rood	rood: 18,5*7,35*3,5
494	afgesmeerd aan de zuidzijde: diagonale wand	nee	ja, overwegend	nee, gebroken en te vast		hard	paars, rood	paars: 18*8*4,5

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	mortelsoort	datering	opmerking
2	harde kalkmortel/cement (bovense 8 lagen)		1 vertrapping na 5 lagen, onderste laag net onder vlakniveau, niet goedzichtbaar maar mogelijk van voorganger, Foto's 31 en 38
3	gestapeld	17e eeuw	in zand gelegd
3	zand gevoegd		opening aan noordzijde, bruine asresten, noordelijke bakstenen deels verbrandt
5			op zand gefundeerd
6	zachte kalkmortel		
7			klinkerstraatje, op zand gefundeerd
9	witte matig harde kalkmortel		foto's 12 en 20
10			ongeglazuurde plavuizen
11	witte harde kalkmortel, met uitzondering van onderste drie lagen die gestapeld zijn		in oosten zijn alleen nog de onderste 1-2 lagen aanwezig. Foto's 15 en 38
12	cement op bovenste twee lagen, de rest gestapeld en met zand gevoegd		onderste lagen liggen op S21, maar in westen getrapt en oosten niet (mogelijk verdwenen, geen sporen meer van, foto's 16, 21 en 22
13	zand gevoegd		afgebroken in het noorden
14	harde kalkmortel		foto's 17 en 47
15	zand gevoegd, bij opgemetseld muurwerk grijze matig harde kalkmortel		waarschijnlijk in noorden afgebroken; vermoedelijk ouder dan kelder S9/S10; ligt ongeveer anderhalve meter achter huidige rooilijn. Foto's 13 en 18
16	grijze matig harde kalkmortel vanaf opgaand murwerk, daaronder met zand gevoegd		
17	zand gevoegd		afgebroken in noorden

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	mortelsoort	datering	opmerking
18	secundair, baksteen is zand gevoegd		afgebroken in zuiden
19	zand gevoegd		bakstenen brokjes, geen hele stenen
20	grijze matig harde kalkmortel		bakstenen in zand gelegd; meest oostelijke laag is rollaag; in zuiden 3 baksteen-breedtes breed, in noorden 1 baksteen-breedte.
21	harde kalkmortel		onderste laag is platte rollaag, twee stenen breed. Daaronder ligt een dunne puinlaag van 3cm
22	cement		in noordwestelijke hoek een aantal rode hergebruikte stenen erop, die gebroken zijn en aansluiten op S12
23			zit halverwege een verbreding in, Foto's 30 en 31
24	grijze harde kalkmortel		vermoedelijk jonger dan S54-S55, lijkt ertegen op te zjn gemeseld met in het oosten gebroken stenen als opvuling
25	witte harde kalkmortel		foto's 31 en 32
26	grijze harde kalkmortel		aan zuidzijde een schuine helling met daarop aankoeksel dat voornamelijk in een ronde vorm zit. Foto's 33 en 35
27	grijze harde kalkmortel		
28	witte harde kalkmortel		haard waarvan de stenen nog deels over s30 lopen tot de aasluiting met S39
29	witte matigharde kalkmortel		
30	tras		
31	witte matigharde kalkmortel		foto's 19 en 26
32	witte matig harde kalkmortel		

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	mortelsoort	datering	opmerking
33	gestapeld		vermoedelijke funderingslaag S31
34	grijze matig harde kalkmortel		bestaat uit twee fases, oostelijke fase bestaat uit donker oranje harde baksteen, oorspronkelijk met gewelf, later vervangen door afdektegels. Overgang oost-west een
34	grijze zachte kalkmortel		zie vulling 1: afgebroken in westen
35	zand gevoegd		
36	bij opgaand muurwerk: zachte grijze kalkmortel		onderkant ligt hoger dan S18 en S37
37	zandige kalkmortel		afgesmeerd aan oostzijde met grijze kalkmortel; getrapt aan noordzijde, afgebroken aan zuidzijde
38	zand gevoegd		foto's 20 en 46, 47
39	grijze matig harde kalkmortel		onderste 3 lagen zijn gestapeld, daarboven gemetseld.
40	grijze harde kalkmortel		foto's 24 en 44
41	gestapeld		
42	gestapeld		bestaat deels uit grijze tegels en deels uit stenen gelijk aan S41, tegels zijn mogelijk hetzelfde als tegels S34.
43	tras bovenste laag		foto's 24 en 45
44	grijze matig harde kalkmortel		bovenste twee lagen zijn oranje bakstenen
45	tras/ grijze matig harde kalkmortel		
46	grijze matig harde kalkmortel		
47	zand gevoegd		

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	mortelsoort	datering	opmerking
48	grijze harde kalkmortel		westelijke zijde van gewelf verstoord
49	grijze matig harde kalkmortel		loden pijp aansluiting in noordwesten van de koepel
50	grijze harde zandige kalkmortel		in het westen verstoord
51	gestapeld		sterk verstoord spoor
52	matigharde grijze kalkmortel		komt te vervallen, lijkt toch in los verband te liggen
53	grijze zachte kalkmortel		bezinkput met aflopende plavuis naar westen en bakstenen aansluiting naar noorden, foto's 43 en 48
54	grijze matig harde kalkmortel		vermoedelijk gelijktijdig met S24, S25 en S55 door overeenkomstige geblakerde stenen
55	tras		op bovenste laag lag halfsteens met opgaand muurwerk dat doorliep over S3, S25, S54 en S56. foto's 31 en 32
56	tras		gelijktijding met S3, S25, S54 en S55, foto's 34 en 38
57	grijze zachte kalkmortel	17e-18e eeuw	aan alle zijdes afgebroken

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	mortelsoort	datering	opmerking
58	bovenste lagen grijze matig harde kalkmortel,onderste lagen zandgevoegd		aan noordzijde een uitbouw richting S11, noordzijde vrijwel alle stenen aangekoekt. Foto's 29 en 38
59	gestapeld en bij opgaand muurwerk witte harde kalkmortel		
60	cement		
61		modern	gewapend beton
62	grijze matig harde kalkmortel		in zuiddeel, rollaag toegevoegd, onderste laag bestaat uit grijze gebroken tegels. Op tegellaag een laag mortel, is indicatie voor een verdwenen tweede tegellaag
63	cement		aan westelijk deel verstoord. Waarschijnlijk een uitbouw van een latere fase
64	cement		weinig zichtbaar door wateroverlast, sterk verstoord
66	grijze matig harde kalkmortel		aan noordzijde bedekt met mortel: stond nog wat op alleen nog in het noorden plavuizen aanwezig
67	onderste lagen gestapeld, opgaand muurwerk grijze matigharde kalkmortel		sloot mogelijk aan op (oudere) voorgevel
68	alleen bovenste lagen: zachte grijze kalkmortel		
69	alleen bovenste lagen: grijze kalkmortel		heeft vertakking aan oostzijde
70	cement	modern	gewapend beton, hoort bij betonnen vloer van kelderstructuur in WP 7
71	cement		bestaat uit twee kleine bakken, van 63*40 cm, die beide volledig opgevuld zijn met kalk
72	grijze matig harde kalkmortel		niet getrapt, perceelsscheiding. Foto's 57 en 112
73	harde kalkmortel met tras		gefundeerd op een puinlaag met vervolgens 6 cm zand en dan 1 cm harde kalk mortel/ tras. Afgebroken in noordoosten
74	grijze matig harde kalkmortel		niet getrapt. Zuidwestelijke zijde: rij opstaande bakstenen, komt overeen met laag in S75, mogelijke vloer fundering. Aan noordzijde afgesmeerd met tras, vermoedelijk latere fase. Zwart aankoeksel aan zuidzijde, met name in het oostelijke deel
75			gelijk aan S74. Verbreding aan zuidzijde, als steunbeer, halverwege opstaande bakstenen laag. Staande houten planken in noord-zuid richting die S74 met S75 verbinden

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	mortelsoort	datering	opmerking
76	grijze harde kalkmortel		afgebroken in oosten en westen, excessief mortel gebruik vanaf tweede laag
77	zand		gefundeerd op puinlaag van 4 cm en een zandlaag van 6 cm. In zuidwesten verbrandingssporen, vermoedelijke haardplaats
78	grijze harde kalkmortel		afgebroken in noorden en zuiden, vermoedelijke achtergevel. Foto's 63 en 64
79	harde kalkmortel		onderste lagen oranje, bovenste roodbruin, er zitten ook enkele rood-geel gemêleerde stenen tussen
80	zachte kalkmortel		onderste laag getrapt, daarboven 5 lagen. Heel veel fragmenten, maar ook enkele hele bakstenen. Foto's 56 en 63
81	geen		foto's 62 en 63
82	harde kalkmortel		onderste drie zichtbare lagen vormen een trap, daarboven steeds een laag die getrapt, secundaire zachte kalkmortel
83			oranje bakstenen, lijkt een poer te zijn, maar precies tegen putgrens. Andere soort oranje baksteen: 19*10*5. Ook fragmenten van geel-oranje gemêleerde baksteen
84	grijze matig harde kalkmortel		
85	grijze harde kalkmortel		
86	cement		vakindeling oostelijke keldermuur
87	witte zachte kalkmortel		sterk beschadigd
88	harde kalkmortel		op zand gelegd
89	grijze harde kalkmortel		

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	mortelsoort	datering	opmerking
90	harde kalkmortel		aan de binnenkant betegeld met wit geglazuurde tegels (geelbakkend) Er zit een traptrde in (s…) de vloer die er inisgelegdis s88.
91			enkele bakstenen licht versinterd hergebruikt (secundair zachte km)
92			onderste laag is rollaag. Vertrapping daarboven is één laag, daarboven trap van twee lagen en daarboven twee trappen van één laag. Secundaire mortel: harde kalk, spoor zelf
93	harde kalkmortel		waarschijnlijk dezelfde als S94, ook wat gele gebroken bakstenen bevat
94	harde kalkmortel		onderste 5 lagen alleen gekopt. 3 vertrappingen (allen 1 laag)
95	zand gevoegd		onderin ook oranje baksteen, secundair harde kalkmortel. 4 vertrappingen, van onderaf: 2 lagen, 1 laag, 2 lagen, 1 laag, 2 lagen Spoor maakt in het oosten,aan de straatkant, een hoek naar et zuiden.
97			1 laag, op zand gelegd
98			1 laag, op zand gelegd
99	witgrijze harde kalkmortel		vierkant stuk met hierin bakstenen in een cirkel mogelijke plaats om te koken die verwarmd werd door resthitte haardplaats S77
100	matig harde kalkmortel		vierkant stuk met hierin bakstenen in een cirkel met in het midden tegels, mogelijke plaats om te koken die verwarmd werd door resthitte haardplaats S77
101	gestapeld/zandgevoegd		ligt tegen de verstoorde rand van de damwand
104	witte harde kalkmortel		gelijktijdig met S105, achtergevel en mogelijk S106
105	witte harde kalkmortel		sluit mogelijk westelijke achtermuur, mogelijk dezelfde stenen
106	cement		grotendeels verdwenen

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	mortelsoort	datering	opmerking
106	oorspronkelijk kalkmortel, inmiddels nog alleen gekit zand aanwezig		hetzelfde als S109
107	grijze matig harde kalkmortel		mogelijk gelijktijdig met S104, S105, S106 en eventueel S108
108			bij hoek S113/S108 staat een poer aan noordzijde zijde, bij de bovenste lagen bij de poer en opgaand muurwerk is meer mortel aanwezig
109			hetzelfde spoor als S106, dus zie S106, foto's 70 en 93
110	grijze matig harde kalkmortel		verstoord aan noord- en zuidzijde
111	grijze harde kalkmortel		afgebroken aan zuidzijde door moderne fundering, afgebroken in het noorden, mogelijk vanwege aanleg S108. foto's 84 en 90
112	grijze harde kalkmortel		foto's 84 en 112
113	lijkt verdwenen, gekit zand in voegen		dezelfde fase als S104 t/m S108
115	cement		sterk verstoord
116			bestaat uit slechts één plavuis. Foto's 44 en 46
117			foto's 44 en 45 en 46
118			ligt in verlengde van S119 (zijgevel?), foto's 72 en 80 en 82
119	licht grijze harde kalkmortel		heeft zelfde stenen als vulling 2 S106 (donkergrijze stenen)

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	mortelsoort	datering	opmerking
122	grijze matig harde kalkmortel		binnenkant volledig gevuld met puin, behoort tot zelfde fase, S104 t/m S108 etc.
123			zie vulling 1. op veldtekening staan de vullingen niet meer vermeld.
123	zand gevoegd		T-vormig, afgebroken in noorden, oosten en westen
124	grijze matig harde kalkmortel		sterk beschadigd
125			puinlaag mogelijk als fundering voor S100 en S99. In een halve maanvorm
126			rollaag, alle stenen staan op een zijkant, waarschijnlijk gebroken. Foto's 62 en 63
127	zand		ligt parallel aan S128, foto's 62 en 63
128			3 lagen, gestapeld, met zand gevoegd. Secundaire zachte kalkmortel, foto's 62 en 63
129	grijze harde kalkmortel, onderste laag gestapeld		afgebroken in oosten en westen, sloot vermoedelijk aan op S124
130	cement		
131	cement		binnenste keldermuur WP 8
132	cement	(MvD: mogelijk 17e eeuw)	middelste keldermuur, ter plaatse van S274 nog zichtbaar dat de zuidelijke muur is bedekt met witte tegels, maar westzijde alleen met kalk afgewerkt
133	zachte zandige kalkmortel		ook monster van onderste vloer onder S274: V133
136			mogelijk verstoord
160			secundair harde kalkmortel, onderste laag is vertrapping daarna 2 lagen, daarna weer vertrapping
161	harde kalkmortel		lijkt afvoer goot naar betonnen bak, nu zit er nog een plastic pijp
162	zandige grijze kalkmortel		foto's 70 en 80
163			secundair zachte kalkmortel

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	mortelsoort	datering	opmerking
172	grijze matig harde kalkmortel		
174			zeer rommelig
207	cement		foto's 95 en 99
207	grijze harde kalkmortel		onder S207 vulling 1
208	zand gevoegd		vermoederlijk jonger dan S112, gefundeerd op een zwarte laag zandig veen
209	grijze matig harde kalkmortel	q	ligt in verlengde van S208, maar ligt dieper en niet gefundeerd op veenlaag, waarschijnlijk jonger dan S113
211	grijze matig harde zandigekalkmortel		S207 vulling 2 lijkt ouder dan S211, zijgevel van WP 10 grenst aan steeg, S211 eindigt aan moderne fundering, en bevat aan de westzijde zelfde stenen als S106 vulling 2 (de
212	zachte kalkmortel		onderste 6 lagen alle kops (onderste 2 lagen getrapt) bovenste laag strekkend
213	grijze zachte kalkmortel		
214	zand		
215	grijze harde kalkmortel		S215 en S216 zijn beide onderdeel van dezelfde muur fundering die van elkaar lijkt te worden gescheiden door een cementlaag (deze is ook te zien op S212 op ongeveer
216	grijze matig harde kalkmortel		S215 en S216 zijn beide onderdeel van dezelfde muur fundering die van elkaar lijkt te worden gescheiden door een cementlaag (deze is ook te zien op S212 op ongeveer dezelfde hoogte, dus kan mogelijk een overblijfsel van een vloer zijn. S215/6 zijn beide
218	witte zachte kalkmortel (bijna geheel verdwenen)		wordt aan zuidzijde afgebroken door moderne cemente fundering, dus lengte is niet duidelijk
219	geel-witte zachte kalkmortel		loopt in een hoek, muur kan mogelijk doorlopen in S215/6, maar dit is niet meer waarneembaar door de moderne cement muur die S219 aan de oostzijde (en noordzijde) verwoest. Daarnaast heeft S219 in het noorden een ingetrapte uitbouw richting het westen
220	witte zachte kalkmortel		
221	zachte kalkmortel		enkele bakstenen lijken ongebakken kleistenen
222			loopt af naar westen. foto's 105 en 107 en 109. gemeten bovenkanten sporen: baksteen: -0,64 m NAP, turflaag oost: -0,63 m NAP, turflaag west: -0,76 m NAP
240			ligt geheel onder water
265	harde kalkmortel		laatste vloer

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	mortelsoort	datering	opmerking
274			vermoedelijk oorspronkelijke vloer van baksteen, foto's 112 en 123, 125, 126
275	tras		
276	witte zachte kalkmortel		TEKENING VLAK 1 AANPASSEN: NU NOG GETEKENDALS s84
277	tras		hoort bij S276
278			trede bestaat uit rollaag, parallel tegen oostzijde S278 en S275 een laag klampen, horen
296			
297			
301	cement	20e eeuw	onderop grotere stenen, veel cement erlangs geperst (vanuit oosten gemetseld)
302	zachte kalkmortel		
303	zachte kalkmortel		diverse afmetingen bakstenen, ligt los, nog maar een klein spoor
304	zandige kalkmortel		onderste laag rommelig met gebroken stenen
305	harde kalkmortel		
305	zachte kalkmortel		is de achterkant van de vernieuwing van het voorhuis
306	zandige kalkmortel		lijkt qua samenstelling bakstenen op S326
307	zand gevoegd		slecht zichtbaar omdat het onder de keldermuur van S309 ligt
308	harde kalkmortel		
309	cement		is zuidoostelijke hoek van de kelder. Latere aanpassing
309	harde kalkmortel		aan binnenzijde nog sporadisch een oranje plavuis aanwezig (23*23*3,5)
310	gestapeld		lijkt op oude osendrop

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	mortelsoort	datering	opmerking
311	witgrijze matig harde kalkmortel		zuidelijk einde niet bekend, ligt buiten de werkput (schone deel)
312	zand gevoegd		foto's 150 en 151
313	grijze matig harde kalkmortel		afwijkend verband in noordoostelijke hoek, afgebroken door S331. Sluit niet aan op keldermuren met uitzondering van het westen. Foto's 136 en 150
314	grijze zandige kalkmortel		onduidelijk spoor
315	grijze matig harde kalkmortel		
316	grijze harde kalkmortel		keldermuur alleen aanwezig in zuidwest zijde van de kelder
316	grijze zachte kalkmortel		
317	grijze matig harde kalkmortel		excessief gebruik mortel. Lijkt door te lopen in aangrenzend perceel WP 14, foto's 150 en 151. Groene plavuizen vastgezet met zeer harde tras
318	zachte kalkmortel		
319			in het noorden, aangepast met moderne industriële bakstenen, voor de aansluiting met S337
320	cement		de noordelijke plint helt schuin naar het noorden (opzettelijk), zuidelijke plint verdwenen
321	cement		in de zuidwestelijke hoek heeft nog een structuur gestaan op de vloer, maar uitsluitend nog de afdruk zichtbaar van twee bakstenen. Mortel resten langs westzijde, mogelijke
322			onduidelijke functie, foto's 150 en 151

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	mortelsoort	datering	opmerking
323			hetzelfde als S339
324	zand gevoegd		hetzelfde als S373
325			
326	zachte kalkmortel m.u.v. onderste laag		gefundeerd op dikke zandlaag
327	gestapeld		allegaartje
328	cement		industriële bakstenen, klinkend hard. Bakstenen verticaal neergezet, als plavuizen in plaats van bakstenen. Betonnen vloertje is ook afgesmeerd met cement. Het is een bak in
329	gestapeld		
330			niet zichtbaar vanwege wateroverlast
331	cement		noordwestelijke hoek heeft een inham richting westen van circa 75 cm breed. Op dit punt houdt namelijk de oude achtermuur op (verlengde S317), rechthoekige structuur
332	tras		
333	grijze matig harde kalkmortel		erg rommelig gemetseld, met plaatselijk uitstulpingen aan oostzijde, L-vormig
334		Modern	sterk verstoord
335	grijze harde kalkmortel		onderste baksteenlaag is alleen in zuidelijke helft aanwezig
336	witte harde kalkmortel		nog maar voor een klein deel aanwezig
337	harde witte cement		aan buitenzijde afgesmeerd met cement, spoor bestaat uit oostelijke, zuidlijke en westelijke muur, noordelijke keldermuur is S339

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	mortelsoort	datering	opmerking
338	zand gevoegd		
339	witte harde kalkmortel		hetzelfde als S323, afgebroken ter plaatse van S331
340	grijze harde kalkmortel		in zuiden op de zesde laag nog moderne bakstenen aanwezig, mogelijk vernieuwde gevel
341	grijze matig harde kalkmortel		
342	grijze harde kalkmortel		in noorden buigt af naar oosten, afgebroken in het noorden
343	zand gevoegd		bij aanhechting bij S342 zijn extra losse bakstenen aanwezig ter ondersteuning
344	grijze matig harde kalkmortel		afgebroken aan oost- en westzijde
345	zand gevoegd		westelijk einde niet aangetroffen, PVC buis in de goot, gootje afgedekt met donkergrijze plavuizen. Aankoeksel aan binnenzijde, en soms buitenzijde (hergebruikte bakstenen)
346	grijze matig harde kalkmortel, vanaf de vijfde laag van onder witte harde kalkmortel		onderdeel structuur perceelsgrens WP 13/14. Spoor was in eerste instantie langer, maar vervolgens opgesplitst in S346 en S409. Liggen precies in verlengde van elkaar, vermoedelijk gelijktijdig. Foto's 156 en 161
347	zand gevoegd		sterk verzakt in noorden, aangrenzende keldermuur grotendeels verdwenen. Midden zuidzijde, mortel afdrukken zichtbaar, mogelijk bakstenen structuur. Deels verstoord
349			
350	grijze harde kalkmortel		in verlengde van S304, later gebruikt als muur aanhechting
351	grijze matig harde kalkmortel		afgebroken in zuidzijde en in noordzijde afgebroken voor aanleg S359. foto's 173 en 174
352	tras		rond putje, lijkt naar benden breder te worden, gevuld met zand en puin. Relatie met
353	beige matig harde kalkmortel		rommelig spoor, verdwijnt in putwand
354	zand gevoegd		bestaat uit zowel plavuizen als bakstenen. Gefundeerd op zand en aan alle zijdes verstoord. Aan zuidzijde afgezet met noordwest-zuidoost opstaande plint van gebroken bakstenen

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	mortelsoort	datering	opmerking
356	zandige grijze kalkmortel		afgebroken in noorden en zuiden voor huisaansluitingen en in midden ook op twee plaatsen
357	grijze matig harde kalkmortel		plaatselijk gefundeerd op puinlaag
358	grijze matig harde kalkmortel		afgebroken in noorden, foto's 175
359	cement	20e eeuw	in zigzag vorm
360	grijze matig harde kalkmortel		westzijde in putwand
361	grijze matig harde kalkmortel		aan weerszijde afgebroken
362			sterk verommeld spoor, onduidelijke interpretatie: vloer of onderste laag fundering
363	zand gevoegd / gestapeld		verstoord aan oostzijde, westzijde ligt vooralsnog buiten putwand
364	grijze matig harde kalkmortel		onderste laag S364, gefundeerd in donkergrijze klei
364	klei gevoegd		bovenste laag S364, op vulling 2: drie lagen, in zuidzijde acht lagen
365	grijze matig harde kalkmortel		
366	grijze matig harde kalkmortel		het deel ten noorden van S371 heeft op de onderste laag een rollaag
367	grijze zandige kalkmortel		onduidelijk in hoeverre het spoor naar het noorden doorloopt
368	grijze matig harde kalkmortel		westzijde zelfde stenen als S369, oostzijde mogelijke aanzet. Op bodem (middendeel) dunne laag aankoeksel (beer?)
369	zand gevoegd, noordzijde grijze harde kalkmortel		afgebroken in zuidzijde, mogelijk voor aanleg S357
370	grijze matig harde kalkmortel		zandige insteek van ongeveer 25 cm. Breekt S366 t/m S368 af. foto's 168 en 170

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	mortelsoort	datering	opmerking
371	grijze matig harde kalkmortel, onderste laag zandgevoegd		oosteinde versterkt met drie extra lagen eronder, onderkant gelijk aan S393. Ter plaatse van oosteinde bedekt met modern beton blok
372	witte harde kalkmortel		voor de fundering van S372 is gebruik gemaakt van onderliggende (oudere) sporen en afgebroken in westen. Foto's 165 en 167 en 170
373			hetzelfde als S324, foto's 137 en 152
374	grijze zandige kalkmortel		vermoedelijk hetzelfde als S382
375	grijze harde kalkmortel		
376	zand gevoegd		bestaat deels uit plavuizen, weinig van zichtbaar, lijkt een rommelige laag, mogelijk vloer fundering
377	grijze harde kalkmortel		bedekt westelijke zijde van S313, bestaat uit drie rijen tegels naast elkaar
378	zand gevoegd, vrijwel volledig verdwenen grijze zandige kalkmortel		onderste laag van de plavuizen deels gebroken
380	gestapeld		slechts deels zichtbaar, ligt op donkergrijze vette kleilaag
382			baksteen niet te meten
384			
385			
386	bovenste twee lagen harde witte kalkmortel, daaronder kleigevoegd		hetzelfde als S388. Bovenste twee lagen vermoedelijk gelijktijdig met S357 (harde witte kleimortel)
387			hetzelfde als S408
388			is S386 (hetzelfde spoor)
389	witte matig harde kalkmortel (op bovenste 3 lagen, onderste 3 lagen gestapeld)		
390	witte matig harde kalkmortel		verschillende metselverbanden, o.a. een deel type rollaag (noordzuid en breder dan de muur). Geen mortel aangetroffen en alleen rode bakstenen. Middelste deel van S390

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	mortelsoort	datering	opmerking
391	zand gevoegd		
392	harde witte kalkmortel, selectief gebruikt		
393	grijze matig harde kalkmortel		foto's 169 en 170
394	zand gevoegd		gefundeerd op zand. Plaatselijk aankoeksel wat overeenkomt met S368 (mogelijk overgangsniveau naar riool)
395			Hetzelfde als S372 , leken eerst twee verschillende sporen
396	grijze harde kalkmortel		Mogelijk ter versterking van S371, puin spoor en anders een afgebroken fase
397	zand gevoegd		
398	grijze matig harde kalkmortel		gelijke fase als in S394 en S397
399	grijze harde kalkmortel		op bovenste steen, zit mortel die overeenkomt met S393, mogelijk gelijktijdig aangelegde versteviging
400	onduidelijk		sterk verrommeld waardoor er nog maar weinig zichtbaar is
401	licht grijze harde kalkmortel		gevelvernieuwing
402	witte harde kalkmortel		
403	tras		sterk verzakt aan westzijde, bestaat uit gebroken (hergebruikte) stenen, vermoedelijk onderdeel trapstructuur
404	zand gevoegd		muurtje vertandt twee keer aan westzijde, zuidzijde is twee steensbreed t/m 2,3 m vanaf de zuidzijde, daarna 1,5 steens. Na een meter met vertakking S413 smaller maar ook 1,5
405	zand gevoegd		afgebroken aan alle zijdes
406	zand gevoegd		sterk verstoord aan alle zijdes
407	harde lichtgrijze kalkmortel, excessief gebruikt		lijkt te bestaan uit twee blokken, afgebroken in oosten
408	klei gevoegd (klei van de Rijn)		voormalige voorgevel, sterk verstoord. Noordzijde verstoord door huisaansluiting
409	grijze matig harde kalkmortel, vanaf de vijfde laag van onder witte harde kalkmortel		in eerste instantie S346, later opgesplitst. Onderdeel structuur perceelsgrens WP13/14. Aan oostzijde verdwijnt er een laag aan de onderkant bij S347
410	licht grijze matige harde kalkmortel		afgebroken aan alle zijdes
411	?		spoor bestaat uit slechts 3 stenen

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	mortelsoort	datering	opmerking
413	zand gevoegd		klein sterk verstoord spoor, mogelijk ter versteviging van de vloer
432	grijze harde kalkmortel		afgebroken in het noorden
433	grijze harde kalkmortel		bedekt met cement aan westzijde, afgebroken in oostzijde
434	grijze harde kalkmortel		westelijk rand ligt buiten put, verstoord in oosten.
435	grijze matig harde zandige kalkmortel		
436	beige zachte kalkmortel		
437	grijze matig harde kalkmortel		vermoedelijk jonger dan S317 (muur met groene tegels). 7e laag van onder (bovenste laag) bedekt met groen geglazuurde tegels (hetzelfde als S317). Tegen noord/west einde een betonnen aanbouw in de putwand. tegellaag zit vast met tras
446	zand gevoegd		is hetzelfde als de onderste drie lagen van S337
447	onderste vier lagen zand gevoegd, daarboven grijze matig harde kalkmortel		westelijk uiteinde ligt buiten putwand en aan oostzijde afgebroken (vermoedelijk voor de aanleg van goot S454)
449	grijze harde kalkmortel/tras		Latere fase, gresbuis, L-vormig met aankoeksel aan binnenzijde gootje
449	grijze matig harde kalkmortel		L-vormig aan zuidzijde, afgebroken in oostzijde
450	grijze matig harde kalkmortel		afgebroken aan westzijde, ligt op brokkelige puinlaag
451	zand gevoegd		twee plavuizen met mortelresten aanwezig, vorm doet interpretatie als goot vermoeden, maar geen aankoeksel dus onduidelijk

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	mortelsoort	datering	opmerking
452	witte matig harde kalkmortel / grijze harde kalkmortel		mogelijk een bezinkbakje
453	grijze matig harde kalkmortel		mortellaag aan noordzijde
455	grijze matig harde kalkmortel		vermoedelijk even diep als vulling 1
455	grijze matig harde kalkmortel		
456	grijze matig harde kalkmortel		onderste laag opstaand. Vernieuwingsfase van de muur. Dit is niet het geval aan de zuidzijde van S455
457	matig harde zeer zandige kalkmortel		L-vormig, op bovenste laag harde witte kalkmortel, gelijktijdig met S358 en S359
458	bovenin witte harde kalkmortel, onderin matig harde zandige kalkmortel		onderste laag gefundeerd op donkergrijze plavuizen, gelijktijdig met S457, S459
459	bovenin witte harde kalkmortel, onderin matig harde zandige kalkmortel		onderste laag gefundeerd op donkergrijze plavuizen, gelijktijdig met S459
460	grijze matig harde zandige kalkmortel		onderste laag bestaat uit drie donkergrijze plavuizen, met aan westzijde een laag bakstenen. Over de plavuizen is een laag bakstenen geplaatst en een dikke laag mortel. Bij schoonmaak zijn asresten meegekomen
461	grijze harde kalkmortel		latere opvulling tussen S457 en S465
462	cement		ten zuiden van S463 wat ook een bezinkput, mogelijk diende de ene als vervanging voor de andere
463	cement		ten noorden van S462 was ook een bezinkput, mogelijk diende de ene als vervanging voor de andere. Gelijktijdig met leidingen
464	witte harde kalkmortel		afgebroken aan westzijde
465	witte harde kalkmortel		foto's 201 en 202
466	grijze harde kalkmortel		op tekening vulling 2 : oostzijde, latere aanpassing bij aansluiting S468. foto's 200 en 202

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	mortelsoort	datering	opmerking
467	tras (deels verdwenen)		L-vormig, afgebroken aan zuidzijde en oostzijde en met aankoeksel aan zuidzijde
468	witte harde kalkmortel		gefundeerd op een zandlaag, afgebroken aan zuidzijde. Ter hoogte van de aansluiting met S466 is het spoor kruisvormig
469			sterk beschadigd aan oostzijde, maar is hetzelfde als S317. Gaat op 160 cm (vanaf noordzijde) geleidelijk over in muurtje van twee lagen, ca. 50 cm ten noorden van S457.
470	witte harde kalkmortel		afgebroken in oostzijde. Foto's 200 en 202
471	grijze matig harde kalkmortel		sterk verstoord, oriëntatie spoor is afwijkend t.o.v. perceelsindeling
472	zand gevoegd		bestaat deels uit plavuizen (noorden) en bakstenen (zuiden). Waarschijnlijk in westen afgebroken voor aanleg S492
473	zand gevoegd		waarschijnlijk in westen afgebroken voor aanleg S492 en S474. De twee meest oostelijke rijen bestaan uit plavuizen.
474	witte harde kalkmortel met grijs cement klompjes		bevat resten van beton, vermoedelijk hergebruikt als recente fundering
475	witte harde kalkmortel		U-vormig, gefundeerd op donkergrijzen plavuizen aan zuidwestzijde. westzijde plaatselijk doorbroken. Mogelijk in twee fasen, waarbij de westelijke fase bij vloer S476 hoort. De
476	zand gevoegd		gemetseld hoogteverschil in de stenen ter plaatsen van het westelijke einde van S493. Op de plavuizen is hier mortel aanwezig van een latere structuur. Sterk verstoord in noorden
477	cement		In het zuiden verstoord door gresbuis. Ligt over plavuizen en puin, mogelijk (her)gebruikt als fundering
478	grijze matig harde kalkmortel		T-vormig, met zijtakken. Vormt bakken van 50*50 cm aan binnenzijde. De zuidwestzijde is verstoord door gresbuis
479	geen		
480	grijze matig harde kalkmortel		plaatselijk gefundeerd op donkergrijze plavuizen, in westen een hoek, hier drie extra lagen ter fundering, verder gefundeerd op laag zand van 20 cm
481	bovenste drie lagen gemetseld met grijze matig harde kalkmortel, onderste twee lagen gestapeld.		in oosten 7 lagen, maar overwegend 5 lagen
482	cement		U-vormig
484	geen		

Bijlage 6. Muurcatalogus

Spoornummer	mortelsoort	datering	opmerking
485	grijze matig harde kalkmortel		later vervangen door S490
487	grijze matig harde kalkmortel		
488	grijze harde kalkmortel bovenste laag. Grijze matig harde kalkmortel op onderste laag		gelijktijdig met S487
489	gestapeld		bovenste laag bestaat uit plavuizen (29*29*5). Daaroverheen op de naden een rij bakstenen in de lengte geplaatst voor (her)gebruik als fundering voor S466. foto's 200 en
490	(niet) meer zichtbaar		gemetselde koepel maar betonnen onderzijde, aanvoer via oostzijde, nog resten aanwezig van grespijp. Overloop aan westzijde via gresbuis die naar de Rijn afloopt
491	grijze harde kalkmortel		
492	witte harde kalkmortel		In zuidzijde doorbroken voor leiding. Ligt op een lijn met S477 (lijn achtergevels)
493	geen, zandgevoegd		buitenplaats, later gebruikt als fundering S476, ouder dan S475
494	cement	20e eeuw	verstoord, gerelateerd aan gresbuis die onder S475 doorloopt

Bijlage 7. Vondstenlijst

Vondstnummer	Veldvondst	Put	Vlak	Spoor	Spooraard	Categorie	Aantal	Gewicht
0001KER	0001	WP0001	1	S9022	LITHOLAAG	KER	3	19.8
0002MBAKST	0002	WP0001	1	S0001	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	694
0003KER	0003	WP0001	1	S9010	MATRIX	KER	7	252.1
0003ODB	0003	WP0001	1	S9010	MATRIX	ODB	1	3.5
0003SVU	0003	WP0001	1	S9010	MATRIX	SVU	1	65.2
0004BOUW	0004	WP0002	1	S9040	LITHOLAAG	BOUW	1	2357.6
0005KER	0005	WP0002	1	S9030	LITHOLAAG	KER	3	56.8
0005SXX	0005	WP0002	1	S9030	LITHOLAAG	SXX	1	3.7
0006ODB	0006	WP0003	1	S9040	LITHOLAAG	ODB	2	140.3
0007KER	0007	WP0004	1	S0004	VLOER	KER	6	95.8
0008MXX	0008	WP0005	1	S9031	MATRIX	MXX	1	3.8
0009KER	0009	WP0005	1	S0014	MUUR.FUNDERING	KER	1	76.9
0010BOUW	0010	WP0005	1	S0013	MUUR.FUNDERING	BOUW	1	38
0011KER	0011	WP0005	1	S9031	MATRIX	KER	2	16.4
0011MXX	0011	WP0005	1	S9031	MATRIX	MXX	1	15.4
0012MXX	0012	WP0005	1	S0035	MUUR.FUNDERING	MXX	1	170.9
0013MBAKST	0013	WP0005	1	S0036	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1027.2
0014MBAKST	0014	WP0005	1	S0021	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	745.3
0015MBAKST	0015	WP0005	1	S0020	MUUR	MBAKST	1	970.8
0016MBAKST	0016	WP0005	1	S0018	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	872
0017MBAKST	0017	WP0005	1	S0015	MUUR.FUNDERING	MBAKST	3	2310.3
0018MBAKST	0018	WP0005	1	S0012	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1001.7
0019MTGL	0019	WP0005	1	S0010	VLOER	MTGL	1	2875.9
0020MBAKST	0020	WP0005	1	S0009	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1200.7
0021BOUW	0021	WP0006	1	S9031	LITHOLAAG	BOUW	4	386.2
0021KER	0021	WP0006	1	S9031	LITHOLAAG	KER	1	8.1
0022KER	0022	WP0006	1	S9032	LITHOLAAG	KER	6	120.4
0022MXX	0022	WP0006	1	S9032	LITHOLAAG	MXX	1	1.9
0022ODB	0022	WP0006	1	S9032	LITHOLAAG	ODB	1	39.7
0023BOUW	0023	WP0006	1	S9032	LITHOLAAG	BOUW	1	31.7
0023KER	0023	WP0006	1	S9032	LITHOLAAG	KER	8	94.3
0024KER	0024	WP0005	1	S0016	MUUR.FUNDERING	KER	2	49.6
0025MGR	0025	WP0006	1	S0062	HAARD	MGR	1	1875
0026MBAKST	0026	WP0005	1	S0003	MUUR.FUNDERING	MBAKST	2	1610.6
0027MXX	0027	WP0009	2	S9040	MATRIX	MXX	2	14.4
0028KER	0028	WP0007	2	S9040	LITHOLAAG	KER	4	199.5
0029MXX	0029	WP0008	1	S0007	VLOER	MXX	1	2.3
0030MBAKST	0030	WP0006	1	S0017	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1950.7
0031KER	0031	WP0005	1	S0031	MUUR.FUNDERING	KER	1	39.1
0032KER	0032	WP0005	1	S0055	MUUR.FUNDERING	KER	1	54.7
0033KER	0033	WP0005	2	S9040	MATRIX	KER	5	327
0034BOUW	0034	WP0008	1	S9051	LITHOLAAG	BOUW	3	131
0035BOUW	0035	WP0008	1	S0089	TRAP	BOUW	2	126.5
0036MBAKST	0036	WP0005	1	S0030	MUUR.FUNDERING	MBAKST	2	2083.8
0037MBAKST	0037	WP0005	1	S0039	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1085.4
0038MBAKST	0038	WP0005	1	S0040	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	905.8
0039MBAKST	0039	WP0005	1	S0057	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	877.4
0040MBAKST	0040	WP0005	1	S0058	MUUR.FUNDERING	MBAKST	3	2483.6
0041MBAKST	0041	WP0005	1	S0034	GOOT	MBAKST	1	1145.8

Bijlage 7. Vondstenlijst

0042MBAKST	0042	WP0005	1	S0035	MUUR.FUNDERING	MBAKST	2	1898.7
0043MBAKST	0043	WP0005	1	S0042	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	2263.8
0044KER	0044	WP0006	1	S9010	MATRIX	KER	19	835.1
0045KER	0045	WP0006	1	S0066	VLOER	KER	2	6.6
0046MXX	0046	WP0006	1	S0117	MUUR.FUNDERING	MXX	1	1.1
0047MBAKST	0047	WP0005	1	S0044	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1213.1
0048KER	0048	WP0005	1	S9031	MATRIX	KER	1	19.1
0049KER	0049	WP0006	1	S0040	MUUR.FUNDERING	KER	1	223
0050BOUW	0050	WP0007	1	S0073	VLOER	BOUW	3	316.3
0050KER	0050	WP0007	1	S0073	VLOER	KER	1	215.7
0051KER	0051	WP0006	1	S0053	PUT	KER	1	117.7
0052MBAKST	0052	WP0006	1	S0053	PUT	MBAKST	1	1946.3
0053KER	0053	WP0008	1	S0126	VLOER	KER	9	283.7
0054KER	0054	WP0006	1	S9010	MATRIX	KER	15	586.3
0055KER	0055	WP0008	1	S0078	MUUR.FUNDERING	KER	8	95.9
0056GLS	0056	WP0008	1	S0082	MUUR.FUNDERING	GLS	1	3.5
0057BOUW	0057	WP0008	1	S0074	MUUR.FUNDERING	BOUW	1	64.4
0057KER	0057	WP0008	1	S0074	MUUR.FUNDERING	KER	59	1821.8
0057ODB	0057	WP0008	1	S0074	MUUR.FUNDERING	ODB	2	222.2
0057SXX	0057	WP0008	1	S0074	MUUR.FUNDERING	SXX	1	5684.4
0058BOUW	0058	WP0008	1	S0132	KELDER	BOUW	3	549.4
0059KER	0059	WP0006	1	S9010	MATRIX	KER	1	10.2
0060MXX	0060	WP0005	2	S9060	LITHOLAAG	MXX	1	27.4
0061MBAKST	0061	WP0008	1	S0080	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1367.3
0062MBAKST	0062	WP0008	1	S0079	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1231.2
0063MBAKST	0063	WP0008	1	S0078	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1284.5
0064MBAKST	0064	WP0008	1	S0082	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1109
0065KER	0065	WP0008	1	S0125	VLOER	KER	1	13.4
0066MBAKST	0066	WP0009	1	S0094	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1223.8
0067MBAKST	0067	WP0009	1	S0093	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1184.6
0068MBAKST	0068	WP0009	1	S0163	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1183.4
0069MBAKST	0069	WP0009	1	S0091	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1185.2
0070MBAKST	0070	WP0009	1	S0098	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1136.1
0071MBAKST	0071	WP0009	1	S0092	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1447.5
0072MBAKST	0072	WP0008	1	S0095	MUUR.FUNDERING	MBAKST	2	2134.8
0073MBAKST	0073	WP0008	1	S0090	KELDER	MBAKST	1	989.2
0074KER	0074	WP0009	1	S0162	MUUR.FUNDERING	KER	1	11
0075KER	0075	WP0009	1	S0093	MUUR.FUNDERING	KER	1	28.7
0076KER	0076	WP0006	2	S9072	LITHOLAAG	KER	1	16.7
0076ODB	0076	WP0006	2	S9072	LITHOLAAG	ODB	38	731.7
0077KER	0077	WP0006	2	S9072	LITHOLAAG	KER	21	472.6
0077MXX	0077	WP0006	2	S9072	LITHOLAAG	MXX	1	263
0077ODB	0077	WP0006	2	S9072	LITHOLAAG	ODB	2	31.3
0078KER	0078	WP0006	2	S0170	GREPPEL	KER	4	176
0079BOUW	0079	WP0008	1	S0075	MUUR.FUNDERING	BOUW	1	228.8
0080MBAKST	0080	WP0008	1	S0074	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1154.1
0081MBAKST	0081	WP0008	1	S0129	FUNDERING	MBAKST	1	1633.4
0082MBAKST	0082	WP0008	1	S0133	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	995.2
0083MBAKST	0083	WP0008	1	S0076	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1332.3
0084MBAKST	0084	WP0008	1	S0084	KELDER	MBAKST	1	1245

Bijlage 7. Vondstenlijst

0085MBAKST	0085	WP0008	1	S0124	MUUR.FUNDERING	MBAKST	2	1121.9
0086MTGL	0086	WP0008	1	S0073	VLOER	MTGL	1	4233.9
0087MBAKST	0087	WP0011	1	S0213	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1221.9
0088MBAKST	0088	WP0011	1	S0214	VLOER	MBAKST	1	906
0089MBAKST	0089	WP0011	1	S0215	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1046.2
0090MBAKST	0090	WP0011	1	S0212	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1222.9
0091MBAKST	0091	WP0011	1	S0221	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1229.8
0092KER	0092	WP0010	1	S0211	MUUR.FUNDERING	KER	4	169
0093MBAKST	0093	WP0011	1	S0216	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1289.8
0094KER	0094	WP0011	1	S0218	MUUR.FUNDERING	KER	1	59.9
0095MBAKST	0095	WP0011	1	S0218	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1068.7
0096MBAKST	0096	WP0011	1	S0219	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	726
0097MBAKST	0097	WP0011	1	S0220	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1251.5
0098KER	0098	WP0007	2	S9072	LITHOLAAG	KER	1	219.7
0099KER	0099	WP0008	2	S9072	LITHOLAAG	KER	1	7.2
0099MXX	0099	WP0008	2	S9072	LITHOLAAG	MXX	1	20
0099ODB	0099	WP0008	2	S9072	LITHOLAAG	ODB	2	44.6
0099SXX	0099	WP0008	2	S9072	LITHOLAAG	SXX	1	3.9
0100BOUW	0100	WP0007	2	S0202	PAAL	BOUW	1	15.3
0100KER	0100	WP0007	2	S0202	PAAL	KER	1	17.6
0101KER	0101	WP0007	2	S0241	PAAL	KER	2	38.3
0102KER	0102	WP0007	2	S0176	PAAL	KER	3	83
0103KER	0103	WP0007	2	S0198	PAAL	KER	3	117.7
0104KER	0104	WP0008	2	S0250	BALK	KER	2	32.3
0104ODB	0104	WP0008	2	S0250	BALK	ODB	1	39.1
0105BOUW	0105	WP0008	2	S0265	VLOER	BOUW	2	73.7
0105KER	0105	WP0008	2	S0265	VLOER	KER	1	6.4
0106KER	0106	WP0006	2	S9072	LITHOLAAG	KER	9	105
0106ODB	0106	WP0006	2	S9072	LITHOLAAG	ODB	1	12.1
0107KER	0107	WP0010	2	S9040	MATRIX	KER	4	124.5
0107ODB	0107	WP0010	2	S9040	MATRIX	ODB	1	35.5
0108KER	0108	WP0010	2	S9040	MATRIX	KER	6	103.7
0108SXX	0108	WP0010	2	S9040	MATRIX	SXX	1	24.2
0110KER	0110	WP0007	2	S0175	GOOT	KER	7	141
0110ODB	0110	WP0007	2	S0175	GOOT	ODB	2	98.8
0111KER	0111	WP0010	2	S9040	MATRIX	KER	1	15.8
0112KER	0112	WP0010	2	S9060	LITHOLAAG	KER	1	26.7
0113KER	0113	WP0010	2	S9060	LITHOLAAG	KER	2	205.4
0114KER	0114	WP0007	2	S0197	GRAF.DIERGRAF	KER	4	34.5
0114ODB	0114	WP0007	2	S0197	GRAF.DIERGRAF	ODB	148	27462
0115KER	0115	WP0007	2	S0197	GRAF.DIERGRAF	KER	4	218.9
0116KER	0116	WP0009	2	S9060	MATRIX	KER	1	34
0116MXX	0116	WP0009	2	S9060	MATRIX	MXX	1	9.3
0126ODL	0126	WP0009	2	S0280	BESCHOEIING	ODL	1	330
0128KER	0128	WP0009	2	S0280	BESCHOEIING	KER	1	45.9
0129KER	0129	WP0008	2	S9072	LITHOLAAG	KER	2	10.2
0129SXX	0129	WP0008	2	S9072	LITHOLAAG	SXX	1	13.5
0130MXX	0130	WP0011	2	S9060	MATRIX	MXX	1	140.3
0131BOUW	0131	WP0008	2	S0133	MUUR.FUNDERING	BOUW	1	253.1
0131KER	0131	WP0008	2	S0133	MUUR.FUNDERING	KER	1	4.1

Bijlage 7. Vondstenlijst

0132MTGL	0132	WP0008	2	S0274	VLOER	MTGL	1 2918
0133MBAKST	0133	WP0008	2	S0133	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1 987
0134OPHK	0134	WP0006	2	S9040	LITHOLAAG	OPHK	1 0.3
0135KER	0135	WP0010	2	S9090	LITHOLAAG	KER	1 0.9
0136MBAKST	0136	WP0011	2	S0296	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1 1181.3
0137MBAKST	0137	WP0011	2	S0297	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1 1719.1
0138ODB	0138	WP0011	2	S9040	MATRIX	ODB	1 8
0140MXX	0140	WP0011	2	S9040	MATRIX	MXX	1 3.9
0141MXX	0141	WP0010	2	S9080	LITHOLAAG	MXX	1 212.4
0142MXX	0142	WP0011	2	S9060	MATRIX	MXX	1 2.4
0143KER	0143	WP0014	1	S0333	MUUR.FUNDERING	KER	1 8.6
0144KER	0144	WP0016	1	S0326	VLOER	KER	2 14.5
0145KER	0145	WP0016	1	S0304	MUUR.FUNDERING	KER	2 67.5
0146BOUW	0146	WP0014	1	S0333	MUUR.FUNDERING	BOUW	1 350.7
0147MXX	0147	WP0016	2	S9000	MATRIX	MXX	1 3.9
0148MXX	0148	WP0016	2	S9000	MATRIX	MXX	1 14
0149KER	0149	WP0013	1	S0404	MUUR.FUNDERING	KER	1 56.2
0150KER	0150	WP0008	2	S9070	LITHOLAAG	KER	1 95.3
0150MXX	0150	WP0008	2	S9070	LITHOLAAG	MXX	1 113.4
0151MBAKST	0151	WP0015	1	S0317	KELDER	MBAKST	1 1165.2
0152BOUW	0152	WP0012	1	S0362	MUUR.FUNDERING	BOUW	1 89
0153MBAKST	0153	WP0013	1	S0403	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1 1312.8
0154MBAKST	0154	WP0012	1	S0410	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1 1099.7
0155MBAKST	0155	WP0013	1	S0413	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1 1000
0156MBAKST	0156	WP0012	1	S0367	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1 1195.2
0157MBAKST	0157	WP0012	1	S0369	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1 1416.4
0158KER	0158	WP0012	1	S0363	MUUR.FUNDERING	KER	3 97.1
0159MBAKST	0159	WP0012	1	S0366	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1 1582.3
0160MBAKST	0160	WP0013	1	S0351	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1 1164.7
0161MBAKST	0161	WP0014	1	S0342	MUUR.FUNDERING	MBAKST	2 2353
0162MBAKST	0162	WP0016	1	S0401	MUUR	MBAKST	1 1353.1
0163MBAKST	0163	WP0012	1	S0390	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1 1380.9
0164MBAKST	0164	WP0016	1	S0307	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1 1089
0165MBAKST	0165	WP0016	1	S0310	GOOT	MBAKST	2 1446.2
0166MBAKST	0166	WP0012	1	S0361	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1 1149.4
0167MBAKST	0167	WP0016	1	S0302	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1 1085.1
0168MTGL	0168	WP0015	1	S0313	KELDER	MTGL	1 3021.5
0169MTGL	0169	WP0015	1	S0377	VLOER	MTGL	1 3150.1
0170MBAKST	0170	WP0014	1	S0343	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1 1131.9
0171MBAKST	0171	WP0012	1	S0357	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1 1076.1
0172MBAKST	0172	WP0014	1	S0336	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1 1136.5
0173MBAKST	0173	WP0015	1	S0324	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1 726.3
0174MBAKST	0174	WP0016	1	S0303	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1 2344.6
0175MBAKST	0175	WP0012	1	S0364	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1 1147.8
0176MBAKST	0176	WP0012	1	S0370	WATERPUT	MBAKST	1 1295.1
0177MBAKST	0177	WP0014	1	S0341	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1 1341.1
0178MBAKST	0178	WP0012	1	S0408	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1 1000.7
0179MBAKST	0179	WP0016	1	S0375	POER	MBAKST	1 1090
0180MBAKST	0180	WP0012	1	S0398	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1 1157.1
0181MBAKST	0181	WP0012	1	S0391	POER	MBAKST	1 858.1

Bijlage 7. Vondstenlijst

0182MBAKST	0182	WP0012	1	S0390	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1214.1
0183MBAKST	0183	WP0016	1	S0304	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1366.6
0184GLS	0184	WP0014	1	S0346	MUUR.FUNDERING	GLS	1	75.7
0184KER	0184	WP0014	1	S0346	MUUR.FUNDERING	KER	4	73.3
0185KER	0185	WP0015	2	S9060	MATRIX	KER	3	192.8
0185ODB	0185	WP0015	2	S9060	MATRIX	ODB	2	39.1
0186KER	0186	WP0016	1	S0309	KELDER	KER	1	7.9
0187MXX	0187	WP0016	2	S9000	MATRIX	MXX	1	0.5
0188KER	0188	WP0012	1	S0361	MUUR.FUNDERING	KER	2	75.7
0189KER	0189	WP0012	1	S0358	MUUR.FUNDERING	KER	1	197.9
0190KER	0190	WP0012	1	S9000	SPITSPR	KER	9	70.6
0191BOUW	0191	WP0012	1	S0386	MUUR.FUNDERING	BOUW	2	120.3
0192KER	0192	WP0015	1	S0318	MUUR.FUNDERING	KER	1	136.1
0192ODB	0192	WP0015	1	S0318	MUUR.FUNDERING	ODB	1	64.3
0193BOUW	0193	WP0014	1	S0346	MUUR.FUNDERING	BOUW	4	153.7
0194KER	0194	WP0014	1	S0342	MUUR.FUNDERING	KER	1	66.9
0195KER	0195	WP0012	1	S0366	MUUR.FUNDERING	KER	4	245.3
0196KER	0196	WP0014	1	S0335	MUUR.FUNDERING	KER	2	89.3
0197KER	0197	WP0012	1	S0393	POER	KER	1	62.6
0198KER	0198	WP0016	1	S0349	MUUR.FUNDERING	KER	5	88
0198ODB	0198	WP0016	1	S0349	MUUR.FUNDERING	ODB	2	11.9
0199KER	0199	WP0015	1	S0312	MUUR.FUNDERING	KER	3	23.6
0200KER	0200	WP0016	1	S0307	MUUR.FUNDERING	KER	1	47.2
0201KER	0201	WP0014	2	S0420	KUIL	KER	1	9.4
0202KER	0202	WP0013	2	S9080	LITHOLAAG	KER	1	16.6
0203KER	0203	WP0013	2	S9060	LITHOLAAG	KER	3	56.6
0203ODB	0203	WP0013	2	S9060	LITHOLAAG	ODB	2	148.1
0204ODB	0204	WP0014	2	S0425	LITHOLAAG	ODB	1	13.9
0205KER	0205	WP0016	2	S0415	GREPPEL	KER	4	116.8
0205ODB	0205	WP0016	2	S0415	GREPPEL	ODB	1	15.8
0206KER	0206	WP0016	2	S0415	GREPPEL	KER	8	312.3
0207KER	0207	WP0015	2	S0415	GREPPEL	KER	3	69.8
0207ODB	0207	WP0015	2	S0415	GREPPEL	ODB	2	32.3
0208KER	0208	WP0013	2	S0415	GREPPEL	KER	2	5.9
0209BOUW	0209	WP0016	2	S0305	MUUR	BOUW	2	25.8
0210MXX	0210	WP0013	1	S0356	MUUR.FUNDERING	MXX	1	2.9
0211SXX	0211	WP0014	2	S0415	GREPPEL	SXX	2	3437.5
0212GLS	0212	WP0014	2	S0415	GREPPEL	GLS	1	7.5
0212KER	0212	WP0014	2	S0415	GREPPEL	KER	15	937.7
0212MXX	0212	WP0014	2	S0415	GREPPEL	MXX	1	158.4
0212ODB	0212	WP0014	2	S0415	GREPPEL	ODB	12	1031.1
0212SXX	0212	WP0014	2	S0415	GREPPEL	SXX	1	215
0213KER	0213	WP0013	2	S9060	LITHOLAAG	KER	2	35
0214MXX	0214	WP0012	2	S9040	LITHOLAAG	MXX	1	30
0215OPHK	0215	WP0012	2	S9040	LITHOLAAG	OPHK	10	2.5
0216KER	0216	WP0017	1	S9010	MATRIX	KER	5	99.5
0216MXX	0216	WP0017	1	S9010	MATRIX	MXX	1	3.5
0217KER	0217	WP0017	1	S0469	MUUR.FUNDERING	KER	4	89.7
0218BOUW	0218	WP0017	1	S9010	MATRIX	BOUW	5	303.8
0218KER	0218	WP0017	1	S9010	MATRIX	KER	6	93.3

Bijlage 7. Vondstenlijst

0219BOUW	0219	WP0017	1	S0470	MUUR.FUNDERING	BOUW	1	89.7
0220KER	0220	WP0017	1	S0487	POER	KER	3	12.9
0221BOUW	0221	WP0017	1	S0465	MUUR.FUNDERING	BOUW	1	38.3
0221GLS	0221	WP0017	1	S0465	MUUR.FUNDERING	GLS	1	30.6
0222BOUW	0222	WP0017	1	S0474	MUUR.FUNDERING	BOUW	2	75.1
0223BOUW	0223	WP0017	1	S0482	KELDER	BOUW	1	67.2
0224BOUW	0224	WP0017	1	S0475	MUUR.FUNDERING	BOUW	3	111.7
0224MXX	0224	WP0017	1	S0475	MUUR.FUNDERING	MXX	1	1050
0225KER	0225	WP0017	1	S9010	MATRIX	KER	6	180
0226BOUW	0226	WP0017	1	S0437	MUUR.FUNDERING	BOUW	2	238.8
0226MXX	0226	WP0017	1	S0437	MUUR.FUNDERING	MXX	1	13.3
0227KER	0227	WP0017	1	S0445	MUUR.FUNDERING	KER	4	47.5
0227ODB	0227	WP0017	1	S0445	MUUR.FUNDERING	ODB	3	41.6
0228KER	0228	WP0017	1	S0438	GOOT	KER	9	406.8
0228MXX	0228	WP0017	1	S0438	GOOT	MXX	1	90
0228ODB	0228	WP0017	1	S0438	GOOT	ODB	1	93.6
0229GLS	0229	WP0017	1	S0448	GREPPEL	GLS	1	3.1
0229KER	0229	WP0017	1	S0448	GREPPEL	KER	129	2412.5
0229ODB	0229	WP0017	1	S0448	GREPPEL	ODB	7	156.7
0229SXX	0229	WP0017	1	S0448	GREPPEL	SXX	1	62.8
0230MBAKST	0230	WP0017	1	S0454	GOOT	MBAKST	1	906
0231MBAKST	0231	WP0017	1	S0437	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1086.4
0232MBAKST	0232	WP0017	1	S0436	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1167.8
0233MBAKST	0233	WP0017	1	S0435	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1239.9
0234MBAKST	0234	WP0017	1	S0434	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1773.8
0235MBAKST	0235	WP0017	1	S0433	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1114.4
0236MBAKST	0236	WP0017	1	S0432	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1078.1
0237KER	0237	WP0017	1	S9010	MATRIX	KER	1	9.1
0237ODB	0237	WP0017	1	S9010	MATRIX	ODB	59	85.8
0238MBAKST	0238	WP0017	1	S0473	VLOER	MBAKST	2	2019.6
0239MTGL	0239	WP0017	1	S0472	VLOER	MTGL	1	1348.8
0240MBAKST	0240	WP0017	1	S0462	PUT	MBAKST	1	1319.1
0241MBAKST	0241	WP0017	1	S0460	HAARD	MBAKST	1	1221.4
0242MBAKST	0242	WP0017	1	S0457	MUUR.FUNDERING	MBAKST	2	1989.2
0243BOUW	0243	WP0017	1	S0455	PUT	BOUW	10	643
0243MBAKST	0243	WP0017	1	S0455	PUT	MBAKST	3	2029
0244KER	0244	WP0017	1	S0457	MUUR.FUNDERING	KER	2	111.7
0245MBAKST	0245	WP0017	1	S0493	STRAAT	MBAKST	1	933.4
0246MBAKST	0246	WP0017	1	S0480	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	975
0247MBAKST	0247	WP0017	1	S0485	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1021.7
0248MBAKST	0248	WP0017	1	S0481	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	1148.7
0249MBAKST	0249	WP0017	1	S0478	MUUR.FUNDERING	MBAKST	1	951.9
0250KER	0250	WP0016	2	S9000	MATRIX	KER	8	682.5
0251GLS	0251	WP0017	1	S0438	GOOT	GLS	2	9.2
0251KER	0251	WP0017	1	S0438	GOOT	KER	4	142.9
0252KER	0252	WP0017	1	S0436	MUUR.FUNDERING	KER	1	134.8
0253BOUW	0253	WP0017	2	S9060	LITHOLAAG	BOUW	7	455.6
0253KER	0253	WP0017	2	S9060	LITHOLAAG	KER	43	2534.8
0253MXX	0253	WP0017	2	S9060	LITHOLAAG	MXX	3	184.3
0253ODB	0253	WP0017	2	S9060	LITHOLAAG	ODB	3	782.2

Bijlage 7. Vondstenlijst

0253ODL	0253	WP0017	2	S9060	LITHOLAAG	ODL	2	130
0253SXX	0253	WP0017	2	S9060	LITHOLAAG	SXX	1	58.3
0254KER	0254	WP0017	2	S9060	LITHOLAAG	KER	1	39.2
0255MHT	0255	WP0017	2	S9060	LITHOLAAG	MHT	1	1070
0256KER	0256	WP0017	2	S9060	LITHOLAAG	KER	35	1285.6
0257MHT	0257	WP0017	2	S0508	PLANK	MHT	1	5200
0258MHT	0258	WP0017	2	S0530	BALK	MHT	1	5717
0259MHT	0259	WP0017	2	S0516	PAAL	MHT	1	676
0260KER	0260	WP0017	2	S0498	STRAAT	KER	6	73.9
0260ODB	0260	WP0017	2	S0498	STRAAT	ODB	2	55.3
0260SXX	0260	WP0017	2	S0498	STRAAT	SXX	1	151
0261KER	0261	WP0017	2	S9060	LITHOLAAG	KER	6	125.8
0261ODB	0261	WP0017	2	S9060	LITHOLAAG	ODB	1	44.4
0262MBAKST	0262	WP0017	2	S0508	PLANK	MBAKST	1	1130.8
0263MBAKST	0263	WP0017	1	S0497	VLOER	MBAKST	1	616.7
0264MBAKST	0264	WP0017	1	S0496	PAAL	MBAKST	1	674
0265MBAKST	0265	WP0017	1	S0495	PAAL	MBAKST	2	905
0266ODB	0266	WP0020	3	S9099	LITHOLAAG	ODB	58	1795.7
0267KER	0267	WP0018	3	S9099	LITHOLAAG	KER	5	89
0267ODB	0267	WP0018	3	S9099	LITHOLAAG	ODB	1	22.9
0268BOUW	0268	WP0005	2	S9040	MATRIX	BOUW	1	504.2
0269BOUW	0269	WP0017	2	S0590	OPHOGING	BOUW	1	38.3
0269GLS	0269	WP0017	2	S0590	OPHOGING	GLS	1	11.6
0269KER	0269	WP0017	2	S0590	OPHOGING	KER	15	433.8
0269KER1	0269	WP0017	2	S0590	OPHOGING	KER	9	58.7
0269ODB	0269	WP0017	2	S0590	OPHOGING	ODB	3	128.4
0270ODL	0270	WP0017	2	S9007	LITHOLAAG	ODL	1	70
0271KER	0271	WP0017	2	S0554	PAAL	KER	1	72
0272BOUW	0272	WP0017	2	S0536	LITHOLAAG	BOUW	1	70.3
0272KER1	0272	WP0017	2	S0536	LITHOLAAG	KER	8	214.8
0272KER2	0272	WP0017	2	S0536	LITHOLAAG	KER	6	67.3
0272ODL	0272	WP0017	2	S0536	LITHOLAAG	ODL	4	20
0273BOUW	0273	WP0017	2	S0554	PAAL	BOUW	1	43.7
0273GLS	0273	WP0017	2	S0554	PAAL	GLS	1	46.9
0273KER	0273	WP0017	2	S0554	PAAL	KER	14	468.8
0273ODB	0273	WP0017	2	S0554	PAAL	ODB	1	17.5
0274BOUW	0274	WP0017	1	S0438	GOOT	BOUW	1	152.6
0274GLS	0274	WP0017	1	S0438	GOOT	GLS	18	563.7
0274KER	0274	WP0017	1	S0438	GOOT	KER	95	2461.1
0274KUN	0274	WP0017	1	S0438	GOOT	KUN	1	0.2
0274MXX	0274	WP0017	1	S0438	GOOT	MXX	1	1
0274ODB	0274	WP0017	1	S0438	GOOT	ODB	20	399
0274ODBvisbot	0274	WP0017	1	S0438	GOOT	ODB	56	1.7
0274ODS	0274	WP0017	1	S0438	GOOT	ODS	2	16.3
0274OPH	0274	WP0017	1	S0438	GOOT	OPH	4	45
0275OPH	0275	WP0017	1	S0438	GOOT	OPH	2	626.8
0276BOUW	0276	WP0017	2	S9060	LITHOLAAG	BOUW	1	103.9
0276GLS	0276	WP0017	2	S9060	LITHOLAAG	GLS	1	32
0276KER	0276	WP0017	2	S9060	LITHOLAAG	KER	19	973.5
0276ODB	0276	WP0017	2	S9060	LITHOLAAG	ODB	1	30.6

Bijlage 7. Vondstenlijst

0277KER	0277	WP0017	2	S9060	LITHOLAAG	KER	3	330.6
0278MHT	0278	WP0017	2	S0555	PAAL	MHT	1	8000
0279KER	0279	WP0017	2	S0558	BESCHOEIING	KER	3	217.5
0280GLS	0280	WP0017	2	S9060	LITHOLAAG	GLS	1	730
0280KER	0280	WP0017	2	S9060	LITHOLAAG	KER	19	949.9
0280ODL	0280	WP0017	2	S9060	LITHOLAAG	ODL	1	17
0280ODS	0280	WP0017	2	S9060	LITHOLAAG	ODS	1	36.9
0281BOUW	0281	WP0017	2	S0562	BEERPUT	BOUW	3	488
0281GLS	0281	WP0017	2	S0562	BEERPUT	GLS	5	8.2
0281KER	0281	WP0017	2	S0562	BEERPUT	KER	168	8588.2
0281MXX	0281	WP0017	2	S0562	BEERPUT	MXX	2	17.5
0281ODB	0281	WP0017	2	S0562	BEERPUT	ODB	145	6.8
0281ODB1	0281	WP0017	2	S0562	BEERPUT	ODB	11	1107
0281OPH	0281	WP0017	2	S0562	BEERPUT	OPH	3	520
0282KER	0282	WP0017	2	S0562	BEERPUT	KER	1	86.7
0282ME	0282	WP0017	2	S0562	BEERPUT	ME	1	345
0284MHT	0284	WP0017	3	S9090	LITHOLAAG	MHT	1	1380
0285MP	0285	WP0017	p1	S9090	LITHOLAAG	MP	1	2416
0286MP	0286	WP0017	p1	S9090	LITHOLAAG	MP	1	3145
0287MXX	0287	WP0016	2	S0564	GREPPEL	MXX	1	18
0288ODB	0288	WP0016	2	S0564	GREPPEL	ODB	1	23.8
0290ODB	0290	WP0016	2	S0564	GREPPEL	ODB	28	283.9
0291KER	0291	WP0016	2	S0564	GREPPEL	KER	2	11.6
0292KER	0292	WP0016	2	S0564	GREPPEL	KER	1	2.9
0292MXX	0292	WP0016	2	S0564	GREPPEL	MXX	1	4.9
0292ODB	0292	WP0016	2	S0564	GREPPEL	ODB	6	160.5
0292SXX	0292	WP0016	2	S0564	GREPPEL	SXX	2	271
0293KER	0293	WP0016	2	S0566	VLECHTWERK	KER	2	20.9
0293ODB	0293	WP0016	2	S0566	VLECHTWERK	ODB	2	394.4
0294ME	0294	WP0016	2	S0564	GREPPEL	ME	1	1270
0295MHT	0295	WP0024	3	S0576	PAAL	MHT	1	6312
0296MHT	0296	WP0017	2	S0554	PAAL	MHT	1	10000
0297MHT	0297	WP0016	2	S0566	VLECHTWERK	MHT	1	680
0298MHT	0298	WP0016	2	S0566	VLECHTWERK	MHT	1	8000
0299MHT	0299	WP0017	2	S0559	BEERPUT	MHT	2	6668.8
0300MHT	0300	WP0017	2	S0559	BEERPUT	MHT	2	11400
0301MHT	0301	WP0017	2	S0559	BEERPUT	MHT	3	4420.6
0302MHT	0302	WP0017	2	S0559	BEERPUT	MHT	1	2625.2
0303MHT	0303	WP0006	2	S0144	PAAL	MHT	1	1427
0304MHT	0304	WP0006	2	S0140	PAAL	MHT	1	2531.3
0305MHT	0305	WP0006	2	S0153	PAAL	MHT	1	2762.5
0306MHT	0306	WP0010	2	S0273	PLANK	MHT	2	1820
0307BOUW	0307	WP0015	1	S0338	MUUR.FUNDERING	BOUW	1	102.2
0307GLS	0307	WP0015	1	S0338	MUUR.FUNDERING	GLS	3	6.8
0307KER	0307	WP0015	1	S0338	MUUR.FUNDERING	KER	13	1647.5
0307ODB	0307	WP0015	1	S0338	MUUR.FUNDERING	ODB	9	8.1
0307ODB1	0307	WP0015	1	S0338	MUUR.FUNDERING	ODB	15	3.3
0308KER	0308	WP0017	2	S0559	BEERPUT	KER	7	178.7
0308MXX	0308	WP0017	2	S0559	BEERPUT	MXX	2	80
0308SXX	0308	WP0017	2	S0559	BEERPUT	SXX	1	14.9

Bijlage 7. Vondstenlijst

0309KER	0309	WP0017	2	S0562	BEERPUT	KER	11	380.7
0310ODL	0310	WP0025	3	S0581	BESCHOEIING	ODL	2	22
0311ODL	0311	WP0024	3	S0578	GREPPEL	ODL	6	66
0312ODL	0312	WP0024	3	S0578	GREPPEL	ODL	12	105
0313MPLT	0313	WP0024	3	S0577	KUIL	MPLT	1	2200
0314MGR	0314	WP0024	3	S0579	GREPPEL	MGR	1	2700
0315KER	0315	WP0010	2	S9040	MATRIX	KER	1	79.8
0315ODB	0315	WP0010	2	S9040	MATRIX	ODB	2	201.9
0316ME	0316	WP0013	3	S0415	GREPPEL	ME	1	60
0317OPH	0317	WP0024	3	S0579	GREPPEL	OPH	1	289
0318OPH	0318	WP0024	3	S0578	GREPPEL	OPH	9	362
0319MHT	0319	WP0024	3	S0574	BALK	MHT	2	210
0320MHT	0320	WP0024	3	S0575	PAAL	MHT	3	430
0321MHT	0321	WP0023	3	S0568	BESCHOEIING	MHT	4	619
0322ODB	0322	WP0024	3	S0579	GREPPEL	ODB	2	384.2
0323KER	0323	WP0025	3	S0571	GREPPEL	KER	2	144.4
0324BOUW	0324	WP0024	P2	S0583	GREPPEL	BOUW	1	229.9
0325KER	0325	WP0023	3	S0567	GREPPEL	KER	4	146.3
0325ODB	0325	WP0023	3	S0567	GREPPEL	ODB	3	226.7
0326KER	0326	WP0024	3	S0577	KUIL	KER	2	7.1
0326ODB	0326	WP0024	3	S0577	KUIL	ODB	2	32.4
0327GLS	0327	WP0017	1	S0490	WATERPUT	GLS	1	34.1
0327KER	0327	WP0017	1	S0490	WATERPUT	KER	14	250.4
0327KER1	0327	WP0017	1	S0490	WATERPUT	KER	1	22.6
0327KUN	0327	WP0017	1	S0490	WATERPUT	KUN	1	1.3
0327ODB	0327	WP0017	1	S0490	WATERPUT	ODB	2	17.2
0328GLS	0328	WP0023	3	S0567	GREPPEL	GLS	1	274
0328KER	0328	WP0023	3	S0567	GREPPEL	KER	11	336.5
0328MXX	0328	WP0023	3	S0567	GREPPEL	MXX	9	150
0328ODB	0328	WP0023	3	S0567	GREPPEL	ODB	3	327.6
0328OPH	0328	WP0023	3	S0567	GREPPEL	OPH	1	0.1
0329BOUW	0329	WP0024	3	S0578	GREPPEL	BOUW	3	603.1
0329KER	0329	WP0024	3	S0578	GREPPEL	KER	30	2986.2
0329MXX	0329	WP0024	3	S0578	GREPPEL	MXX	1	2.5
0329ODB	0329	WP0024	3	S0578	GREPPEL	ODB	15	1551.6
0329ODB1	0329	WP0024	3	S0578	GREPPEL	ODB	8	6.1

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
99	1	9022	1575-1800	0001KER	1	0	3	0	0					20	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
93	1	9010	1775-1800	0003KER	7	1	0	0	0		1	100	2	6	py	PIJP	Gouda	mal		
92	1	9010	1775-1800	0003KER	6	1	0	0	0		1	5	45	59	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur (inwendig)	
91	1	9010	1775-1800	0003KER	5	0	0	1	0					49	r	ROOD	Nederlanden	ged	spaarzaam loodglazuur	
87	1	9010	1775-1800	0003KER	1	0	1	0	0					115	s2	STEEN	Westerwald	ged	engobe, zoutglazuur	
88	1	9010	1775-1800	0003KER	2	0	1	0	0					6	s5	PROTO	Langerwehe?	ged		
89	1	9010	1775-1800	0003KER	3	0	1	0	0					7	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur met koperoxide	
90	1	9010	1775-1800	0003KER	4	1	0	0	0		1	5	-	9	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur met koperoxide (inwendig)	gegolfde rand
102	2	9030	1575-1700	0005KERKER	3	0	1	0	0					16	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur (inwendig)	inwendig slib
101	2	9030	1575-1700	0005KERKER	2	0	1	0	0					4	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
100	2	9030	1575-1700	0005KERKER	1	0	1	0	0					37	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur	
105	4	4	1525-1675	0007KERKER	2	0	0	2	0					38	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur (inwendig)	
104	4	4	1525-1675	0007KERKER	1	2	2	0	0		1			58	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur (inwendig)	
59	5	14	1575-1700	0009KERKER	1	1	0	0	0		1	10	22	17	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
98	5	9031	1740-1780	0011KERKER	2	1	0	0	0		1	100	2	7	py	PIJP	Gouda	mal		
97	5	9031	1740-1780	0011KERKER	1	1	0	0	0		1	100	2	9	py	PIJP	Gouda	mal		relief: lobben, 51 met kroon
46	6	9031	1730-1800	0021KERKER	1	1	0	0	0		1	35	2	8	py	PIJP	Nederlanden	mal		
107	6	9032	1575-1700	0022KERKER	1	1	0	1	2	oor	1	5	-	109	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
108	6	9032	1575-1700	0022KERKER	2	0	1	0	0					4	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur met koperoxide	
109	6	9032	1575-1700	0022KERKER	3	1	0	0	0		1			8	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur met koperoxide (inwendig)	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
112	6	9032	1730-1750	0023KERKER	3	0	0	1	0					5	p	PORSA	China	ged	veldspaatglazuur	plooien, blauw beschilderd (inwendig)
111	6	9032	1730-1750	0023KERKER	2	1	0	0	0		1	20	7	6	p	PORSA	China	ged	veldspaatglazuur	blauw beschilderd: floraal (uitwendig), rand gekruiste lijnen (inwendig)
115	6	9032	1730-1750	0023KERKER	6	0	0	0	1	kop				4	py	PIJP	Gouda	mal		
116	6	9032	1730-1750	0023KERKER	7	0	0	0	1	kop				6	py	PIJP	Gouda	mal		
110	6	9032	1730-1750	0023KERKER	1	1	0	0	0		1	15	18	57	r	ROOD	Oosterhout?	ged	loodglazuur, buitenzijde met mangaanoxide	
114	6	9032	1730-1750	0023KERKER	5	1	0	0	0		1	100	1,5	4	s2	STEEN	Rijnland	hgv	engobe, zoutglazuur	
113	6	9032	1730-1750	0023KERKER	4	0	1	0	0					12	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur, buitenzijde met koperoxide	
118	5	16	1675-1750	0024KERKER	2	0	1	0	0					27	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
117	5	16	1675-1750	0024KERKER	1	0	2	0	0		1			23	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur	
79	7	9040	1525-1550	0028KERKER	1	2	0	0	0		1	15	25	67	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur (inwendig)	sgrafitto: inwnedig slib met ingekrastte krullen
80	7	9040	1525-1550	0028KERKER	2	1	0	0	0		1	10	25	65	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur (inwendig)	
81	7	9040	1525-1550	0028KERKER	3	1	0	0	0		1	10	7	68	s2	STEEN	Raeren	ged	engobe, zoutglazuur	
106	5	31	1500-1600	0031KERKER	1	0	0	1	0					39	s2	STEEN	Rijnland	ged	engobe, zoutglazuur	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
103	5	55	1625-1825	0032KERKER	1	1	0	0	0		1	5	35	55	r	ROOD	Bergen op Zoom?	ged	loodglazuur	
119	5	9040	1400-1600	0033KERKER	1	0	4	1	0					327	r	ROOD	lokaal	ged	spaarzaam loodglazuur	
128	6	9010	1800-1825	0044KERKER	9	0	0	0	1	oor	1	30	7	26	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	
127	6	9010	1800-1825	0044KERKER	8	0	0	2	0					79	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	
129	6	9010	1800-1825	0044KERKER	10	0	0	0	6	steel				15	py	PIJP	Nederlanden	mal		2x bandstempel (met ogen)
130	6	9010	1800-1825	0044KERKER	11	1	0	0	1	kop	1	35	2,5	7	py	PIJP	Nederlanden	mal		
131	6	9010	1800-1825	0044KERKER	12	1	0	0	0		1	50	2,5	12	py	PIJP	Gouda	mal		
123	6	9010	1800-1825	0044KERKER	4	0	0	1	0					305	r	ROOD	Nederlanden	ged	spaarzaam loodglazuur	
124	6	9010	1800-1825	0044KERKER	5	0	1	0	0					9	r	ROOD	Nederrijn?	ged	loodglazuur (inwendig)	sliblijn
122	6	9010	1800-1825	0044KERKER	3	0	0	1	0					234	r	ROOD	West-Brabant	ged	loodglazuur (inwendig)	
120	6	9010	1800-1825	0044KERKER	1	1	0	0	0		1	15	18	76	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur	
121	6	9010	1800-1825	0044KERKER	2	1	0	0	0		1	5	-	24	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur (inwendig)	
126	6	9010	1800-1825	0044KERKER	7	0	1	0	0					13	s2	STEEN	Westerwald	ged	zoutglazuur	geribbelde wand, ingekrast floraal met kobalt
125	6	9010	1800-1825	0044KERKER	6	0	0	1	0					37	w	WIT	Frankfurt	ged	loodglazuur (inwendig)	
73	6	66	1710-1740	0045KERKER	1	2	0	0	0		1	50	2	7	py	PIJP	Gouda	mal		relief: duif en doffer met bladranken en parelnaad

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
67	5	9031	1450-1550	0048KERKER	1	1	0	0	0	compleet	1	100	3	20	s2	STEEN	Raeren	ged	engobe, zoutglazuur	
132	6	40	1400-1600	0049KERKER	1	1	0	0	0	1	1	15	28	223	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur (inwendig)	
133	7	73	1500-1700	0050KERKER	1	1	0	0	0		1	5	-	216	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur (inwendig)	ribbel op schouder
138	6	53	1600-1800	0051KERKER	1	0	0	1	0					118	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
96	8	126	1625-1675	0053KERKER	3	0	2	0	0					18	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
94	8	126	1625-1675	0053KERKER	1	1	2	2	0		1			233	r	ROOD	Bergen op Zoom?	ged	loodglazuur	
95	8	126	1625-1675	0053KERKER	2	2	0	0	0		1	30	15	32	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglauzur (inwendig)	
137	6	9010	1625-1700	0054KERKER	4	1	1	0	0		1	10	18	100	r	ROOD	Bergen op Zoom	ged	loodglazuur	
136	6	9010	1625-1700	0054KERKER	3	3	7	2	0		1			430	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
134	6	9010	1625-1700	0054KERKER	1	0	1	0	0					33	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur	
135	6	9010	1625-1700	0054KERKER	2	0	0	1	0					20	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur, uitwendig met koperoxide	
139	8	78	1500-1700	0055KERKER	1	0	6	2	0		1			96	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur (inwendig)	
141	8	74	1760-1800	0057KERKER	2	0	0	1	0					17	p	PORSA	China	ged	veldspaatglazuur	blauw beschilderd landschap/ tuin?
142	8	74	1760-1800	0057KERKER	3	0	0	0	1	steel				3	py	PIJP	Nederlanden	mal		
143	8	74	1760-1800	0057KERKER	4	0	0	1	0					119	r	ROOD	West-Brabant	ged	loodglazuur	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
144	8	74	1760-1800	0057KERKER	5	1	1	0	0		1	5	-	49	r	ROOD	Bergen op Zoom	ged	loodglazuur (inwendig)	
140	8	74	1760-1800	0057KERKER	1	0	1	1	0					132	s2	STEEN	Westerwald	ged	engobe, zoutglazuur	
145	8	74	1760-1800	0057KERKER	6	6	24	19	3	arch.compl.	1	45	29	1501	w	WIT	Frankfurt	ged	loodglazuur (inwendig)	
146	6	9010	1800-1950	0059KERKER	1	0	0	0	1	fragment	1			11	ep	PORSE	Europa	mal	veldspaatglazuur	
147	8	125	1500-1700	0065KERKER	1	0	0	0	1	oor				13	r	ROOD	lokaal	ged		
61	9	162	1650-1700	0074KERKER	1	0	0	0	1	steel				12	py	PIJP	Nederlanden	mal		steelversiering: bandstempel
148	9	93	1600-1650	0075KERKER	1	1	0	0	0		1			29	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur (inwendig)	
77	6	9072	1675-1825	0076KERKER	1	1	0	0	0		1	5	25	17	fb	BISCUIT	Nederlanden	ged		
153	6	9072	1730-1750	0077KERKER	5	0	0	2	0		1			84	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	
155	6	9072	1730-1750	0077KERKER	7	0	5	0	0		1			23	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	blauw beschilderd floraal
154	6	9072	1730-1750	0077KERKER	6	0	0	1	0					15	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	blauw beschilderd floraal
149	6	9072	1730-1750	0077KERKER	1	1	0	0	0		1	100	2,5	15	py	PIJP	Gouda	mal		
159	6	9072	1730-1750	0077KERKER	11	0	1	0	0					17	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur (inwendig)	inwendig slib
157	6	9072	1730-1750	0077KERKER	9	0	3	0	0					68	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
156	6	9072	1730-1750	0077KERKER	8	0	0	1	0					32	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
158	6	9072	1730-1750	0077KERKER	10	0	0	1	0					35	r	ROOD	Nederrijn	ged	loodglazuur (inwendig)	
151	6	9072	1730-1750	0077KERKER	3	1	0	0	0		1	10	18	13	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur, uitwendig met koperoxide	
152	6	9072	1730-1750	0077KERKER	4	0	0	3	0		1			151	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur, uitwendig met mangaanvlekken	ribbel met ingedrukte golfjes, vlekkengoed
150	6	9072	1730-1750	0077KERKER	2	2	0	0	1	oor	1	20	15	21	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur met koperoxide	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
289	6	170	1475-1600	0078KERKER	1	3	0	0	0		1	35	-	68	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur (inwendig)	
290	6	170	1475-1600	0078KERKER	2	0	0	1	0					104	s2	STEEN	Raeren	ged	engobe, zoutglazuur	
24	10	211	1700-1800	0092KERKER	2	0	0	1	0					10	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	plychroom beschilderd: groen/ paars, o.a. concentrische cirkels & meanders
23	10	211	1700-1800	0092KERKER	1	0	0	0	1	steel				2	py	PIJP	Nederlanden	mal		
25	10	211	1700-1800	0092KERKER	3	0	0	1	0					130	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur (inwendig)	
26	10	211	1700-1800	0092KERKER	4	1	0	0	0		1	5	-	28	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
78	11	218	1575-1700	0094KERKER	1	0	1	0	0					60	s2	STEEN	Frechen	ged	engobe, zoutglazuur	ovaal applique: roos
160	7	9072	1350-1500	0098KERKER	1	1	0	0	0		1	10	24	220	r	ROOD	lokaal	ged	spatjes loodglazuur	ribbel op schouder
161	8	9072	1225-1300	0099KERKER	1	0	1	0	0					8	s5	PROTO	Zuid-Limburg	ged	engobe	
162	7	202	1500-1900	0100KERKER	1	0	1	0	0					18	s2	STEEN	Rijnland	ged	engobe, zoutglazuur	
164	7	241	1500-1600	0101KERKER	2	0	0	1	0					7	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur	
163	7	241	1500-1600	0101KERKER	1	0	1	0	0					31	s2	STEEN	Raeren	ged	engobe, zoutglazuur	
54	7	176	1575-1700	0102KERKER	1	0	2	0	0					50	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
55	7	176	1575-1700	0102KERKER	2	1	0	0	0		1	5	-	33	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur	
167	7	198	1525-1700	0103KERKER	3	0	0	0	1	fragment				63						
165	7	198	1525-1700	0103KERKER	1	0	0	1	0					48	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur met koperoxide (inwendig)	inwendig slib
166	7	198	1525-1700	0103KERKER	2	0	1	0	0					7	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur (inwendig)	inwendig slib
43	8	250	1450-1600	0104KERKER	1	0	1	0	0					8	r	ROOD	lokaal	ged	spaarzaam loodglazuur	
44	8	250	1450-1600	0104KERKER	2	0	0	1	0					24	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur (inwendig)	slib inwendig
259	8	265	1500-1700	0105KERKER	1	0	1	0	0					6	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur met koperoxide (inwendig)	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
172	6	9072	1575-1700	0106KERKER	5	0	4	0	0					44	r	ROOD	Nederlanden	ged	(spaarzaam) loodglazuur	
170	6	9072	1575-1700	0106KERKER	3	0	1	0	0					8	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	inwendig slib
173	6	9072	1575-1700	0106KERKER	6	1	0	0	0		1	15	15	13	r	ROOD	Nederlanden	ged	spaarzaam loodglazuur	
171	6	9072	1575-1700	0106KERKER	4	0	1	0	0					15	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
168	6	9072	1575-1700	0106KERKER	1	0	1	0	0					5	s2	STEEN	Rijnland	ged	engobe, zoutglazuur	
169	6	9072	1575-1700	0106KERKER	2	0	1	0	0					21	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur	
175	10	9040	1575-1600	0107KERKER	2	0	2	0	1	oor				83	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur	
174	10	9040	1575-1600	0107KERKER	1	1	0	0	0		1	10	28	42	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur (inwendig)	
178	10	9040	1570-1630	0108KERKER	3	1	0	0	0		1	10	13	10	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
177	10	9040	1570-1630	0108KERKER	2	0	0	1	0					43	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
176	10	9040	1570-1630	0108KERKER	1	0	2	1	0					47	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur	
179	10	9040	1570-1630	0108KERKER	4	0	1	0	0					3	we	WESER	Weser	ged	loodglazuur (inwendig)	slibversiering; geel/ rood/ groen, o.a. concentrische cirkels
20	7	175	1840-1900	0110KERKER	4	0	0	0	1	oor				2	ep	PORSE	Europa	mal	veldspaatglazuur	
17	7	175	1840-1900	0110KERKER	1	0	0	0	2	steel				17	py	PIJP	Nederlanden	mal		steelversiering: bandstempel (1x met ruiten)
18	7	175	1840-1900	0110KERKER	2	2	0	0	0		2	125	2,5	16	py	PIJP	Nederlanden	mal		
21	7	175	1840-1900	0110KERKER	5	1	0	0	0		1	15	28	104	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur (inwendig)	
19	7	175	1840-1900	0110KERKER	3	1	0	0	0		1	25	1,5	1	s2	STEEN	Rijnland	hgv	engobe, zoutglazuur	
180	10	9040	1500-1700	0111KERKER	1	0	1	0	0					16	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
22	10	9060	1350-1450	0112KERKER	1	0	0	0	1	oor				27	s1	STEEN	Siegburg	ged		
14	10	9060	1575-1800	0113KERKER	2	0	0	0	1	oor				27	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
13	10	9060	1575-1800	0113KERKER	1	0	1	0	0					178	r	ROOD	Nederlanden	ged	spatten loodglazuur	
182	7	197	1600-1700	0114KERKER	2	0	0	0	2	steel				2	py	PIJP	Nederlanden	mal		
183	7	197	1600-1700	0114KERKER	3	0	1	0	0					3	r	ROOD	Nederlanden	ged		
181	7	197	1600-1700	0114KERKER	1	0	0	1	0					20	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur, uitwendig met koperoxide	
184	7	197	1600-1700	0115KERKER	1	0	0	0	1	steel				13	py	PIJP	Nederlanden	mal		
186	7	197	1600-1700	0115KERKER	3	1	0	0	0		1	5	13	19	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
187	7	197	1600-1700	0115KERKER	4	1	0	0	0		1	10	46	171	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
185	7	197	1600-1700	0115KERKER	2	0	0	1	0					16	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur, uitwendig met koperoxide	
86	9	9060	1400-1700	0116KERKER	1	0	0	1	0					34	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur (inwendig)	
72	9	280	1525-1650	0128KERKER	1	0	0	1	0		1			46	r	ROOD	lokaal	ged		
41	8	9072	1525-1700	0129KERKER	1	0	2	0	0		1		15	11	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
188	8	133	1600-1900	0131KERKER	1	1	0	0	0	compleet	1	100	1,5	4	r	ROOD	Nederlanden	hgv		
266	10	9090	1300-1600	0135KERKER	1	0	1	0	0					1	r	ROOD	lokaal	ged	spaarzaam loodglazuur	
76	14	333	1625-1800	0143KERKER	1	0	1	0	0					8	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	blauw beschilderd (inwendig) floraal
189	16	326	1650-1700	0144KERKER	1	0	0	0	2	steel	1			14	py	PIJP	Nederlanden	mal		steelversiering: bandstempel met ruiten gevuld met stippen

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
71	16	304	1570-1630	0145KERKER	1	0	1	1	0		1			68	we	WESER	Weser	ged	loodglazuur (inwendig)	inwendig slib, slibversiering: rode concentrische cirkels, groene en rode bibberlijnen
190	13	404	1750-1900	0149KERKER	1	0	1	0	0					56	r	ROOD	Nederrijn	ged	loodglazuur (inwendig)	slibversiering: gele en bruine concentrische cirkels met smalle sinus
191	8	9070	1400-1675	0150KERKER	1	1	0	0	0		1	10	-	95	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur (inwendig)	
193	12	363	1400-1500	0158KERKER	2	1	0	0	0		1	5	-	70	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur (inwendig)	
192	12	363	1400-1500	0158KERKER	1	1	1	0	0		1	10	15	27	r	ROOD	lokaal	ged	spaarzaam loodglazuur	
64	14	346	1840-1874	0184KERKER	2	1	0	0	0		1	5	-	3	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	polychroom beschilderd: blauw, geel, rood, groen floraal
65	14	346	1840-1874	0184KERKER	3	1	0	0	0		1	5	22	5	iw	IWIT	Engeland	mal	loodglazuur	
66	14	346	1840-1874	0184KERKER	4	1	0	0	0		1	100	2,5	15	py	PIJP	Gouda	mal		
63	14	346	1840-1874	0184KERKER	1	0	1	0	0					52	s2	STEEN	Westerwald	ged	engobe, zoutglazuur	
194	15	9060	1300-1500	0185KERKER	1	0	2	1	0		1			193	s1	STEEN	Siegburg	ged		
195	16	309	1655-1680	0186KERKER	1	1	0	0	0		1	100	2	1	py	PIJP	Nederlanden	mal		
196	12	361	1525-1600	0188KERKER	1	0	1	0	0					17	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur (uitwendig)	ribbels op schouder

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
197	12	361	1525-1600	0188KERKER	2	1	0	0	0		1	5	-	58	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur (inwendig)	inwendig slib
39	12	358	150-450	0189KERKER	1	1	0	0	0		1	10	45	198						
74	12	9000	1450-1550	0190KERKER	1	1	7	0	0		1			63	r	ROOD	lokaal	ged	spaarzaam loodglazuur	
75	12	9000	1450-1550	0190KERKER	2	0	1	0	0					7	s2	STEEN	Raeren?	ged	engobe, zoutglazuur	geprononceerde ribbels
198	15	318	1700-1800	0192KERKER	1	1	0	0	0		1	15	30	136	r	ROOD	West-Brabant	ged	loodglazuur	
40	14	342	1575-1700	0194KERKER	1	1	0	0	0		1	10	19	67	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur (inwendig)	
199	12	366	1580-1600	0195KERKER	1	0	1	0	0					97	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur	
202	12	366	1580-1600	0195KERKER	4	0	0	0	1	fragment				60	r	ROOD	lokaal	hgv	loodglazuur	geboetseerd, ingekerfde versiering op schoen
201	12	366	1580-1600	0195KERKER	3	1	0	0	0		1	10	25	89	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur (inwendig)	
200	12	366	1580-1600	0195KERKER	2	0	0	1	0					57	r	ROOD	lokaal	ged	spaarzaam loodglazuur	
83	14	335	1550-1600	0196KERKER	2	0	0	0	1	fragment				45					loodglazuur met mangaanoxide (uitwendig)	
82	14	335	1550-1600	0196KERKER	1	0	1	0	0					44	r	ROOD	lokaal	ged	spaarzaam loodglazuur	
62	12	393	1300-1500	0197KERKER	1	0	0	1	0					62	r	ROOD	lokaal	ged	spaarzaam loodglazuur	
203	16	349	1500-1700	0198KERKER	1	0	5	0	0					88	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur	
204	15	312	1640-1650	0199KERKER	1	1	0	0	0		1	100	2	10	py	PIJP	Nederlanden	mal		relief roos beide zijden
205	15	312	1640-1650	0199KERKER	2	2	0	0	0		1	15	13	14	r	ROOD	Nederlanden	ged	spat loodglazuur	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
206	16	307	1700-1800	0200KERKER	1	0	1	0	0					47	r	ROOD	Nederrijn	ged	loodglazuur (inwendig)	slibversiering: concentrische cirkels met groene sinus, golflijn op vlag
45	14	420	1300-1500	0201KERKER	1	0	1	0	0					9	g	GRIJS	lokaal	ged		
207	13	9080	-12-450	0202KERKER	1	0	0	1	0					17						
12	13	9060	1300-1500	0203KERKER	1	0	3	0	0		1			57	s1	STEEN	Siegburg	ged		
209	16	415	1400-1600	0205KERKER	2	0	1	0	0					88						
208	16	415	1400-1600	0205KERKER	1	0	4	0	0					26	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur (inwendig)	
210	16	415	1300-1500	0206KERKER	1	0	3	5	0		1			312	r	ROOD	lokaal	ged	spaarzaam loodglazuur	
16	15	415	1500-1600	0207KERKER	2	0	0	0	2	oor	1			50	ha	HAFNER	Rijnland	ged		
15	15	415	1500-1600	0207KERKER	1	1	0	0	0		1	20	13	20	r	ROOD	Nederlanden	ged	spaarzaam loodglazuur	
211	13	415	1300-1500	0208KERKER	1	0	2	0	0					6	r	ROOD	lokaal	ged	spaarzaam loodglazuur	
218	14	415	1375-1425	0212KERKER	7	2	0	2	0		1	30	24	283	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur (inwendig)	
217	14	415	1375-1425	0212KERKER	6	1	0	0	0		1	20	25	102	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur (inwendig)	
216	14	415	1375-1425	0212KERKER	5	0	0	1	0					50	r	ROOD	lokaal	ged	spaarzaam loodglazuur	
214	14	415	1375-1425	0212KERKER	3	0	0	1	0					9	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur (inwendig)	
215	14	415	1375-1425	0212KERKER	4	1	1	0	0		1	15	16	43	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur	
213	14	415	1375-1425	0212KERKER	2	1	0	0	0		1	10	40	187	r	ROOD	lokaal	ged		
212	14	415	1375-1425	0212KERKER	1	0	2	1	0					245	s1	STEEN	Siegburg	ged		
60	13	9060	1300-1500	0213KERKER	1	2	0	0	0		1	30	10	35	r	ROOD	lokaal	ged		
222	17	9010	1730-1740	0216KERKER	4	2	0	0	0		1	35	2	5	py	PIJP	Nederlanden	mal		relief roos beide zijden

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
221	17	9010	1730-1740	0216KERKER	3	1	0	0	0		1	30	2	8	py	PIJP	Nederlanden	mal		
219	17	9010	1730-1740	0216KERKER	1	0	0	1	0					78	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur (inwendig)	
220	17	9010	1730-1740	0216KERKER	2	1	0	0	0		1	5	-	9	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur	
35	17	469	1740-1900	0217KERKER	2	0	1	0	0					12	s2	STEEN	Westerwald	ged	engobe, zoutglazuur	
36	17	469	1740-1900	0217KERKER	3	0	0	1	0					50	s2	STEEN	Rijnland	ged	engobe, zoutglazuur	
34	17	469	1740-1900	0217KERKER	1	1	1	0	0		1	5	23	28	we	WESER	Weser	ged	loodglazuur (inwendig)	slibversiering: rode concentrische cirkels, groene bibberlijnen
224	17	9010	1780-1800	0218KERKER	2	0	1	0	0					11	f	FAI	Nederlanden	ged	blauw beschilderd beide zijden, floraal	
228	17	9010	1780-1800	0218KERKER	6	0	0	1	0					4	iw	IWIT	Engeland?	mal	loodglazuur	blauw beschilderd
227	17	9010	1780-1800	0218KERKER	5	0	0	1	0					4	p	PORSA	China	mal	veldspaatglazuur	blauw beschilderd floraal
225	17	9010	1780-1800	0218KERKER	3	0	0	1	0					57	p	PORSA	China	mal	veldspaatglazuur	blauw beschilderd: tuin/ landschap (inwendig), filet (uitwendig)
226	17	9010	1780-1800	0218KERKER	4	0	0	1	0					6	p	PORSA	China	mal	veldspaatglazuur	blauw beschilderd, beide zijden

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
223	17	9010	1780-1800	0218KERKER	1	1	0	0	0		1	50	2,5	13	py	PIJP	Gouda	mal		
70	17	487	1740-1840	0220KERKER	1	1	0	0	2	kop	1	20	2,5	13	py	PIJP	Gouda	mal		
69	17	9010	1600-1700	0225KERKER	2	0	0	1	0					145	m	MAJ	Nederlanden	ged	tinglazuur (inwendig), loodglazuur (uitwendig)	blauw beschilderd: fruit
68	17	9010	1600-1700	0225KERKER	1	0	0	0	5	steel				34	py	PIJP	Nederlanden	mal		
229	17	445	1740-1874	0227KERKER	1	1	0	0	1	steel	1	100	2,5	18	py	PIJP	Gouda	mal		
231	17	445	1740-1874	0227KERKER	3	1	0	0	0		1	15	13	10	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
230	17	445	1740-1874	0227KERKER	2	0	1	0	0					20	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur, uitwnedig met koperoxide	
30	17	438	1760-1800	0228KERKER	4	0	0	1	0					3	iw	IWIT	Nederlanden	mal	loodglazuur	
33	17	438	1760-1800	0228KERKER	7	0	0	0	1	steel				3	py	PIJP	Nederlanden	mal		
32	17	438	1760-1800	0228KERKER	6	1	0	0	0		1	100	2	13	py	PIJP	Gouda	mal		
31	17	438	1760-1800	0228KERKER	5	1	0	0	0		1	90	2,5	15	py	PIJP	Gouda	mal		
28	17	438	1760-1800	0228KERKER	2	1	0	0	0		1	5	30	37	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
27	17	438	1760-1800	0228KERKER	1	1	0	2	0		1	15	25	180	r	ROOD	Bergen op Zoom	ged	loodglazuur, uitwendig alleen op rand	
29	17	438	1760-1800	0228KERKER	3	1	0	0	0		1	15	30	156	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
331	17	448	1675-1680	0229KERKER	26	0	0	0	1	fragment				62						
330	17	448	1675-1680	0229KERKER	25	0	0	0	1	fragment				182						
311	17	448	1675-1680	0229KERKER	6	1	1	0	0		1	5	-	11	f	FAI	Nederlanden	mal	tinglazuur	
310	17	448	1675-1680	0229KERKER	5	1	0	0	0		1	5	-	19	f	FAI	Nederlanden	mal	tinglazuur	
307	17	448	1675-1680	0229KERKER	2	1	4	1	0		1	10	25	152	m	MAJ	Nederlanden	ged	tinglazuur (inwendig), loodglazuur (uitwendig)	blauw beschilderd: dubbele lijn op vlag, fruit op spiegel
308	17	448	1675-1680	0229KERKER	3	1	1	0	0		1	5	-	12	m	MAJ	Nederlanden	ged	tinglazuur (inwendig), loodglazuur (uitwendig)	blauw beschilderd: fijne lijntjes op vlag
309	17	448	1675-1680	0229KERKER	4	1	0	0	0		1	10	22	12	m	MAJ	Nederlanden	ged	tinglazuur (inwendig), loodglazuur (uitwendig)	blauw beschilderd: concentrische cirkels, kabelrand
326	17	448	1675-1680	0229KERKER	21	0	57	0	0					222	py	PIJP	Nederlanden	mal		
328	17	448	1675-1680	0229KERKER	23	5	0	0	0		5	390	2	47	py	PIJP	Nederlanden	mal		relief roos beide zijden
329	17	448	1675-1680	0229KERKER	24	1	0	0	0		1	100	2	22	py	PIJP	Nederlanden	mal		steelversiering: bandstempel met ruiten gevuld met stippen

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
327	17	448	1675-1680	0229KERKER	22	0	10	0	0					90	py	PIJP	Nederlanden	mal		steelversiering: bandstempel met ruiten gevuld met stippen
322	17	448	1675-1680	0229KERKER	17	0	1	0	0					10	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
317	17	448	1675-1680	0229KERKER	12	1	0	0	0		1	10	-	67	r	ROOD	Bergen op Zoom?	ged	loodglazuur (inwendig)	
323	17	448	1675-1680	0229KERKER	18	1	0	0	0		1	20	18	74	r	ROOD	Bergen op Zoom	ged	loodglazuur	
324	17	448	1675-1680	0229KERKER	19	1	0	0	0		1	20	41	423	r	ROOD	Bergen op Zoom	ged	loodglazuur	
325	17	448	1675-1680	0229KERKER	20	7	7	1	0		1	70	25	451	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
321	17	448	1675-1680	0229KERKER	16	2	0	0	0		1	15	15	11	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
316	17	448	1675-1680	0229KERKER	11	1	0	0	0		1	15	25	83	r	ROOD	Bergen op Zoom?	ged	loodglazuur (inwendig)	
319	17	448	1675-1680	0229KERKER	14	1	1	0	0		1	5	-	20	r	ROOD	Nederlanden	ged		
320	17	448	1675-1680	0229KERKER	15	1	1	0	0		1	10	-	38	r	ROOD	Nederlanden	ged		
318	17	448	1675-1680	0229KERKER	13	0	0	1	0		1			29	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur (inwendig)	
306	17	448	1675-1680	0229KERKER	1	0	3	1	0		1			90	s2	STEEN	Westerwald	ged	zoutglazuur	stempels op schouder met kobalt
313	17	448	1675-1680	0229KERKER	8	3	0	0	0		1	30	18	64	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
312	17	448	1675-1680	0229KERKER	7	1	0	0	0		1	5	25	33	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur	
315	17	448	1675-1680	0229KERKER	10	1	0	1	0		1	10	25	81	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur, uitwendig met koperoxide	
314	17	448	1675-1680	0229KERKER	9	2	3	0	0		1	30	20	102	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur	ribbel op schouder
37	17	9010	1600-1900	0237KERKER	1	0	1	0	0					9	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	inwendig slib
84	17	457	1525-1650	0244KERKER	1	1	0	1	0		1	25	13	112	r	ROOD	lokaal	ged		
291	16	9000	1500-1700	0250KERKER	1	0	4	4	0		1			683	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur (inwendig)	
234	17	438	1625-1725	0251KERKER	3	1	1	0	0		1	5	-	38	f	FAI	Nederlanden	mal	tinglazuur	
232	17	438	1625-1725	0251KERKER	1	1	0	0	0		1	100	4	86	s2	STEEN	Frechen	ged	engobe, zoutglazuur	applique op hals (baardman?)
233	17	438	1625-1725	0251KERKER	2	1	0	0	0					20	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur	
85	17	436	1800-1860	0252KERKER	1	1	0	0	0		1	100	2	135	s2	STEEN	Westerwald	ged	engobe, zoutglazuur	ribbel op aanzet hals
405	17	9060	1680-1700	0253KERKER	13	1	0	1	0		1	15	20	56	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	blauw beschilderd op spiegel met dubbele lijn rondom
406	17	9060	1680-1700	0253KERKER	14	2	0	1	0	arch.compl.	1	25	15	94	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	blauw beschilderd: bloemenvaas met vogel, randmotiefmet ossenkopjes

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
403	17	9060	1680-1700	0253KERKER	11	1	0	0	0		1	5	-	11	m	MAJ	Nederlanden	ged	tinglazuur (inwendig), loodglazuur (uitwendig)	kabelrand (blauw)
404	17	9060	1680-1700	0253KERKER	12	1	0	0	0		1	10	28	28	m	MAJ	Nederlanden	ged	tinglazuur (inwendig), loodglazuur (uitwendig)	blauw beschilderd floraal
393	17	9060	1680-1700	0253KERKER	1	0	0	4	0		2			215	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur (inwendig)	
399	17	9060	1680-1700	0253KERKER	7	0	1	1	0					109	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur, uitwendig met mangaanoxide	
400	17	9060	1680-1700	0253KERKER	8	0	0	1	0					249	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur met mangaanoxide	
394	17	9060	1680-1700	0253KERKER	2	1	0	0	0		1	5	-	36	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
407	17	9060	1680-1700	0253KERKER	15	0	17	1	1	oor	1			1470	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur (uitwendig)	
395	17	9060	1680-1700	0253KERKER	3	1	0	0	0		1	10	-	76	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
398	17	9060	1680-1700	0253KERKER	6	0	1	1	0					62	r	ROOD	Nederlanden	ged		
401	17	9060	1680-1700	0253KERKER	9	0	1	0	0					42	s2	STEEN	Westerwald	ged	engobe, zoutglazuur	
402	17	9060	1680-1700	0253KERKER	10	0	1	1	0					16	s2	STEEN	Westerwald	ged	zoutglazuur	medaillon appliques met kobalt
397	17	9060	1680-1700	0253KERKER	5	0	1	0	0					7	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur	
396	17	9060	1680-1700	0253KERKER	4	1	0	1	0		1	5	-	63	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur	
42	17	9060	150-450	0254KERKER	1	1	0	0	0		1	15	17	39						
382	17	9060	1375-1500	0256KERKER	1	0	28	6	1	oor	1			1286	s2	STEEN	Langerwehe	ged	engobe, zoutglazuur	radstempel direct op wand
49	17	498	1575-1650	0260KERKER	3	0	1	0	0					11	r	ROOD	Nederlanden	ged		
48	17	498	1575-1650	0260KERKER	2	0	2	0	0					47	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
47	17	498	1575-1650	0260KERKER	1	0	3	0	0		1			17	s2	STEEN	Raeren	ged	engobe, zoutglazuur	reliefversiering: o.a. stempelwerk, kerfsnede

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
53	17	9060	1700-1725	0261KERKER	4	0	0	0	1	kop				4	py	PIJP	Nederlanden	mal		
52	17	9060	1700-1725	0261KERKER	3	2	1	0	0		2	25	18	80	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
51	17	9060	1700-1725	0261KERKER	2	0	1	0	0					14	s2	STEEN	Langerwehe	ged	engobe, zoutglazuur	
50	17	9060	1700-1725	0261KERKER	1	1	0	0	0		1	15	7	28	s2	STEEN	Raeren	ged	engobe, zoutglazuur	
58	18	9099	1580-1640	0267KERKER	3	0	1	0	0					16	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
57	18	9099	1580-1640	0267KERKER	2	2	0	0	0		1	15	15	19	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur (inwendig)	
56	18	9099	1580-1640	0267KERKER	1	1	1	0	0		1	10	20	55	wa	WERRA	Werra	ged	loodglazuur (inwendig)	slibversiering: concentrische cirkels, arcering op rand
285	17	590	1700-1725	0269KER1KER1	1	0	0	0	6					29	py	PIJP	Nederlanden	mal		1x steelversiering: bandstempel
286	17	590	1700-1725	0269KER1KER1	2	1	0	0	0		1	100	2	9	py	PIJP	Nederlanden	mal		
287	17	590	1700-1725	0269KER1KER1	3	2	0	0	0		2	200	2	20	py	PIJP	Nederlanden	mal		
273	17	590	1800-1825	0269KERKER	3	1	0	0	0		1	10	20	34	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	
272	17	590	1800-1825	0269KERKER	2	0	2	0	0					13	iw	IWIT	Europa	mal	loodglazuur	
275	17	590	1800-1825	0269KERKER	5	0	1	2	0					99	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
280	17	590	1800-1825	0269KERKER	10	0	1	0	0					13	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur, inwendig met koperoxide	
278	17	590	1800-1825	0269KERKER	8	1	0	0	0		1	5	-	32	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
274	17	590	1800-1825	0269KERKER	4	1	0	0	0		1	10	25	48	r	ROOD	Bergen op Zoom	ged	loodglazuur	
276	17	590	1800-1825	0269KERKER	6	1	0	0	0		1	10	35	46	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
277	17	590	1800-1825	0269KERKER	7	1	0	0	0		1	15	15	30	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
279	17	590	1800-1825	0269KERKER	9	1	1	0	0		1	10	-	25	r	ROOD	Nederlanden	ged	spat loodglazuur op rand	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
271	17	590	1800-1825	0269KERKER	1	1	0	0	0		1	100	5	89	s2	STEEN	Westerwald	ged	zoutglazuur	stempels op schouder met kobalt
281	17	590	1800-1825	0269KERKER	11	0	1	0	0					9	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur	
288	17	554	1700-1800	0271KERKER	1	1	0	0	0		1	10	18	72	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur (inwendig)	
261	17	536	1680-1700	0272KER1KER1	1	1	0	0	0		1	5	-	22	f	FAI	Nederlanden	mal	tinglazuur	
265	17	536	1680-1700	0272KER1KER1	5	1	0	0	0		1	10	18	15	r	ROOD	Bergen op Zoom	ged	loodglazuur	
262	17	536	1680-1700	0272KER1KER1	2	0	2	0	0		1			74	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur, buitenzijde met mangaanoxide	
264	17	536	1680-1700	0272KER1KER1	4	1	1	0	0		1	5	-	32	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur	
263	17	536	1680-1700	0272KER1KER1	3	1	0	1	0		1	5	-	72	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur, buitenzijde met koperoxide	
267	17	536	1680-1700	0272KER2KER2	1	0	0	0	2	steel				15	py	PIJP	Nederlanden	mal		
268	17	536	1680-1700	0272KER2KER2	2	1	0	0	0		1	100	2	17	py	PIJP	Nederlanden	mal		relief: roos met blaadjes beide zijden
269	17	536	1680-1700	0272KER2KER2	3	1	0	0	0		1	100	2	15	py	PIJP	Leiden	mal		
270	17	536	1680-1700	0272KER2KER2	4	2	0	0	0		2	190	2	20	py	PIJP	Nederlanden	mal		
239	17	554	1800-1825	0273KERKER	5	0	0	0	1	fragment				17					tinglazuur	
236	17	554	1800-1825	0273KERKER	2	1	0	0	0		1	15	25	23	iw	IWIT	Engeland	mal	loodglazuur	
237	17	554	1800-1825	0273KERKER	3	1	0	0	0		1	10	15	8	iw	IWIT	Engeland	mal	loodglazuur	
235	17	554	1800-1825	0273KERKER	1	2	0	0	0		1	20	25	59	iw	IWIT	Europa	mal	loodglazuur	
238	17	554	1800-1825	0273KERKER	4	1	0	0	0		1	10	-	11	iw	IWIT	Europa	mal	loodglazuur	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
242	17	554	1800-1825	0273KERKER	8	1	0	0	3	steel	1			26	py	PIJP	Nederlanden	mal		
240	17	554	1800-1825	0273KERKER	6	1	0	1	0		1	5	-	115	r	ROOD	West-Brabant	ged	loodglazuur, muv onderzijde bodem	
241	17	554	1800-1825	0273KERKER	7	1	0	1	0		1	25	-	211	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
435	17	438	1800-1825	0274KERKER	28	0	0	1	0		1			4	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	
434	17	438	1800-1825	0274KERKER	27	3	0	0	0	arch.compl.	1			176	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	polychroom beschilderd: blauw, rood, geel, groen, paars: bloemenvaas, krullen en golflijnen op vlag
439	17	438	1800-1825	0274KERKER	32	1	0	0	0		1	15	22	33	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	eenvoudig blauw beschilderd: lijn op vlag met bladmotief

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
440	17	438	1800-1825	0274KERKER	33	4	1	3	0	arch.compl.	1	20	22	149	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	eenvoudig blauw beschilderd: lijn op vlag en overgang spiegel met bladmotief
442	17	438	1800-1825	0274KERKER	35	5	1	3	0		1	30	22	254	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	druk blauw beschilderd: o.a. floraal, randmotief met wolkjes en ruiten met stippen
438	17	438	1800-1825	0274KERKER	31	1	0	1	0		1	5	-	120	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	eenvoudig blauw beschilderd: geometrisch, soort wentelornament
441	17	438	1800-1825	0274KERKER	34	4	2	0	0		1	35	22	108	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	eenvoudig blauw beschilderd op spiegel
436	17	438	1800-1825	0274KERKER	29	1	0	0	0	arch.compl.	1	25	22	130	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	polychroom beschilderd: blauw, rood, geel, groen, floraal en geometrisch

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
437	17	438	1800-1825	0274KERKER	30	3	0	0	0	arch.compl.	1	50	21	225	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	polychroom beschilderd: blauw, paars, geel, groen, floraal
418	17	438	1800-1825	0274KERKER	11	1	0	0	0		1	25	18	59	iw	IWIT	Engeland	mal	loodglazuur	feather edge (blauw)
412	17	438	1800-1825	0274KERKER	5	0	0	1	0		1			17	iw	IWIT	Engeland	mal	loodglazuur	
415	17	438	1800-1825	0274KERKER	8	1	0	0	0		1	10	22	20	iw	IWIT	Europa	mal	loodglazuur	relief takjes met blaadjes op vlag, golfrand
414	17	438	1800-1825	0274KERKER	7	2	0	0	0		1	15	25	20	iw	IWIT	Europa	mal	loodglazuur	
417	17	438	1800-1825	0274KERKER	10	1	0	0	0		1	15	8	10	iw	IWIT	Europa	mal	loodglazuur	blauw drukdecor: gestippeld floraal
416	17	438	1800-1825	0274KERKER	9	1	0	0	0		1	5	30	19	iw	IWIT	Europa	mal	loodglazuur	
411	17	438	1800-1825	0274KERKER	4	1	2	0	0		1	5	-	32	iw	IWIT	Europa	mal	loodglazuur	gekartelde rand
413	17	438	1800-1825	0274KERKER	6	1	0	0	0		1	10	-	12	iw	IWIT	Engeland	mal	loodglazuur	
408	17	438	1800-1825	0274KERKER	1	1	0	0	0	arch.compl.	1	70	6	26	iw	IWIT	Engeland	mal	loodglazuur	
426	17	438	1800-1825	0274KERKER	19	1	0	0	0	arch.compl.	1	30	23	133	p	PORSA	China	ged	veldspaatglazuur	blauw beschilderd: floraal rand en spiegel
427	17	438	1800-1825	0274KERKER	20	2	0	2	0	arch.compl.	1	20	22	123	p	PORSA	China	ged	veldspaatglazuur	blauw beschilderd: floraal rand, spiegel bomen tussen rotsen

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
428	17	438	1800-1825	0274KERKER	21	0	0	1	0		1			8	p	PORSA	China	ged	veldspaatglazuur	blauw beschilderd: dubbele lijn rondom spiegel
429	17	438	1800-1825	0274KERKER	22	1	0	0	0	arch.compl.	1	30	12	19	p	PORSA	China	ged	veldspaatglazuur	kapucijnerwaar: buitenzijde bruin, binnenzijde blauw beschilderd floraal in vakken met 'schaakbord'
430	17	438	1800-1825	0274KERKER	23	1	0	0	0	arch.compl.	1	10	12	12	p	PORSA	China	ged	veldspaatglazuur	bruine rand, binnenzijde blauw beschilderd floraal
432	17	438	1800-1825	0274KERKER	25	1	0	1	0		1	10	7	5	p	PORSA	China	ged	veldspaatglazuur	blauw beschilderd
431	17	438	1800-1825	0274KERKER	24	1	0	0	0	arch.compl.	1	30	8	17	p	PORSA	China	ged	veldspaatglazuur	onderglazuur blauw, bovenglazuur rood beschilderd: tuin met hek
433	17	438	1800-1825	0274KERKER	26	1	0	0	0	arch.compl.	1	65	7	29	p	PORSA	China	ged	veldspaatglazuur	blauw beschilderd: vrouw met bloemenvaas en man in huis

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
443	17	438	1800-1825	0274KERKER	36	0	0	0	1					28	py	PIJP	Nederlanden	mal		steelversiering: bandstempel met ruiten met stippen
444	17	438	1800-1825	0274KERKER	37	0	0	0	12					26	py	PIJP	Nederlanden	mal		
456	17	438	1800-1825	0274KERKER	49	1	0	0	0		1	100	2	8	py	PIJP	Nederlanden	mal		
451	17	438	1800-1825	0274KERKER	44	1	0	0	0		1	100	2	12	py	PIJP	Gouda	mal		
452	17	438	1800-1825	0274KERKER	45	1	0	0	0		1	100	2	15	py	PIJP	Gouda	mal		
453	17	438	1800-1825	0274KERKER	46	1	0	0	0		1	100	2	15	py	PIJP	Gouda	mal		
454	17	438	1800-1825	0274KERKER	47	1	0	0	0		1	100	2	17	py	PIJP	Gouda	mal		
455	17	438	1800-1825	0274KERKER	48	1	0	0	0		1	100	2	11	py	PIJP	Gouda	mal		

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
446	17	438	1800-1825	0274KERKER	39	1	0	0	0		1	100	2	20	py	PIJP	Gouda	mal		steelversiering: bandstempel met ogen
447	17	438	1800-1825	0274KERKER	40	1	0	0	0		1	65	2	19	py	PIJP	Gouda	mal		
448	17	438	1800-1825	0274KERKER	41	1	0	0	0		1	100	2	14	py	PIJP	Gouda	mal		
449	17	438	1800-1825	0274KERKER	42	1	0	0	0		1	100	2	15	py	PIJP	Gouda	mal		

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
450	17	438	1800-1825	0274KERKER	43	1	0	0	0		1	100	2	14	py	PIJP	Gouda	mal		
445	17	438	1800-1825	0274KERKER	38	2	0	0	0		1	35	2	7	py	PIJP	Nederlanden	mal		
457	17	438	1800-1825	0274KERKER	50	1	0	0	0		1	100	2	16	py	PIJP	Gouda	mal		reliefpijp: Eendracht maackt macht
424	17	438	1800-1825	0274KERKER	17	1	0	0	0		1	5	-	18	r	ROOD	Nederlanden	ged		
420	17	438	1800-1825	0274KERKER	13	1	1	0	0		1			146	r	ROOD	Bergen op Zoom	ged	loodglazuur (inwendig)	
422	17	438	1800-1825	0274KERKER	15	0	1	0	0		1			24	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	slibgolflijn op wand
423	17	438	1800-1825	0274KERKER	16	1	0	0	0	arch.compl.	1	40	13	144	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
421	17	438	1800-1825	0274KERKER	14	1	0	0	0		1	20	-	77	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
419	17	438	1800-1825	0274KERKER	12	0	1	0	0		1			6	s2	STEEN	Westerwald	ged	engobe, zoutglazuur	
410	17	438	1800-1825	0274KERKER	3	1	0	0	0	arch.compl.	1	30	10	10	s3	ISTEEN	Engeland	mal	zoutglazuur	ingekraste versiering: scratch blue
409	17	438	1800-1825	0274KERKER	2	1	0	0	0	arch.compl.	1	20	7	14	s3	ISTEEN	Engeland	mal	zoutglazuur	
425	17	438	1800-1825	0274KERKER	18	1	0	0	0		1	5	-	19	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur, uitwendig met koperoxide	
4	17	9060	1680-1700	0276KERKER	4	1	0	0	0		1	10	21	24	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	
3	17	9060	1680-1700	0276KERKER	3	2	0	0	0		1	30	21	114	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	blauw beschilderd: landschap

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
2	17	9060	1680-1700	0276KERKER	2	1	0	0	0	kop	1	100	2	9	py	PIJP	Nederlanden	mal		
1	17	9060	1680-1700	0276KERKER	1	1	0	0	0	kop	1	90	2	8	py	PIJP	Gouda	mal		
8	17	9060	1680-1700	0276KERKER	8	1	0	0	0		1	5	-	189	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
10	17	9060	1680-1700	0276KERKER	10	0	1	0	0					80	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
11	17	9060	1680-1700	0276KERKER	11	0	2	0	0		1			371	r	ROOD	Nederlanden	ged	spatten loodglazuur	
9	17	9060	1680-1700	0276KERKER	9	1	0	0	0		1	5	-	13	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
5	17	9060	1680-1700	0276KERKER	5	0	2	3	0					37	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur, buitenzijde met koperoxide	
6	17	9060	1680-1700	0276KERKER	6	1	0	0	0		1	5	-	29	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur	
7	17	9060	1680-1700	0276KERKER	7	2	0	0	0		1	25	-	88	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur	
243	17	9060	1700-1800	0277KERKER	1	0	0	0	1	steel				7	py	PIJP	Nederlanden	mal		ruiten met franse lelies op steel
245	17	9060	1700-1800	0277KERKER	3	0	1	0	0					37	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur (uitwendig)	groene engobe, beide zijden; stempel met ranken
244	17	9060	1700-1800	0277KERKER	2	0	0	1	0					288	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
246	17	558	1650-1680	0279KERKER	1	0	0	2	0					209	m	MAJ	Nederlanden	ged	tinglazuur (uitwendig), loodglazuur (inwendig)	blauw beschilderd floraal
247	17	558	1650-1680	0279KERKER	2	1	0	0	0		1	100	2	8	py	PIJP	Nederlanden	mal		reliefroos beide zijden

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
391	17	9060	1860-1870	0280KERKER	9	1	0	0	0		1	5	22	29	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	
390	17	9060	1860-1870	0280KERKER	8	0	2	0	0					99	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	
383	17	9060	1860-1870	0280KERKER	1	1	0	0	0		1	25	9	8	iw	IWIT	Europa	mal	loodglazuur	
384	17	9060	1860-1870	0280KERKER	2	1	0	0	0		1	80	2	13	py	PIJP	Nederlanden	mal		steelversiring: bandstempel met zigzag
392	17	9060	1860-1870	0280KERKER	10	1	1	0	0		1	5	45	222	r	ROOD	West-Brabant	ged	loodglazuur (inwendig)	
389	17	9060	1860-1870	0280KERKER	7	1	0	0	0		1	10	46	220	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
388	17	9060	1860-1870	0280KERKER	6	1	0	3	0		2	5	-	139	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
385	17	9060	1860-1870	0280KERKER	3	0	1	0	0					24	s2	STEEN	Westerwald	ged	zoutglazuur	
386	17	9060	1860-1870	0280KERKER	4	1	1	0	0		1	5	35	103	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur met koperoxide	
387	17	9060	1860-1870	0280KERKER	5	0	2	2	0		1			92	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur	
361	17	559	1671-1700	0281KERKER	30	1	0	1	0	arch.compl.	1	30	13	74	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	
362	17	559	1671-1700	0281KERKER	31	1	0	0	0	arch.compl.	1	50	13	94	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	
360	17	559	1671-1700	0281KERKER	29	3	0	1	0	arch.compl.	1	40	22	85	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	
356	17	559	1671-1700	0281KERKER	25	2	0	0	0	arch.compl.	1	20	21	62	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
357	17	559	1671-1700	0281KERKER	26	2	0	0	0	arch.compl.	1	25	22,5	241	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	blauw beschilderd: fruit op spiegel binnen dubbele cirkel
359	17	559	1671-1700	0281KERKER	28	7	0	2	0	arch.compl.	1	75	21	288	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	
358	17	559	1671-1700	0281KERKER	27	3	4	0	0	arch.compl.	1	25	21	89	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	blauw beschilderd: oosters motief
355	17	559	1671-1700	0281KERKER	24	3	0	1	0	arch.compl.	1	60	21,5	235	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	blauw/ paars beschilderd: oosters motief
363	17	559	1671-1700	0281KERKER	32	1	0	0	0		1	5	21	7	f	FAI	Nederlanden	ged	tinglazuur	
348	17	559	1671-1700	0281KERKER	17	1	0	0	0		1	15	27	61	m	MAJ	Nederlanden	ged	tinglazuur (inwendig), loodglazuur (uitwendig)	blauw beschilderd: floraal
347	17	559	1671-1700	0281KERKER	16	3	0	0	0	arch.compl.	1	25	22	158	m	MAJ	Nederlanden	ged	tinglazuur (inwendig), loodglazuur (uitwendig)	blauw/ geel beschilderd: zeer eenvoudig hestileerde bloem als hoofdmotief met boogjes op spiegel
350	17	559	1671-1700	0281KERKER	19	0	0	0	9	steel				40	py	PIJP	Nederlanden	mal		
352	17	559	1671-1700	0281KERKER	21	0	0	0	1	kop	1	55	2	5	py	PIJP	Nederlanden	mal		
351	17	559	1671-1700	0281KERKER	20	0	0	0	1	kop	1			8	py	PIJP	Gouda	mal		

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
343	17	559	1671-1700	0281KERKER	12	0	0	1	0					81	r	ROOD	lokaal	ged	spaarzaam loodglazuur	
335	17	559	1671-1700	0281KERKER	4	0	1	0	0		1			12	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	inwendig slib
332	17	559	1671-1700	0281KERKER	1	6	1	1	0	arch.compl.	1	55	13	263	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
333	17	559	1671-1700	0281KERKER	2	7	0	1	0	compleet	1	100	12,5	378	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
334	17	559	1671-1700	0281KERKER	3	5	5	2	0	arch.compl.	1	40	14	272	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
336	17	559	1671-1700	0281KERKER	5	0	0	4	1	oor	1			75	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
337	17	559	1671-1700	0281KERKER	6	5	2	1	0	arch.compl.	1	80	22	1039	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
338	17	559	1671-1700	0281KERKER	7	4	13	2	0	arch.compl.	1	55	22	840	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	groeven op schouder
366	17	559	1671-1700	0281KERKER	35	0	1	2	1	oor	1			172	r	ROOD	Nederlanden	ged	spat loodglazuur op oor	
364	17	559	1671-1700	0281KERKER	33	1	0	1	0	arch.compl.	1	20	-	226	r	ROOD	Nederlanden	ged		
365	17	559	1671-1700	0281KERKER	34	2	0	6	0	arch.compl.	1	30	-	231	r	ROOD	Nederlanden	ged		
342	17	559	1671-1700	0281KERKER	11	1	0	0	0		1	60	5	133	s1	STEEN	Siegburg	ged		

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
353	17	559	1844-1865	0281KERKER	22	1	0	0	0	compleet	1	100	3	1253	s2	STEEN	Westerwald	ged	engobe, zoutglazuur	
354	17	559	1844-1865	0281KERKER	23	1	0	0	0	arch.compl.	1	100	3	968	s2	STEEN	Westerwald	ged	engobe, zoutglazuur	
345	17	559	1671-1700	0281KERKER	14	1	0	0	0		1	5	-	8	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur, uitwendig met koperoxide	
341	17	559	1671-1700	0281KERKER	10	1	0	0	0		1	20	16	91	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur	
349	17	559	1671-1700	0281KERKER	18	1	0	0	0		1	100	10,5	136	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur	
340	17	559	1671-1700	0281KERKER	9	3	8	3	0	arch.compl.	1	30	16	266	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur	
344	17	559	1671-1700	0281KERKER	13	4	1	0	0		1	55	15	100	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur, uitwendig met koperoxide	
339	17	559	1671-1700	0281KERKER	8	5	0	3	0	arch.compl.	1	85	9,5	108	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
346	17	559	1671-1700	0281KERKER	15	3	8	2	0	arch.compl.	1	35	22	554	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur	
292	17	562	1575-1800	0282KERKER	1	0	0	1	0					87	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur	
257	16	564	1400-1600	0291KERKER	1	0	2	0	0					12	r	ROOD	lokaal	ged	spaarzaam loodglazuur	
248	16	564	1500-1700	0292KERKER	1	0	1	0	0					3	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
38	16	566	1400-1600	0293KERKER	1	0	2	0	0					21	r	ROOD	Nederlanden	ged	spaarzaam loodglazuur	
378	15	338	1800-1900	0307KERKER	4	1	2	0	0		1	5	-	22	iw	IWIT	Europa	mal	loodglazuur	
380	15	338	1800-1900	0307KERKER	6	0	0	1	0					147	m	MAJ	Nederlanden	ged	tinglazuur (inwendig), loodglazuur (uitwendig)	blauw beschilderd floraal
376	15	338	1800-1900	0307KERKER	2	0	0	0	1	steel				4	py	PIJP	Nederlanden	mal		
377	15	338	1800-1900	0307KERKER	3	0	0	0	3	steel				3	py	PIJP	Nederlanden	mal		
379	15	338	1800-1900	0307KERKER	5	0	2	0	0					51	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
375	15	338	1800-1900	0307KERKER	1	1	0	0	0	arch.compl.	1	35	28	406	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur (inwendig)	
381	15	338	1800-1900	0307KERKER	7	1	0	0	0		1	95	24	1013	r	ROOD	Bergen op Zoom	ged	loodglazuur	
367	17	559	1640-1660	0308KERKER	1	0	0	0	2	steel				7	py	PIJP	Nederlanden	mal		
368	17	559	1650-1660	0308KERKER	2	1	0	0	0		1	100	1,5	11	py	PIJP	Nederlanden	mal		
369	17	559	1650-1660	0308KERKER	3	1	0	0	0		1	100	1,5	9	py	PIJP	Nederlanden	mal		relief beide zijden: 9 stippen
370	17	559	1650-1660	0308KERKER	4	1	0	0	0		1	50	1,5	10	py	PIJP	Nederlanden	mal		
372	17	559	1650-1660	0308KERKER	6	0	1	0	0					14	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur (inwendig)	
371	17	559	1650-1660	0308KERKER	5	0	0	1	0					121	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
373	17	559	1350-1425	0309KERKER	1	0	3	2	0					189	r	ROOD	lokaal	ged	spaarzaam loodglazuur (inwendig)	
374	17	559	1350-1425	0309KERKER	2	2	2	2	0			30	16	192	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur	
284	10	9040	1575-1700	0315KERKER	1	1	0	0	0		1	5	-	79	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur	
260	25	571	1375-1525	0323KERKER	1	0	2	0	0					143	s1	STEEN	Siegburg	ged	rode blos, asglazuur	
283	23	567	1525-1550	0325KERKER	1	1	3	0	0		1	15	25	146	r	ROOD	lokaal	ged	spaarzaam loodglazuur	dellen onder rand
258	24	577	1300-1500	0326KERKER	1	0	2	0	0					7	r	ROOD	lokaal	ged	spaarzaam loodglazuur	
305	17	490	1900-1920	0327KER1KER1	13	1	0	0	0					15						relief bomen bakstenen
304	17	490	1900-1920	0327KER1KER1	12	1	0	0	0		1	60	7	26	ep	PORSE	Europa	mal	veldspaatglazuur	blauw drukdecor: zwiebelmuster
301	17	490	1900-1920	0327KER1KER1	9	2	0	0	0		1	35	7	17	ep	PORSE	Europa	mal	veldspaatglazuur	relief plooien en guirlandes
302	17	490	1900-1920	0327KER1KER1	10	0	0	1	0					16	ep	PORSE	Europa	mal	veldspaatglazuur	
303	17	490	1900-1920	0327KER1KER1	11	1	0	0	0		1	15	7	7	ep	PORSE	Europa	mal	veldspaatglazuur	polychroom drukdecor: roos
294	17	490	1900-1920	0327KER1KER1	2	1	0	0	0		1	50	10	31	iw	IWIT	Europa	mal	loodglazuur	blauw drukdecor: zwiebelmuster
298	17	490	1900-1920	0327KER1KER1	6	1	0	0	0		1	10	25	10	iw	IWIT	Europa	mal	loodglazuur	relief driehoekjes op vlag, soort kerfsnede
296	17	490	1900-1920	0327KER1KER1	4	0	0	0	1	oor				10	iw	IWIT	Europa	mal	loodglazuur	blauw drukdecor: floraal

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
295	17	490	1900-1920	0327KER1KER1	3	1	0	0	0		1	15	15	15	iw	IWIT	Europa	mal	loodglazuur	blauw drukdecor: zwiebelmuster
299	17	490	1900-1920	0327KER1KER1	7	1	0	0	0		1	100	5,5	30	iw	IWIT	Europa	mal	loodglazuur	
297	17	490	1900-1920	0327KER1KER1	5	0	0	0	1	oor				60	iw	IWIT	Europa	mal	loodglazuur	
300	17	490	1900-1920	0327KER1KER1	8	2	0	0	0	arch.compl.	1	45	6	10	p	PORSA	China	ged	veldspaatglazuur	kapucijnerwaar: buitenzijde bruin engobe, inwendig blauw beschilderde spiegel en rand
293	17	490	1900-1920	0327KER1KER1	1	1	0	0	0	compleet	1	100	3	23	w	WIT	Europa	hgv		handbeschilderd: roze/ paars
282	23	567	1400-1600	0328KERKER	12	0	11	0	0					337	r	ROOD	lokaal	ged	loodglazuur (inwendig)	
250	24	578	1600-1625	0329KERKER	2	0	0	1	0		1			83	m	MAJ	Nederlanden	ged	tinglazuur (inwendig), loodglazuur (uitwendig)	schaakbordmotief
255	24	578	1600-1625	0329KERKER	7	0	4	2	0					164	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
253	24	578	1600-1625	0329KERKER	5	1	0	1	0		1	5	25	277	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
254	24	578	1600-1625	0329KERKER	6	1	0	0	0		1	10	-	123	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	
252	24	578	1600-1625	0329KERKER	4	1	2	0	0		1	10	15	27	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur (inwendig)	inwendig slib
251	24	578	1600-1625	0329KERKER	3	2	2	1	0		1	30	14	119	r	ROOD	Nederlanden	ged	loodglazuur	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

id	put	spoor	vondstnummerdatering	vondstnummer	subnummer	R	W	B	O	fragment	MAE	EVE	randdiam	gewicht	DS-bakselcode	baksel	herkomst	maakwijze	afwerking	versiering
256	24	578	1600-1625	0329KERKER	8	0	4	1	0		1			611	we	WESER	Weser	ged	loodglazuur (inwendig)	slibversiering van lijnen en bibberlijn in rode slib en met groene accenten
249	24	578	1600-1625	0329KERKER	1	1	5	1	0	arch.compl.	1	50	10	1586	w	WIT	Nederlanden	ged	loodglazuur, uitwendig met koperoxide	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0001KER	1				r-		1575	1800	NTA	NTB	
0003KER	7	hielmerk: PT gekroond		pijp	py-	trechtermodel met hiel	1706	1730	NTB	NTB	Duco 2003, 167 (merk 610) 1706-1847. https://www.claypipes.nl/merken/letters/pt/
0003KER	6			bord	r-bor-13	afgeronde kraagrand	1775	1900	NTB	NTC	beroet aan buitenzijde
0003KER	5			grape	r-gra-	poot	1500	1700	NTA	NTB	
0003KER	1			fles	s2-fle-	(vrijwel) cilindrische fles	1740	1900	NTB	NTC	
0003KER	2				s5-		1200	1300	LMEA	LMEB	
0003KER	3			kop?	w-		1575	1700	NTA	NTB	
0003KER	4			bord	w-bor-	knik naar vlag	1575	1700	NTA	NTB	
0005KERKER	3				r-		1500	1700	NTA	NTB	
0005KERKER	2				r-		1575	1700	NTA	NTB	
0005KERKER	1				w-		1575	1800	NTA	NTB	
0007KERKER	2			grape	r-gra-	poot	1500	1700	NTA	NTB	
0007KERKER	1			kop	r-kop-2?	kop met scherpe knik bodem-wand en iets uitgebogen rand, verticaal bovenin geknepen lintoor	1525	1675	NTA	NTB	
0009KERKER	1			pot/ grape	r-gra-	kraagrand	1575	1700	NTA	NTB	
0011KERKER	2	hielmerk: molen		pijp	py-	trechter model met hiel	1680	1740	NTB	NTB	Duco 2003, 147 (merk 311) 1667-1902
0011KERKER	1	reliefmerk: 51 gekroond		pijp	py-	ovaal model	1740	1780	NTB	NTB	https://www.claypipes.nl/18e-eeuw/lobben/
0021KERKER	1			pijp	py-	slank ovaal model	1730	1800	NTB	NTB	
0022KERKER	1			grape	r-gra-	kraagrand	1575	1700	NTA	NTB	
0022KERKER	2				w-		1575	1700	NTA	NTB	
0022KERKER	3			kop	w-kop-	rechte geribbelde rand	1575	1700	NTA	NTB	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0023KERKER	3			schotel	p-bor-	standring	1700	1800	NTB	NTB	
0023KERKER	2			kop	p-kop-	bolle kop met rechte rand	1700	1800	NTB	NTB	
0023KERKER	6	reliefmerk: twee schoppen gekroond		pijp	py-	trechter model?	1720	1750	NTB	NTB	
0023KERKER	7	hielmerk: B..		pijp	py-	slank ovaal model	1730	1800	NTB	NTB	
0023KERKER	1			kan	r-kan-27	bolle kan met S-vormige overgang schouder-hals en verdikte rand, op standring	1650	1800	NTB	NTB	
0023KERKER	5			knikker	s2-		1600	1900	NTA	NTC	
0023KERKER	4				w-		1700	1900	NTB	NTC	
0024KERKER	2				r-		1675	1900	NTB	NTC	
0024KERKER	1			olielampje?	r-oli-	fragment schaaltje?	1475	1750	LMEB	NTB	
0028KERKER	1			bord	r-bor-	aangedrukte rand	1450	1550	LMEB	NTA	
0028KERKER	2			bord	r-bor-6	bord met holle spiegel en platte vlag met van buiten aangedrukte rand, op lobvoeten	1525	1675	NTA	NTB	
0028KERKER	3			kan	s2-kan-34 of 45?	schouder overgaand in hals, kraagrand	1450	1625	LMEB	NTA	
0031KERKER	1			kan	s2-kan-	standvoet	1500	1600	NTA	NTA	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0032KERKER	1			pot?	r-pot-	uitstaande rand met ribbel op randaanzet	1625	1825	NTA	NTB	
0033KERKER	1			grape	r-gra-	poot (grote grape)	1400	1600	LMEB	NTA	
0044KERKER	9			kan/ pispot?	f-	verticaal bandoor	1625	1800	NTA	NTB	
0044KERKER	8			pispot?	f-pis-	standvoet	1625	1800	NTA	NTB	
0044KERKER	10			pijp	py-		1690	1900	NTB	NTC	
0044KERKER	11	zijmerk: onduidelijk		pijp	py-	trechter model? Met spoor	1700	1740	NTB	NTB	
0044KERKER	12	bijmerk: stadswapen Gouda met S, hielmerk: vos op zijn gat		pijp	py-	(slank) ovaal model met hiel	1740	1800	NTB	NTB	Duco 2003, 130 (merk 91)1674-1866
0044KERKER	4			?	r-	grof, lange puntige poot	1700?	1900?	NTB	NTC	
0044KERKER	5			bord	r-bor		1700	1900	NTB	NTC	
0044KERKER	3			grape	r-gra-47 of 51?	cilindrische grape met steel	1700	1800	NTB	NTB	
0044KERKER	1			kachelpan	r-kap-1	afgeronde kraagrand met dekselgeul en horizontaal nokoor	1800	1900	NTB	NTC	
0044KERKER	2			kachelpan?	r-kap-1	afgeronde kraagrand met dekselgeul en horizontaal nokoor	1800	1900	NTB	NTC	
0044KERKER	7			pot	s2-pot-		1775	1850	NTB	NTB	Van der Meulen & Tousain 2017, 51-53.
0044KERKER	6			kachelpan	w-kap-	standvlak	1760	1900	NTB	NTC	
0045KERKER	1			pijp	py-	trechtermodel	1710	1740	NTB	NTB	https://www.claypipes.nl/18e-eeuw/parelnaad-1/

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0048KERKER	1			spinsteen	s2-spi-1	dubbelconische spinsteen (met groeven)	1450	1550	LMEB	NTA	
0049KERKER	1			bakpan	r-bak-2	bakpan met zijwand en aan buitenzijde licht afgeplatte afgeronde rand, iets toegevouwen steel	1400	1600	LMEB	NTA	
0050KERKER	1			grape/ pot?	r-gra-	kraagrand? Verticaal geknepen worstoor	1500	1700	NTA	NTB	
0051KERKER	1			pot?	r-	standring	1600	1800	NTA	NTB	
0053KERKER	3				r-		1575	1800	NTA	NTB	
0053KERKER	1			grape	r-gra-45?	vrij wijde grape met (afgeronde) buikknik en uitstaande rand met ribbel op randaanzet	1625?	1750	NTB	NTB	
0053KERKER	2			kop	r-kop-2?	kop met scherpe knik bodem-wand en iets uitgebogen rand, standring	1525	1675	NTA	NTB	
0054KERKER	4			grape	r-gra-11	bolle grape met uitgebogen rand met ribbel op randaanzet en met verdikte afgeronde lip	1625	1800	NTA	NTB	
0054KERKER	3			grape	r-gra-59	wijde grape/terrine met drieledige buik (knikken bodem-wand en wand-schouder), kraagrand met dekselgeul	1575	1700	NTA	NTB	
0054KERKER	1			kop?	w-kop	uitstaande wand met horizontaal worstoor	1575	1700	NTA	NTB	
0054KERKER	2			kop	w-kop	standring	1575	1800	NTA	NTB	
0055KERKER	1			grape	r-gra-	poten	1500	1700	NTA	NTB	
0057KERKER	2			bord	p-bor-	uitgeschraapte standring	1700	1800	NTB	NTB	
0057KERKER	3			pijp	py-	dunne steel	1700	1900	NTB	NTC	
0057KERKER	4			grape	r-gra-	cilindrische grape	1650	1800	NTB	NTB	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0057KERKER	5			grape	r-gra-51?	naar buiten geknikte verdikte rand met dekselgeul, ribbel op randaanzet	1700	1800	NTB	NTB	
0057KERKER	1			fles	s2-fle-	(vrijwel) cilindrische fles	1740	1900	NTB	NTC	
0057KERKER	6			kachelpan	w-kap-2	kachelpan met naar buiten geknikte holle rand met dekselgeul	1760	1900	NTB	NTC	
0059KERKER	1			beeldje	ep-bee-	torso ve naakte vrouw	1800	1950	NTB	NTC	
0065KERKER	1			kop?	r-kop-	verticaal bovenin geknepen worstoor	1500	1700	NTA	NTB	
0074KERKER	1			pijp	py-	dikke steel	1650	1700	NTB	NTB	
0075KERKER	1			bakpan	r-bak-48	ondiepe platte bakpan met kraagrand	1600	1650	NTA	NTA	de Jong-Lambregts 2007, 258.
0076KERKER	1			bord	f-bor-3	afgerond bord met vrij brede vlag, standvlak	1675	1825	NTB	NTB	
0077KERKER	5			pispot?	f-	standvoet	1625	1800	NTA	NTB	
0077KERKER	7			kan. kwispedoor?	f-	bolle vorm	1625	1800	NTA	NTB	
0077KERKER	6			bord	f-bor-		1675	1825	NTB	NTB	
0077KERKER	1	hielmerk: BVB		pijp	py-	ovaal model	1730	1800	NTB	NTB	Duco 2003, 170 (merk 650) 1730-1852
0077KERKER	11			kop?	r-		1500	1800	NTA	NTB	
0077KERKER	9				r-		1600	1900	NTA	NTC	
0077KERKER	8			kop?	r-	standvlak	1675	1900	NTB	NTC	
0077KERKER	10			bord	r-bor-	standvlak	1675	1800	NTB	NTB	
0077KERKER	3			grape	w-gra-	uitstaande kraagrand	1575	1700	NTA	NTB	
0077KERKER	4			komfoor	w-kmf-	cilindrisch model op poten	1650	1800	NTB	NTB	
0077KERKER	2			kop	w-kop-4?	kraagrand	1675	1750	NTB	NTB	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0078KERKER	1			olielampje	r-oli-	onderste schaaltje	1475	1750	LMEB	NTB	
0078KERKER	2			kan	s2-kan-		1450	1600	LMEB	NTA	
0092KERKER	2			schotel	f-bor-	standring	1700	1800	NTB	NTB	
0092KERKER	1			pijp	py-		1650	1800	NTB	NTB	
0092KERKER	3			pot	r-pot-	standring	1600	1900	NTA	NTC	
0092KERKER	4			test	r-tes-	vierkante test met aanzet oor middenoop wand	1600	1900	NTA	NTC	
0094KERKER	1			kan	s2-kan-		1575	1700	NTA	NTB	
0098KERKER	1			grape	r-gra-40?	uitstaande verdikte afgeronde rand	1350	1500	LMEB	LMEB	r-gra-40 dateert 14c
0099KERKER	1				s5-		1225	1300	LMEA	LMEB	
0100KERKER	1			pot?	s2-		1500	1900	NTA	NTC	
0101KERKER	2				r-	standring	1500	1700	NTA	NTB	
0101KERKER	1			kan	s2-kan		1450	1600	LMEB	NTA	
0102KERKER	1				r-		1575	1800	NTA	NTB	
0102KERKER	2			kop	w-kop-	echte wand, verticaal bovenin geknepen lintoor	1575	1700	NTA	NTB	
0103KERKER	3		rood	dakpan		golfpan? Of bolle pan	1300	1900	LMEB	NTC	
0103KERKER	1			kop	r-kop	standring	1500	1700	NTA	NTB	
0103KERKER	2			kop	r-kop	knik naar wand	1525	1700	NTA	NTB	
0104KERKER	1				r-		1300	1600	LMEB	NTA	
0104KERKER	2			kop?	r-kop-	standring	1450	1600	LMEB	NTA	
0105KERKER	1			kop	r-kop-		1500	1700	NTA	NTB	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0106KERKER	5				r-		1400	1600	LMEB	NTA	
0106KERKER	3			kom/ kop?	r-		1500	1700	NTA	NTB	
0106KERKER	6			grape	r-gra-	kraagrand	1400	1500	LMEB	LMEB	buitenzijde beroet
0106KERKER	4			grape?	r-gra-	meerledig	1575	1700	NTA	NTB	
0106KERKER	1				s2-		1450	1600	LMEB	NTA	
0106KERKER	2				w-		1575	1900	NTA	NTC	
0107KERKER	2				r-		1575	1700	NTA	NTB	
0107KERKER	1			bord	r-bor-6?	bord met holle spiegel en platte vlag met van buiten aangedrukte rand	1525	1675	NTA	NTB	
0108KERKER	3			kan/ kop	r-	rechte geribbelde rand	1575	1700	NTA	NTB	
0108KERKER	2				r-	standring	1575	1900	NTA	NTC	
0108KERKER	1			grape	r-gra-	poot	1500	1700	NTA	NTB	buitenzijde beroet
0108KERKER	4			bord	we-bor-		1570	1630	NTA	NTA	
0110KERKER	4				ep-	'gekruist' oortje	1800	1950	NTB	NTC	
0110KERKER	1			pijp	py-		1650	1700	NTB	NTB	
0110KERKER	2			pijp	py-	rondbodem (doetel)	1840	1925	NTB	NTC	Duco 1987, 61 -62 (cat. 205), 142.
0110KERKER	5			bord	r-bor-50	bord met holle spiegel en zeer brede platte vlag met van buiten aangedrukte rand, op lobvoeten	1600	1800	NTA	NTB	
0110KERKER	3			knikker	s2-		1600	1900	NTA	NTC	
0111KERKER	1			grape	r-gra-		1500	1700	NTA	NTB	
0112KERKER	1			kan	s1-kan-	slanke kan	1350	1450	LMEB	LMEB	
0113KERKER	2				r-	verticaal bovenin geknepen lintoor	1575	1800	NTA	NTB	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0113KERKER	1			kooltjespan	r-tes-	horizontaal worstoor	1575	1800	NTA	NTB	
0114KERKER	2			pijp	py-	dikke steel	1600	1700	NTA	NTB	
0114KERKER	3				r-		1300	1900	LMEB	NTC	
0114KERKER	1			kop	w-kop-	standring	1575	1700	NTA	NTB	
0115KERKER	1			pijp	py-	dikke steel	1600	1700	NTA	NTB	
0115KERKER	3			jab	r-kan-	rechte rand, verdikte afgeronde lip	1600	1800	NTA	NTB	
0115KERKER	4			lekschaal	r-lek-1	platte lekschaal met kraagrand	1600	1700	NTA	NTB	
0115KERKER	2			kop	w-kop-	standring	1575	1800	NTA	NTB	
0116KERKER	1			grape	r-gra-	poot	1400	1700	LMEB	NTB	
0128KERKER	1			test	r-tes-	ronde test met knik naar wand op poten	1525	1650	NTA	NTA	beroet aan binnenzijde
0129KERKER	1			kop/ grape?	r-	knik naar wand	1525	1700	NTA	NTB	
0131KERKER	1			knikker	r-		1600	1900	NTA	NTC	
0135KERKER	1				r-		1300	1600	LMEB	NTA	
0143KERKER	1			plooischotel?	f-		1625	1800	NTA	NTB	
0144KERKER	1			pijp	py-	dikke steel	1650	1700	NTB	NTB	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0145KERKER	1			bord	we-bor-	standvlak	1570	1630	NTA	NTA	
0149KERKER	1			bord	r-bor		1750	1900	NTB	NTC	
0150KERKER	1			vetvanger	r-vet-	afgeplatte rand, rond doorboord oog	1400	1675	LMEB	NTB	
0158KERKER	2			bakpan	r-bak-35	bakpan met zijwand en dikke P-vormige rand, op standvlak	1400	1500	LMEB	LMEB	
0158KERKER	1			grape	r-gra-	kraagrand	1400	1600	LMEB	NTA	
0184KERKER	2			kop	f-kop-		1700	1800	NTB	NTB	
0184KERKER	3			bord	iw-bor-	knik naar vlag	1760	1800	NTB	NTB	creamware
0184KERKER	4	hielmerk:16 gekroond		pijp	py-	rondbodem (doetel)	1840	1874	NTB	NTC	Duco 2003, 188 (merk 953) 1692-1874
0184KERKER	1			pot?	s2-		1700	1900	NTB	NTC	
0185KERKER	1			kan	s1-kan-	geknepen standring	1300	1500	LMEB	LMEB	
0186KERKER	1	hielmerk: hart gekroond		pijp	py-	langgerekt dubbelconisch model	1655	1680	NTB	NTB	Duco 2003, 150 (merk 355) 1655-1749
0188KERKER	1			grape	r-gra-		1350	1500	LMEB	LMEB	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0188KERKER	2			kop	r-kop-2	kop met scherpe knik bodem-wand en iets uitgebogen rand	1525	1675	NTA	NTB	
0189KERKER	1			wrijfschaal		dikwandig aardewerk, wrijfschaal, verticale rand met fragment schenklip (Stuart 148)	150	450	ROM	ROM	
0190KERKER	1			grape	r-gra-	kraagrand	1400	1550	LMEB	NTA	
0190KERKER	2			kan?	s2-		1450	1550	LMEB	NTA	
0192KERKER	1			grape	r-gra-47 of 48?	brede uitstaande rand met hamerkop profiel	1700	1800	NTB	NTB	
0194KERKER	1			grape	r-gra-	afgeronde kraagrand?	1575	1700	NTA	NTB	
0195KERKER	1			kan/ grape?	r-	aanzet worstoor	1500	1700	NTA	NTB	
0195KERKER	4			beeld/ pop?	r-	schoen (hol)	1580	1615	NTA	NTA	
0195KERKER	3			bakpan	r-bak-2	bakpan met zijwand en aan buitenzijde licht afgeplatte afgeronde rand	1400	1600	LMEB	NTA	
0195KERKER	2			grape	r-gra-	poot	1400	1600	LMEB	NTA	
0196KERKER	2		rood	dakpan		golfpan	1550	1900	NTA	NTC	
0196KERKER	1			grape?	r-		1400	1600	LMEB	NTA	
0197KERKER	1			grape	r-gra-	poot	1300	1500	LMEB	LMEB	beroet aan buitenzijde
0198KERKER	1			grape	r-gra-		1500	1700	NTA	NTB	
0199KERKER	1			pijp	py-	massief dubbelconisch model	1640	1660	NTA	NTB	
0199KERKER	2			test	r-tes-	ronde test met verdikte afgeronde rand	1525	1650	NTA	NTA	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0200KERKER	1			bord	r-bor-17?	knik naar vlag, verdikte lip	1700	1800	NTB	NTB	
0201KERKER	1				g-		1300	1500	LMEB	LMEB	
0202KERKER	1			kom?		terra-sigillata standvoet			ROM	ROM	
0203KERKER	1			kan-	s1-kan-		1300	1500	LMEB	LMEB	
0205KERKER	2			amfoor/ dolium?		ruw dikwandig aardewerk			ROM	ROM	
0205KERKER	1				r-		1400	1600	LMEB	NTA	
0206KERKER	1			kan	r-kan-	standlobben	1300	1500	LMEB	LMEB	
0207KERKER	2			grape	ha-gra-1?	tweelobbig lintoor	1500	1600	NTA	NTA	
0207KERKER	1			grape	r-gra-	afgeplatte rand	1400	1600	LMEB	NTA	
0208KERKER	1				r-		1300	1500	LMEB	LMEB	
0212KERKER	7			bakpan	r-bak-15	bakpan met zijwand en afgeronde brede rand, aan de bovenzijde ingedrukt	1375	1550	LMEB	NTA	
0212KERKER	6			bakpan	r-bak-5	bakpan met zijwand en manchetrand	1375?	1625	NTA	NTA	datering doorgaans 16B-17a, hier vermoedelijk ouder!!!
0212KERKER	5			grape	r-gra-	poot	1300	1500	LMEB	LMEB	
0212KERKER	3			kan	r-kan-	kring van standlobben	1250	1450	LMEB	LMEB	
0212KERKER	4			kom	r-kom-16?	bolle kom met ingesnoerde hals, manchetrand	1375	1425	LMEB	LMEB	
0212KERKER	2			vuurstolp	r-vst-4?	brede afgeronde kraagrand	1350	1450	LMEB	LMEB	beroet aan binnenzijde
0212KERKER	1			kan	s1-kan-	geknepen standring	1350	1500	LMEB	LMEB	
0213KERKER	1			kan	r-kan-	kraagrand	1300	1500	LMEB	LMEB	
0216KERKER	4			pijp	py-	trechter model met spoor	1700	1740	NTB	NTB	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0216KERKER	3	hielmerk: onleesbaar getal 1. gekroond		pijp	py-	slank ovaal model	1730	1800	NTB	NTB	
0216KERKER	1			grape	r-gra-	cilindrische grape	1650	1800	NTB	NTB	
0216KERKER	2			test	r-tes-	verdikte afgeronde rand ve vierkante test	1600	1900	NTA	NTC	
0217KERKER	2			fles	s2-fle-	(vrijwel) cilindrische fles	1740	1900	NTB	NTC	
0217KERKER	3			kan	s2-kan-	geknepen standring	1450	1600	LMEB	NTA	
0217KERKER	1			bord	we-bor-1	afgeronde kraagrand	1570	1630	NTA	NTA	
0218KERKER	2			bord?	f-bor-		1625	1800	NTA	NTB	
0218KERKER	6			kop	iw-kop-	standring	1780	1850	NTB	NTB	
0218KERKER	5			schotel	p-bor-	standring	1700	1800	NTB	NTB	
0218KERKER	3			kom	p-kom-	dubbele standring	1700	1800	NTB	NTB	
0218KERKER	4			kop	p-kop-	standring	1700	1800	NTB	NTB	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0218KERKER	1	bijmerk: stadswapen Gouda; hielmerk: wijnton gekroond		pijp	py-	ovaal model	1740	1871	NTB	NTC	Duco 2003, 141 (merk 241) 1671-1871
0220KERKER	1	bijmerk: stadswapen Gouda met S, hielmerk (onleesbaar)		pijp	py-	ovaal model	1740	1840	NTB	NTB	
0225KERKER	2			bord	m-bor-	brede standring	1600	1700	NTA	NTB	
0225KERKER	1			pijp	py-	dikke steel	1600	1700	NTA	NTB	
0227KERKER	1	hielmerk: 36 gekroond		pijp	py-	ovaal model	1740	1874	NTB	NTC	Duco 2003, 191 (merk 975) 1719-1874
0227KERKER	3			deksel	r-dek-	verdikte afgeronde rand	1700	1900	NTB	NTC	
0227KERKER	2			gra[e?	w-	poot	1700	1900	NTB	NTC	
0228KERKER	4			kop	iw-kop-	standring	1760	1800	NTB	NTB	creamware
0228KERKER	7			pijp	py-		1700	1900	NTB	NTC	
0228KERKER	6	hielmerk: BVB		pijp	py-	slank ovaal model met hiel	1730	1800	NTB	NTB	Duco 2003, 170 (merk 650) 1730-1852
0228KERKER	5	bijmerk: stadswapen Gouda met S, hielmerk: TD gekroond		pijp	py-	ovaal model met hiel	1747	1840	NTB	NTB	Duco 2003, 158 (merk 458) 1747-1910
0228KERKER	2			bord/ grape?	r-	verdikte afgeronde rand	1700	1900	NTB	NTC	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0228KERKER	1			bakpan	r-bak-6	bakpan met hoge zijwand en hoge kraagrand	1675	1800	NTB	NTB	
0228KERKER	3			bord/ deksel?	r-bor-3	bord zonder vlag met afgeronde kraagrand	1650	1900	NTB	NTC	
0229KERKER	26		grijs	dakpan			1300	1900	LMEB	NTC	
0229KERKER	25		paars	dakpan		golfpan	1550	1900	NTA	NTC	
0229KERKER	6			bord	f-bor-		1625	1800	NTA	NTB	
0229KERKER	5			plooischotel	f-plo-		1625	1725	NTA	NTB	
0229KERKER	2			bord	m-bor-	standring, knik naar vlag	1600	1700	NTA	NTB	
0229KERKER	3			bord	m-bor-		1600	1700	NTA	NTB	
0229KERKER	4			bord	m-bor-	knik naar smalle vlag	1600	1700	NTA	NTB	
0229KERKER	21			pijp	py-	dikke steel	1600	1700	NTA	NTB	
0229KERKER	23			pijp	py-	langgerekt dubbelconisch model	1650	1680	NTB	NTB	
0229KERKER	24	hielmerk: onleesbaar		pijp	py-	langgerekt dubbelconisch model	1650	1680	NTB	NTB	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0229KERKER	22			pijp	py-	dikke steel	1650	1700	NTB	NTB	
0229KERKER	17			grape	r-	geribbelde wand	1575	1700	NTA	NTB	
0229KERKER	12			bakpan	r-bak-6	bakpan met hoge zijwand en hoge kraagrand	1675	1800	NTB	NTB	
0229KERKER	18			grape	r-gra-113?	ribbel op randaanzet en verdikte afgeronde lip	1625	1800	NTA	NTB	
0229KERKER	19			grape	r-gra-65	wijde grape/sluitpan met scherpe knik bodem-wand en brede sluitrand	1675?	1800	NTB	NTB	
0229KERKER	20			komfoor	r-kmf-14	wijde komfoor met scherpe knik bodem naar verticale wand, kraagrand met dekselgeul en drie horizontale nokken, op poten	1600	1800	NTA	NTB	
0229KERKER	16			kop	r-kop-2?	iets uitgebogen rechte geribbelde wand met verdikte lip	1575	1700	NTA	NTB	
0229KERKER	11			steelkom?	r-stk-3?	brede kraagrand met schenklip	1675	1800	NTB	NTB	
0229KERKER	14			test	r-tes-	vierkante test met knik naar wand en verticaal oor	1600	1800	NTA	NTB	
0229KERKER	15			test	r-tes-	vierkante test met rechte rand	1600	1800	NTA	NTB	
0229KERKER	13			zalfpot	r-zal-3	licht conisch versmallend zalfpotje, standvlak	1550	1750	NTA	NTB	
0229KERKER	1			kan	s2-kan-		1650	1700	NTB	NTB	
0229KERKER	8			bakpan	w-bak-6	bakpan met lage wand en naar buiten geknikte lip	1675	1725	NTB	NTB	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0229KERKER	7			grape	w-gra-	ver uitstaande kraagrand	1575	1700	NTA	NTB	
0229KERKER	10			kom	w-kom-14	steilwandige kom met scherpe knik bodem-wand en manchet-rand	1575	1650	NTA	NTA	
0229KERKER	9			pispot	w-pis-	horizontaal ver naar buiten geknikte rand	1600	1800	NTA	NTB	
0237KERKER	1				r-		1600	1900	NTA	NTC	
0244KERKER	1			test	r-tes-	ronde test met knik naar wand op poten	1525	1650	NTA	NTA	
0250KERKER	1			pot?	r-	standring	1500	1700	NTA	NTB	
0251KERKER	3			plooischotel	f-plo-2?	plooischotel met knik van spiegel naar vlag	1625	1725	NTA	NTB	
0251KERKER	1			kan	s2-kan-32	bolle kan met schouder overgaand in hoge hals met geribbelde kraagrand	1600	1800	NTA	NTB	
0251KERKER	2			pispot?	w-pis-	horizontaal naar buiten geknikte rand	1575	1800	NTA	NTB	
0252KERKER	1			fles	s2-fle-9	vrijwel cilindrische fles met afgeronde schouder, rechte hals met ronde lip, verticaal worstoor met groeven	1800	1860	NTB	NTC	
0253KERKER	13			bord	f-bor-2	plat bord met platte spiegel, platte vlag inwendig met knik afgezet, standvlak	1625	1725	NTA	NTB	
0253KERKER	14			bord	f-bor-31	diep bord met spiegel overgaand in uitgebogen vlag, standring	1650?	1800?	NTB	NTB	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0253KERKER	11			bord	m-bor-	iets verdikte lip	1600	1700	NTA	NTB	
0253KERKER	12			bord	m-bor-	iets verdikte lip	1650	1700	NTB	NTB	
0253KERKER	1			bakpan?	r-bak-		1600	1800	NTA	NTB	buitenzijde beroet
0253KERKER	7			kan	r-kan-	standring	1650	1800	NTB	NTB	
0253KERKER	8			kan	r-kan-	standvlak met inkeping boven bodem	1650	1800	NTB	NTB	
0253KERKER	2			komfoor	r-kmf-12?	driehoekige rand met nok	1625	1700	NTA	NTB	
0253KERKER	15			doofpot	r-pot-3?	bolle pot met hoge schouder en opstaande, standring, horizontaal worstoor	1600	1800	NTA	NTB	
0253KERKER	3			steelkom	r-stk-2?	samenkenepen steel	1600	1700	NTA	NTB	
0253KERKER	6			test	r-tes-	vierkante test met knik naar wand	1600	1900	NTA	NTC	
0253KERKER	9			fles	s2-fle-	iets bolle fles	1680	1860	NTB	NTC	
0253KERKER	10			kan	s2-kan-		1650	1800	NTB	NTB	
0253KERKER	5				w-		1575	1700	NTA	NTB	
0253KERKER	4			kop	w-kop-39	kop met uitgebogen afgeronde rand op standvlak	1600	1650	NTA	NTA	
0254KERKER	1		grijs	kookpot		ruwwandig aardewerk (Stuart 203)	150	450	ROM	ROM	
0256KERKER	1			kan	s2-kan-	grote schenkkan op standring	1375	1500	LMEB	LMEB	
0260KERKER	3			bloempot?	r-		1300	1900	LMEB	NTC	
0260KERKER	2				r-		1575	1800	NTA	NTB	
0260KERKER	1			kan	s2-kan-		1575	1650	NTA	NTA	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0261KERKER	4	zijmerk: roos aan beide zijden		pijp	py-	trechter model? Met spoor	1700	1740	NTB	NTB	
0261KERKER	3			grape	r-gra-	kraagrand (drieledig?)	1575	1700	NTA	NTB	
0261KERKER	2			kan/ pot	s2-		1500	1900	NTA	NTC	
0261KERKER	1			kan	s2-kan-	geribbelde hals	1575	1675	NTA	NTB	
0267KERKER	3				r-		1575	1800	NTA	NTB	
0267KERKER	2			kop	r-kop-2	kop met scherpe knik bodem-wand en iets uitgebogen rand	1525	1675	NTA	NTB	
0267KERKER	1			bord	wa-bor-1	afgeronde kraagrand	1580	1640	NTA	NTA	
0269KER1KER1	1			pijp	py-		1600	1700	NTA	NTB	
0269KER1KER1	2	hielmerk: WI?		pijp	py-	langgerekt dubbelconisch model	1650	1680	NTB	NTB	onbekend merk
0269KER1KER1	3			pijp	py-	trechter model met spoor	1700	1740	NTB	NTB	
0269KERKER	3			bord	f-bor-2	plat bord met platte spiegel, platte vlag inwendig met knik afgezet, standvlak	1625	1725	NTA	NTB	
0269KERKER	2				iw-		1800	1950	NTB	NTC	
0269KERKER	5				r-	poot	1600	1900	NTA	NTC	
0269KERKER	10			kop/ roompot?	r-		1600	1900	NTA	NTC	
0269KERKER	8			grape?	r-gra-	brede uistaande rand	1600	1700	NTA	NTB	
0269KERKER	4			grape	r-gra-113?	ribbel op randaanzet en verdikte afgeronde lip	1625	1825	NTA	NTB	
0269KERKER	6			grape	r-gra-69?	brede uitstaande rand	1600	1700	NTA	NTB	
0269KERKER	7			pot	r-pot-3?	korte rechte hals	1600	1900	NTA	NTC	
0269KERKER	9			test	r-tes-	vierkante test met afgeronde rand	1600	1900	NTA	NTC	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0269KERKER	1			kan	s2-kan-	kogelronde kan met kraagrand	1650	1700	NTB	NTB	Reineking von Bock 1986,353-354 (cat. 567, 569)
0269KERKER	11				w-		1575	1800	NTA	NTB	
0271KERKER	1			grape	r-gra-51?	naar buiten geknikte verdikte rand met dekselgeul, ribbel op randaanzet	1700	1800	NTB	NTB	
0272KER1KER1	1			plooischotel	f-plo-	brede plooi	1625	1775	NTA	NTB	
0272KER1KER1	5			grape	r-gra-113?	ribbel op randaanzet en verdikte afgeronde lip	1625	1825	NTA	NTB	
0272KER1KER1	2			kan	r-kan-		1675	1800	NTB	NTB	
0272KER1KER1	4			pispot	w-pis-	horizontaal naar buiten geknikte rand	1650	1800	NTB	NTB	
0272KER1KER1	3			steelkom	w-stk-8	steelkom met scherpe knik bodem-wand en driehoekige verdikte rand	1650	1750	NTA	NTB	
0272KER2KER2	1			pijp	py-	dikke steel	1600	1700	NTA	NTB	
0272KER2KER2	2			pijp	py-	massief gedrongen dubbelconisch model	1640	1660	NTA	NTB	
0272KER2KER2	3	hielmerk: HB monogram		pijp	py-	langgerekt dubbelconisch model	1650	1680	NTB	NTB	Leiden of Gouda
0272KER2KER2	4			pijp	py-	trechter model met hiel	1680	1740	NTB	NTB	
0273KERKER	5			wandtegel		8 mm dik	1650	1900	NTB	NTC	
0273KERKER	2			bord	iw-bor-	knik naar vlag	1760	1800	NTB	NTB	creamware
0273KERKER	3			schotel	iw-bor-	diepe schotel met rechte rand	1780	1850	NTB	NTB	
0273KERKER	1			bord	iw-bor-	diep bord met knik naar vlag	1800	1900	NTB	NTC	
0273KERKER	4			deksel	iw-dek-	hoekige deksel, sluitrand	1800	1900	NTB	NTC	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0273KERKER	8	bijmerk: stadswapen Gouda met S, hielmerk: onbekend gekroond		pijp	py-	ovaal model kop	1740	1840	NTB	NTB	
0273KERKER	6			grape	r-gra-	cilindrische grape, kraagrand	1650	1800	NTB	NTB	
0273KERKER	7			test	r-tes-12	vierkante vuurtest met scherpe knik bodem-wand en afgeronde verdikte rand, met standring	1650	1900	NTB	NTC	
0274KERKER	28			bord	f-bor-	standring	1625	1800	NTA	NTB	
0274KERKER	27			bord	f-bor-10	bord met spiegel overgaand in uitgebogen vlag, standring	1700	1800	NTB	NTB	
0274KERKER	32			bord	f-bor-3	afgerond bord met vrij brede vlag, standvlak	1675	1825	NTB	NTB	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0274KERKER	33			bord	f-bor-3	afgerond bord met vrij brede vlag, standvlak	1675	1825	NTB	NTB	
0274KERKER	35			bord	f-bor-5	afgerond bord met smalle vlag, standvlak	1700	1800	NTB	NTB	
0274KERKER	31			bord	f-bor-5	afgerond bord met smalle vlag, standvlak	1700	1825	NTB	NTB	
0274KERKER	34			bord	f-bor-5	afgerond bord met smalle vlag, standvlak	1700	1825	NTB	NTB	
0274KERKER	29			bord	f-bor-5	afgerond bord met smalle vlag, standvlak	1700	1825?	NTB	NTB	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0274KERKER	30			bord	f-bor-5	afgerond bord met smalle vlag, standvlak	1700	1825?	NTB	NTB	
0274KERKER	11			bord	iw-bor	bord met naar buiten geknikte vlag, met standvlak	1765	1800	NTB	NTB	http://www.smu.ca/academics/departments/anthropology-creamware.html
0274KERKER	5			bord	iw-bor-	standring	1760	1800	NTB	NTB	creamware
0274KERKER	8			bord	iw-bor-		1780	1850	NTB	NTB	
0274KERKER	7			bord	iw-bor-	knik naar vlag	1800	1900	NTB	NTC	kramgat
0274KERKER	10			deksel	iw-dek-	ronde deksel met sluitrand	1800	1900	NTB	NTC	
0274KERKER	9			deksel?	iw-dek-2?	bolle deksel met rechte rand	1800	1900	NTB	NTC	
0274KERKER	4			kom	iw-kom-3?	ondiepe kom met rechte rand	1800	1900	NTB	NTC	
0274KERKER	6			kop	iw-kop	rechte rand	1780	1850	NTB	NTB	
0274KERKER	1			kop	iw-kop-1	bolle kop met rechte rand, standring	1760	1800	NTB	NTB	creamware
0274KERKER	19			bord	p-bor-5	bord met knik van bodem naar wand en naar buiten geknikte vlag, afgedraaide standring	1725	1775	NTB	NTB	
0274KERKER	20			bord	p-bor-5	bord met knik van bodem naar wand en naar buiten geknikte vlag, afgedraaide standring	1725	1775	NTB	NTB	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0274KERKER	21			bord	p-bor-5	afgedraaide standring	1725	1775	NTB	NTB	
0274KERKER	22			schotel	p-bor-6	diep afgerond bord zonder vlag met rechte rand, standring	1725	1775	NTB	NTB	
0274KERKER	23			schotel	p-bor-6	diep afgerond bord zonder vlag met rechte rand, standring	1725	1775	NTB	NTB	
0274KERKER	25			kop	p-kop-	standring	1725	1775	NTB	NTB	
0274KERKER	24			kop	p-kop-1	kop met iets uitgebogen rand, standring (lichte plooien)	1725	1775	NTB	NTB	
0274KERKER	26			kop	p-kop-1	kop met iets uitgebogen rand, standring	1725	1775	NTB	NTB	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0274KERKER	36			pijp	py-	dikke steel	1650	1700	NTB	NTB	
0274KERKER	37			pijp	py-	dunne steel	1700	1900	NTB	NTC	
0274KERKER	49	reliefmerk: twee schoppen gekroond, andere zijden man met harpoen, vis en pijp		pijp	py-	trechtermodel	1717	1760	NTB	NTB	https://www.claypipes.nl/merken/muziekinstrumenten/schoppen-2/
0274KERKER	44	hielmerk: klaver		pijp	py-	ovaal model	1739	1840	NTB	NTB	
0274KERKER	45	bijmerk: stadswapen Gouda; hielmerk: BVB		pijp	py-	ovaal model	1739	1852	NTB	NTB	Duco 2003, 170 (merk 650) 1730-1852
0274KERKER	46	bijmerk: stadswapen Gouda; hielmerk: wijnton gekroond		pijp	py-	ovaal model	1739	1871	NTB	NTB	Duco 2003, 141 (merk 241) 1671-1871
0274KERKER	47	bijmerk: stadswapen Gouda; hielmerk: 93 gekroond		pijp	py-	ovaal model	1739	1875	NTB	NTB	Duco 2003, 197 (merk 1035) 1692-1875
0274KERKER	48	hielmerk: onduidelijk		pijp	py-	ovaal model	1740	1800	NTB	NTB	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0274KERKER	39	bijmerk: stadswapen Gouda met S; hielmerk: gekruiste sleutels (wapen van Leiden) gekroond		pijp	py-	ovaal model	1740	1840	NTB	NTB	Duco 2003, 124 (merk 13) 1685-1919
0274KERKER	40	bijmerk: stadswapen Gouda met S; hielmerk: leeuw in de Hollandse tuin		pijp	py-	ovaal model	1740	1840	NTB	NTB	Duco 2003, 123 (merk 5) 1640-1925
0274KERKER	41	bijmerk: stadswapen Gouda met S; hielmerk: KB gekroond		pijp	py-	ovaal model	1740	1840	NTB	NTB	Duco 2003, 156 (merk 424) 1680-1859
0274KERKER	42	bijmerk: stadswapen Gouda met S; hielmerk: E? gekroond		pijp	py-	ovaal model	1740	1840	NTB	NTB	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0274KERKER	43	bijmerk: stadswapen Gouda; hielmerk: klaver		pijp	py-	ovaal model	1740	1840	NTB	NTB	Duco 2003, 127 (merk 57) 1660-1840
0274KERKER	38			pijp	py-	ovaal model	1740	1900	NTB	NTC	
0274KERKER	50	hielmerk: IVB		pijp	py-	ovaal model	1780	1820	NTB	NTB	https://www.claypipes.nl/18e-eeuw/ovoide-reliefpijpen/ Duco 2003, 171 (merk 671) 1691-1848
0274KERKER	17				r-	kraagrand	1700	1900	NTB	NTC	buitenzijde beroet
0274KERKER	13			grape	r-gra-51?	naar buiten geknikte verdikte rand met dekselgeul, ribbel op randaanzet	1700	1800	NTB	NTB	
0274KERKER	15			kop	r-kop-2	kop met scherpe knik bodem-wand, hoge wand	1675	1900	NTB	NTC	
0274KERKER	16			kop	r-kop-41	diepe kop met knik bodem-wand, iets uitgebogen wand met kleine kraagrand, op standring, verticaal geknepen lintoor	1675?	1800?	NTB	NTB	8 cm hoog
0274KERKER	14			test	r-tes-12?	vierkante test met knik naar wand	1650	1900	NTB	NTC	
0274KERKER	12			fles	s2-fle-	cilindrische fles	1800	1900	NTB	NTC	
0274KERKER	3			afgerond bord met rechte rand op standring	s3-bor-3	afgerond bord met rechte rand op standring	1744	1775	NTB	NTB	http://www.smu.ca/academics/departments/anthropology-scratch-blue-stoneware.html
0274KERKER	2			kop	s3-kop-3	afgeronde kop met rechte rand op standring	1720	1800	NTB	NTB	
0274KERKER	18			kom	w-kom-	dakrand	1750	1900	NTB	NTC	
0276KERKER	4			bord	f-bor-	afgerond bord?	1675	1825	NTB	NTB	
0276KERKER	3			bord	f-bor-2	plat bord met platte spiegel, platte vlag inwendig met knik afgezet, standvlak	1625	1725	NTA	NTB	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0276KERKER	2	zijmerk: roos beide zijden		pijp	py-	langgerekt dubbelconisch model	1650	1680	NTB	NTB	
0276KERKER	1	hielmerk: springend hert		pijp	py-	trechter model met hiel	1680	1740	NTB	NTB	Duco 2003, 130 (merk 88)1655-1775
0276KERKER	8			kan/ pot?	r-	naar buiten geknikte randmet verticaal worstoor	1600	1800	NTA	NTB	
0276KERKER	10			kom?	r-	hoekige (vierkante) vorm met horizontaal worstoor	1600	1800	NTA	NTB	
0276KERKER	11			pot	r-pot-		1600	1800	NTA	NTB	
0276KERKER	9			test?	r-tes-	fragment ve vierkante test	1600	1800	NTA	NTB	
0276KERKER	5			pispot?	w-pis-	holle bodem	1600	1800	NTA	NTB	
0276KERKER	6			test	w-tes-	rechte rand met verticaal bovenin geknepen lintoor	1600	1800	NTA	NTB	
0276KERKER	7			test	w-tes-	vierkante test met knik naar rechte wand	1600	1800	NTA	NTB	
0277KERKER	1			pijp	py-	dikke steel	1625	1660	NTA	NTB	
0277KERKER	3			?	r-		1700	1900	NTB	NTC	
0277KERKER	2			komfoor	r-kmf-	cilindrische komfor met horizontaal worstoor aan bodem	1700	1800	NTB	NTB	
0279KERKER	1			bord	m-bor-	standring	1600	1700	NTA	NTB	
0279KERKER	2			pijp	py-	langgerekt dubbelconisch	1650	1680	NTB	NTB	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0280KERKER	9			bord	f-bor-2	inwendig knik naar vlag	1625	1725	NTA	NTB	
0280KERKER	8			pispot	f-pis-	ribbel op randaanzet	1650	1800	NTB	NTB	
0280KERKER	1			kop	iw-kop-	uitgebogen rand	1800	1900	NTB	NTC	
0280KERKER	2			pijp	py-	massief gedrongen dubbelconisch model	1650	1660	NTB	NTB	
0280KERKER	10			melkteil	r-kom-nieuw	zgn. Zeeuwse teil, verdikte afgeplatte rand met geul en ribbel aan buitenzijde	1860	1870	NTC	NTC	Groeneweg 1992, 181-182, gekramd! Met draadjes nog in gat
0280KERKER	7			lekschaal	r-lek-2	platte lekschaal met zware kraagrand op poten	1700	1850	NTB	NTB	
0280KERKER	6			test	r-tes-	vierkante test met knik naar wand op poten	1600	1900	NTA	NTC	
0280KERKER	3			fles	s2-fle-	P-kruik?	1650	1750	NTB	NTB	
0280KERKER	4			lekschaal	w-lek-	kraagrand met horizontaal nokoor	1600	1900	NTA	NTC	
0280KERKER	5			test	w-tes-	knik naar wand, horizontaal oor, poten, rond	1600	1800	NTA	NTB	
0281KERKER	30			bord	f-bor-11	diep afgerond bord zonder vlag met ver uitgebogen rand, standring	1650	1750	NTB	NTB	
0281KERKER	31			bord	f-bor-11	diep afgerond bord zonder vlag met ver uitgebogen rand, standring	1650	1750	NTB	NTB	2,5 cm hoog
0281KERKER	29			bord	f-bor-19	plat bord met platte spiegel, zeer brede vlag inwendig met knik afgezet, standvlak	1625	1725	NTA	NTB	
0281KERKER	25			bord	f-bor-2	plat bord met platte spiegel, platte vlag inwendig met knik afgezet, standvlak	1625	1725	NTA	NTB	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0281KERKER	26			bord	f-bor-2	plat bord met platte spiegel, platte vlag inwendig met knik afgezet, standvlak	1625	1725	NTA	NTB	3 cm hoog
0281KERKER	28			bord	f-bor-2	plat bord met platte spiegel, platte vlag inwendig met knik afgezet, standvlak	1625	1725	NTA	NTB	2,5 cm hoog
0281KERKER	27			bord	f-bor-2	plat bord met platte spiegel, platte vlag inwendig met knik afgezet, standvlak	1650	1700	NTB	NTB	
0281KERKER	24	letters CZ? Of C2?		bord	f-bor-2	plat bord met platte spiegel, platte vlag inwendig met knik afgezet, standvlak	1675	1700	NTB	NTB	2,5 cm hoog, Gawronski 2013, 262 (cat. 893) 17c
0281KERKER	32			bord	f-bor-2?		1625	1725	NTA	NTB	
0281KERKER	17			bord	m-bor-	scherpe knik spiegel-vlag en brede vlag met uitgebogen rand	1650	1700	NTB	NTB	
0281KERKER	16			bord	m-bor-1	bord met platte spiegel, scherpe knik spiegel-vlag en brede vlag met uitgebogen rand, standring	1650	1700	NTB	NTB	Korf 1981, 175-179
0281KERKER	19			pijp	py-	dikke steel	1600	1700	NTA	NTB	
0281KERKER	21	hielmerk: sleutel gekroond		pijp	py-		1650	1680	NTB	NTB	
0281KERKER	20	hielmerk: sleutel gekroond		pijp	py-	langgerekt dubbelconisch model	1671	1680	NTB	NTB	Duco 2003, 141 (merk 238) 1671-1812

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0281KERKER	12			kan/ pot?	r-	standlob	1300	1500	LMEB	LMEB	opspit?
0281KERKER	4			kop	r-kop-		1575	1700	NTA	NTB	
0281KERKER	1			kop	r-kop-2	kop met scherpe knik bodem-wand en iets uitgebogen rand, standring	1575	1675	NTA	NTB	8,5 cm hoog
0281KERKER	2			kop	r-kop-20	kop met scherpe knik bodem-wand en iets uitgebogen rand, standring	1575	1675	NTA	NTB	9,5 cm hoog
0281KERKER	3			kop	r-kop-5	conische kop op standvlak, verticaal geknepen lintoor	1600	1700	NTA	NTB	8,5 cm hoog
0281KERKER	5			pispot?	r-pis-	standring, verticaal lintoor	1575	1700	NTA	NTB	
0281KERKER	6			pispot	r-pis-36	hoge pispot met buiknik en uitstaande platte rand, standring	1650	1775	NTB	NTB	15 cm hoog
0281KERKER	7			pispot	r-pis-48	pispot met afgeronde buikknik en horizontaal geknikte rand met platte bovenzijde, op standring	1625	1750	NTA	NTB	
0281KERKER	35			test	r-tes-	standring	1650	1900	NTB	NTC	
0281KERKER	33			test	r-tes-1	vierkante vuurtest met scherpe knik bodem-wand en iets uitwijkende wand, afgeronde rand, poten	1575	1750	NTA	NTB	
0281KERKER	34			test	r-tes-1	vierkante vuurtest met scherpe knik bodem-wand en iets uitwijkende wand, afgeronde rand, poten	1575	1750	NTA	NTB	
0281KERKER	11			kan	s1-kan-1	slanke hoge 'Jacobakan' met kraag op halsaanzet	1375	1450	LMEB	LMEB	opspit?

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0281KERKER	22	stempel: Fachingen rondom leeuw binnen dubbele cirkel		fles	s2-fle-4	cilindrische fles met afgeronde schouder, korte cilindrische nek met verdikte lip, platte/holle bodem, verticaal worstoor	1831	1869	NTB	NTC	29,5 cm hoog, 8,5 cm breed, Brinkmann 1982, 24. Jongere vulling?
0281KERKER	23	stempel: Roisdorf bei Coeln rondstempel daaronder tekst Rhein-Preussen		fles	s2-fle-4	cilindrische fles met afgeronde schouder, korte cilindrische nek met verdikte lip, platte/holle bodem, verticaal worstoor	1844	1865	NTB	NTC	27,5 cm hoog, 9 cm breed, Brinkmann 1985, 395. Jongere vulling?
0281KERKER	14			kan?	w-	uitgebogen afgeronde rand met schenklip	1650	1800	NTB	NTB	
0281KERKER	10			blaker?	w-bla-3?	ruitvormige (rug)plaat met vingerindrukken ophangoog (doorboord gat)/ wandblaker	1650	1700	NTB	NTB	
0281KERKER	18			kandelaar	w-kdl-	kandelaar met lekschaal met afgeplatte rand	1650	1725	NTB	NTB	
0281KERKER	9			kop	w-kop-30	diepe kop met scherpe knik bodem-wand en lage wand, op standvlak	1675	1725	NTB	NTB	8 cm hoog, zwolle 1675-1725
0281KERKER	13			kop	w-kop-30?	diepe kop met scherpe knik bodem-wand en lage wand	1650?	1725	NTB	NTB	
0281KERKER	8			miniatuur	w-min-	miniatuur, diepe kop met scherpe knik bodem-wand en lage wand, op standvlak (w-kop-30)	1675	1725	NTB	NTB	4,5 cm hoog, zwolle 1675-1725

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0281KERKER	15			pispot	w-pis-2	pispot met buikknik met ribbel, scherp geknikte rand met platte bovenzijde, standring, verticaal bovenin geknepen lintoor	1575	1675	NTA	NTB	
0282KERKER	1			pispot?	w-	standring	1575	1800	NTA	NTB	
0291KERKER	1				r-		1400	1600	LMEB	NTA	
0292KERKER	1				r-		1500	1700	NTA	NTB	
0293KERKER	1			grape	r-gra-		1400	1600	LMEB	NTA	
0307KERKER	4			schaal?	iw-	meerhoekig (8-hoekig?)	1800	1900	NTB	NTC	
0307KERKER	6			bord	m-bor-		1650	1700	NTB	NTB	Korf 1981, 191-192
0307KERKER	2			pijp	py-	dikke steel	1600	1700	NTA	NTB	
0307KERKER	3			pijp	py-	dunne steel	1700	1900	NTB	NTC	
0307KERKER	5			(pis)pot?	r-		1600	1900	NTA	NTC	
0307KERKER	1			bord	r-bor-50	bord met holle spiegel en zeer brede platte vlag met van buiten aangedrukte rand, op lobvoeten	1625	1800	NTA	NTB	
0307KERKER	7	rondmerk: onleesbaar		kachelpan	r-kap-1	kachelpan met geknikte wand, afgeronde kraagrand met dekselgeul	1800	1880	NTB	NTC	Smeele 1989, 120
0308KERKER	1			pijp	py-	dikke steel	1600	1700	NTA	NTB	
0308KERKER	2			pijp	py-	gedrongen dubbelconisch model	1610	1650	NTA	NTA	
0308KERKER	3			pijp	py-	massief gedrongen dubbelconisch model	1640	1660	NTA	NTB	
0308KERKER	4	hielmerk: TB met sterretjes		pijp	py-	langgerekt dubbelconisch model	1650	1660	NTA	NTB	https://www.claypipes.nl/merken/letters/tb/
0308KERKER	6				r-		1400	1600	LMEB	NTA	
0308KERKER	5			pot?	r-	standring	1600	1900	NTA	NTC	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0309KERKER	1			grape	r-gra-	poten	1300	1500	LMEB	LMEB	buitenzijde beroet
0309KERKER	2			kom	r-kom-3	bolle kom met ingesnoerde hals en naar buiten geknikte rand met dekselgeul, op poten	1350	1425	LMEB	LMEB	
0315KERKER	1			grape	r-gra-	kraagrand	1575	1700	NTA	NTB	
0323KERKER	1			trechterbeker	s1-tre-2	trechterbeker met groot lichaam en (licht) conische trechter met groef op aanzet	1375	1525	LMEB	NTA	
0325KERKER	1			grape	r-gra-34?	grote grape met kraagrand	1525	1550	NTA	NTA	
0326KERKER	1				r-		1300	1500	LMEB	LMEB	
0327KER1KER1	13		wit	lampenkap		melkglas	1859	1950	NTC	NTC	
0327KER1KER1	12			deksel	ep-dek-8	sluitrand, oor	1850	1950	NTC	NTC	
0327KER1KER1	9			kop	ep-kop-		1850	1950	NTC	NTC	
0327KER1KER1	10			kop	ep-kop-	standring	1850	1950	NTC	NTC	
0327KER1KER1	11			kop	ep-kop-	rechte rand	1850	1950	NTC	NTC	
0327KER1KER1	2			onderzetter	iw-	ronde ring van 3 cm breed	1900	1950	NTC	NTC	
0327KER1KER1	6			bord	iw-bor-		1850	1950	NTC	NTC	
0327KER1KER1	4			kan?	iw-kan-	verticaal smal lintoor	1850	1950	NTC	NTC	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0327KER1KER1	3			kom?	iw-kom-	rechte rand	1900	1950	NTC	NTC	
0327KER1KER1	7			lepel	iw-lep-1	komvormige lepelbak met aanzet verticale steel	1850	1950	NTC	NTC	
0327KER1KER1	5			pispot	iw-pis-	verticaal bandoor	1800	1950	NTB	NTC	
0327KER1KER1	8			kop	p-kop-1	kop met iets uitgebogen rand, standring, zonder oor	1700	1800	NTB	NTB	
0327KER1KER1	1			knikker	w-		1850	1920	NTC	NTC	http://www.knikkerwereld.nl/aardewerk.php
0328KERKER	12			grape	r-gra-		1400	1600	LMEB	NTA	buitenzijde beroet
0329KERKER	2			bord	m-bor-	standring	1575	1625	NTA	NTA	Korf 1981, 125-129
0329KERKER	7			grape	r-gra-	poot, vrij vlakke bodem	1600	1800	NTA	NTB	buitenzijde beroet
0329KERKER	5			grape	r-gra-69	wijde grape met scherpe buikknik en naar buiten geknikte brede rechte rand	1600	1675	NTA	NTB	
0329KERKER	6			grape	r-gra-70	wijde grape/terrine met bolle buik en uitgebogen brede rand met dekselgeul	1600	1675	NTA	NTB	
0329KERKER	4			kop	r-kop-2	kop met scherpe knik bodem-wand en iets uitgebogen rand	1525	1675	NTA	NTB	
0329KERKER	3			kop	r-kop-2	kop met scherpe knik bodem-wand en iets uitgebogen rand, standring	1575	1675	NTA	NTB	

Bijlage 8. Determinatielijst keramiek

vondstnummer	subnummer	merken	kleur	vorm algemeen	vorm type	vorm details	begin datering	eind datering	begin periode	eind periode	opmerkingen
0329KERKER	8			kom	we-kom-2?	conische kom, standvlak	1570	1630	NTA	NTA	
0329KERKER	1			kan	w-kan-16	hoge bolle kan met cilindrische hals, uitgebogen rand, standring	1600	1700	NTA	NTB	

Bijlage 1 Tellijsten van geselecteerde vondstcomplexen

greppel S578 (1600-1625/1650)			
type	**MAE**	**EVE**	**functie**
r-gra-69	1	5	kookgerei
r-gra-70	1	10	kookgerei
r-kop-2	2	40	eetgerei
w-kan-16	1	50	schenkgerei
we-kom-2?	1	0	tafelgerei
m-bor-	1	0	eetgerei
totaal	**7**	**105**	

beerput S559 (1670-1700 en 1844-1865)			
type	**MAE**	**EVE**	**functie**
r-kop-	1	0	eetgerei
r-kop-2	1	55	eetgerei
r-kop-5	1	40	eetgerei
r-kop-20	1	100	eetgerei
r-pis-	1	0	sanitair
r-pis-36	1	80	sanitair
r-pis-48	1	55	sanitair
r-tes-	1	0	verwarming
r-tes-1	2	50	verwarming
w-	1	5	onbekend
w-bla-3	1	20	verlichting
w-kdl-	1	100	verlichting
w-kop-30	2	85	eetgerei
w-min-	1	85	speelgoed
w-pis-2	1	35	sanitair
m-bor-	1	15	eetgerei
m-bor-1	1	25	eetgerei
f-bor-2	6	210	eetgerei
f-bor-11	2	80	eetgerei
f-bor-19	1	40	eetgerei
py-	5	305	rookgerei
totaal	**33**	**1385**	
s2-fle-4	2	200	opslag
totaal	**2**	**200**	

S438 goot (1800-1825)			
type	**MAE**	**EVE**	**functie**
s2-kan-32	1	100	schenkgerei
s2-fle-	1	0	opslag
r-	2	10	onbekend
r-bak-6	1	15	kookgerei
r-bor-3	1	15	eetgerei
r-gra-51	1	0	kookgerei
r-kop-2	1	0	eetgerei
r-kop-41	1	40	eetgerei
r-tes-12	1	20	verwarming
w-kom-	1	5	voedselbereiding
w-pis-	1	0	sanitair
f-bor-	1	0	eetgerei
f-bor-3	2	35	eetgerei
f-bor-5	5	135	eetgerei
f-bor-10	1	0	eetgerei
f-plo-	1	5	tafelgerei
p-bor-5	3	50	eetgerei
p-bor-6	2	40	drinkgerei
p-kop-	1	10	drinkgerei
p-kop-1	2	95	drinkgerei
s3-bor-3	1	30	drinkgerei
s3-kop-3	1	20	drinkgerei
iw-bor-	4	50	eetgerei
iw-dek-	1	15	drinkgerei
iw-dek-2	1	5	tafelgerei
iw-kom-3	1	5	tafelgerei
iw-kop-	1	10	drinkgerei
iw-kop-1	1	70	drinkgerei
py-	15	1390	rookgerei
totaal	**56**	**2170**	

S490 waterput (1900-1920)			
type	**MAE**	**EVE**	**functie**
w-	1	100	speelgoed (knikker)
p-kop-1	1	45	drinkgerei
ep-dek-8	1	60	schenkgerei
ep-kop-	2	50	drinkgerei
iw-nieuw-1	1	50	tafelgerei
iw-bor-	1	10	eetgerei
iw-kan-	1	0	schenkgerei
iw-kom-	1	15	eetgerei
iw-lep-1	1	100	tafelgerei
iw-pis-	1	0	sanitair
totaal	**11**	**430**	

Bijlage 2
Catalogus: Het aardewerk van de opgraving Alphen aan den Rijn, Hooftstraat 49-67

A.C. van de Venne

S366 Fundering (1580-1600)

S578 Greppel (1600-1625)

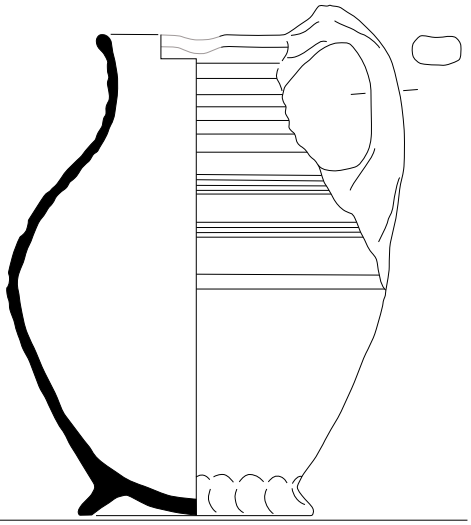

Opbouw van de catalogusblokjes	
1a	vondstnummer
1b	vondstcontext (complexdatering)
2	code van het type
3	objectdatering
4a	maten in centimeters (grootste diameter/ hoogte)
4b	beschrijving van het type
5a	baksel
5b	kleur/ glazuur
5c	beschrijving van de decoratie
5d	diversen
6a	bodem
6b	oor/ steel
6c	compleetheid
7	functie
8	productiecentrum
9	literatuur

(alle afbeeldingen in deze catalogus zijn schaal 1:4, tenzij anders vermeld)

cat. 1	
1a	195.4 (schaal 1:2)
1b	S366 fundering (1580-1600)
2	r-
3	1580-1615
4a	6/ 4
4b	schoentje
5a	roodbakkend aardewerk
5b	loodglazuur
5c	ingekerfde decoratie
5d	hol
6a	
6b	
6c	fragment
7	schoentje van een pop?
8	Nederlanden
9	Goubitz 2001, 283 (fig. 4 en 6). Volken 2014, 177, 179.

cat. 2	
1a	329.1
1b	S578 greppel (1600-1625)
2	w-kan-15
3	1600-1725
4a	20/ 25,5
4b	bolle kan met afgeronde buik-knik, hoge schouder overgaand in iets uitgebogen hals, afgeronde rand, standring
5a	witbakkend aardewerk
5b	loodglazuur, uitwendig met koperoxide
5c	
5d	
6a	standring
6b	enkel verticaal bovenin geknepen lintoor
6c	vrijwel compleet
7	kan
8	lokaal
9	

S559 Beerput (1675-1700)

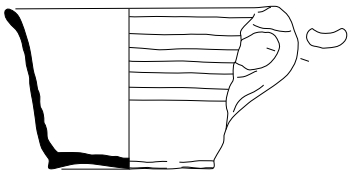

cat. 3	
1a	329.8
1b	S578 greppel (1600-1625)
2	we-kom-
3	1570-1630
4a	-/-
4b	conische kom, standvlak
5a	witbakkend Weser aardewerk
5b	inwendig loodglazuur
5c	slibversiering: bibbers in groen en rood
5d	
6a	standvlak
6b	
6c	fragment
7	kom
8	Weser gebied
9	

cat. 4	
1a	281.1
1b	S559 beerput (1675-1700)
2	r-kop-2
3	1575-1675
4a	13/ 8,5
4b	kop met scherpe knik bodem-wand en iets uitgebogen rand, standring
5a	roodbakkend aardewerk
5b	loodglazuur
5c	
5d	
6a	standring
6b	enkel verticaal bovenin geknepen lintoor
6c	fragment, compleet profiel
7	kop
8	lokaal
9	

cat. 5	
1a	281.3
1b	S559 beerput (1675-1700)
2	r-kop-5
3	1600-1700
4a	14/ 8,5
4b	conische kop, standvlak
5a	roodbakkend aardewerk
5b	loodglazuur
5c	
5d	
6a	standvlak
6b	enkel verticaal bovenin geknepen lintoor
6c	fragment, compleet profiel
7	kop
8	lokaal
9	

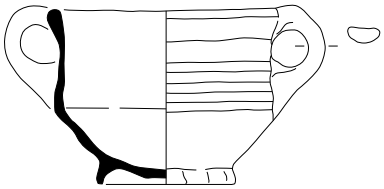

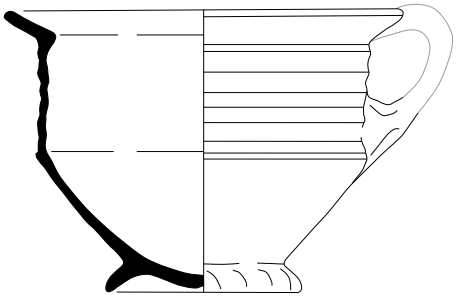

cat. 6	
1a	281.2
1b	S559 beerput (1675-1700)
2	r-kop-20
3	1575-1675
4a	12,5/ 9,5
4b	diepe kop met scherpe knik bodem-wand en aan bovenzijde afgeplatte rand, standring
5a	roodbakkend aardewerk
5b	loodglazuur
5c	
5d	
6a	standring
6b	twee verticale bovenin geknepen lintoren
6c	fragment, compleet profiel
7	kop
8	lokaal
9	

cat. 7	
1a	281.6
1b	S559 beerput (1675-1700)
2	r-pis-36
3	1650-1775
4a	22/ 15
4b	hoge pispot met buiknik en uitstaande platte rand, standring
5a	roodbakkend aardewerk
5b	loodglazuur
5c	
5d	
6a	standring
6b	enkel verticaal bovenin geknepen lintoor (ontbreekt)
6c	vrijwel compleet
7	pispot
8	lokaal
9	

cat. 8	
1a	281.10
1b	S559 beerput (1675-1700)
2	w-bla-3
3	1675-1725
4a	16/ -
4b	blaker met rugplaat met ophangoog
5a	witbakkend aardewerk
5b	loodglazuur
5c	vingerindrukken langs rand rugplaat
5d	
6a	standvlak (ontbreekt)
6b	rugplaat met ophangoog
6c	fragment
7	blaker
8	lokaal
9	

cat. 9	
1a	281.18
1b	S559 beerput (1675-1700)
2	w-kdl-1
3	1675-1725
4a	10,5/ -
4b	kandelaar met lekschaal met afgeplatte rand
5a	witbakkend aardewerk
5b	loodglazuur
5c	
5d	
6a	ontbreekt
6b	
6c	fragment
7	kandelaar
8	lokaal
9	

cat. 10	
1a	281.9
1b	S559 beerput (1675-1700)
2	w-kop-30
3	1675-1725
4a	16/ 8
4b	diepe kop met scherpe knik bodem-wand en lage wand, standvlak
5a	witbakkend aardewerk
5b	loodglazuur
5c	
5d	
6a	standvlak
6b	twee horizontale geknepen worstoren (één ontbreekt)
6c	fragment, compleet profiel
7	kop
8	lokaal
9	

cat. 11	
1a	281.8
1b	S559 beerput (1675-1700)
2	w-min-
3	1675-1725
4a	9,5/ 4,5
4b	miniatuur diepe kop met scherpe knik bodem-wand en lage wand, standvlak
5a	witbakkend aardewerk
5b	loodglazuur
5c	
5d	
6a	standvlak
6b	twee horizontale worstoren
6c	vrijwel compleet
7	miniatuur, kop
8	lokaal
9	

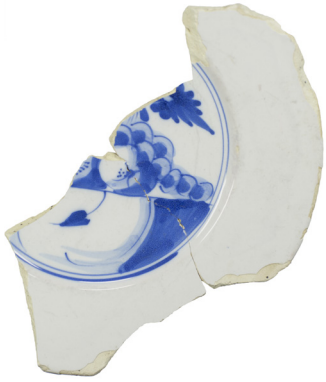

cat. 12

1a	281.24
1b	S559 beerput (1675-1700)
2	f-bor-2
3	1650-1700
4a	21,5/ 2,5
4b	plat bord met platte spiegel, platte vlag inwendig met knik afgezet, standvlak
5a	faience
5b	tinglazuur
5c	polychroom beschilderd (blauw/ paars): Chinese voorstelling
5d	beschilderd merk: CZ? onbekend
6a	standvlak
6b	
6c	fragment, compleet profiel
7	bord
8	Nederlanden
9	Gawronski 2013, 262 (cat. 893)

cat. 13

1a	281.26
1b	S559 beerput (1675-1700)
2	f-bor-2
3	1625-1725
4a	22,5/ 3
4b	plat bord met platte spiegel, platte vlag inwendig met knik afgezet, standvlak
5a	faience
5b	tinglazuur
5c	blauw beschilderd: fruit op spiegel binnen dubbele cirkel
5d	
6a	standvlak
6b	
6c	fragment, compleet profiel
7	bord
8	Nederlanden
9	

cat. 14

1a	281.28
1b	S559 beerput (1675-1700)
2	f-bor-2
3	1625-1725
4a	21/ 2,5
4b	plat bord met platte spiegel, platte vlag inwendig met knik afgezet, standvlak
5a	faience
5b	tinglazuur
5c	
5d	
6a	standvlak
6b	
6c	fragment, compleet profiel
7	bord
8	Nederlanden
9	

S559 Beerput (1844-1865)

cat. 15	
1a	281.31
1b	S559 beerput (1675-1700)
2	f-bor-11
3	1650-1750
4a	13/ 2,5
4b	diep afgerond bord zonder vlag met ver uitgebogen rand, standring
5a	faience
5b	tinglazuur
5c	
5d	
6a	standring
6b	
6c	fragment, compleet profiel
7	bord
8	Nederlanden
9	

cat. 16	
1a	281.22
1b	S559 beerput (1844-1865)
2	s2-fle-4
3	1831-1869
4a	8,5/ 29,5
4b	cilindrische fles met afgeronde schouder, korte cilindrische nek met verdikte lip, platte/holle bodem
5a	steengoed met oppervlaktebe-handeling
5b	engobe, zoutglazuur
5c	
5d	blindstempel: Fachingen rondom leeuw binnen dubbele cirkel
6a	standvlakl
6b	verticaal worstoor
6c	compleet
7	fles
8	Duitsland, Fachingen
9	Brinkmann 1982, 24.

cat. 17	
1a	281.23
1b	S559 beerput (1844-1865)
2	s2-fle-4
3	1844-1865
4a	9/ 27,5
4b	cilindrische fles met afgeronde schouder, korte cilindrische nek met verdikte lip, platte/holle bodem
5a	steengoed met oppervlaktebe-handeling
5b	engobe, zoutglazuur
5c	
5d	blindstempel: Roisdorf bei Coeln rondstempel daaronder tekst Rhein-Preussen
6a	standvlakl
6b	verticaal worstoor
6c	compleet
7	fles
8	Duitsland, Roisdorf
9	Brinkmann 1985, 395.

S438 Goot (1800-1825)

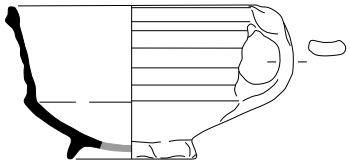

cat. 18	
1a	274.16
1b	S438 goot (1800-1825)
2	r-kop-41
3	1675-1800?
4a	13/ 8
4b	diepe kop met knik bodem-wand, iets uitgebogen wand met kleine kraagrand, standring
5a	roodbakkend aardewerk
5b	loodglazuur
5c	
5d	
6a	standring
6b	enkel verticaal bovenin geknepen lintoor
6c	fragment, compleet profiel
7	kop
8	Nederlanden
9	

cat. 19	
1a	274.29
1b	S438 goot (1800-1825)
2	f-bor-5
3	1700-1800
4a	22/ 2,5
4b	afgerond bord met smalle vlag, standvlak
5a	faience
5b	tinglazuur
5c	polychroom beschilderd (blauw/ rood/ geel/ groen): floraal en geometrisch
5d	
6a	standvlak
6b	
6c	fragment, compleet profiel
7	bord
8	Nederlanden
9	

cat. 20	
1a	274.30
1b	S438 goot (1800-1825)
2	f-bor-5
3	1700-1800
4a	21/ 2,5
4b	afgerond bord met smalle vlag, standvlak
5a	faience
5b	tinglazuur
5c	polychroom beschilderd (blauw/ paars/ geel/ groen): floraal
5d	
6a	standvlak
6b	
6c	fragment, compleet profiel
7	bord
8	Nederlanden
9	

cat. 21	
1a	274.19
1b	S438 goot (1800-1825)
2	p-bor-5
3	1700-1800
4a	23/ 2
4b	bord met knik van bodem naar wand en naar buiten geknikte vlag, afgedraaide standring
5a	Aziatisch porselein
5b	veldspaatglazuur
5c	blauw beschilderd: floraal
5d	
6a	standring
6b	
6c	fragment, compleet profiel
7	bord
8	China, Jingdezhen
9	

cat. 22	
1a	274.20
1b	S438 goot (1800-1825)
2	p-bor-5
3	1700-1800
4a	22/ 2
4b	bord met knik van bodem naar wand en naar buiten geknikte vlag, afgedraaide standring
5a	Aziatisch porselein
5b	veldspaatglazuur
5c	blauw beschilderd: tuinland-schap
5d	
6a	standring
6b	
6c	fragment, compleet profiel
7	bord
8	China, Jingdezhen
9	

cat. 23	
1a	274.22 (schaal 1:2)
1b	S438 goot (1800-1825)
2	p-bor-6
3	1700-1800
4a	12/ 2,5
4b	diep afgerond bord zonder vlag met rechte rand, standring
5a	Aziatisch porselein
5b	veldspaatglazuur, uitwendig engobe (capucijnerwaar)
5c	blauw beschilderd: floraal in vakken met ‘schaakbord’ patroon
5d	
6a	standring
6b	
6c	fragment, compleet profiel
7	bord, schotel
8	China, Jingdezhen
9	

cat. 24	
1a	274.24 (schaal 1:2)
1b	S438 goot (1800-1825)
2	p-kop-1
3	1700-1800
4a	7/ 3,5
4b	kop met iets uitgebogen rand, standring
5a	Aziatisch porselein
5b	veldspaatglazuur
5c	blauw beschilderd: vrouw met bloemenvaas en man in huis
5d	
6a	standring
6b	
6c	fragment, compleet profiel
7	kop
8	China, Jingdezhen
9	

cat. 25	
1a	274.24 (schaal 1:2)
1b	S438 goot (1800-1825)
2	p-kop-9
3	1700-1800
4a	8/ 4,5
4b	in mal gevormde kop met plooiwand en uitgebogen rand, standring, zonder oor
5a	Aziatisch porselein
5b	veldspaatglazuur
5c	lichte plooien, polychroom beschilderd: tuin met hek
5d	
6a	standring
6b	
6c	fragment, compleet profiel
7	kop
8	China, Jingdezhen
9	

cat. 26	
1a	274.1 (schaal 1:2)
1b	S438 goot (1800-1825)
2	iw-kop-1
3	1760-1800
4a	6/ 4
4b	bolle kop met rechte rand, standring
5a	industrieel wit aardewerk (creamware)
5b	loodglazuur
5c	
5d	
6a	standring
6b	
6c	fragment, compleet profiel
7	kop
8	Engeland
9	

S490 Waterput (1900-1920)

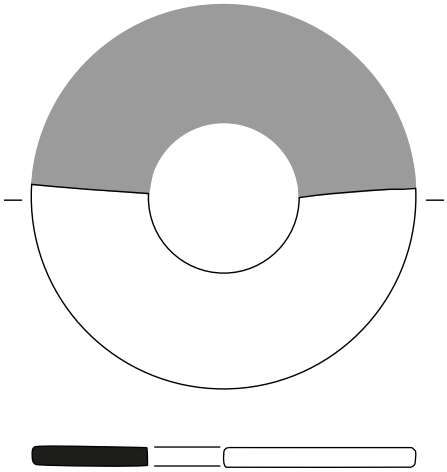

cat. 27	
1a	274 (schaal 1:2)
1b	S438 goot (1800-1825)
2	gl-fle-3
3	1650-1900
4a	3/ -
4b	lange, smalle cilindrische of licht conische fles, met lange rechte of conische hals, opgestoken bodem met pontilmerk
5a	glas
5b	groenblauw
5c	
5d	
6a	iets opgebolde bodem, pontilmerk
6b	
6c	fragmenten
7	fles
8	
9	Bartels 1999, 962.

cat. 28	
1a	327.1 (schaal 1:1)
1b	S490 waterput (1900-1920)
2	w-kni-
3	1850-1920
4a	3
4b	knikker
5a	witbakkend aardewerk
5b	
5c	polychroom beschilderd (roze/ paars): gemarmerd
5d	
6a	
6b	
6c	compleetl
7	knikker
8	Oost-Duitsland
9	

cat. 29	
1a	327.2 (schaal 1:2)
1b	S490 waterput (1900-1920)
2	iw-
3	1900-1950
4a	10/ 0,5
4b	ronde schijf met rond gat
5a	industrieel wit aardewerk
5b	loodglazuur
5c	blauw drukdecor: zwiebelmuster
5d	
6a	
6b	
6c	fragment, compleet profiel
7	onderzetter of onderdeel van een theelicht?
8	
9	

Bijlage 11. Determinatielijst glas

vnr	volgnr	spoor	R	W	B	O	fragment	exemplaren	kleur	vorm	vorm specifiek	type	opmerking vorm	versiering	opmerking versiering	begin datering	eind datering	beginperiode	eindperiode
0056GLS	1	82				1	fragment		lichtgroen	indet			complete braamnop			1580	1800	NTA	NTB
0184GLS	1	346				1	fragment		indet	indet			massief, balustervormig, ingesnoerd, massieve stam van een bokaal/kandelaar?, steel van een strijkglas?, kleur zwart?						
0221GLS	1	465			1			1	kleurloos	beker	borrelglas?	gl-bek	korte massieve voet en deel van een (half)bolvormige kelk, voet smaller dan de kelk			1750	1900	NTB	NTB
0229GLS	1	448	1					1	groenblauw	beker	roemer	gl-roe	bolvormig randfragment van de kelk van een roemer, type niet te bepalen			1580	1900	NTA	NTB
0251GLS	1	438		1				1	lichtgroene zweem	beker	wafelbeker	gl-bek-19	cilindrisch fr.	dik wafelpatroon		1575	1700	NTA	NTB
0251GLS	2	438		1				1	indet	beker	vlechtwerkbeker	gl-bek-19	cilindrisch fr.	fijn wafelpatroon	fijne wafels niet altijd goed 'afgesneden'	1600	1700	NTA	NTB
0269GLS	1	590			1			1	kleurloos	beker	indet	gl-bek	gekartelde voetrand, aanzet naar opgebolde bodem, cilindrische beker, versiering onbekend			1575	1700	NTA	NTB
0273GLS	1	554			1			1	groen	fles	wijnfles	gl-fle	hoog opgestoken bodem van een wijnfles, vorm niet te bepalen, relatief brede diameter			1675	1800	NTB	NTB
0274GLS	1	438			1			1	groen	fles	wijnfles	gl-fle	cilindrisch, relatief breed, hoog opgestoken bodem			1750	1825	NTB	NTB
0274GLS	2	438			1			1	groen	fles	wijnfles?	gl-fle	cilindrisch, smal, iets opgebolde bodem			1800	1900	NTB	NTC
0274GLS	3	438		1	1	2	hals, mond		groen	fles	wijnfles	gl-fle	onbekende vorm, slordige glasdraad onder de mond			1675	1900	NTB	NTC
0274GLS	4	438		2	1	1	hals	1	groenblauw	fles		gl-fle-3	cilindrisch, lang en smal lichaam en hals, iets opgebolde bodem, niet alles passend, maar vermoedelijk van hetzelfde object			1650	1900	NTB	NTC
0274GLS	5	438	1	3					kleurloos	beker of kelkglas			cilindrische fragmenten			1700	1900	NTB	NTC
0274GLS	6	438				2	fragment		kleurloos	vlakglas	vensterglas		wit uitgeslagen			1800	1900	NTB	NTC

Bijlage 11. Determinatielijst glas

vnr	volgnr	spoor	R	W	B	O	fragment	exemplaren	kleur	vorm	vorm specifiek	type	opmerking vorm	versiering	opmerking versiering	begin datering	eind datering	beginperiode	eindperiode
0274GLS	7	438				1	voet	1	lichtgroenblauw	beker	roemer	gl-roe	voet met minimaal 11 windingen glasdraad			1600	1800	NTA	NTB
0274GLS	8	438				1	fragment		kleurloos	indet			cilindrisch, aanzet naar bodem van een beker/fles?			1600	1900	NTA	NTB
0276GLS	1	9060			1				kleurloos	beker	kometenbeker	gl-bek-29	cilindrisch, opgebolde bodem met een slordige, gekartelde voetrand	1 komeet zichtbaar van blauw glas		1600	1700	NTA	NTB
0281GLS	1	562				5	voet	1	lichtgroen	beker	roemer	gl-roe	voet met 16 windingen glasdraad, overgang naar schacht is zichtbaar, op een plek zijn de windingen niet goed aan elkaar gehecht			1600	1800	NTA	NTC
0307GLS	1	338				1	fragment		kleurloos	vlakglas	vensterglas					1800	1900	NTB	NTC
0307GLS	2	338				2	fragment		kleurloos	indet			gebroken in nog kleinere stukjes			1600	1900	NTA	NTC
0280GLS	1	9060				1	bodem-buik-hals	1	groen	fles	wijnfles	gl-fle-25	bijna complete bolvormige fles, kegelvormige hals, mond ontbreekt, opgebolde bodem			1725	1760	NTB	NTB

Bijlage 12. Determinatielijst keramisch bouwmateriaal

KBM

Vondstnr	Aantal	Omschrijving	Gaafheid	Handvorm	Kleur en hardheid	Verzonken rand	Lengte (mm)	Breedte (mm)	Dikte (mm)	Mortel	Glazuur	Glazuurtype	Begindat	Einddat	Hoekdecor	Dessin	Overig
10	1	Wandtegel	Fragment (KL)						8	Tras				17e	Spin	Landschap	Putje
17	1	Wandtegel	Fragment						8					17e	Spin	Kinderspenen(?)	
21	1	Wandtegel	Compleet				130,0	130,0	8	Tras				17e	Spin	Molen, 3 bootjes	Putje
21	1	Wandtegel	Fragment				130,0	130,0	9	Tras				17e	Spin	Landschap, 3 bootjes	Putje.
21	1	Wandtegel	Fragment				130,0	130,0	9	Tras				17e	Spin	Landschap, 3 bootjes	Putje
21	1	Wandtegel	Fragment (KL)						10	Tras				17e	Onbekend	3 Bootjes	
23	1	Wandtegel	Fragment (KL)						8	Tras				17e	Onbekend	Landschap,3 scheepjes	
34	2	Wandtegel	Fragment				130,0	130,0	10	Tras				17e	Ossekop	Zeewezen	Taps
34	1	Wandtegel	Fragment (KL)						10					17e	Onbekend	Zeewezen(?)	
35	1	Wandtegel	Fragment (KL)						10					17e	Ossekop	Landschap?	Taps, putje
50	1	Wandtegel	Fragment						10	Tras				17e	Ossekop	Zeewezen. Geen overeenkomst Pluis.	
50	1	Wandtegel	Fragment (KL)						10	Tras				17e		Diagonaal met schuitje	
50	1	Wandtegel	Fragment (KL)						10	Tras				17e	Spin	Niet bekend.	Putje
79	1	Wandtegel	Fragment				130,0	130,0	10	Tras				17e		Hond in accolade	
105	1	Wandtegel	Fragment						10					17e	Onbekend	Schip met volle zeilen	
152	1	Wandtegel	Fragment						10					17e		Diagonaal decor met één hoekmotief.	Misbaksel. Stukjes klei in de
191	1	Wandtegel	Fragment						15	Tras				17e	Onbekend	Onbekend	
191	1	Wandtegel	Fragment						7	Tras				17e	Spin	Landschap (windvaan?)	
193	1	Wandtegel	Fragment (KL)						7	Tras				17e	Onbekend	Landschap	
193	1	Wandtegel	Fragment (KL)						8	Tras				17e	Spin	Landschap	
193	1	Wandtegel	Fragment						7	Tras				17e	Spin	Landschap	Putje
193	1	Wandtegel	Fragment						9	Tras				17e	Geen	Figuur	
193	1	Wandtegel	Fragment						7	Tras				17e	Spin	Landschap	Putje
193	1	Wandtegel	Fragment						9	Tras				17e	Geen	Figuur	
209	1	Wandtegel	Fragment (KL)						10	Tras				17e	Spin	Onbekend	
209	1	Wandtegel	Fragment (KL)						7	Tras				17e	Onbekend	Landschap?	
218	1	Wandtegel	Fragment				130,0	130,0	15					17e	Lelie	Niet goed te analyseren	Fragmenten VNR 218 vormen 1
218	1	Wandtegel	Fragment				130,0	130,0	15					17e	Lelie	Niet goed te analyseren	Fragmenten VNR 218 vormen 1
218	1	Wandtegel	Fragment						8					17e	Geen	Gevlekt/Schildpand, fijn. Paars/zwart/wit	
219	1	Wandtegel	Fragment (KL)						9	Tras				17e	Spin	Landschap	Putje
221	1	Wandtegel	Fragment						9	Tras			17e	17e	Spin	Onbekend	Putje
222	1	Wandtegel	Fragment						9					17e	Onbekend	Landschap	
222	1	Wandtegel	Fragment						9					17e	Onbekend	Landschap	
223	1	Wandtegel	Fragment (KL)						8	Tras				17e	Spin	Landschap/figuur	Putje
224	1	Wandtegel	Fragment						10	Tras				17e	Spin	Landschap met kerk.	Scherven van 1 tegel.
224	1	Wandtegel	Fragment						10	Tras				17e	Spin	Landschap met kerk.	Scherven van 1 tegel.
224	1	Wandtegel	Fragment						10	Tras				17e	Spin	Landschap met kerk.	Scherven van 1 tegel.
226	1	Wandtegel	Fragment						12	Tras				17e	Ossekop	Bloempot	
226	1	Wandtegel	Fragment						12	Tras				17e	Ossekop		Putje
243	1	Wandtegel	Fragment						15					17e		Krijgsman in accoladeboog	Pluis: B01.00.16 p.
243	1	Wandtegel	Fragment						15					17e		Krijgsman in accoladeboog	Pluis: B01.00.16 p.
243	1	Wandtegel	Fragment						15					17e		Krijgsman in accoladeboog	Pluis: B01.00.16 p.
243	1	Wandtegel	Fragment						10					17e	Ossekop	Onbekend	Putje
243	1	Wandtegel	Fragment (KL)						10	Tras				17e	Spin	Onbekend	Putje
243	1	Wandtegel	Fragment (KL)						8	Tras				17e	Spin	Onbekend	Putje
243	1	Wandtegel	Fragment (KL)						12					17e	Onbekend	Figuur. Fragment hoofd.	
243	1	Wandtegel	Fragment						9					17e	Spin	Landschap. Kasteel, 3 bootjes.	Putje
243	1	Wandtegel	Fragment						7					17e	Spin	Landschap. Vissers in schuit.	
253	1	Wandtegel	Fragment (KL)						8					17e	Spin	Landschap/schip	Putje
253	1	Wandtegel	Fragment (KL)						8					17e	Spin	Landschap/schip	Putje
253	1	Wandtegel	Fragment (KL)						8					17e	Spin	Landschap/schip	Putje
253	1	Wandtegel	Fragment (KL)						8					17e	Spin	Landschap/schip	Putje
253	1	Wandtegel	Fragment						9					17e	Spin	Landschap/schip	Putje
253	1	Wandtegel	Fragment				130,0	130,0	8					17e	Spin	Landschap, boerderij, hooiberg	Putje
272	1	Wandtegel	Fragment						8					17e	Spin	Landschap, 3 bootjes	Pluis: A03.01.17, p. 360. Tekening
276	1	Wandtegel	Fragment						15					17e	Geen	Ruiter in accoladeboog	Pluis: B01.00.16 p.518.
281	1	Wandtegel	2 Stukken				130,0	130,0	10				17e	17e	Ossekop	Figuur op schaatsen(?)/Visser(?)	Geen overeenkomst Pluis.

Bijlage 13. Dierlijk botmateriaal

Vondstnummer	Volgnummer	Werkput	Vlak	Spoornummer	Soort	Element	Elementdeel	Symmetrie	Fragmentatie	Conservering	Gebruiksporen	Locatiegebrsp	Code (Lauwerier 1988)
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 003	1	1	1	9010	Kat (Felis sylvestris)	Dijbeen (femur)	Bijna Compleet	Rechts	75-100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 006	1	3	1	9040	Varken (Sus scrofa domesticus)	Spaakbeen (radius)	Bijna Compleet	Links	75-100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 006	2	3	1	9040	Rund (Bos taurus)	Onderkaak (mandibula)	Ramus	Links	10-25%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 057	1	8	1	74	Rund (Bos taurus)	Borstwervel (vertebrae thoracale)	Bijna Compleet	Axiaal	50-75%	Goed	Haksporen	in lengte door	1
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 057	2	8	1	74	Groot zoogdier	Rib (costa)	Proximaal	Rechts	50-75%	Goed	Haksporen	Proximaal en mediaal	3, 7
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 076	2	6	2	9072	Hond (Canis familiaris)	Opperarmbeen (humerus)	Bijna Compleet	Rechts	75-100%	Slecht			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 076	1	6	2	9072	Rund (Bos taurus)	Vinger/teenkoot 2 (phalange 2)	Compleet	Rechts	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 076	3	6	2	9072	Hond (Canis familiaris)	Scheenbeen (tibia)	Bijna Compleet	Links	75-100%	Slecht			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 076	4	6	2	9072	Hond (Canis familiaris)	skelet	Bijna Compleet	Axiaal	25-50%	Goed	Pathologie	grote oude hond, mogelijk gebruikt om kar te trekk	
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 077	1	6	2	9072	Rund (Bos taurus)	Rib (costa)	Mediaal	Indet.	<10%	Goed	Haksporen	Mediaal	7
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 077	2	6	2	9072	Zoogdier	Indet.	Indet.	Indet.	<10%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 099	1	8	2	9072	Groot zoogdier	Rib (costa)	Mediaal	Indet.	10-25%	Goed	Haksporen	Mediaal	7
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 099	2	8	2	9072	Varken (Sus scrofa domesticus)	Schouderblad (scapula)	Mediaal	Links	50-75%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 104	1	8	2	250	Rund (Bos taurus)	Bekken (pelvis)	Pubis	Links	<10%	Goed	Haksporen	bij acet	26
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 106	1	6	2	9072	Rund (Bos taurus)	Middenhands/voetbeen (metapodium)	Mediaal	Indet.	10-25%	Matig			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 107	1	10	2	9040	Rund (Bos taurus)	Middenhandsbeen (metacarpus)	Mediaal	Indet.	10-25%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 110	2	7	2	175	Groot zoogdier	Wervel	Articulatievlak	Axiaal	<10%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 110	1	7	2	175	Groot zoogdier	Lendewervel (vertebrae lumbale)	Bijna Compleet	Axiaal	75-100%	Goed	Haksporen	in lengte door	1
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 114	1	7	2	197	Paard (Equus caballus)	skelet	Compleet	Axiaal	100%	Goed	Pathologie	kiezen onderkant aan tongzijde minder sterkgeslete	
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 138	1	11	2	9040	Kat (Felis sylvestris)	Dijbeen (femur)	Compleet	Rechts	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 185	2	15	2	9060	Varken (Sus scrofa domesticus)	Hielbeen (calcaneum)	Bijna Compleet	Rechts	75-100%	Matig	verweerd		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 185	1	15	2	9060	Rund (Bos taurus)	Vinger/teenkoot 1 (phalange 1)	Compleet	Rechts	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 192	1	15	1	318	Rund (Bos taurus)	Dijbeen (femur)	Bijna Compleet	Links	75-100%	Matig			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 198	1	16	1	349	Groot zoogdier	Rib (costa)	Mediaal	Indet.	<10%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 198	2	16	1	349	Groot zoogdier	Pijpbeen indet.	Mediaal	Indet.	<10%	Goed			

Bijlage 13. Dierlijk botmateriaal

Vondstnummer	Volgnummer	Werkput	Vlak	Spoornummer	Soort	Element	Elementdeel	Symmetrie	Fragmentatie	Conservering	Gebruiksporen	Locatiegebrsp	Code (Lauwerier 1988)
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 203	1	13	2	9060	Rund (Bos taurus)	Scheenbeen (tibia)	Mediaal	Links	25-50%	Goed	Haksporen	mediaal door	12
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 203	2	13	2	9060	Rund (Bos taurus)	Dijbeen (femur)	Distaal	Links	<10%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 204	1	14	2	425	Groot zoogdier	Borstwervel (vertebrae thoracale)	Spina	Axiaal	10-25%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 205	1	16	2	415	Groot zoogdier	Onderkaak (mandibula)	Ramus	Indet.	<10%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 207	1	15	2	415	Groot zoogdier	Pijpbeen indet.	Mediaal	Indet.	<10%	Goed	Gecalcineerd verbrand	Overall	
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 207	2	15	2	415	Rund (Bos taurus)	Middenvoetsbeen (metatarsus)	Mediaal	Indet.	10-25%	Goed	Haksporen	Mediaal	15
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 212	4	14	2	415	Rund (Bos taurus)	Onderkaak (mandibula)	Corpus	Links	10-25%	Goed	Haksporen	binnenzijde	12
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 212	6	14	2	415	Rund (Bos taurus)	Onderkaak (mandibula)	Corpus	Links	10-25%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 212	5	14	2	415	Rund (Bos taurus)	Onderkaak (mandibula)	Ramus	Rechts	<10%	Goed	Haksporen	ramus eraf	14
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 212	1	14	2	415	Rund (Bos taurus)	Dijbeen (femur)	Proximaal	Rechts	50-75%	Goed	Haksporen	mediaal door	21
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 212	7	14	2	415	Varken (Sus scrofa domesticus)	Middenhandsbeen 2 (metacarpus 2)	Bijna Compleet	Rechts	75-100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 212	2	14	2	415	Rund (Bos taurus)	Scheenbeen (tibia)	Distaal	Links	50-75%	Goed	Haksporen	Distaal	27
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 212	3	14	2	415	Rund (Bos taurus)	Bovenkaak (maxilla)	Corpus	Links	75-100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 220	1	6	1	9032	Rund (Bos taurus)	Middenhandsbeen (metacarpus)	Proximaal	Rechts	10-25%	Matig	Haksporen	Mediaal	15
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 227	1	17	1	445	Middelgroot zoogdier	Pijpbeen indet.	Mediaal	Indet.	<10%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 227	2	17	1	445	Groot zoogdier	Rib (costa)	Mediaal	Indet.	<10%	Goed	zaagsporen	Mediaal	7
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 228	1	17	1	438	Rund (Bos taurus)	Rib (costa)	Proximaal	Links	50-75%	Goed	Haksporen	Mediaal	7
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 229	7	17	1	448	Middelgroot zoogdier	Rib (costa)	Mediaal	Indet.	<10%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 229	6	17	1	448	Schaap/Geit (Ovis aries/Capra hircus)	Voetwortelbeentjes (metatarsalen)	Compleet	Rechts	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 229	5	17	1	448	Schaap/Geit (Ovis aries/Capra hircus)	Dijbeen (femur)	Mediaal	Rechts	10-25%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 229	4	17	1	448	Groot zoogdier	Pijpbeen indet.	Mediaal	Indet.	<10%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 229	3	17	1	448	Rund (Bos taurus)	Spaakbeen (radius)	Mediaal	Indet.	<10%	Matig			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 229	2	17	1	448	Rund (Bos taurus)	Middenhands/voetbeen (metapodium)	Epifyse Distaal	Indet.	<10%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 229	1	17	1	448	Groot zoogdier	Rib (costa)	Proximaal	Rechts	25-50%	Goed	Haksporen	Mediaal	7
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 237	1	17	1	9010	Kat (Felis sylvestris)	skelet	Bijna Compleet	Axiaal	75-100%	Goed			

Bijlage 13. Dierlijk botmateriaal

Vondstnummer	Volgnummer	Werkput	Vlak	Spoornummer	Soort	Element	Elementdeel	Symmetrie	Fragmentatie	Conservering	Gebruiksporen	Locatiegebrsp	Code (Lauwerier 1988)
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 253	1	17	2	9060	Rund (Bos taurus)	Middenvoetsbeen (metatarsus)	Compleet	Rechts	100%	Goed	Pathologie	op voorzijde midden gaatje en extra botgroei	
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 253	2	17	2	9060	Rund (Bos taurus)	Spaakbeen (radius)	Distaal	Rechts	50-75%	Goed	Haksporen	mediaal door	26
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 253	3	17	2	9060	Groot zoogdier	Rib (costa)	Mediaal	Indet.	<10%	Goed	Haksporen	Mediaal	7
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 260	1	17	2	498	Groot zoogdier	Rib (costa)	Mediaal	Indet.	<10%	Goed	Haksporen	Mediaal	7
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 261	1	17	2	9060	Rund (Bos taurus)	Rib (costa)	Mediaal	Indet.	10-25%	Goed	Haksporen	Mediaal	7
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 266	1	20	3	9099	Rund (Bos taurus)	skelet	Bijna Compleet	Axiaal	25-50%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 267	1	18	3	9099	Rund (Bos taurus)	Vinger/teenkoot 1 (phalange 1)	Compleet	Links	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 269	1	17	2	590	Varken (Sus scrofa domesticus)	Dijbeen (femur)	Bijna Compleet	Rechts	75-100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 269	3	17	2	590	Rund (Bos taurus)	Middenhandsbeen (metacarpus)	Proximaal	Links	<10%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 269	2	17	2	590	Groot zoogdier	Rib (costa)	Mediaal	Indet.	<10%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 273	1	17	2	554	Groot zoogdier	Rib (costa)	Proximaal	Rechts	10-25%	Goed	Haksporen	Mediaal	7
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	1	17	1	438	Paling (Anguilla anguilla)	Wervel	Compleet	Axiaal	75-100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	27	17	1	438	Vis species	Indet.	Indet.	Indet.	<10%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	2	17	1	438	Rund (Bos taurus)	Heiligbeen (sacrum)	Proximaal	Axiaal	10-25%	Goed	Haksporen	in lengte door	1
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	3	17	1	438	Varken (Sus scrofa domesticus)	Schedel (cranium)	Oogkas	Links	25-50%	Goed	Haksporen	achter oog	-
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	26	17	1	438	Haring (Clupea harengus)	Dentale	Bijna Compleet	Links	75-100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	4	17	1	438	Middelgroot zoogdier	Rib (costa)	Proximaal	Links	25-50%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	22	17	1	438	Baars (Perca fluviatilis)	interoperculum	Compleet	Rechts	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	25	17	1	438	Baars (Perca fluviatilis)	frontale	Bijna Compleet	Links	75-100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	17	17	1	438	Platvis (Pleuronectiformes)	Wervel	Bijna Compleet	Axiaal	75-100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	14	17	1	438	Schelvis (Melanogrammus aeglefinus)	Cleithrum	Bijna Compleet	Links	75-100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	15	17	1	438	Vis species	stekels	Bijna Compleet	Indet.	75-100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	24	17	1	438	Baars (Perca fluviatilis)	epihyale	Compleet	Links	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	16	17	1	438	Haring (Clupea harengus)	Wervel	Bijna Compleet	Axiaal	75-100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	5	17	1	438	Middelgroot zoogdier	Rib (costa)	Proximaal	Rechts	25-50%	Goed	Haksporen	Mediaal	7

Bijlage 13. Dierlijk botmateriaal

Vondstnummer	Volgnummer	Werkput	Vlak	Spoornummer	Soort	Element	Elementdeel	Symmetrie	Fragmentatie	Conservering	Gebruiksporen	Locatiegebrsp	Code (Lauwerier 1988)
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	18	17	1	438	Baars (Perca fluviatilis)	Wervel	Compleet	Axiaal	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	19	17	1	438	Tarbot (Scophthalmus maximus)	quadratum	Compleet	Links	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	20	17	1	438	Haring (Clupea harengus)	Articulare	Compleet	Rechts	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	21	17	1	438	Baars (Perca fluviatilis)	praemaxilare	Compleet	Rechts	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	23	17	1	438	Karperachtigen (Cyprinidae)	operculum	Bijna Compleet	Indet.	75-100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	10	17	1	438	Rund (Bos taurus)	Dijbeen (femur)	Distaal	Links	<10%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	6	17	1	438	Groot zoogdier	Rib (costa)	Proximaal	Links	10-25%	Goed	Haksporen	Mediaal	7
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	7	17	1	438	Varken (Sus scrofa domesticus)	Hielbeen (calcaneum)	Bijna Compleet	Rechts	75-100%	Matig			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	8	17	1	438	Groot zoogdier	Atlas	Bijna Compleet	Axiaal	50-75%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	9	17	1	438	Groot zoogdier	Rib (costa)	Distaal	Indet.	<10%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	11	17	1	438	Groot zoogdier	Pijpbeen indet.	Mediaal	Indet.	<10%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	13	17	1	438	Eend (Anas sp.)	Schouderblad (scapula)	Compleet	Links	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	12	17	1	438	Middelgroot zoogdier	Lendewervel (vertebrae lumbale)	Bijna Compleet	Axiaal	75-100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 276	1	17	2	9060	Groot zoogdier	Rib (costa)	Mediaal	Indet.	10-25%	Goed	Haksporen	Mediaal	7
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	31	17	2	559	Vis species	branchiostegale	Compleet	Indet.	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	18	17	2	559	Baars (Perca fluviatilis)	ceratohyale	Compleet	Links	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	34	17	2	559	Paling (Anguilla anguilla)	Wervel	Bijna Compleet	Axiaal	75-100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	24	17	2	559	Haring (Clupea harengus)	Dentale	Compleet	Rechts	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	33	17	2	559	Vis species	Indet.	Indet.	Indet.	10-25%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	32	17	2	559	Vis species	stekels	Bijna Compleet	Indet.	75-100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	30	17	2	559	Baars (Perca fluviatilis)	parasphenoid	Compleet	Axiaal	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	29	17	2	559	Platvis (Pleuronectiformes)	ectopterygoidum	Bijna Compleet	Links	75-100%	Goed	Snijsporen	Mediaal	
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	28	17	2	559	Baars (Perca fluviatilis)	interoperculum	Compleet	Rechts	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	27	17	2	559	Baars (Perca fluviatilis)	frontale	Compleet	Rechts	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	26	17	2	559	Baars (Perca fluviatilis)	articulare	Compleet	Rechts	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	25	17	2	559	Baars (Perca fluviatilis)	operculum	Compleet	Links	100%	Goed			

Bijlage 13. Dierlijk botmateriaal

Vondstnummer	Volgnummer	Werkput	Vlak	Spoornummer	Soort	Element	Elementdeel	Symmetrie	Fragmentatie	Conservering	Gebruiksporen	Locatiegebrsp	Code (Lauwerier 1988)
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	35	17	2	559	Platvis (Pleuronectiformes)	Wervel	Bijna Compleet	Axiaal	75-100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	23	17	2	559	Schelvis (Melanogrammus aeglefinus)	operculum	Compleet	Links	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	22	17	2	559	Schelvis (Melanogrammus aeglefinus)	operculum	Compleet	Rechts	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	21	17	2	559	Baars (Perca fluviatilis)	Cleithrum	Bijna Compleet	Rechts	75-100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	17	17	2	559	Baars (Perca fluviatilis)	dentale	Compleet	Links	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	19	17	2	559	Baars (Perca fluviatilis)	Cleithrum	Bijna Compleet	Rechts	50-75%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	36	17	2	559	Schelvis (Melanogrammus aeglefinus)	caudale wervel	Bijna Compleet	Axiaal	75-100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	16	17	2	559	Schelvis (Melanogrammus aeglefinus)	posttemporale	Compleet	Rechts	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	15	17	2	559	Baars (Perca fluviatilis)	posttemporale	Compleet	Rechts	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	14	17	2	559	Baars (Perca fluviatilis)	praeoperculum	Compleet	Rechts	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	13	17	2	559	Baars (Perca fluviatilis)	maxillare	Articulatievlak	Links	25-50%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	12	17	2	559	Baars (Perca fluviatilis)	maxillare	Compleet	Links	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	6	17	2	559	Rund (Bos taurus)	Schedel (cranium)	Nasale	Links	<10%	Goed	Haksporen	voorzijde	-
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	20	17	2	559	Baars (Perca fluviatilis)	Cleithrum	Compleet	Links	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	7	17	2	559	Eend (Anas sp.)	Opperarmbeen (humerus)	Compleet	Links	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	11	17	2	559	Schelvis (Melanogrammus aeglefinus)	Cleithrum	Distaal	Rechts	25-50%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	37	17	2	559	Vis species	Wervel	Indet.	Axiaal	10-25%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	1	17	2	559	Rund (Bos taurus)	Schedel (cranium)	Hoornpit	Axiaal	25-50%	Matig	Haksporen	basis hp	3
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	4	17	2	559	Schaap/Geit (Ovis aries/Capra hircus)	Onderkaak (mandibula)	Bijna Compleet	Links	75-100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	9	17	2	559	Kip (Gallus gallus domesticus)	Opperarmbeen (humerus)	Mediaal	Links	50-75%	Matig			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	2	17	2	559	Rund (Bos taurus)	Middenhandsbeen (metacarpus)	Bijna Compleet	Links	75-100%	Goed	Haksporen	in lengte	19
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	10	17	2	559	Vogel	Pijpbeen indet.	Mediaal	Indet.	10-25%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	5	17	2	559	Schaap/Geit (Ovis aries/Capra hircus)	Onderkaak (mandibula)	Corpus	Rechts	50-75%	Goed			

Bijlage 13. Dierlijk botmateriaal

Vondstnummer	Volgnummer	Werkput	Vlak	Spoornummer	Soort	Element	Elementdeel	Symmetrie	Fragmentatie	Conservering	Gebruiksporen	Locatiegebrsp	Code (Lauwerier 1988)
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	8	17	2	559	Kip (Gallus gallus domesticus)	Dijbeen (femur)	Mediaal	Links	75-100%	Matig			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	43	17	2	559	Snoek (Essox lucius)	frontale	Mediaal	Indet.	25-50%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	42	17	2	559	Rat (Rattus sp.)	Dijbeen (femur)	Epifyse Distaal	Rechts	10-25%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	41	17	2	559	Rat (Rattus sp.)	Wervel	Bijna Compleet	Axiaal	75-100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	40	17	2	559	Karperachtigen (Cyprinidae)	Wervel	Bijna Compleet	Axiaal	75-100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	39	17	2	559	Haring (Clupea harengus)	Wervel	Corpus	Axiaal	25-50%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	38	17	2	559	Baars (Perca fluviatilis)	Wervel	Corpus	Axiaal	25-50%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	3	17	2	559	Schaap/Geit (Ovis aries/Capra hircus)	Onderkaak (mandibula)	Bijna Compleet	Links	75-100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 288	1	16	2	564	Groot zoogdier	Wervel	Articulatievlak	Axiaal	10-25%	Goed	Haksporen	art	/
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 290	1	16	2	564	Rund (Bos taurus)	skelet	Bijna Compleet	Axiaal	50-75%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 292	2	16	2	564	Rund (Bos taurus)	Onderkaak (mandibula)	snijtandengebied	Links	10-25%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 292	1	16	2	564	Schaap/Geit (Ovis aries/Capra hircus)	Scheenbeen (tibia)	Proximaal	Rechts	25-50%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 292	3	16	2	564	Groot zoogdier	Rib (costa)	Mediaal	Indet.	10-25%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 292	4	16	2	564	Groot zoogdier	Lendewervel (vertebrae lumbale)	Bijna Compleet	Axiaal	75-100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 292	5	16	2	564	Middelgroot zoogdier	Wervel	Corpus	Axiaal	25-50%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 292	6	16	2	564	Middelgroot zoogdier	Borstwervel (vertebrae thoracale)	Bijna Compleet	Axiaal	75-100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 293	1	16	2	566	Rund (Bos taurus)	Dijbeen (femur)	Proximaal	Links	50-75%	Goed	Haksporen	mediaal door	21
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 293	2	16	2	566	Rund (Bos taurus)	Onderkaak (mandibula)	Corpus	Rechts	10-25%	Goed	Haksporen	thv m3	1
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 307	4	15	1	338	Kabeljauw (Gades morhua)	branchiostegale	Bijna Compleet	Indet.	75-100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 307	1	15	1	338	Zoogdier	Indet.	Indet.	Indet.	<10%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 307	2	15	1	338	Klein zoogdier	Indet.	Indet.	Indet.	25-50%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 307	3	15	1	338	Kabeljauw (Gades morhua)	quadratum	Articulatievlak	Links	50-75%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 307	5	15	1	338	Vis species	stekels	Bijna Compleet	Indet.	25-50%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 307	6	15	1	338	Vis species	Indet.	Indet.	Indet.	10-25%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 315	1	10	2	9040	Rund (Bos taurus)	Ellepijp/spaakbeen (ulna/radius)	Distaal	Rechts	50-75%	Goed	Haksporen	radius mediaal door	26

Bijlage 13. Dierlijk botmateriaal

Vondstnummer	Volgnummer	Werkput	Vlak	Spoornummer	Soort	Element	Elementdeel	Symmetrie	Fragmentatie	Conservering	Gebruiksporen	Locatiegebrsp	Code (Lauwerier 1988)
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 322	1	24	3	579	Rund (Bos taurus)	Onderkaak (mandibula)	Bijna Compleet	Rechts	75-100%	Goed	slijtage	ramus en snijtandengebied raar afgesleten.	
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 322	2	24	3	579	Hond (Canis familiaris)	Scheenbeen (tibia)	Bijna Compleet	Links	75-100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 325	1	23	3	567	Rund (Bos taurus)	Opperarmbeen (humerus)	Proximaal	Rechts	10-25%	Goed	Haksporen	mediaal door	11
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 325	2	23	3	567	Rund (Bos taurus)	Spaakbeen (radius)	Mediaal	Rechts	<10%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 325	3	23	3	567	Eend (Anas sp.)	Opperarmbeen (humerus)	Proximaal	Links	50-75%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 326	2	24	3	577	Groot zoogdier	Wervel	Articulatievlak	Axiaal	<10%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 326	1	24	3	577	Rund (Bos taurus)	Onderkaak (mandibula)	Corpus	Links	<10%	Goed	Snijsporen	binnenzijde corpus	26
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 327	2	17	1	490	Kip (Gallus gallus domesticus)	Tibiotarsus	Compleet	Rechts	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 327	1	17	1	490	Groot zoogdier	Pijpbeen indet.	Mediaal	Indet.	10-25%	Goed	Artefact	tandenborstel	
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 328	3	23	3	567	Rund (Bos taurus)	Dijbeen (femur)	Mediaal	Rechts	25-50%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 328	2	23	3	567	Rund (Bos taurus)	Hielbeen (calcaneum)	Mediaal	Rechts	50-75%	Goed	Haksporen	door midden bij art	1
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 328	1	23	3	567	Rund (Bos taurus)	Onderkaak (mandibula)	Corpus	Rechts	10-25%	Goed	Haksporen	voor p2 en thv m2	4, 2
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 329	10	24	3	578	Groot zoogdier	Scheenbeen (tibia)	Distaal	Indet.	<10%	Matig	Verbrand	Overall	
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 329	12	24	3	578	Zwarte kraai (Corvus corone)	quadratum	Compleet	Rechts	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 329	13	24	3	578	Gans (Anser sp.)	phalange digit 2	Compleet	Indet.	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 329	9	24	3	578	Groot zoogdier	Pijpbeen indet.	Mediaal	Indet.	<10%	Goed	Gecalcineerd verbrand	Overall	
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 329	8	24	3	578	Groot zoogdier	Wervel	Articulatievlak	Axiaal	10-25%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 329	11	24	3	578	Zwarte kraai (Corvus corone)	Schedel (cranium)	Compleet	Axiaal	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 329	7	24	3	578	Varken (Sus scrofa domesticus)	Bekken (pelvis)	Acetablum	Rechts	25-50%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 329	5	24	3	578	Rund (Bos taurus)	Dijbeen (femur)	Epifyse Distaal	Rechts	<10%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 329	1	24	3	578	Rund (Bos taurus)	Middenhandsbeen (metacarpus)	Bijna Compleet	Rechts	75-100%	Matig			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 329	2	24	3	578	Rund (Bos taurus)	Heiligbeen (sacrum)	Compleet	Axiaal	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 329	14	24	3	578	Zwarte kraai (Corvus corone)	Indet.	Indet.	Indet.	100%	Goed			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 329	4	24	3	578	Rund (Bos taurus)	Dijbeen (femur)	Proximaal	Links	25-50%	Goed	Haksporen	mediaal door	21
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 329	3	24	3	578	Rund (Bos taurus)	Dijbeen (femur)	Proximaal	Rechts	25-50%	Goed	Haksporen	mediaal door	21

Bijlage 13. Dierlijk botmateriaal

Vondstnummer	Volgnummer	Werkput	Vlak	Spoornummer	Soort	Element	Elementdeel	Symmetrie	Fragmentatie	Conservering	Gebruiksporen	Locatiegebrsp	Code (Lauwerier 1988)
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 329	6	24	3	578	Groot zoogdier	Rib (costa)	Proximaal	Links	10-25%	Goed			

Bijlage 13. Dierlijk botmateriaal

Vondstnummer	Volgnummer	Vraatsporen	Leeftijdsbepaling	Leeftijd	Aantal	MAI	Gewicht	Opmerkingen	Sexe	Maat
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 003	1	ONWAAR	Proximale en Distale epifyse niet vergroeid	<9 m	1	1	4			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 006	1	WAAR	Proximale epifyse vergroeid	>12 m	1	1	30			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 006	2	ONWAAR	Indet.		1	1	109	geen dents		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 057	1	ONWAAR	Vergroeid	volwassen	1	1	158	groot		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 057	2	ONWAAR	Proximale epifyse vergroeid		1	1	60			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 076	2	ONWAAR	Proximale en Distale epifyse vergroeid	volwassen	1	1	23	hoort bij volgnr 3		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 076	1	ONWAAR	Proximale en Distale epifyse vergroeid	>15-18 m	1	1	13			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 076	3	ONWAAR	Proximale en Distale epifyse vergroeid	>9 m	1	1	25	hoort bij volgnr 2		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 076	4	ONWAAR	slijtage aan kiezen, botten vergroeid	>9 m volwassen	1	1	670	cr, man, 2 hu, ri, pe, sa, vert, 2 man, goed ontwikkelde spieraanhechting hu en pe		GL hu:18,8cm
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 077	1	ONWAAR	Indet.		1	1	24			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 077	2	ONWAAR	Indet.		1	1	7			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 099	1	ONWAAR	Indet.		1	1	25			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 099	2	WAAR	Indet.		1	1	19			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 104	1	ONWAAR	acet vergroeid, pubis vergroeiend		1	1	39			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 106	1	WAAR	Indet.		1	1	12			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 107	1	WAAR	Indet.		1	1	35			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 110	2	ONWAAR	Indet.		1	1	10			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 110	1	ONWAAR	Vergroeid		1	1	89			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 114	1	ONWAAR	p2-4 matige slijtage, pb vergr, bekkenhelften niet	3,5-5 j	148	1	27462	incl. cr, man, pe, werv, rib, voet, sc,ti, fe, ra, mt, borstwerv, tar	hele kleine hengstentandjes	GL ti: 41,4 cm
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 138	1	ONWAAR	Proximale en Distale epifyse vergroeid	>9 m	1	1	8			GL: 10,8 cm
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 185	2	ONWAAR	Indet.		1	1	12			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 185	1	ONWAAR	Proximale en Distale epifyse vergroeid	>20-24 m	1	1	27			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 192	1	ONWAAR	Proximale en Distale epifyse niet vergroeid	<42 m	1	1	64	foetaal?		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 198	1	ONWAAR	Indet.		1	1	9			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 198	2	ONWAAR	Indet.		1	1	3			

Bijlage 13. Dierlijk botmateriaal

Vondstnummer	Volgnummer	Vraatsporen	Leeftijdsbepaling	Leeftijd	Aantal	MAI	Gewicht	Opmerkingen	Sexe	Maat
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 203	1	ONWAAR	Indet.		1	1	114			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 203	2	ONWAAR	Distale epifyse vergroeid	>42 m	1	1	32			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 204	1	ONWAAR	Indet.		1	1	14			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 205	1	WAAR	Indet.		1	1	16			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 207	1	ONWAAR	Indet.		1	1	2			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 207	2	ONWAAR	Indet.		1	1	30			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 212	4	ONWAAR	m3 begin slijtage	30-31 m	1	1	166	incl m3		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 212	6	ONWAAR	dp4 medium slijtage	<24 m	5	1	36	incl dp2, 4		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 212	5	ONWAAR	Indet.		1	1	42			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 212	1	ONWAAR	Proximale epifyse vergroeid	>42-48 m	1	1	340			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 212	7	ONWAAR	Proxim. epi. vergroeid, Dist. epi. niet vergroeid	<24 m	1	1	4			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 212	2	ONWAAR	Distale epifyse vergroeid	>24-30 m	1	1	230			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 212	3	ONWAAR	m2 begin slijtage, m3 door, p's komen door	30-31 m	2	1	193	incl dp4, m1-2		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 220	1	ONWAAR	Proximale epifyse vergroeid	-	1	1	40			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 227	1	ONWAAR	Indet.		2	2	17			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 227	2	ONWAAR	Indet.		1	1	18			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 228	1	ONWAAR	Proximale epifyse vergroeid	volwassen	1	1	94			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 229	7	ONWAAR	Indet.		1	1	3			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 229	6	ONWAAR	Volwassen	volwassen	1	1	6			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 229	5	ONWAAR	Proximale epifyse niet vergroeid	<30-42 m	1	1	23			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 229	4	ONWAAR	Indet.		1	1	14			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 229	3	ONWAAR	Indet.		1	1	36			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 229	2	ONWAAR	Onvergroeid	<24-30 m	1	1	10			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 229	1	ONWAAR	Proximale epifyse vergroeid	volwassen	1	1	63			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 237	1	ONWAAR	Vergroeid	volwassen	59	1	86	cr, man, 2 hu, 1,5 fe, 2 ti, 2ra, 2 ul, mt, mc, ri		

Bijlage 13. Dierlijk botmateriaal

Vondstnummer	Volgnummer	Vraatsporen	Leeftijdsbepaling	Leeftijd	Aantal	MAI	Gewicht	Opmerkingen	Sexe	Maat
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 253	1	ONWAAR	Proximale en Distale epifyse vergroeid	>24-30 m	1	1	392			GL:25,3 cm
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 253	2	ONWAAR	Distale epifyse vergroeid	>42-48 m	1	1	350			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 253	3	ONWAAR	Indet.		1	1	34			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 260	1	ONWAAR	Indet.		2	2	55			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 261	1	ONWAAR	Indet.		2	1	44			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 266	1	ONWAAR	begin slijtage m2, m3 komt door	18-24 m	58	1	1796	man l, 2 sc, 2 hu, 2 ra, 1fe, 1 mc, 1mt, 2 ti, vert, cos; botten niet		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 267	1	ONWAAR	Proximale en Distale epifyse vergroeid	>20-24 m	1	1	23			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 269	1	ONWAAR	Proximale en Distale epifyse niet vergroeid	<42 m	1	1	96			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 269	3	ONWAAR	Proximale epifyse vergroeid	-	1	1	6			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 269	2	ONWAAR	Indet.		1	1	25			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 273	1	ONWAAR	Proximale epifyse vergroeid		1	1	18			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	1	ONWAAR	Vergroeid		8	8	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	27	ONWAAR	Indet.		1	1	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	2	ONWAAR	epi niet vergroeid	adolecent	2	1	141			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	3	ONWAAR	m2 begin slijtage, m3 komt door	14-17 m	6	1	67			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	26	ONWAAR	Volwassen		1	1	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	4	ONWAAR	Proximale epifyse niet vergroeid	adolecent	2	2	10	wrsch s-g		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	22	ONWAAR	klein		1	1	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	25	ONWAAR	Volwassen		1	1	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	17	ONWAAR	klein		7	7	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	14	ONWAAR	Jong		1	1	0	klein		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	15	ONWAAR	Indet.		19	19	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	24	ONWAAR	Volwassen		1	1	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	16	ONWAAR	Volwassen		4	4	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	5	ONWAAR	Proximale epifyse niet vergroeid	adolecent	1	1	10	wrsch varken		

Bijlage 13. Dierlijk botmateriaal

Vondstnummer	Volgnummer	Vraatsporen	Leeftijdsbepaling	Leeftijd	Aantal	MAI	Gewicht	Opmerkingen	Sexe	Maat
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	18	ONWAAR	klein		3	3	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	19	ONWAAR	Jong		1	1	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	20	ONWAAR	Volwassen		1	1	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	21	ONWAAR	klein		1	1	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	23	ONWAAR	Volwassen		1	1	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	10	ONWAAR	Distale epifyse vergroeid	>42-48 m	1	1	32			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	6	ONWAAR	Proximale epifyse vergroeid	volwassen	2	2	50			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	7	ONWAAR	Proximale epifyse niet vergroeid	<24-30 m	1	1	14			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	8	ONWAAR	Onvergroeid	jong	1	1	16			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	9	ONWAAR	Indet.	volwassen	1	1	24	verbeend kraakbeen		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	11	ONWAAR	Onvergroeid	jong	1	1	5			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	13	ONWAAR	Vergroeid	volwassen	1	1	1			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 274	12	ONWAAR	Onvergroeid	jong	1	1	18			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 276	1	ONWAAR	Indet.		1	1	31			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	31	ONWAAR	Volwassen		2	2	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	18	ONWAAR	klein		1	1	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	34	ONWAAR	Indet.		10	10	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	24	ONWAAR	Volwassen		1	1	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	33	ONWAAR	Indet.		22	22	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	32	ONWAAR	Indet.		60	60	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	30	ONWAAR	Volwassen		1	1	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	29	ONWAAR	Volwassen		1	1	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	28	ONWAAR	klein		1	1	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	27	ONWAAR	Volwassen		2	2	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	26	ONWAAR	Volwassen		1	1	0	groot		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	25	ONWAAR	Volwassen		2	2	0			

Bijlage 13. Dierlijk botmateriaal

Vondstnummer	Volgnummer	Vraatsporen	Leeftijdsbepaling	Leeftijd	Aantal	MAI	Gewicht	Opmerkingen	Sexe	Maat
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	35	ONWAAR	Indet.		10	10	0	1 heel kleintje; verschillende maten		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	23	ONWAAR	Volwassen		1	1	0	klein		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	22	ONWAAR	Volwassen		1	1	0	klein		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	21	ONWAAR	Volwassen		1	1	0	hoort bij volgnr. 20		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	17	ONWAAR	klein		1	1	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	19	ONWAAR	Volwassen		1	1	0	groot		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	36	ONWAAR	Volwassen		1	1	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	16	ONWAAR	Volwassen		1	1	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	15	ONWAAR	klein		2	2	0	klein en heel klein		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	14	ONWAAR	klein		1	1	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	13	ONWAAR	Volwassen		1	1	0	groot		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	12	ONWAAR	Jong		2	2	0	klein en heel klein		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	6	ONWAAR	Indet.		1	1	32			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	20	ONWAAR	Volwassen		1	1	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	7	ONWAAR	Volwassen	volwassen	1	1	3			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	11	ONWAAR	Volwassen		1	1	1			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	37	ONWAAR	Volwassen		3	3	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	1	ONWAAR	Volwassen	volwassen	1	1	764	grote hp, ovale doorsneden geen punt		omtr;15,4 CM
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	4	ONWAAR	m2 begin slijtage, m3 komt door	12-21 m	1	1	54	incl dp2-4, m1-2		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	9	ONWAAR	Onvergroeid	jong	1	1	1			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	2	ONWAAR	Proximale en Distale epifyse vergroeid	>24-30 m	1	1	112	klein		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	10	ONWAAR	Indet.		1	1	1			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	5	ONWAAR	m2 begin slijtage, p2-4, m3 komen door	12-21 m	1	1	41	incl m1, m2, andere kiezen nog diep in de kaak		

Bijlage 13. Dierlijk botmateriaal

Vondstnummer	Volgnummer	Vraatsporen	Leeftijdsbepaling	Leeftijd	Aantal	MAI	Gewicht	Opmerkingen	Sexe	Maat
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	8	ONWAAR	Onvergroeid	jong	1	1	2			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	43	ONWAAR	Volwassen		1	1	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	42	ONWAAR	Onvergroeid	jong	1	1	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	41	ONWAAR	Onvergroeid	jong	1	1	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	40	ONWAAR	Volwassen		4	4	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	39	ONWAAR	Volwassen		1	1	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	38	ONWAAR	klein		1	1	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 281	3	ONWAAR	m3 en p4 medium slijtage	>30 m	1	1	80	incl p2-m3		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 288	1	ONWAAR	Indet.		1	1	24			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 290	1	ONWAAR	Onvergroeid	foetaal; 280 d	28	1	284	2 fe, 2 ti, 1 mt, 1 as, 2ph1, 2ph2, 1 ph3, losse epi's		GL fe:15,7 cm
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 292	2	ONWAAR	Onvergroeid		1	1	48	geen dents		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 292	1	WAAR	Proximale epifyse vergroeid	>42-54 m	1	1	18			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 292	3	WAAR	Indet.		1	1	21			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 292	4	ONWAAR	epi's onvergroeid		1	1	63			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 292	5	ONWAAR	epi's onvergroeid		1	1	5			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 292	6	ONWAAR	epi's onvergroeid		1	1	5			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 293	1	ONWAAR	Proximale epifyse niet vergroeid	<42 m	1	1	203			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 293	2	ONWAAR	m3 begin slijtage	25-26 m	1	1	189	incl m1/3		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 307	4	ONWAAR	Volwassen		1	1	1			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 307	1	ONWAAR	Indet.		2	2	6			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 307	2	ONWAAR	Indet.		7	7	2			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 307	3	ONWAAR	Volwassen	volwassen	1	1	2	groot		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 307	5	ONWAAR	Indet.		9	9	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 307	6	ONWAAR	Indet.		3	3	0			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 315	1	ONWAAR	Distale epifyse vergroeid	>42-48 m	2	1	205			

Bijlage 13. Dierlijk botmateriaal

Vondstnummer	Volgnummer	Vraatsporen	Leeftijdsbepaling	Leeftijd	Aantal	MAI	Gewicht	Opmerkingen	Sexe	Maat
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 322	1	ONWAAR	m3 en p3 komen door	24-30 m	1	1	361			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 322	2	ONWAAR	Distale epifyse vergroeid	>9 m	1	1	21			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 325	1	WAAR	Proximale epifyse vergroeid	>42-48 m	1	1	200			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 325	2	ONWAAR	Indet.		1	1	22			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 325	3	ONWAAR	Proximale epifyse vergroeid	volwassen	1	1	3			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 326	2	ONWAAR	Indet.		1	1	7			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 326	1	ONWAAR	p2 komt door	24-30 m	1	1	26	incl p2		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 327	2	ONWAAR	Vergroeid	volwassen	1	1	5			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 327	1	ONWAAR	Indet.		1	1	12	met opdruk: extra fine france. De steel is niet symmetrisch. Aan 1		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 328	3	ONWAAR	Indet.		1	1	100			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 328	2	ONWAAR	Proximale epifyse niet vergroeid	<36 m	1	1	56			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 328	1	ONWAAR	p3 komt door, dp4 nog in gebruik	30-31 m	1	1	169	incl p2, 3, dp4, m1		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 329	10	ONWAAR	Indet.		1	1	24			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 329	12	ONWAAR	Volwassen		1	1	1			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 329	13	ONWAAR	Vergroeid		1	1	1			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 329	9	ONWAAR	Indet.		1	1	7			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 329	8	ONWAAR	Indet.		4	4	100			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 329	11	ONWAAR	Volwassen		3	1	5	incl onderkaak		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 329	7	ONWAAR	ac vergroeid	>12 m	1	1	36			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 329	5	ONWAAR	Distale epifyse niet vergroeid	<42 m	1	1	204	groot, hoort mogelijk bij volgnr.3		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 329	1	ONWAAR	Proximale en Distale epifyse niet vergroeid	net geboren	2	1	54			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 329	2	ONWAAR	Proximale epifyse vergroeid	volwassen	1	1	330			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 329	14	ONWAAR	Indet.		3	3	0	bijbotjes schedel hoort bij schedel		
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 329	4	WAAR	Proximale epifyse niet vergroeid	<42 m	1	1	257			
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 329	3	ONWAAR	Proximale epifyse niet vergroeid	<42 m	1	1	410	groot		

Bijlage 13. Dierlijk botmateriaal

Vondstnummer	Volgnummer	Vraatsporen	Leeftijdsbepaling	Leeftijd	Aantal	MAI	Gewicht	Opmerkingen	Sexe	Maat
3986549100_Alphen ad Rijn_Hooftstr 49-67_ 329	6	ONWAAR	Proximale epifyse vergroeid	volwassen	2	2	120			

Bijlage 14. Determinatielijst leer

Context	Spoor	Vnr	Subnr	Inhoud	Onderdeel	Aantal	Type	Datering	Lengte	Breedte	L/R	Versiering	Leersoort	Opmerkingen
beschoeiing	S0280	126	001	schoen	buitenzool	1		NT	9,5	8,5			rund	fr. met reparatiestukken, alleen neusdeel
beschoeiing	S0280	126	002	schoen	tussenzool	1		NT	12	7			rund	fr alleen neusdeel, niet zeker aan 126.001
beschoeiing	S0280	126	003	schoen	indet	5		NT					rund	fr.
beschoeiing	S0280	126	004	schoen	hout	4							hout	delen van een houten zool
beschoeiing	S0581	310	001	schoen	voorblad	1		NT	15,5	12			kalf	fr. geen sluiting aanwezig, stiksels langs wreef
greppel/sloot	S0578	311	001	schoen	buitenzool	1		1700-1800	13,5	6			rund	vrijwel compleet, kinderzooltje
greppel/sloot	S0578	311	002	schoen	tussenzool	1		1700-1800	7	5			rund	fr, bij 311.001
greppel/sloot	S0578	311	003	schoen	tussenrand	1		1700-1800	14	2			rund	bij 311.001
greppel/sloot	S0578	311	004	schoen	binnenzool	1		1700-1800	13,5	4			rund	compleet, bij 311.001
greppel/sloot	S0578	311	005	schoen	zijpand	1		NT	11	3			rund	fr, niet bij rest
greppel/sloot	S0578	311	006	schoen	tussenzool	1		NT	5	4,5			rund	fr.
greppel/sloot	S0578	312	001	schoen	binnenzool	1		1600-1700	12,5	4,5			rund	compleet, kinderzool
greppel/sloot	S0578	312	002	schoen	buitenzool	1		1600-1700	12	6			rund	niet compleet, bij 312.001
greppel/sloot	S0578	312	003	schoen	tussenrand	1		1600-1700	10	1			rund	bij 312.001
greppel/sloot	S0578	312	004	schoen	zijpand	2		1600-1700	7	5		insnijden	rund	bij elkaar, met lijnversieringen
greppel/sloot	S0578	312	005	schoen	voorblad	1	130-1	1600-1700	9	8			rund	maar met insnijding op wreef ipv vetergaatjes, mogelijk bij 312.004
greppel/sloot	S0578	312	006	schoen	hielsteun	1		NT	12	5,5			rund	
greppel/sloot	S0578	312	007	schoen	tussenrand	2		NT	8	1,5			rund	fr
greppel/sloot	S0578	312	008	schoen	zijpand	1		NT	8	3			rund	fr
greppel/sloot	S0578	312	009	schoen	zool	4		NT	4	4			rund	fr
litholaag	S0536	272	001	schoen	indet	6		NT					rund	fr.
lithologische/geo	S9007	270	001	schoen	binnenzool	1		19e	25	8,5	L		rund	compleet, a-symetrisch
lithologische/geo	S9060	253	001	schoen	voorblad	1	105	1500-1800	18	15	R		rund	met nagels op houten onderkant genageld
lithologische/geo	S9060	253	002	schoen	verstevigingsrand	1	105	1500-1800	6,5	1			rund	verstevigingsrand aan buitenkant voorblad, bij 253.001
lithologische/geo	S9060	280	001	schoen	tussenzool	1		NT	9	7,5			rund	fr. alleen neusdeel

Bijlage 15. Determinatielijst hout

put	spoor	vondst	sub	soort	herkomst	constr_type	stc	stc_extra	deel_boom	schors	L/H_min	L/H_max	B_min	B_max	D_min	D_max	dia_min	dia_max	S dia_min	S dia_max	PV	PV_extra	PL_min	PL_max	zekerh_Njr	Njr	Njr_extra	dendro	Zekerh_Nsp	opmerkingen
17	554	296		*Pinus sylvestris*	balk	paal	11		st	-		194,0		12,0	7,5	9,0	24,0				4		17,0	23,5	ca. 75			+		balk gezaagd, pv bekapt (zie scan)
10	273	306	1	*Pinus sylvestris*		plank	15	over de helft	st	-		23,5		20,0		2,0	25,0								ca. 75			+		knoestig
			2	*Pinus sylvestris*		plank	16		st	-		26,0		17,0		2,0	32,0												knoestig
23	568	321		*Alnus* spec.	beschoeiing	paal	1																							
24	575	320				paal	1																							graafgangen!
6	144	303		*Pinus sylvestris*		paal	16																							knoestig
17	530	258		*Quercus* spec.		balk	9																		20-25					
6	153	305		*Quercus* spec.		paal	1																		20-25					knoestig
24	576	295		*Quercus* spec.		paal	1																		30-40					beschimmeld
6	140	304		*Quercus* spec.		paal	4																		10-15					beschimmeld
17	516	259		*Picea abies*		paal	11																		ca. 75			+		recent?
17	555	278		*Quercus* spec.		paal	1																		10-20					brede Njr
17	508	257		*Quercus* spec.		plank																			35-40					knoestig
24	574	319																												schoenzool
2	559	299		*Quercus* spec.	tondeksel	plank	14		st			76,0		22,5		3,0			50,0											
2	559	299		*Quercus* spec.		plank	14		st			71,0		19,5		3,0			50,0											
2	559	300		*Quercus* spec.		plank	14		st		78,0	90,5		25,0		3,0			50,0											merkteken (zie scan)
2	559	300		*Quercus* spec.		plank	14		st		75,5	90,5		23,5		3,0			50,0											merkteken (zie scan)
17	559	302		*Fagus sylvatica*		paal	14	balk	st			85,5		8,0		5,0														inkepingen (zie scan)
17	9090	284		*Fraxinus excelsior*		paal?	1		st	+		37,5		8,0		6,0														small Njr > 14C?
16	566	297		*Quercus* spec.		plank	14		st			30,0		6,5		1,3														hoek (zie scan)
16	566	297		*Quercus* spec.		plank	14		st			29,0		8,5		1,5														hoek (zie scan)
16	566	297		*Quercus* spec.		duig?	14		st			8,0		6,0		1,2														inkeping (zie scan)
17	9060	255		*Quercus* spec.		plank	14		st			28,5		7,5		1,0														tondeksel
17	9060	255		*Quercus* spec.		plank	10		st			36,0		7,0		2,0														tondeksel
17	9060	255		*Quercus* spec.		plank	16		st			38,0		6,0		1,0														tondeksel
17	9060	255		*Quercus* spec.		plank	14		st			38,0		6,0		1,5														tondeksel
17	559	301		*Quercus* spec.		duig	14		st			39,5		17,0		1,5													+	smalle Njr; inkeping op 6 cm
17	559	301		*Quercus* spec.		duig	14		st			39,0		18,0		1,5													+	smalle Njr; inkeping op 6 cm
17	559	301		*Quercus* spec.		duig	14		st			45,0		16,0		2,0													+	smalle Njr; inkeping op 6 cm
16	566	298		*Salix* spec./*Alnus* spec.		vlechtwerk	1		t	+																				aangepunte staander en vlechtende takken met schors (zie scan)

Bijlage 16.

Alphen aan den Rijn, Hooftstraat 49-67

Dendrochronologisch onderzoek

Van Daalen Dendrochronologie
Projectnummer: 17.058
Afgerond: oktober 2017
Auteur: ir. S. van Daalen
Opdrachtgever: IDDS BV

Contact:
H.G. Gooszenstraat 1, kamer 15, 7415 CL Deventer
vandaalen@dendro.nl
www.dendro.nl
tel: +31 (0)630114237

Copyright: IDDS BV/Van Daalen Dendrochronologie
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van IDDS BV en/of Van Daalen Dendrochronologie.

INLEIDING

In opdracht van IDDS BV zijn 2 houtmonsters van het archeologisch onderzoek ter plaatse van de Hooftstraat 49-67 te Alphen aan den Rijn dendrochronologisch onderzocht.
Over de context van de vondsten is geen informatie verstrekt.
Het onderzoek vond plaats in oktober 2017 op het laboratorium van Van Daalen Dendrochronologie te Deventer.

METHODE

Selectie en vooronderzoek

Voor ieder monster is nagegaan of het een dateerbare houtsoort betrof, of het voldoende jaarringen leek te hebben (minimaal 70) en of het jaarringpatroon vrij was van verstoringen. Waar mogelijk wordt voorkeur gegeven aan monsters met spinthout of wankant (zie hieronder). Voor monsters waarvan de houtsoort niet met het blote oog bepaald kon worden is aan de hand van microscopische coupes en een determinatiesleutel[1] de houtsoort bepaald.

Meting(en)

Geschikt bevonden monsters hebben elk een unieke metingcode toegekend gekregen en zijn volgens standaard methodes langs één of meerdere radiale trajecten geprepareerd.[2] Langs ieder radiaal traject zijn de jaarringbreedtes ingemeten met een daartoe ingerichte meetopstelling.[3] Waar meerdere metingen aan hetzelfde monster verricht zijn, zijn deze gemiddeld tot één meting zodat ieder individueel element altijd door één meting vertegenwoordigd wordt (zie tabel 2).

Bij het inmeten is gelet op aanwezigheid van spinthout of wankant.[4] Deze informatie wordt gebruikt voor het schatten van een kapjaar of kapinterval. Hierbij worden de volgende situaties onderscheiden (zie tabel 1). De codering is gebaseerd op Baillie (1982, p.61) en wordt toegelicht in bijlage 1.

[1] Schweingruber 1990.

[2] Pilcher 1990.

[3] Een Velmex meetopstelling met Acu-Rite QV10-V lineaire codeerder met een nauwkeurigheid van 10 µm gekoppeld aan een Euromex binoculair microscoop met een vergroting van 10 en 30 maal.

[4] De termen spinthout en wankant worden toegelicht in bijlage 1.

Tabel 1. Verschillende schattingsmethoden voor kapintervallen voor een datering in het jaar x.

code	omschrijving	notatie
A	wankant aanwezig, kapinterval vastgesteld buiten groeiseizoen van laatste jaar.	herfst/winter x/x+1
A1	wankant aanwezig, kapinterval vastgesteld tijdens groeiseizoen van laatste jaar.	zomer x
A2	wankant aanwezig; kapinterval vastgesteld in aanvang van volgend groeiseizoen.	lente x+1
B	geen wankant, spinthout deels aanwezig; Bayesiaanse schatting van een kapinterval (alleen voor eik)	mediaan, (2•δ interval)
C	alleen spinthoutgrens aanwezig; schatting van een kapinterval (alleen voor eik)	mediaan, (2•δ interval)
D	geen spinthout aanwezig (alleen voor eik)	na x+min. aantal spinthout
E	geen spinthout aanwezig	na x

Dateringsonderzoek

De metingen zijn met behulp van dendrochronologische software[5] met elkaar en met referentiecurven vergeleken. Voor iedere positie tussen de metingen zijn twee parameters berekend:

1. Student t-waarde. De t-waarde beschrijft de overeenkomst tussen twee getallenreeksen voor een gegeven positie. Hoe hoger deze waarde, hoe sterker de gelijkenis is; een t-waarde hoger dan 5 komt grofweg neer op een kans van 1 op 10.000 dat de gevonden uitslag op toeval berust en kan als een indicatie voor een datering beschouwd worden. Voorafgaand aan het berekenen van de t-waarde worden de jaarringbreedtes logaritmisch getransformeerd[6] zodat deze een normale verdeling benaderen.
2. *Gleichläufigkeit* (GLK); het percentage van de intervallen tussen twee jaren waarin de meting en referentiecurve gelijktijdig een stijging of daling in het jaarringpatroon laten zien. In de praktijk wordt een GLK van minder dan 62 als zwak beschouwd.

Synchronisaties die aan de statistische vereisten voldoen zijn door de dendrochronoloog visueel beoordeeld. De synchronisatie is vervolgens geaccepteerd of verworpen. Onderlinge dateringen zijn uitgevoerd om metingen uit dezelfde boom te identificeren en/of één of meerdere middelcurven samen te stellen die het dateren faciliteren.

[5] PAST4. Uitgegeven door SCIEM, Wenen (Oostenrijk). www.sciem.com

[6] De zogeheten transformatie van Hollstein (Hollstein 1980).

RESULTATEN

Selectie en vooronderzoek

De houtsoort van de vondsten is voorafgaand aan de levering bepaald. In beide gevallen ging het om grove den (*Pinus sylvestris* L.).

Metingen

Tabel 2. Overzicht van de meetgegevens. n*:aantal jaarringen,* $n_{(s)}$*: aantal spintringen, type: schattingswijze voor het kapinterval conform tabel 1.*

vondstnr.	omschrijving	houtsoort	meting	*n*	$n_{(s)}$	type
296	balk	grove den	17.058.001	153	n.v.t	E
306	plank	grove den	17.058.002	99	n.v.t	E

Dateringsonderzoek

De metingen kunnen niet onderling gesynchroniseerd worden, maar op individuele basis kunnen beide metingen gedateerd worden (zie tabel 3).

De vermelde referentiecurven staan in tabel 4 toegelicht.

Tabel 3. Overzicht van de dateringen met statistische onderbouwing. De grafische weergave van de metingen met de onderstreepte referentiecurve staat in bijlage 2. $eind_{(m)}$/$eind_{(r)}$*: positie van de laatste jaarring van de meting/referentie.*

meting	$eind_{(m)}$	referentie	$eind_{(r)}$	overlap	GLK	t-waarde
17.058.001	1524	NLPISY03	1736	153	72,9	9,08
17.058.002	1508	NLPISY03	1736	99	70,7	5,75

Tabel 4. Overzicht van vermelde referentiecurven.

referentie	omschrijving
NLPISY03	Nederland, constructiehout (import uit Zuid-Noorwegen). Versie 20160607. Referentiecurve voor grove den (1253 - 1736). Van Daalen, niet gepubliceerde data.

INTERPRETATIE

Het onderzoek is er in geslaagd een datering te vinden voor de monsters (zie tabel 5). Omdat de wankant niet aanwezig is op de monsters kan alleen de ondergrens van kapinterval bepaald worden.

Tabel 5. Schatting van de kapintervallen. Het type is de schatting volgens tabel 1.

vondstnr.	meting	eind	kapinterval	type
296	17.058.001	1524	na 1524	E
306	17.058.002	1508	na 1508	E

De synchronisatieresultaten voor de metingen wijzen op een herkomst uit het zuiden van Noorwegen (zie afb. 1).

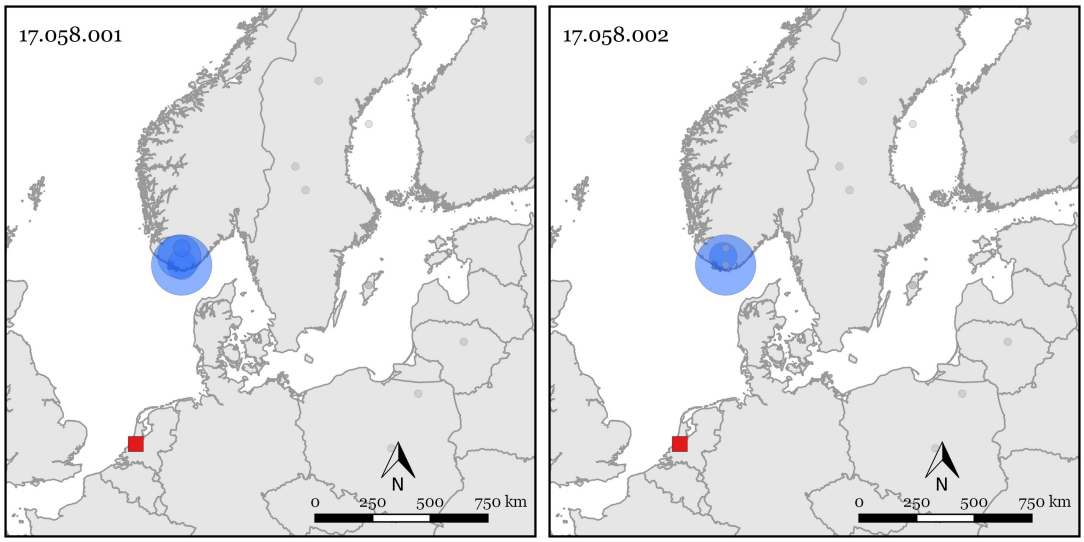

Afbeelding 1. Geografische weergave van de synchronisatieresultaten. De grootte van de blauwe cirkel geeft de (relatieve) sterkte van de t-waarde aan, een grijze stip geeft aan dat een meting wel voldoende overlap heeft met een referentiecurve, maar een t-waarde lager dan 4 en/of een GLK lager dan 60.
■ *geeft aan waar het hout is aangetroffen.*

LITERATUUR

Baillie, M.G.L., 1982: *Tree-ring dating and Archaeology*. ISBN 0-7099-0613-7. Croom Helm Ltd. London.

Bronk Ramsey, C., 2009: Bayesian analysis of radiocarbon dates. In: Radiocarbon, 51(1), pp. 337-360.

Hollstein, E., 1980: Trierer Grabungen und Forschungen. Band XI, Rheinisches Landesmuseum Trier. ISBN 3-8053-0096-4. Verlag Philipp von Zabern, Mainz am Rhein.

Pilcher, J.R., Sample preparation, Cross-dating, and Measurement. In: Cook, E.R., Kairiukstis, L.A., (eds) 1990: *Methods of Dendrochronology, Applications in the Environmental Sciences*. Kluwer Academic Publishers. ISBN 0-7923-0586-8.

Schweingruber, F.H., 1990: Mikroskopische Holzanatomie. Formenspektren mitteleuropäischer Stamm- Und Zweigölzer zur Bestimmung von recentem und subfossilem Material. 226 pp. Zürcher AG. ZugOxf.: 811.1 __ 016 : 810 : 814.7 (4). 3e druk.

BIJLAGE 1

A. Wankant aanwezig: De jaarringgrens van de buitenste jaarring direct onder de bast maakt het mogelijk het seizoen te bepalen waarin de boom gekapt is. Aanwezigheid van de wankant betekent per definitie dat het spinthout volledig aanwezig is. Het seizoen waarin de boom gekapt is volgt uit de mate waarin de buitenste ring gevormd is:
   1. A: De buitenste jaarring is volledig gevormd. Het kapinterval valt buiten het groeiseizoen van de laatste (gedateerde) jaarring.
   2. A1: De buitenste jaarring is niet volledig gevormd. Het kapinterval valt in het groeiseizoen van de laatste (gedateerde) jaarring.
   3. A2: Alleen de aanzet tot de buitenste jaarring is aanwezig. Deze jaarring wordt niet ingemeten. Het kapinterval valt aan het begin van het groeiseizoen volgend op de laatste (ingemeten) jaarring.

B. Spinthout aanwezig: Het spinthout is de buitenste zone van de stam waar het hout nog niet is omgezet in kernhout. Niet alle houtsoorten vormen kernhout en alleen bij eik is het aantal jaarringen in het spinthout statistisch te omschrijven zodat een schatting gemaakt kan worden van het aantal ontbrekende jaarringen tot de wankant. Voor het bereken van het kapinterval wordt OxCal[7] gebruikt met door de auteur samengestelde spinthoutstatistieken. Hieruit volgt een jaartal dat het meest waarschijnlijk is (de mediaan), met daarom heen een 2·δ (95,4%) betrouwbaarheidsinterval. Spinthoutstatistieken verschillen zijn niet voor alle herkomstgebieden hetzelfde, waardoor naar gelang de herkomst van het hout andere spinthoutstatistieken toegepast kunnen worden.

C. Spinthoutgrens aanwezig: Als (een deel van) de contouren van een monster één en dezelfde jaarring volgen dan kan dit geïnterpreteerd worden als de overgang tussen het kernhout en het (niet meer aanwezige) spinthout. Hierbij wordt op dezelfde wijze als hierboven een kapinterval berekend. Hierbij moet de kanttekening geplaatst worden dat dit alleen met redelijke zekerheid vastgesteld kan worden als dit langs een voldoende groot deel van de contouren van het monster zichtbaar is.

D. Geen spinthout aanwezig: Hierbij is het niet mogelijk een kapinterval te schatten en kan alleen gesteld worden dat in ieder geval een klein aantal spinthoutringen (6 stuks) volgt op het kernhout. De vroegst mogelijke datering wordt dan met een corresponderend aantal jaarringen gecorrigeerd. Dit geldt alleen voor eik.

E. Geen spinhoutstatistieken beschikbaar of geen kernhoutvorming: Hierbij is het niet mogelijk een kapinterval te schatten en kan alleen gesteld worden dat het kapjaar ná de datering van de buitenste ring valt. Dit wordt zowel toegepast voor houtsoorten die geen kernhout vormen, of waarvoor het aantal spinthoutringen niet rekenkundig te omschrijven is.

[7] Bronk Ramsey 2009.

BIJLAGE 2

Hier onder staan de metingen afgebeeld met de in tabel 3 aangegeven referentie. Op de x-as staan de jaartallen, op de y-as de ringbreedtes op een logaritmische schaal, uitgedrukt in 1/100 mm. Het spinthout is gestippeld aangegeven. De grijze banen geven intervallen met een positieve GLK aan.

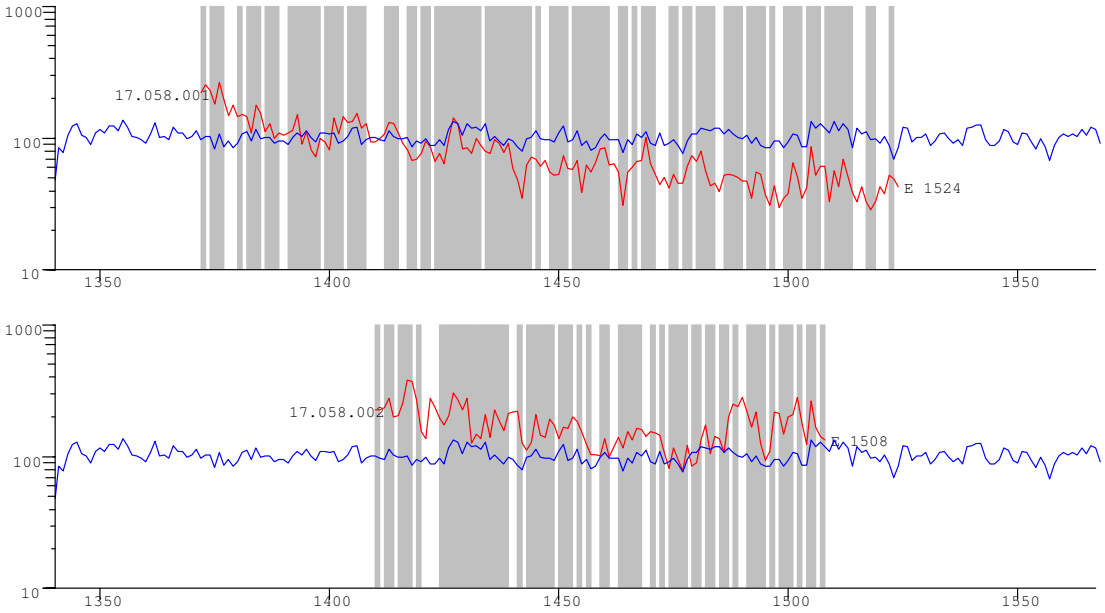

Bijlage 17. Determinatielijst botanie

		vnr. 285	vnr. 285	vnr. 285	vnr. 285	vnr. 286	vnr. 286
		S562	S562	S562	S562	S562	S9090
		vulling 2	vulling 3	vulling 4	vulling 5	vulling 6	
		beerkuil	beerkuil	beerkuil	beerkuil	beerkuil	laag
taxa	**Nederlandse naam**						
GEBRUIKSPLANTEN							
GRANEN							
Cerealia	Granen	x	x	x	x	x	
Secale	Rogge	x		x			
Triticum -type	Tarwe-type	x	x	x	x	x	
KRUIDEN							
Humulus lupulus	Hop		x				
cf. Humulus lupulus	Hop			x	x		
Mentha -type	Munt-type	x			x		
cf. *Mentha* -type	Munt-type		x				
cf. *Pimpinella anisum*	Anijs				x		
GROENTEN, PEULVRUCHTEN EN OLIEHOUDENDE GEWASSEN							
cf. *Ceratonia siliqua*	Johannesbroodboom			x			
cf. *Phaseolus vulgaris*	Boon	x					
cf. *Scorzonera hispanica*	Schorseneer	x	x		x		
VEZELPLANTEN							
Cannabis sativus	Hennep		x	x!	x	x	
WILDE PLANTEN: cultuurbegeleiders							
AKKERONKRUIDEN							
Persicaria maculosa	Perzikkruid	x	x				
Spergula arvensis	Gewone spurrie	x					
Urtica urens	Kleine brandnetel				x		
TREDPLANTEN							
Plantago major -type	Grote weegbree	x		x	x		
RUDERALEN							
Artemisia vulgaris	Bijvoet				x	x	x
Polygonium aviculare -type	Gewoon varkensgras	x			x		
Urticaceae	Brandnetelfamilie			x	x		
WILDE PLANTEN: overig							
BOMEN EN STRUIKEN VAN DROGE STANDPLAATSEN							
Acer	Esdoorn				x		

Bijlage 17. Determinatielijst botanie

		vnr. 285	vnr. 285	vnr. 285	vnr. 285	vnr. 286	vnr. 286
		S562	S562	S562	S562	S562	S9090
		vulling 2	vulling 3	vulling 4	vulling 5	vulling 6	
		beerkuil	beerkuil	beerkuil	beerkuil	beerkuil	laag
Betula	Berk	x	x	x	x		x
Carpinus	Haagbeuk		x	x	x	x	x
cf. *Castanea sativa*	Tamme kanstanje					x	
Corylus	Hazelaar	x	x	x	x		x
Fagus	Beuk	x	x	x	x		x
cf. *Fraxinus*	Es	x		x	x		
Hedera helix	Klimop	x					
Pinus	Den	x	x	x	x		x
Quercus	Eik	x		x	x	x	x
Tilia	Linde		x				x
Ulmus	Iep			x	x		x
BOMEN EN STRUIKEN VAN NATTE STANDPLAATSEN							
Alnus	Els	x	x	x	x	x	x
Salix	Wilg	x	x	x	x		x
Valeriana	Valeriaan				x		
WATERPLANTEN							
cf. *Hydrocotyle*	Waternavel		x				
Lemnaceae	Kroos	x		x			
Nymphaceae	Waterlelie			x			
Pediastrum		x	x	x		x	x
Sparganium				x	x		
Spirogyra				x			
PLANTEN VAN VOCHTIGE STANDPLAATSEN							
Galium -type	Walstro-type		x	x	x	x	
Lythrum	Kattenstaart		x			x	
Primula	Sleutelbloem			x			
Solanum dulcamara -type	Bitterzoet-type	x	x	x		x	
Sonchus spec.	Melkdistel	x	x	x	x		
Stachys	Toorts	x		x			
cf. *Triglochin* -type	Zoutgras			x			
GRASLANDPLANTEN							
Plantago lanceolata -type	Smalle weegbree				x		
Ranunculus acris -type	Scherpe boterbloem-type	x	x		x	x	
Rumex acetosa -type	Veldzuring-type	x	x	x	x	x	

Bijlage 17. Determinatielijst botanie

		vnr. 285	vnr. 285	vnr. 285	vnr. 285	vnr. 286	vnr. 286
		S562	S562	S562	S562	S562	S9090
		vulling 2	vulling 3	vulling 4	vulling 5	vulling 6	
		beerkuil	beerkuil	beerkuil	beerkuil	beerkuil	laag
Taraxacum officinale- groep	Paardenbloem-groep		x				
cf. *Trifolium*	Klaver					x	
HEIDEPLANTEN							
Ericaceae	Heide	x	x	x	x		x
PLANTEN VAN DIVERSE STANDPLAATSEN							
Apiaceae	Schermbloemigen				x	x	x
Asteraceae liguliflorae	Lintbloemigen	x	x	x	x		x
Asteraceae tubuliflorae	Buisbloemigen	x	x	x	x		x
Astragalus -type	Hokjespeul-type	x		x	x		
Brassicaceae	Kruisbloemigen	x	x	x	x	x	x
Caryophyllaceae	Anjerfamilie			x	x		
Chenopodiaceae/Amaranthaceae	Amarantenfamilie	x	x	x	x		x
Cyperaceae	Cypergrassen			x		x	
Fabaceae	Vlinderbloemigen					x	
Galeopsis-Ballota -type	Hennepnetel/Ballote-type				x		
Hypericum perforatum- type	Sint-Janskruid				x		
Poaceae	Grassenfamilie	x	x	x	x	x	x
PLANTENSPOREN							
Monoletae psilatae	varens	x	x	x	x		x
Triletae psilatae	mossen	x					
SCHIMMELSPOREN							
Apiosordaria verruculosa	??	x					
Chaetomium				x			
Podospora	???	x		x	x		
Sordaria -type	???	x	x	x	x		
PLANKTON							
	Dinoflagellaten (cysten)			x			x
	Kiezelwieren						x
	Foraminiferen						x